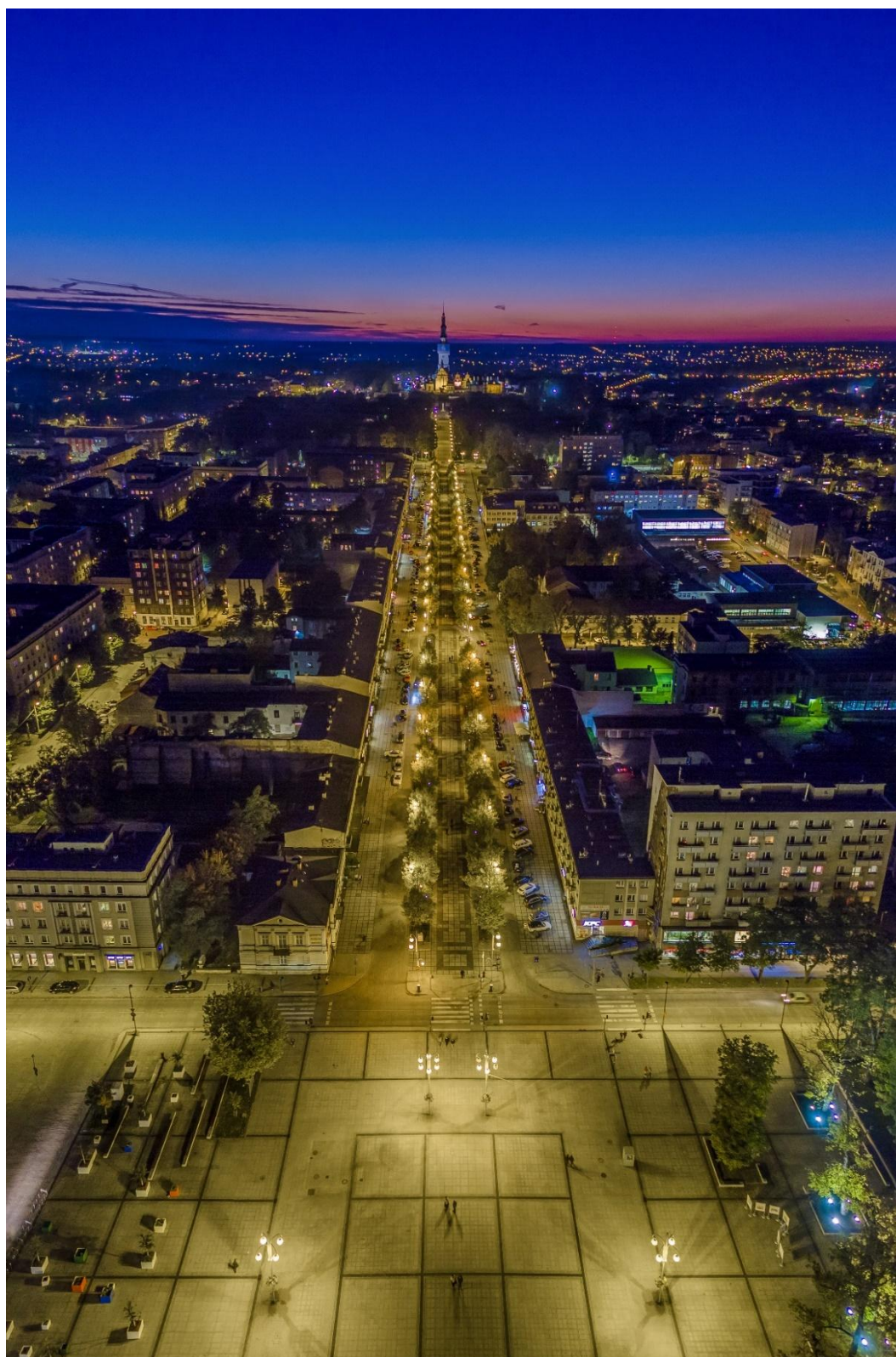

CZĘSTOCHOWA 2018r.

RAPORT O STANIE MIASTA

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
I. SFERA SPOŁECZNA	4
1. Demografia	5
2. Bezpieczeństwo publiczne	9
3. Ochrona zdrowia	19
4. Pomoc społeczna	38
5. Kultura	67
6. Sport i rekreacja	86
7. Edukacja	92
II. SFERA GOSPODARCZA	112
1. Rozwój przestrzenny	113
2. Atrakcyjność inwestycyjna Miasta	116
3. Specjalne Strefy Ekonomiczne	118
4. Rozwój przedsiębiorczości w mieście	121
5. Nakłady inwestycyjne inwestorów	125
6. Transport i drogownictwo	126
7. Działalność inwestycyjna miasta	135
8. Środki unijne	141
9. Rynek pracy	144
III. SFERA FINANSOWA	150
1. Majątek Miasta	152
2. Budżet miasta	170
3. Budżet Obywatelski	178
IV. SFERA SAMORZĄDOWEGO ZARZĄDZANIA MIASTEM	183
1. Rada Miasta	184
2. Rady Dzielnic Miasta	186
3. Prezydent Miasta	187
4. Miejskie jednostki organizacyjne	194
5. Współpraca Miasta z organizacjami pozarządowymi	194
6. Konsultacje społeczne	197
7. Biuletyn Informacji Publicznej	198
8. Nagrody i wyróżnienia Miasta	198
9. Strategia Rozwoju Miasta do roku 2030	200
V. ANEKS	227

WPROWADZENIE

RAPORT O STANIE MIASTA jest nową instytucją prawną, wprowadzoną ustawą z dnia 11 stycznia 2018 r. o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych. Instytucja raportu o stanie miasta uregulowana została w przepisie art. 28aa ustawy o samorządzie gminnym. W ust. 3 przepisu ustawodawca wskazał, że rada gminy może określić w drodze uchwały szczegółowe wymogi dotyczące raportu.

Rada Miasta Częstochowy określiła szczegółowe wymogi raportu o stanie Miasta Częstochowy Uchwałą NR 107.VIII.2019 z dnia 14 marca 2019r. zgodnie z którymi opracowano niniejszy Raport. Raport został opracowany na podstawie danych źródłowych wydziałów merytorycznych Urzędu Miasta oraz dostępnych danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Dla pełniejszego obrazu Miasta w szerszej płaszczyźnie społeczno gospodarczej kraju przedstawiono w Aneksie Raportu różnorodną listę wskaźników naszego Miasta na tle innych miast na prawach powiatu, porównywalnych wielkością budżetu i liczby mieszkańców.

Wyrażam głębokie przekonanie, iż przedkładany Raport o stanie miasta Częstochowy - obejmujący wszystkie najważniejsze dziedziny życia miasta - stanie się dla każdej Częstochowianki i każdego Częstochowianina ważnym i cennym zbiorem wiedzy o mieście, jego mieszkańcach, sferach życia, tempie i kierunkach rozwoju społeczno-gospodarczego, przestrzennego i kulturowego.

Prezydent Miasta Częstochowy
Krzysztof Matyjaszczyk

I. SFERA SPOŁECZNA

1. Demografia

Ludność miasta Częstochowy według danych Głównego Urzędu Statystycznego

Liczbę mieszkańców każdego miasta kształtują dwa wskaźniki, tj. przyrost naturalny (różnica między liczbą urodzeń oraz liczbą zgonów) oraz saldo migracji, czyli różnica między zameldowaniami oraz wymeldowaniami.

Na dzień sporządzenia raportu dane za 2018 r. na stronie internetowej GUS nie były jeszcze dostępne. Analizie poddano więc dane z lat 2014-2017.

LICZBA LUDNOŚCI MIASTA CZĘSTOCHOWY NA PRZESTRZENI LAT 2014-2017

Częstochowa	2014	2015	2016	2017
	230 123	228 179	226 225	224 376

Dane prezentowane przez GUS różnią się od tych, które wynikają z rejestru mieszkańców prowadzonych przez gminy. Dane o liczbie i strukturze ludności **prezentowane przez GUS są opracowywane metodą bilansową**, której założeniem jest :

"przyjęcie wyników ostatniego spisu powszechnego ludności (w roku 2011) za bazę wyjściową, a następnie uwzględnianie danych o ruchu naturalnym oraz migracjach (na pobyt stały oraz – w ruchu wewnętrznym – na pobyt czasowy). Bilans jest sporządzany dla każdej gminy. Do ludności zamieszkałej w danej gminie zalicza się ludność zameldowaną na pobyt stały i rzeczywiście tam zamieszkałą oraz ludność przebywającą w gminie czasowo (zameldowaną na pobyt czasowy ponad 3 miesiące)". <http://demografia.stat.gov.pl/bazademografia/>

"Natomiast kwartalne badania przeprowadzane są przez GUS od 1992 r. poprzez BAEL i realizowane metodą reprezentacyjną co oznacza, że :

- uczestniczą w nim gospodarstwa domowe zamieszkałe w wylosowanych mieszkaniach,
- uzyskane od nich informacje są uogólniane dla ludności całego kraju.
- W każdym kwartale badanie obejmuje 54,7 tysięcy mieszkań z całego obszaru Polski".

Analizie poddano także dane dotyczące współczynnika obciążenia demograficznego, czyli stosunek liczby dzieci (0-14 lat) i osób w wieku 65 lat i powyżej do liczby osób w wieku 15-64 lata. Obrazuje to poniższa tabela.

WSPÓŁCZYNNIK OBCIĄŻENIA DEMOGRAFICZNEGO W CZĘSTOCHOWIE

Ludność	2014	2015	2016	2017
w wieku przedprodukcyjnym	34 852	34 511	34 212	34 146
w wieku produkcyjnym	143 075	139 722	136 587	133 191
w wieku poprodukcyjnym	52 196	53 946	55 426	57 039
ogółem	230 123	228 179	226 225	224 376

Bardzo podobne tendencje kształtowania się współczynnika obciążenia demograficznego obserwuje się w skali całego kraju.

Ludność miasta Częstochowy wg rejestru mieszkańców

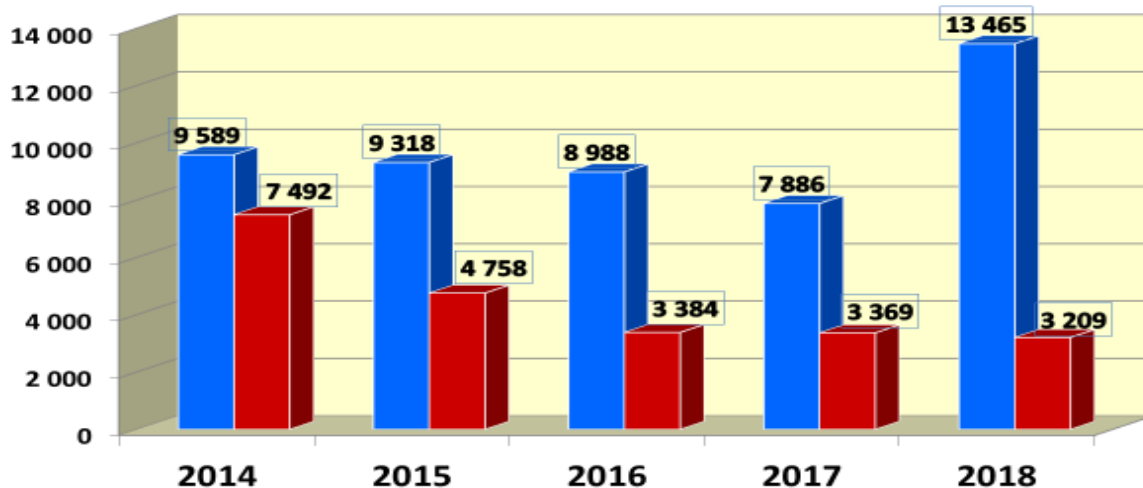
Wg stanu na dzień 31 grudnia 2018 r. w Częstochowie zameldowanych było 218.433 mieszkańców. Oznacza to, że po raz pierwszy od roku 2000 nastąpił wzrost liczby mieszkańców. W stosunku do roku 2017 jest to wzrost o 471 mieszkańców. Bardzo pozytywnym zjawiskiem jest ogromny wzrost zameldowań przy równoczesnym spadku liczby osób wymeldowujących się z Częstochowy. Obrazuje to poniższa tabela.

Ludność m. Częstochowy					
WYSZCZEGÓLNIENIE	2014	2015	2016	2017	2018
zameldowania	9 589	9 318	8 988	7 886	13 465
wymeldowania	7 492	4 758	3 384	3 369	3 209
saldo migracji	2 097	4 560	5 604	4 517	10 256
Urodzenia żywe	1 785	1 784	1 764	1 770	1 642
Zgony	2 759	2 873	2 716	2 928	2 930
Przyrost naturalny	-974	-1 089	-952	-1 158	-1 288
ludność ogółem	228 089	224 710	221 169	217 962	218 433

Zarówno powyższa tabela, jak i jej poniższa wizualizacja potwierdzają występowanie w Częstochowie pozytywnego zjawiska demograficznego w zakresie migracji ludności. Od kilku lat nadal utrzymuje się wyraźna tendencja do wzrostu nowych zameldowań w naszym mieście.

MIGRACJA W LATACH 2014 - 2018

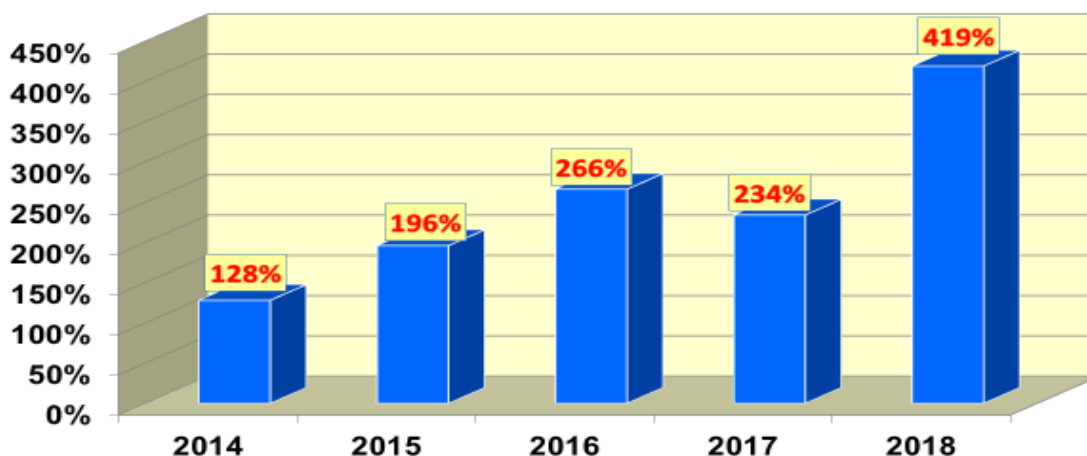
■ ZAMELDOWANIA   ■ WYMELDOWANIA

Skalę tego zjawiska doskonale obrazuje procentowa przewaga liczby zameldowań nad wymeldowaniami:

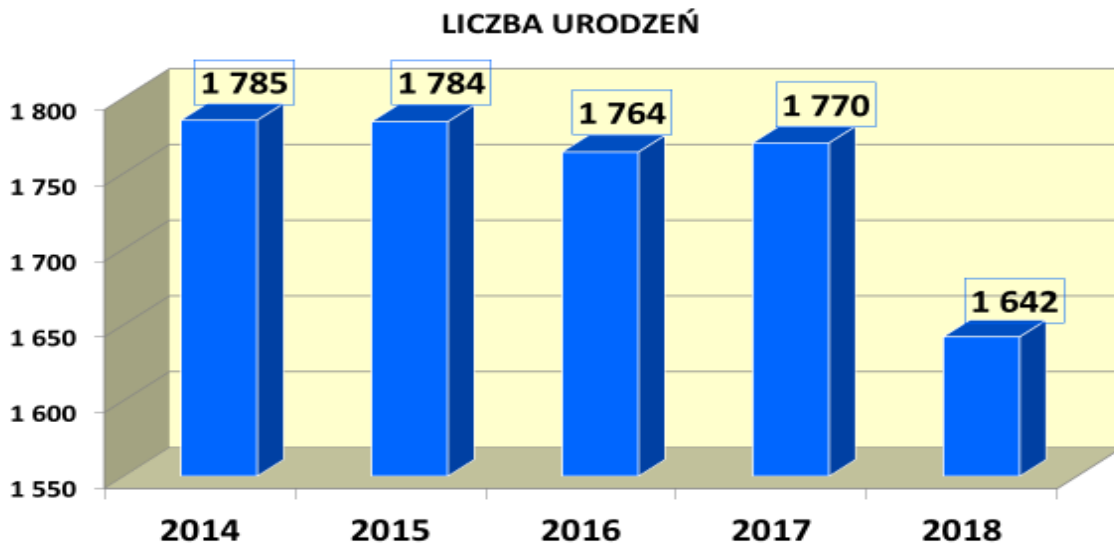
PROCENTOWA PRZEWAGA ZAMELDOWAŃ NAD WYMELDOWANIAM

%%

Niestety drugi z czynników determinujących liczbę mieszkańców w mieście, tj. przyrost naturalny utrzymuje się od 2000 roku na ujemnym poziomie. W całym tym okresie spada bowiem liczba urodzeń, co obrazuje poniższy wykres. Dzieje się tak mimo realizowanej w mieście od kilku lat polityki rodzinnej, o czym mowa w dalszych rozdziałach Raportu.

URODZENIA W CZĘSTOCHOWIE W LATACH 2010 -2018

Podkreślić tu należy, że miasto Częstochowa nie jest w tym temacie wyjątkiem. Profesjonalne analizy wykazują, że zarówno w całej Europie, jak i w Polsce sukcesywnie spada wskaźnik dzietności w rodzinach.

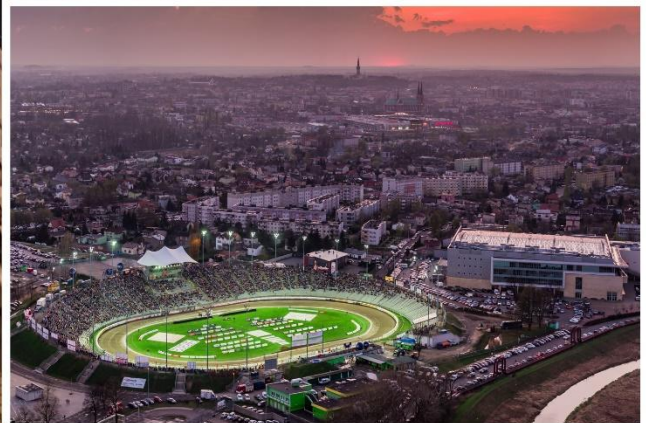
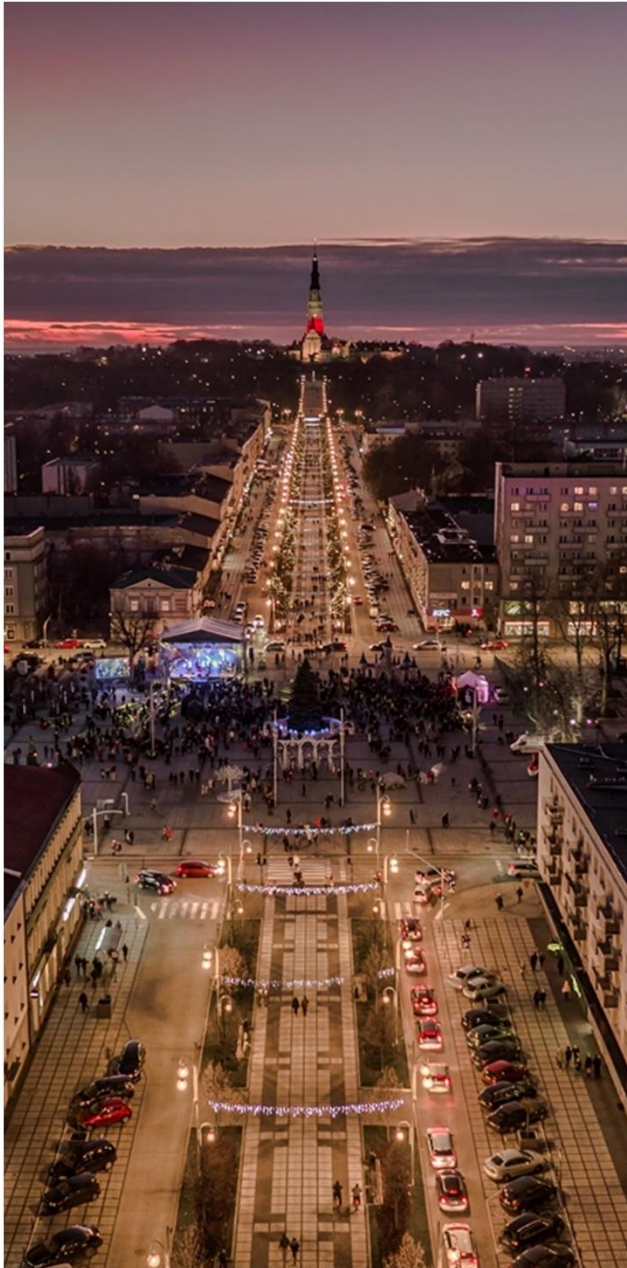
Główny Urząd Statystyczny w swoim analitycznym opracowaniu „**Sytuacja demograficzna Polski. Urodzenia i dzietność**” stwierdza:

„ Urodzenia są kluczowym czynnikiem wpływającym na liczbę i strukturę ludności. Aby zapewnić stabilny rozwój demograficzny kraju, to w danym roku – na każde 100 kobiet w wieku 15–49 lat – powinno przypadać średnio co najmniej 210–215 urodzonych dzieci, obecnie przypada ok. 145. Taki stan rzeczy wynika przede wszystkim z odkładania na później przez ludzi młodych decyzji o założeniu rodziny.

Obserwowane od prawie 30 lat trendy procesów demograficznych wskazują, że sytuacja ludnościowa Polski jest trudna. W najbliższej perspektywie nie można spodziewać się znaczących zmian gwarantujących stabilny rozwój demograficzny. Niski obecnie poziom dzietności będzie miał negatywny wpływ także na przyszłą liczbę urodzeń, ze względu na zdecydowanie mniejszą w przyszłości liczbę kobiet w wieku rozrodczym.

Prognoza nie przewiduje wzrostu liczby urodzeń, co prawda zakłada wzrost współczynnika dzietności, ale liczebność potencjalnych matek (obecnie są to kilkuletnie dziewczynki) spowoduje, że liczba urodzeń nie będzie znacząca. Najbardziej zmniejszy się liczba mieszkańców woj. opolskiego oraz lubelskiego, łódzkiego i śląskiego, najmniej mazowieckiego, pomorskiego i małopolskiego.”

2. Bezpieczeństwo publiczne

1) ZAGROŻENIE PRZESTĘPCZOŚCIA

Zdarzenia drogowe na terenie miasta Częstochowy – dane z KMP

Rodzaj zdarzeń drogowych	2017 r.	2018 r.
Liczba wszystkich zdarzeń drogowych	4636	4447
Liczba wypadków drogowych	378	327
Liczba osób zabitych w zdarzeniu drogowym	10	11
Liczba rannych osób w zdarzeniu drogowym	466	396
Liczba kolizji drogowych	4258	4120

Liczba przestępstw w 7 kategoriach wraz z wskaźnikiem wykrycia – dane z KMP

Kategorie zdarzeń	2017 rok		2018 rok	
	Czyny stwierdzone	Wskaźnik wykrycia	Czyny stwierdzone	Wskaźnik wykrycia
Kradzież z włamaniem	256	42,9	316	54,3
Kradzież cudzej rzeczy	689	52,5	543	40,4
Kradzież samochodu	53	60,6	47	29,4
Rozboje	72	83,3	74	74,7
Uszkodzenie rzeczy	295	46,6	289	40,8
Uszczerbek na zdrowiu	110	90,9	553	90,24
Bójka i pobicie	48	89,8	50	82,0

Dane statystyczne zawarte w powyższych tabelach wskazują na ogólną poprawę sytuacji w zakresie bezpieczeństwa mieszkańców miasta. Niemniej jednak nadal niezbędna jest poprawa w tym zakresie.

Celem dalszego obniżania zagrożenia przestępczością oraz podwyższenia wskaźnika wykrywania przestępstw kontynuowane były w minionym roku wszystkie sprawdzone dotychczas działania, jak i podejmowano w tym zakresie nowe inicjatywy. Działania te realizowane były zarówno samodzielnie przez jednostki miasta, jak i w ścisłym współdziałaniu z Policją i innymi instytucjami odpowiedzialnymi za zapewnienie bezpieczeństwa dla mieszkańców miasta. Najważniejsze i najskuteczniejsze działania realizowane są przez:

- Straż Miejską we współpracy z Policją
- Powiatowe i Miejskie Centrum Zarządzania Kryzysowego
- Ochotnicze Straże Pożarne
- Monitoring miejski

2) DZIAŁALNOŚĆ STRAŻY MIEJSKIEJ

Straż Miejska w Częstochowie jest jednostką organizacyjną gminy. Została utworzona do ochrony porządku publicznego na terenie gminy. Jej szczegółową strukturę organizacyjną określa Regulamin zatwierdzony przez Radę Miasta. Straż wykonuje zadania w zakresie ochrony porządku publicznego wynikające z ustaw i aktów prawa miejscowego. Spełnia służebną rolę wobec społeczności lokalnej, wykonując swe zadania z poszanowaniem godności i praw obywateli.

Wyniki działań Straży Miejskiej w Częstochowie podejmowanych w roku 2018 w związku z zadaniami określonymi w art. 11 ust. 1 pkt 8 stawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych (j.t. Dz. U. z 2013 r., poz. 1383, z późn. zm.) przedstawia poniższa tabela.

Lp.	Rodzaje wykroczeń zawartych w ustawach:	Środki oddziaływania wychowawcz.	Grzywna nałożona w drodze mandatu		Wnioski do sądu	Inne środki
			liczba	kwota		
1	Kodeks wykroczeń	22 227	3 422	319 150	322	121
	a) wykroczenia przeciwko porządkowi publicznemu	1 302	430	66 220	43	17
	b) wykroczenia przeciwko instytucjom państwowym	31	26	6 450	2	
	c) wykroczenia przeciwko bezpiecz. osób i mienia	240	58	4 670	5	1
	d) wykroczenia przeciwko bezpiecz. i porządkowi i	4 853	897	80 500	36	1

	e)	wykroczenia przeciwko zdrowiu	66	0	0	0	0
	f)	wykroczenia przeciwko obyczajności publicznej	9 429	1 062	84 220	208	1
	g)	wykroczenia przeciwko urządzeniom użytku publ.	6 306	949	77 090	28	4
2		o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	5 546	2 129	167 510	45	0
3		o ochronie zdrowia (następstwa używania tytoniu)	631	140	10 400	1	0
4		o utrzymaniu czystości i porządku w gminach	859	210	16 030	25	8
5		o ochronie zwierząt	1	0	0	0	0
6		o odpadach	167	191	19 310	5	0
7		Prawo ochrony środowiska	148	1	50	0	0
8		Prawo o miarach	7	8	370	1	0
9		ustawa o ochronie zdrowia zwierząt	73	47	3 260	1	0
10		ustawie o recyklingu pojazdów	1	0	0	0	0
11		innych	17	0	0	0	0
OGÓŁEM			29 677	6 148	536 080	400	129

Bardzo ważną rolę odgrywają także pozostałe działania Straży Miejskiej, przedstawione poniżej :

Pozostałe działania Straży Miejskiej

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba
1	Pojazdy unieruchomione przez zastosowanie urządzenia do blokowania kół	309
2	Wydane dyspozycje usunięcia pojazdów, w tym:	38
3	pojazdy odnalezione	2
4	osoby doprowadzone do izby wytrzeźwień lub miejsca zamieszkania	2505
5	ujawnione przestępstwa	118
6	osoby ujęte i przekazane Policji	280
7	zabezpieczenie miejsca przestępstwa, katastrofy lub innego podobnego zdarzenia albo miejsca zagrożonego takim zdarzeniem	31
8	chronione obiekty komunalne i urządzenia użyteczności publicznej	2
9	konwojowanie dokumentów, przedmiotów wartościowych lub wartości pieniężnych na potrzeby gminy	1
10	Przyjęte zgłoszenia od mieszkańców, dotyczące:	20510
	a) zakłócenia porządku publicznego i spokoju	8244
	b) zagrożeń w ruchu drogowym	3201
	c) ochrony środowiska i gospodarki odpadami	3180
	d) zagrożeń życia i zdrowia	217
	e) zagrożeń pożarowych (katastrofy)	34
	f) awarii technicznych	1602

	g) zwierząt	1585
11	Pozostałe zgłoszenia:	2447

Znaczna część działań inicjowana była na wnioski mieszkańców, którzy ustnie, telefonicznie lub pisemnie kierowali je do Straży Miejskiej. Pisemnych wniosków wpłynęło **188** a dyżurni z Sekcji Koordynacji zarejestrowali ogółem **20 510** zdarzeń i zgłoszeń zasygnalizowanych przez mieszkańców oraz zdarzeń przekazanych przez operatorów monitoringu wizyjnego. Sprawy te dotyczyły głównie:

- - zakłócanie porządku publicznego i spokoju **8 244** przypadki,
- - zagrożenie życia i zdrowia **217** przypadków,
- - ochrona środowiska i gospodarka odpadami **3 180** przypadków,
- - porządek i bezpieczeństwo w ruchu drogowym **3 201** przypadków.

W pozostałych **5 668** sprawach dominowały zgłoszenia i zdarzenia dotyczące min.:

- - ochrony i opieki nad zwierzętami **1 585** przypadków,
- - nielegalnego handlu **105** przypadków,
- - osób bezdomnych **1 868** przypadków,
- - awarii i utrzymania infrastruktury na terenie miasta **1 602** przypadki,
- - zdarzeń o charakterze kryminalnym **474** przypadki,
- - wypadków i nadzwyczajnych zagrożeń pożarowych, katastrof **34** przypadki.

Realizując postanowienia Uchwały Rady Miasta nr 359.XXVIII.2016 z 25 sierpnia 2016 r. w sprawie przyjęcia miejskiego programu zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego na lata 2016 – 2020 pod nazwą „Bezpieczna Częstochowa” Straż Miejska zrealizowała:

1. W ramach segmentu I restrykcyjno-represyjnego, w ramach zmniejszenia liczby : kradzieży mienia (m.in. kradzieże kieszonkowe, telefonów komórkowych, torebek, pieniędzy, dokumentów), przestępczości samochodowej (kradzieże samochodów, z samochodów, uszkodzenia pojazdów), włamań do mieszkań i obiektów oraz rozbojów i wybrków chuligańskich, przeprowadzono:
  - **3 184** kontrole miejsc zagrożonych przestępczością.
  - **222** kontrole obiektów i mieszkań pod kątem włamań,
  - **1 671** kontroli samochodowych parkingów osiedlowych,
  - **129** kontroli pod kątem kradzieży mienia osobistego,

Kontrole te przeprowadzono w następujących zakresach tematycznych:

- a) W związku z zagrożeniami dotyczącymi handlu narkotykami i „dopalaczami” strażnicy miejscy dokonali:
  - **3 099** kontroli miejsc koncentracji i przebywania młodzieży,
  - **518** kontroli miejsc gromadzenia się subkultur młodzieżowych
  - **193** kontrole szkół pod kątem rozprowadzania substancji niedozwolonych,
- b) w ramach działań ograniczających liczbę kradzieży Straż Miejska przeprowadziła:
  - **60** akcji w rejonach zagrożonych.
- c) W związku z akcjami ograniczającymi ilość popełnianych czynów karalnych takich jak rozboje, wybryki chuligańskie strażnicy miejscy przeprowadzili następujące działania:
  - **47** działań „Bezpieczna Częstochowa”,
  - **1** działanie „Bezpieczna dzielnica”,
  - **1** działanie „Bezpieczne Mikołajki”,
  - **1** działanie „Bezpieczny weekend”,
  - **7** działań „Wagarowicz”.
  - **1** działanie „Nioletni”
  - **2** działania „Bezpieczny parking i osiedle”
- d) W związku z wytypowanymi przez I Komisariat Policji miejscami najbardziej zagrożonymi przestępczością pospolitą strażnicy miejscy przeprowadzili:
  - **61** działań w rejonie I KP.
  - **5** działań w rejonie II KP
  - **4** działania w rejonie III KP
  - **5** działań w rejonie V KP
  - **2** działania w rejonie VI KP

2. **W ramach realizacji segmentu III porządkowego** związanego z zagrożeniami wynikającymi ze spożywania napojów alkoholowych przez dorosłych i nieletnich oraz zagrożeń związanych z agresją, zakłócaniem porządku publicznego przez grupy młodzieży, strażnicy miejscy przeprowadzili:

- **6 508** kontroli miejsc stałego spożywania napojów alkoholowych,
- **125** kontroli placówek handlowych w zakresie podawania i sprzedaży napojów alkoholowych nieletnim i nietrzeźwym,
- **4 805** kontroli miejsc gdzie dochodzi do częstego zakłócania porządku publicznego,
- **1 783** kontrole porządkowych stanu obiektów, nieruchomości, placów itp.,
- **1 080** kontroli porządkowych stanu dróg i chodników,
- **150** kontroli stanu technicznego placów zabaw i terenów sportowo-rekreacyjnych,
- **460** kontroli rejonów powstawania „dzikich wysypisk”,
- **1 183** kontrole właścicieli nieruchomości w zakresie usuwania odpadów, zawierania umów na wywóz z wyspecjalizowanymi podmiotami,
- **1 804** kontrole rejonów najczęstszego wyprowadzania zwierząt,
- **48** kontroli właścicieli lokali gastronomicznych, pod kątem przepisów porządkowych, sanitarnych oraz ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi.

W ramach realizacji celu przeciwdziałania spożywaniu napojów alkoholowych w miejscach niedozwolonych, strażnicy miejscy nałożyli **2 129** mandatów karnych, w **5 546** przypadkach zastosowano środek oddziaływania wychowawczego w formie pouczenia oraz w **41** przypadkach wszczęto postępowanie zmierzające do ukarania sprawcy wykroczenia przez sąd. Ponadto **2 170** osób umieszczono w izbie wytrzeźwień. W stosunku do nietrzeźwych nieletnich strażnicy miejscy przeprowadzili **29** interwencji, w tym m.in. ujęto **16** nieletnich będących pod wpływem alkoholu, podjęto **13** interwencji wobec nieletnich spożywających alkohol.

Wobec osób zakłócających porządek publiczny strażnicy miejscy zastosowali **430** razy postępowanie mandatowe, w **1 302** przypadkach zastosowano środek oddziaływania wychowawczego w formie pouczenia oraz w **49** przypadkach wszczęto postępowanie zmierzające do ukarania sprawcy wykroczenia przez sąd. Wszystkie sprawy zostały przekazane Zespołowi ds. Nieletnich i Patologii, Wydziału Prewencji KMP w Częstochowie.

W zakresie poprawy estetyki, czystości i porządku, a w szczególności likwidacji „dzikich wysypisk” odpadów, strażnicy miejscy, wobec właścicieli nieruchomości, którzy nie realizowali swoich obowiązków w zakresie usuwania odpadów, zawierania umów na wywóz z wyspecjalizowanymi podmiotami itp., zastosowali **210** razy postępowanie mandatowe, w **859** przypadkach zastosowano środek oddziaływania wychowawczego w formie pouczenia oraz w **22** przypadkach wszczęto postępowanie zmierzające do ukarania sprawcy wykroczenia przez sąd. W zakresie dbałości o czystość i porządek na osiedlach, ulicach, placach strażnicy miejscy zastosowali **897** razy postępowanie mandatowe, w **5 620** przypadkach zastosowano środek oddziaływania wychowawczego w formie pouczenia oraz w **30** przypadkach wszczęto postępowanie zmierzające do ukarania sprawcy wykroczenia przez sąd. Wobec osób, które nie wywiązywały się z obowiązku utrzymywania zwierząt domowych w sposób nie powodujący zagrożenia, ochrony przed zanieczyszczeniem terenów przeznaczonych do wspólnego użytku lub innych uciążliwości dla ludzi i okolicznych mieszkańców **120** razy zastosowano postępowanie mandatowe, w **410** przypadkach zastosowano środek oddziaływania wychowawczego w formie pouczenia, nie wszczynano postępowań zmierzających do ukarania sprawcy wykroczenia przez sąd.

Współpraca z Policją

Straż Miejska w Częstochowie z dużym zaangażowaniem utrzymuje współpracę z funkcjonariuszami Policji. Współdziałanie to widoczne jest na wielu poziomach struktur Policji. Strażnicy aktywnie biorą udział w szeregu wspólnych patroli z dzielnicowymi poszczególnych komisariatów, z Wydziałem Ruchu Drogowego podczas organizowanych cyklicznych akcji min. „Akcji Znicz”, Alkohol i Narkotyki”, „NURD” i wielu innych. Ścisła współpraca ze Sztabem Prewencji KMP w Częstochowie skutkuje efektywną współpracą podczas zabezpieczania ogromnej ilości imprez masowych począwszy od sportowych poprzez religijne a zakończywszy na rozrywkowych.

W roku 2018 Straż Miejska w Częstochowie kontynuowała wypracowaną stałą wymianę informacji pomiędzy służbą dyżurną Straży Miejskiej i lokalnymi jednostkami Policji. Dodatkowo realizowane były zadania planowania wspólnych służb patrolowych polegające na:

- delegowaniu funkcjonariuszy Straży Miejskiej do pełnienia wspólnie z funkcjonariuszami Policji wspólnych patroli prewencyjnych pieszych lub zmotoryzowanych w obszarach poszczególnych komisariatów i innych komórek organizacyjnych Policji (np. WRD),
- dysponowaniu na wniosek Komendy Miejskiej Policji w Częstochowie wydzielonych patroli Straży Miejskiej w obszary podległości służbowej poszczególnych komisariatów,
- współdziałaniu Straży Miejskiej i Komendy Miejskiej Policji w trakcie zabezpieczania dużych imprez o charakterze sportowym, kulturalnym lub rozrywkowym,
- wspólnych działaniach w zakresie przeciwdziałania okresowo występującym zagrożeniom i sytuacjom o podwyższonym ryzyku wystąpienia rażących przypadków zakłócenia porządku publicznego.

3) DZIAŁANIA MIASTA W ZAKRESIE ZARZĄDZANIA KRYZYSOWEGO, OBRONY CYWILNEJ, SPRAW OBRONNYCH, OCHONY PRZECIWOPOŻAROWEJ

Zasadniczym celem podejmowanych w 2018 r. działań było przygotowanie i przeprowadzenie ćwiczenia obronnego pod kryptonimem „GÓRNY ŚLĄSK – 2018” w ramach którego, przeprowadzono również ćwiczenie w zakresie zarządzania kryzysowego pk. „CZĘSTOCHOWA 2018”. Kontynuowano rozbudowę systemów wczesnego ostrzegania w zakresie zapobiegania sytuacjom kryzysowym, reagowania i usuwania skutków katastrof naturalnych i awarii technicznych. Pozyskano również środki finansowe z Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020 w ramach projektu pn. „Poprawa skuteczności służb ratowniczych w Częstochowie – zakup wyposażenia dla OSP Dźbów”. W tym celu wykonywano szereg przedsięwzięć organizacyjnych, logistycznych oraz planistycznych.

Przygotowanie i przeprowadzenie ćwiczenia obronne „GÓRNY ŚLĄSK – 2018” z elementami zarządzania kryzysowego „CZĘSTOCHOWA 2018” w dniach 12-13 września 2018 r.

W dniach 12 -13 września 2018 roku Miasto Częstochowa wzięło udział w wojewódzkim ćwiczeniu obronnym pk. „GÓRNY ŚLĄSK 2018”, które to zostało rozbudowane o własne elementy zarządzania kryzysowego przeprowadzone pod kryptonimem „CZĘSTOCHOWA 2018”. Tematem ćwiczenia było „Kierowanie, realizacja wybranych zadań operacyjnych z obszaru funkcjonowania elementów systemu kierowania bezpieczeństwem narodowym w województwie śląskim w sytuacji wystąpienia zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny przez obsady głównego stanowiska kierowania Wojewody Śląskiego w zapasowym miejscu pracy oraz obsady Głównych Stanowisk Kierowania w zapasowych miejscach pracy ćwiczących organów administracji publicznej. Ćwiczenie było elementem sprawdzenia przygotowania struktur Urzędu Miasta Częstochowy do realizacji zadań związanych z obroną państwa w czasie wojny. Problemami rozpatrywanymi w ćwiczeniu była zasadność przyjętych rozwiązań w zakresie realizacji zadań przez jednostki organizacyjne Urzędu Miasta, służby i inspekcje oraz jednostki podległe Prezydentowi Miasta podczas wprowadzania wyższych stanów gotowości obronnej państwa.

W ramach elementów ćwiczenia „CZĘSTOCHOWA 2018” poświęconych zagadnieniom zarządzania kryzysowego przećwiczone zostały poniższe elementy:

- podnoszenie wałów przeciwpowodziowych na rzece Warcie przy Al. Wojska Polskiego,
- ewakuacja V Liceum Ogólnokształcące im. A. Mickiewicza ul. Krakowska 29 w Częstochowie,
- ewakuacja budynku użyteczności publicznej „Galerii Jurajskiej” Al. Wojska Polskiego 207, Częstochowa,
- wypadek drogowy (zdarzenie masowe) most na rzece Warcie (przy wjeździe od Al. Wojska Polskiego) w kierunku Galerii Jurajskiej,
- awaria zasilania energetycznego w Centralnej Przepompowni Ścieków w Częstochowie przy ul Żabiej.

Scenariusze zdarzeń (epizody) umożliwiły wszystkim służbom ratowniczym na przećwiczenie własnych procedur w przypadku wystąpienia katastrof naturalnych, awarii technicznych czy działań obronnych i pozwoliły:

- podnieść na wyższy poziom umiejętności przewidywania rozwoju sytuacji,
- udoskonalić umiejętności dokonywania analizy sytuacji i wyboru najlepszych rozwiązań,
- udoskonalić umiejętności w podejmowaniu właściwych decyzji,
- przeprowadzić zgrzywanie działania zespołów biorących udział w ćwiczeniu,

- sprawdzić działania zespołów w poszczególnych sytuacjach oraz zasadność rozwiązań przyjętych w planach,

Rozbudowa systemu wczesnego ostrzegania oraz modernizacja Miejsko – Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego

W roku sprawozdawczym odnowiono licencję na użytkowanie oprogramowania „112.pl” oraz „mapa.pl” oraz dostosowano oprogramowanie do Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych – RODO).

W 2018 r. dokonano dalszych zmian w oprogramowaniu dyspozytorskim zainstalowanym na MPCZK, wymieniono 3 syreny elektroniczne starego typu (Vectra) na syreny systemu Digitex IP. Przeprowadzono przegląd techniczny syren OSP oraz wyremontowano część z nich. Obecnie na terenie miasta rozmieszczonych jest łącznie 48 syren alarmowych w tym: 26 elektromechanicznych (11 OSP), 22 elektronicznych. W 2018 r. odbyły się cztery ćwiczenia ATP-45D oraz 12 treningów-nasłuchów o zagrożeniach uderzeniem z powietrza.

W dniach 14 - 15 listopada 2018 r. odbyło się ćwiczenie " RENEGADE-SAREX 18/II" zarządzane przez Dowództwo Operacyjne Rodzajów Sił Zbrojnych, które miało na celu sprawdzenie systemu ostrzegania i alarmowania mieszkańców.

Zabezpieczano ruch pielgrzymkowy na Jasną Górę (w zakresie komunalnym, medycznym, bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz komunikacyjnym). Informacje o wszystkich pielgrzymkach pieszych, tj. liczbie uczestników, trasach i terminie przekazywano do Miejsko-Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego oraz powiatowych służb, inspekcji i straży. Ogółem zgłoszonych zostało 247 pielgrzymek pieszych, w których uczestniczyło około 115 000 pątników.

W 2018 roku kontynuowano współpracę z Wojskową Komendą Uzupełnień, Komendą Miejską Państwowej Straży Pożarnej, Komendą Miejską Policji, Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym oraz innymi służbami, inspekcjami i strażami czuwającymi nad bezpieczeństwem mieszkańców. Wydano 16 decyzji administracyjnych związanych ze świadczeniami rzeczowymi i osobistymi na rzecz obrony.

ZDARZENIA W MIEJSKO-POWIATOWYM CENTRUM ZARZĄDZANIA KRYZYSOWEGO

Lp.	Nazwa zdarzenia	Ilość zdarzeń
1.	Zagrożenia naturalne (powódzie, burze, gradobicia, silny wiatr, dzikie zwierzęta, zagrożenia sanitarno – epidemiologiczne)	33
2.	Zagrożenia chemiczne i radiacyjne	15
3.	Wypadek, katastrofa, zagrożenia miejscowe	21
4.	Pożar	51
5.	Awarie (gazowe, wodociągowe, ciepłownicze, energetyczne i inne)	146
6.	Zdarzenia na drogach (akcja zima, uszkodzona nawierzchnia, sygnalizacja świetlna, uszkodzone oświetlenie ulic, uszkodzona infrastruktura drogowa)	1 238
7.	Porządek publiczny	2
8.	Zagrożenia terrorystyczne	8
9.	Inne (bezdumni, niewybuchy, zdarzenia ze zwierzętami, tlenek węgla)	536
Razem:		2 050

Na realizację działań w sytuacjach zagrożeń wydatkowano z budżetu gminy na zadania w zakresie zarządzania kryzysowego poniższe kwoty:

- wynajem autobusu do zdarzeń kryzysowych – 1.219,64 zł,
- wywóz i utylizację odpadów niebezpiecznych – 237 345,12 zł,
- wyburzenie budynku – 29 521,81 zł,
- serwisowanie oprogramowania zainstalowanego w M-PCZK – 129 642 zł, w tym 47 967 zł dotacja z Powiatu Częstochowskiego; 81 675 zł środki własne gminy,
- usługi telekomunikacyjne Centrex i bezpłatna infolinia TP 0-800 (kryzys) – 40 483,44 zł,

- naprawa, przegląd oraz konserwacja syren elektronicznych i elektromechanicznych – 43 700 zł, w tym 4 200 zł dotacja ze Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego; 39 500 zł środki własne gminy,
- wymiana i montaż trzech syren dla zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańców miasta Częstochowy – 40 774,50 zł,
- przegląd i konserwacja 3 czujników poziomu wody – 4 122,76 zł,
- dotacja dla KM Policji na dofinansowanie zakupu 3 sztuk samochodów z napędem hybrydowym – 105 000 zł,
- dofinansowanie zakupu 4 rowerów z wyposażeniem dla KMP w Częstochowie – 12 500 zł,
- dofinansowanie dla KMPSP w Częstochowie zakupu średniego samochodu pożarniczego – 500 000 zł.

Zabezpieczenie logistyczne

W ramach szeroko pojętego bezpieczeństwa publicznego, w celu udzielania pomocy poszkodowanym w różnego rodzaju sytuacjach kryzysowych oraz minimalizacji ich skutków, utrzymywany jest magazyn sprzętu obrony cywilnej Wydziału Zarządzania Kryzysowego, Ochrony Ludności i Spraw Obronnych znajdujący się przy ul. Białskiej 20 w Częstochowie.

W ramach tych działań przeprowadzono konserwację sprzętu obrony cywilnej, w tym: 500 kompletów odzieży ochronnej, 2650 kompletów masek przeciwgazowych, 54 szt. łóżek polowych i 8 kompletów namiotów. Przechowywany w magazynie Wydziału Zarządzania Kryzysowego, Ochrony Ludności i Spraw Obronnych sprzęt kwatermistrzowski w ramach pomocy i współpracy z innymi jednostkami organizacyjnymi był wykorzystywany podczas różnych imprez masowych organizowanych lub wspieranych przez Urząd Miasta Częstochowy (np. na festiwalu kultury alternatywnej Frytka Off, Dni Samorządu Terytorialnego, letnich akcjach dzielnicowych określanych mianem „Kina na leżakach”) oraz przez zakłady pracy i instytucje (organizacja pikników rodzinnych przez Spółdzielnię Mieszkaniową „Północ”).

Wykorzystywany był również w ćwiczeniach miejskich organizowanych w dniu 13 września 2018 r. pod nazwą „Częstochowa 2018” będącymi częścią wojewódzkiego ćwiczenia obronnego pod kryptonimem „Górny Śląsk 2018”.

Zgodnie z „Planem zamierzeń na 2018 rok” stanowiącym załącznik nr 2 do Zarządzenia nr 2268.2018 Prezydenta Miasta Częstochowy z dnia 22 stycznia 2018 r. przeprowadzono kontrolę w dziedzinie realizacji zadań obrony cywilnej w zakresie:

- 1) gospodarki magazynowo – materiałowej sprzętu obrony cywilnej: w 2 zakładach pracy,
- 2) budowli ochronnych: w 4 schronach administrowanych przez zakłady pracy. Ponadto dokonano aktualizacji „Planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych Miasta Częstochowy”. Poświadczenia aktualizacji ww. dokumentu w dniu 27 marca 2018 r. dokonał Śląski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Katowicach”.

Zapewnienie gotowości bojowej jednostek OSP działających na terenie miasta

Zapewniono gotowość bojową 12 jednostkom Ochotniczych Straży Pożarnych z terenu miasta, w tym jednej jednostce zajmującej się ratownictwem wodnym i podwodnym (OSP Częstochowa). Jednostki wyjeżdżają do zdarzeń ratowniczo-gaśniczych na wezwanie Stanowiska Kierowania Państwowej Straży Pożarnej oraz Miejsko – Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego. Cztery jednostki są włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (OSP Bleszno, OSP Dźbów, OSP Gnaszyn i OSP Częstochowa).

W ramach podwyższania gotowości i skuteczności zapewnienia przez OSP mieszkańcom miasta bezpieczeństwa podjęto następujące działania:

- a) zakup nowego ciężkiego pojazdu pożarniczego marki STOLARCZYK/MAN 18.340 z napędem 4x4 dla OSP Bleszno. Całkowita wartość pojazdu 984 000 zł, z czego budżet miasta pokrył 550 000 zł wartości zakupu, a pozostała część sfinansowana została z środków WFOŚiGW (147 600 zł), środków NFOŚiGW (246 000 zł) i środków własnych OSP (40 400 zł).
- b) zakup nowego średniego pojazdu pożarniczego Volvo FL z napędem 4x2 dla OSP Dźbów. Całkowita wartość pojazdu wyniosła 799 500 zł, z czego budżet miasta pokrył 15% wartości zakupu, a pozostała część (85%) sfinansowana została w ramach projektu pn. „Poprawa skuteczności służb ratowniczych w Częstochowie – zakup wyposażenia dla OSP Dźbów”. Zadanie współfinansowane było z środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu

Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020 (266 353,80 zł) oraz środków budżetu państwa z kontraktu terytorialnego (413 221,20 zł).

- c) zakupu nowego lekkiego pojazdu pożarniczego marki Ford Transit wraz z wyposażeniem dla OSP Wielki Bór o łącznej wartości 309 960 zł - zakup w ramach budżetu obywatelskiego (224 960 zł) dofinansowany z dotacji MSWiA (85 000 zł);
- d) zakup sprzętu medycznego (deski ortopedyczne, torby medyczne i defibrylatory) za łączną kwotę 62 823,06 zł, z czego dofinansowanie Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej – Fundusz Sprawiedliwości wyniosło 62 194,83 zł, a z budżetu miasta wydano na ten cel 628,23 zł;
- e) dofinansowanie w kwocie 15 000 zł szkoleń na pływalni krytej dla strażaków ratownictwa wodnego i podwodnego z OSP Częstochowa;
- f) dofinansowanie do zakupu motopompy wysokiej wydajności dla OSP Brzeziny Wielkie. Całkowita wartość zadania wyniosła 12 500 zł, z czego budżetu miasta wydano 1 500 zł, a pozostała część sfinansowana została z środków MSWiA (11 000 zł),
- g) sfinansowanie kursu kwalifikowanej pierwszej pomocy i zakupu umundurowania galowego dla strażaków z OSP Liszka Dolna za łączną kwotę 20 000 zł – wydatek w ramach budżetu obywatelskiego.

UDZIAŁ W AKCJACH RATOWNICZO-GAŚNICZYCH JEDNOSTEK OSP

Lp.	Jednostka	Ogółem wyjazdy
1.	OSP Bleszno	267
2.	OSP Brzeziny Małe	1
3.	OSP Brzeziny Wielkie	58
4.	OSP Częstochowa	15
5.	OSP Dźbów	132
6.	OSP Gnaszyn	222
7.	OSP Kawodrza Dolna	63
8.	OSP Kawodrza Górna	67
9.	OSP Kiedrzyń	39
10.	OSP Kuźnica Marianowa	29
11.	OSP Liszka Dolna	47
12.	OSP Wielki Bór	63
ŁĄCZNIE:		1 003

Popularyzacja zarządzania kryzysowego, spraw obronnych, ochrony przeciwpożarowej i obrony cywilnej w szkołach i placówkach oświatowych oraz zakładach pracy

Na podstawie wytycznych Wojewody Śląskiego – Szefa obrony Cywilnej Województwa w sprawie realizacji zadań w zakresie obrony cywilnej i zarządzania kryzysowego w województwie śląskim w 2018 r. opracowano Zarządzenie Nr 2268.2018 Prezydenta Miasta Częstochowy z dnia 22 stycznia 2018 r. w sprawie realizacji przedsięwzięć w zakresie obrony cywilnej i zarządzania kryzysowego miasta Częstochowy w 2018 r. Na podstawie powyższych wytycznych i zarządzenia Prezydenta zakłady pracy, instytucje i placówki edukacyjne opracowały plany działania obrony cywilnej na rok 2018. Opracowano 39 plany w zakładach pracy i 116 planów w placówkach oświatowych.

W 2018 r. odbyło się 11 szkoleń dla 213 osób w Formacjach Obrony Cywilnej w zakładach pracy z terenu miasta Częstochowy. Zorganizowano 3 szkolenia dla dyrektorów placówek oświatowych, osób prowadzących sprawy obrony cywilnej w zakładach pracy i placówkach oświatowych. W szkoleniu uczestniczyło 37 osób z zakładów pracy, 102 osób z placówek oświatowych i 104 dyrektorów placówek oświatowych.

Wydział KOSO przeprowadził szkolenia z tematyki spraw obronnych dla potrzeb:

- Starostwo Powiatowe Kłobuck – 10-11.04.2018r.;
- Prokuratura Okręgowa Częstochowa – 12.06.2018r.;
- Tramwaje Śląskie Chorzów – 19.06.2018r.;
- Urząd Miasta Piekary Śląskie – 02.10.2018r.;
- Stowarzyszenie Wodociągów Województwa Śląskiego – 12.10.2018r.;
- Ośrodek Szkolenia Służby Więziennej w Kulach – 18.10.2018r.;
- Urząd Gminy Wręczyca Wielka – 12.11.2018r.;
- Politechnika Częstochowska – 11.12.2018r.;
- Oczyszczalnia Ścieków WARTA – 19.12.2018r.

4) MONITORING WIZYJNY W MIEŚCIE

Miejski monitoring to nie tylko możliwość szybkiej reakcji w sytuacji zagrożenia, ale też większe poczucie bezpieczeństwa. Dlatego staramy się reagować na wnioski mieszkańców i sukcesywnie rozbudowywać system monitoringu w tych rejonach miasta, gdzie jest to szczególnie uzasadnione i technicznie możliwe

Częstochocki system stałego monitoringu wizyjnego liczy już 85 kamer. Najnowsze kamery pojawiły się w dzielnicy Wrzosowiak. Cały system co roku rejestruje ponad 2 tys. zdarzeń wymagających interwencji służb mundurowych czy ratowników.

Zasięgiem nowych kamer objęto przede wszystkim rejon przystanków i przejścia dla pieszych na wysokości szkoły podstawowej nr 53. Urządzenia obserwują też teren przy skrzyżowaniach z ul. Jagiellońską i 11 Listopada, a także stację rowerów miejskich. Kamery wyposażone są w doświetlacze podczerwieni; pracują całodobowo. **W okresie sprawozdawczym operatorzy systemu monitoringu wizyjnego miasta przekazali ogółem 2051 informacji dla służb ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego, które były zrealizowane przez następujące instytucje:**

- Straż Miejską,
- Policję,
- Pogotowie Ratunkowe,
- Państwową Straż Pożarną,
- Straż Ochrony Kolei,

Tabela 1. Ogólne zestawienie informacji przekazanych przez operatorów

LP.	Nazwa Instytucji	Liczba zgłoszeń 2017r.	Liczba zgłoszeń 2018r.	uwagi
1	Komenda Miejska Policji	224	212	spadek
2	Straż Miejska	1951	1612	spadek
3	Pogotowie Ratunkowe (CPR)	181	196	wzrost
4	Państwowa Straż Pożarna	18	27	wzrost
5	Straż Ochrony Kolei	4	4	bez zmian
6	Centrum Kryzysowe	7	0	spadek
Łącznie		2385	2051	spadek

Elektroniczny zapis zdarzeń zarejestrowanych przez system monitoringu miasta wykorzystano 644 razy jako materiał dowodowy w prowadzonych postępowaniach w sprawach o wykroczenia lub przestępstwa przez:

- lokalne jednostki Policji – w **549** przypadkach,
- Straż Miejską – w **19** przypadkach.

W ramach współpracy Policji ze Strażami Gminnymi – funkcjonariusze i pracownicy Straży Miejskiej w Częstochowie w ramach działań prewencyjnych prowadzonych przez jednostki Komendy Miejskiej Policji - prowadzili obserwacje ukierunkowane na wykrywanie naruszeń porządku publicznego w trakcie imprez masowych organizowanych na terenie miasta, tj.: „Finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy”, „ŚWIĘTO PALMY WIELKANOCNEJ”, „Złot Gwieździsty”, "Zjazd Gwieździsty w Częstochowie" - rozpoczęcie sezonu motocyklowego, „Aleje tu się dzieje”, „Targi motoryzacyjne”, „Czytanie na Bieganie”, „Festiwal Sztuki Kulinarnej „Aleja Dobrego Smaku”, „Śniadanie na Bieganie”, „Częstochowska Masa Krytyczna”, Impreza noworoczna "Sylwester miejski 2018".

W trakcie całodobowego dozoru obrazu z kamer operatorzy dokonywali wstępnej kwalifikacji zaobserwowanych incydentów i na bieżąco prowadzili wymianę informacji z dyżurnym Straży Miejskiej, jednostkami Policji, Straży Pożarnej i Pogotowia Ratunkowego przekazując informacje dotyczące:

Ocena wpływu monitoringu wizyjnego na bezpieczeństwo w obszarze objętym dozorem kamer.

W oparciu o analizę ogólnego zestawienia informacji przekazanych przez operatorów (tabela 1) zauważyć należy w porównaniu do 2017r kontynuację tendencji spadkowej ilości zdarzeń w obszarze objętym dozorem kamer.

Analizując wstępną klasyfikację zaobserwowanych przez operatorów zdarzeń zauważyć należy utrzymanie się na porównywalnym poziomie zdarzeń ujawnionych w obszarach zakłóceń porządku publicznego, oraz zdarzeń z użyciem przemocy fizycznej. Zmniejszeniu natomiast uległa ilość ujawnionych przypadków w obszarze kradzieży lub niszczenia mienia. Zaobserwowano jednocześnie wzrost zdarzeń zaistniałych w obszarze bezpieczeństwa i porządku w ruchu drogowym

Zmniejszeniu uległa ilość wniosków o wykorzystanie zapisów jako materiału dowodowego dla lokalnych jednostek Policji, przy czym należy zaznaczyć, iż zwiększeniu uległ zakres czasowym w zakresie udostępnienia wnioskowanych nagrań. Podyktowane to może być również coraz większym zapotrzebowaniem ze strony Policji na zapis z kamer prezentujących stały, nieprzerwany obraz z określonego miejsca, co wydaje się zbieżne z ogólnym trendem w dziedzinie ewolucji systemów monitoringu wizyjnego preferującym kamery stało pozycyjne.

Uwzględniając spadek ogólnej ilości ujawnianych zdarzeń szczególnie w obszarze zdarzeń godzących w szeroko rozumiany porządek publiczny i bezpieczeństwo osób i mienia- należy uznać, iż w zakresie prewencyjnego oddziaływania kamer podejmowane działania przynoszą pozytywny skutek.

Częstochowscy strażnicy miejscy są m.in. współorganizatorami międzynarodowych konferencji „Miasto Monitorowane”. Na konferencję przyjeżdżają samorządowcy z całego kraju, którzy podpatrują rozwiązania i zapraszają do siebie często chowskich strażników na prelekcje dotyczące organizacji i prowadzenia monitoringu.

Należy przy tym zauważyć, że warto podtrzymać koncepcję udostępnienia stacji podglądowych w lokalnych jednostkach Policji, co wielokrotnie usprawnia obieg informacji o zdarzeniach pomiędzy operatorami i funkcjonariuszami Policji w obszarze zarówno spraw bieżących jak i weryfikacji materiałów archiwalnych mogących mieć przydatność dowodową.

3. Ochrona zdrowia

I. Funkcjonowanie służby zdrowia w mieście

W 2018 roku świadczenia zdrowotne na terenie miasta Częstochowy udzielało 245 podmiotów leczniczych zarejestrowanych w rejestrze Wojewody Śląskiego oraz 1 439 praktyk zawodowych lekarzy i lekarzy dentyistów zarejestrowanych w rejestrze Okręgowej Izby Lekarskiej w Częstochowie.

W ramach kontraktu z NFZ świadczenia zdrowotne realizowane były przez 124 podmioty z zakresu:

- leczenia szpitalnego – 8 podmiotów,
- podstawowej opieki zdrowotnej - 42 podmioty
- ambulatoryjnej opieki zdrowotnej - 57 podmiotów
- opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień - 14 podmiotów
- rehabilitacji leczniczej – 14 podmiotów
- leczenia stomatologicznego – 52 podmioty
- opieki paliatywnej i hospicyjnej – 13 podmiotów
- świadczeń pielęgnacyjnych i opiekuńczych – 13 podmiotów
- pomocy doraźnej i transportu sanitarnego – 2 podmioty.

W formie samodzielnych zakładów opieki zdrowotnej Na terenie miasta funkcjonowały 3 podmioty lecznicze:

- 2 podmioty, dla których organem założycielskim jest Miasto Częstochowa :
  - a) Miejski Szpital Zespolony - realizujący świadczenia z zakresu leczenia szpitalnego,
  - b) SPZOZ Stacja Pogotowia Ratunkowego świadcząca usługi w zakresie pomocy doraźnej i transportu sanitarnego,
- 1 podmiot, dla którego organem założycielskim jest samorząd wojewódzki :
  - Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. Najświętszej Maryi Panny realizujący świadczenia z zakresu leczenia szpitalnego oraz pomocy doraźnej i transportu sanitarnego.

Świadczenia z zakresu nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej realizowały na terenie miasta Częstochowy 2 podmioty lecznicze :

- a) Miejski Szpital Zespolony w Częstochowie,
- b) Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. NMP

Na terenie miasta w poprzednim roku funkcjonowało 109 aptek, w tym jedna całodobowo przy ul. Focha

1. Miejski Szpital Zespolony

Miejski Szpital Zespolony realizował zadania z zakresu stacjonarnej i ambulatoryjnej opieki specjalistycznej w ramach kontraktu z Narodowym Funduszem Zdrowia.

W 2018 roku szpital dysponował 559 łózkami oraz 30 miejscami psychiatrycznymi.

Liczba leczonych pacjentów w leczeniu stacjonarnym (z ruchem między-oddziałowym) wyniosła 46 510 osób. W Poradniach Specjalistycznych udzielono 87 553 porady. Natomiast w Szpitalnym Oddziale Ratunkowym w trybie dziennym przyjęto 28 759 pacjentów.

Głównym źródłem przychodów dla Miejskiego Szpitala Zespolonego był kontrakt z Narodowym Funduszem Zdrowia, który w roku 2018 wynosił 82 008 797,26 zł.

W roku 2018 Miejski Szpital Zespolony kontynuował program w kierunku poprawy warunków leczenia oraz pobytu pacjentów podnosząc jakość świadczonych usług zdrowotnych dla mieszkańców miasta i regionu, przy jednoczesnej poprawie infrastruktury i stanu technicznego obiektów Szpitala.

Najważniejszym zadaniem inwestycyjnym w MSZ była modernizacja Szpitalnego Oddziału Ratunkowego (SOR). Na realizację projektu rozbudowy SOR-u, Szpital otrzymał dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego

Całkowity koszt realizacji zadania w latach 2016-2018 wyniósł 5 601 632,09 zł, w tym dotacja Urzędu Miasta 2 663 497,27 zł.

Dzięki modernizacji SOR-u powstał nowoczesny, o dwukrotnie większej powierzchni oddział dostosowany do aktualnych wymogów ustawy o Państwowym Ratownictwie.

W zmodernizowanym oddziale zapewniono prawidłowy podział na obszary m.in. segregacji medycznej, rejestracji i przyjęć, resuscytacyjno – zabiegowy, intensywnej terapii i obserwacji. SOR został wyposażony w najnowocześniejszy sprzęt ratujący życie, m.in. kardiomonitor, respiratory oraz defibrylatory.

Na realizację zadań remontowo-inwestycyjnych Miejskiego Szpitala Zespólnego oraz zakup sprzętu medycznego w 2018 r. z budżetu miasta wyasygnowano kwotę w wysokości 4 259 293,27 zł, w tym m.in. na :

- modernizację i przebudowę SOR przy ul. Mirowskiej 15 – 1 388 915,27 zł.
- remont pomieszczeń zabiegowych w Oddziale Urologii w wysokości 119 712,00 zł.
- remont oddziału neurologii przy ul. Mirowskiej 15,
- rozbudowę, modernizację obiektów szpitala wraz z zakupami inwestycyjnymi w wysokości 2 750 666 zł, w tym m.in.:
  - zakup wyposażenia Centrum Diagnostyki i Terapii Endoskopowej,
  - zakup oprogramowania komputerowego,
  - zakup sprzętu medycznego i aparatury medycznej oraz wyposażenia oddziałów szpitalnych,
  - modernizacja sieci kanalizacyjnej deszczowej i sanitarnej,
  - modernizacja instalacji i central klimatyzacyjno-wentylacyjnych.

Ze środków własnych Miejski Szpital Zespólny wydatkował 50 357,76 zł. Z przeznaczeniem na rozbudowę, modernizację obiektów szpitala wraz z zakupami inwestycyjnymi oraz remonty oddziałów Szpitala.

Miejski Szpital podejmował również inne działania w celu poprawy jakości świadczeń medycznych, takie jak:

- stosowanie Zintegrowanego Systemu Zarządzania Jakością i BHP zgodnie z wymogami norm PN-EN ISO 9001:200, OHSAS 18001:2007,
- stosowanie standardów medycznych odnoszących się do działań zapobiegawczych, diagnostycznych i leczniczych jako wytyczne postępowania medycznego w celu podwyższenia jakości świadczeń,
- udział w Programie Akredytacji Szpitali – Centrum Monitorowania Jakości w Ochronie Zdrowia.

2. Stacja Pogotowia Ratunkowego

Stacja Pogotowia Ratunkowego realizuje zadania z zakresu ratownictwa medycznego, transportu sanitarnego oraz świadczenia w rodzaju podstawowej opieki zdrowotnej w zakresie nocnej i świątecznej w filii Kłomnice. Stacja obsługuje miasto Częstochowa, powiat częstochowski, lubliniecki i kłobucki.

Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Stacja Pogotowia Ratunkowego z siedzibą główną przy ul. Kilińskiego 10, realizuje zadania w filiach zlokalizowanych w Częstochowie, na terenie powiatu kłobuckiego i częstochowskiego, tj.:

- Częstochowa, ul. Rejtana 23/35,
- Częstochowa, ul. Sikorskiego 82/94,
- Koniecpol, ul. Armii Krajowej 6A,
- Kłomnice, ul. Częstochowska 3,
- Poczesna, ul. Wolności 2,
- Blachownia, ul. Sosnowa 16,
- Mykanów, ul. Samorządowa 1.
- Dąbrowa Zielona, Plac Kościuszki 47,
- Janów, ul. Przyrowska 2

W Stacji filii przy ul. Sikorskiego funkcjonowało Zintegrowane Stanowisko Dyspozytorskie i Koordynacji Medycznej, które posiadało 4 stanowiska dyspozytorskie. Na stanowiskach dyspozytorskich zatrudnionych było 40 dyspozytorów medycznych.

W 2018 roku przyjęto z miasta Częstochowy, powiatu częstochowskiego, kłobuckiego i lublinieckiego 59 977 zgłoszeń zakończonych wyjazdem zespołu ratownictwa medycznego, liczba zgłoszeń zakończonych odmową wyniosła 1838. Średni czas obsługi zgłoszenia licząc od chwili odebrania połączenia do chwili wyjazdu zespołu ratownictwa medycznego wyniósł 5 minut 33 sekundy.

Stacja udzielała świadczeń zdrowotnych w rodzaju ratownictwo medyczne na podstawie umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia. Wartość kontraktu w 2018 roku wyniosła 31 628 439,27 zł.

Stacja dysponowała 17 zespołami ratownictwa medycznego, w tym: 3 specjalistycznymi (w składzie: lekarz, 2 ratowników medycznych lub ratownik medyczny i pielęgniarka) oraz 14 podstawowymi (w składzie: 2 ratowników medycznych lub ratownik medyczny i pielęgniarka). Dyspozytornia Stacji Pogotowia Ratunkowego włączona została w System Powiadamiania Państwowego Ratownictwa Medycznego, co dawało możliwość uzyskania szczegółowej i szybkiej informacji o danym zdarzeniu.

W 2018 Wojewoda Śląski przekazał nieruchomości położone w Janowie na rzecz Gminy Miasta Częstochowy w drodze darowizny z przeznaczeniem na działalność statutową filii Stacji Pogotowia Ratunkowego, którą uchwałą Rady Miasta Częstochowy w 2019 roku przekazano Stacji Pogotowia w nieodpłatne użytkowanie.

Świadczenia z ratownictwa medycznego

Miejsce stacjonowania	Rodzaj zespołu		Ogólna liczba wyjazdów	Liczba wyjazdów przypadających na 1ZRM/dobę	Liczba wyjazdów do stanów nagłego zagrożenia zdrowotnego	Liczba wyjazdów do stanów nagłego zagrożenia zdrowotnego przypadająca na 1 ZRM
	S	P				
Częstochowa, Kilińskiego	1	3	14 187	9,7	10 565	7,2
Częstochowa, Sikorskiego		3	10 077	9,2	8 250	7,5
Częstochowa, Rejtana	1	2	11 173	10,2	8 547	7,8
Konieczpol	1		1 323	3,6	1 296	3,5
Poczesna		1	1 804	4,9	1 748	4,8
Kłomnice		1	1 700	4,6	1 102	3
Dąbrowa Zielona		1	1 209	3,3	1 193	3,3
Janów		1	1 482	4	1 409	3,9
Błachownia		1	2618	7,2	1 890	5,2
Mykanów		1	1 680	4,6	1 305	3,6
Razem			47 253			

Stacja realizowała transporty sanitarne na podstawie umów zawartych z podmiotami leczniczymi oraz dla osób fizycznych. Łącznie w 2018 roku wykonano 15 050 transportów. W ramach umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia Stacja wykonała 3 200 transportów sanitarnych, w tym 237 transporty tzw. „dalekie” na podstawie decyzji Dyrektora NFZ.

W 2018 roku Stacja realizowała również świadczenia w rodzaju podstawowej opieki zdrowotnej w zakresie nocnej i świątecznej opieki medycznej w ambulatorium w filii Stacji w Kłomnicach przy ul. Częstochowskiej. Wartość umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia w tym zakresie wynosiła 1 038 702,96 zł.

Świadczenia zdrowotne w zakresie nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej w poz w 2018 roku

Lp.	Rodzaj świadczenia	Ilość
1.	Porady lekarskie ambulatoryjne	2 190
2.	Wizyty pielęgniarskie ambulatoryjne	2 803
3.	Wizyty pielęgniarskie wyjazdowe	47
4.	Porady lekarskie wyjazdowe	141
5.	Porady telefoniczne	68
	Razem	5 249

W ramach podnoszenia jakości usług medycznych w zespołach ratownictwa medycznego zakupiono:

- 3 urządzenia do automatycznej kompresji klatki piersiowej oraz defibrylator – dotacja Wojewody Śląskiego w wysokości 223 631,00 zł,
- sprzęt, w tym ssaki, torby pediatryczne, dekodery do wykrywania tlenu węgla – środki własne Stacji w wysokości ok. 20 000,00 zł.

Jakość usług Stacji Pogotowia Ratunkowego potwierdza była Certyfikatem Jakości: PN-EN ISO 9001:2015 System Zarządzania Jakością. W sierpniu 2018 r. po raz kolejny w Stacji przeprowadzono zewnętrzną ocenę Jednostki Certyfikacyjnej Polskiej Akademii Jakości CERT z Katowic. Audyt obejmował okresową ocenę spełnienia wymagań ww. normy. Celem audytu była ocena zgodności systemu zarządzania z wymaganiami norm odniesienia, zapewnienia, że organizacja jest zdolna do spełnienia wymagań ustawowych, prawnych i kontraktowych oraz osiągnięcia określonych celów. Ostateczny wynik audytu – pozytywny.

Efektom realizowanych zadań przez Stację w 2018 roku było:

- podniesienie standardu realizowanych świadczeń zdrowotnych poprzez zakup nowoczesnego sprzętu medycznego,
- poprawa wizerunku Stacji w związku z uzyskaniem certyfikatem jakości,
- zwiększenie świadomości, wiedzy i umiejętności z zakresu udzielania pierwszej pomocy osobom uczestniczącym w szkoleniach organizowanych w zakładach pracy, w przedszkolach, szkołach i innych podmiotach.

3. Profilaktyka i promocja zdrowia

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom mieszkańców miasta oraz w trosce o ich dobrą kondycję zdrowotną samorząd częstochowski realizował szereg działań mających na celu poprawę komfortu ich życia.

Szeroko zakrojone działania miały na celu:

- podniesienie świadomości zdrowotnej,
- upowszechnienie szczepień ochronnych,
- zapobieganie chorobom,
- zwiększenie wykrywalności chorób,

Z roku na rok systematycznie zwiększała się liczba programów polityki zdrowotnej i profilaktycznych. (W 2011 roku samorząd realizował 7 programów, w 2018 roku 21 programów)

Fakt ten spowodował, że jesteśmy w czołówce samorządów, które realizują największą liczbę działań profilaktycznych i zdrowotnych skierowanych do różnych grup beneficjentów: dzieci, osób dorosłych, w tym seniorów, kobiet, osób czynnych zawodowo.

W 2018 r. miasto Częstochowa otrzymało dofinansowanie w kwocie 305 827 zł z Narodowego Funduszu Zdrowia na największą liczbę programów polityki zdrowotnej. Środki te przeznaczone na realizację następujących 5 programów:

- szczepienia ochronne przeciw grypie dla mieszkańców Częstochowy z grup szczególnego ryzyka na lata 2014-2018,
- program profilaktyki zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV) na lata 2014-2018 miasta Częstochowy,
- program profilaktycznych szczepień dzieci przeciwko pneumokokom zamieszkałych na terenie miasta Częstochowy na lata 2013-2017,
- badania przesiewowe słuchu dla uczniów klas pierwszych szkół podstawowych zlokalizowanych na terenie miasta Częstochowy na lata 2014-2018,
- profilaktyka i wczesna diagnostyka astmy, chorób alergologicznych u dzieci, mieszkańców Częstochowy na lata 2014-2018.

Częstochowa za działania na rzecz promocji zdrowia została uhonorowana różnymi nagrodami i wyróżnieniami. Na przestrzeni lat 2013, 2014 r. i 2015 i 2018 r. jako samorząd aktywnie realizujący program szczepień przeciw grypie otrzymaliśmy tytuły:

- Lidera Ogólnopolskiego Programu Zwalczania Grypy,
- Super Lidera Ogólnopolskiego Programu Zwalczania Grypy,
- Honorowego Eksperta w Profilaktyce Grypy,
- Dyplom Honorowego Eksperta w Profilaktyce Grypy dla miasta Częstochowy.

Natomiast **za prowadzenie szerokiej profilaktyki zdrowotnej dla naszych mieszkańców w ramach ogólnopolskiego konkursu zostaliśmy uhonorowani statuetką Rynku Zdrowia „Zdrowy Samorząd”.**

W 2018 roku dla mieszkańców Częstochowy zrealizowano ogółem 21 inicjatyw prozdrowotnych, w tym:

a) **11 programów** polityki zdrowotnej dla:

- dzieci i młodzieży szkolnej z zakresu szczepień ochronnych przeciw pneumokokom, grypie, zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego, wczesnej diagnostyki astmy i chorób alergicznych, badań przesiewowych słuchu, wczesnego wykrywania wad postawy, profilaktyki stomatologicznej,
- seniorów z zakresu rehabilitacji leczniczej, szczepień przeciw grypie, profilaktyki osób trzeciego i czwartego wieku,

- rodzin z zakresu leczenia niepłodności metodą zapłodnienia pozaustrojowego – in vitro,
  - osób czynnych zawodowo z zakresu wykrywania cukrzycy.
- b) **10 programów profilaktycznych** adresowanych do mieszkańców miasta Częstochowy z zakresu:
- wczesnej profilaktyki onkologicznej z miasteczkiem profilaktycznym w ramach Marszu Różowej Wstążki
  - badań genetycznych BRC1,
  - szczepień przeciw wzw typu A,
  - rekreacji ruchowej dla seniorów,
  - Szkoły Rodzenia,
  - wczesnej profilaktyki schorzeń psychicznych,
  - profilaktyki uzależnień, w tym od narkotyków i środków psychoaktywnych, alkoholu
  - zapobiegania zakażeniom HIV/AIDS.
- Na ww. zadania wydatkowano kwotę 2 022 012,80 zł.

Programy polityki zdrowotnej i programy profilaktyczne realizowane w 2018 roku

Lp.	Nazwa programu	Adresaci programu	Liczba osób uczestniczących w programie	Środki wydatkowane
1.	Leczenie niepłodności metodą zapłodnienia pozaustrojowego	Pary które spełniały kryteria określone uchwałą Rady Miasta	Przyjęto 52 wnioski, wykonano 41 procedur uzyskano 12 ciąż.	203 215,62 zł
2.	Program profilaktycznych szczepień dzieci przeciwko pneumokokom	Dzieci w wieku od 24 do 35 m.ż (trzeci rok życia)	Zaszczepiono 413 dzieci	117 096,05 zł
3.	Program profilaktyki zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego	12 letnie dziewczynki - mieszkanki	Zaszczepiono 413 dzieci, edukacją objęto ok. 3500 osób.	168 083,00 zł.
4.	Program profilaktyki stomatologicznej dla uczniów klas II szkół podstawowych	Badania przesiewowe dla uczniów klas II szkół podstawowych.	Badaniami jamy ustnej objęto 940 osób, zalakowano 232 zęby.	79 166,35 zł
5.	Program korekcji wad postawy dla uczniów klas III-VI szkół podstawowych	Badania przesiewowe dla uczniów klas III-VI szkół podstawowych	Badaniami objęto 2368 dzieci, nieprawidłowości wykryto u 1459 dzieci.	100 014,25 zł
6.	Program badań przesiewowych słuchu dla uczniów klas pierwszych szkół podstawowych	Badania przesiewowe dla uczniów klas I częstochowskich szkół podstawowych.	Badaniami objęto 1483 dzieci, do dalszej diagnostyki skierowano – 351 dzieci	109 475,44 zł
7.	Profilaktyka i wczesna diagnostyka astmy, chorób alergicznych u dzieci,	Dzieci z klas 1-6 częstochowskich szkół podstawowych,	Liczba badań –844, liczba uczniów; do etapu diagnostycznego – 194.	70 912,50 zł
8.	Szczepienia ochronne przeciw grypie	Osoby powyżej 65 roku życia, dzieci do lat 18	zaszczepiono – 4024 osób w tym 162 dzieci	187 205,11 zł
9.	Program wczesnego wykrywania cukrzycy typu II u mieszkańców miasta	Mieszkańcy Częstochowy w wieku 40-60 lat.	Przebadano 202 osoby, zespół metaboliczny- 89 osób, cukrzyca u 5 osób, - na warsztaty 78 osób.	41 167,19 zł
10.	Program profilaktyki dla osób "trzeciego i czwartego wieku" - mieszkańców miasta	Osoby, które ukończyły w 2018 roku 60, 61 i 62 rok życia, 75, 76 i 77 rok życia, 85 i po ukończeniu 85 roku	W programie wzięło udział 206 osób, w tym w etapie specjalistycznym/ rehabilitacyjnym 70 osób.	43 985,62 zł

11.	Rehabilitacja i wspieranie aktywności ruchowej dla seniorów,	Mieszkańcy powyżej 65 roku życia	W rehabilitacji udział wzięło 726 osób.	150 932,14 zł
12.	Profilaktyka zapobiegania wirusowemu zapaleniu wątroby typu A	Mieszkańcy Częstochowy	Liczba badań - 1280 osób, w tym: zaszczepiono - 1 105 osób	256 566,79 zł
13.	Wczesne wykrywanie nowotworów złośliwych w rodzinach wysokiego ryzyka zachorowania na raka piersi i raka jajnika	kobiety z grup ryzyka w wieku od 25 do 50 roku życia:	W badaniach wzięło udział 726 osób.	80 000,00 zł
14.	Promocja i edukacja zdrowotna – wczesna profilaktyka onkologiczna	Mieszkańcy Częstochowy	W zajęciach edukacyjno-profilaktycznych udział wzięło ok. 6 000 osób.	73 600,00zł.
15.	Wczesna profilaktyka onkologiczna ze szczególnym uwzględnieniem nowotworów piersi	Mieszkańcy Częstochowy	Przebadano 200 osób.	10 000,00 zł
16.	Pogodna jesień –starzej się zdrowiej	Mieszkańcy Częstochowy powyżej 60 roku życia.	W zajęciach rekreacji ruchowej udział wzięło ok. 10 000 osób.	100 000,00 zł
17.	Szkoła Rodzenia	Częstochowianki między 21.a 26.tygodniem ciąży	W 10 szkoleniach udział wzięły 73 pary.	52 293,83 zł,
18.	Promocja i edukacja zdrowotna – wczesna profilaktyka schorzeń psych.	Mieszkańcy Częstochowy	W działaniach edukacyjnych udział wzięło 1200 osób.	34 800,00 zł
19.	Wsparcie działań z zakresu profilaktyki uzależnień od narkotyków	Mieszkańcy Częstochowy	W działaniach terapeutycznych udział wzięło 870 osób.	83 498,89 zł
20.	Przeciwdziałanie alkoholizmowi	Mieszkańcy Częstochowy	W działaniach terapeutycznych udział wzięło 755 osób.	40 000,00 zł
21.	Zapobieganie zakażeniom HIV/AIDS	Mieszkańcy Częstochowy	W konsultacjach specjalistycznych udział wzięło ok. 250 osób.	20 000,00 zł

4. Nagrody Prezydenta Miasta Częstochowy im. Doktora Władysława Biegańskiego w dziedzinie ochrony zdrowia.

Jak corocznie zorganizowaliśmy kolejną edycję nagród im. Doktora Władysława Biegańskiego w dziedzinie ochrony zdrowia. W 2018 roku odbyła się 22 edycja. Nagrody przyznano osobom szczególnie zaangażowanym w pracy na rzecz pacjentów. Do nagród zgłoszono 25 kandydatów. Nagrody otrzymało 15 osób, w tym 3 nagrody I stopnia dla 3 lekarzy medycyny, 4 nagrody II stopnia dla 2 lekarzy medycyny, mgr farmacji, położnej, 4 nagrody III stopnia dla 2 lekarzy medycyny i 2 pielęgniarek oraz przyznano 4 wyróżnienia dla 2 pielęgniarek, lekarza stomatologii i mgr farmacji. W uroczystości wręczenia nagród w Filharmonii Częstochowskiej i połączonej z występem Kabaretu Tenor wzięło udział ok. 820 osób.

5. Opieka nad dzieckiem do lat 3

W 2018 roku zadania z zakresu opieki nad dzieckiem do lat 3 realizował Żłobek Miejski „Reksio” z siedzibą przy Alei Armii Krajowej 66a wraz z Filią przy ul. Sportowej 34a oraz niepubliczne żłobki i kluby dziecięce .

Żłobek Miejski

Żłobek zapewniał opiekę dla 204 dzieci od 20 tygodnia życia do 3 lat.

W żłobku realizowano dwa projekty unijne:

- „Aktywni Rodzice - Szczęśliwe dzieci” oraz
- „Aktywni Rodzice - Szczęśliwe dzieci 2”

W ramach projektu zwiększono miejsca w żłobku przy Al. Armii Krajowej 66a o 10 oraz przy ul. Sportowej 34a o 10 miejsc.

Ponadto w żłobku przy ul. Sportowej 34a utworzono 14 dodatkowych miejsc tj.: 7 na grupie średniaków oraz 7 na grupie starszaków.

W Żłobku w 2018 roku zatrudnionych było 50 osób na 44 etatach, w tym do opieki nad dziećmi 32 osoby. W celu zapewnienia prawidłowej opieki nad dziećmi zwiększono zatrudnienie o 4 opiekunki. Działalność Żłobka Miejskiego „Reksio” była finansowana z budżetu miasta kwotą 2 461 983,81 zł.

Ilość dzieci średnio zapisanych do Żłobka w 2018r. wyniosła 200, a średnio uczęszczających 120 dzieci. Wykorzystanie miejsc w Żłobku Miejskim „Reksio” w przeliczeniu na dzieci zapisane wyniosło 98 %.

W 2018 roku Żłobek Miejski „Reksio” otrzymał certyfikat w ramach realizacji projektu edukacyjnego „Świat Kropki”, który ma na celu wzbogacenie wiadomości z zakresu plastyki oraz uwrażliwienie estetyczne.

Niepubliczne żłobki i kluby dziecięce

Na terenie miasta Częstochowy opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3 realizowało pięć żłobków niepublicznych i jeden klub dziecięcy zapewniając opiekę dla 117 dzieci. W 2018 roku liczba miejsc w żłobkach niepublicznych zwiększyła się o 34 miejsca.

W żłobkach niepublicznych dotacja celowa na jedno dziecko wyniosła miesięcznie 210,00 zł, a w klubie dziecięcym 105,00 zł. Ogółem z budżetu gminy na działalność niepublicznych placówek przekazano kwotę 184 362,08 zł

6. Przeciwdziałanie uzależnieniom

W 2018 roku działania z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom były realizowane w ramach Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2018 rok (Uchwała Nr 730.XLVIII.2017 Rady Miasta Częstochowy z dnia 22 grudnia 2017 r.). Program uwzględniał zadania z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i przemocy w rodzinie. Dokument realizowany był w ramach integracji i współpracy przedstawicieli jednostek organizacyjnych miasta, instytucji publicznych, organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów, ze środków własnych jego realizatorów oraz z opłat uzyskanych za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Program stanowi część „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Częstochowy na lata 2014-2020”. W ramach Programu realizowano poniżej przedstawione zadania:

- Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu:
  - 1) współpraca i dofinansowanie działań na rzecz pomocy osób i rodzinom z problemem uzależnień realizowanych przez Ośrodek Pomocy Osobom z Problemami Alkoholowymi w Częstochowie;
  - 2) pomoc osobom uzależnionym udzielana na zlecenie miasta przez Ośrodek Terapii Uzależnień od Alkoholizmu w Częstochowie, Ośrodek Terapii Uzależnień w Parzymiechach oraz Centrum Terapii w Częstochowie – 1 986 osoby leczone w ośrodkach oraz 23 764 udzielone porady;
  - 3) przyjmowanie i realizacja wniosków o zastosowanie leczenia odwykowego względem osób z problemem alkoholowym przez Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – rozpatrzono 231 wnioski względem 56 kobiet i 175 mężczyzn, skierowano wnioski 205 osób do biegłych sądowych (psychiatry i psychologa), przekazano akta 192 osób do Sądu Rejonowego w Częstochowie celem wszczęcia postępowania w sprawie zobowiązania do poddania się leczeniu odwykowemu, dzięki prowadzonym rozmowom motywującym - 47 osób podjęło dobrowolną terapię;
  - 4) zorganizowano 21 plenarnych posiedzeń Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, podczas których zaopiniowano i przekazano w formie postanowień 182

- wniosek o wydanie zezwolenia na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych oraz omówiono podejmowane działania profilaktyczne;
- 5) przeprowadzono spotkania zespołów roboczych funkcjonujących w ramach działalności Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – 103 Zespołu ds. rozpatrywania wniosków o zastosowanie leczenia odwykowego, 85 Zespołu ds. profilaktyki i przeciwdziałania przemocy wobec dzieci i młodzieży, 20 Zespołu ds. kontroli przestrzegania zasad punktów sprzedaży napojów alkoholowych, 43 Zespołu ds. wstępnego opiniowania wniosków o wydanie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych, podczas których dokonywano oględzin lokali przeznaczonych do sprzedaży i podawania alkoholu, przeprowadzono kontrole w 9 placówkach sprzedaży napojów alkoholowych w zakresie przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz na bieżąco przeprowadzono rozmowy z osobami znajdującymi się w kryzysie, współuzależnionymi oraz rozmowy motywujące z osobami uzależnionymi od alkoholu i współuzależnionymi;
  - 6) we współpracy z Jurajskim Centrum Leczenia Uzależnień i Usług Społecznych, zorganizowano dla lekarzy i pielęgniarek, wychowawców i opiekunów placówek wsparcia dziennego, pracowników socjalnych oraz psychologów i pedagogów, szkolenie pn. „Podejście skoncentrowane na rozwiązaniu, pomoc w motywowaniu do zmiany osób zagrożonych uzależnieniem i wykluczeniem społecznym”.
- Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy psychologicznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie, w tym m.in.:
    - 1) wspierano zajęcia profilaktyczne, pracę środowiskową i dożywianie dzieci i młodzieży, realizowane w placówkach wsparcia dziennego;
    - 2) realizowano Projekt „Powstrzymaj pijanego kierowcę”, w ramach ogólnopolskiej Kampanii „Przeciw pijanym kierowcom, w zakresie zwiększenia bezpieczeństwa na drogach i profilaktyki wypadków spowodowanych przez nietrzeźwych kierowców;
    - 3) przeciwdziałano przemocy w rodzinie poprzez współdziałanie w pracach i dofinansowanie Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie miasta Częstochowy;
    - 4) współdziałano w przeprowadzaniu procedury „Niebieskiej Karty” – do Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęły 414 Niebieskie Karty, które realizowane były przez 367 grup roboczych; 61 wnioski przekazano do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Częstochowie, a 39 do Sądu Rodzinnego;
    - 5) współpracowano i dofinansowano w kwocie 793 612 zł Częstochowskie Centrum Interwencji Kryzysowej, prowadzone jako zadanie zlecone przez Miasto Częstochowę w ramach otwartego konkursu ofert przez Częstochowskie Towarzystwo Profilaktyki Społecznej, w ramach którego zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i uzależnieniom od środków psychoaktywnych realizowały Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Częstochowski Telefon Zaufania;
    - 6) udzielono wsparcia 447 osobom w ramach działalności Częstochowskiego Centrum Interwencji Kryzysowej w trakcie 1930 spotkań wspierających i terapeutycznych. Pomoc psychologów objęła 67 osoby w ramach 598 spotkań, pomoc konsultanta ds. uzależnień 15 osób w ramach 110 spotkań. Z poradnictwa rodzinnego skorzystało 86 osób podczas 482 spotkań, z pomocy prawnej – 133 osób podczas 247 spotkań. Bezpłatne schronienie w hostelu dla osób i rodzin znajdujących się w stanie kryzysu uzyskało 50 osób (w tym 26 kobiet, 2 mężczyzn i 22 dzieci).
    - 7) w 2018 r. podczas dyżurów Częstochowskiego Telefonu Zaufania przeprowadzono 3 197 rozmów (w tym 1649 z kobietami i 1548 z mężczyznami), w których rozmówcy zgłosili 4 261 problemów; rozmowy z Częstochowskim Telefonem Zaufania dały wsparcie i poczucie bezpieczeństwa potrzebującym mieszkańcom Częstochowy;
    - 8) udzielono wsparcia osobom z problemem alkoholowym i ich rodzinom podczas dyżurów pełnionych przez przedstawicieli częstochowskich organizacji pozarządowych od 2018 r. w Punkcie Organizowania Społeczności Lokalnej przy ul. Warszawskiej 13;
    - 9) realizowano program korekcyjno-edukacyjny „Nie krzywdzę” (3 edycje) dla 45 osób stosujących przemoc w rodzinie na łączną kwotę 38 068,80 zł;
    - 10) zrealizowano we współpracy z Ośrodkiem Pomocy Osobom z Problemami Alkoholowymi w Częstochowie 2 edycje programu psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc na kwotę 8 459,00 zł; program finansowany był z dotacji celowej jako zadanie zlecone;
    - 11) zorganizowano spotkania w ramach partnerstwa – Porozumienie „Częstochowa – mówimy

- NIE uzależnieniom i przemocy” we współpracy z Częstochowskim Towarzystwem Profilaktyki Społecznej, których celem była promocja podejmowanych działań o charakterze profilaktycznym, terapeutycznym, korekcyjno-edukacyjnym oraz wymiana doświadczeń i zacieśnianie współpracy między członkami partnerstwa;
- 12) w ramach Porozumienia, przy współudziale Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie miasta Częstochowy, zorganizowano konferencje i szkolenia tematyczne, m.in.:
- a) 21.03.2018 r. – konferencja szkoleniowa nt. „Przemoc, agresja i media – DEBATA OXFORCKA”;
  - b) 25.04.2018 r odbył się Happening pn. BAŃKI MIŁOŚCI organizowany z okazji obchodzonego 25 kwietnia Światowego Dnia Świadomości Alienacji Rodzicielskiej pod Patronatem Prezydenta Miasta Częstochowy Krzysztofa Matyjaszczyka,
  - c) 6.04.2018 r. odbyła się Konferencja prasowa z okazji Światowego Dnia Trzeźwości,
  - d) 24.10.2018 r. w Urzędzie Miasta w Częstochowie odbyła się Konferencja szkoleniowa nt: „Uzależnienia dzieci i młodzieży przejawem dysfunkcji rodziny”.
  - e) w dniach od 28 września do 22 października 2018 roku przez Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Częstochowy zorganizowany został konkurs fotograficzny pn.: „Uzależnieniom i przemocy – mówimy NIE” – przyznano 2 nagrody,
  - f) 4.12.2018 r. odbyła się Konferencja pn. „Przemoc to zło z którym możesz wygrać' oraz rozstrzygnięcie konkursu plastycznego „Kochaj nie bij”
  - g) w dniach 26.22 – 10.12.2018 odbyła się Kampania Przeciwdziałanie Przemocy wobec Kobiet 16 Dni”.
- Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych, w ramach zadania:
    - realizowano Program na rzecz dzieci i młodzieży „Profilaktyka poprzez sport na lata 2016-2020, mającego na celu zapobiegania uzależnieniom, promowania zdrowego i aktywnego stylu życia oraz zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych patologiami społecznymi, w ramach którego:
      - a) zorganizowano imprezy o charakterze profilaktyczno-sportowym w czterech placówkach oświatowych na łączną kwotę 4 000 zł;
      - b) zlecono zaprojektowanie graficzne, oprogramowanie oraz wdrożenie mobilnej „Aplikacji do monitoringu zażywania alkoholu i innych środków psychoaktywnych” za kwotę 9 840 zł;
      - c) dofinansowano w kwocie 164 500 zł działalność 17 Młodzieżowych Akademii Życia działających przy szkołach podstawowych w zakresie wzbogacania oferty pozaszkolnych zajęć sportowych i rekreacyjnych oraz różnorodnych działań propagujących aktywne formy spędzania wolnego czasu wśród dzieci i młodzieży, obejmując działalnością ok. 6 680 osób;
  - w placówkach wsparcia dziennego realizowany był program profilaktyczny – Wsparcie pracy środowiskowej na rzecz dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym na kwotę 41 300 zł; w ramach programu przewidziano pedagogikę podwórkową o charakterze animacyjnym i profilaktyczno-wychowawczym dla dzieci i młodzieży spędzających czas wolny na podwórku, prowadzoną przez pedagogów, wychowawców – streetworking;
  - Wspieranie programów z zakresu przeciwdziałania patologiom społecznym, realizowanych przez organizacje pozarządowe i inne podmioty – 5 000 zł;
  - Realizacja programu profilaktycznego na rzecz dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych uzależnieniami przez placówki opiekuńczo-wychowawcze na terenie Miasta Częstochowy – dofinansowanie na łączną kwotę 15 000 zł;
  - zorganizowano wypoczynek letni z programem profilaktyki uzależnień od środków psychoaktywnych oraz elementami profilaktyki zdrowotnej i ekologicznej dla 170 dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych patologiami społecznymi (169 995 zł);
  - zorganizowano Częstochowskie Dni Profilaktyki, w ramach których odbył się m.in.:
    - a) Przegląd Małych Form Teatralnych „Młodość bez uzależnień”, w dniach 5-6 czerwca 2018 r. w Szkole Podstawowej nr 38 w Częstochowie przeprowadzono przegląd spektakli profilaktycznych, spośród których komisja konkursowa wybrała laureatów w dwóch kategoriach: częstochowskich szkół podstawowych i ponadpodstawowych oraz przekazała nagrody o łącznej wartości 6 000 zł;
    - b) piknik profilaktyczny połączony z happeningiem w dn. 18 czerwca 2018 r., dla ok. 200 uczniów

- i uczennic częstochowskich szkół, współorganizowany przez Młodzieżowe Akademie Życia, przy współudziale Komendy Miejskiej Policji, Ośrodka Pomocy Osobom z Problemami Alkoholowymi, Wojewódzkiego Ośrodka Ruchu Drogowego;
- c) Miejska Gra Profilaktyczna w dn. 23 sierpnia 2018 r. na terenie Ośrodka Wypoczynkowo-Rehabilitacyjnego Towarzystwa Przyjaciół Dzieci przy ul. Kühna 48a w Olsztynie koło Częstochowy oraz w dn. 28 sierpnia 2018 r. w Szkole Podstawowej Nr 8 przy ul. Szczytowej 28/30, w której wzięło udział łącznie ok. 150 dzieci – podopiecznych częstochowskich placówek wsparcia dziennego;
- d) warsztaty profilaktyczne pn. „Profilaktycznie – Bezpiecznie – Świątecznie” w dniu 6 grudnia 2018 r. dla uczniów i uczennic szkół podstawowych w Szkole Podstawowej Nr 8 przy ul. Szczytowej 28/30,
- zorganizowano warsztaty dla rodziców dzieci i młodzieży z placówek wsparcia dziennego pn. „Szkoła umiejętności wychowawczych dla rodziców – warsztaty z zakresu profilaktyki uzależnień” w dn. 10 i 12.12.2018 r.,
  - przeprowadzono 2 edycje rekomendowanego przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Programu Profilaktyczno-Wychowawczego „Epsilon” dla 86 oddziałów klas VII szkoły podstawowej (w I semestrze) oraz dla 113 oddziałów klas I szkół ponadpodstawowych (w II semestrze). Program składał się z dwóch etapów warsztatów profilaktycznych (3+2 godziny lekcyjne) dla każdej grupy klasowej, konsultacji dla wychowawców klas biorących udział w programie, pisemnych rekomendacji do dalszej pracy z grupami klasowymi oraz ewaluacji programu, łącznie objęto działaniami ok. 5100 dzieci i młodzieży,
  - w ramach Projektu „Powstrzymaj pijanego kierowcę” m.in. współpracowano z ośrodkami szkolenia kierowców w zakresie włączania do programów szkolenia problematyki dotyczącej wpływu alkoholu na kierującego pojazdem mechanicznym, przygotowano materiały promocyjne rozprowadzane we współpracy z Wojewódzkim Ośrodkiem Ruchu Drogowego oraz Komendą Miejską Policji w Częstochowie, np. choinki oraz samochody zapachowe z hasłem „Prowadzę, nie piję”, „Wybieram trzeźwość, wybieram życie”, „Kocham, prowadzę, jestem trzeźwy”;
  - 26 lutego 2018 r. w Miejskim Domu Kultury dla częstochowskich szkół wystawiono sztuką teatralną „Dopalacze. Siedem Stopni Donikąd”, rekomendowaną przez Krajowe Biuro Przeciwdziałania Narkomanii, którą zainaugurowano kolejną edycję Programu profilaktycznego „Młodość bez uzależnień”;
  - organizowano cykliczne spotkania instytucji i podmiotów niepublicznych w ramach Partnerstwa Aktywności Lokalnej „Częstochowa – mówimy NIE uzależnieniom i przemoc”, podpisanego 1 grudnia 2015 r., podczas których omawiano podejmowane działania w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie;
  - Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń, klubów abstynenckich, punktów konsultacyjnych oraz osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych – zlecono organizacjom pozarządowym i innym podmiotom w ramach otwartych konkursów ofert realizację zadań publicznych Miasta Częstochowy z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym:
    - 1) Wspieranie programów z zakresu przeciwdziałania patologiom społecznym, realizowanych przez organizacje pozarządowe i inne podmioty (kwota 232 000 zł):
      - a) Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Okręgowy w Częstochowie – „Prowadzenie streetworkingu na rzecz dzieci i młodzieży - Magiczne podwórko edycja II”;
      - b) Fundacja Oczami Brata – „Akademia Sztuk Przepięknych, jako działanie profilaktyczne i promujące dobre wzorce zachowań”;
      - c) Fundacja Oczami Brata – „Profilaktyczne podwórko”;
      - d) Zarząd Miejski Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej – „„NIE” Uzależnieniom”;
      - e) Stowarzyszenie YAVA - „Kreatywność profilaktyki”;
      - f) Stowarzyszenie Psychosfera – „Trening psychologiczny z zakresu nabywania kompetencji radzenia sobie ze stresem jako profilaktyka przeciwdziałania patologiom społecznym”;
      - g) Terenowy Komitet Ochrony Praw Dziecka – „Przemoc to zło, z którym możemy wygrać – organizacja warsztatów antyprzemocowych i VII Miejskiej Konferencji”;
      - h) Stowarzyszenie Częstochowskie Amazonki – „Postaw na rodzinę – Kocham i rozumiem” – Kampania profilaktyczno-edukacyjna z zakresu przeciwdziałania patologiom społecznym”;
      - i) Fundacja Nowe Horyzonty – „Wspieranie programów z zakresu przeciwdziałania patologiom społecznym, realizowanych przez organizacje pozarządowe i inne podmioty – „Moje życie wolne od uzależnień”;

- j) Stowarzyszenie Aktywna Częstochowa – „LAS – Laboratorium Aktywności Społecznej”;
  - k) Częstochowskie Stowarzyszenie ETOH – „Chcę być odpowiedzialny – naucz mnie dobrze wybierać!”;
  - l) Stowarzyszenie Proartystyczne INTEGRACJA – „Teatr za jeden uśmiech – II edycja – twórcze warsztaty teatralne z elementami profilaktyki społecznej dla dzieci i młodzieży z terenu miasta Częstochowy”;
  - m) Częstochowskie Towarzystwo Profilaktyki Społecznej – „Pomagamy dzieciom poznawać świat bez uzależnień”;
  - n) NZOZ Ośrodek Terapii Uzależnień w Parzymiechach – „Wspieranie programów z zakresu przeciwdziałania patologiom społecznym, realizowanych przez organizacje pozarządowe i inne podmioty”;
  - o) Centrum Rozwoju Lokalnego w Zawierciu – „Zdrowo i kolorowo”;
  - p) Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Okręgowy w Częstochowie – „Organizacja warsztatów profilaktycznych – A teatr jest po to, żeby wszystko było inne niż dotąd”;
  - q) Stowarzyszenie Przyjaciół Częstochowskiego Teatru Tańca – „TANIEC – moja pasja”;
  - r) Częstochowskie Stowarzyszenie „Jesteśmy Razem” – „Senior wolny od nałogów”;
  - s) Fundacja Chrześcijańska ADULLAM – „Punkt interwencyjny i edukacyjny dla osób uzależnionych i członków ich rodzin”;
  - t) Uczniowski Klub Sportowy TRAUGUTT – „Organizacja pozalekcyjnych zajęć sportowych, jako element oddziaływań profilaktycznych. Nauka i doskonalenie umiejętności technicznych i taktycznych w poszczególnych dyscyplinach”;
  - u) Częstochowska Akademia Sztuk Walk, Sportu i Rekreacji – SPARTAN – Uechi-Ryu Karate-Do – „Kurs Samoobrony "Bezpieczna Kobieta" – III edycja”;
  - v) NZOZ Ośrodek Terapii Uzależnień sp. z o.o. w Parzymiechach – „Wspieranie programów z zakresu przeciwdziałania patologiom społecznym, realizowanych przez organizacje pozarządowe i inne podmioty”;
  - w) W ramach zadania zlecono do realizacji projekt pn. „Przeprowadzenie cyklu spotkań radiowych dotyczących tematyki przeciwdziałania uzależnieniom od środków psychoaktywnych i przemocy w rodzinie”, zrealizowany przez Katolicką Rozgłośnię Radiową FIAT na kwotę 25 000 zł;
- 2) Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez wspieranie zadań z zakresu integracji społecznej – kwota 10 000 zł dla Terenowego Komitetu Ochrony Praw Dziecka na zadanie „Poznajmy się, nasze miasto i swą Ojczyznę”.
- 3) Promowanie wśród dzieci i młodzieży aktywnych form spędzania czasu wolnego poprzez realizację projektów profilaktycznych (kwota 55 000 zł):
- a) Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Okręgowy w Częstochowie – „Profilaktyka poprzez sport – rozwój, integracja, aktywizacja”;
  - b) Klub Sportowy ORIENT - „Aktywny wypoczynek i sport najlepszą używką”;
  - c) Stowarzyszenie Sportowa Częstochowa - „Profilaktyka poprzez sport”;
  - d) Ochotnicza Straż Pożarna Częstochowa-Błeszno – „Organizacja pozalekcyjnych zajęć dla dzieci i młodzieży”;
  - e) Uczniowski Klub Sportowy TRAUGUTT – „Organizacja pozalekcyjnych zajęć sportowych, jako element oddziaływań profilaktycznych. Nauka i doskonalenie umiejętności technicznych i taktycznych w poszczególnych dyscyplinach”;
  - f) Stowarzyszenie SOWA - „Promowanie wśród dzieci i młodzieży aktywnych form spędzania czasu wolnego oraz zdrowego stylu życia poprzez realizację projektów i programów profilaktyki”;
  - g) Uczniowski Klub Sportowy SIÓDEMKA – „Promowanie wśród dzieci i młodzieży aktywnych form spędzania czasu wolnego oraz zdrowego stylu życia poprzez realizację projektów i programów profilaktycznych”;
  - h) Stowarzyszenie Kultury Fizycznej „Częstochowska Siatkówka” – „Promowanie wśród dzieci aktywnych form spędzania wolnego czasu oraz zdrowego stylu życia poprzez realizację zajęć sportowych ogólnorozwojowych z elementami mini siatkówki i programów profilaktycznych”.
- 4) Wsparcie pracy środowiskowej na rzecz dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym (kwota 78 000 zł):
- a) Częstochowskie Towarzystwo Profilaktyki Społecznej – „Fajny ze mnie dzieciak”;
  - b) Związek Harcerstwa Polskiego Chorągiew Śląska, Komenda Hufca ZHP w Częstochowie – „Nie warto brać, warto żyć”;
  - c) Chrześcijańskie Stowarzyszenie Dobroczynne „Jozue” – „Poradnia psychologiczna

- „Bliska” – pomoc na wyciągnięcie ręki”;
  - d) Stowarzyszenie Klub Ludzi Aktywnych Zabiegani Częstochowa – „Jesienne piątki Zabieganych – treningi biegowe jako forma przeciwdziałania patologiom społecznym”;
  - e) Częstochowski Okręgowy Związek Żeglarski – „Życie pod żaglami to mój jedyny nałóg – edycja II”.
- 5) Wspieranie działalności klubów wzajemnej pomocy i punktów konsultacyjnych dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin na zadania planowane w Wieloletniej Prognozie Finansowej przez 3 lata, na rok 2018 wydatkowano kwotę 239 000 zł, w tym:
- a) Fundacja Chrześcijańska „Adullam” – „Klub Abstynencki Droga do wolności” – 35 000 zł;
  - b) Chrześcijańskie Stowarzyszenie Dobroczynne „Jozue” – „Klub Abstynencki Jozue – profilaktyka uzależnień w praktyce” – 35 000 zł;
  - c) Stowarzyszenie Klubu Abstynenta „OSTOJA” – „Naszym Celem Trzeźwe Życie” – 42 000 zł;
  - d) Stowarzyszenie Wzajemnej Pomocy „ROZSADEK” – „Działalność bieżąca i merytoryczna” – 35 000 zł;
  - e) Klub Abstynenta „Wytrwałość” – „Działalność bieżąca i merytoryczna” – 40 000 zł;
  - f) Stowarzyszenie Abstynenckie „Północ” – „Trzeźwo przez życie” – 40 000 zł;
  - g) Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Okręgowy – „Punkt konsultacyjny dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin – Rodzina bez strachu i przemocy” – 12 000 zł;
- 6) Wspieranie działań wolontariatu w obszarze pomocy osobom i rodzinom dotkniętym patologiami społecznymi, na zadania planowane w Wieloletniej Prognozie Finansowej przez 3 lata, na rok 2018 wydatkowano kwotę 40 000 zł, w tym:
- Stowarzyszenie Częstochowskie Amazonki – „Szkolenie wolontariuszek – ochotniczek” – 5 000 zł;
  - Fundacja Oczami Brata – „Akademia wolontariatu” – 12 000 zł;
  - Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Okręgowy – „Rozwijanie i promocja wolontariatu w środowisku lokalnym” – 3 800 zł;
  - Stowarzyszenie Wzajemnej Pomocy „Agape” – „Wolontariat, wchodzę, wygrywam – Centrum Wolontariatu Agape” – 19 200 zł.
- 7) Organizacja wypoczynku feryjnego i wakacyjnego dla dzieci z rodzin dotkniętych problemem alkoholowym lub ze środowisk zagrożonych i dysfunkcyjnych (kwota 169 995 zł):
- a) Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Okręgowy – „Integracyjny obóz profilaktyczny”;
  - b) Parafia Rzymsko-Katolicka pw. św. Maksymiliana Kolbe – „Organizacja wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych patologiami społecznymi z programem profilaktyki zdrowotnej i ekologicznej”;
  - c) Związek Harcerstwa Polskiego Hufiec Częstochowa – „Pająk Kamp 2018”;
  - d) Polskie Towarzystwo Krajoznawcze (Zielona Góra) – „Kolonie edukacyjne „Żyj zdrowo” z elementami profilaktyki uzależnień w Chłapowie”.
- 8) Przeciwdziałanie alkoholizmowi – organizacja pozalekcyjnych zajęć sportowych jako element oddziaływań profilaktycznych (podpisano 11 umów na łączną kwotę 76 900 zł):
- 3. Częstochowski Klub Sportowy „BUDOWLANI – Organizacja cyklu czwartków lekkoatletycznych pod nazwą „Sport alternatywą uzależnień” – 6 300 zł;
  - 4. Regionalna Rada Polskiego Komitetu Olimpijskiego – Piknik olimpijski – 3 500 zł;
  - 5. RKS Raków Częstochowa SA – Właściwy wybór – 10 500 zł;
  - 6. Klub Sportowy „ORIENT” – Sportowiec – wolnym od nałogów – 5 000 zł;
  - 7. Stowarzyszenie Sportowa Częstochowa – Jeśli używki – to tylko SPORT – 10 500 zł;
  - 8. Klub Sportowy Spin – Profilaktyczne Zajęcia „Tenis Stołowy 2018” – 6 000 zł;
  - 9. Stowarzyszenie Miłośników Sportu EFEKT Częstochowa – Silny i Sprawny – bez uzależnień – 5 000 zł;
  - 10. Regionalna Rada Polskiego Komitetu Olimpijskiego – Gwiazdka na sportowo – 3 000 zł;
  - 11. KOS VICTORIA Częstochowa – „Przeciwdziałanie Alkoholizmowi” – „Sobotnie spotkania sportowe” – 8 500 zł;
  - 12. UKS „Siódemka” – Przeciwdziałanie alkoholizmowi – organizacja pozalekcyjnych zajęć sportowych, jako element oddziaływań profilaktycznych – 5 600 zł;
  - 13. Częstochowski Kolarski Klub Sportowy Kolejarski-Jura – „Minimalizowanie występowania negatywnych zjawisk” – 13 000 zł.
- Podejmowanie interwencji w związku z reklamą i promocją alkoholu oraz sprzedażą alkoholu nieletnim:

- 1) Zorganizowano dla 100 sprzedawców napojów alkoholowych szkolenie dotyczące zasad odpowiedzialnej sprzedaży i podawania napojów alkoholowych – 17 kwietnia 2018 roku szkolenie odbyło się na sali sesyjnej Urzędu Miasta Częstochowy;
- 2) Przeprowadzono kontrolę łącznie 9 punktów sprzedaży napojów alkoholowych pod kątem przestrzegania zapisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, szczególnie zakazu sprzedaży i podawania napojów alkoholowych nieletnim oraz nietrzeźwym;
- 3) Przeprowadzono badania metodą „Tajemniczy klient” (październik-listopad 2018 r.) mające na celu sprawdzenie przestrzegania ustawowego zakazu sprzedaży i podawania napojów alkoholowych osobom niepełnoletnim i nietrzeźwym jako zadanie zlecone przez miasto Częstochowę w ramach otwartego konkursu ofert;; badaniem objęto 30 placówek sprzedaży napojów alkoholowych;
- 4) Zorganizowano konferencję (20 grudnia 2018 r.) podsumowującą kampanię edukacyjno-interwencyjną promującą odpowiedzialną sprzedaż napojów alkoholowych realizowaną przez Ogólnopolskie Stowarzyszenie RoPSAN – Rodzice Przeciwko Sprzedaży Alkoholu Nieletnim, jako zadanie zlecone przez miasto Częstochowę w ramach otwartego konkursu ofert;
- 5) W dniu 20 grudnia 2018 roku do Częstochowskiej Koalicji na Rzecz Odpowiedzialnej Sprzedaży Alkoholu przystąpili nowi partnerzy - samorzady studenckie częstochowskich uczelni: Politechniki Częstochowskiej i Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza;
- 6) Odbyło się szkolenie dotyczące zasad odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu dla sprzedawców i managerów placówek handlowych oraz stacji paliw w dn. 20 grudnia 2018 r. w ramach zadania zleconego przez miasto Częstochowę w ramach otwartego konkursu ofert.

Zadania z zakresu profilaktyki uzależnień na kwotę 123 498,89 zł obejmowały realizację „Programu przeciwdziałania narkomanii w mieście Częstochowa na lata 2014-2018” w ramach, którego zrealizowano następujące zadania:

- przeprowadzono grupy terapeutyczne, warsztaty dla osób uzależnionych i eksperymentujących z substancjami psychoaktywnymi, edukacyjne szkolenia dla rodziców i nauczycieli, w których udział wzięło 577 uczestników,
- zorganizowano imprezę w ramach Kampanii Społecznej Białych Serc pod hasłem.: „100 % dla życia”, która odbyła się 18.10.2018 r.,
- współorganizowano z Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Częstochowie konkurs plastyczny- fotograficzny pt.: „Uzależnieniom stop”,
- zorganizowano obchody Międzynarodowego Dnia Przeciwdziałania Narkomani, w których uczestniczyło 48 osób,
- zorganizowano konferencję edukacyjno- warsztatową pt.: „Terapie BSFT- prosta droga do głębokich zmian- dla osób uzależnionych i nieuzależnionych” w terminie 25.05.2018 r dla specjalistów zajmujących się problemami uzależnień- liczba uczestników 161 osób,
- przeprowadzono konsultacje dla par małżeńskich, partnerskich, poradnictwo indywidualne- liczba uczestników 84 osoby,
- wykonywano testy na zawartość metabolitów w organizmie oraz przeprowadzano wstępny wywiad z osobą testowaną.
- zorganizowano grupy terapeutyczne dla uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu oraz indywidualne konsultacje, w których udział wzięło około ponad 700 osób,
- przeprowadzono zajęcia wykładowo - warsztatowe dla przedstawicieli ochrony zdrowia zajmujących się pracą z osobami doznającymi przemocy w rodzinie w ramach procedury Niebieskie Karty,
- przeprowadzono indywidualne wsparcie terapeutyczne, terapie grupowe, interwencje kryzysowe oraz poradnictwo rodzinne- liczba uczestniczących 755 osób,
- przeprowadzono testy sprawdzające spożycie alkoholu.

Działania podejmowane przez Ośrodek Pomocy Osobom z Problemami Alkoholowymi w Częstochowie

W 2018 roku Ośrodek Pomocy Osobom z Problemami Alkoholowymi w Częstochowie realizował następujące zadania:

- zajęcia profilaktyczno-edukacyjne dla uczniów różnego typu szkół w zakresie zagrożeń związanych z alkoholem, narkotykami i dopalaczami; w zajęciach uczestniczyło 2.829 uczniów, odbyło się 145 spotkań;
- Zespół ds. przeprowadzania rozmów profilaktyczno-wychowawczych z nieletnimi; rozmowy te prowadzono na wniosek Komendy Miejskiej Policji; Zespół wezwał na rozmowy 27 nieletnich wraz z opiekunami;
- pomoc psychologiczna; porady i konsultacje psychologiczne, pedagogiczne oraz prawne w Punkcie Konsultacyjnym dla ofiar przemocy w rodzinie oraz osób z problemami uzależnień ogółem przeprowadzono 61 rozmowy; w Centrum Edukacyjno-Interwencyjnym Ośrodka przeprowadzono 145 rozmów osobistych; przeprowadzono również rozmowy telefoniczne w ramach Telefonu pomocowo-informacyjnego dla osób uzależnionych i współuzależnionych – 169 rozmów;
- w Ośrodku prowadzona jest Grupa Wsparcia dla osób współuzależnionych, w jej zadaniach uczestniczyło 9 kobiet;
- szkolenia w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom wśród dzieci i młodzieży: szkolenie w ramach programu „Poprawa bezpieczeństwa dzieci w rodzinie dysfunkcyjnej i z problemami alkoholowymi” pt. „Różne oblicza przemocy wobec dziecka” – 13 osób, przedsięwzięcie profilaktyczne „Moda na bezpieczeństwo i zdrowie” – 9 nauczycieli szkoły podstawowej; rozmowy/warsztaty wspomagające pracę pedagogów szkolnych – 13 osób;
- realizacja autorskiego programu pt. „Wpływ alkoholu na popełnienie czynu zabronionego” wśród osób skazanych odpracowujących prace społecznie użyteczne w Ośrodku – 7 osób;
- Program wspomagający dla członków grup abstynenckich realizowany dla Klubu Abstynenta „Ostoja”; w 2018 roku do programu przystąpiło 11 osób;
- prowadzenie noclegowni dla sprawców przemocy domowej; w 2018 roku nikt nie korzystał z noclegowni;
- Program korekcyjno-edukacyjny dla sprawców przemocy w rodzinie; w 2018 roku zrealizowano trzy edycje programu, w każdej uczestniczyło 15 osób (ogółem 45 osób);
- Program psychologiczno-terapeutyczny dla sprawców przemocy w rodzinie; wzięło w nim udział 10 osób (zrealizowane były dwie edycje);
- opieka nad osobami w stanie nietrzeźwości – 5 764 osoby, w tym 7 nieletnich;
- rozmowy motywujące do podjęcia leczenia odwykowego prowadzone z osobami opuszczającymi Ośrodek – 439 rozmów;
- Ośrodek promował propagowanie zdrowego trybu życia poprzez wydawanie ulotek i materiałów edukacyjnych.

Niezależnie od tego Wydział Zdrowia Urzędu Miasta - w ramach „Programu Przeciwdziałania Narkomanii w mieście Częstochowa” - zrealizował następujące zadania:

- wspieranie stowarzyszeń działających na terenie miasta oraz włączenie się w akcje profilaktyczno-edukacyjne;
- włączenie się w kampanię społeczną „XIV Kampania Białych Serc”, której hasłem przewodnim w 2018 roku było „100% DLA ŻYCIA”; w kampanię zaangażowane były placówki oświatowe oraz organizacje pozarządowe, które propagowały wśród młodzieży ideę życia bez narkotyków; liczba uczestników – ok. 260;
- obchody Międzynarodowego Dnia Przeciwdziałania Narkomanii zorganizowane przez Towarzystwo Rodzin i Dzieci Uzależnionych „Powrót z U”; liczba uczestników – ok. 60;
- porady i wyjaśnienia okołotestowe – wykonywanie testów na zawartość metabolitów w organizmie oraz przeprowadzono wstępny wywiad z osobą testowaną, udzielano informacji na temat negatywnych skutków zażywania narkotyków; liczba osób, którym udzielono porady – ok. 210;
- konsultacje dla małżonków, partnerów, poradnictwo indywidualne, interwencja kryzysowa; liczba uczestników – 84;
- grupy terapeutyczne, zajęcia edukacyjne dla nauczycieli i wychowawców „Dopalacze i narkotyki w szkole – jak sobie z nimi radzić”, a także spotkania profilaktyczne dla rodziców „Dopalacze nowe narkotyki, charakterystyka zjawiska, jak rozpoznawać i reagować”, warsztaty edukacyjne dla uczniów „Użytki Narkotyki Dopalacze”; liczba uczestników – ok. 150;
- konferencja edukacyjno-warsztatowa „Terapia BSFT – prosta droga do głębokich zmian dla osób uzależnionych; liczba uczestników – 161.

Wydział Zdrowia realizuje również zadania z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi, w ramach których w 2018 roku zorganizowano:

- grupy terapeutyczne „Grupa realizacji celów” – konstruktywne sposoby rozwiązania, terapia grupowa i konsultacje indywidualne oraz interwencja kryzysowa; liczba uczestników – 274;
  - grupy terapeutyczne „Dobra Rodzina” – konstruktywne sposoby poszukiwania zasobów rodzinnych dla rozwoju oraz terapia grupowa i konsultacje indywidualne oraz interwencje kryzysowe; liczba uczestników – 307;
  - grupy terapeutyczne „Grupa realizacji celów dla ofiar przemocy” – konstruktywne sposoby rozwiązywania, terapia grupowa i konsultacje indywidualne oraz interwencja kryzysowa; liczba uczestników – 70;
  - grupy terapeutyczne dla sprawców przemocy; liczba uczestników – 60.
- W 2018 roku podejmowano również działania w ramach profilaktyki HIV/AIDS. Dotyczyły one:
- realizacji zadań Punktu Konsultacyjno-Diagnostycznego w kierunku badań wykrywających zakażenia HIV, AIDS; przeprowadzono konsultacje dla ok. 100 osób;
  - organizacji Światowego Dnia HIV/AIDS wraz z Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną; w ramach obchodów zorganizowano konkurs wiedzy o HIV/AIDS, w którym wzięło udział ok. 100 uczniów;
  - zorganizowania grupy wsparcia dla osób chorych na HIV (dyżury specjalistów: psycholog kliniczny, terapeuta uzależnień); przeprowadzono 30 godzin dyżurów.

Równocześnie na przestrzeni minionego roku - w ramach działań w obszarze rozwiązywania problemów alkoholowych - Straż Miejska w Częstochowie podjęła 7716 interwencji w związku z nieprzebrzeganiem przepisów zakazujących spożywania alkoholu w wyznaczonych miejscach publicznych. W ramach podjętych czynności nałożono 2129 mandatów karnych oraz skontrolowano 125 punktów sprzedaży alkoholu.

Strażnicy miejscy kontynuowali również wieloletnią współpracę z funkcjonariuszami Służby Celno-Skarbowej w Częstochowie. Na terenie miasta w 2018 roku zorganizowano 4 wspólne działania ww. służb, w ramach których strażnicy przepracowali z celnikami łącznie 32 godziny.

Strażnicy miejscy przeprowadzili również 6508 kontroli w rejonach punktów sprzedaży alkoholu pod kątem szeroko rozumianego przestrzegania porządku publicznego oraz przeprowadzili 3099 kontroli miejsc częstego przebywania dzieci i młodzieży pod kątem spożywania alkoholu lub narkotyków.

Strażnicy w ramach samodzielnych działań ujawnili 10 przypadków posiadania alkoholu bez polskich znaków akcyzy, 13 przypadków posiadania narkotyków. Do Zespołu ds. Nieletnich i Patologii przy Wydziale Prewencji Komendy Miejskiej Policji w Częstochowie (Policyjnej Izby Dziecka) przekazano 26 przypadków ujęcia nietrzeźwych osób nieletnich, 13 przypadków spożywania alkoholu przez nieletnich oraz 13 przypadków nieletniego będącego pod wpływem alkoholu.

W roku 2018 Straż Miejska w Częstochowie przeprowadziła również na terenie miasta szereg zorganizowanych akcji prewencyjnych takich, jak m.in.: „Rejon zagrożony” (575 interwencji), „Bezpieczny weekend” (44 interwencje), „Leżak Fortum” (12 interwencji), „Radio MAXX” (14 interwencji), „Bezpieczny Parking i osiedle” (142 interwencje), „Działania Nieletni” (41 interwencji), „Bezpieczna dzielnica” (12 interwencji), „Bezpieczne Mikołajki” (9 interwencji), „Juwenalia” (211 interwencji), „Red Bull” (35 interwencji), „Frytka Off” (123 interwencje), „Hip Hop Elements” (10 interwencji), „Dni Samorządu” (144 interwencje), „Bezpieczne Ferie (1720 interwencji), „Bezpieczne Wakacje” (7538 interwencji), Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy (78 interwencji).

W ramach działań na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom oraz działań profilaktyczno-wychowawczych nakierowanych na dzieci i młodzież przy współudziale Referatu ds. Zapobiegania Zjawiskom Kryminogennym wśród Dzieci i Młodzieży Straży Miejskiej w Częstochowie oraz działającego w siedzibie Straży Stowarzyszenia Pomocy Dzieciom „Skrawek Nieba” w 2018 roku przeprowadzono łącznie 56 spotkań edukacyjnych w szkołach, przedszkolach i placówkach opieki pozaszkolnej, w tym 55 spotkań z dziećmi i młodzieżą oraz 1 spotkanie z seniorami. W spotkaniach wzięło udział łącznie 3664 osoby, w tym 3584 dzieci i młodzieży.

W analizowanym roku zrealizowano również szereg zajęć profilaktycznych, w tym o tematyce:

- „Chemiczna regulacja uczuć” – zagrożenia i pułapki uzależnień,
- „Podstawy udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej”,
- „Postępowanie w sprawach nieletnich”,
- „Bezpieczna droga do szkoły”,
- „Przemoc i agresja w szkole i poza nią”,

- „Odpowiedzialność prawna nieletnich, przejawy demoralizacji”,
- „Nie reagujesz – akceptujesz. Przemoc i używki psychoaktywne”,
- „Alkohol i inne używki drogą do nikąd”,
- „Zachowania ryzykowne i niebezpieczne u dzieci i młodzieży”,
- „Narkotyki a psi nos
- profilaktyka antynarkotykowa”,
- „Cyberprzemoc i zagrożenia w sieci”,
- „Kampania Białych Serc – stop narkotykom”,
- „Pułapki uzależnień – alkohol, nikotyna, narkotyki”,
- „Zagrożenia w przestrzeni publicznej – na przykładzie zapisów Monitoringu Wizyjnego Miasta Częstochowy”,
- „NSP (Nowe Substancje Psychoaktywne). Co warto wiedzieć”.

Ponadto, współpracując ze Stowarzyszeniem Pomocy Dzieciom „Skrawek Nieba” w Częstochowie, przygotowano i zrealizowano dwie akcje, tj. „Bezpieczne Ferie 2018” i „Bezpieczne wakacje 2018” dla dzieci i młodzieży pozostającej w miejscu zamieszkania.

W okresie ferii zimowych od 29 stycznia do 11 lutego 2018 roku w ramach akcji „Bezpieczne Ferie 2018” zrealizowano 80 godzin zajęć dla 34 osób, w tym: zajęcia rekreacyjno-sportowe (m.in. zajęcia na siłowni, zajęcia plastyczne warsztaty języka angielskiego, turniej piłki nożnej i tenisa stołowego, warsztaty teatralne) i zajęcia profilaktyczno-wychowawcze (zamarznęte zbiorniki wodne – pierwsza pomoc tonącemu, bezpieczna droga do szkoły, podstępne WZW, uwaga wysokie napięcie, dopalacze, jak się przed nimi ustrzec).

W okresie wakacji od 25.06.-31.08.2018 r. przeprowadzono 41 godzin zajęć profilaktyczno-wychowawczych dla 42 osób, w tym m.in.: „Bezpieczne zachowanie nad wodą”, „Płytką wyobraźnia to kalectwo”, „Narkotyki i dopalacze – mity, pułapki, zagrożenia”, „Agresja i przemoc w grupie”, „Udzielanie pierwszej pomocy przedmedycznej”, „Profilaktyka WZW”, „Odpowiedzialność a etyka”, „Zasady zachowania na publicznym basenie”, „Alkohol oczami młodzieży – mity i fakty”, „Sport to zdrowie – sport bez alkoholu, nikotyny i narkotyków”.

W ramach profilaktyki poprzez sport w 2018 roku przeprowadzono łącznie 652 godziny zajęć rekreacyjno- sportowych (w tym; zajęcia na siłowni, piłka koszykowa, piłka ręczna, tenis stołowy, piłka siatkowa, piłka nożna, zajęcia na basenie, piłkarzyki, gry i zabawy ruchowe).

W ramach pomocy specjalistycznej przeprowadzono również zajęcia korekcyjno-terapeutyczne w liczbie 56 godzin dla 64 osób oraz konsultacje dla rodziców dzieci zagrożonych patologizacją zachowań w liczbie 108 godzin.

Profilaktyka HIV/AIDS

W ramach działań w tym zakresie przeprowadzono :

- konsultacje specjalistów - poradnictwo około testowe wykonywane przez wykwalifikowanych doradców,
- badania w kierunku HIV, (wykonano 100 testów),
- edukacja zdrowotna w zakresie profilaktyki HIV/AIDS,
- organizacja Światowego Dnia HIV/AIDS.

7. Orzekanie o niepełnosprawności

Zadanie z zakresu orzekania o niepełnosprawności realizował Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności. W 2018 roku Zespół wydał 12 049 orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności, 2 102 legitymacje osoby niepełnosprawnej oraz 1 627 kart parkingowych.

Liczba wniosków w roku sprawozdawczym

ustalenie stopnia niepełnosprawności osób powyżej 16 roku życia	11.127
zaliczenie osób do 16 roku życia jako niepełnosprawnych	1 311
Ogółem:	12 438

Z analizy przyjętych wniosków wynika, że:

- 61,5 % wniosków wpłynęło z terenu miasta Częstochowy,
- 25,9% wniosków wpłynęło z terenu powiatu częstochowskiego,
- 12,6 % wniosków wpłynęło z powiatu kłobuckiego.

Rodzaj orzeczenia wg kategorii wiekowej

<i>orzeczenia dla osób powyżej 16 roku życia</i>	
o zaliczeniu do lekkiego stopnia niepełnosprawności	2098
o zaliczeniu do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności	5151
o zaliczeniu do znacznego stopnia niepełnosprawności	3251
o odmowie ustalenia stopnia niepełnosprawności	206
o niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych	50
Wydane na podstawie art. 5a ustawy	4
Ogółem:	10 760
<i>orzeczenia dla osób do 16 roku życia</i>	
o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych	1213
o niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych	72
o odmowie ustalenia niepełnosprawności	4
Ogółem:	1289

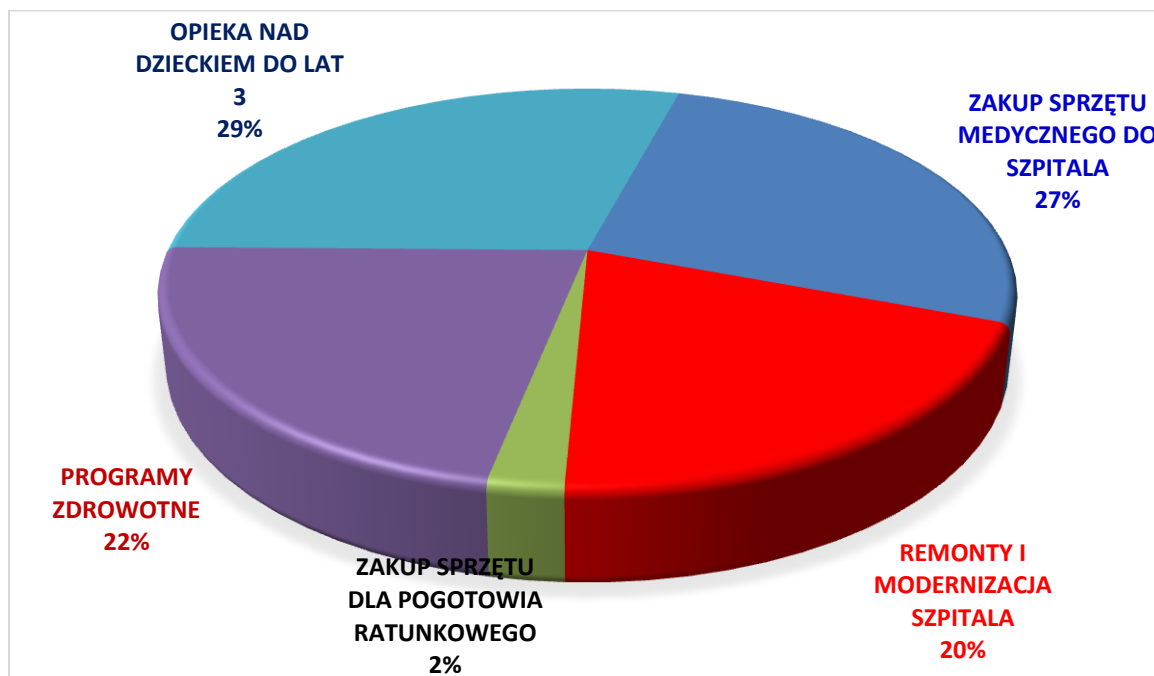
Z analizy wydanych orzeczeń wynika, że:

- 61,5 % orzeczeń dotyczyło wnioskodawców z terenu miasta Częstochowy,
- 26 % orzeczeń dotyczyło wnioskodawców z terenu powiatu częstochowskiego,
- 12,5 % orzeczeń dotyczyło wnioskodawców z powiatu kłobuckiego.

8. Wydatki budżetu miasta na ochronę zdrowia

– Zakup sprzętu medycznego dla Szpitala	-	2 435 012,00 zł,
– Remonty i modernizacja Szpitala	-	1 824 281,27 zł,
– Zakup sprzętu dla Pogotowia Ratunkowego-		223 631,00 zł,
– Programy zdrowotne -		2 022 012,80 zł,
– Opieka nad dzieckiem do lat 3		2 646 345,89 zł

Obrazowo strukturę tych wydatków przedstawia poniższy wykres.

4. Pomoc społeczna

1. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Częstochowy na lata 2014-2020

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Częstochowy na lata 2014-2020 została przyjęta uchwałą Nr 901/L/2014 Rady Miasta Częstochowy z dnia 24 marca 2014 roku. Sformułowana w niej misja wyznacza dla samorządu miasta cztery priorytety lokalnej polityki społecznej: Rodzina – Praca – Integracja – Partnerstwo.

W dokumencie wyznaczono cel główny, który zakłada ograniczenie liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i wzrost inkluzji społecznej, oraz cztery następujące cele strategiczne:

1. Zintegrowany system wsparcia rodziny i ograniczenia wykluczenia dzieci i młodzieży;
2. Aktywizacja i inkluzja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym;
3. Senior, osoba niepełnosprawna: aktywni i bezpieczni socjalnie;
4. Partnerstwo na rzecz budowy kapitału społecznego.

Podobnie jak w latach poprzednich, w 2018 roku ww. cele były osiągnięte poprzez realizację kierunków działań wyznaczonych w ramach następujących celów operacyjnych:

- 1.1. Wspieranie działań służących promowaniu wartości rodziny;
- 1.2. Wsparcie rodzin mających trudności w wypełnianiu swoich podstawowych funkcji;
- 1.3. Wzmacnianie systemu sprzyjającego rozwojowi młodego pokolenia;
- 1.4. Rozwój zintegrowanego systemu zapobiegania uzależnieniom i przestępczości wśród dzieci i młodzieży;

- 1.5. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i ochrona ofiar przemocy;
- 2.1. Aktywne przeciwdziałanie bezrobociu;
- 2.2. Rozwój ekonomii społecznej i innych form na rzecz integracji społecznej;
- 2.3. Wsparcie i aktywizacja osób bezdomnych, zagrożonych bezdomnością i uzależnionych;
- 2.4. Rewitalizacja środowisk ulegających ekskluzji społecznej;
- 3.1. Zwiększenie świadomości społecznej w zakresie praw i uprawnień osób starszych niepełnosprawnych;
- 3.2. Zwiększenie dostępu osób starszych i niepełnosprawnych do opieki medycznej i rehabilitacji;
- 3.3. Inkluzja osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku lokalnym;
- 3.4. Rozwijanie zróżnicowanych form rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych;
- 3.5. Rozwijanie wsparcia i usług pielęgnacyjnych w środowisku;
- 4.1. Zwiększenie udziału i roli sektora niepublicznego oraz aktywności mieszkańców w realizacji zadań społecznych;
- 4.2. Partnerstwo z sektorem obywatelskim;
- 4.3. Profesjonalizacja służb społecznych.

2. System pomocy społecznej w mieście

Funkcjonujący w Częstochowie system pomocy społecznej wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w godnych warunkach. Pozwala także zapobiegać trudnym sytuacjom życiowym, wspierając ich przy usamodzielnieniu się oraz integracji ze środowiskiem. Gwarantuje wsparcie osób i rodzin w formie finansowej, rzeczowej oraz w formie usług. System świadczeń pomocy społecznej wspiera finansowo osoby i rodziny o niskich dochodach oraz pozbawione dochodu.

Świadczenia z pomocy społecznej w mieście Częstochowa przyznawano osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, której nie były one w stanie pokonać wykorzystując własne zasoby, uprawnienia i możliwości.

W Częstochowie od 3 lat zauważalny jest spadek liczby osób korzystających z pomocy. Wśród czynników mających wpływ na stan spadkowy tego zjawiska możemy wymienić sytuację na rynku pracy (malejąca stopa bezrobocia koreluje z malejącą liczbą korzystających z pomocy społecznej) oraz wprowadzenie Programu Rodzina 500+, który przyczynił się do polepszenia sytuacji finansowej rodzin.

Nie bez znaczenia jest również działalność samego Ośrodka Pomocy Społecznej, w którym pracownicy socjalni nie tylko budują całokształt pomocy w ramach wsparcia społecznego, ale przez prowadzenie pracy socjalnej na rzecz osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji, uczą prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie, a tym samym doprowadzają do samowystarczalności i wpływają na ich usamodzielnienie się.

Zasoby instytucjonalne systemu pomocy społecznej, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w Częstochowie obejmują Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej i Częstochowskie Centrum Świadczeń oraz następujące placówki:

- ośrodki wsparcia i dzienne domy pomocy,
- domy pomocy społecznej,
- schroniska,
- ogrzewalnia miejska,
- środowiskowy dom samopomocy,
- klub samopomocy funkcjonujący przy środowiskowym domu samopomocy,
- mieszkania chronione,
- placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- placówki wsparcia dziennego,
- ośrodek interwencji kryzysowej,
- jednostki specjalistycznego poradnictwa,
- centra integracji społecznej,
- warsztat terapii zajęciowej,
- zakład aktywności zawodowej.

Poniższe tabele przedstawiają dane szczegółowe na temat placówek stacjonarnej pomocy społecznej oraz placówek świadczących opiekę nad dziećmi i młodzieżą w mieście Częstochowa na tle innych miast w kraju.

Placówki stacjonarnej pomocy społecznej w Częstochowie na tle innych miast w kraju

miasto	liczba placówek stacjonarnej pomocy społecznej (z filiami)	liczba miejsc w placówkach stacjonarnej pomocy społecznej (z filiami)	liczba mieszkańców placówek stacjonarnej pomocy społecznej (z filiami)
Gdynia*	10	424	410 (2 na 1000 mieszkańców)
Gliwice*	6	398	346 (2 na 1000 mieszkańców)
Kielce*	19	873	820 (4 na 1000 mieszkańców)
Olsztyn*	14	743	666 (4 na 1000 mieszkańców)
Radom*	9	668	594 (3 na 1000 mieszkańców)
Rzeszów*	10	679	566 (3 na 1000 mieszkańców)
Toruń*	5	336	322 (2 na 1000 mieszkańców)
Częstochowa*	9	696	651 (3 na 1000 mieszkańców)
Częstochowa**	9	659	760 (3 na 100 mieszkańców)

* dane Głównego Urzędu Statystycznego za 2017 r.

** dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Częstochowie za 2018 r.

Placówki oferujące opiekę nad dziećmi i młodzieżą

Gmina	liczba placówek socjalizacyjnych (liczba miejsc)	liczba placówek rodzinnych (liczba miejsc)	liczba placówek interwencyjnych (liczba miejsc)	liczba placówek wsparcia dziennego (liczba miejsc)	liczba placówek łączących zadania (liczba miejsc)
Gdynia*	2 (28)	6 (49)	–	18 (516)	3 (42)
Gliwice*	4 (59)	–	–	7 (220)	–
Kielce*	1 (28)	2 (18)	1 (14)	60 (1745)	1 (25)
Olsztyn*	5 (98)	1 (6)	1 (14)	12 (402)	–
Radom*	1 (14)	8 (48)	–	4 (130)	1 (30)
Rzeszów*	2 (28)	–	–	16 (641)	2 (58)
Toruń*	4 (70)	3 (24)	1 (14)	10 (546)	1 (19)
Częstochowa*	7 (92)	3 (18)	–	27 (1032)	4 (91)
Częstochowa**	8 (104)	3 (18)	–	25 (985)	2 (42)

* dane Głównego Urzędu Statystycznego za 2017 r.

** dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Częstochowie za 2018 r.

3. Podstawowe formy pomocy społecznej

Świadczeniami z pomocy społecznej, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej są świadczenia pieniężne i niepieniężne przyznawane przez ośrodki pomocy społecznej.

Kryterium dochodowe uprawniające do otrzymania świadczeń z pomocy społecznej wynosi:

- dla osoby samotnie gospodarującej – 701 zł
- dla osoby w rodzinie – 528 zł.

Do świadczeń o charakterze pieniężnym zaliczamy:

- zasiłek stały,
- zasiłek okresowy,
- zasiłek celowy,
- specjalny zasiłek celowy,
- zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie,
- świadczenia dla rodzin zastępczych,
- pomoc na usamodzielnienie, zagospodarowanie i na kontynuowanie nauki osobom usamodzielnianym z systemu opieki zastępczej,
- świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla uchodźców.

Do świadczeń niepieniężnych zaliczamy:

- pracę socjalną,
- bilet kredytowany,
- składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- składki na ubezpieczenia społeczne,
- pomoc rzeczowa,
- sprawienie pogrzebu,
- poradnictwo specjalistyczne,
- interwencję kryzysową,
- schronienie,
- posiłek,
- niezbędne ubranie,
- usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz w rodzinnych domach pomocy,
- specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia,
- pobyt w domu pomocy społecznej,
- pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym,
- pomoc w uzyskaniu zatrudnienia,
- pomoc asystenta rodziny,
- pomoc rodziny wspierającej.

Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w mieście Częstochowa na tle innych miast w kraju.

Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w Częstochowie na tle innych miast

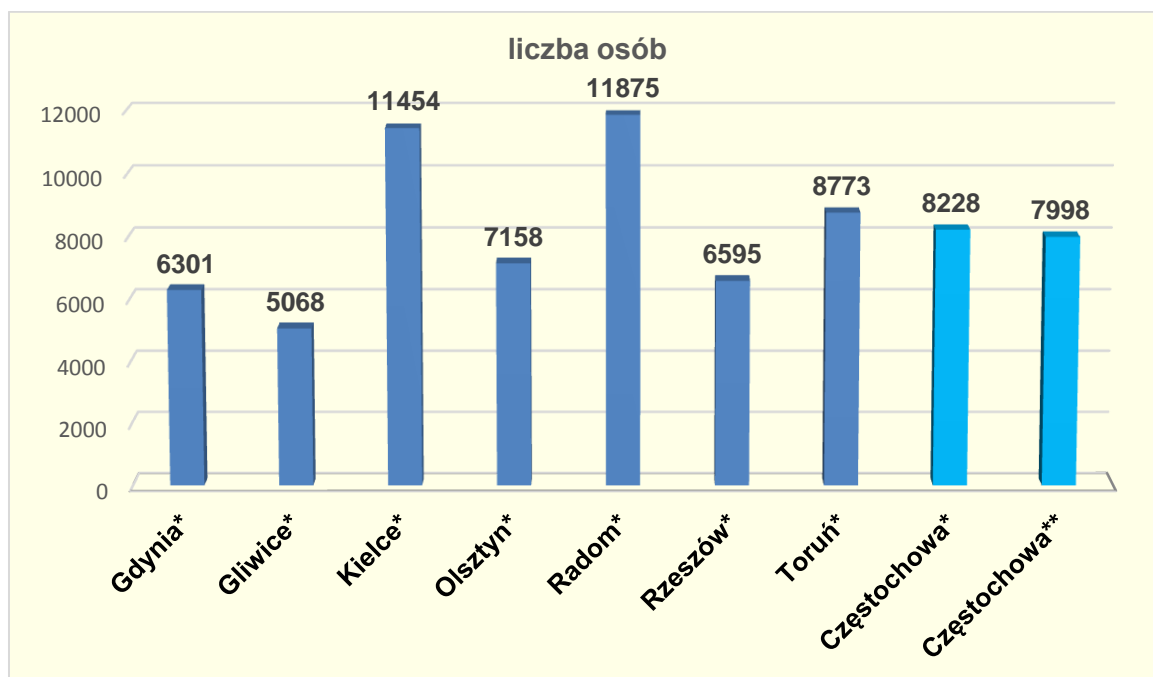
Gmina	liczba gospodarstw domowych	liczba osób	udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogóle mieszkańców gminy
Gdynia*	3684	6301	2,6%
Gliwice*	2853	5068	2,8%
Kielce*	7226	11454	5,8%
Olsztyn*	4232	7158	4,1%
Radom*	6210	11875	5,5%
Rzeszów*	3506	6595	3,5%
Toruń*	4563	8773	4,3%
Częstochowa*	4397	8228	3,7%
Częstochowa**	4772	7998	3,6%***

* dane Głównego Urzędu Statystycznego za 2017 r.

** dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Częstochowie za 2018 r.

*** według danych Głównego Urzędu Statystycznego liczba mieszkańców miasta Częstochowy na koniec 2018 r. wyniosła 223 332

Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w Częstochowie na tle innych miast w kraju

4. Wsparcie dla rodzin

Wsparcie rodziny na terenie miasta świadczą przede wszystkim Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej i Częstochowskie Centrum Świadczeń oraz organizacje należące do sektora pozarządowego.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Częstochowie w 2018 roku realizował zadania z zakresu wspierania rodziny, w szczególności poprzez analizę sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie, podniesienie świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny, przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny.

Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu swoich funkcji opiekuńczo-wychowawczych miały możliwość skorzystania z dodatkowej formy pomocy, tj. wsparcia asystenta rodziny (w 2018 r. w przypadku 50 środowisk pracownik socjalny zdecydował o konieczności wnioskowania o pomoc asystenta rodziny) oraz w 1 rodzinie pomoc świadczona była przez rodzinę wspierającą.

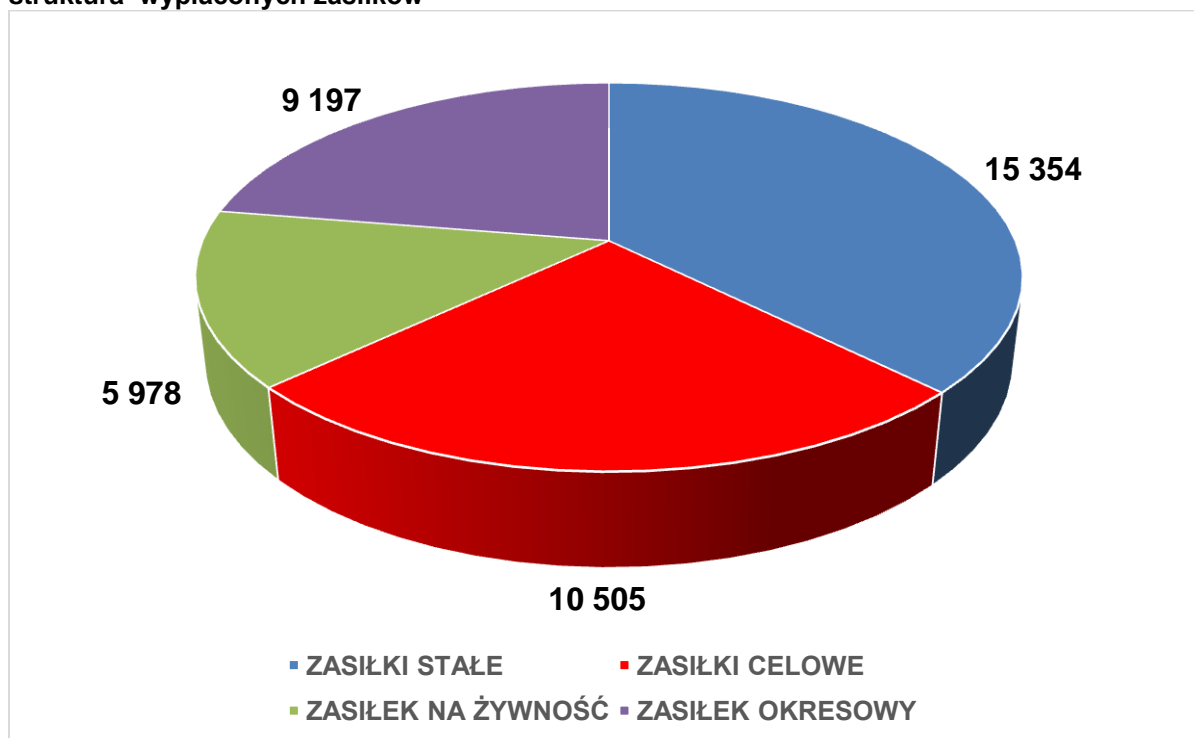
Rodziny, w których występował problem ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności i uzależnień, w 2018 roku mogły skorzystać z pomocy finansowej w następujących formach: zasiłek stały, zasiłek celowy, zasiłek celowy na zakup żywności lub posiłku, zasiłek okresowy, sprawienie pogrzebu. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Rodzaj i liczba świadczeń

rodzaj świadczenia	liczba świadczeń	wydatki (w zł)
zasiłek stały	15 354	9 223 554,50
zasiłek celowy	10 505	1 851 479
w tym: zasiłek celowy specjalny	459	103 673
sprawienie pogrzebu	46	130 442

zasiłek okresowy	9 197	2 170 420
zasiłek celowy na zakup żywności lub posiłku Wieloletni Program – Pomoc Państwa	5 978	791 570

struktura wypłaconych zasiłków

Rodzinom z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, osobom bezrobotnym, osobom z zaburzeniami psychicznymi, osobom starszym i niepełnosprawnym, osobom uzależnionym od alkoholu oraz ofiarom przemocy udzielano także pomocy niematerialnej w formie rzeczowej:

- 80 ton opału wraz z zabezpieczeniem transportu z przeznaczeniem dla 160 osób,

W roku 2018 realizowano na terenie miasta Program Operacyjny „Pomoc Żywnościowa 2014-2020” w formie Podprogramu 2018, którego celem było dotarcie z pomocą żywnościową do osób doświadczających najgłębszych form ubóstwa. Realizacja działań z organizacjami partnerskimi przyczyniła się do ograniczenia ubóstwa i zwiększenia bezpieczeństwa żywnościowego mieszkańców Częstochowy. Podprogram 2018 kontynuowany będzie do maja 2019 r.

W minionym roku wydano 1 004 skierowania uprawniające do otrzymania artykułów warzywnych i owocowych, skrobiowych, mlecznych, a także cukru, miodu, tłuszczu i dań gotowych, w sieci „punktów odbioru” prowadzonych przez instytucje partnerskie.

W 2018 roku pracownicy socjalni prowadzili także działania, które miały na celu pomoc rodzinom i osobom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. W analizowanym roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej dysponował 3 mieszkaniami chronionymi przeznaczonymi dla znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej matek z dziećmi i kobiet w ciąży. Korzystanie z tego zasobu pozwalało na zabezpieczenie podstawowych potrzeb tej grupy klientów Ośrodka, znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Częstochowie w ramach powierzonych zadań w 2018 roku realizował także program rządowy „Pomoc państwa w zakresie żywienia” na lata 2014-2020. Celem programu było ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach oraz osób dorosłych, w szczególności samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub niepełnosprawnych. W ramach realizacji programu w 2018 roku udzielono wsparcia 4 397 osobom w łącznej kwocie 2 364 151 zł. Na kwotę tę składa się dotacja celowa z budżetu państwa udzielona przez Wojewodę Śląskiego w wysokości 1 417 351 zł oraz wkład własny gminy w wysokości 946 800 zł.

W ramach ww. programu realizowana była pomoc w postaci posiłków dla dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych. Posiłki dla dzieci i młodzieży świadczone były przy współpracy z placówkami oświatowymi, natomiast posiłki dla dorosłych w jadłodajniach prowadzonych przez Fundację Chrześcijańską „Adullam” i Caritas Archidiecezji Częstochowskiej. Tą formą pomocy w 2018 r. objęto 1 364 dzieci i młodzieży oraz 470 dorosłych. Łączna kwota wydatkowana na posiłki w placówkach oświatowych wynosi 558 523 zł, natomiast w jadłodajniach dla osób dorosłych 893 344 zł.

Ponadto w ramach programu rządowego przyznano pomoc w postaci zasiłków celowych z przeznaczeniem na zakup posiłku lub produktów żywnościowych dla 1 834 osoby na kwotę 817 667 zł oraz pomoc rzeczową w postaci paczek i artykułów żywnościowych dla 519 osób w kwocie 94 617 zł. Jednocześnie w 2018 roku wspierano dzieci i młodzież z rodzin ubogich poprzez przyznawanie pomocy materialnej o charakterze socjalnym w formie stypendiów i zasiłków szkolnych. Tę formę wsparcia realizowano ze środków pochodzących z dotacji Wojewody Śląskiego (80% całkowitego kosztu zadania) i wkładu własnego gminy (20% całkowitego kosztu zadania). W analizowanym roku Gmina Częstochowa otrzymała dotację celową w kwocie 953 980 zł. Przyznano 758 stypendiów szkolnych, na które wydatkowano kwotę 874 639 zł. Na wypłatę zasiłków szkolnych dla 19 uczniów wykorzystano kwotę 9 890 zł.

Rodziny przeżywającej różnego rodzaju trudności mogły również skorzystać z pomocy w opiece i wychowaniu realizowanej przez placówkach wsparcia dziennego. W 2018 r. na terenie miasta funkcjonowało 25 placówek na zlecenie gminy, które dysponowały 985 miejscami.

W ramach wsparcia dla dzieci z rodzin niewydolnych wychowawczo i korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Częstochowie w 2018 r. umożliwiono 16 dzieciom udział w nieodpłatnym wypoczynku letnim w Gliczarowie Górnym, organizowanym przez Kuratorium Oświaty w Katowicach. Zorganizowano imprezę integracyjną dla dzieci i ich rodzin w Klubie Politechnik, w trakcie której 224 paczki z żywnością i słodyczkami trafiły do najmłodszych podopiecznych. Przygotowano także przedstawienie pt. „Niesforne elfy”, w którym wystąpili pracownicy MOPS.

W ramach pracy środowiskowej intensyfikowano działania z zakresu aktywizacji osób z rodzin dotkniętych problemem bezrobocia, korzystających ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Częstochowie.

Kontynuowano współpracę z Powiatowym Urzędem Pracy w Częstochowie w zakresie aktywizacji zawodowej osób długotrwale bezrobotnych, w ramach której w okresie od 1 maja do 30 sierpnia zorganizowano prace społecznie dla osób korzystających ze wsparcia MOPS. Po raz pierwszy osoby bezrobotne wykonywały prace domowe o charakterze pomocniczym w rodzinach opiekujących się osobami z niepełnosprawnością o znacznym stopniu. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

prace społecznie użyteczne	
liczba osób skierowanych przez PUP do udziału w pracach społecznie użytecznych w okresie od maja do sierpnia 2018 r.	19
liczba osób wykonujących prace społecznie użyteczne w tym:	13
osoby wykonujące prace na rzecz opiekunów osób niepełnosprawnych w ramach realizacji programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”	3
liczba rodzin, u których wykonywane były prace społecznie użyteczne – prace na rzecz opiekunów osób niepełnosprawnych w ramach realizacji programu kompleksowego wsparcia dla rodzin	3

„Za życiem”	
liczba podmiotów, w których wykonywane były prace społecznie użyteczne	7
liczba godzin prac społecznie użytecznych wykonanych na rzecz jednostek gminnych i organizacji pozarządowych oraz opiekunów osób niepełnosprawnych w ramach realizacji programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”	1 169

W 2018 roku kontynuowano również współpracę z podmiotami ekonomii społecznej działającymi na terenie miasta Częstochowy, tj.

- Centrum Integracji Społecznej przy Fundacji „FENIKS”
- Centrum Integracji Społecznej ul. Legionów 50A.
- nowo powstałym Centrum Integracji Społecznej przy Stowarzyszeniu Pomocy Potrzebującym „Podaj Dalej”.

Kierowano osoby korzystające z pomocy społecznej oraz inne osoby z obszaru wykluczenia społecznego do uczestnictwa w zajęciach z reintegracji społecznej i zawodowej. Opłacano składkę zdrowotną za uczestników, którzy realizowali indywidualne programy zatrudnienia socjalnego. Na ten cel wydatkowano kwotę 150 465 zł.

Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat liczby osób skierowanych do centrów integracji społecznej

Centra Integracji Społecznej		
nazwa	liczba wydanych skierowań	liczba wydanych kwalifikacji
Centrum Integracji Społecznej, ul. Legionów 50A	231	152
Centrum Integracji Społecznej przy Fundacji „FENIKS”, ul. Legionów 21	187	111
Centrum Integracji Społecznej przy Stowarzyszeniu Pomocy Potrzebującym „Podaj Dalej”, ul. Limanowskiego 45	30	13
razem	448	276

Częstochowskie Centrum Świadczeń, realizując zadanie zakładające ochronę i wspieranie rodziny z dziećmi na utrzymaniu, w szczególności rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, jak również osób z niepełnosprawnością oraz osób rezygnujących lub niepodejmujących zatrudnienia w celu sprawowania opieki nad osobami wymagającymi wzmożonej troski i pielęgnacji, w 2018 roku udzielało następujących świadczeń:

- świadczenia rodzinne,
- zasiłek dla opiekuna,
- świadczenia z funduszu alimentacyjnego,
- świadczenia wychowawcze,
- świadczenia „Dobry start”,
- świadczenia „Za życiem”,
- opłacanie składek zdrowotnych z budżetu państwa za osoby uprawnione pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej, świadczenia pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy i zasiłek dla opiekuna;
- dodatki mieszkaniowe i energetyczne.

Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego

Środki przekazane na realizację zadania w kwocie 65 058 703,00 zł zostały wykorzystane w 98,94% co stanowiło kwotę 64 368 890,63 zł. z tego: z dotacji celowej z budżetu państwa – 62 692 419,98 zł, a ze środków własnych gminy – 1 676 470,65 zł.

W ramach realizacji zadania wypłacano:

- świadczenia rodzinne na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych,
- zasiłek dla opiekuna na podstawie przepisów o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów,
- świadczenia rodzicielskie na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych,
- świadczenie „Za życiem” na podstawie ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin,
- składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe społeczne za osoby otrzymujące świadczenia,
- specjalny zasiłek opiekuńczy, świadczenie pielęgnacyjne oraz zasiłek dla opiekuna na podstawie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe dot. świadczeń rodzinnych przyznanych w 2018 r.

lp.	rodzaj świadczenia	liczba świadczeń
1.	zasiłek rodzinny	117 600
2.	zasiłek pielęgnacyjny	59 277
3.	świadczenia pielęgnacyjne	9 033
4.	jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	1 351
5.	specjalny zasiłek opiekuńczy	2 247
6.	świadczenie rodzicielskie	4 363
7.	zasiłek dla opiekuna	1 131
dodatki do zasiłku rodzinnego z tytułu:		
8.	urodzenia dziecka	764
9.	opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	5 090
10.	samotnego wychowywania dziecka	6 697
11.	kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	9 122
12.	podjęcie przez dziecko nauki poza miejscem zamieszkania	200
13.	wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	11 765
14.	rozpoczęcia roku szkolnego	11 469

W 2018 roku wypłacono świadczenia rodzinne w kwocie 49 435 979,53 zł, natomiast na składki społeczne za osoby pobierające niektóre świadczenia rodzinne wydano kwotę 3 019 676,35 zł.

W ramach zadania realizowane były także wydatki związane z wypłatą świadczeń z funduszu alimentacyjnego, który stanowi system wsparcia osób uprawnionych do alimentów środkami finansowanymi z budżetu państwa,

W 2018 roku z funduszu alimentacyjnego wypłacono 20 471 świadczeń na kwotę 8 440 439,87 zł.

Ponadto w ramach realizowanych przez gminę zadań zleconych wydano kwotę 1 676 470,65 zł ze środków budżetu miasta. Środki te były niezbędne do prawidłowej i sprawnej realizacji ww. zadań w tym organizacji jednostki, zapewnienia jej zaplecza kadrowego i lokalowego.

Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w mieście Częstochowa na tle innych miast w kraju.

Świadczenia na rzecz rodziny w Częstochowie na tle innych miast w kraju

Gmina	liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci	liczba dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny (w tym liczba dzieci w wieku do lat 17)	udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku
Gdynia*	2975	5718 (5295)	13,3%
Gliwice*	2622	5348 (5015)	17,2%
Kielce*	4415	7723 (7209)	23,2%
Olsztyn*	2820	5029 (4722)	16%

Radom*	7001	13020 (12038)	32,7%
Rzeszów*	3400	6624 (6159)	18%
Toruń*	3717	7247 (6806)	20,2%
Częstochowa*	5281	9533 (8829)	25,9%
Częstochowa**	7573	12254 (10593)	brak danych

* dane Głównego Urzędu Statystycznego za 2017 r.

**dane Częstochowskiego Centrum Świadczeń w Częstochowie za 2018 r.

Świadczenie wychowawcze

Realizacja zadania zleconego gminie z zakresu administracji rządowej dokonywana jest przy pomocy dotacji celowej. W 2018 roku w ramach dotacji celowej przeznaczonej na „Pomoc państwa w wychowywaniu dzieci” (Dz.U.2018 r. poz. 2134 j.t – Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r), wydatkowano 101 208 766,16 zł, tj. 99,08% zaplanowanej kwoty 102 142 131,00 zł. Sfinansowano 200 013 świadczeń wychowawczych (500+) na kwotę 99 713 208,66 zł, co stanowiło 99,08% zaplanowanych wydatków.

Świadczenie „Dobry Start”

Program Dobry Start (Dz.U.2018 r. poz.1061 – Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30.05.2018 r.) to inwestycja w edukację polskich dzieci. Wypłacana kwota świadczenia to jednorazowe wsparcie dla wszystkich uczniów rozpoczynających rok szkolny. Świadczenie przyznawane jest bez względu na dochód w rodzinie.

W 2018 roku w ramach dotacji celowej przeznaczonej na to zadanie wydatkowano 6 425 696,00 zł, co stanowiło 99,92% planu finansowego w kwocie 6 430 950,00 zł. Sfinansowano 20 739 świadczeń na kwotę 6 221 250,00 zł, co stanowiło 99,99% zaplanowanych wydatków.

Świadczenia „Za życiem”

W ramach zadania realizowana jest wypłata jednorazowego świadczenia z tytułu urodzenia się dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Zadanie w całości finansowane jest z dotacji celowej Budżetu Państwa. W jego ramach w 2018 roku wydano 22 decyzje przyznające świadczenie, co stanowiło kwotę 88 000,00 zł.

Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia

z pomocy społecznej oraz za osoby uczestniczące w zajęciach w centrum integracji społecznej

W ramach tego zadania opłacane są składki na ubezpieczenie zdrowotne z budżetu państwa za osoby uprawnione pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej, świadczenia pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy i zasiłek dla opiekuna.

W 2018 roku z zaplanowanej kwoty 488 759,00 zł, wydatkowano 488 722,12 zł, tj. w 100% zaplanowanych środków, w tym na składki zdrowotne opłacane za osoby:

- korzystające ze świadczenia pielęgnacyjnego i specjalnego zasiłku opiekuńczego – 465 156,50 zł,
- korzystające z zasiłku dla opiekuna – 23 565,62 zł.

Dodatki mieszkaniowe i energetyczne

W 2018 roku w ramach zadania realizowano dopłaty do wydatków związanych z użytkowaniem lokali mieszkalnych przez osoby zamieszkujące w gminie. Środki finansowe przeznaczone na ten cel w kwocie 9 218 956,00 zł

Zadanie realizowano poprzez wypłatę świadczeń w formie dodatków mieszkaniowych i energetycznych. W analizowanym roku wypłacono 37 112 dodatków mieszkaniowych w kwocie 9 062 296,90 zł oraz sfinansowano koszty związane z ich przekazaniem w wysokości 36 879,53 zł. Zgodnie z wydanymi decyzjami przyznano dodatki mieszkaniowe, stanowiące dofinansowanie do wydatków ponoszonych w związku z zajmowaniem lokali mieszkalnych osobom zamieszkałym w zasobach: zarządzanych przez ZGM TBS w Częstochowie Sp. z o.o., spółdzielczych i pozostałych.

W ramach przyznanej dotacji z budżetu państwa wypłacono 6 417 dodatków energetycznych na podstawie ustawy z dnia 26 lipca 2013 r. z późn. zm. – Prawo energetyczne. Wydatki z tego tytułu wyniosły 90 609,83 zł, a koszty związane z ich przekazaniem 1 673,81 zł.

Karta Dużej Rodziny

Karta Dużej Rodziny to rządowy program wspierania rodzin wielodzietnych, to system ulg i zniżek dla rodzin posiadających co najmniej trójkę dzieci. Karta oferuje system zniżek oraz dodatkowych uprawnień zarówno w instytucjach publicznych, jak i w firmach prywatnych.

Jej posiadacze mogą korzystać z katalogu oferty handlowej, kulturalnej, rekreacyjnej czy transportowej na terenie całego kraju.

Dzięki Karcie osoby z rodzin wielodzietnych mogą korzystać m.in. z ustawowych zniżek np. na przejazdy kolejowe, w opłatach paszportowych, darmowe wejścia do parków narodowych i wiele innych. Posiadacze Karty Dużej Rodziny mogą korzystać z oferty w ponad 10 tys. miejsc zgłoszonych przez prawie tysiąc firm i instytucji z całej Polski.

Karta przysługuje niezależnie od uzyskiwanych dochodów rodzinom z co najmniej trójką dzieci:

W roku 2018 roku wpłynęły 272 wnioski o wydanie Karty Dużej Rodziny, złożone po raz pierwszy przez rodzinę wielodzietną, oraz 338 wniosków o przyznanie dodatkowej formy Karty Dużej Rodziny (forma elektroniczna), w wyniku czego wydanych zostało 1908 kart tradycyjnych dla rodziców/opiekunów i dzieci oraz 338 kart w formie elektronicznej. Koszty poniesione w ramach realizacji zadania wyniosły 4 377,23 zł,

5. Częstochowska Karta „Rodzina+”

W 2018 roku kontynuowano realizację projektu „Częstochowa dla rodziny +”, który jest lokalnym projektem aktywizującym, skierowanym do rodzin wielodzietnych z terenu miasta Częstochowy. Jednym z jego elementów jest karta, która pozwala na skorzystanie z promocji i ulg przygotowanych przez partnerów projektu. Świadczone są one w zakresie usług: gastronomicznych, kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych, medycznych i fizjoterapeutycznych, transportowych, taxi, kosmetycznych i fryzjerskich, sanatoryjnych i wypoczynkowych, ubezpieczeniowych.

Wśród partnerów są również: szkoły językowe, biura szkoleń, tłumaczenia, sklepy wyspecjalizowane (sprzedaż i naprawa sprzętu komputerowego, książki, filmy DVD, podręczniki, sklep meblowy, sklep rowerowy, systemy grzewcze (grzejniki), projekty wnętrz, usługi pomocy prawnej, sklepy odzieżowe, zabawki, artykuły sportowe, artykuły do domu i ogrodu, wypożyczalnia strojów dla dzieci).

Wysokość zniżek i ulg dla posiadaczy lokalnej karty „Rodzina+” wynosi od 5 % do 40%. W 2018 roku wydano 42 karty.

Miasto przyjazne seniorom

Częstochowa cały czas powiększa katalog różnych aktywności i programów dedykowanych seniorom. Miasto obecnie realizuje program „Częstochowa wspiera Seniorów”, który ma tworzyć warunki do działań promujących aktywność seniorów, zapewniających im poczucie bezpieczeństwa oraz określając zadania związane z przystosowaniem infrastruktury do potrzeb i możliwości osób starszych.

Jego celem jest także zmiana sposobu postrzegania seniorów, w szczególności przez dzieci i młodzież. **Program realizowany jest w trzech sferach:** zdrowie i bezpieczeństwo; aktywność społeczna, w tym: kultura, rekreacja, wsparcie oraz rozwój osobisty, w tym działania międzypokoleniowe.

W 2018 roku na terenie miasta funkcjonowały podmioty i podejmowane były następujące przedsięwzięcia na rzecz seniorów:

1. **Biuro Obsługi Seniora** – miejsce stworzone z myślą mieszkańcach miasta w wieku senioralnym; mieści się w budynku Urzędu Miasta przy ul. Focha 19/21, w pokoju nr 46. Ma na celu koordynację wszystkich działań realizowanych na terenie miasta, zarówno przez poszczególne wydziały Urzędu Miasta, jednostki miejskie, jak i partnerów społecznych czy Uniwersytety III Wiek. Seniorzy trafiając do Biura mogą otrzymać kompleksową informację, z czego, kiedy, gdzie i w jaki sposób mogą w mieście skorzystać. Równolegle Urząd uruchomił nowy, łatwy do zapamiętania numer informacyjny 34 370 71 11, pod którym seniorzy, w godzinach pracy Urzędu, mogą uzyskać wszystkie informacje w zakresie realizowanych na ich rzecz działań, zarówno przez Urząd Miasta Częstochowy, jak i inne jednostki miejskie;
2. **Bilet miejski dla seniora roczny** – częstochowskie emerytki powyżej 60 roku życia i emeryci powyżej 65 roku życia mogą korzystać z biletu emerytalnego – rocznego. Zapisywany na e-karcie i wydawany na podstawie ważnej legitymacji emeryta bilet kosztuje 100 zł i zachowuje ważność przez 365 kolejnych dni od dowolnie wybranego momentu;
3. **Projekt „Bezpiecznie we własnym domu”**; w jego ramach wdrażane są usługi teleopiekuńcze w miejscu zamieszkania. Zastosowane wsparcie łączy nowoczesne technologie z profesjonalnymi usługami społecznymi i aktywizacją lokalnych sieci pomocowych. Grupą docelową projektu jest 200 osób nie w pełni samodzielnych z Częstochowy, których aktywność jest ograniczona do własnego domu z uwagi na podeszły wiek, niepełnosprawność czy stan zdrowia. Osoby te otrzymują urządzenia teleinformatyczne (bransoletka lub wisiołek) pozwalające na 24-godzinny kontakt z pracownikami Centrum Alarmowego, którzy pomagają podopiecznemu w przypadku zaistnienia zagrożenia dla jego życia i zdrowia, ale także w przypadku podwyższonego stresu, lęku, samotności. Teleopiekun analizuje sytuację, wspiera psychologicznie podopiecznego i kontaktuje się automatycznie ze służbami ratunkowymi lub stworzoną w projekcie siecią pomocową (sąsiadami, opiekunami, rodziną podopiecznego lub pielęgniarką). Teleopieka+ to usługa opiekuńcza łącząca nowoczesne technologie teleinformatyczne z pracą profesjonalnego Centrum Alarmowego, która ma za zadanie przedłużyć okres samodzielności i niezależności seniorów we własnym domu. Usługa daje pewność rodzinie, że ktoś pod ich nieobecność dba o bezpieczeństwo ich bliskich, a oni czują się komfortowo, bo nadal są u siebie. Teleopieka to nie tylko interwencja, ale także kontakt towarzyski i wsparcie psychologiczne 24 godziny na dobę;
4. **Aplikacja alarmowa na smartfony „Czuj się bezpiecznie”** – aplikacja ma przyjazny dla seniora design i intuicyjny interfejs, można jej używać łatwo, nawet w sytuacji stresu. Aplikacja jest bardzo prosta w obsłudze – korzystający z niej senior, w przypadku niebezpieczeństwa, w sytuacji zagrożenia lub jakiegoś nagłego wypadku przytrzymuje przycisk alarmowy na wyświetlaczu i automatycznie powiadamia o tym, że dzieje się coś złego, wybraną sieć pomocową. To może być sąsiad, przyjaciel, syn, córka, wnuk, opiekun medyczny, lekarz rodzinny (można ją pobrać ze strony www.czestochowa.pl (baner „Czuj się bezpiecznie”)
5. **Dzienne Domy „Senior+”** – w Częstochowie działają dwa takie domy przy ul. Rapackiego 3/5 (prowadzony przez Caritas Archidiecezji Częstochowskiej) i przy ul. Marysia 93 (prowadzony przez Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Okręgowy) dla 30 seniorów każdy. Ich oferta to połączenie uniwersytetu trzeciego wieku, klubu seniora, biblioteki i gabinetu rehabilitacyjnego. W placówkach organizowane są zajęcia edukacyjne, aktywizujące, kulturalno-oświatowe, terapia zajęciowa oraz aktywności ruchowej według harmonogramu. Oferta obejmuje ciepły posiłek, wspólne spotkania społeczności, warsztaty tematyczne, spotkania z ciekawymi ludźmi, wspólne gotowanie, zajęcia wspomagające utrzymanie kondycji fizycznej oraz ćwiczenia relaksacyjne. Do dyspozycji seniorów jest także biblioteka, sprzęt RTV oraz stanowisko informatyczne – komputer z dostępem do sieci Internet;

6. **Częstochowskie Centrum Aktywności Seniorów** – jego celem jest koordynacja działań na rzecz seniorów, podejmowanych dotąd przez różne instytucje oraz realizacja wszechstronnej aktywizacji ludzi starszych. W ramach swojej działalności CCAS: prowadzi Dzienny Domu Pomocy Społecznej w Częstochowie przy ul. Staszica 10 w Częstochowie dla 30 osób, organizuje imprezy o charakterze integracyjnym, umożliwia osobom starszym udział w imprezach kulturalnych, a także otrzymanie wsparcia w postaci żywności oraz pomocy rzeczowej w ramach zbiorów żywności i darowizn, prowadzi terapię zajęciową wśród seniorów, w tym: muzykoterapię, terapię ruchową, zajęcia edukacyjne, prowadzi punkt informacyjny dla seniorów, udostępniania wszelkich informacji na prowadzonej stronie internetowej <http://www.ccas.com.pl/>, aktywizuje seniorów poprzez prowadzenie rehabilitacji ogólnousprawniającej, prowadzi pracę środowiskową w koordynacji z pracownikiem socjalnym, prowadzi Klubu Seniora (wspólne śpiewanie, kursy komputerowe, zajęcia plastyczne, spacer, robótki ręczne, szycie, potańcówki, projekcje filmów, wycieczki krajoznawcze z zajęciami sportowymi, warsztaty rękodzieła i malarskie, prelekcje, dyskusje, wspólne wyjścia kulturalne, np. koncerty, teatr, operetka, kino, zajęcia sportowe i rekreacyjne (gimnastyka dla seniora, nordic walking, muzykoterapia, TAI-CHI), wieczorki poetyckie, dostęp do Internetu, nauka języka angielskiego, spotkania i imprezy okolicznościowe);
7. **„Koperta życia”** – ma na celu zapewnienie osobom starszym oraz samotnym wsparcia w sytuacji wystąpienia zagrożenia zdrowia i życia podczas udzielania pomocy przez różnego rodzaju służby medyczne; „Koperta życia” zakłada umieszczenie wszystkich ważnych informacji o projekcie w jednym miejscu, tak, by służby wezwane w sytuacji zagrożenia życia nie traciły czasu na poszukiwania o nim informacji.
W kopercie znajduje się Karta Informacyjna, która zawiera min. następujące informacje: dane właściciela karty, telefon do najbliższych osób, przechodzone choroby, przyjmowane leki, uczulenia, alergie, dane lekarza prowadzącego i NZOZ-u; informacje o znajdującej się w mieszkaniu „Kopercie życia” służby niosące pomoc uzyskują już przy drzwiach wejściowych (od strony mieszkania należy umieścić naklejkę z napisem „Koperta życia”, która znajduje się w pakiecie – powyższa informacja jest znakiem dla służb medycznych, że istotne informacje o osobie są w miejscu, gdzie jest podobny znaczek, w naszym przypadku magnes „Koperta życia”; projekt zakłada umieszczenie koperty z danymi w lodówce);
8. **Uniwersytety Trzeciego Wieku** – jest to formuła działalności edukacyjnej, która przyczynia się do zaspokajania takich potrzeb seniorów, jak: samokształcenie, poznawanie środowiska, poszerzanie wiedzy i umiejętności, wykonywanie społecznie użytecznych działań, wypełnienie wolnego czasu, utrzymywanie więzi towarzyskich, stymulacja psychiczna i fizyczna, a czasem nawet możliwość realizacji młodościowych marzeń.. Ponadto pełnią istotną rolę na rzecz podtrzymywania więzi społecznych i komunikacji międzyludzkiej wśród seniorów. Na terenie miasta działają 4 Uniwersytety Trzeciego Wieku:
- przy Wydziale Zarządzania Politechniki Częstochowskiej, przy Alei Armii Krajowej 19B,
  - przy Uniwersytecie Humanistyczno-Przyrodniczym im. Jana Długosza w Częstochowie ul. Waszyngtona 4/8,
  - Stowarzyszenie Częstochowski Uniwersytet Trzeciego Wieku ul. Jasnogórska 8,
  - Uniwersytet Trzeciego Wieku Akademi Polonijnej ul. Pułaskiego 4/6.
9. **Miejska Rada Seniorów** – głównym jej celem jest służyć osobom starszym poprzez reprezentowanie ich interesów wobec władz Miasta; zespół zajmuje się m.in. zapobieganiem i przełamywaniem marginalizacji seniorów, wspieraniem aktywności ludzi starszych, profilaktyką i promocją zdrowia seniorów, przełamywaniem stereotypów na temat seniorów i starości wraz z budowaniem ich autorytetu, rozwojem form wypoczynku, dostępu do edukacji i kultury, a także warunkami mieszkaniowymi;
10. **Karta seniora** – założeniem projektu jest udostępnienie częstochowskim seniorom oferty zniżek, rabatów i promocji, celem zachęcenia ich do korzystania z wielu aktywnych form socjalizacji; projekt jest przeznaczony dla osób w wieku 60+, zamieszkałych na terenie miasta Częstochowy, którzy dzięki posiadaniu karty „Częstochowski Senior”, mogą skorzystać z promocji przygotowanych przez Partnerów Projektu.
W bazie Partnerów znajdują się: kawiarnie, instytucje kultury, obiekty sportowe i rekreacyjne, klub fitness, usługi medyczne, rehabilitacyjne i fizjoterapeutyczne, szkoły językowe, biuro tłumaczeń, usługi fryzjerskie i kosmetyczne, taxi, ośrodki wypoczynkowe i sanatoryjne; osoby zainteresowane uczestnictwem w projekcie otrzymują Kartę, którą legitymują się w punktach

usługowych które świadczą częstochowskim seniorom usługi na preferencyjnych warunkach odpłatności.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Częstochowie

Osoby w wieku senioralnym znajdujące się w trudnej sytuacji finansowej w 2018 roku mogły korzystać z pomocy finansowej w formie zasiłków, na zasadach ogólnych obowiązujących w systemie pomocy społecznej. Jednocześnie seniorzy mieli możliwość korzystania z pomocy i usług realizowanych przez częstochowskie ośrodki wsparcia.

Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

kierowanie do ośrodków wsparcia świadczących pomoc i usługi dla seniorów		
nazwa placówki	liczba decyzji	liczba osób objętych pomocą
Dzienny Dom Pomocy Społecznej, ul. Staszica 10	67	31
Dzienny Dom „Senior+”, ul. Rapackiego 3/5	69	31
Dzienny Dom „Senior+”, ul. Marysia 93	65	29

2018 roku wydano 1914 decyzji przyznających pomoc w formie usług opiekuńczych dla 795 podopiecznych oraz 63 decyzje dla 21 podopiecznych objętych specjalistycznymi usługami opiekuńczymi dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Zadania z zakresu pomocy społecznej w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi były realizowane przez Zarząd Miejski Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej w Częstochowie. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

dane dotyczące usług opiekuńczych	
rodzaj usług	liczba osób
usługi opiekuńcze	795
w tym:	
osoby samotne	200
osoby samotnie gospodarujące	515
osoby zamieszkałe z rodziną	80
specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi	
w tym:	
osoby samotne	21
osoby zamieszkałe z rodziną	17
	4

Osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności oraz osobom niemogącym samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu udzielano pomocy w postaci skierowania i umieszczenia w domu pomocy społecznej. W 2018 roku w domach pomocy społecznej umieszczono 95 osób z terenu miasta Częstochowy; 48 osób zostało umieszczonych w domach pomocy społecznej położonych na terenie miasta Częstochowy, natomiast 47 osób w domach pomocy społecznej poza terenem miasta, m.in. w Lublińcu, Końskich, Drużykowej, Woli Czaryskiej, Turowie, Blachowni, Drzewicy, Kutnie, Kleszczowie, Wilkowicach, Sandomierzu, Brześciu Kujawskim, Herbach, Niemojowicach, Osieku oraz Radomsku. W 2018 roku realizując powyższe zadanie wydano 1 089 decyzji administracyjnych.

Poniższa tabela zawiera dane szczegółowe na temat osób umieszczonych w domach pomocy społecznej w Częstochowie w 2018 roku.

nazwa domu	liczba miejsc	liczba osób umieszczonych
Dom Pomocy Społecznej Zgromadzenie Sióstr Wincentego a' Paulo w Częstochowie dla osób w podeszłym wieku, ul. Wieluńska 1	135	30
Dom Pomocy Społecznej Zgromadzenie Sióstr Albertynek Posługujących Ubogim w Częstochowie dla niepełnosprawnych intelektualnie kobiet, ul. Wesoła 14	85	3
Dom Pomocy Społecznej Zgromadzenie Braci Albertynów w Częstochowie dla niepełnosprawnych intelektualnie mężczyzn, ul. św. Jadwigi 84/86	82	4
Dom Pomocy Społecznej w Częstochowie dla osób przewlekle psychicznie chorych, ul. Konkiewicza 2	192	11

W 2018 roku kontynuowano realizację poszerzonego zakresu form wsparcia na rzecz seniorów i osób niepełnosprawnych w ramach Projektu socjalnego „Czyste mieszkanie”, w ramach którego prowadzone były nieszablonowe działania polegające na wykorzystaniu potencjału i chęci osób wykluczonych społecznie. Uczestnik Centrum Integracji Społecznej w Częstochowie przy ul. Legionów 50A, wykonał prace porządkowe w 5 skrajnie zaniedbanych mieszkaniach zajmowanych przez osoby objęte wsparciem MOPS.

W okresie od 1 maja do 30 czerwca 2018 roku zrealizowano, we współpracy z Zakładem Pracy Socjalnej Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza w Częstochowie, dwa pilotażowe projekty socjalne, skierowane do seniorów 60+:

- „Senior – młody, w ramach którego para senior i student budowała wzajemne relacje poprzez wspólne spędzanie czasu i wykonywanie czynności, które obu pokoleniom sprawiały taką samą

- przyjemność, m.in. wspólne spacery, udział w miejskich imprezach plenerowych i wydarzeniach kulturalnych, wspólne ćwiczenia w parach na „Siłowni pod chmurką”,
- „Podano do stołu”, w ramach którego para senior – student raz w tygodniu miała możliwość udać się na wspólny obiad do jednej z trzech restauracji biorących udział w projekcie, tj. „A nóż widelec”, „Gospoda Rybna” i „Setka Bistro”; wspólny posiłek był zachętą dla seniorów do wyjścia z domu, zadbania o swój wygląd zewnętrzny, a także był okazją do rozmowy i miłego spędzenia czasu z przedstawicielami młodego pokolenia.

Celem projektów, oprócz aktywizacji osób w wieku senioralnym i nawiązaniu relacji międzypokoleniowych, było umożliwienie 8 studentkom kierunku praca socjalna sprawdzenia umiejętności i kompetencji w obszarze pracy socjalnej z osobami starszymi, niezbędnych w przyszłej pracy zawodowej.

W ramach pozastatutowych działań realizowanych na rzecz seniorów, w 2018 roku odbyła się XI edycja Akcji „Kawiarenka dla Seniora”, skierowana do osób w wieku 60+, które bez względu na wysokość posiadanego dochodu mogły otrzymać karnet na kawę lub herbatę za 1 zł.

Podstawowym założeniem akcji było aktywizowanie seniorów oraz umożliwienie tej grupie osób pełniejszego udziału w życiu społecznym miasta. Nawiązano współpracę z 17 częstochowskimi restauracjami i kawiarniami, do których wydano 4 040 kuponów uprawniających seniorów do zakupu kawy lub herbaty za symboliczną złotówkę.

11. Program działań na rzecz osób z niepełnosprawnością na lata 2014-2020 „Częstochowa osobom z niepełnosprawnością”

W ramach realizacji Programu działań na rzecz osób z niepełnosprawnością na lata 2014-2020 „Częstochowa osobom z niepełnosprawnością”, w 2018 roku podejmowano m.in. następujące działania:

- udzielono 364 konsultacji logopedycznych, 103 konsultacji pedagogicznych oraz 156 konsultacji medycznych, ogółem dla 65 osób;
- przyznano dofinansowanie do uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych dla 414 osób z niepełnosprawnością (w tym 96 dzieci) oraz 235 opiekunów na łączną kwotę 740 000,00 zł;
- dofinansowano zakup sprzętu rehabilitacyjnego dla 31 osób z niepełnosprawnością (w tym 2 dzieci) na kwotę 9 393,00 zł oraz dla 1 stowarzyszenia działającego na rzecz osób niepełnosprawnych na kwotę 3 070,00 zł;
- udzielono dofinansowania na likwidację barier w architektonicznych dla 29 osób z niepełnosprawnością, w tym 2 dzieci oraz likwidację barier w komunikowaniu się i technicznych dla 89 osób, w tym 3 dzieci, wydając ogółem na ten cel 579 999,00 zł;
- utworzono bezpłatną wypożyczalnię sprzętu ortopedycznego i rehabilitacyjnego dla mieszkańców Miasta Częstochowy; w ramach jej działalności wypożyczono: 1 łóżko ortopedyczne sterowane pilotem, 1 wózek inwalidzki, 1 balkonik czterokołowy oraz 4 sztuki kul inwalidzkich;
- dofinansowano koszty działalności Warsztatu Terapii Zajęciowej, przeznaczając na ten cel ze środków PFRON kwotę 497 880,00 zł; z budżetu Miasta Częstochowy przeznaczono na ten cel 98 000,00 zł;
- dofinansowano zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze dla 2 912 osób z niepełnosprawnością, w tym 171 dzieci, na łączną kwotę 1 067 851 zł;
- dofinansowano 1 osobie zakup protezy, w której zastosowane zostały nowoczesne rozwiązania technologiczne, przyznając na ten cel 19 170,00 zł;
- przyznano pomoc na dostosowanie samochodu do potrzeb wynikających z niepełnosprawności dla 4 osób z niepełnosprawnością ruchową na łączną kwotę 26 105 zł;
- dofinansowano koszty uzyskania prawa jazdy kategorii B 1 dla 3 osób na kwotę 3 614 zł;
- udzielono pomocy 11 osobom niepełnosprawnym na utrzymanie sprawności technicznej posiadanych przez te osoby z wózków inwalidzkich o napędzie elektrycznym, wydając na ten cel kwotę 23 843 zł;
- udzielono pomocy w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej, przyznając na ten cel dofinansowania dla 5 osób z niepełnosprawnością, na kwotę 8 500 zł;
- dofinansowano koszty zakupu sprzętu elektronicznego dla 35 osób z niepełnosprawnością, wydając na ten cel kwotę 232 323,00 zł. Dofinansowano również dla 12 osób szkolenia w zakresie nabytego sprzętu, przeznaczając na ten cel 24 000,00 zł;
- dofinansowano koszty nauki na poziomie wyższym, zawierając 107 umów na kwotę 223 278,00 zł;

- przyznano świadczenia pieniężne dla 2 207 osób z niepełnosprawnością, w tym 73 dzieci oraz świadczenia niepieniężne dla 1 196 osób z niepełnosprawnością, w tym 274 dzieci;
- w Centrum Pomocy Dziecku Niepełnosprawnemu i Jego Rodzinie 29 osób skorzystało z Domu Dziennego Pobytu, a 31 osób z uczestnictwa w Klubie Dziecka i Rodzica „Słoneczko”, natomiast świadczeniami w formie specjalistycznych usług opiekuńczych (rehabilitacji usprawniającej) objęto 138 osób;
- 88 osób z niepełnosprawnością korzystało z pomocy w formie pobytu oraz specjalistycznych usług opiekuńczych realizowanych w Częstochowskim Centrum dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi,
- osoby z orzeczoną niepełnosprawnością, korzystające z systemu pomocy społecznej obejmowano pomocą w formie pracy socjalnej;
- przyznano dofinansowanie w wysokości 77 186,00 zł do kosztów zorganizowania przez organizacje pozarządowe działające na rzecz osób z niepełnosprawnością, 35 imprez o charakterze sportowym, kulturalnym, rekreacyjnym i turystycznym, w których uczestniczyło 1550 osób z niepełnosprawnością, w tym 503 dzieci;
- przeprowadzono konkurs „Miejsce przyjazne osobom z niepełnosprawnością”; Certyfikat Prezydenta Miasta Częstochowy otrzymały: w kategorii I „Urzędy” – Urząd Miasta Częstochowy, Wydział Podatków i Opłat, Aleja Wolności 30, Częstochowa; w kategorii IV „Placówki oświatowe” – Fundacja MOZAIKA, ul. Stanisława Sojczyńskiego WARSZYCA 7, Częstochowa, w kategorii V „Placówki służby zdrowia” – SP ZOZ Miejski Szpital Zespolony, ul. Mirowska 15, Częstochowa;
- przy Zespole Szkół Specjalnych nr 45 przy ul. Czecha 15 utworzono nowy plac dostosowany do potrzeb dzieci niepełnosprawnych; w skład jego wyposażenia wchodzi 4 specjalistyczne urządzenia zabawowe (inwestycja kosztowała ponad 241 tys. zł);
- udział mieszkańców Domu Pomocy Społecznej przy ul. Kontkiewicza 2 w następujących przedsięwzięciach: projekt „Z jak Zdrowie”, projekt „Festiwal Moc-art.”, projekt „Spotkania artystyczne z Perasadą”, projekt „Lepsze jutro”, „Majowe Granie” – impreza integracyjna; Wycieczka do Szczyrku, Wisły i Ustronia.

12. Program wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej Miasta Częstochowy na lata 2018-2020

Program Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej Miasta Częstochowy na lata 2018-2020 realizowany jest na terenie miasta przez różne podmioty. Jego celem głównym jest tworzenie warunków sprzyjających wspieraniu rodziny oraz rozwojowi pieczy zastępczej. Koordynatorem realizowanych zadań jest Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Częstochowie.

Realizacja Programu podlega monitoringowi, który polega na zbieraniu i analizowaniu informacji w celu ustalenia, czy wyznaczone w ramach Programu zadania są realizowane zgodnie z założonym planem. Monitoring za rok 2018 przeprowadzony został z wykorzystaniem wyznaczonych w dokumencie wskaźników monitoringowych, na podstawie informacji i sprawozdań przekazanych Koordynatorowi Programu przez podmioty biorące udział w jego wdrażaniu.

Częstochowa jako miasto na prawach powiatu realizuje program zarówno na szczeblu gminnym jak i powiatowym, dlatego też program zawiera zadania do realizacji w zakresie wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, jak również sprawowania pieczy zastępczej oraz udzielania pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków. Główne założenia dokumentu obejmują:

- pracę z dzieckiem pozbawionym prawidłowej opieki ze strony rodziny jako element szerszego programu wspierania rodzin w środowisku lokalnym,
- pracę z rodziną nastawioną na profilaktykę, czyli wsparcie udzielane rodzinie naturalnej dziecka przed wystąpieniem sytuacji kryzysowej, której konsekwencją jest zabieranie dziecka z domu,
- pracę z rodzicami biologicznymi dziecka prowadzoną także po zabraniu dziecka ze środowiska domowego, aby zwiększyć jego szanse powrotu do rodziny naturalnej,
- umieszczenie dziecka pozbawionego całkowicie lub częściowo opieki rodziców w pieczy zastępczej dopiero po wyczerpaniu możliwości udzielenia pomocy rodzinie naturalnej,
- zapewnienie dziecku pieczy zastępczej w miarę możliwości w systemie rodzinnej pieczy zastępczej,
- pomoc w usamodzielnianiu pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.

Stosownie do przepisów art. 176 pkt 1 i art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Rada Miasta uchwaliła w 2014 roku Strategię

Rozwiązywania Problemów Społecznych, zgodnie z którą w roku 2018 realizowano jej strategiczne cele, których wykonanie przyniosło wymierne efekty, co przedstawia poniższa tabela:

Cel strategiczny 1.: Poprawa funkcjonowania rodziny i podnoszenie jakości życia dzieci			
Cel operacyjny 1.1.: Wspomaganie potencjału rozwojowego rodziny			
nazwa zadania	realizatorzy/partnerzy	czas realizacji	wskaźniki monitoringowe
Kontynuowanie pracy socjalnej z rodziną	samorządowa jednostka organizacyjna właściwa ds. pomocy społecznej	2018	liczba rodzin i osób w rodzinach objętych pracą socjalną; liczba rodzin – 3942; liczba osób w rodzinach – 6862
Wsparcie finansowe i rzeczowe dla rodzin	samorządowa jednostka organizacyjna właściwa ds. pomocy społecznej	2018	liczba udzielonych świadczeń zgodnie z ustawą o pomocy społecznej – 574 698; liczba rodzin, którym udzielono świadczeń – 5946; liczba osób w rodzinach, którym udzielono świadczeń – 7998
Wspieranie działalności placówek wsparcia dziennego	samorządowa jednostka organizacyjna właściwa ds. pomocy społecznej, organizacje pozarządowe	2018	liczba placówek wsparcia dziennego – 25
Rozwój oferty w placówkach wsparcia dziennego	Urząd Miasta Częstochowy, samorządowa jednostka organizacyjna właściwa ds. pomocy społecznej, organizacje pozarządowe	2018	liczba uczestników zajęć w placówkach wsparcia dziennego – 698
Organizowanie wsparcia specjalistycznego dla rodzin w kryzysie	samorządowa jednostka organizacyjna właściwa ds. pomocy społecznej, organizacje pozarządowe	2018	liczba osób objętych wsparciem specjalistycznym: Centrum Interwencji Kryzysowej – 447 osób (w tym 87 osób dotkniętych chorobą alkoholową lub przemocą); pomoc w formie pobytu w hostelu – 45 osób (w tym 27 osób dotkniętych chorobą alkoholową lub przemocą); wsparcie specjalistyczne w Centrum Interwencji Kryzysowej: poradnictwo psychologiczne – 66 osób, poradnictwo prawne – 52 osoby, terapia małżeńska i rodzinna – 18 osób, udział w grupach wsparcia – 12
Wspieranie inicjatyw służących wszechstronnemu rozwojowi dzieci i młodzieży	Urząd Miasta Częstochowy, samorządowa jednostka organizacyjna właściwa ds. pomocy społecznej, organizacje pozarządowe	2018	liczba realizowanych inicjatyw – 92
Monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy asystenta	podmiot organizujący pracę z rodziną	2018	liczba rodzin usamodzielnionych w efekcie pracy asystenta rodziny – 26
Monitorowanie sytuacji dziecka z rodziny z problemami opiekuńczo-wychowawczymi	samorządowa jednostka organizacyjna właściwa ds. pomocy społecznej, podmiot organizujący pracę z rodziną, organizacje pozarządowe	2018	liczba dzieci w rodzinach z problemami opiekuńczo-wychowawczymi – 220; liczba dzieci w rodzinach objętych pracą asystenta rodziny – 347
Podjęcie działań	samorządowa jednostka	2018	liczba Niebieskich Kart, które

na rzecz rodzin zagrożonych i dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie zgodnie z uchwalonymi programami w tym zakresie	organizacyjna właściwa ds. pomocy społecznej, organizacje pozarządowe i inne podmioty wyznaczone w programach		wpłynęły do Zespołu Interdyscyplinarnego – 414; liczba Niebieskich Kart zakończonych – 366; liczba powołanych grup roboczych – 367; liczba wniosków złożonych do MKRPA przez Zespół Interdyscyplinarny – 61; liczba wniosków złożonych do Sądu Rodzinnego – 39; liczba osób korzystających z terapii krótkoterminowej dla osób doświadczających przemocy oraz osób stosujących przemoc – 14.
Cel strategiczny 1.: Poprawa funkcjonowania rodziny i podnoszenie jakości życia dzieci Cel operacyjny 1.2.: Wspieranie rodziców w ich funkcjach opiekuńczo-wychowawczych			
nazwa zadania	realizatorzy/partnerzy	czas realizacji	wskaźniki monitoringowe
Praca z rodziną biologiczną dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	podmiot organizujący pracę z rodziną	2018	liczba rodzin, które odzyskały prawo opieki nad dzieckiem – 10
Specjalistyczne poradnictwo psychologiczno-pedagogiczne dla rodzin	podmiot organizujący pracę z rodziną, organizator rodzinnej pieczy zastępczej	2018	liczba rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym – 145
Zwiększenie liczby asystentów rodziny i organizowanie dla nich szkoleń	podmiot organizujący pracę z rodziną, organizacje pozarządowe	2018	liczba zatrudnionych asystentów – 12; liczba szkoleń dla asystentów – 73, w tym 48 superwizje; liczba rodzin objętych wsparciem asystentów – 254
Poszukiwanie i ustanawianie rodzin wspierających	samorządowa jednostka organizacyjna właściwa ds. pomocy społecznej, organizacje pozarządowe	2018	liczba rodzin wspierających – 1
Rozwijanie dla rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi grup samopomocowych, grup wsparcia, szkoły dla rodziców	podmiot organizujący pracę z rodziną, organizacje pozarządowe	2018	liczba uczestników poszczególnych grup – 930, w tym grupa dla rodzin zastępczych – 504, grupa dla rodziców biologicznych – 288, grupy samopomocowe – 138.
Cel strategiczny 1.: Poprawa funkcjonowania rodziny i podnoszenie jakości życia dzieci Cel operacyjny 1.3.: Wsparcie rodziny z dzieckiem z niepełnosprawnością			
nazwa zadania	realizatorzy/partnerzy	czas realizacji	wskaźniki monitoringowe
Organizowanie opieki wytchnieniowej	Urząd Miasta Częstochowy, samorządowa jednostka organizacyjna właściwa ds. pomocy społecznej, organizacje pozarządowe	2018	liczba rodzin, którym zorganizowano opiekę wytchnieniową – 0
Organizowanie wsparcia asystenta rodziny w rodzinie z dzieckiem z niepełnosprawnością	podmiot organizujący pracę z rodziną	2018	liczba rodzin z dzieckiem z niepełnosprawnością objętych wsparciem asystenta – 11

Zwiększanie oferty wsparcia dla rodziny z dzieckiem z niepełnosprawnością	Urząd Miasta Częstochowy, samorządowa jednostka organizacyjna właściwa ds. pomocy społecznej, organizacje pozarządowe	2018	liczba dzieci z niepełnosprawnością korzystających z pomocy w placówkach wsparcia dziennego, ośrodkach wsparcia – 366, w tym: 103 dzieci z placówek wsparcia dziennego oraz 263 z ośrodka wsparcia Centrum Pomocy Dziecku Niepełnosprawnemu i Jego Rodzinie (Dom Dziennego Pobytu – 29 osób, Ośrodek Rehabilitacji Usprawniającej – 138 osób, Klub Dziecka i Rodzica „Słoneczko” – 31 osób, Ośrodek Konsultacji i Poradnictwa – 65 osób)
Cel strategiczny 2.: Rozwój i wsparcie systemu pieczy zastępczej			
Cel operacyjny 2.1.: Objęcie opieką dziecka poza rodziną biologiczną			
nazwa zadania	realizatorzy/partnerzy	czas realizacji	wskaźniki monitoringowe
Monitorowanie i ocena sytuacji opiekuńczo-wychowawczej dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej	organizator rodzinnej pieczy zastępczej, jednostki systemu pieczy zastępczej	2018	liczba dokonanych okresowych ocen sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej – 862
Organizowanie specjalistycznego poradnictwa w pieczy zastępczej	organizator rodzinnej pieczy zastępczej, jednostki systemu pieczy zastępczej	2018	liczba udzielonych porad – 414
Zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających	organizator rodzinnej pieczy zastępczej, jednostki systemu pieczy zastępczej	2018	liczba dzieci z uregulowaną sytuacją prawną – 75
Organizowanie wsparcia finansowego dla dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej	samorządowa jednostka organizacyjna właściwa ds. pieczy zastępczej	2018	liczba świadczeń – 8943; wysokość poniesionych nakładów finansowych – 5 629 103 zł
Finansowanie pobytu dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej	Urząd Miasta Częstochowy, samorządowa jednostka organizacyjna właściwa ds. pieczy zastępczej	2018	wysokość poniesionych nakładów finansowych – 8 569 615 zł
Zapewnienie przeprowadzenia dziecku przyjętemu do pieczy zastępczej niezbędnych badań lekarskich	Urząd Miasta Częstochowy, samorządowa jednostka organizacyjna właściwa ds. pieczy zastępczej, placówki ochrony zdrowia	2018	liczba placówek służby zdrowia zapewniających badania dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej (na podstawie odrębnych umów) – 0
Cel strategiczny 2.: Rozwój i wsparcie systemu pieczy zastępczej			
Cel operacyjny 2.2.: Tworzenie warunków do powstawania i rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej			
nazwa zadania	realizatorzy/partnerzy	czas realizacji	wskaźniki monitoringowe
Pozyskiwanie	organizator rodzinnej pieczy	2018	liczba przeszkolonych osób

i szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze	zastępczej		– 159, w tym oprócz kandydatów na rodziców zastępczych także osoby będące rodzicami zastępczymi w ramach kształcenia; liczba utworzonych rodzin zastępczych – 30
Współpraca ze środowiskiem lokalnym na rzecz promocji i rozwoju pieczy zastępczej	samorządowa jednostka organizacyjna ds. pieczy zastępczej, organizacje pozarządowe	2018	liczba działań w środowisku lokalnym na rzecz promocji i rozwoju rodzicielstwa zastępczego – 65
Szkolenie kadry pracującej z dziećmi umieszczonymi w pieczy zastępczej, przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu	organizator rodzinnej pieczy zastępczej, jednostki systemu pieczy zastępczej	2018	liczba szkoleń, w których uczestniczyły kadry pieczy zastępczej – 86; liczba osób korzystających z superwizji – 56
Specjalizacja rodzinnych form pieczy zastępczej	samorządowa jednostka organizacyjna ds. pieczy zastępczej, organizator rodzinnej pieczy zastępczej	2018	liczba specjalistycznych rodzin zastępczych/pogotowi rodzinnych – 2, w tym 1 rodzina specjalistyczna, 1 pogotowie rodzinne.
Organizowanie dla rodzin zastępczych pomocy wolontariuszy	organizator rodzinnej pieczy zastępczej	2018	liczba wolontariuszy – 30
Stworzenie zaplecza mieszkań dla potrzeb prowadzenia rodzin zastępczych zawodowych	Urząd Miasta Częstochowy, samorządowa jednostka organizacyjna ds. pieczy zastępczej	2018	liczba mieszkań, w których prowadzona jest zawodowa rodzina zastępcza – 0
Cel strategiczny 3.: Wsparcie usamodzielnianych wychowanków			
Cel operacyjny 3.1.: Objęcie opieką usamodzielnianych wychowanków			
nazwa zadania	realizatorzy/partnerzy	czas realizacji	wskaźniki monitoringowe
Wspieranie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej	samorządowa jednostka organizacyjna ds. pieczy zastępczej, organizator rodzinnej pieczy zastępczej	2018	liczba osób usamodzielnianych, którym udzielono wsparcia – 323
Wspieranie finansowe usamodzielnianych wychowanków	samorządowa jednostka organizacyjna właściwa ds. pomocy społecznej	2018	koszt udzielonych świadczeń – 1 127 899 zł
Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej	samorządowa jednostka organizacyjna właściwa ds. pomocy społecznej, Urząd Miasta Częstochowy	2018	liczba wychowanków, którzy otrzymali mieszkanie z zasobów gminy – 23; liczba mieszkań chronionych – 2, liczba osób usamodzielnianych korzystających z pobytu w mieszkaniu chronionym – 10
Cel strategiczny 3.: Wsparcie usamodzielnianych wychowanków			
Cel operacyjny 3.2.: Podnoszenie jakości wsparcia świadczonego usamodzielnianym wychowankom			
nazwa zadania	realizatorzy/partnerzy	czas realizacji	wskaźniki monitoringowe
Szkolenie kadry pracującej z usamodzielnianymi	organizator rodzinnej pieczy zastępczej, jednostki systemu pieczy zastępczej	2018	liczba osób uczestniczących w szkoleniach – 14

wychowankami			

Odnosząc się do stopnia realizacji ww. zadań, należy zaznaczyć, iż w celu operacyjnym 2.1 Objęcie opieką dziecka poza rodziną biologiczną – nie udało się zrealizować zadania pod nazwą „Zapewnienie przeprowadzenia dziecku przyjętemu do pieczy zastępczej niezbędnych badań lekarskich”. Dzieci umieszczone w pieczy zastępczej to często dzieci z szeregiem deficytów do zdiagnozowania. Korzystają one z podstawowej opieki zdrowotnej według obowiązujących przepisów, jednakże dla szybszego działania terapeutycznego wskazanym byłoby ułatwienie rodzicom zastępczym oraz prowadzącym placówki opiekuńczo-wychowawcze szybszego dostępu do specjalistów w zakresie zdrowia. Niestety nie udało się podpisać odrębnych umów określających preferencyjne tryby korzystania z pomocy specjalistów w tym zakresie.

Drugie zadanie, jakiego nie zdołano wprowadzić w życie w 2018 roku, to w celu operacyjnym 2.2 Tworzenie warunków do powstawania i rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej – zadanie „Stworzenie zaplecza mieszkań dla potrzeb prowadzenia rodzin zastępczych zawodowych”. Wszystkie dotychczas zawiązane rodziny zastępcze zawodowe rolę tę pełnią w lokalach mieszkalnych będących ich własnością, bądź też posiadając inne tytuły prawne do lokali.

W ramach programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem” w priorytecie III Usługi wspierające i rehabilitacyjne zapisano możliwość udzielenia pomocy w formie opieki wytchnieniowej dla rodziców lub opiekunów osób niepełnosprawnych. Opieka taka może być realizowana m. in. poprzez usługi indywidualne przez rodziny wspierające w rozumieniu ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W takim rozumieniu nie zorganizowano opieki wytchnieniowej, bowiem żadna rodzina nie złożyła wniosku o ustanowienie jej rodziną wspierającą. Dlatego też w celu operacyjnym 1.3. Wsparcie rodziny z dzieckiem z niepełnosprawnością w zadaniu „organizowanie opieki wytchnieniowej” nie wykazano rodzin, dla których zorganizowano by taką formę pomocy.

W Programie, zgodnie z art. 180 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zawarto także limit rodzin zastępczych zawodowych na kolejne lata jego obowiązywania. Na rok 2018 wyznaczono limit 15 rodzin zastępczych zawodowych, z czego założono, iż powstaną nie więcej niż 4 nowe rodziny zawodowe. Rzeczywisty wskaźnik, jaki osiągnięto w roku oceny, to powstanie dwóch nowych rodzin zastępczych zawodowych, z czego jedna rodzina pełni funkcję pogotowia rodzinnego. Na dzień 31.12.2018 r. funkcjonowało w sumie 11 rodzin zastępczych zawodowych. Należy także nadmienić, iż funkcjonowały 3 rodzinne domy dziecka, które nie są ujmowane w limicie, jednakże są także rodzinną formą pieczy, preferowaną podczas umieszczania dzieci w pieczy zastępczej. Jedną z głównych przyczyn nie podpisania 4 a tylko 2 umów z nowymi rodzinami zastępczymi zawodowymi jest permanentny niedobór kandydatów do pełnienia zawodowo tej funkcji.

Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat limitu i utworzonych w 2018 roku rodzin zastępczych zawodowych.

Wyszczególnienie	limit na rok 2018 r.	rzeczywisty wskaźnik osiągnięty w 2018 r.
liczba nowo utworzonych rodzin zastępczych zawodowych	4	2
limit rodzin zastępczych zawodowych	15	11

Zadania w zakresie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w mieście Częstochowa realizują: prowadzone przez Stowarzyszenie „DLA RODZINY”, Częstochowskie Centrum Wsparcia Rodziny, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Częstochowie oraz inne podmioty wymienione w ustawie jako jednostki wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Stowarzyszenie „DLA RODZINY” zostało wyznaczone na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz podmiot organizujący pracę z rodziną na terenie miasta Częstochowy Zarządzeniem nr 1561/13 Prezydenta Miasta Częstochowy z dnia 28.06.2013 r. (realizacja zadania publicznego w tym zakresie została powierzona do 2019 r. w oparciu o umowę nr CRU/2/2015). Z kolei Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Częstochowie wykonuje pozostałe zadania własne powiatu z zakresu pieczy zastępczej niezastrzeżone na rzecz innych podmiotów. Nieodłączną częścią oceny programu jest sprawozdanie z realizacji zadań w zakresie wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej sporządzone przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej we współdziałaniu organizatora rodzinnej

pieczy zastępczej. Sprawozdanie, o którym mowa zawiera także realne potrzeby w zakresie wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej na rok 2019 dla miasta Częstochowy, które są zgodne z celami wytyczonymi w programie.

Działania na rzecz osób bezdomnych

W 2018 roku Gmina Miasto Częstochowa posiadała zabezpieczonych 265 miejsc w schroniskach dla osób bezdomnych oraz 50 miejsc w Ogrzewalni Miejskiej na podstawie umów zawartych z organizacjami pozarządowymi – Caritas Archidiecezji Częstochowskiej, Fundacją Chrześcijańską „Adullam” i Stowarzyszeniem Wzajemnej Pomocy „Agape”. Z zakresu bezdomności realizowanych było 9 zadań. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Częstochowie współpracował z Centrum Integracji Społecznej, Samorządowym Zakładem Budżetowym przy ul. Legionów 50a i Centrum Integracji Społecznej „FENIKS” przy ul. Legionów 21, kierując osoby bezdomne do uczestnictwa i realizacji indywidualnego programu zatrudnienia socjalnego; skierowano 89 osób bezdomnych do pracy w ramach zatrudnienia wspieranego.

Prowadzona wobec osób bezdomnych praca socjalna miała na celu zapobieganie wykluczeniu społecznemu tej grupy osób, ich degradacji biologicznej i społecznej oraz dążenie do usamodzielnienia głównie poprzez aktywizację zawodową i integrację osób bezdomnych ze społeczeństwem. W 2018 roku pracą socjalną zostało objętych 747 osób. Podejmowane działania polegały na motywowaniu i kierowaniu osób bezdomnych na leczenie odwykowe, współpracy z innymi instytucjami celem zabezpieczenia potrzeb osoby bezdomnej oraz podejmowaniu działań interwencyjnych, mających na celu monitoring miejsc niemieszkalnych na terenie miasta. Podpisano 459 kontraktów socjalnych, ustalających realizację zadań oraz bieżący monitoring osoby i rodziny. W ramach podpisanego porozumienia o Partnerstwie Lokalnym odbyło się 12 spotkań, podczas których były omawiane wszystkie sprawy związane z pomocą osobom bezdomnym.

W nocy z 24 na 25 stycznia 2018 roku, w związku z badaniem liczby osób bezdomnych w województwie śląskim, odbyło się badanie liczby osób bezdomnych przebywających na terenie miasta Częstochowy. Ustalono, iż na terenie miasta przebywało 371 osób bezdomnych. Realizacja badania odbyła się przy współdziałaniu organizacji pozarządowych, placówek służby zdrowia, Straży Miejskiej oraz Policji. Przeprowadzenie badania koordynował Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Częstochowie.

Poniższa tabela zawiera dane szczegółowe na temat form pomocy udzielanych osobom bezdomnym w 2018 roku.

pomoc udzielona osobom bezdomnym w mieście w 2018 r.			
rodzaj pomocy	liczba osób	liczba decyzji	wydatki (w zł)
udzielenie schronienia	387	968	1 992 525
zasiłek celowy, w tym: na odzież i obuwie, pokrycie kosztu wyrobienia dokumentów tożsamości, zasiłek na bilety, na realizację bieżących potrzeb	121	205	35 453
zasiłek celowy – paczki ze środkami czystości	62	123	2 364
zasiłek celowy – realizacja recept	99	220	18 414
sprawienie pogrzebu	11	-	35 622
zasiłek okresowy	145	257	130 270
Pomoc państwa w zakresie dożywiania	79	112	27 651
Pomoc państwa w zakresie dożywiania – posiłek w jadalni	122	190	–
zasiłek stały	229	335	1 280 245
nabycie prawa do świadczeń zdrowotnych przez osoby nieubezpieczone w NFZ	174	231	–

W 2018 roku rozpoczęło funkcjonowanie Centrum Aktywności Obywatelskiej, zlokalizowane przy ul. Krakowskiej 34, w którym od 04.09.2018 r. swoją siedzibę ma Sekcja ds. Przeciwdziałania Bezdomności. Dzięki temu podniósł się standard obsługi klientów, w tym warunki oczekiwania na załatwienie sprawy – do dyspozycji oczekujących jest poczekalnia. Znacznej poprawie uległy także warunki pracy z uwagi na uzyskanie większej powierzchni biurowej oraz socjalnej.

W ramach profilaktyki na rzecz osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością, w 2018 roku podejmowano następujące działania:

- motywowanie osób bezdomnych do korzystania z różnych form pomocy oferowanej przez organizacje pozarządowe,
- wspieranie w dążeniach do nawiązania relacji rodzinnych i powrotu do rodziny,
- monitorowanie posiadania dokumentów tożsamości umożliwiających pełny udział w życiu społecznym,
- motywowanie do aktywności samopomocowej,
- edukacja w zakresie pełnienia ról społecznych (mąż, żona, rodzic, obywatel, pracownik, klient pomocy społecznej itp.) i wiążącej się z nimi odpowiedzialności,
- motywowanie osób bezdomnych do korzystania z pobytu w ośrodkach readaptacyjnych,
- informowanie o dostępnym poradnictwie psychologicznym, prawnym zawodowym.

Wiele zadań które bezpośrednio lub pośrednio związane były z osobami bezdomnymi - jak co roku – realizowała Straż Miejska, która uczestniczyła między innymi w realizacji działań wynikających ze:

- Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Częstochowy na lata 2014-2020,
- Programu osłonowego na rzecz osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością na terenie Miasta Częstochowy w latach 2014-2020
- Programu przeciwdziałania i wychodzenia z bezdomności dla Miasta Częstochowy na lata 2016-2020,
- Programu zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego pod nazwą „Bezpieczna Częstochowa”.

Straż Miejska jako wykonawca wielu zadań bardzo często podejmuje interwencje wobec nietrzeźwych i osób bezdomnych. Mając na względzie zdrowie i życie tych osób strażnicy w okresie zwłaszcza jesienno-zimowym obejmują szczególnym nadzorem miejsca pobytu osób bezdomnych przebywających w miejscach szczególnie narażonych na niskie temperatury. W 2018 roku dyżurny Straży Miejskiej otrzymał od mieszkańców 1868 zgłoszeń dotyczących osób bezdomnych, strażnicy dokonali 4281 kontroli miejsc przebywania osób bezdomnych, 104 osoby bezdomne przekazano Pogotowiu Ratunkowemu, 107 osób umieszczono w przytulisku, a 490 osób bezdomnych umieszczono w Ośrodku Pomocy Osobom z Problemami Alkoholowymi w Częstochowie. Ponadto Straż Miejska:

- na bieżąco monitorowała miejsca, w których przebywały osoby bezdomne i podejmowała działania interwencyjne w stosunku do osób bezdomnych przebywających m.in. na dworcach, klatkach schodowych i innych miejscach nienadających się do zamieszkania, w których przebywanie groziło utratą zdrowia, czy nawet życia;
- podejmowała interwencje wobec osób bezdomnych dopuszczających się czynów zabronionych,
- przekazywała informacje o osobach bezdomnych przebywających na dworcach i w innych miejscach nienadających się do zamieszkania do wiadomości MOPS,
- ściśle współpracowała z pracownikami socjalnymi MOPS oraz innymi fundacjami, np. „ADULLAN”, „BARNABA” oraz streetworkerami,
- przewoziła osoby bezdomne, szczególnie w okresie zimowym do noclegowni, przytulisk i Ośrodka Pomocy Osobom z Problemami Alkoholowymi lub przekazywała Pogotowiu Ratunkowemu,
- w okresie szczególnie niskich temperatur, we współpracy z pracownikami MOPS, rozwoziła ciepłe posiłki osobom bezdomnym przebywającym w miejscach narażonych na niskie temperatury,
- reagowała na wszelkie sygnały mieszkańców zgłaszających interwencje dotyczące osób bezdomnych,
- informowała społeczność lokalną o występujących zagrożeniach dla osób narażonych na zamarznięcie oraz apelowała o konieczność reagowania na powyższe sytuacje przy wykorzystaniu strony internetowej Straży Miejskiej oraz stałej współpracy z lokalnymi mediami,
- współpracowała z dzielnicowymi poszczególnych komisariatów Policji w Częstochowie, Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej, Urzędem Miasta Częstochowy, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Pogotowiem Ratunkowym, Caritasem i innymi instytucjami w celu zminimalizowania ryzyka utraty zdrowia lub życia osób bezdomnych narażonych na niskie temperatury lub znajdujących się w innych sytuacjach zagrożenia.

7. Opieka nad dziećmi do lat 6.

W 2018 roku zadania z zakresu opieki nad dzieckiem do lat 3 realizował m.in. Żłobek Miejski „Reksio” z siedzibą przy Alei Armii Krajowej 66a wraz z Filią przy ul. Sportowej 34a. Zapewniał on opiekę 204 dzieciom od 20 tygodnia życia do 3 lat.

Od 2017 roku rozpoczęto zwiększanie liczby miejsc w Żłobku Miejskim „Reksio”. W ramach projektów pn.: „Aktywni Rodzice – Szczęśliwe dzieci” oraz „Aktywni Rodzice – Szczęśliwe dzieci 2”, współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, zostało utworzonych 20 dodatkowych miejsc dla dzieci – 10 miejsc przy Al. Armii Krajowej 66a oraz 10 miejsc przy ul. Sportowej 34a.

W 2018 roku w ramach projektu „Aktywni Rodzice – Szczęśliwe dzieci 2” utworzono dalszych 5 dodatkowych miejsc w Filii Żłobka Miejskiego przy ul. Sportowej 34a. Ponadto Dyrektor Żłobka wygospodarował dodatkową powierzchnię, w wyniku czego powstało 19 dodatkowych miejsc w Filii Żłobka przy ul. Sportowej 34a. Ogółem w 2018 roku w Żłobku Miejskim „Reksio” zwiększono o 34 liczbę miejsc dla dzieci w wieku do lat 3. Wraz ze wzrostem liczby miejsc zwiększono zatrudnienie w Żłobku Miejskim o 8 etatów.

W 2018 roku w Żłobku zatrudnionych było 49 osób na 45 etatach, w tym do opieki nad dziećmi 3 pielęgniarki, 11 opiekunek dziecięcych i 15 młodszych opiekunek dziecięcych. Działalność Żłobka Miejskiego „Reksio” była finansowana z budżetu miasta. Liczba dzieci zapisanych do Żłobka w 2018 roku wyniosła średnio 200, a liczba dzieci uczęszczających średnio 120 dzieci. Wykorzystanie miejsc w Żłobku Miejskim „Reksio” w przeliczeniu na dzieci średnio zapisane wyniosło 99%.

Ponadto na terenie miasta Częstochowy opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3 realizowało pięć żłobków niepublicznych i jeden klub dziecięcy, które zapewniały opiekę dla 117 dzieci. W 2018 roku liczba miejsc w żłobkach niepublicznych zwiększyła się o 34.

Zgodnie z uchwałą Rady Miasta Częstochowy placówki niepubliczne w 2018 roku korzystały z dotacji celowej na każde dziecko. Dotacja celowa w żłobku niepublicznym na jedno dziecko wyniosła miesięcznie 210,00 zł, a w klubie dziecięcym 105,00 zł.

Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat opieki nad dziećmi dla lat 3. w mieście Częstochowa na tle innych miast w kraju.

Opieka nad dziećmi do lat 3. w Częstochowie na tle innych miast w kraju

Gmina	liczba żłobków	liczba klubów dziecięcych	liczba miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych	liczba dzieci objętych opieką w żłobkach i klubach dziecięcych	odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach i klubach dziecięcych
Gdynia*	18	4	541	524	7,6%
Gliwice*	13	1	506	506	9,6%
Kielce*	17	–	935	955	17,1%
Olsztyn*	16	4	689	692	13,2%
Radom*	7	–	368	366	6%
Rzeszów*	34	–	1819	1690	25,4%
Toruń*	26	1	1006	974	15,9%
Częstochowa*	6	1	238	230	4,2%
Częstochowa**	7	1	321	317	4,5%***

* dane Głównego Urzędu Statystycznego za 2017 r.

** dane Urzędu Miasta Częstochowy za 2018 r.

*** według danych Urzędu Miasta Częstochowy liczba dzieci do lat 3 w mieście Częstochowa na koniec 2018 r. wyniosła 7 015

8. Nieodpłatna pomoc prawna

Na mocy ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej, w 2018 roku w Częstochowie funkcjonowało 9 Punktów Nieodpłatnej Pomocy Prawnej, w tym 5 powierzonych do prowadzenia przez organizację pozarządową – Terenowy Komitet Ochrony Praw Dziecka w Częstochowie. Działanie od 2016 roku ww. Punktów przyczyniło się do utworzenia sieci stałych miejsc, w których mieszkańcy otrzymują wsparcie prawne i pomoc.

Realizacja zadania wpisuje się w Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Częstochowy na lata 2014-2020. Zapewniła mieszkańcom bezpłatne, profesjonalne i poufne poradnictwo, a zarazem edukację prawną. Zakres możliwych do uzyskania informacji dotyczył etapu postępowania przedsądowego z prawa cywilnego, karnego, spraw administracyjnych, ubezpieczenia społecznego, spraw rodzinnych, prawa pracy, przygotowania do rozpoczęcia działalności gospodarczej, a także prawa podatkowego z wyłączeniem spraw podatkowych związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej.

Punkty Nieodpłatnej Pomocy Prawnej pozwalają przeciwdziałać społecznej marginalizacji grup mieszkańców Częstochowy, określonych w art. 4 ust. 1 ww. ustawy. W 2018 roku w ww. Punktach udzielono 4 165 porad, w tym 828 porad w Punktach prowadzonych przez organizacje pozarządowe. Najczęściej ze wsparcia prawników korzystali seniorzy powyżej 65 roku życia – 2 469 porad.

16. Wydatki budżetu miasta na pomoc społeczną dla potrzebujących w 2018r.

NAZWA ZADANIA	WYDATKI
Domy pomocy społecznej	28 132 842,70
Ośrodki wsparcia	4 559 802,60
Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	46 527,80
Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej, niektóre świadczenia rodzinne oraz za osoby uczestniczące w zajęciach w centrum integracji społecznej	1 473 669,04
Zasiłki okresowe, celowe i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	4 237 490,20
Dodatki mieszkaniowe	9 196 158,71
Zasiłki stałe	9 267 581,82
Powiatowe centra pomocy rodzinie	2 701 358,25
Ośrodki pomocy społecznej	15 785 905,70
Jednostki specjalistycznego poradnictwa, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej	485 877,45
Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	5 323 878,00
Pomoc w zakresie dożywiania	2 365 690,26
Pomoc dla cudzoziemców	38 820,00
Centra integracji społecznej	86 000,74
Usuwanie skutków klęsk żywiołowych	0
Pozostała działalność	12 554 951,83
RAZEM:	96 256 555,10

Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat wydatków budżetu miasta Częstochowy na pomoc społeczną na tle innych miast w kraju.

Wydatki budżetu miasta Częstochowy na pomoc społeczną na tle innych miast w kraju

Gmina	Wydatki w Dziale 852 pomoc społeczna	Wydatki budżetu gminy	udział wydatków w Dziale 852 pomoc społeczna w wydatkach budżetu gminy
Gdynia*	74 035 160,65	1 454 638 330,87	5,1%
Gliwice*	53 105 324,24	1 112 909 738,49	4,8%
Kielce*	149 183 564,54	1 268 520 464,36	11,8%
Olsztyn*	84 582 651,97	1 075 181 112,44	7,9%
Radom*	90 698 896,51	1 152 480 461,80	7,9%
Rzeszów*	66 625 096,79	1 198 396 117,74	5,6%
Toruń*	72 804 624,86	1 105 803 553,23	6,6%
Częstochowa*	89 433 194,05	1 212 239 897,82	7,4%
Częstochowa**	96 256 555,10	1 304 050 783,94	7,4%

* dane Głównego Urzędu Statystycznego za 2017 r.

** dane Urzędu Miasta Częstochowy za 2018 r.

W okresie minionego roku kontynuowano, a także rozpoczynano nowe projekty unijne wspomagające działania miasta w zakresie szeroko rozumianej pomocy społecznej. Wykaz tych projektów oraz wysokość środków finansowych przedstawia poniższa tabela.

17. Projekty unijne w zakresie pomocy społecznej realizowane w 2018 r.

nazwa projektu	okres realizacji	wydatki w 2018 r.
Częstochowski parasol pieczy zastępczej	2017-2018	612 923,28 zł
Wzmocnienie Potencjału Centrów Integracji Społecznej na terenie Miasta Częstochowy	2016-2018	62 102,19 zł
Z nową pracą w lepszą przyszłość	2017-2019	995 942,89 zł
Bezpiecznie we własnym domu – usługi teleopiekuńcze w mieście Częstochowa	2017-2019	36 181,92 zł
Aktywni niepełnosprawni w Częstochowie	2017-2018	737 628,98 zł
Częstochowa silna dzielnicami	2018-2020	297 696,75 zł
Stare Miasto – Nowe Życie	2018-2020	468 608,27 zł
Wsparcie rodziny – Jasne, że tak	2016-2018	478 160,41 zł
Komplementarni w działaniu	2018-2019	299 287,63 zł
Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w Mieście Częstochowa i powiecie częstochowskim (III) – POWER	2017-2018	6 895 728 zł

Aktywizacja osób bezrobotnych w wieku 30+ zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Częstochowie	2017-2018	6 832 775 zł

Do zadań własnych gminy należy także tworzenie warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej. Gmina na zasadach i w przypadkach określonych w ustawie, zapewnia lokale socjalne i lokale zamienne, a także zaspokaja potrzeby mieszkaniowe gospodarstw domowych o niskich dochodach.

Obowiązek ten realizowany był w sposób określony w Uchwale Nr 229.XIX.2015 Rady Miasta Częstochowy z dnia 30 grudnia 2015 r. w sprawie "Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miasto Częstochowa na lata 2016-2020".

Gospodarowanie i zarządzanie mieszkaniowym zasobem gminy powierzono spółce gminy Zakładowi Gospodarki Mieszkaniowej Towarzystwu Budownictwa Społecznego Sp. z o. o. Uchwałą Rady Miasta Częstochowy Nr 511/XXVIII/2012 z dnia 22 listopada 2012 r. w sprawie określenia sposobu gospodarowania i zarządzania mieszkaniowym zasobem gminy.

W okresie sprawozdawczym czynności wykonywane przez ZGM „TBS” Sp. z o. o. obejmowały gospodarowanie i zarządzanie mieszkaniowym zasobem gminy, gospodarowanie i zarządzanie nieruchomościami niemieszkalnymi wraz z nieruchomościami gruntowymi i infrastrukturą związaną z tym zasobem lub służącą do gospodarowania zasobem; sprawowanie funkcji inwestora zastępczego w zakresie inwestycji gminnego budownictwa mieszkaniowego gminy, w tym w zakresie remontów, modernizacji, inwestycji wykonywanych w obiektach przeznaczonych na zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych ludności, a także inwestycji mieszkaniowych oraz infrastruktury związanej z budownictwem mieszkaniowym, w tym budowli i urządzeń infrastruktury technicznej związanej z funkcjonowaniem zasobu mieszkaniowego; zarządzanie nieruchomościami o nieuregulowanym stanie prawnym będącymi w posiadaniu i gospodarowanymi przez gminę na zasadach prowadzenia cudzych spraw bez zlecenia; zarządzanie należącymi do gminy udziałami w nieruchomościach.

Mieszkaniowy zasób gminy na koniec 2018 roku stanowiło 7 937 lokali mieszkalnych o łącznej powierzchni 349 493 m², usytuowanych w 644 budynkach mieszkalnych. W okresie tym w zasobach gminnych było 523 lokali socjalnych o łącznej powierzchni 18 342 m², co stanowi 5,2% powierzchni użytkowej wszystkich lokali gminnych.

Mieszkaniowy zasób gminy wg stanu na 31.12.2018 r.

Wyszczególnienie	Liczba budynków mieszkalnych	Liczba lokali mieszkalnych	% udział	Powierzchnia użytkowa lokali (w m ²)	Przeciętna powierzchnia użytkowa (w m ²)
Budynki stanowiące 100 % własność Gminy	176	2 055	26	89 464	43,53
Budynki stanowiące współwłasność gminy i wspólnot mieszkaniowych	413	5 235	66	233 197	44,55
Budynki stanowiące współwłasność gminy i osób fizycznych	7	68	1	3 187	46,86
Budynki o nieuregulowanym stanie prawnym (w samoistnym posiadaniu gminy)	48	579	7	23 646	40,84
Liczba lokali łącznie	644	7 937	100	349 493	44,03

W wyniku sprzedaży lokali mieszkalnych na rzecz ich dotychczasowych najemców, rozbiórek budynków mieszkalnych, wychodzenia ze współwłasności, w stosunku do 2017 roku, mieszkaniowy zasób gminy zmniejszył się o 152 lokale.

W okresie sprawozdawczym funkcjonowało 407 wspólnot mieszkaniowych z udziałem gminy, w tym 58 które zarządzane były przez innych zarządców niż Zakład Gospodarki Mieszkaniowej Towarzystwo Budownictwa Społecznego w Częstochowie Sp. z o. o.

W roku 2018 zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych gospodarstw domowych o niskich dochodach odbywało się w oparciu o treść Uchwały Nr 338.XXVI.2016 Rady Miasta Częstochowy z dnia 23 czerwca 2016 r. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy.

Według stanu na dzień 31.12.2018 r. na wynajem lokalu mieszkalnego (narastająco) oczekiwało 1 592 wnioskodawców spełniających kryteria określone w wyżej wymienionej uchwale, co stanowi w porównaniu do roku poprzedniego 92,9% oczekujących (1 714) z tego:

- 345 na najem lokalu mieszkalnego na czas nieoznaczony,
- 1 125 na wynajem lokalu w wyniku realizacji wyroku sądowego
- 122 na wynajem lokalu z tytułu zamiany.

W okresie sprawozdawczym wynajęto 446 lokali z mieszkaniowego zasobu gminy, szczegółowe zestawienie zawiera tabela zamieszczona poniżej.

Dane dotyczące wynajmu lokali z mieszkaniowego zasobu gminy w 2018 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba wynajętych lokali 2017 r.	Liczba wynajętych lokali 2018r.
1	Wynajem lokali na czas nieoznaczony w tym:	93	69
	zamiennych z powodu wyburzenia budynku	62	12
	na zasadach ogólnych	19	30
	na rzecz pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej	12	23
	z powodu klęski żywiołowej, katastrofy, pożaru	0	4
2	Wynajem lokali na czas oznaczony w tym:	95	127
	lokale socjalne	84	119
	tymczasowe pomieszczenia	11	8
3	Wynajem lokali w wyniku zamiany w tym:	91	38
	na wolny lokal z zasobów gminy	65	19
	dobrowolnej pomiędzy najemcami	26	19
4	Wynajem lokali w wyniku regulacji tytułu prawnego do lokalu w tym:	111	100
	po śmierci głównego najemcy	100	94
	po wyprowadzeniu się głównego najemcy	11	6
5	Wynajem lokali z tytułu przedłużenia lub ponownego spisania umowy najmu	126	110
6	Wynajem izby przyległej	4	2
Łącznie		520	446

W 2018 roku dokonano weryfikacji uprawnień do zajmowania lokalu z mieszkaniowego zasobu gminy 3 091 aktualnych najemców. W związku z wynikami kontroli w 7 przypadkach

wypowiedziano umowę najmu osobom posiadającym tytuł prawny do nieruchomości mieszkalnej znajdującej się na terenie Częstochowy.

Korzystając z uprawnień, wynikających z przepisów art. 15 ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego, w 2018 roku, interwenient uboczny, działający w oparciu o pełnomocnictwo Prezydenta Miasta, uczestniczył w 134 sprawach sądowych o eksmisję z lokali mieszkalnych nienależących do mieszkaniowego zasobu gminy. Zakończono 55 spraw, w wyniku których:

- w 31 sprawach orzeczono o braku uprawnień do lokalu socjalnego;
- w 10 sprawach orzeczono o uprawnieniu do lokalu socjalnego;
- w 14 sprawach umorzono, oddalono powództwo lub zawieszono postępowanie.

Realizując remonty mieszkaniowego zasobu gminy w 2018 roku wykonano:

- remont 66 zwolnionych lokali mieszkalnych
- prace remontowo-budowlane i zabezpieczające budynków, w tym: przewodów kominowych, blacharsko-dekarskie, instalacji wod-kan, gazowych, elektrycznych i c.o., wymiana stolarki otworowej, prace zduńskie,
- niezbędne ekspertyzy techniczne i projekty budowlane.

W roku 2018 dokonano rozbiórki 3 oficyn przy ul. Piłsudskiego 31, wykonano prace zabezpieczające na 14 budynkach.

W ramach zadań inwestycyjnych dotyczących mieszkaniowego zasobu gminy w 2018 roku zrealizowano:

- automatykę przepompowni ścieków przy ul. Filomatów,
- zmianą sposobu ogrzewania w 21 lokalach mieszkalnych
- likwidację ogrzewania piecowego opalanego węglem w lokalach stanowiących własność gminy w budynku przy ul. Kilińskiego 14., w jednym lokalu zamontowano ogrzewanie elektryczne,

W tym samym okresie ze środków funduszy remontowych wspólnot mieszkaniowych, które proporcjonalnie do posiadanych udziałów finansowane są ze środków budżetowych gminy wykonano prace remontowe i modernizacyjne, m. in.: termomodernizację 6 budynków, zmianę sposobu ogrzewania w 3 budynkach.

Miasto dysponuje również lokalami użytkowymi, których wynajem prowadzony jest zgodnie z treścią Zarządzenia Nr 1592/13 Prezydenta Miasta Częstochowy z dnia 15 lipca 2013 r. w sprawie zasad wynajmowania lokali użytkowych i garaży niestanowiących odrębnych.

Na dzień 31.12.2018 r. Gmina Miasto Częstochowa dysponowała 540 lokalami użytkowymi (w tym garaże). W okresie sprawozdawczym, w 7 przetargach oraz w drodze bezprzetargowego trybu wynajmu i negocjacji stawki czynszu, wynajęto 47 wolnych lokali użytkowych i 5 wolnych garaży w tym:

- 17 lokali użytkowych w drodze przetargów nieograniczonych ofertowych
- 18 lokali użytkowych w drodze negocjacji stawki czynszu;
- 12 lokali użytkowych w bezprzetargowym trybie wynajmu;
- 1 garaż w drodze przetargu nieograniczonego;
- 4 garaże w drodze negocjacji stawki czynszu.

5. Kultura

1) NSTYTUCJE KULTURY

TEATR IM. ADAMA MICKIEWICZA

W 2018 roku Teatr im. Adama Mickiewicza zaprezentował publiczności ogółem 312 wydarzeń artystycznych, w tym w siedzibie 286 spektakli (250 przedstawień własnych i 36 impresaryjnych). Były to projekty zrealizowane w różnych formach i konwencjach sztuki teatralnej, od przedstawień kameralnych po widowiska wieloobsadowe, przedsięwzięcia poetycko-sceniczne, kabaretowe, muzyczne, taneczne i plastyczne.

Zaprezentowano 52 tytuły (spektakle, salony poezji, koncerty) - 32 własne i 20 impresaryjnych,
w tym:

- a) na Scenie Dużej: 35 tytułów i 211 pokazów (w tym 2 tytuły własne prezentowane na scenie kameralnej i dużej), w tym: 19 tytułów własnych (176 przedstawień) oraz 16 tytułów impresaryjnych - 30 pokazów;
- b) na Scenie Kameralnej im. Iwo Galla: 15 tytułów i 73 pokazy (w tym dwa tytuły własne prezentowane na scenie dużej i kameralnej oraz 3 Salony Poezji);
- c) w ramach objazdu: 28 spektakli, w tym 3 pokazy na miejskiej scenie plenerowej w cyklu „Aleje - tu się dzieje!”.

Wystawiono 5 premier oraz 2 premiery wznowieniowe:

- a) Premiery na Scenie Dużej:
  - „Czechow: żarty z życia”, reżyseria: Andrzej Bubień (premiera: 10 marca 2018 r.)
  - „MACHALista przebojów – piosenki i ballady Piotra Machalicy”, scenariusz i reżyseria: Piotr Machalica, Robert Dorosławski (premiera: 29 kwietnia 2018 r.)
  - Piekorz „Czyż nie dobija się koni?” H. McCoy' a, adaptacja: Krzysztof Knurek, reżyseria: Magdalena (premiera: 12 stycznia 2019 r. - premiera odbyła się w styczniu 2019 roku, ale została zrealizowana w całości ze środków roku 2018 – w okresie sprawozdawczym).
- b) Premiery na Scenie Kameralnej im. Iwo Galla:
  - „Łysa śpiewaczka” E. Ionesco, reżyseria: Andrzej Majczak (premiera: 11 maja 2018 r.)
  - „Poniżej pasa” R. Dressera, reżyseria: André Hübner-Ochodlo (premiera: 6 października 2018 r.)
- c) Premiery wznowieniowe: „Tajemniczy ogród”, „Trzy świnki”.

Przegląd Przedstawień Istotnych „Przez dotyk”

W dniach 21-30 września 2018 r., Teatr zorganizował XII Przegląd Przedstawień Istotnych „Przez dotyk” (edycja odbyła się pod hasłem „Rodzina +/-”). W programie Przeglądu znalazło się 8 propozycji artystycznych:

- „Pustostan” z Teatru Polskiego w Bielsku-Białej
- „I będą święta” - monodram Agnieszki Przepiórskiej
- „Czechow: żarty z życia” z Teatru im. Adama Mickiewicza w Częstochowie
- „Tato nie wraca” z Teatru WARSawy
- „Tata ma kota” Sceny Prapremier InVitro
- koncert Katarzyny Groniec „Ach”
- „Bóg mordu” z Teatru Nowego im. Witkacego w Słupsku
- „Tato” z Teatru Bagatela w Krakowie

Edukacja teatralna

Działania podejmowane w 2018 r. przez Teatr, w zakresie szeroko pojętej edukacji teatralnej:

- udział w ogólnopolskiej akcji Dzień Teatru Publicznego organizowanej przez Instytut Teatralny im. Z. Raszewskiego (w ramach tej akcji publiczność otrzymała możliwość zakupu biletu w cenie 300 groszy na spektakl „Czechow; żarty z życia” zaprezentowany 15 maja 2018 r.);
- kontynuacja projektu „Szkoła Teatru” (prezentacje spektakli dla młodzieży szkolnej – przedstawienia poprzedzone wykładami lub zakończone rozmowami z aktorami. Zaprezentowano m.in. spektakle: „Czechow: żarty z życia”, „Stopklatka”, „Wesołe miasteczko”);
- realizacja trzech edycji warsztatów teatralnych (2 edycje dla młodzieży, 1 edycja - warsztaty czteromiesięczne dla dorosłych);
- kontynuacja cyklu „Niedzielny Teatr Rodzinny”;
- kontynuacja zabaw karnawałowych dla dzieci;
- wykłady, prelekcje, spotkania z aktorami (łącznie: 21 spotkań);
- kontynuacja Salonów Poezji (3 spotkania)
- organizacja XVIII Przeglądu Zespołów Teatralnych Szkół Średnich;
- organizacja Dnia Otwartego z okazji Międzynarodowego Dnia Teatru;
- organizacja lekcji teatralnych pt. „Od scenariusza do premiery”;
- kontynuacja akcji „Środy studenckie w teatrze”;
- działania edukacyjno-artystyczne w ramach akcji „Ferie w mieście” (promocyjne ceny biletów, warsztaty teatralne);

- współpraca z dyrektorami i nauczycielami placówek oświatowych w Częstochowie i regionie;
- kontynuacja działalności grupy teatralnej „Włos się jeży” (happeningi, akcje promocyjne, wolontariat młodzieżowy i osób dorosłych).

Konkursy, festiwale, przeglądy, nagrody, nominacje

- prezentacja spektaklu „Gałganiarz i Patyczek” na Festiwalu Teatrów dla Dzieci „Kraków 2018” – NCK Nowa Huta;
- prezentacja spektaklu „Pierwszy raz” w ramach Weekendu z twórczością Michała Walczaka – Teatr na Plaży, Sopot;
- prezentacja spektaklu „Ostra jazda” podczas FUNfest. Festiwal Komedii Południa – Teatr Polski, Bielsko-Biała;
- dwukrotna prezentacja spektaklu „Trener życia” w ramach Nowosądeckiego Festiwalu Teatralnego – Nowy Sącz;
- zgłoszenie wszystkich premier zrealizowanych w 2018 r. w częstochowskim Teatrze do udziału w plebiscycie „Złota Maski”.

Jubileusze

W 2018 r. jubileusz 40-lecia pracy artystycznej świętował aktor Michał Kula.

Działania promocyjne i marketingowe

W 2018 r. Teatr podejmował następujące działania o charakterze promocyjnym i marketingowym:

- organizacja Dnia Otwartego z okazji Międzynarodowego Dnia Teatru;
- organizacja spotkań z nauczycielami częstochowskich szkół;
- realizacje kampanii reklamowych przy powstawaniu premier, wydarzeń okolicznościowych oraz przed XII edycją PPI „Przez dotyk”;
- wydanie specjalnej, bezpłatnej Gazety Teatralnej – 3 edycje;
- wydanie specjalnej, bezpłatnej Gazety Festiwalowej – 1 edycja;
- pozyskiwanie i współpraca ze Sponsorami i Przyjaciółmi Teatru;
- pozyskiwanie nowych miejsc reklamowych w Częstochowie i utrzymanie dotychczasowych;

- pozyskiwanie widzów poprzez rozbudowę bazy adresów mailowych i bazy newsletteru Teatru oraz poprzez aktywną obecność na portalu społecznościowym Facebook;

- rozwijanie reklamy internetowej i reklamy zewnętrznej Teatru;
- organizacja ulicznych akcji z udziałem 40-osobowej grupy wolontariuszy teatru, młodzieży i studentów z Częstochowy i regionu;
- prowadzenie grupy dorosłych wolontariuszy Teatru -10 osób;
- kontynuacja programu „Teatr 60+” (promocyjne bilety na spektakle dla osób w wieku 60+);
- kontynuacja projektu „Teatr dla Gmin” (promocyjne bilety dla mieszkańców gmin w regionie częstochowskim);
- kontynuacja miejskiego projektu „Rodzina plus” (ulgowe bilety dla rodzin wielodzietnych);
- uruchomienie projektu „Teatr dla nastolatka” (promocyjne bilety dla młodzieży, na wybrany spektakl w miesiącu);
- udostępnianie biletów w promocyjnych cenach dla grup terapeutycznych, wychowanków domów dziecka, uczniów szkół specjalnych, osób bezrobotnych i podopiecznych placówek opiekuńczo-wychowawczych;
- utrzymywanie stałych kontaktów z mediami lokalnymi i ogólnopolskimi oraz portalami internetowymi;
- utrzymywanie stałego kontaktu oraz podejmowanie współpracy z instytucjami kultury i innymi podmiotami (współorganizacja imprez i wydarzeń artystycznych, wymiany repertuarowe);
- współpraca z organizacjami środowiskowymi przy uczelniach oraz placówkami oświatowymi różnych szczebli.

Inwestycje, remonty

- malowanie garderób i klatek schodowych w budynku B (administracja): 49 094 zł netto
- wymiana węzła ciepłowniczego w budynku Domu Aktora: 51 700 zł netto
- wyposażenie sceny w sprzęt oświetleniowy: 128 210 zł netto

Teatr – dane zbiorcze			
Koszty działalności ogółem		6 955 789 zł	
Przychody ogółem		6 904 981 zł	
w tym:			
przychody uzyskane (w tym: przychody z umów sponsoringowo-reklamowych)		2 170 306 zł (62 774 zł)	
dotacja Organizatora		4 671 901 zł	
Udział przychodów własnych w pokrywaniu kosztów działalności		31,2%	
Ilość wydanych zaproszeń		1127	
Średnia frekwencja (siedziba)		78,49%	
Stan zatrudnienia w osobach		82	
Stan zatrudnienia w etatach		79,48	
Spektakle / inne imprezy, wynajem sal			
Nazwa	Liczba	Wpływy	Liczba widzów
Spektakle- Scena Duża	211	1 571 482	62 722
Spektakle – Scena Kameralna im. Iwo Galla	73	121 807	6 171
Spektakle poza siedzibą	26	290 808	5 797
Spektakle plenerowe	3	33 000	510
Salony Poezji (na Scenie Kameralnej)	3	2 343	412
Wynajem sal	16	18 419	
Razem	332	2 037 859	75 612

BIBLIOTEKA PUBLICZNA IM. DR. WŁADYSŁAWA BIEGAŃSKIEGO

W roku 2018 miejską sieć placówek na terenie Częstochowy tworzyły: Biblioteka Główna (z Oddziałami: Wypożyczalnia Główna, Czytelnia Główna, Oddział dla Dzieci i Młodzieży oraz działami wewnętrznymi), a także 22 osiedlowe placówki filialne (w tym jedna specjalistyczna Filia Muzyczna). Na mocy porozumienia zawartego między Prezydentem Miasta Częstochowy i Starostą Powiatu Ziemskiego, Biblioteka kontynuowała nadzór merytoryczny nad samorządowymi bibliotekami publicznymi stopnia podstawowego i ich filiami (łącznie 42 placówki na terenie 16 gmin).

Wyniki czytelnicze

Liczba stałych, zarejestrowanych i systematycznie korzystających z bibliotek czytelników wyniosła 32 799 osób, co stanowi ok. 15 % ogółu mieszkańców miasta Częstochowy.

W wypożyczalniach odnotowano ogółem 591 643 wypożyczenia (wydawnictwa zwarte: 561 070 woluminów, czasopisma: 19 116 jednostek, zbiory specjalne: 11 457 jednostek inwentarzowych). Średnia liczba wypożyczeń przypadających na statystycznego czytelnika wyniosła 18 jednostek inwentarzowych.

Liczba zbiorów udostępnionych w czytelniach wyniosła ogółem 137 054 (wydawnictwa zwarte: 18 518 woluminów, czasopisma: 117 282 jednostki, zbiory specjalne: 1 254 jednostki inwentarzowe). Podstawową grupą użytkowników korzystających z bibliotek stanowiły osoby pracujące (38%), następnie osoby uczące się (32%) oraz pozostali użytkownicy (29%).

W strukturze wykorzystania księgozbiorów literatura piękna dla dorosłych stanowiła ok. 76%, literatura piękna dla dzieci 13%, literatura poza beletrystyczna 11%.

Zbiory biblioteczne

Uzupełnianie zbiorów bibliotecznych przebiegało w oparciu o bieżący zakup nowości wydawniczych oraz pozyskiwanie darów książkowych od czytelników, sponsorów, autorów i wydawców, a także od Towarzystwa Przyjaciół Biblioteki.

W 2018 r. na uzupełnienie zbiorów bibliotecznych wydano 398 369 zł. Wartość materiałów pozyskanych w formie darów wyniosła 89 627 zł.

Zbiory Biblioteki powiększyły się o 21 266 woluminów wydawnictw zwartych, 151 woluminów roczników czasopism oraz 715 jednostek zbiorów specjalnych.

W wyniku naturalnych procesów zniszczenia bądź dezaktualizacji treściowej, ze zbiorów bibliotecznych usunięto 18 561 woluminów o łącznej wartości 129 820 zł oraz 2 467 jednostek zbiorów specjalnych o łącznej wartości 12 665 zł.

Na dzień 31.12.2018 r. w sieci bibliotek publicznych Miasta Częstochowy znajdowały się zasoby w postaci 491 415 woluminów wydawnictw zwartych (o łącznej wartości 6 473 882 zł) oraz 37 082 jednostki pozostałych materiałów bibliotecznych (o łącznej wartości 401 966 zł).

Istotną część zbiorów Biblioteki Głównej i placówek filialnych stanowiły bieżące czasopisma, dzienniki, magazyny ilustrowane oraz periodyki o charakterze popularnonaukowym. Prenumerata dla Czytelni Czasopism obejmowała 183 tytuły tych wydawnictw, natomiast filie biblioteczne udostępniały czytelnikom 66 tytułów.

Odnotowano 245 855 wejść na stronę internetową Biblioteki, 707 500 wejść do katalogu on-line i 41 769 wejść do zbiorów zdigitalizowanych.

Pracownia Introligatorska wykonała oprawy 555 woluminów, w tym: 207 woluminów dla Biblioteki Głównej, 315 woluminów dla filii bibliotecznych oraz 33 woluminów dla podmiotów zewnętrznych.

Działalność informacyjno-bibliograficzna

Podstawową funkcją placówek miejskiej sieci bibliotecznej, poza gromadzeniem i udostępnianiem zbiorów, pozostawała w 2018 r. działalność informacyjna. W trakcie obsługi czytelniczej udzielono łącznie 73 033 indywidualnych informacji bezpośrednich (bibliograficznych, bibliotecznych i rzeczowych).

W Dziale Informacyjno-Bibliograficznym opracowano i upowszechniono dla potrzeb czytelniczych 261 tematycznych zestawień bibliograficznych, zawierających łącznie opisy 9 611 książkowych pozycji wydawniczych i artykułów z czasopism.

Podstawową bazę informacyjno-bibliograficzną bibliotek (katalogi alfabetyczne i rzeczowe, kartoteki pomocnicze, księgozbiory poradnikowo-encyklopedyczne) poddawano w ciągu roku systematycznej aktualizacji.

Zakończono prace nad Bibliografią Regionu Częstochowskiego za lata 2014-2016; opracowano Bibliografię Środowiska Przyrodniczego Częstochowy i okolic (publikacja przewidziana w 2019 r.). Kontynuowano prace nad Bibliografią Czasopiśmiennictwa Częstochowy i Bibliografią Wydawniczą Regionu za lata 1864-. Uzupełniana, na bieżąco, kartoteka regionalna liczyła na koniec 2018 roku 46 641 rekordów, a kartoteka historii regionu – 15 816 rekordów.

Działalność kulturalna i edukacyjna

Propozycje Biblioteki dedykowane były odbiorcom w różnym wieku, przy czym w filialnych bibliotecznych dominowały projekty skierowane do dzieci i młodzieży oraz seniorów. Oferta kulturalno-edukacyjna obejmowała także osoby z różnorodnymi dysfunkcjami zdrowotnymi i społecznymi.

Całokształt rocznej środowiskowej działalności kulturalno-edukacyjnej Biblioteki to organizacja 1 822 spotkań i zajęć, z których skorzystało prawie 22 000 osób, głównie dzieci, młodzież oraz częstochowscy seniorzy.

Zrealizowane działania osiągnęły następujący wymiar:

- lekcje biblioteczne: w sieci Biblioteki przeprowadzono łącznie 52 lekcje z udziałem 975 uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych;
- wycieczki: w ramach rozwijania informacji zbiorowej przyjęto 47 grup zorganizowanych, złożonych z 974 osób;
- propozycje w formie konkursów literackich, plastycznych, wiedzy, warsztatów tematycznych, zajęć literacko-plastycznych, spotkań z pisarzami, ludźmi nauki: ogółem zorganizowano 1 518 różnorodnych spotkań i zajęć, z których skorzystało prawie 20 000 uczestników. Dominowały

przedsięwzięcia o profilu edukacyjnym i oświatowym (943 imprezy z udziałem 7 927 osób), następnie te o charakterze literackim (325 imprez z udziałem 6 803 osób) oraz pozostałe imprezy dla wszystkich grup wiekowych (250 imprez, 5 023 uczestników);

- wystawy (ekspozycje związane z upowszechnianiem wybranych grup księgozbioru, obchodami rocznic literackich, kulturalnych historycznych, ekspozycje prac plastycznych i fotograficznych, prezentacje prywatnych kolekcji czytelników): ogółem zorganizowano 205 ekspozycji.

Organizacja imprez i realizacja przedsięwzięć kulturalno-edukacyjnych

- „Ferie w Bibliotece” i „Wakacje w Bibliotece” - cykle różnorodnych działań interdyscyplinarnych,
- spotkania i zajęcia dla seniorów (m.in. Komputeromania, Latarnik w Bibliotece, Polska Cyfrowa Równych Szans, Klub Rękodzieła, edukacja globalna, spotkania okolicznościowe, wystawy),
- spotkania i zajęcia przygotowane dla uczniów ze szkół specjalnych,
- spotkania z literatami, ilustratorami, naukowcami itd.,
- „Popołudnia w Bibliotece” (codzienne zajęcia dla zainteresowanych dzieci),
- „Biblioteka Malucha” (głośne czytanie dzieciom w wieku 3-4 lata, które nie uczęszczają do przedszkoli, połączone z zabawami ruchowymi),
- imprezy w ramach obchodów Światowego Dnia Książki i Praw Autorskich oraz Międzynarodowego Dnia Książki dla Dzieci,
- spotkania z historią żydowską (prelekcje Wiesława Paszkowskiego oraz wycieczki na częstochowski kirkut i śladami Holocaustu w Częstochowie),
- IV Festiwal Bajki, „Deklinacja książki” i „Czytaj i działaj!” (projekty dofinansowane ze środków ministerialnych) - imprezy czytelnicze, obejmujące m.in. spotkania autorskie i zajęcia warsztatowe dla różnych grup wiekowych, prowadzone przez autorów książek, ilustratorów i aktorów.

Ważniejsze przedsięwzięcia współrealizowane przez Bibliotekę

- 100-lecie Odzyskania przez Polskę Niepodległości (w ramach projektu miejskiego „Częstochowa Niepodległa”),
- Tydzień Bibliotek ph. „(DO)WOLNOŚĆ CZYTANIA”,
- XI Częstochowskie Dni Rodziny,
- maraton czytelniczy ph. „Wobec Wielkiej Zagłady” (zorganizowany w Roku Ireny Sendlerowej i w ramach XVII Ogólnopolskiego Tygodnia Czytania Dzieciom),
- projekt miejski „Aleje – tu się dzieje!” („Fintykluski”, „Księżniczka na ziarnku grochu”, „Księżycowe opowieści”, „Afrobajanie”),
- 15. Noc Kulturalna w Częstochowie (spotkanie z Katarzyną Puzyńską oraz maraton filmowy),
- Dyskusyjny Klub Książki (w 2018 r. działało 5 klubów: 1 dla dzieci, 2 dla młodzieży i 2 dla osób dorosłych),
- II Ogólnopolski Maraton Czytania Jeżycjady Małgorzaty Musierowicz,
- wykłady z cyklu „Uniwersytet w Bibliotece”,
- Narodowe Czytanie. Stefan Żeromski „Przedwiośnie”,
- Studium Kobiety – projekt związany z 100. rocznicą uzyskania przez kobiety praw wyborczych,
- Academica i IBUK Libra – elektroniczne wypożyczalnie.

Działalność instruktazowo-metodyczna

Wsparcie instruktazowo-metodyczne udzielane przez Bibliotekę placówkom filialnym na terenie Częstochowy i samorządowym bibliotekom publicznym w powiecie ziemskim, realizowano w 2018 roku w następujących formach:

- przywarsztatowy, bezpośredni instruktaz w placówkach bibliotecznych;
- indywidualne poradnictwo fachowe dla pracowników bibliotek, wykorzystujące materiały Gabinetu Metodycznego;
- organizacja i prowadzenie wewnętrznych szkoleń fachowych oraz praktyk zawodowych;
- opracowanie i upowszechnienie pomocy metodycznych;
- organizowanie niektórych czynności bibliotecznych (np. inwentaryzacja i selekcja zbiorów) i bezpośredni w nich udział;
- współorganizacja czytelniczych imprez kulturalno-edukacyjnych.

Nagrody, wyróżnienia itp.

- uzyskanie przez Filię nr 10 Certyfikatu Prezydenta Miasta Częstochowy dla „Miejsca przyjaznego rodzinom z dziećmi”,

- uzyskanie przez Zastępcę Dyrektora Biblioteki Agnieszkę Batorek stypendium (za „Manufakturę książki” i „Festiwal Dekonstrukcji Słowa”) w Konkursie im. Olgi Rok, finansowanym ze środków funduszu wieczystego, utworzonego w 2012 roku z inicjatywy wnuczki Olgi Rok – Anny.

Projekty

Biblioteka pozostawała w okresie trwałości projektu pt. „Stworzenie systemu i punktów e-informacji kulturalnej w sieci miejskich bibliotek publicznych w Częstochowie”. W ciągu roku monitorowano wskaźnik rezultatu (ilość miesięcznych wejść na podstronkę „Wydarzeni@ kulturalne – zapraszamy, polecamy...” przy założeniu w dokumentacji aplikacyjnej na poziomie 2 200/ miesiąc) - w 2018 roku osiągnięty na poziomie 29 716 (rocznie) i 2 476 (średni miesięczny).

Instytucja uczestniczyła w miejskim programie działań na rzecz seniorów na lata 2014–2020 „Częstochowa – Seniorom” oraz w miejskim programie „Rodzina +”.

Biblioteka była ponadto zaangażowana w projekt „Wypożyczalnia odtwarzaczy cyfrowej książki mówionej dla osób niewidomych i słabowidzących” (realizowany przez Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Larix” im. Henryka Ruszczyca).

Pozyskane środki pozabudżetowe

- na zakup 6 194 woluminów książek, 2 audiobooków i 2 jednostek kartograficznych pozyskano środki w wysokości 147 450 zł – z Programu Wieloletniego „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa”, Priorytet 1 - Zakup nowości wydawniczych do bibliotek publicznych;
- na realizację projektów „Festiwal Bajki”, „Deklinacja książki i „Czytaj i działaj!” pozyskano środki w wysokości 48 840 zł – z Programu Partnerstwo dla książki 2018;
- wartość pozyskanego wyposażenia (od TPB i CIS) wyniosła 4 161 zł.

Remonty, inwestycje i zakupy bieżące

Ważniejsze zadania zrealizowane ze środków przekazanych z budżetu miasta:

- remonty (w tym w ramach Budżetu Obywatelskiego): 196 690 zł;
- zakup wyposażenia (m.in. w ramach Budżetu Obywatelskiego): 153 875 zł;
- zakup materiałów biurowych, druków, materiałów do imprez środowiskowych itp.: 84 797 zł;
- usługi różne: 71 253 zł;
- zakup (prenumerata) czasopism dla całej sieci: 60 054 zł;
- aktualizacje programów komputerowych, dostęp do IBUK Libry, nadzór nad siecią komputerową: 48 529 zł;
- naprawy, konserwacje, przeglądy: 32 219 zł;
- usługi telefoniczne i internetowe: 25 395 zł;
- monitoring wraz konserwacją systemu Filii nr 2, Muzycznej, Biblioteki Głównej: 7 675 zł.

Wyniki czytelnicze:	
- liczba stałych czytelników	32 799
- ilość odwiedzin w wypożyczalniach	268 462
- ilość odwiedzin w czytelniach	75 606
- ilość wypożyczonych zbiorów	591 643
- ilość zbiorów udostępnionych w czytelniach	137 054

MUZEUM CZĘSTOCHOWSKIE

W zbiorach Muzeum Częstochowskiego znajduje się ogółem 86 078 muzealiów.

W 2018 r. pozyskano do zbiorów 433 obiekty (w tym 80 – drogą zakupów, 137 – darów i 216 – przekazów). Zbiory Działu Archeologii powiększyły się o 101 obiektów. Są to zabytki przekazane przez Śląskiego Konserwatora Zabytków w Katowicach Delegatura w Częstochowie, m.in. z cmentarzyska kultury łużyckiej z epoki brązu w Dąbrowie, Opatowie; znaleziska luźne z terenu Lelowa. Zbiory Działu Historii powiększyły się o 317 sztuk, w tym kolekcja numizmatów o monety, pozyskane drogą wykopalisk w gminie Lelów – przekaz Śląskiego Konserwatora Zabytków, jak również przekaz z Narodowego Banku Polskiego w Warszawie – Departamentu Emisyjno-Skarbcowego monet i banknotów kolekcjonerskich. Drogą darowizn zostały pozyskane m.in. pamiątki po słynnej częstochowskiej rodzinie Jastrzębskich – ogrodnikach, działaczach samorządowych i społecznych. Powiększył się również zbiór fotografii dokumentującej Częstochowę lat 70. i 80. XX w., poprzez zakup 67 negatywów na kliszach pozyskanych od autora zdjęć – Antoniego Lewickiego. Muzealny

zbiór z zakresu sztuki powiększył się o 15 nowych obiektów: 13 zgromadzono drogą zakupu, a dwa pozyskano w formie darowizny. Realizacja powyższych działań przyczyniła się do znacznego rozbudowania gromadzonego od kilkunastu lat dorobku twórczego częstochowskiej malarki, Bogumiły Malec (1913–1987), oraz pojawienia się dzieł artystów nieposiadających dotychczas swoich „materialnych” reprezentacji w naszym muzealnym zbiorze, tj. Pereca Willenberga (1874–1947) oraz Waldemara Dziekońskiego (ur. 1952) – muzeum pozyskało popiersie Haliny Poświatowskiej. W roku sprawozdawczym pozyskano 477 pozycji, w tym 395 drogą wymiany, 64 drogą zakupu, w tym prenumerat).

Wystawy

W roku 2018 w Muzeum Częstochowskim zorganizowano 38 wystaw czasowych, wśród ważniejszych projektów wymienić można:

- *Husaria – broń wschodnia. Wystawa z kolekcji Krzysztofa Ledwonia, Ryszarda Janiaka i Janusza Piotrowicza*
- Ekspozycja pokonkursowa VII Konkursu Sztuki Ludowej *Azurowe piękno. W świecie koronki i wycinanki*
- *Inne Światy – Salvador Dali versus Tomasz Sętowski; współpraca z Mazurską Fundacją Sztuki Art Progress w Giżycku*
- *Częstochowski obszar rudonośny* – wystawa w ramach obchodów 50-lecia Muzeum Górnictwa Rud Żelaza,
- *Zdzisław Sowiński. Władysław Strzemiński – fotograficzne reminiscencje; współpraca z Muzeum Sztuki w Łodzi*
- *Najpiękniejsze owady świata – ekspozycja ze zbiorów własnych*
- *Melodie miłości Janusza Gniatkowskiego* – wystawa w *Gabinecie Wybitnych Częstochowian*
- *Rzemiosło wczoraj i dziś* – kolekcja *Janusza Nabiątka; w cyklu Pasje Częstochowian*
- *KinoPasje Częstochowy* – wystawa ze zbiorów częstochowskich instytucji kultury oraz osób prywatnych
- *Niepodległość sztuki, wolność artysty, we współpracy z Regionalnym Towarzystwem Zachęty Sztuk Pięknych w Częstochowie*

Retroprzedmioty – wystawa ze zbiorów częstochowian oraz Muzeum Częstochowskiego

- *Darek Pala. Struktura śladu. Doświadczenie miejsca*
- *Klimaty Częstochowy – 13. konkurs fotograficzny;*
- *Z widokiem na Hutę. 90 lat połączenia Rakowa z Częstochową we współpracy z ISD Huta*
- *Odkrywanie Częstochowy – rysunek i malarstwo Władysława Ratusińskiego*
- *VI Międzynarodowy Salon Fotografii Artystycznej Lekarzy PhotoArtMedica; współpraca z Okręgową Izbą Lekarską w Częstochowie*
- *„Trzygrosze poezji”. W 90. rocznicę urodzin Tadeusza Gieryskiego*
- *Tajemniczy świat map – wystawa ze zbiorów własnych*
- *Ikona: Obraz – Tchnienie, współpraca ze Stowarzyszeniem Działań Twórczych „Droga Ikony” w Warszawie*
- *Tajemnice grodziska Gąszczyk; ekspozycja o historii badań archeologicznych wykopaliskowych na Grodzisku Gąszczyk prowadzonych w l. 50.-60. XX w. oraz obecnie przez pracowników Działu Archeologii Muzeum Częstochowskiego*
- *Dromaderki* – wystawa prac Marty Frej

Muzeum włączyło się również w projekt *Galeria Wejściówka* prezentując w swoich przestrzeniach prace 7 artystów, m.in. Mikołaja Sętowskiego, Pauliny Taranek i Marii Ogłazy (współpraca z Gaude Mater, Gazetą Wyborczą i Cafe Skrzynka).

Wykaz wystaw stałych

- *Ratusz – Dzieje miasta Częstochowy* – wystawa historyczna
- *Rezerwat Archeologiczny – Z mroku dziejów* – wystawa archeologiczna oraz cmentarzysko kultury łużyckiej zachowane „in situ”
- *Dom Poezji* – Muzeum Haliny Poświatowskiej – wystawa poświęcona Poetce
- *Muzeum Górnictwa Rud Żelaza* – wystawa poświęcona historii górnictwa rud żelaza
- *Galeria Dobrej Sztuki – Sztuka Polska XIX i XX w.*
- *Kamienica Mieszczkańska. Muzeum Żydów Częstochowian* – wystawa *Żydzi częstochowianie.*

Wykaz prezentacji czasowych długoterminowych

Spacer po dawnej i współczesnej Częstochowie – stare i nowe fotografie miasta na wieży ratuszowej

Kweclich, Sętowski, Michalik, Bulik... – kolekcja obrazów współczesnych malarzy częstochowskich
Częstochowianie. Mieszkańcy miasta na fotografii w latach 1845–1918

Malarstwo ze zbiorów Muzeum Częstochowskiego

W domu tkaczki – wystawa etnograficzno-edukacyjna ze zbiorów Muzeum Częstochowskiego

Działalność edukacyjna

- Przygotowanie i realizacja projektu edukacyjnych lekcji historycznych *Jasne, że muzeum*.
- Organizacja weekendowych warsztatów rodzinnych oraz spacerów i wycieczek edukacyjnych pieszych i rowerowych.
- Realizacja warsztatów i innych działań edukacyjnych w Multicentrum „Zodiak”.
- Udział w akcjach: Lato w mieście, Ferie w mieście,
- Częstochowskie Dni Rodziny.
- Edukacyjne spotkania cykliczne dla dzieci i dorosłych, takie jak Europejskie Dni Dziedzictwa czy wykłady o mieście realizowane w ramach akcji Aleje tu się dzieje (m.in. Wydarzenia rewolucyjne lat 1904–1907, Gdzie w alejach w latach 1914–1917 przebywali legioniści, Aleje podczas wydarzeń 11 listopada 1918 roku,
- Szlakiem miejskich obiektów sportowych, Szlakiem murali, graffiti i mozaik w przestrzeni publicznej Częstochowy), a także współudział w pikniku rycersko-archeologicznym na Grodzisku Gąszczyk w Mstowie-Podlesiu
- Zrealizowano :
  - a) 978 lekcji muzealnych, w których udział wzięło 7 591 osób
  - b) 81 warsztaty w których wzięło udział 484 osoby
  - c) Przeprowadzono 170 wykładów, prelekcji i spotkań z udziałem 8 602 mieszkańców

Ważniejsze imprezy

Noc Muzeów	4 484 (we wszystkich udostępnionych obiektach)
15. Noc Kulturalna	1 268 (we wszystkich udostępnionych obiektach)
<i>Industriada</i> – Święto Szlaku	1 120 (w Muzeum Górnictwa Rud Żelaza; uczestniczyło 2 300 osób)

Prace badawcze i dokumentacyjne

- Opracowywanie zbiorów (m.in. ceramiki pozyskanej w trakcie badań w 2012 r. na grodzisku Gąszczyk, analiza dokumentacji oraz analiza materiałów ceramicznych z badań W. Błaszczyka w 1966 r. na grodzisku Gąszczyk i archeologicznych z badań dr. A. Krausa w 1957 r. na grodzisku w Siedlcu;
- prace nad klasyfikacją zbiorów przyrodniczych: klasyfikacja systematyczna kolekcji entomologicznej Działu Przyrody, kontynuacja, opracowano rodziny: *Noctuidae, Geometridae, Notodontidae, Satyridae, Arctiidae, Hymenoptera, Diptera, Apidae, Vespidae*. oznaczenie chrząszczy w ilości 890 szt.),
- opracowywanie nowo pozyskanych muzealiów. Aktualizowanie bazy elektronicznej ewidencji zbiorów w programie Musnet (w tym założenie nowych rekordów – blisko 1800 kart), dokumentacja fotograficzna muzealiów.
- Opracowanie *Historii badań przyrodniczych Częstochowy i regionu* oraz bibliografii przedmiotu do *Monografii przyrodniczej Częstochowy* część I we współpracy z Częstochowskim Towarzystwem Naukowym.
- Ponadto Ośrodek Dokumentacji Dziejów Częstochowy przy Muzeum Częstochowskim prowadził rozliczne kwerendy związane z przygotowaniem publikacji takich jak: *Encyklopedia Częstochowy, Częstochowski leksykon niepodległości 1914–1918, Słownik biograficzny Żydów częstochowskich*.

Ważniejsze publikacje

- „Rocznik Muzeum Częstochowskiego” t. 17, pod red. Ewy Kaczmarzyk
- katalogi: *Inne światy. Salvador Dali versus Tomasz Sętowski*, M. Grzyb, *Husaria. Broń wschodnia*, Ł. Pabich, *50 lat Muzeum Górnictwa Rud Żelaza w Częstochowie (1968–2018)*
- *publikacje: Częstochowa, nasze miasto. Wydarzenia, wspomnienia, ludzie.*

- *Księga jubileuszowa z okazji 60-lecia działalności Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza Oddział w Częstochowie, pod red. Agnieszki Czajkowskiej, Joanny Warońskiej, Elżbiety Wróbel*

Finanse

Pozyskanie dodatkowych środków finansowych

- dotacja celowa z MKiDN – 40 000 zł (VII Konkurs Sztuki Ludowej)
- darowizny pieniężne na działalność operacyjną – 4 100 zł
- darowizny pieniężne na wydatki inwestycyjne – 11 399 zł (w tym: 8 000 zakup muzealiów, 3 399 zakup komputerów)

Ilość imprez	191
Liczba sprzedanych biletów	8 613
Liczba wydanych zaproszeń	720
Frekwencja – zwiedzający ogółem	17 472
Zwiedzający Muzeum bezpłatnie	8 859

OŚRODEK PROMOCJI KULTURY „GAUDE MATER”

Ośrodek Promocji Kultury „Gaude Mater” kontynuował imprezy cykliczne, m.in. Dni Europejskiej Kultury Ludowej, Festiwal im. Kaliny Jędrusik, Koncerty w Altanie Parkowej, koncerty Classic Tea, cykl koncertowy JAZZtochowa, Noc Kulturalną; wspierał lokalnych twórców poprzez promocje twórczości, spotkania autorskie, wystawy, projekcje i warsztaty. Poszerzył program form edukacyjnych i artystycznych, prowadzonych społecznie przez częstochowianki i częstochowian, a także z powodzeniem zrealizował nowe zadania dodatkowe, zainicjowane w 2018 roku w polu edukacji kulturalnej, a więc przede wszystkim zajęcia warsztatowe (np. warsztaty tańca, wymiany książki, cykliczne spotkania miłośników seriali i gier) oraz spotkania dyskusyjne.

Do flagowych projektów Ośrodka Promocji „Gaude Mater” należy Międzynarodowy Festiwal Muzyki Sakralnej „Gaude Mater”, w 2018 roku organizowany przez Ośrodek, zorganizował także cieszącą się niesłabnącą popularnością Noc Kulturalną. Wydarzenie stanowi również niepowtarzalną przestrzeń dla animacji społeczno-kulturalnej, zarówno dla poszczególnych organizatorów imprez i animatorów kultury, jak i wolontariuszy, którzy licznie wspierają działania Ośrodka.

Szerokie spektrum współczesnej muzyki jazzowej zostało przybliżone za sprawą koncertów w ramach cyklu koncertowego JAZZtochowa (łącznie 9 koncertów), który przyczynia się do działań mających na celu popularyzację wielobarwności muzyki jazzowej na częstochowskiej scenie muzycznej. Ośrodek pojawił się na największych targach jazzowych w Europie JazzAhead! w Bremie (19-22 kwietnia), a także podczas 4. edycji festiwalu Luxembourg Jazz Meeting w Luksemburgu (9-11 listopada), co zaowocowało nawiązaniem nowych kontaktów z osobami ze środowiska jazzowego. Dzięki temu Ośrodek organizuje koncert grupy Dock In Absolute.

Istotną częścią działalności Ośrodka jest wystawiennictwo (ogółem 25 ekspozycji), realizowane zarówno w siedzibie, jak i u zaprzyjaźnionych partnerów. W roku 2018 przypadła jubileuszowa 10. edycja Międzynarodowego Biennale Miniatury, do udziału w konkursie zgłosiło się 254 osób, które łącznie nadesłały 671 miniatur z 22 krajów. Z kolei podczas wystawy zaprezentowano w Ośrodku, 289 prac 153 autorów z całego świata, między innymi z Meksyku, Południowej Afryki, Izraela, Kanady, Indii, Australii oraz Polski.

Oferta Ośrodka skierowana była do różnego rodzaju odbiorców, preferujących zróżnicowane wrażenia artystyczne i edukacyjne, dzięki temu na przykład najmłodszy odbiorcy muzyki klasycznej byli ponadto zapraszani wraz z ich opiekunami na Niedzielne Poranki z Muzyką, miłośnicy muzyki współczesnej i klasycznej mogli spotykać się w ramach cykli: Classic Tea, Winyłowe i Muzyczne Delicje, Spotkania z operą, podczas jubileuszowego, 150. spotkania gościem specjalnym był wieloletni dyrektor teatrów operowych, Sławomir Pietras.

FREKWENCJA

MUZYKA	
MIĘDZYNARODOWY FESTIWAL MUZYKI SAKRALNEJ „GAUDE MATER”	2 920
CYKL KONCERTÓW JAZZTOCHOWA	800
FESTIWAL IM. KALINY JĘDRUSIK	600
KONCERTY LETNIE W ALTANIE PARKOWEJ	1 000
KONCERTY KAMERALNE „CLASSIC TEA”	345
FESTIWAL ORGANOWY (współpraca z Kościołem Ewangelicko-Augsburskim)	1 000
V FESTIWAL JURAJSKA JESIEŃ MUZYCZNA (współpraca z Towarzystwem Muzycznym)	100
LITERATURA	
LITERACKIE PIĄTKI	440
SPOTKANIA AUTORSKIE I PROMOCJE KSIĄŻEK	665
SPOTKANIA TOWARZYSTWA GALERIA LITERACKA	185
SPOTKANIA KLUBU LITERACKIEGO „ZŁOTA JESIEŃ”	550
GOŚCINNE SPOTKANIA AUTORSKIE (współpraca z Festiwalem Dekonstrukcji Słowa Czytaj!, Uniwersytetem Humanistyczno-Przyrodniczym im. Jana Długosza w Częstochowie)	120
SZTUKA	
WYSTAWIENICTWO	1 390
X MIĘDZYNARODOWE BIENNALE MINIATURY	130
TEATR	
TEATR NIEOCZYWISTY	150
TEATR TLEN	20
SPEKTALE I PRZEDSTAWIENIA	200
FILM	
CELULOIDOWA CZĘSTOCHOWA	50
IV CZĘSTOCHOWSKI FESTIWAL FILMÓW DOKUMENTALNYCH IM. BRACI KRZEMIŃSKICH MOJA MAŁA OJCZYZNA (współpraca z Wydziałem Kultury, Promocji i Sportu Urzędu Miasta Częstochowy, Uniwersytetem Humanistyczno-Przyrodniczym im. Jana Długosza w Częstochowie, Miejską Galerią Sztuki, Studium Filmowym Kas Film)	200
POKAZY I PROJEKCJE	170
KONKURSY	
MIĘDZYNARODOWE BIENNALE MINIATURY	284
CENTRUM AMATORSKIEGO RUCHU ARTYSTYCZEGO	83
TURNIEJ JEDNEGO OPOWIADANIA	35
KONKURS DOBREJ PIOSENKI	26
POJEDYNCZE KONKURSY	85
WARSZTATY	
WARSZTATY TWÓRCZE KULTURA DOSTĘPNA	115
WARSZTATY TAŃCA IRLANDZKIEGO	615
WARSZTATY TAŃCA DAWNEGO	1 070
PROJEKTY INTERDYSCYPLINARNE	
DNI EUROPEJSKIEJ KULTURY LUDOWEJ	1 000
NOC KULTURALNA	3 800

DNI CZĘSTOCHOWY (współorganizacja z Wydziałem Kultury, Promocji i Sportu Urzędu Miasta Częstochowy)	5 000
CZĘSTOCHOWSKI FESTIWAL KULTURY ALTERNATYWNEJ FRYTKA OFFJAZD (współorganizacja z Wydziałem Kultury, Promocji i Sportu Urzędu Miasta Częstochowy)	5 000
DNI SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO „PULS. KONCERT O HALINIE POŚWIATOWSKIEJ” (współorganizacja z Wydziałem Kultury, Promocji i Sportu Urzędu Miasta Częstochowy)	4 000
SPOTKANIE SYLWESTRÓWE NA PLACU BIEGAŃSKIEGO (współorganizacja z Wydziałem Kultury, Promocji i Sportu Urzędu Miasta Częstochowy)	3 000
ŚWIĄTECZNA CZĘSTOCHOWA (współorganizacja z Wydziałem Kultury, Promocji i Sportu Urzędu Miasta Częstochowy)	3 000
FESTIWAL HIP-HOP ELEMENTS (współorganizacja z Wydziałem Kultury, Promocji i Sportu Urzędu Miasta Częstochowy)	3 000
ZAPAL SIĘ NA NIEBIESKO DLA AUTYZMU (współorganizacja z Wydziałem Kultury, Promocji i Sportu Urzędu Miasta Częstochowy)	2 500
FOLK FEST (współorganizacja z Wydziałem Kultury, Promocji i Sportu Urzędu Miasta Częstochowy)	2 000
FESTIWAL RETRO (współorganizacja z Wydziałem Kultury, Promocji i Sportu Urzędu Miasta Częstochowy)	3 000
FINAŁ WIELKIEJ ORKIESTRY ŚWIĄTECZNEJ POMOCY (współorganizacja z biurem organizacyjnym WOŚP)	1 000
III MIĘDZYNARODOWY FESTIWALU FOLKLORYSTYCZNEGO SILESIA (współorganizacja wydarzenia z Regionalnym Ośrodkiem Kultury w Częstochowie)	800
JUWENALIA 2018 (współorganizacja z Samorządem Studentów i Wydziałem Kultury, Promocji i Sportu Urzędu Miasta Częstochowy)	1 000
ALEJE, TU SIĘ DZIEJE (współorganizacja z Wydziałem Kultury, Promocji i Sportu Urzędu Miasta Częstochowy)	3 500
MOTOSERCE (współorganizacja z Towarzystwem Motocyklowym Jura Riders)	1 500
NAUKA I EDUKACJA KULTURALNA	
POPKULTURALNE PRZYJEMNOŚCI	200
KONFERENCJE NAUKOWE	50
SPOTKANIA CHÓRU CORALMENTE	715
SPOTKANIA Z OPERĄ	415
WINYLOWE I MUZYCZNE DELICJE	365
PORANEK Z MUZYKĄ	195
SPOTKANIA Z MUZYKĄ COUNTRY	100
SPOTKANIE KLUBU MIŁOŚNIKÓW KOMIKSU	35
CZYTELNIA PUBLICZNA I CZYTELNI KOMIKSÓW	30
ZACZYTANY DOM KULTURY 2018 (za grudzień)	15
SZAFKA PEŁNA KULTURY	25
WARSZTATY DLA WOLONTARIUSZY 15. NOCY KULTURALNEJ	65
WYMIANY KSIĄŻKI	120
SPOTKANIA STOWARZYSZENIA POLSKO-WŁOSKIEGO DUE TERRE	125
WOLONTARIAT	
NOC KULTURALNA	100

Wsparcie zewnętrzne

Ośrodek uzyskał dofinansowanie Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (dwukrotnie), Marszałka Województwa Śląskiego, zdobył wsparcie finansowe, usługowe lub rzeczowe ze strony ISD Huta Częstochowa, Klimek-Plast, Drukarni „Harit” Krzysztof Bednarek, kawiarni Dwa Koty Cafe, Wydawnictwa W.A.B.

FILHARMONIA CZĘSTOCHOWSKA IM. BRONISŁAWA HUBERMANA

Na działalność Filharmonii Częstochowskiej w 2018 roku złożyły się występy Orkiestry Symfonicznej Filharmonii Częstochowskiej oraz Chóru Filharmonii Częstochowskiej Collegium Cantorum organizowane cyklicznie (piątkowe koncerty symfoniczne, czwartkowe wieczory z chórem), odbywające się w ramach festiwalu (m.in. Festiwal Wiolinistyczny im. Bronisława Hubermana) i podczas koncertów okolicznościowych. Wśród tych ostatnich znalazły się: Koncert Noworoczny z Katarzyną Dondalską, Koncert karnawałowy z muzyką Krzesimira Dębskiego, Koncert walentynkowy w Galerii Jurajskiej, Koncert nie tylko dla Pań uświetnił zespół Kroke z gościnnym udziałem Anny Marii Jopek, Koncert dla Mamy „Niech żyje bal! Połońska Śpiewa Osiecką”, Andrzejkowy Koncert muzyki filmowej z wokalistką Gabą Kulką oraz Sylwester z Księżniczką Czardasza.

Poza przeznaczonymi dla odbiorcy w każdym wieku koncertami wieczornymi, Filharmonia prowadzi szeroko zakrojoną działalność edukacyjną. W jej ramach kontynuowane były projekty: audycje umuzykalniające z cyklu „Filharmonia Dzieciom” (w sali kameralnej), koncerty edukacyjne w szkołach, przedszkolach, ośrodkach kultury na terenie miasta i regionu oraz koncerty szkolne z cyklu „Feel harmony – Poczuj klimat!”, a także niedzielne spotkania muzyczne dla najmłodszych, czyli Filharmonia malucha (współorganizowana z Centrum Edukacji Sonare).

Najważniejsze wydarzenia

Najważniejszym wydarzeniem 2018 był roku kolejny Festiwal Wiolinistyczny im. Bronisława Hubermana. Na 12. edycję Festiwalu złożyło się siedem zróżnicowanych stylem i charakterem wydarzeń koncertowych, które odbyły się w dniach 22-28 września 2018. Koncert inauguracyjny i finałowy to popisy światowej sławy skrzypków, którzy wystąpili z towarzyszeniem Orkiestry Symfonicznej Filharmonii Częstochowskiej. Gwiazdą pierwszego był Shlomo Mintz. Na otwarcie Festiwalu zabrzmiały w wykonaniu Shlomo Mintza przebojowe Pory roku Vivaldiego oraz II Koncert skrzypcowy Wieniawskiego. Z kolei finałowy koncert uświetnił Roby Lakatos z programem „Szalone skrzypce i muzyka świata”. Ponadto 12. Festiwal Hubermanowski to: recital mistrzowski Mariusza Patyry, Aleksandry Szwejkowskiej promujący płytę „Pieśń o Ziemi”, związanych z Filharmonią składów kameralnych: Diverso String Quartet i Huberman Piano Trio, projekt jazzowy „Seifert” w interpretacji Atom String Quartet, koncert „Folk nie z tej ziemi”. Festiwalowi towarzyszyła wystawa fotograficzna dokumentująca najważniejsze momenty 11 festiwalowych edycji oraz wystawa pamiątek po Bronisławie Hubermanie.

Z wydarzeń festiwalowych wymienić należy: 28. Międzynarodowy Festiwal Muzyki Sakralnej „Gaude Mater”, podczas którego Orkiestra oraz Chór Filharmonii Częstochowskiej wystąpili na finał wykonując Oratorium „Mesjasz” Haendel’a (ponadto w Filharmonii odbył się Koncert muzyki synagogałnej w ramach Festiwalu) oraz Festiwal Jazzu Tradycyjnego 14. Hot Jazz Spring, z m.in. „Suitą Nowoorleańską”. Wykonanie zostało ubarwione improwizacjami światowej sławy saksofonisty Scotta Hamiltona, laureata tegorocznego Honorowego Swingującego Kruka.

Inne ważne koncerty 2018 to: Koncert niemieckich romantyków (Wagner, Strauss, Brahms) z Hermannem Breuerem za pulpitem dyrygenckim, Koncert z udziałem Anny Maleszy w dwóch rolach – skrzypaczki i sopranistki, solistyczne umiejętności przedstawiła także koncertmistrzyni naszej Orkiestry Magdalena Ziarkowska wykonując I Koncert skrzypcowy Karola Szymanowskiego; podczas koncertu z utworami Sławomira Czarnieckiego z okazji jubileuszu 50-lecia pracy artystycznej kompozytora, z kolei solistami byli inni znakomici skrzypkowie Krzysztof Jakowicz i Jakub Jakowicz; z Filharmonikami Częstochowskimi wystąpili też wybitni pianiści - Andrzej Jagodziński, który zaprezentował swój Koncert fortepianowy g-moll oraz Zbigniew Raubo, w interpretacji którego podczas Koncertu na Święto Niepodległości zabrzmiały utwory Ignacego Jana Paderewskiego i Fryderyka Chopina.

Wydarzenia kulturalne w liczbach

Rodzaj imprezy	Liczba	Frekwencja	Wpływ w zł
Koncerty symfoniczne	28 (w tym 5 poza Filharmonią)	12 465	491 828
Koncerty kameralne	21	2 179	29 116
Koncerty szkolne	11	6 545	84 094
Inne koncerty/imprezy okolicznościowe	22	6 555	33 031
Filharmonia malucha	2	570	3 833
Audycje muzyczne	160	20 166	78 839
Audycje muzyczne w terenie	158	16 054	56 590
Imprezy impresaryjne	1	450	34 480
Wystawy	6	390	0
Wynajmy	106	71 675	734 715
Razem	515 (w tym 173 poza Filharmonią)	137 049	1 546 526

Dane zbiorcze

Ilość imprez (koncerty, audycje muzyczne, wynajmy)	514
Ilość sprzedanych biletów	50 989
Ilość wydanych zaproszeń	7 950
Ilość słuchaczy	137 049

Na działalność w roku 2018, oprócz dotacji podmiotowej organizatora, Filharmonia Częstochowska otrzymała dotację celową z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w kwocie 150 000 zł na organizację 12. Festiwalu Wioolinistycznego im. Bronisława Hubermana oraz na zakupy instrumentów muzycznych i akcesoriów dotację inwestycyjną w kwocie 240 000 zł.

MIEJSKI DOM KULTURY

Miejski Dom Kultury w Częstochowie w 2018 roku realizował cele statutowe poprzez:

- tworzenie warunków dla rozwoju i dostępności kultury dla różnorodnych grup mieszkańców,
- podejmowanie działań na rzecz aktywnego i świadomego uczestnictwa mieszkańców w kulturze,
- edukację, upowszechnianie i promocję kultury.

Edukacja kulturalna dzieci i młodzieży

W roku sprawozdawczym zorganizowano 6996 godzin zajęć edukacyjnych dla dzieci, młodzieży i dorosłych, prowadzonych przez profesjonalną kadre, obejmujących:

- zajęcia muzyczne – 2262 godz.
- zajęcia plastyczne – 532 godz.
- zajęcia taneczne – 1 727 godz.
- zajęcia teatralne – 469 godz.
- inne - 1192 godzin (modelarskie, fotograficzne, ceramiczne, gimnastyka korekcyjna),
- zajęcia dla dorosłych - 814 godz. (relaksacyjna - joga, kroju i szycia).

Działalność basenu

- gimnastyka korekcyjna - 1 430 osób
- aqua- aerobik dla dorosłych – 712 osób
- kursy pływania – 8 873 osoby
- sauna – 826 osób
- basen ogólnodostępny – 52 239 osób
- Rodzina plus - 841 osób
- Karta Seniora – 1 805 osób

Imprezy, wydarzenia

W roku 2018 zorganizowano szereg różnorodnych koncertów. Częstochowskie Święto Seniorów "Senioralia" uświetnili zaproszeni goście: Maryla Rodowicz, Anna Żebrowska, Andrzej i Kacper Rybińscy. Na deskach sceny Miejskiego Domu Kultury wystąpiły zespoły: "Enej", "Rezerwat", "Stokrotki Rock Band", "AmperA", "Agresive 69", "Silver Bend", "Universe", Don Vasył i gwiazdy cygańskiej pieśni, Grażyna Łobaszewska, Adrianna Noszczyk, Yanina Iwański.

Sesje nagraniowe

W sesjach nagraniowych udział wzięły zespoły: AmperA, The Hakey's oraz Małgorzata Jeziorowska, Barbara Wierzbicka, Iwona Korgól, Krystyna Maciejewska, Robert Kościelny, Karolina Słowik, Martyna Zygałdo, Katarzyna Deska, Julia Engel, Szczypior, Jakub Jeziorowski, Magdalena Syposz, Sylwia Knop. Na nagrania wykorzystano 651 godzin.

Wystawy

- wystawa malarstwa członkiń Częstochowskiego Stowarzyszenia Plastyków im. Jerzego Dudy-Gracza
- wystawa pokonkursowa VI Ogólnopolskiego Konkursu Twórczości Plastycznej Dzieci i Młodzieży „Szlakiem Orlich Gniazd”
- wystawa pracowni fotograficznej "100 lat Niepodległej"
- wystawa fotograficzna Magdaleny Krawczyk "Zza kulis"
- wystawa pokonkursowa "Najładniejszy ogród"
- wystawa pokonkursowa IV Ogólnopolskiego Konkursu Twórczości Plastycznej Dzieci i Młodzieży "Parki Narodowe w Polsce oraz Gatunki Zwierząt i Roślin Chronionych"
- wystawa plastyczna "100-Lecie Polski Niepodległej".

Inne projekty

Obejmowały organizację festynów integracyjno-promocyjnych, zawody modeli latających, wystawy prac dzieci, uczestników pracowni ceramicznej i plastycznej, prezentacje dzieci i młodzieży pracowni muzycznych, choreograficznych (spektakl taneczny "Tajemnica zaklęta w słowach"), premiera bajki "Za 8 górą", prezentacja Zespołu Pieśni i Tańca "Częstochowa" oraz Częstochowski Festiwal Podróżniczy "Za Horyzontem".

Udział w konkursach, festiwalach, zawodach

W okresie sprawozdawczym uczestnicy zajęć edukacyjnych brali udział w konkursach, festiwalach, zawodach ogólnopolskich i lokalnych zdobywając szereg nagród, m.in.:

- Grand Prix XVI Międzynarodowego Festiwalu – Konkursu Intershow dla Martyny Zygałdo
- I miejsce dla Zespołu ANTIDOTUM III w Ogólnopolskim Turnieju Tańca Nowoczesnego World Dance Sosnowiec 2018
- I miejsce Martyny Zygałdo w XIII Ogólnopolskim Festiwalu Piosenki Anny Jantar Główno 2018
- XXIV Ogólnopolskie konfrontacje Zespołów Tanecznych Małogoszcz 2018 srebrny laureat - Zespół Tańca ANTIDOTUM 1
- Aplauz Festiwal 2018 – Markłowice II i III miejsce dla Zespołu Tanecznego ANTIDOTUM
- II miejsce dla formacji „ANTIDOTUM III” w VI Ogólnopolskim Festiwalu Tańca „Taki Taniec” – Oświęcim 2018
- I miejsce dla Martyny Zygałdo w Międzynarodowym Festiwalu Piosenki Dziecięcej i Młodzieżowej Gdynia OPEN 2018
- Złota Muszelka – nagroda Prezydenta Miasta Suwałki dla Martyny Zygałdo w XVIII Międzynarodowym festiwalu Piosenki i Tańca – Suwałki 2018
- zawody modelarskie „Młodzi modelarze na start” organizowane przez Aeroklub Częstochowski:
- IV Ogólnopolski Konkurs Twórczości Plastycznej Dzieci i Młodzieży: „Parki Narodowe w Polsce oraz Gatunki Zwierząt i Roślin Chronionych” nagrody i wyróżnienia dla uczestników zajęć plastycznych w MDK
- Ogólnopolski Turniej Tańca o Puchar Prezydenta Miasta Częstochowy: I miejsce dla Zespołu Antidotum III w kat. solo 12-15 lat
- I i II miejsce dla Zespołu Antidotum w XVI Międzynarodowym Festiwalu Zespołów Tanecznych „O Laur Rzecha” w Rzeszowie
- V Open Polish Cup w Busku Zdroju - osiągnięcia Zespołu Tanecznego Antidotum to:
- XXII Festiwal Tańca im. Adama Marka w Lublińcu

MDK - dane zbiorcze

Ilość zrealizowanych imprez	48
Ilość sprzedanych biletów na koncerty	5 944
Ilość wydanych zaproszeń	1 050
Ilość wydanych wejściówek na imprezy nieodpłatne	1 600
Frekwencja na imprezach	9 870
Zajęcia edukacyjne:	1024
- ilość uczestników	
- ilość zrealizowanych godzin	6996
Basen:	52 239
ogólnodostępny – ilość osób	13 057
zajęcia relaksacyjne – ilość uczestników	

MIEJSKA GALERIA SZTUKI W CZĘSTOCHOWIE WRAZ Z KINEM STUDYJNYM OKF ILUZJA

Zadania i cele Miejskiej Galerii Sztuki oraz Kina Studyjnego OKF Iluzja na 2018 r. sformułowane zostały z założeniem utrzymania zainteresowania ofertą wystawienniczą i filmową. Cele zostały osiągnięte zgodnie ze statutem oraz planami: merytorycznym i finansowym. Program wystaw opracowany został ze szczególnym podkreśleniem różnorodności i atrakcyjności wielu dziedzin sztuki, zrealizowano znaczące wystawy uznanych artystów (Szaybo, Pągowski, Sobocki), a niektóre prezentacje indywidualne i zbiorowe przygotowano nie na zasadzie przeglądu twórczości, ale jako wystawy problemowe, podnoszące istotne zagadnienia współczesności (Sobocki, Bigaj, Sobieraj, Wobec lalki). Warto wskazać te wystawy, które powstały jako efekt współpracy zarówno merytorycznej jak i organizacyjnej między Galerią, a innymi ośrodkami: UJD, Muzeum Śląskie (Incident-Accident, Dopelnienie konieczne).

Kino Studyjne OKF Iluzja rozwijało swoją ofertę repertuarową w zakresie sztuki filmowej, jak i nowych form upowszechniania kultury. Kontynuowano realizację cyklu „Wielka sztuka na ekranie”, prezentacji spektakli operowych i teatralnych. Konsekwentnie prowadzono cykliczną edukację filmową dla szkół.

Wystawy sztuk wizualnych zrealizowane przez MGS:

Wydarzenia artystyczne:

- Piękno użyteczne. Rostaw Szaybo, plakaty, projekty graficzne okładek, płyt muzycznych
- Retrospektywa. Leszek Sobocki, malarstwo, rysunek, grafika, instalacja
- 40/40 Andrzej Pągowski, jubileuszowa wystawa plakatów

Wybrane wystawy prezentujące różne dziedziny sztuki współczesnej oraz indywidualny dorobek artystów to m.in.:

- Marek Karewicz, fotografia
- BUNT. Versus pollice verso Beata Bigaj, malarstwo
- Rysunek. Zdzisław Wiatr, Paweł Warchoń, Adam Pocięcha, Zdzisław Nitka
- Przechowalnia. Edyta Sobieraj – malarstwo
- Zwykłe miejsca. Marek Andała, pastele
- Miasto i sen. Agnieszka Wielewska, Barbara Iwańska, Joanna Kałdan, Natalia Buchta, malarstwo, fotografia, instalacje
- Wobec lalki. Klaudia Gaugier, Małgorzata Maćkowiak, Mirosława Truchta – Nowicka, Paulina Kara

Zbiorowe i indywidualne wystawy wskazujące na znaczenie częstochowskiego środowiska artystycznego, z jego czołowymi przedstawicielami to:

- 43. Ogólnopolski Plener Malarski Jurajska Jesień. Biskupice 2017
- Krajobrazy i obrazy. Jacek Łydzba – malarstwo

- W poszukiwaniu różnych stanów piękna”. Janusz Mielczarek. Fotografie 1960 – 2018

Wystawy promujące młode pokolenie artystów (w tym program Galeria Promocji Młodych):

- Weź taniec pod lupę. Maria Michoń, malarstwo, rysunek, miniatura
- Wirowanie. Aleksandra Płachta – malarstwo

Wystawy – efekt konkursów artystycznych:

- 6. Ogólnopolski Konkurs dla Młodych Artystów imienia Mariana Michalika. Triennale Malarstwa. Częstochowa 2017/2018 W rzeczy samej. Nowe aspekty martwej natury
- 4. Międzynarodowy Konkurs Pejzaż współczesny
- 8. Międzynarodowy Salon Fotograficzny Martwa natura w fotografii

Wystawy przygotowane we współpracy z innymi ośrodkami sztuki i uczelniami artystycznymi w tym wystawy międzynarodowe:

- 4. Incident – Accident. Międzynarodowy Festiwal Sztuki i Muzyki
- Oikos. Postawy twórcze wobec zagadnienia ekologii w sztukach plastycznych
- Beksiński. Granice realności - fotografia, malarstwo, rysunek
- Beksiński-Lewczyński. Dopelnienie konieczne, fotografia, Muzeum Beksińskiego

Wystawy prezentowane w innych ośrodkach sztuki w Polsce przygotowane we współpracy z MGS w Częstochowie :

- Beksiński. In hoc signo, wystawa czasowa, Muzeum Archidiecezji Warszawskiej

Wybrane wystawy w Galerii Zwiastun:

- Odmienne spojrzenia. Paulina Tomczyk, Klaudia Olczyk, fotografia
- Paweł Andrzej Roman, fotografia kolodionowa
- Energia jednostki. Anna Tarnowska, grafika
- Kultura nie boli. Polak Polakowi, prace uczniów Zespołu Szkół Plastycznych w Częstochowie

Wydarzenia okolicznościowe zrealizowane przez MGS:

- 15.Noc Kulturalna w MGS: nocne zwiedzanie wystaw, warsztaty emisji głosu, formy plastyczne
- Niepodległa 2018, pokaz fotografii i kolekcja mody przygotowany przez uczennice Zespołu Szkół im. W. Reymonta w Częstochowie
- Nie! Podległa. Performance Magdaleny Kmiecik
- Wydarzenie artystyczne w ramach miejskiego programu „Aleje - tu się dzieje!” finansowane z budżetu Miasta Częstochowy:
- Grom z jasnego, instalacja artystyczna Szymona Motyla
- Czym Galeria?, artystyczny projekt interaktywny grupy Setis Group
- Sztuka dla każdego, pokazy prezentacje, warsztaty

Wybrane wydarzenia muzyczne organizowane przez MGS:

- koncert Michal Červenka Trio
- koncert fortepianowy Macieja Zagórskiego
- koncert zespołu The Harpiano Show w składzie: Neil Wilde, Jakub Konieczko
- koncert Wojciecha Waglewskiego i Mateusz Pospieszalskiego
- koncert Duetu Maledivy - Qba Janicki i Marek Pospieszalski
- koncert zespołu wokalnego Szir Awiw

Wybrane warsztaty plastyczne:

- 7. Warsztaty plastyczne – edukacyjne dla dziadków i wnuków „Zróbmy to razem”
- Scriptorium, cykl warsztatów kaligrafii dla młodzieży i osób dorosłych
- Poznaj magię ciemni fotograficznej, spotkanie warsztatowe z Januszem Mielczarkiem

Działania Kina Studyjnego OKF Iluzja w zakresie upowszechniania kultury filmowej:
Przeglądy, festiwale, repliki:

- Złota Piątka OKF Iluzja – coroczny (od 26 lat) plebiscyt na najlepszy film roku oraz pokazy filmów, które zdobyły największą liczbę głosów
- Festiwal Filmów Afrykańskich „Afrykamera” - przegląd twórczości kinematografii afrykańskich
- Festiwal Wiosna Filmów – przedpremierowe pokazy filmów ze światowych festiwali
- Weekend z Millenium Docs Against Gravity – najlepsze filmy z warszawskiego festiwalu
- Festiwal Polskiej Animacji O! PLA – festiwal polskich filmów animowanych dla dzieci i młodzieży
- Frajda – Festiwal filmów dla dzieci i młodzieży – filmy przedpremierowe
- Festiwal Filmowy Kino Dzieci – filmy dla widzów w wieku 4-12 lat, z warsztatami plastycznymi
- 2 dni z Festiwalem Integracja Ty i Ja – pokazy filmów o różnych formach niepełnosprawności
- Milos Forman – retrospektywa twórczości Formana (1. okres czeski 2. okres amerykański)
- 5. Festiwal Filmów Dokumentalnych im. Braci Krzemińskich Moja mała ojczyzna - przy współorganizacji z UJD oraz firmą Kas Film. Program filmowy dopełniły panele dyskusyjne, wspomnienia i spotkania z Magdaleną Piekorz, Anją Rubik, Andrzejem Saramonowiczem
- Dojrzały Festiwal, czyli Kino Seniora od rana do wieczora – czterodniowy festiwal filmów adresowanych do seniorów, spotkania z aktorami: Olgierdem Łukaszewiczem i Pawłem Woronowiczem
- Niepodległa 2018 – przegląd polskich filmów o wolności, w tym filmy archiwalne z Filmoteki Narodowej, przed filmami wykłady historyka

Prezentacja twórczości filmowej związanej z Częstochową:

- Studenckie Święto Kina – pokaz filmów krótkometrażowych studentów częstochowskich uczelni, spotkanie z twórcami
- premiera filmu Miasto kobiet w reżyserii wykładowcy PWSFTViT, częstochowianina Witolda Szymczyka z udziałem reżysera
- pokazy filmu Śladami Józefa Piłsudskiego w Częstochowie, częstochowianina Artura Broncia, z udziałem reżysera

Realizacja programów i działań prorodzinnych i dostosowanych do określonych grup wiekowych i społecznych:

- Kino Seniora - comiesięczne pokazy dla seniorów: wyselekcjonowane filmy, dogodna godzina seansu, obniżona cena biletu
- Młody Iluzjonista - cykliczne pokazy dla młodych widzów
- Ferie z filmem – pokazy filmów dla dzieci i młodzieży
- Wakacyjny Iluzjonista – weekendowe projekcje dla dzieci w lipcu i sierpniu
- Poniedziałki za dychę - promocyjna cena każdego biletu w wysokości 10 zł

Realizacja wydarzeń interdyscyplinarnych:

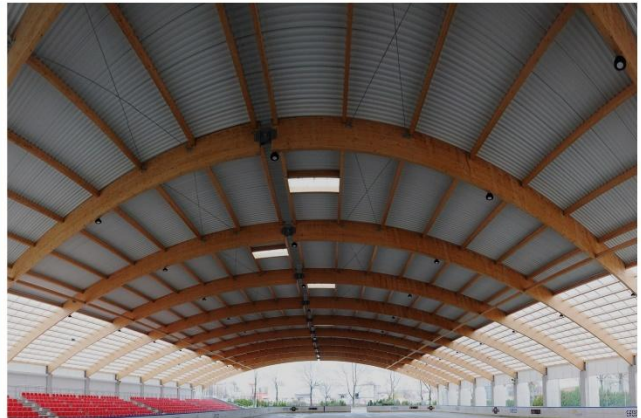
- kle z Metropolitan Opera transmitowane na żywo za pośrednictwem satelity. Odbyło się 10 transmisji operowych, poprzedzonych prelekcją oraz ze specjalną oprawą (dekoracje, stylowe stroje pracowników kina, czerwony dywan, druk libretta, poczęstunek podczas przerw)
- Met Opera. Letnie powtórki – letnie retransmisje z Metropolitan Opera w Nowym Jorku
- Wielka sztuka na ekranie – cykl filmów poświęconych sztuce, w tym m.in.: reportaże z przygotowań do prezentacji wystaw wielkich mistrzów, filmy biograficzne, zwiedzanie znaczących muzeów i galerii, opowieści o dziełach i mistrzach
- National Theatre Live – transmisje i retransmisje spektakli z Królewskiego Teatru Narodowego w Londynie
- Balet z Teatru Bolszoi – retransmisje spektakli z Teatru Bolszoi w Moskwie

DANE STATYSTYCZNE O DZIAŁALNOŚCI MIEJSKIEJ GALERII SZTUKI

Liczba widzów wystaw i prezentacji artystycznych ogółem	59 083
Liczba sprzedanych biletów na wystawy (szt.)	4 801
Liczba bezpłatnych wejść na wystawy (m.in. za zaproszeniami na wernisaże, dni bez opłat, wolne środy dla szkół, ekspozycje zewnętrzne)	49 505

Liczba widzów kinowych ogółem	66 546
Liczba sprzedanych biletów do kina	61 176
Liczba bezpłatnych wejściówek do kina (wejściówki na seanse ze wstępem wolnym oraz wejściówki dla opiekunów szkolnych, dzieci z ubogich rodzin, zaproszeni goście, nagrody w konkursach, media)	5 370
Pozyskanie dodatkowych środków finansowych z FINA, w ramach Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych	27 552
Pozyskanie dodatkowych środków finansowych na remont toalet z PISF	39 000
Pozyskanie dodatkowych środków finansowych z Europa Cinemas	54 331
Wystawy sztuk wizualnych	43
Seanse kina OKF ILUZJA	1 776
Lekcje w galerii MGS	84
Koncerty muzyczne	17
Spotkania autorskie	97

6. Sport i rekreacja

Szkolenie sportowe dzieci i młodzieży

Podjęto współpracę z ok. 200 podmiotami sportowymi i rekreacyjnymi, w tym: 66 uczniowskimi klubami sportowymi, 106 stowarzyszeniami zajmującymi się działalnością sportową, 4 klubami sportowymi działającymi w formie spółek akcyjnych, 8 ogniskami towarzystw krzewienia kultury fizycznej, 12 okręgowymi związkami sportowymi oraz kilkoma innymi organizacjami/fundacjami, działającymi w obszarze kultury fizycznej na terenie Częstochowy.

Powstał 1 uczniowski klub sportowy oraz 4 kluby sportowe działające w formie stowarzyszenia, których statuty nie przewidują prowadzenia działalności gospodarczej. Powyższe stowarzyszenia zgodnie z obowiązującą ustawą o sporcie zostały wpisane do ewidencji prowadzonej przez Prezydenta Miasta Częstochowy. W 2018 r. z ewidencji wykreślono 2 uczniowskie kluby sportowe.

Promocja miasta przez sport

Na ten cel przeznaczono z budżetu miasta kwotę 6 465 696,99 zł zlecając do realizacji promocję Częstochowy:

- poprzez zespół ekstraklasy żużlowej, biorący udział w rozgrywkach organizowanych przez Ekstraligę Żużlową Sp. z o.o. oraz poprzez zespół i/lub poszczególnych zawodników w innych ogólnopolskich i/lub międzynarodowych zawodach żużlowych - umowa zawarta z podmiotem Włókniarz Częstochowa SA na kwotę 3 500 000 zł,
- poprzez zespół piłki nożnej, biorący udział w rozgrywkach ligowych organizowanych przez Polski Związek Piłki Nożnej lub Ekstraklasę SA, w których występuje minimum 15 drużyn w jednej grupie oraz podczas meczów o Puchar Polski i innych zawodów towarzyskich (sparingowych) - umowa zawarta z RKS Raków Częstochowa SA na kwotę 1 799 999,99 zł;
- poprzez zespół piłki siatkowej, biorący udział w rozgrywkach I ligi, organizowanych przez Polski Związek Piłki Siatkowej lub spółkę zarządzającą ww. rozgrywkami - umowa zawarta z Klubem Sportowym AZS Częstochowa SA na kwotę 598 900 zł,
- poprzez zespół ekstraklasy tenisa stołowego, biorący udział w rozgrywkach organizowanych przez Polski Związek Tenisa Stołowego oraz poprzez zespół lub poszczególnych zawodników/poszczególne zawodniczki w innych ogólnopolskich i międzynarodowych turniejach tenisa stołowego - umowa zawarta z Klubem Uczelnianym AZS na kwotę 299 997 zł,
- podczas imprez sportowych, zorganizowanych w Częstochowie: Gala Boks Polsat Boxing Night, gala kickboxingu DSF Kickboxing Challenge 17, Klubowe Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej Mężczyzn, Mikołajkowy Turniej Piłki Siatkowej.

Boiska sportowe – wartość inwestycji: 3 498 131 zł

W ramach „Programu budowy boisk wraz z infrastrukturą sportową” zrealizowano 2 boiska wielofunkcyjne pokryte nawierzchnią syntetyczną poliuretanową w technologii typu EPDM. Zawarto w ich obrysie: boisko do piłki ręcznej, dwa boiska do siatkówki, dwa boiska do koszykówki i boisko do tenisa. Boiska wyposażono w sprzęt sportowy, piłkochwyty, ogrodzenie, chodnik z ławkami oraz wykonano oświetlenie. Boiska wybudowano przy:

- Szkole Podstawowej nr 29 ul. Św. Rocha 221 – 600 000 zł
- Zespole Szkolno - Przedszkolnym nr 4 ul. Połaniecka 50 – 640 000 zł

Zrealizowano modernizację boiska treningowego Miejskiego Stadionu Piłkarskiego RAKÓW przy ul. Limanowskiego 83. Wykonano nawierzchnię ze sztucznej trawy wraz z podbudową, system nawadniania boiska (tryskacze), zagospodarowanie terenu. Wyposażono boisko w 2 bramki do piłki nożnej i komplet chorągiewek narożnych. Koszt modernizacji - 2 258 131 zł.

Place zabaw dla dzieci i rekreacja dla dorosłych - wartość inwestycji: 2 105 128,04 zł

W roku sprawozdawczym zrealizowano place zabaw i rekreacji finansowane: z budżetu miasta, w ramach budżetu obywatelskiego i współfinansowane przez Inicjatorów w ramach Lokalnych Inicjatyw Mieszkańców.

- plac zabaw dla dzieci niepełnosprawnych przy ul. Czecha 15 - 234 485,95 zł
- plac zabaw przy Miejskim Przedszkolu nr 29 w Częstochowie - 111 373,33 zł
- place rekreacyjne w dzielnicach Stare Miasto, Śródmieście, Raków, Wyczerpy-Aniołów 1 312 695, zł
- plac rekreacji ruchowej w dzielnicy Grabówka - 63 253,93 zł
- plac rekreacji ruchowej w dzielnicy Stradom - 29 153,12 zł
- plac rekreacji ruchowej dla młodzieży - siłownia typu Street Workout w dzielnicy Północ 193 602 zł
- rozbudowa linowego placu zabaw dla dzieci ul. Orlik-Ruckemanna 51/57 - 124 488,48 zł
- rozbudowa placu zabaw ul. Zagłoby - 36 075,90 zł

Rewitalizacja Parku Lisiniec - 8 160 983,48 zł

W ramach realizacji zadania wykonano następujące obiekty:

- budynek usługowy o pow. zabudowy 321,9 m², pow. użytkowej 246,8 m² i kubaturze 1380 m³ – pawilon plażowy z zapleczem gastronomicznym, pomieszczeniami dla ratowników i pomieszczeniami higieniczno-sanitarnymi dla korzystających z kąpieliska, plaży i wszelkich elementów infrastruktury sportowo-rekreacyjnej zlokalizowanych w parku
- parking na 138 miejsc postojowych o powierzchni 1794 m², wjazd i wejście na teren parku, place, ciągi piesze i komunikacyjne oraz ścieżki rowerowe
- urządzenia infrastruktury technicznej związane z budynkiem
- plażę o powierzchni 1782,80 m² wraz z przebudową nabrzeża (umocnienie gabionami)
- kładkę nad kanałem, pomosty wodne i lądowe oraz wieżę ratowniczą
- oświetlenie terenu i monitoring

- elementy małej architektury (ławki, kosze, itp.)
- zmianę ukształtowania terenu wraz z nasadzeniem drzew i krzewów
- Podpisano umowę na opracowanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej dla zadania pn.

Rewitalizacja Parku Lisiniec w Częstochowie – II-gi etap – Budowa Strefy Rekreacji Pacyfik w Parku Lisiniec.

W ramach rewitalizacji kulturalnej Parku Wypoczynkowego Lisiniec zorganizowano w 2018r. dwie imprezy plenerowe: dwudniowy festiwal FRYTKA OFFjazz oraz FOLK FESTIWAL. W ramach imprez zrealizowano koncerty z udziałem zagranicznych i lokalnych wykonawców, prezentacje teatralne, wydarzenia interdyscyplinarne, przygotowano strefę gastronomiczną. Ponadto 26 sierpnia, w ramach Dni Częstochowy, w Parku Wypoczynkowym Lisiniec odbył się Festiwal Kolorów oraz zorganizowano rekonstrukcję historyczną i widowisko plenerowe w ramach Juromanii – Święta Szlaku Orlich Gniazd, we współpracy ze Stowarzyszeniem Garnizon Fortecy Częstochowskiej (wrzesień).

Konkursy dla mieszkańców

a) Stypendia twórcze i artystyczne Prezydenta Miasta oraz Nagrody Prezydenta dla uczniów i uczennic uzdolnionych artystycznie, znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej

W 2018 r. w Wydziale Kultury, Promocji i Sportu Urzędu Miasta Częstochowy złożono ogółem 82 wnioski o przyznanie stypendiów artystycznych Prezydenta Miasta Częstochowy. Przyznano 30 stypendiów artystycznych w dziedzinach: literatura - 2, teatr - 1, taniec - 5, upowszechnianie kultury i opieka nad zabytkami - 5, muzyka - 10, sztuki plastyczne - 7. Przyznano również 5 Nagród Prezydenta dla uczennic i uczniów uzdolnionych artystycznie, znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej.

b) Nagroda Teatralna Prezydenta Miasta Częstochowy Ustanowiono Nagrodę Teatralną Prezydenta Miasta Częstochowy. Nagroda przyznawana jest za szczególne osiągnięcia w dziedzinie teatru w sezonie artystycznym (tj. w okresie od dnia 1 września danego roku kalendarzowego do dnia 31 sierpnia następnego roku kalendarzowego) poprzedzającym wręczenie Nagrody.

c) Konkursy zorganizowane przez Pełnomocnika Prezydenta Miasta ds. Estetyki Miasta

W ramach aktywizacji mieszkańców do działań podnoszących estetykę zagospodarowania przestrzeni publicznej Pełnomocnik Prezydenta Miasta ds. Estetyki Miasta zorganizował trzy konkursy.

- Konkurs na "Najładniej ukwiecony balkon 2018" trwał od 18 lipca do 15 sierpnia 2018. Jego zwyciężczynią została Pani Marta Makówka za aranżację balkonu w budynku przy ul. Berka Joselewicza 6.
- Konkurs "Najładniejsza działka Rodzinnych Ogrodów Działkowych w Częstochowie 2018" przeprowadzono w dniach 18 lipca - 15 sierpnia. Zwyciężyli Państwo Liliana i Mirosław Jędraszekiewicz właściciele działki nr 322 ROD Rząsawa.
- Konkurs na "Najpiękniejszą witrynę świąteczną" trwał od 3 do 20 grudnia 2018 r. Zwyciężyła aranżacja witryny w sklepie "Modna XXL" przy Alei Najświętszej Maryi Panny 1.

Dla dalszego doskonalenia rekreacyjnej funkcji miasta opracowano i sukcesywnie wdrażano **PROGRAM „ PRZYJAZNA CZĘSTOCHOWA”, koncentrujący się w kilku obszarach tematycznych, a mianowicie:**

- 1) „**zielone miasto**” – czyli realizacja nowych inwestycji w obszarze zieleni. W 2018 r. w pasach zieleni ulicznej, w parkach i na zieleńcach zaplanowano i nadzorowano sadzenie łącznie 809 szt. drzew i 6715 szt. krzewów ozdobnych. W ciągach ulicznych, w parkach i na zieleńcach przeprowadzono na 1726 drzewach cięcia pielęgnacyjne, poprawiające bezpieczeństwo, eliminujące uciążliwości zgłaszane przez mieszkańców oraz kształtujące korony młodych drzew.
  - zaprojektowano i wybudowano pięć miejsc wypoczynkowych, wyposażonych w elementy małej architektury m.in. w ławki, kosze, stojaki rowerowe i zieleń towarzyszącą na terenach zieleni miejskiej w tym: zieloną strefę wypoczynku na Placu Biegańskiego, aneks wypoczynkowy przy ul. Bardowskiego 33, aneks wypoczynkowy przy ul. Stromej 23, aneks

wypoczynkowy przy ul. Bohaterów Katynia 48, aneks wypoczynkowy przy ul. Sojczyńskiego-Warszyca. Koszty ich realizacji to:

- ul. Bardowskiego 33 – 24 999,00zł brutto
- ul. Stroma 23 - 41 247, 83zł brutto
- ul. Bohaterów Katynia 48 - 54 203,64zł brutto
- ul. Sojczyńskiego-Warszyca - 39 661,78zł brutto
- Plac Biegańskiego – 198 498,23zł brutto

- zlecono opracowanie dokumentacji projektowo-kosztorysowych dla: zagospodarowania zieleńca przy skrzyżowaniu ul. Bohaterów Katynia i Al. Wojska Polskiego w Częstochowie na cele związane z rekreacją i wypoczynkiem, budowy oświetlenia zieleńca przy skrzyżowaniu ul. Bohaterów Katynia i Al. Wojska Polskiego w Częstochowie oraz aneksu wypoczynkowego przy ul. Kontkiewicza 4 w Częstochowie.
- Na terenie miasta usytuowano także 3 ławki z przewijakami. Ławki zlokalizowano na Skwerze im. Solidarności, placu zabaw u zbiegu ul. Dekabrystów i Al. Armii Krajowej oraz na Promenadzie im. Czesława Niemena. Ławki wyposażone są dodatkowo w panel fotowoltaiczny, stojak na rowery, miskę dla psa oraz kosz na śmieci.
- Miasto Częstochowa wzięło także udział w ogólnopolskiej akcji bicia „Zielonego Rekordu Polski”, której celem jest wspólne posadzenie w tym samym czasie (w ciągu 24 godzin) na terenie całej Polski jak największej ilości drzew, krzewów oraz innych roślin. W ramach ww. akcji Prezydent Miasta Częstochowy posadził brzozę na terenie zieleńca przy Filharmonii Częstochowskiej, a Wydz. OŚR 3 924 szt. krzewów róży pomarszczonej w pasie drogowym Al. Jana Pawła II.

2) **„Kolorowe miasto”** – polegające na estetyzacji miasta. Działania obejmowały założenie 7 dużych łąk kwiatowych. Na powierzchni 5 500m² założono łąki kwiatowe w następujących lokalizacjach: w Parku Staszica, w Parku 3 Maja, w Parku 1000 lecia, na Promenadzie (na terenie przy Lesie Aniołowskim), na terenie zielonym przy ul. Sojczyńskiego-Warszyca, przy ul. Bohaterów Katynia na terenie zielonym w okolicach „psiego parku” oraz w parku przy ul. Zbyszka. Wartość prac wyniosła 59 616,00 zł brutto.

- W przestrzeni miejskiej pojawiły się kwitnące mieszanki cebul w pasach drogowych. Do chwili obecnej zakwitły nasadzone w 2016 i 2017 roku mieszanki cebulowe krokusów i żonkili nasadzone w Alei Jana Pawła II, ul. Szajnowicza – Iwanowa, ul. Sobieskiego oraz ul. Krakowskiej. Dodatkowo zakwitły mieszanki cebulowe krokusów, narcyzów oraz czosnku ozdobnego posadzone w 2017 roku w pasie drogowym Alei Bohaterów Monte Cassino. W ramach zadania posadzono ok. 150 tys. cebul na pow. ok. 1 500 m² za kwotę ok. 85 tys. zł. Nowością było posadzenie w 85 donicach z drzewami zlokalizowanymi w ciągu I, II i III Al. NMP oraz na placu Biegańskiego różnych gatunków tulipanów miniaturowych w ilości 4 000 szt. za kwotę ok. 9 500zł.
- W 2018 r. w centrum miasta na kwietnikach stałych, donicach, pojemnikach wiszących oraz w konstrukcjach kwietnikowych posadzono ogółem 17 527 szt. kwiatów jednorocznych, w tym w ramach nasadzeń wiosennych 6 632 szt. oraz letnich 10 895szt. Rośliny jednoroczne pojawiły w następujących miejscach: na Placu Daszyńskiego i Biegańskiego, na plac przy ul. Waszyngtona 5 i przy ul. Waszyngtona, na Placu Rady Europy, przy Urzędzie Stanu Cywilnego, w Al. Sienkiewicza przy Pomniku Ks. J. Popieluszki na Starym Rynku oraz zostały rozmieszczone w donicach i pojemnikach wiszących przy ul. 3 Maja, ul. Mirowskiej, ul. Piłsudskiego (placyk z zegarem), ul. Kiedrzyńskiej (przy CH Promenada). Koszt obsadzenia kwiatami jednorocznymi w sezonie 2018 r. wyniósł łącznie 259 009,43 zł.

3) **„Estetyczne miasto”** – w 2018 r. w ramach utrzymania zieleni prowadzono prace na obiektach o łącznej powierzchni 410,92 ha w parkach, na zieleńcach oraz w pasach zieleni ulicznej. Pielęgnacja zieleni na terenach pozostających w stałym utrzymaniu obejmowała pełen zakres koniecznych do wykonania prac porządkowych i pielęgnacyjnych m.in.: koszenie trawników, grabienie liści, przycinanie krzewów i żywopłotów, pielienie rabat, renowację trawników, pielęgnację posadzonych drzew i krzewów realizowana była pod bezpośrednim nadzorem Częstochowskiego przedsiębiorstwa komunalnego Sp. z o.o.

W ramach Programu „Przyjazna Częstochowa” zrealizowano również szereg imprez oraz festiwali plenerowych, w których bardzo aktywnie uczestniczyli mieszkańcy Częstochowy. Szczególnego zaakcentowania wymagają:

- **Dni Samorządu Terytorialnego „Puls”** – koncert poświęcony Halinie Poświatowskiej - wiersze w specjalnych aranżacjach wykonali znani wokaliści: Brodka, Renata Przemyk, Natalia Sikora, Emose Uhumwangho, zespół Jarzębina, Skubas oraz Wojciech Waglewski, dodatkowo wystąpił zespół muzyków z Bristolu, który w głównej mierze tworzył światową scenę trip-hop. Koncert obejrzało 2000 osób.
  - **Festiwal Frytka OFF-jazz** – w tym roku festiwal po raz drugi odbył się w Parku Lisiniec, główne koncerty – w odróżnieniu od lat ubiegłych – zostały rozłożone na dwa dni, największymi gwiazdami byli: Lao Che, Nosowska, Pidżama Porno, Janerka, Miuosh czy Paulina Przybysz. Oprócz koncertów odbył się FOOD FEST, w którym uczestniczyły 23 food trucki oferujące kuchnię z różnych zakątków świata. Festiwal zgromadził 14000 osób.
  - **Festiwal HIP HOP Elements** – impreza, w trakcie której wystąpili m.in. Sarius, Dwa Sławy, Wspólna Scena, Otochodzi, O.S.T.R. HIP HOP ELEMENTS, wzorem lat ubiegłych odbyła się w Amfiteatrze na Promenadzie im. Czesława Niemena, w koncertach udział wzięło około 3000 osób.
  - **Dni Częstochowy** – kilkudniowe święto miasta, podczas którego odbywają się koncerty, występy, spektakle, wystawy i happeningi prezentujące dokonania artystów i twórców częstochowskich oraz zaproszonych gości. 24 sierpnia odbyła się impreza współorganizowana z RMF Maxxx pn. Lato na Maxxxa, wystąpili: Rudnik, Natalia Szroeder, gwiazdą wieczoru była Urszula. Impreza odbyła się na placu za linią tramwajową w dzielnicy Pólnoc, uczestniczyło w niej ok. 5000 osób. 25 sierpnia w Amfiteatrze przy Promenadzie im. Czesława Niemena wystąpili: Dziecięco-Młodzieżowa Rewia „Akcent”, Apress Band Częstochowa, Młodzieżowa Orkiestra Dęta OSP Mykanów, a wieczór zwieńczył koncert Orkiestry Symfonicznej Filharmonii Częstochowskiej z zespołem Di Galitzyaner Klezmerim. Podczas imprezy wręczone zostały Nagrody Miasta Częstochowy w dziedzinie kultury i wyróżnienie Mecenasa Kultury. Nagrody otrzymali:
    - Barbara PABIAN (literatura i historia) - nagroda za całokształt działalności badawczej i popularyzatorskiej z zakresu historii Częstochowy i regionu częstochowskiego,
    - Michał KULA (teatr i film) - nagroda za rolę Iwana Niuchina w spektaklu "Czechow: żarty z życia" w reż. Andrzeja Bubienia,
    - Czesław DUKAT (sztuki plastyczne) - nagroda za całokształt działalności i twórczości pedagogicznej w dziedzinie sztuk plastycznych,
    - Danuta MORAWSKA (muzyka i taniec) - nagroda za całokształt działalności w dziedzinie promocji muzyki i tańca folklorystycznego,
    - Małgorzata SĘTOWSKA (promocja i ochrona kultury) - nagroda za całokształt działalności na rzecz edukacji kulturalnej i działalności kulturotwórczej,
    - Krzysztof LEDWOŃ (promocja i ochrona kultury)- nagroda za pomysł i organizację unikatowej wystawy "Husaria – broń wschodu"
    - Tytułem „Mecenasa Kultury 2018” uhonorowano Galerię Jurajską. Wyróżnienie przyznano za duże zaangażowanie organizacyjne i finansowe, systematyczną współpracę z organizatorami wydarzeń kulturalnych oraz wysoką wartość artystyczną dotowanych projektów i wydarzeń, a jednocześnie bezinteresowność i życzliwość.
    - Dnia 26 sierpnia w Parku Wypoczynkowym Lisiniec odbył się Festiwal Kolorów, dedykowany głównie młodzieży.
- W Dniach Częstochowy udział wzięło ok. 1000 osób.
- **Strefa Kibica** – Plac Biegańskiego na czas trwania Mistrzostw Świata w Piłce Nożnej (15 czerwca– 16 lipca 2018) zmienił się w Strefę Kibica, dzięki niej fani futbolu mogli wspólnie przeżywać sportowe emocje oraz dopingować swoje ulubione drużyny. Pierwszy mecz z udziałem reprezentacji Polski obejrzało ok. 1000 osób.

- **Festiwal Retro Częstochowa** – nagrodzone Złotym Liściem Retro, wakacyjne widowisko muzyczno-teatralne, podczas którego plejada gwiazd współczesnej sceny muzycznej - Natalia Przybysz, Aleksandra Szwed, Reni Jusis, Krzysztof Kowalewski, Kacper Kuszewski, Michał Kula, Rafał Królikowski, Makabunda - zaprezentowała w nowych aranżacjach utwory z okresu dwudziestolecia międzywojennego. Formułę koncertową uzupełniły m.in. pokazy bicykli i starych samochodów, targ staroci, fotobudka. Festiwal odbył się na Placu Biegańskiego i uczestniczyło w nim ok. 2000 osób.
- **Folk Fest** – impreza w Parku Wypoczynkowym Lisiniec, w której udział wzięło ok. 1000 osób, wystąpili OLD MARINNERS, SZKOCKA TRUPA, ETNOSTATION, HOVERLA.
- **Obchody Święta Niepodległości** W roku 2018 powołano Komitet Honorowy oraz Komitet Organizacyjny w związku z obchodami **100-lecia Odzyskania Niepodległości przez Polskę organizowanych pod nazwą "Niepodległa Częstochowa"**. Zorganizowano kilka spotkań Komitetu, w efekcie których zrealizowano m.in następujące przedsięwzięcia:
  - spektakl Wojciecha Kołsuta na Placu Katyńskim podczas uroczystości miejskiej w dniu 13 kwietnia, współorganizowany z Zespołem Szkół Technicznych im. Jana Pawła II w Częstochowie, Zespołem Szkół Samochodowo-Budowlanych w Częstochowie oraz Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Częstochowie,
  - bieg „W hołdzie Orłętom Lwowskim 1918-1920” z udziałem dzieci szkolnych. Bieg na dystansie 1410 m. (Park Staszica i 3 Maja) współorganizowano z Towarzystwem Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich,
  - cykl spotkań literackich z młodzieżą dotyczący tematyki wojennej „Wojny dorosłych – historie dzieci” (Biblioteka Publiczna),
  - mobilną wystawę „Historia Orłąt Lwowskich” prezentowaną w częstochowskich szkołach - współorganizowana z Towarzystwem Miłośników Lwowa i Kresów Południowo - Wschodnich,
  - Koncert Pieśni Patriotycznej w Parku im. St. Staszica (8 maja) – współorganizatorzy: Szkoła Podstawowa nr 41 w Częstochowie, Szkoła Podstawowa nr 48 w Częstochowie, Szkoła Podstawowa nr 38 w Częstochowie, Szkoła Podstawowa nr 52 w Częstochowie,
  - Polonez Niepodległości – Młodzież Szkolna Matce Polce (25 maja godz. 11:11 Plac Biegańskiego) – współorganizowany z Zespołem Szkół Technicznych oraz Młodzieżową Radą Miasta,
  - rekonstrukcja historyczna w Parku Lisiniec (22 wrzesień 2018) - współpraca ze Stowarzyszeniem Reduta i Garnizonem Fortecy Częstochowskiej – pozyskano środki w projekcie Marszałka Województwa Śląskiego w ramach projektu „JUROMANIA. Brama na Jurę – Szlak Orlich Gniazd”,
  - cykl inscenizacji historycznych na Placu Biegańskiego (maj, lipiec, wrzesień) - we współpracy z Teatrem im. A. Mickiewicza, Stowarzyszeniem Reduta i Garnizonem Fortecy Częstochowskiej,
  - 10. Bieg Niepodległości (centrum Częstochowy 11.11.2018 godz. 11:11, współorganizowany ze Stowarzyszeniem „Jest Lepiej”),
  - film dokumentalny „Śladami Piłsudskiego w Częstochowie” realizowany przez pracowników Wydziału Kultury, Promocji i Sportu Urzędu Miasta Częstochowy,
  - specjalnie stworzona z tej okazji strona internetowa www.100.czystochowa.pl, na której gromadzono informacje o wszystkich wydarzeniach wpisujących się w obchody 100-lecia Odzyskania Niepodległości organizowane w naszym mieście.
  - Dnia 10 listopada w Filharmonii Częstochowskiej odbył się koncert „Częstochowianie Niepodległej”, podczas którego wręczono odznaczenia "Tym, co służą Miastu i Ojczyźnie". Wyróżnienia przyznano: Panu Józefowi Sowie, Towarzystwu Społeczno-Kulturalnemu Żydów w Częstochowie oraz Szkole Podstawowej nr 52 im. Małego Powstańca. Ponadto w czasie uroczystości wręczono okolicznościowe medale dla członków komitetu organizacyjnego, który przygotowywał uroczystości 100. rocznicy odzyskania niepodległości przez Polskę. Uroczystość zakończyła się koncertem Orkiestry Filharmonii Częstochowskiej.

Tradycyjnie w dniu 11 listopada 2018 r. na Placu Biegańskiego odbyła się uroczystość patriotyczna, którą zainicjował pokaz multimedialny: mapping na budynku Ratusza Miejskiego. Podczas uroczystości wystąpił Zespół Pieśni i Tańca Częstochowa przy współudziale orkiestr GCMIT Mykanów, OSP Dźbów oraz Pipes & Drums. W czasie uroczystości prezentowana była inscenizacja historyczna, którą przygotowało Stowarzyszenie Garnizon Fortecy Częstochowskiej. Uroczystość odbywała się wg ceremoniału wojskowego przy udziale dowództwa WKU Częstochowa oraz Jednostki Wojskowej Komandosów z Lublińca.

- **Świąteczna Częstochowa** – rodzinna impreza, której główną atrakcją stanowiła premiera świątecznej iluminacji. Gwiazdą wieczoru był Sławek Uniatowski, supportował go projekt Czenstochovia Band z zaproszonymi gośćmi – Piotrem Tłustochowiczem i Sylwią Majchrzak. Na scenie zaprezentowała się również młodzież z Katolickiego Liceum Ogólnokształcącego Stowarzyszenia Przyjaciół Szkół Katolickich im. Matki Bożej Jasnogórskiej w Częstochowie ze spektaklem pt. „O śmiałkach, co Czarnoksiężnika pokonali” oraz dzieci z Przedszkola Sióstr Nazaretanek z występem muzycznym pt. „Imieninowa niespodzianka dla św. Mikołaja”. W imprezie wzięło udział ok. 1000 osób.
- **Noc Sylwestrowa** – podczas imprezy sylwestrowej wystąpił dj Dziker, częstochowski zespół coverowy Apress Band, raper i producent muzyczny – Nowator oraz jedna z najbardziej popularnych artystek młodego pokolenia – Ewelina Lisowska. Pokaz laserów zastąpił tradycyjny pokaz pirotechniczny. To efekt wniosku „Noworoczny pokaz laserów „światło i dźwięk”, zamiast fajerwerków”, który wszedł do realizacji w ramach Budżetu Obywatelskiego. W imprezie na Placu Biegańskiego udział wzięło ok. 3000 osób.

7. Edukacja

1. SZKOŁY I PLACÓWKI OŚWIATOWE SAMORZĄDOWE

Gmina Częstochowa jest organem prowadzącym dla 115 jednostek oświatowych:

- 38 samodzielnych miejskich przedszkoli,
- 40 samodzielnych szkół podstawowych,
- 5 zespołów szkolno-przedszkolnych (miejskie przedszkola i szkoły podstawowe),
- 1 samodzielne gimnazjum,
- 21 szkół ponadpodstawowych, w tym 8 samodzielnych liceów, 12 zespołów szkół ponadpodstawowych, 1 Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego,
- 6 placówek kształcenia specjalnego,
- 1 Samorządowy Ośrodek Doskonalenia,
- 1 Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych,
- 1 Bursa Miejska,
- 1 Biuro Finansów Oświaty.

1.1 MIEJSKIE PRZEDSZKOLA I ODDZIAŁY PRZEDSZKOLNE W SZKOŁACH PODSTAWOWYCH

W roku 2018 do 43 miejskich przedszkoli uczęszczało średniorocznie 4 982 dzieci, natomiast do oddziałów przedszkolnych w 15 szkołach podstawowych uczęszczało średniorocznie 417 dzieci.

Od 1 września 2014 r. rodzice dzieci zamieszkałych na terenie Miasta nie ponoszą opłat za pobyt dziecka w przedszkolu. Natomiast rodzice dzieci w wieku 3-5 lat spoza gminy Częstochowa ponoszą odpłatność w wysokości 1 zł za każdą rozpoczętą godzinę wychowania przedszkolnego, przekraczającą wymiar 5 godzin.

Już od 1.10.2013 r. organizowane w przedszkolach zajęcia dodatkowe są bezpłatne, dzięki czemu stały się dostępne dla wszystkich dzieci uczęszczających do miejskich przedszkoli. Zajęcia prowadzone przez specjalistów dostosowane są do wieku i zainteresowań dzieci. Najczęściej przedszkola oferują zajęcia ruchowe, rytmiczne oraz zajęcia taneczne.

Wszystkie dzieci korzystające z wychowania przedszkolnego w miejskich przedszkolach, objęte są badaniami przesiewowymi w kierunku wykrycia wad wymowy. Zajęcia specjalistyczne z zakresu logopedii realizowane są również w oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych i obejmują wszystkie dzieci wymagające ww. terapii. Na wniosek dyrektorów przedszkoli lub szkół, po przeprowadzeniu badań przesiewowych w zakresie wad wymowy przez logopedów z danych placówek i pracowników Zespołu Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Częstochowie, organ prowadzący systematycznie zwiększa liczbę godzin zajęć logopedycznych.

a) przedszkola:

- średnioroczne zatrudnienie pracowników pedagogicznych - 479,33 etatów,
- średnioroczne zatrudnienie pracowników administracji i obsługi – 436,74 etaty,
- średniomiesięczne wydatki poniesione przez przedszkola na 1 ucznia – 872,51 zł.

b) oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych:

- średnioroczne zatrudnienie pracowników pedagogicznych – 38,6 etatów,
- średnioroczne zatrudnienie pracowników administracji i obsługi – 6,61 etatów,
- średniomiesięczne wydatki poniesione przez szkoły na 1 ucznia – 499,46 zł.

1.2 SZKOŁY PODSTAWOWE

W związku z wprowadzoną reformą oświaty II etap edukacyjny w szkole podstawowej został wydłużony o VII i VIII klasę. W roku 2018 do 45 szkół podstawowych uczęszczało średniorocznie 12 483 uczniów. Z dniem 1 września 2018 r. naukę w klasie pierwszej rozpoczęło 1714 uczniów, w 90 oddziałach, o 6 mniej niż w roku poprzednim.

a) szkoły podstawowe

- średnioroczne zatrudnienie pracowników pedagogicznych – 1 487,66 etatów,
- średnioroczne zatrudnienie pracowników administracji i obsługi 494,95 etatów,
- średniomiesięczne wydatki poniesione przez szkoły na 1 ucznia – 841,77 zł.

1.3 GIMNAZJA I ODDZIAŁY GIMNAZJALNE

W wyniku reformy systemu edukacji z dniem 31 sierpnia 2019 r. zostaną zlikwidowane gimnazja i oddziały gimnazjalne w szkołach podstawowych. W roku 2018 do oddziałów gimnazjalnych łącznie w 23: szkołach podstawowych, liceum ogólnokształcącym i zespole szkół oraz 1 gimnazjum uczęszczało średniorocznie 2 588 uczniów;

a) gimnazja oraz oddziały gimnazjalne w innych typach szkół:

- średnioroczne zatrudnienie pracowników pedagogicznych – 318,76 etatów,
- średnioroczne zatrudnienie pracowników administracji i obsługi – 33,65 etaty,
- średniomiesięczne wydatki poniesione przez szkoły na 1 ucznia – 835,84 zł.

1.4 SZKOŁY PONADGIMNAZJALNE/PONADPODSTAWOWE

W związku z reformą systemu oświaty z dniem 31 sierpnia 2019 r. kończą działalność zasadnicze szkoły zawodowe, które od dnia 1 września 2017 r. zostały przekształcone w branżowe szkoły pierwszego stopnia.

1 września 2019 r. dotychczasowe trzyletnie licea ogólnokształcące zostaną przekształcone w czteroletnie licea ogólnokształcące, a czteroletnie technika w pięcioletnie technika.

W 2018 r. funkcjonowało:

- 15 liceów ogólnokształcących (w tym 5 liceów, które ze względu na brak zainteresowania nie dokonały naboru),
- 11 techników,

- 12 branżowych szkół pierwszego stopnia (w tym 3, które ze względu na brak zainteresowania nie dokonały naboru). Do dnia 31 sierpnia 2019 r. w branżowych szkołach pierwszego stopnia funkcjonują klasy zasadniczych szkół zawodowych.

Szkoły ponadpodstawowe wraz z Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego (CKZiU)

b) szkoły ponadpodstawowe i CKZiU prowadzone przez miasto

- średnioroczne zatrudnienie pracowników pedagogicznych – 1 165,48 etatów,
- średnioroczne zatrudnienie pracowników administracji i obsługi – 290,11 etatów,
- średnioroczna liczba uczniów/dzieci – 10 689,01 uczniów,
- średniomiesięczne wydatki poniesione przez szkoły i CKZiU na 1 ucznia – 740,89 zł.

Nowe kierunki kształcenia.

W rekrutacji na rok szkolny 2018/2019 zaproponowano uczniom nowy kierunek kształcenia w Zespole Szkół Gastronomicznych im. Marii Skłodowskiej-Curie w Częstochowie: technik weterynarii; 1 września 2018 r. uruchomiono 1 klasę pierwszą dla tego kierunku. W celu poszerzenia oferty kształcenia zawodowego szkoły występowały do Powiatowej Rady Rynku Pracy z wnioskami o utworzenie nowych kierunków kształcenia w:

- 1) Zespole Szkół im. gen. Władysława Andersa w Częstochowie w:
  - a) Branżowej Szkole I Stopnia nr 2 w zawodach: optyk-mechanik, zegarmistrz, introligator, drukarz;
  - b) Technikum nr 4 w zawodach: technik tyfloinformatyk, technik realizacji dźwięku;
  - c) Szkole Policealnej dla Dorosłych nr 5 w zawodach: technik realizacji dźwięku, technik informatyk, technik tyfloinformatyk, technik optyk;
- 2) Zespole Szkół im. Jana Kochanowskiego w Częstochowie w Branżowej Szkole I Stopnia nr 1 w zawodzie magazynier.
- 3) Zespole Szkół im. Bolesława Prusa w Częstochowie w Technikum nr 11 w zawodzie technik automatyk.
- 4) Zespole Szkół Gastronomicznych im. Marii Skłodowskiej - Curie w Częstochowie w Technikum nr 8 w zawodach: technik turystyki wiejskiej, technik obsługi turystycznej.
- 5) Zespole Szkół Zawodowych Specjalnych im. Marii Grzegorzewskiej w Częstochowie w:
  - a) Branżowej Szkole Specjalnej I Stopnia w zawodach: pracownik pomocniczy ślusarza, pracownik pomocniczy krawca, asystent fryzjera, pracownik pomocniczy stolarza.
  - b) Technikum Specjalnym nr 13 w zawodach: technik logistyk, technik informatyk.

Jednak ze względu na brak zainteresowania ze strony absolwentów gimnazjów w roku szkolnym 2018/2019 na powyższych kierunkach nie było naboru do kl. I.

1.5 SZKOŁY SPECJALNE

W 2018 r. funkcjonowały:

- 2 przedszkola specjalne,
- 5 szkół podstawowych specjalnych,
- 1 gimnazjum specjalne,
- 5 szkół specjalnych przysposabiających do pracy,
- 1 technikum specjalne,
- 1 branżowa szkoła specjalna pierwszego stopnia.

Szkoły i przedszkola specjalne

- 1) szkoły i przedszkola specjalne **prowadzone przez miasto**
  - średnioroczne zatrudnienie pracowników pedagogicznych – 189,16 etatów,
  - średnioroczne zatrudnienie pracowników administracji i obsługi – 39,62 etatów,
  - średnioroczna liczba uczniów – 290,33 uczniów,
  - średniomiesięczne wydatki poniesione przez szkoły na 1 ucznia – 4 901,61 zł.
- 2) **Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze prowadzone przez miasto:**
  - średnioroczne zatrudnienie pracowników pedagogicznych – 82,28 etatów,
  - średnioroczne zatrudnienie pracowników administracji i obsługi - 23,75 etatów,
  - średnioroczna liczba uczniów – 112,34 uczniów,
  - średniomiesięczne wydatki poniesione przez ośrodek na 1 ucznia – 5 395,94 zł.

1.6 PLACÓWKI OŚWIATOWE

a) Samorządowy Ośrodek Doskonalenia

Samorządowy Ośrodek Doskonalenia w Częstochowie jest placówką publiczną, powołaną 1 września 2000 roku uchwałą Rady Miasta Częstochowy. Jest to pierwsza w województwie śląskim i jedna z pierwszych w kraju placówka doskonalenia nauczycieli utworzona przez samorząd powiatowy.

Priorytetowym zadaniem placówki jest przygotowanie nauczycieli do nowych zadań edukacyjnych, wynikających z procesu wdrażania reformy systemu edukacji oraz wspieranie ich rozwoju zawodowego, który stymuluje rozwój ucznia. Zadanie to ośrodek realizuje m.in. poprzez: organizowanie różnorodnych form doradztwa i doskonalenia zawodowego zgodnie ze zdiagnozowanymi potrzebami nauczycieli (konsultacje indywidualne, konferencje przedmiotowe – metodyczne, szkolenia nieodpłatna i płatne, granty, projekty), kursy kwalifikacyjne, współpracę ze środowiskiem lokalnym, popularyzowanie dobrych praktyk w Biuletynie Edukacyjnym, na stronie internetowej. Z usług placówki corocznie korzysta ponad 17 tysięcy osób, z czego 75% stanowi ich udział w szkoleniach nieodpłatnych.

W Samorządowym Ośrodku Doskonalenia zatrudnionych jest 6 konsultantów, z ośrodkiem współpracuje 28 doradców metodycznych. Atutem ośrodka jest nowoczesna baza dydaktyczna, przestronne 4 sale dydaktyczne, w tym pracownia komputerowa na 15 stanowisk ze stałym szerokopasmowym dostępem do Internetu, 3 gabinety konsultantów i 2 gabinety doradców oraz czytelnia.

W roku sprawozdawczym 2018 placówka proponowała szeroką ofertę doskonalenia i wspierania nauczycieli: konsultacje indywidualne, grupowe, konferencje przedmiotowo-metodyczne, konferencje naukowo-metodyczne, konferencje informacyjno-szkoleniowe, szkolenia nieodpłatne i płatne, granty, projekty, sieci współpracy i samokształcenia, współpracę ze środowiskiem lokalnym. W ramach współpracy z Wyższą Szkołą Biznesu w Dąbrowie Górniczej w ofercie znalazły się także studia podyplomowe m. in. z zakresu Autyzmu, zespołu Aspergera oraz innych całościowych zaburzeń rozwojowych czy Terapii pedagogicznej z elementami rewalidacji. SOD organizuje i prowadzi w Mieście Częstochowa wspomaganie szkół i placówek.

W Samorządowym Ośrodku Doskonalenia swoje zadania realizowały także trzy zespoły: Zespół informatyków, Zespół ds. BHP oraz od maja 2018 r. Zespół ds. ochrony danych osobowych. Celem ich funkcjonowania jest zapewnienie częstochowskim szkołom i placówkom oświatowym wsparcia w zakresie utrzymania sprawności infrastruktury informatycznej i efektywnego wykorzystania narzędzi technologii informacyjnej w procesie dydaktycznym oraz usług, m. in. w formie: szkoleń BHP, oceny ryzyka zawodowego, udziału w przeglądach obiektów budowlanych, kontroli stanu technicznego i bezpieczeństwa, współpracy z instytucjami takimi jak: Państwowa Inspekcja Pracy, Państwowa Inspekcja Sanitarno-Epidemiologiczna, Państwowa Straż Pożarna, Urząd Dozoru Technicznego oraz realizacji umów z zakresu medycyny pracy, natomiast inspektorzy ochrony danych zajmują się dokonywaniem oceny skutków planowanych operacji związanych z przetwarzaniem danych osobowych (analiza ryzyka), współpracą z organem nadzorczym – Prezesem Urzędu Ochrony Danych Osobowych.

Średnioroczne zatrudnienie pracowników pedagogicznych – 5,67 etatów, natomiast średnioroczne zatrudnienie pracowników administracji i obsługi - 14,32 etatów.

b) Bursa Miejska

Bursa Miejska zapewnia pobyt uczniom na terenie miasta Częstochowy w okresie pobierania nauki. Dysponuje 448 miejscami w 3 internatach. W roku 2018 w Bursie Miejskiej średniorocznie przebywało 336 uczniów. Ponadto:

- średnioroczne zatrudnienie pracowników pedagogicznych - 36,97 etatów,
- średnioroczne zatrudnienie pracowników administracji i obsługi - 48,7 etatów,
- średnioroczne wydatki poniesione przez bursę na 1 ucznia – 1 215,39 zł.

c) Zespół Poradni Psychologiczno – Pedagogicznych

Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Częstochowie jest publiczną placówką oświatową, w skład której wchodzi 4 placówki:

1. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 1 ul. Marysia 93B
2. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 2 ul. Kosmowskiej 5
3. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 3 ul. Łukasińskiego 40
4. Centrum Informacji Zawodowej ul. Łukasińskiego 40

Terenem działania Zespołu Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych jest miasto Częstochowa w aktualnych granicach administracyjnych.

Z usług placówki korzystać mogą dzieci i młodzież przedszkoli, szkół i placówek mających siedzibę na terenie działania Zespołu oraz ich rodzice (prawni opiekunowie), a także nauczyciele i wychowawcy. Dzieciom nieuczęszczającym do przedszkola i szkoły, a także ich rodzicom Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych udziela pomocy o ile ich miejsce zamieszkania leży w obrębie działania Zespołu.

Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych udziela dzieciom (od momentu urodzenia) i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym pomocy logopedycznej, pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu, a także udziela rodzicom (prawnym opiekunom) i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej związanej z wychowaniem i kształceniem dzieci i młodzieży.

W roku 2018 średnioroczne zatrudnienie pracowników pedagogicznych wynosiło 77,37 etaty, natomiast pracowników administracji i obsługi – 19 etatów.

Formy pomocy udzielanej przez Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w roku 2018		
L.p.	Pomoc bezpośrednia udzielona dzieciom i młodzieży	ZPPP
1	Liczba dzieci przyjętych przez wszystkie placówki wchodzące w skład ZPPP	25571
2	Terapia psychologiczna, w tym psychoterapia	347
3	Zajęcia grupowe prowadzone w szkołach i placówkach	4004
4	Zajęcia grupowe aktywizujące do wyboru kierunku kształcenia zawodu	2555
5	Terapia logopedyczna	226
6	Zajęcia korekcyjno-kompensacyjne (terapia pedagogiczna)	79
7	Odroczenie obowiązku szkolnego	42
8	Przyspieszenie obowiązku szkolnego	2

L.p.	Rodzaje wydanych orzeczeń dla uczniów:	ZPPP
1	Niestyszących i słabowidzących	37
2	Niewidomych i słabowidzących	30
3	Z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją	19
4	Z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim	49
5	Z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym	51
6	Z autyzmem, w tym z Zespołem Aspergera	168
7	Z niepełnosprawnościami sprzężonymi	103
8	Zagrożonych niedostosowaniem społecznym	12
9	O potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych	18
10	O potrzebie nauczania indywidualnego	317
suma		804

d) Biuro Finansów Oświaty zapewnia obsługę finansową dla łącznie 90 szkół i przedszkoli (z wyjątkiem szkół ponadgimnazjalnych/ponadpodstawowych). Średnioroczne zatrudnienie pracowników administracji i obsługi 64 etatów.

e) Realizacja zajęć wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka (WWR) w szkołach prowadzonych przez miasto (**ZSS nr 23, MP nr 31, ZSP nr 3**)

- średnioroczne zatrudnienie pracowników pedagogicznych - 3,14 etatów,
- średnioroczna liczba dzieci objętych WWR - 40,33 dzieci,
- średniomiesięczne wydatki poniesione przez szkoły na 1 ucznia – 409,66 zł.

1.7 PRZEDSZKOLA I SZKOŁY NIEPUBLICZNE DOTOWANE PROWADZONE PRZEZ OSOBY INNE NIŻ JST

W ramach prowadzonej ewidencji, obejmującej szkoły i placówki prowadzone przez podmioty inne niż samorząd uzupełniająca ofertę kształcenia i opieki, w roku sprawozdawczym wydano 1 zezwolenie na założenie publicznej placówki oświatowej wpisanej do rejestru wydanych zezwoleń na założenie szkoły lub placówki publicznej, 5 zaświadczeń o wpisie do ewidencji prowadzonej przez Prezydenta Miasta Częstochowy, 28 zaświadczeń o zmianach we wpisach szkół i placówek niepublicznych, 2 decyzje o zmianie decyzji w sprawie udzielenia zezwolenia na założenie szkoły publicznej. W tym samym czasie wykreślono z ewidencji 15 szkół i placówek niepublicznych, wydano 3 decyzje odmowne o udzielenie zezwolenia na założenie szkoły publicznej oraz 4 decyzje odmawiające wpisu szkół do ewidencji szkół i placówek niepublicznych.

W roku 2018 w Częstochowie funkcjonowało łącznie 121 szkół i placówek niepublicznych i publicznych prowadzonych przez osoby prawne inne niż jst, dotowanych przez Miasto:

Przedszkola publiczne prowadzone przez osoby prawne inne niż jednostka samorządu terytorialnego lub osoby fizyczne:

- liczba przedszkoli – 3,
- średnioroczna liczba uczniów - 252,25 uczniów,
- średniomiesięczna kwota dotacji - 922,64 zł.

Przedszkola niepubliczne:

- liczba przedszkoli – 27,
- średnioroczna liczba uczniów – 1 458,67 uczniów,
- średniomiesięczna kwota dotacji - 834,04 zł.

Punkty przedszkolne niepubliczne:

- liczba punktów przedszkolnych - 6
- średnioroczna liczba uczniów - 82,83 uczniów,
- średniomiesięczna kwota dotacji - 542,03 zł.

Oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych

a) oddziały przedszkolne w **publicznych** szkołach podstawowych **prowadzone przez osoby prawne inne niż jednostka samorządu terytorialnego lub osoby fizyczne**

- średnioroczna liczba uczniów - 9,42 uczniów,
- średniomiesięczna kwota dotacji – 612,85 zł.

b) oddziały przedszkolne w **niepublicznych** szkołach podstawowych o uprawnieniach szkoły publicznej:

- średnioroczna liczba uczniów - 70,42 uczniów,
- średniomiesięczna kwota dotacji – 492,38 zł.

Szkoły podstawowe

a) szkoły podstawowe **publiczne prowadzone przez osoby prawne inne niż jednostka samorządu terytorialnego lub osoby fizyczne**

- liczba szkół podstawowych – 2,
- średnioroczna liczba uczniów - 531,50 uczniów,
- średniomiesięczna kwota dotacji – 771,18 zł.

b) szkoły podstawowe **niepubliczne** o uprawnieniach szkoły publicznej:

- liczba szkół podstawowych – 9,
- średnioroczna liczba uczniów - 1 073,42 uczniów,
- średniomiesięczna kwota dotacji – 571,23 zł.

Gimnazja oraz oddziały gimnazjalne w innych typach szkół

a) gimnazja i oddziały gimnazjalne w szkołach **publicznych prowadzonych przez osoby prawne inne niż jednostka samorządu terytorialnego lub osoby fizyczne:**

- liczba szkół z oddziałami gimnazjalnymi - 6,
- średnioroczna liczba uczniów - 237,83 uczniów,
- średniomiesięczna kwota dotacji - 1 174,05 zł

b) gimnazja i oddziały gimnazjalne w szkołach **niepublicznych** o uprawnieniach szkoły publicznej:

- liczba gimnazjów i szkół z oddziałami gimnazjalnymi - 7,
- średnioroczna liczba uczniów - 178,08 uczniów,

- średniomiesięczna kwota dotacji - 504,29 zł.

Szkoły ponadpodstawowe:

- a) szkoły ponadpodstawowe publiczne **prowadzone przez osoby prawne inne niż jednostka samorządu terytorialnego lub osoby fizyczne**
- liczba szkół - 2,
  - średnioroczna liczba uczniów – 56,75 uczniów,
  - średniomiesięczna kwota dotacji – 754,10 zł.
- b) szkoły ponadpodstawowe **niepubliczne** o uprawnieniach szkoły publicznej:
- liczba szkół – 33,
  - średnioroczna liczba uczniów – 3 111,83 uczniów,
  - średniomiesięczna kwota dotacji – 384,88 zł.

Szkoły i przedszkola specjalne

- a) szkoły specjalne **publiczne prowadzone przez osoby prawne inne niż jednostka samorządu terytorialnego lub osoby fizyczne:**
- liczba szkół – 2,
  - średnioroczna liczba uczniów - 73,08 uczniów,
  - średniomiesięczna kwota dotacji – 3 756,85 zł.
- b) szkoły i przedszkola **specjalne niepubliczne** o uprawnieniach szkoły publicznej
- liczba szkół i przedszkoli – 13,
  - średnioroczna liczba uczniów/dzieci -340,25 uczniów,
  - średniomiesięczna kwota dotacji – 3 602,89 zł.

Specjalne ośrodki wychowawcze niepubliczne:

- liczba ośrodków – 3,
- średnioroczna liczba uczniów/dzieci -155 uczniów,
- średniomiesięczna kwota dotacji – 3 052,92 zł.

Niepubliczne placówki wychowania pozaszkolnego

- liczba placówek – 3,
- średnioroczna liczba uczniów/dzieci -246,67 uczniów,
- średniomiesięczna kwota dotacji – 15,97 zł.

Internaty i bursy szkolne

- a) **Internat Niższego Seminarium Duchownego Archidiecezji Częstochowskiej Liceum Ogólnokształcącego:**
- średnioroczna liczba uczniów - 26,33 uczniów,
  - średniomiesięczna kwota dotacji - 710,47 zł.

Niepubliczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne:

- liczba poradni – 4
- średnioroczna liczba dzieci objętych WWR - 520,58,
- średniomiesięczna kwota dotacji – 394,53 zł.

Realizacja zajęć wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka (WWR) w szkołach, przedszkolach i punkty przedszkolne niepubliczne:

- średnioroczna liczba dzieci objętych WWR - 118 dzieci, średniomiesięczna kwota dotacji – 391 zł.

2. FINANSE OŚWIATY

Zadania realizowane w zakresie oświaty i wychowania oraz edukacyjnej opieki wychowawczej finansowane były ze środków własnych miasta, dotacji celowych oraz z części oświatowej subwencji ogólnej. Podstawą określenia przez Ministerstwo Edukacji Narodowej kwoty części oświatowej subwencji ogólnej na 2018 r. była liczba uczniów w szkołach prowadzonych i dotowanych przez jednostkę samorządu terytorialnego. Łączna liczba uczniów przyjęta do naliczenia części oświatowej subwencji ogólnej dla miasta Częstochowy we wszystkich typach szkół w mieście finansowanych z subwencji wyniosła 32.986 uczniów. Wartości wag, wg których kalkulowana była część oświatowa subwencji ogólnej nie uwzględniały jednak rzeczywistych kosztów ponoszonych na realizację zadań oświatowych.

Ministerstwo Edukacji Narodowej na 2018 r. określiło finansowy standard A stanowiący kalkulacyjną kwotę jednostkową na ucznia przeliczeniowego w wysokości 5.409,1141. Kwota otrzymanej w 2018 r. części oświatowej subwencji ogólnej wyniosła 278 026 926 zł. Wydatki na zadania oświatowe subwencionowane wyniosły 371 459 945,43 zł, dofinansowanie z dochodów własnych miasta wyniosło 90 425 423,16 zł, co stanowi 24,3 % wydatków poniesionych na zadania subwencionowane. Wydatki na zadania w zakresie oświaty i wychowania nie objęte subwencją (zapewnienie kształcenia, wychowania i opieki w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych i innych formach wychowania przedszkolnego dzieciom w wieku do 5 lat oraz dowożenie uczniów do szkół) wyniosły 52 020 586,24 zł, z tego z dochodów własnych miasta sfinansowane zostały wydatki w kwocie 44 944 536,24 zł. Pozostała kwota sfinansowana została z dotacji celowej z budżetu państwa.

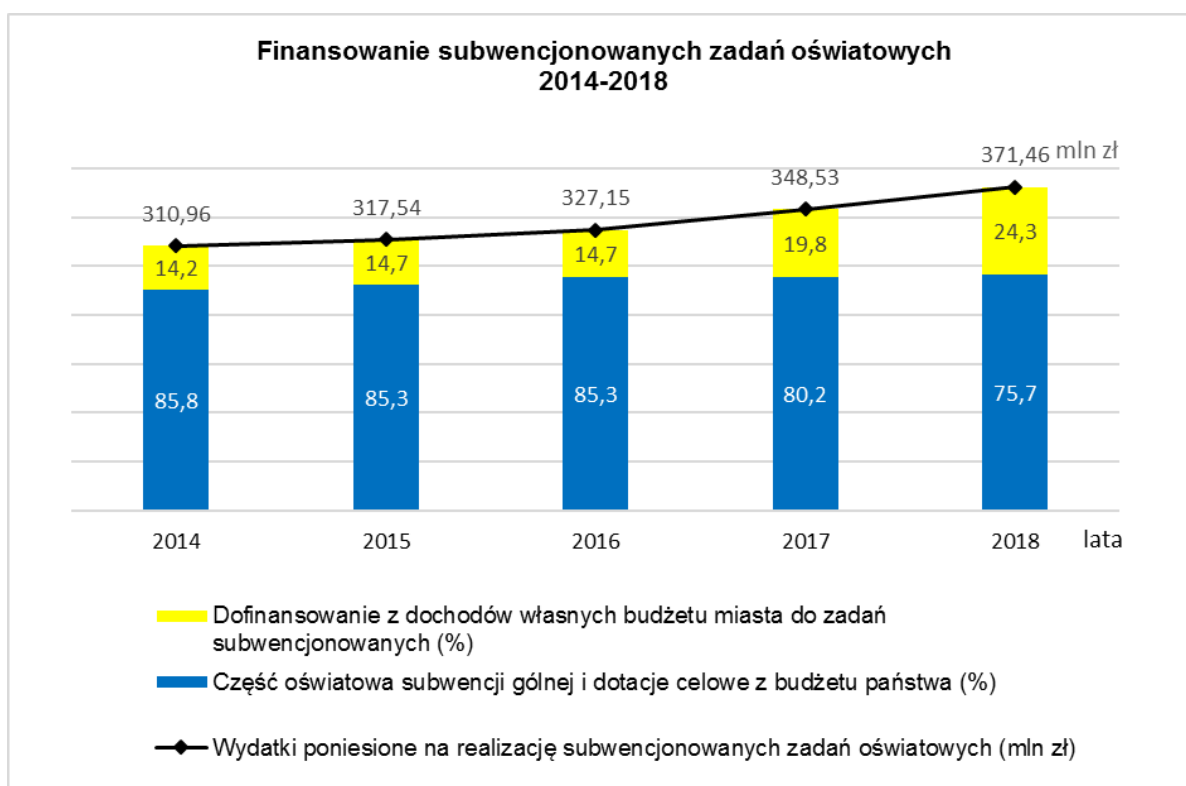
W 2018 r. wynikająca z podziału części oświatowej subwencji ogólnej kwota przypadająca na szkoły i placówki oświatowe prowadzone przez miasto (216,1 mln zł) nie wystarczała nawet na pokrycie kosztów wynagrodzeń pracowników tych jednostek (261,8 mln zł). Niezależnie od konieczności realizacji obligatoryjnych zadań nałożonych ustawami na gminie spoczywał obowiązek sfinansowania zadań niesubwencionowanych, czyli zapewnienia wychowania przedszkolnego dzieciom do 5 lat, przeprowadzenia niezbędnych inwestycji w zakresie bazy oświatowej oraz doposażenie szkół w sprzęt, wyposażenie i pomoce dydaktyczne niezbędne do realizacji nowej podstawy programowej z fizyki, chemii oraz informatyki w szkołach podstawowych (łącznie 45 placówek prowadzonych przez miasto). Wystosowany do Ministerstwa Edukacji Narodowej wniosek o pokrycie oszacowanych na 11,9 mln zł wydatków w tym zakresie środkami finansowymi z budżetu państwa skutkowało przyznaniem kwoty jedynie w wysokości 953,3 tys. zł, ale w ramach kryterium podziału 0,4% rezerwy części oświatowej subwencji ogólnej.

Potrzeby finansowe miasta związane ze zmianami w organizacji szkół w roku szkolnym 2018/2019 i otrzymane w 2018 r. dofinansowanie z rezerwy części oświatowej subwencji ogólnej kształtowały się następująco:

- 1) wydatki budżetu miasta poniesione w 2018 r. w związku z wypłatą odpraw dla nauczycieli, z którymi rozwiązano stosunek pracy z uwagi na brak możliwości zatrudnienia w roku szkolnym 2018/2019 ze względu na zmiany organizacyjne w szkołach wyniosły 1.354,7 tys. zł, w tym 686,7 tys. zł stanowiły odprawy dla nauczycieli, z którymi rozwiązano stosunek pracy ze względu na zmiany organizacyjne powodujące wygaszenie kształcenia w gimnazjum. W ramach dofinansowania z rezerwy części oświatowej subwencji ogólnej miasto otrzymało na wypłatę odpraw 200,3 tys. zł, co stanowi zaledwie niecałe 15% potrzeb;
- 2) potrzeby finansowe miasta związane z dostosowaniem ośmioletnich szkół podstawowych do realizacji nowej podstawy programowej z przedmiotów fizyka, chemia i informatyka to kwota 11.876 tys. zł, która z uwagi na ograniczone możliwości budżetu miasta nie mogła zostać zabezpieczona w budżecie w 2018 r.
Dofinansowanie w ramach rezerwy subwencji oświatowej obejmuje jedynie wyposażenie w pomoce dydaktyczne niezbędne do realizacji podstawy programowej z przedmiotów przyrodniczych (biologia, geografia, chemia i fizyka) w szkołach podstawowych, które nie mają w strukturze od 1 września 2018 r. klas dotychczasowego gimnazjum. Program wsparcia finansowego przewidziany jest na 4 lata. Z uwagi na roczny limit aplikowania o dofinansowanie miasto mogło ubiegać się w 2018 r. o dofinansowanie zaledwie dla 7 z 26 szkół uprawnionych do aplikowania o dofinansowanie. Z wnioskowanego w ramach rezerwy subwencji oświatowej dofinansowania w kwocie 1.274,7 tys. zł miasto otrzymało kwotę 525 tys. zł, co stanowi niewiele ponad 41% kwoty wnioskowanej.

Dostosowania do realizacji nowej podstawy programowej wymagają jednak nie tylko szkoły podstawowe, które nie mają w swojej strukturze klas dotychczasowego gimnazjum, ale również szkoły podstawowe, do których włączone zostały klasy dotychczasowych gimnazjów oraz szkoły podstawowe powstałe z przekształcenia gimnazjów (20 szkół);

- 3) związku ze wzrostem w 2018 r. zadań szkolnych i pozaszkolnych, polegającym na wzroście liczby uczniów przeliczeniowych w stosunku do danych przyjętych do naliczenia algorytmem części oświatowej subwencji ogólnej na 2018 r. miasto wnioskowało o dofinansowanie z rezerwy subwencji oświatowej w kwocie 2.818,8 tys. zł, z których otrzymało 194,2 tys. zł, co stanowi zaledwie 7% kwoty wnioskowanej;
- 4) w związku z rozpoczęciem kształcenia w roku 2018 w zawodach, w których szkoły dotychczas nie prowadziły takiego kształcenia miasto ubiegało się o dofinansowanie w zakresie sprzętu szkolnego i pomocy dydaktycznych w kwocie 39,5 tys. zł, z czego otrzymało 33,7 tys. zł., co stanowi 85% kwoty wnioskowanej.

Analiza źródeł finansowania oświaty na przestrzeni ostatnich 5 lat wykazuje, że w roku 2014 budżet miasta dofinansowywał 14% ogólnych kosztów, natomiast w roku 2018 Miasto Częstochowa pokrywało ze swojego budżetu prawie ¼ kosztów funkcjonowania oświaty. Równocześnie subwencja i dotacje celowe z budżetu Państwa zmniejszyły się w tym okresie aż o 10 mln zł (przy równoczesnym wzroście kosztów funkcjonowania oświaty, w szczególności w wyniku ustawowych zmian przepisów).

Niezmiernie ważne informacje w tym temacie zawarł Związek Miast Polskich w merytorycznych apelach kierowanych do Ministerstwa Edukacji. Wynika z nich, że subwencja przekazywana przez budżet Państwa nie wystarcza nawet na pokrycie samych wynagrodzeń nauczycieli ze składkami ZUS. Obrazuje to poniższa tabela:

WYDATKI SAMORZĄDÓW NA WSZYSTKIE ZADANIA Z ZAKRESU OŚWIATY I WYCHOWANIA
Subwencja nie wystarcza nawet na wynagrodzenia nauczycieli ze składkami ZUS

Wyszczególnienie	ROK 2017		ROK 2018	
	Gminy (wszystkie w kraju)	Miasta na prawach powiatu (wszystkie)	CZĘSTOCHOWA	CZĘSTOCHOWA
	<i>w tys. zł.</i>			
WYDATKI OGÓŁEM	34 482 749	22 271 008	398 637	433 153
<i>w tym:</i>				
Wynagrodzenia	19 337 121	12 272 757	236 431	250 251
Składki ZUS	3 643 201	2 215 744	42 997	45 356
Materiały i usługi	4 555 211	2 455 469	32 244	31 504
Dotacje (szkoły niepubliczne)	2 586 353	3 122 072	64 836	77 054
Wydatki majątkowe	2 183 907	1 213 474	2 860	9 672
SUBWENCJA OŚWIATOWA	19 912 260	13 750 317	276 358	278 027

2.1. Dofinansowanie pracodawcom kosztów kształcenia pracowników młodocianych

W celu przygotowania zawodowego poprzez praktyczną naukę zawodu lub przyuczenia do wykonywania określonej pracy młodocianych pracowników wydano 79 decyzji o dofinansowaniu wyszkolenia 70 młodocianych przez 49 firm. Łącznie wydatkowano na ten cel kwotę 440 808,30 zł.

2.2. Wyprawka szkolna

Realizując rządowy program "Wyprawka szkolna", którego celem jest wyrównywanie szans edukacyjnych i wspieranie rozwoju edukacyjnego uczniów niepełnosprawnych przez dofinansowanie zakupu podręczników i materiałów edukacyjnych, udzielono wsparcia 180 uczniom szkół publicznych oraz 91 uczniom szkół niepublicznych. Łącznie wydatkowano na ten cel 75 852,25 zł.

2.3. Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa

Gmina Miasto Częstochowa jako organ prowadzący zgłosiła 12 zespołów szkół do kolejnej edycji organizowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej programu: Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa, polegającego na dofinansowaniu księgozbiorów dla bibliotek szkolnych. Ministerialne dofinansowanie na łączną kwotę 81 600,00 zł uzyskało 10 częstochowskich placówek. Obowiązkowy wkład własny organu prowadzącego do programu wyniósł 20 400,00 zł. W ramach programu szkoły - beneficjenci wzbogacili swoje księgozbiory o 7351 egzemplarzy książek i e-booków.

2.4. Aktywna Tablica 2018

34 z 36 częstochowskich szkół podstawowych zgłoszonych przez Gminę Miasto Częstochowa do realizowanego pod auspicjami Ministerstwa Edukacji Narodowej programu "Aktywna Tablica" - edycja 2018 otrzymało dofinansowanie w wysokości 593 420,00 zł na zakup tablic interaktywnych i sprzętu komputerowego. Obowiązkowy wkład własny gminy (20 % kwoty dofinansowania) wyniósł 118 684,00 zł.

2.5. Remonty w placówkach oświatowych

W 2018 roku Wydział Edukacji w ramach posiadanych środków finansowych przeznaczył na remont placówek oświatowych kwotę 412 861,00 zł. W ramach przeprowadzonych prac wyremontowano m.in. podłogi w salach lekcyjnych, odnowiono ciągi komunikacyjne, wymieniono instalację elektryczną w kuchniach szkolnych oraz zrealizowano zadania wynikające z zaleceń Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Częstochowie.

3. POZOSTAŁE DZIAŁANIA REALIZOWANE W ZAKRESIE ZADAŃ EDUKACYJNYCH

3.1 Nagrody dla nauczycieli

W roku sprawozdawczym 139. częstochowskich nauczycieli otrzymało *Nagrody Prezydenta Miasta Częstochowy za osiągnięcia w pracy dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej*. Sposób przyznawania nagród dla nauczycieli określono w Uchwale nr 125.XIII.2015 Rady Miasta Częstochowy z dnia 2 lipca 2015 r. w sprawie trybu i kryteriów przyznawania nagród dla nauczycieli za ich osiągnięcia w pracy dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej. Przyznano: 1 nagrodę I stopnia, 13 nagród II stopnia i 125 nagród III stopnia.

Nagroda III stopnia wyniosła 2900,00 brutto, II stopnia - 5800,00 brutto, I stopnia 8700,00 brutto. Łączna suma nagród wyniosła 446 600,00 zł. Wyróżnienia wręczono z okazji Dnia Edukacji Narodowej, podczas uroczystej gali w Miejskim Domu Kultury w Częstochowie.

3.2 Dowożenie oraz zwrot kosztów przejazdu dzieci i uczniów niepełnosprawnych z miejsca zamieszkania do przedszkola, szkoły lub ośrodka rewalidacyjno-wychowawczego umożliwiającego realizację obowiązku szkolnego i obowiązku nauki w przypadku zapewnienia dowozu i opieki przez rodziców, prawnych opiekunów oraz osoby (podmioty) sprawujące pieczę zastępczą

Wydział Edukacji realizuje zadanie związane z dowożeniem oraz ze zwrotem kosztów przejazdu dzieci i uczniów niepełnosprawnych z miejsca zamieszkania do przedszkola, szkoły lub ośrodka rewalidacyjno-wychowawczego umożliwiającego realizację obowiązku szkolnego i obowiązku nauki w przypadku zapewnienia dowozu i opieki przez rodziców, prawnych opiekunów oraz osoby (podmioty) sprawujące pieczę zastępczą.

Wydatki w roku 2018 związane z realizacją ww. zadania wyniosły 231 878 zł, w tym 196 645 zł stanowiły koszty dowożenia lub zwrotu kosztów dowożenia uczniów do przedszkoli i szkół prowadzonych przez gminę Częstochowa, a 35 233 zł stanowiły koszty zwrotu kosztów dowożenia dzieci i uczniów uczęszczających do prowadzonych przez inne osoby fizyczne i prawne niepublicznych przedszkoli i szkół w Częstochowie.

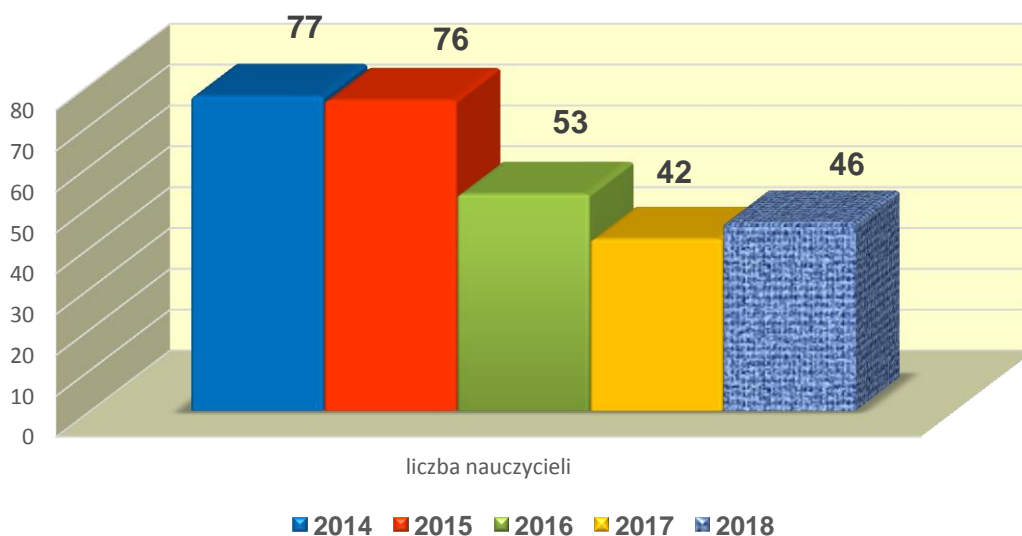
3.4. Awans zawodowy nauczyciela – stopień nauczyciela mianowanego

W 2018 roku wpłynęło 46 wniosków nauczycieli kontraktowych ubiegających się o kolejny stopień awansu zawodowego. W wyniku przeprowadzonych postępowań egzaminacyjnych na stopień nauczyciela mianowanego, wszystkim wnioskodawcom wydano decyzje administracyjne o nadaniu stopnia awansu zawodowego nauczyciela mianowanego.

Pozwoliło to grupie nauczycieli zatrudnionych w szkołach i placówkach prowadzonych przez Miasto Częstochowa podnieść kwalifikacje zawodowe oraz wysokość wynagrodzenia zasadniczego.

Liczba nauczycieli, którzy uzyskali awans na stopień nauczyciela mianowanego w latach 2014-2018

3.5. Powierzenia stanowisk dyrektora szkoły lub placówki oświatowej

W roku 2018 przeprowadzono 18 postępowań konkursowych na stanowiska dyrektorów szkół i placówek oświatowych. 2 postępowania konkursowe nie zostały rozstrzygnięte, w związku z powyższym, zgodnie z przepisami prawa oświatowego, organ prowadzący wskazał kandydatów na stanowiska dyrektorów szkół.

3.6. Utworzenie nowych szkół

Uchwałą Rady Miasta Częstochowy nr 807.LVI.2018 w Zespole Szkół Zawodowych Specjalnych im. Marii Grzegorzewskiej w Częstochowie utworzono Technikum Specjalne nr 13, w skład którego docelowo mają wchodzić 2 oddziały dla uczniów w normie intelektualnej z zespołem Aspergera, autyzmem, słabosłyszących, z niepełnosprawnością ruchową w tym z afazją i niepełnosprawnościami sprzężonymi. Planowane kierunki kształcenia to: technik informatyk oraz technik logistyk. 1 września 2018 r. uruchomiono 1 oddział kształcący w zawodzie technik informatyk.

3.7 Nabór elektroniczny do miejskich przedszkoli oraz klas I szkół podstawowych i ponadgimnazjalnych

Rekrutacja elektroniczna prowadzona jest w przedszkolach i wszystkich typach szkół poprzez logowanie kandydatów w systemie elektronicznym.

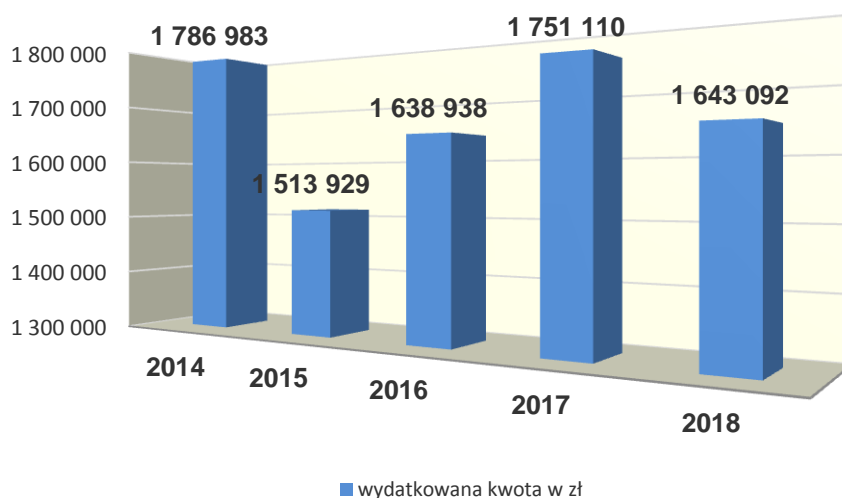
3.8 Matura międzynarodowa w II LO im. Romualda Traugutta

10 grudnia 2018 r. II Liceum Ogólnokształcące im. Romualda Traugutta otrzymało od Organizacji Matury Międzynarodowej list potwierdzający akceptację szkoły w Programie Matury Międzynarodowej, co oznacza przyznanie uprawnień do realizacji tego programu. Zaświadczenie nadające uprawnienia do realizacji matury międzynarodowej szkoła otrzyma po odebraniu przez Organizację potwierdzenia akceptacji warunków realizacji programu matury międzynarodowej podpisanych przez organ prowadzący szkołę, podpisanego i przesłanego do Organizacji 19.12.2018 r. Starania o uprawnienia do organizacji matury międzynarodowej w II LO trwają od czerwca 2016 roku. Szkoła uzyskała wówczas od International Baccalaureate Organization statut kandydacki. Dyplom IB wydawany przez International Baccalaureate Organization w Genewie jest równoprawny z maturą polską i uznawany jest przez większość najlepszych uczelni na świecie, m.in. brytyjski Oxford i Cambridge. Tzw. matura międzynarodowa adresowana jest do uczniów o ponadprzeciętnych aspiracjach i motywacjach.

3.9 Doskonalenie i doksztalcenie zawodowe nauczycieli oraz wspieranie dyrektorów szkół i placówek oświatowych w zakresie realizacji przez nich funkcji kierowniczych

W związku z potrzebami rynkowymi i zapotrzebowaniem ze strony szkół, zarządzeniem Prezydenta Miasta Częstochowy: nr 2619.2018 z 27 sierpnia 2018 r. w sprawie ustalenia maksymalnych kwot dofinansowania opłat za kształcenie nauczycieli, pobieranych przez szkoły wyższe i zakłady kształcenia nauczycieli oraz specjalności i formy kształcenia, na które dofinansowanie jest przyznawane, określono specjalności oraz formy kształcenia zawodowego dofinansowywane w ramach środków przeznaczonych na doskonalenie zawodowe nauczycieli. W roku 2018 na ww. zadanie wydatkowano kwotę 1 643 092,68 zł.

Wydatki na doskonalenie zawodowe nauczycieli w latach 2014-2018

3.10 Nagrody Prezydenta Miasta Częstochowy dla uczniów szczególnie uzdolnionych

Zgodnie z tradycją lat ubiegłych najzdolniejszym uczniom częstochowskich szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych (z wyjątkiem szkół artystycznych) wręczono Nagrody Prezydenta Miasta Częstochowy. W roku sprawozdawczym przyznano łącznie 76 nagród na kwotę 57 200,00 zł. Wyróżnienia otrzymało 47 uczniów szkół podstawowych i gimnazjów (w tym 18 w placówkach niepublicznych) oraz 29 uczniów szkół ponadpodstawowych, a wręczono je podczas uroczystej gali w Miejskim Domu Kultury.

3.11 Programy: Ferie w mieście i Lato w mieście

Program Ferie/Lato w mieście to cykliczny program realizowany w okresie ferii letnich i zimowych. Jego celem jest zapewnienie uczniom częstochowskich szkół możliwości bezpiecznego wypoczynku, zdobywanie nowych doświadczeń i rozwijanie zainteresowań. W trakcie ferii zimowych dla województwa śląskiego (29 stycznia - 9 lutego) organizacji wypoczynku dla dzieci podjęło się 13 częstochowskich placówek; 8 szkół podstawowych, 4 szkoły ponadpodstawowe i 2 szkoły specjalne. W ofercie dominowały zajęcia w ramach półkolonii i tzw. "otwartych drzwi". Ogółem opieką w czasie ferii objęto blisko 1800 dzieci. Zimowy wypoczynek w częstochowskich szkołach został dofinansowany przez Urząd Miasta kwotą 29 547,00 zł.

Akcja "Lato w mieście" została dofinansowana kwotą 24 970,00 zł. Uczestniczyło w niej 10 placówek: 5 szkół podstawowych, 3 szkoły ponadpodstawowe i 2 szkoły specjalne. W zajęciach stacjonarnych na terenie szkół oraz w wycieczkach wzięło udział około 1000 dzieci.

3.12 Wspieranie szkolenia sportowego dzieci i młodzieży oraz kształtowanie nawyków prozdrowotnych

W roku sprawozdawczym młodzież chcąc doskonalić umiejętności sportowe mogła kontynuować zajęcia w klasach sportowych następujących szkół: Szkoły Podstawowej nr 21 i Szkoły Podstawowej nr 38 (profile klas: taniec i piłka nożna), Szkoły Podstawowej nr 32 (profil klasy: siatkówka), Szkoły Podstawowej nr 36 (pływanie), Szkoły Podstawowej nr 48 (speedrower), Szkoły Podstawowej nr 7 (piłka nożna i lekkoatletyka), Szkoły Podstawowej nr 13 (koszykówka), Szkoły Podstawowej nr 8 (piłka nożna, pływanie, taniec).

W roku 2018 w zajęciach Programu *Powszechnej Nauki Pływania*, skierowanego dla uczniów klas II szkół podstawowych, których organem prowadzącym jest Miasto Częstochowa, udział wzięło 1 619 uczniów z 85 klas, realizując 69 godzin basenowych.

3.13 Dofinansowanie uroczystości jubileuszowych częstochowskich szkołach i placówkach oświatowych

W roku 2018 dofinansowano organizację uroczystości związanych z jubileuszami istnienia częstochowskich szkół i placówek oświatowych. Uroczyste akademie odbyły się w:

- III Liceum Ogólnokształcącym im. Władysława Biegańskiego - 25-lecie istnienia,
- Szkole Podstawowej nr 33 im. Marii Kownackiej - 55-lecie istnienia,
- Szkole Podstawowej nr 53 im. Marii Skłodowskiej-Curie - 30-lecie istnienia,
- Szkole Podstawowej w Zespole Szkół Specjalnych nr 45 - 50-lecie istnienia,
- Szkole Podstawowej nr 52 - 200-lecie oświaty w Dźbowie,
- Miejskim Przedszkolu nr 19 - 55-lecie istnienia,
- Miejskim Przedszkolu nr 16 - 30-lecie istnienia,
- Miejskim Przedszkolu nr 36 - 25-lecie istnienia,
- Zespole Szkół Specjalnych nr 23 im. Janusza Korczaka - 80-lecie istnienia.

W 2018 roku Rada Miasta Częstochowy podjęła uchwały w sprawie nadania imienia następującym placówkom oświatowym:

- Szkole Podstawowej nr 48 - imię Armii Krajowej,
- Miejskiemu Przedszkolu nr 44 - imię Janusza Korczaka,
- Miejskiemu Przedszkolu nr 12 - imię Ireny Szewińskiej.

3.14 Wspieranie szkół i placówek oświatowych w realizacji programów finansowanych ze środków unijnych

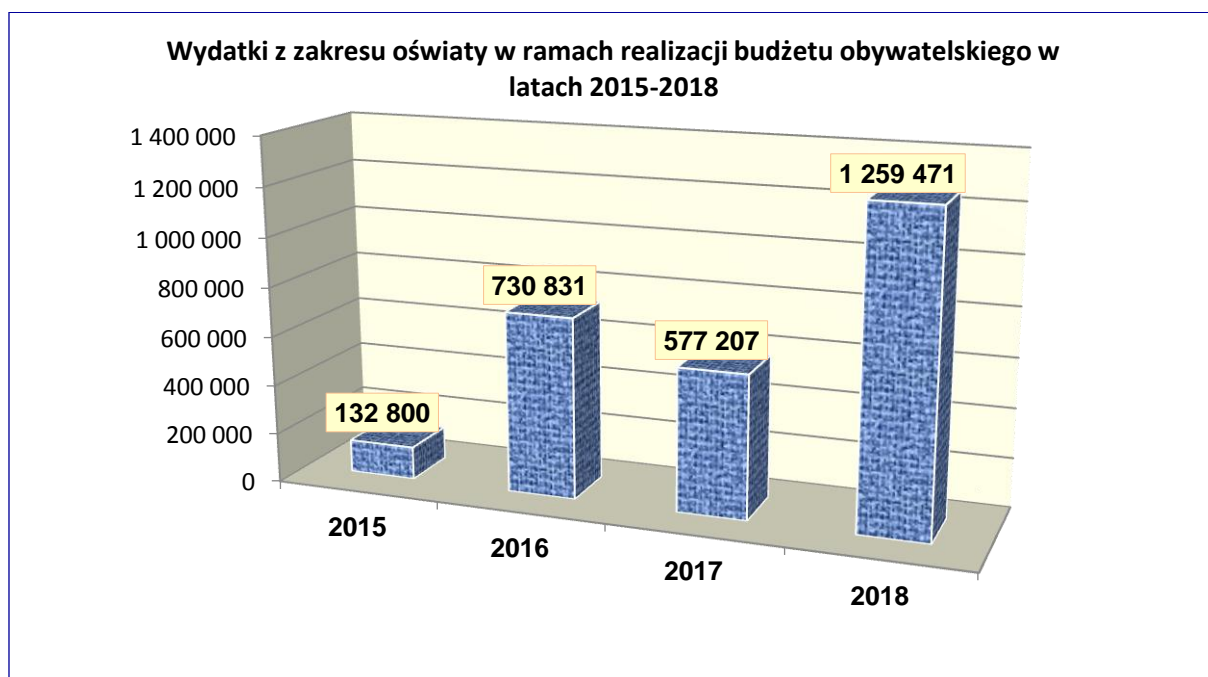
W roku 2018 dyrektorom szkół i placówek oświatowych udzielono 38 pełnomocnictw umożliwiających realizację dofinansowanych ze środków Unii Europejskiej projektów w ramach programu Erasmus+, 7 pełnomocnictw do projektów w ramach programu PO WER oraz pełnomocnictwo do realizacji projektu w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego.

Budżet obywatelski w obszarze oświaty

W roku sprawozdawczym, w ramach budżetu obywatelskiego, mieszkańcy Częstochowy przegłosowali 18 zadań w zakresie oświaty i edukacji na łączną kwotę 1 176 771 zł. Wsparciem objęto następujące działania:

- Czy mogę prosić do tańca? - darmowe zajęcia tańca towarzyskiego w Szkole Podstawowej nr 38 – wartość projektu 2 600 zł,
- Multimedialne centrum informatyczne Dzielnicy Kiedrzyn w Szkole Podstawowej nr 30 - 111 300 zł,
- Fotografia cyfrowa - kurs graficznej obróbki zdjęć w Szkole Podstawowej nr 30 - 2 000 zł,
- Zajęcia z pierwszej pomocy w Zespole Szkół Technicznych i Ogólnokształcących - 3 500 zł,

- Nowoczesna edukacja - modernizacja bazy dydaktycznej w Szkole Podstawowej nr 50 im. gen. Władysława Sikorskiego w Częstochowie - 82 500 zł,
- Laboratorium Sportu w VI Liceum Ogólnokształcącym - 400 371 zł,
- Sprzeciw wykluczeniu informatycznemu w Dzielnicy Stradom w Szkole Podstawowej nr 47 - 115 000 zł,
- Zakup maszyny do popcornu i waty cukrowej do użytku dla wszystkich szkół i przedszkoli z dzielnicy Stradom w Szkole Podstawowej nr 47 - 1 700 zł,
- Centrum multimedialno-rozrywkowe przy bibliotece szkolnej w dzielnicy Trzech Wieszców w Szkole Podstawowej nr 33 - 119 000 zł,
- Nowoczesna technologia wspomagająca rozwój dzieci w Dzielnicy Trzech Wieszców w Miejskim Przedszkolu nr 26 - 71 200 zł,
- Punkt innowacyjnych technologii cyfryzacji dla dzieci i ich rodziców przy przedszkolu nr 12 dla dzielnicy Tysiąclecia - 66 200 zł,
- Sprzeciw wykluczeniu informatycznemu w Dzielnicy Wyczerpy w Szkole Podstawowej nr 24 - 83 700 zł,
- Sprzeciw wykluczeniu informatycznemu w Dzielnicy Wrzosowiak. Centrum Informatyczne w SP nr 53 - 116 400 zł,
- Pracownia komputerowa dla seniorów w SP nr 36 - 48 000 zł, Mali ratownicy w SP nr 8 - 10 000 zł,
- Zajęcia gimnastyki korekcyjnej w Szkole Podstawowej nr 49 przy ul. Jesienne - 6 000 zł,
- Zajęcia dodatkowe siatkarskie dla dzieci w Szkole Podstawowej nr 26 - 10 000 zł,
- Ćwiczenia jak postępować podczas ataku terrorystycznego w SP nr 53 - 10 000 zł.

3.16 Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Do otwartego konkursu ofert na realizację zadań publicznych Gminy Miasta Częstochowy z zakresu oświaty i edukacji złożono 23 oferty.

Wsparciem finansowym objęto 17 z nich, w tym m.in.: Ratownicy to my - 1 000 zł, Super Wiewiórka - Przyjaciółka Oli i Kuby - 1 500 zł, Konkurs Wiedzy Olimpijskiej - 1 750 zł, Magiczne Święta 2018 - spotkanie z Mikołajem - 4 000 zł, Wiedza z naklejek - 1 600 zł, Mądrość z naklejek - 400 zł, Rajd rowerowy „Częstochowa o wolność i niezawisłość” - 2 000 zł, Szkolne Koło Wolontariatu - Pomagamy innym - 1 050 zł, Wyjazd edukacyjny do Muzeum Zamkowego w Pszczynie - 2 992 zł, Organizacja imprez integracyjnych: Dzień Dziecka, Mikołajki, spotkanie wigilijne - 4 620 zł, Program profilaktyczny, Wiem jak żyć - 1 800 zł, „EUROPEJSKA CZĘSTOCHOWA” - zapoznanie z dziedzictwem kulturowym - Edycja IV - 2 500 zł, DOWN-LOVE - 1 000 zł, Mały inżynier - 1 400 zł, Odyseja umysłów - 2 250 zł, Młody częstochowianin - lokalny patriota - 2 000 zł, Propagowanie wiedzy o Częstochowie, regionie i UE oraz kształtowanie i promowanie pozytywnych wzorców zachowań wśród dzieci i młodzieży - 2 000 zł.

Na powyższe wydatkowano ogólną kwotę - 33 862 zł. Wszystkie zadania zostały objęte kontrolą lub monitoringiem.

Ponadto w trybie „małych grantów” złożono dwie oferty a dofinansowanie w wysokości 1000 zł otrzymało Stowarzyszenia Wspólnota Gaude Mater na realizację zadania pn. *Wydanie folderu pt. „Droga Krzyżowa”*.

3.17 Dofinansowanie i realizacja przedsięwzięć edukacyjnych:

- a) W ramach współpracy zagranicznej podpisano porozumienie o współpracy międzynarodowej między Gimnazjum nr 2 z Miasta Pińska (Republika Białorusi) a Szkołą Podstawową nr 52 w Częstochowie. Przedmiotem porozumienia jest długoterminowa współpraca Stron w dziedzinie międzynarodowej współpracy oraz zapoznanie uczestników porozumienia z kulturą, życiem i procesami edukacyjnymi krajów-partnerów. W ramach porozumienia uczniowie z Pińska przebywali z wizytą studyjną w Polsce, podczas której zwiedzili Częstochowę oraz Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu;
- b) Pod Patronatem Prezydenta Miasta Częstochowy zorganizowano VI Powiatowy Konkurs "Szkolne izby pamięci i tradycji narodowej", rozgrywany w kategoriach: Budujemy szkolne izby pamięci" oraz "Historia w przedmiotach zakłeta";
- c) W ramach obchodów 100-lecia odzyskania przez Polskę Niepodległości szkoły i placówki oświatowe poza wieloma przedsięwzięciami i uroczystościami o charakterze lokalnym, realizowały przedsięwzięcia o zasięgu miejskim, a także zagranicznym, m. in.:
  - zastępca prezydenta miasta Ryszard Stefaniak wraz z nauczycielami częstochowskich szkół w trakcie wizyty na Białorusi odwiedzili miejsca historycznie związane z Polską oraz spotkali się z przedstawicielami Polskiej Szkoły Społecznej z Grodna.
  - uczniowie klas mundurowych ze Szkoły Podstawowej nr 19 im. Juliana Tuwima, Zespołu Szkół im. Jana Kochanowskiego i Zespołu Szkół Technicznych oraz zastępca prezydenta miasta Ryszard Stefaniak uczestniczyli w trzydniowym, edukacyjnym wyjeździe na Wileńszczyznę, gdzie zapoznali się ze śladami polskości na tych terenach, ze szczególnym uwzględnieniem miejsc związanych z marszałkiem Józefem Piłsudskim,
  - odsłonięto tablice na ławeczkach w III Alei poświęcone Częstochowianom w walce o Niepodległą - Janusza Głuchowskiego),
  - przy udziale uczniów Zespołu Szkół Technicznych wystawiono spektakl na Placu Katyńskim,
  - na Placu Biegańskiego, pod hasłem „Młodzież Szkolna Matce Polce” uczniowie zatańczyli poloneza,
  - w V LO im. A. Mickiewicza powołano Izbę Tradycji Czynu Niepodległościowego,
  - zorganizowano konferencję historyczną „Polskie drogi Niepodległej”,
  - zorganizowano konferencję „Stulecie praw wyborczych Polek na stulecie niepodległości Polski”,
- d) w ramach projektu edukacyjnego "CZĘSTOsięCHOWA - Nieodkryta Częstochowa" - poprzez konkursy, gry miejskie, wycieczki i konferencje można było poznać nieodkryte i mniej znane miejsca w Częstochowie. Projekt organizował Urząd Miasta Częstochowy wraz z częstochowską delegaturą Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Katowicach, Zespołem Szkół Technicznych w Częstochowie, Zespołem Szkół Specjalnych nr 28 w Częstochowie, Uniwersytetem Humanistyczno-Przyrodniczym im. Jana Długosza, częstochowskim oddziałem Stowarzyszenia Architektów Polskich, Muzeum Częstochowskim, klasztorem O. Paulinów na Jasnej Górze, Miejskim Przedsiębiorstwem Komunikacyjnym i Ni'Finn Polska Oddział w Częstochowie.

- e) w auli Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza przeprowadzono ogólnopolską debatę w ramach VIII edycji Ogólnopolskiego Programu Edukacyjnego "Twoje dane - Twoja sprawa". Debatę, pod patronatem Prezydenta Miasta Częstochowy, zorganizował Urząd Miasta Częstochowy, Zespół Szkół Samochodowo-Budowlanych, Zespół Szkół Technicznych, Gimnazjum nr 17, Akademia im. Jana Długosza, Młodzieżowa Rada Miasta i Samorządowy Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli. Spotkanie służyło poszerzeniu wiedzy na temat ochrony danych osobowych,
- f) przeprowadzono skierowany do uczniów szkół podstawowych VIII Powiatowy Turniej Wiedzy o Samorządzie Terytorialnym. Jego celem było wiedzy o lokalnym i regionalnym życiu społecznym. Turniej poprzedziły specjalistyczne warsztaty i spotkania m.in. z reprezentantami Rady Miasta Częstochowy,
- g) Urząd Miasta Częstochowy, Samorządowy Ośrodek Doskonalenia, Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza oraz Muzeum Częstochowskie zorganizowały I Powiatowy Konkurs Historyczny "Częstochowscy nauczyciele w Katyniu". Konkurs pod honorowym patronatem Prezydenta Miasta Częstochowy miał na celu pogłębienie wiedzy młodzieży na temat Zbrodni Katyńskiej,
- h) Urząd Miasta Częstochowy, Samorządowy Ośrodek Doskonalenia oraz Zarząd Częstochowskiego NSZZ "Solidarność" były organizatorami V. Powiatowego Konkursu Wiedzy o Najnowszej Historii Polski "Od "Solidarności" do współczesności. Polska w latach 1980-2018. Konkurs, przeznaczony dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych miał na celu przypomnienie najważniejszych wydarzeń z najnowszej historii Polski,
- i) Urząd Miasta Częstochowy, Regionalna Organizacja Pracodawców w Częstochowie, Samorządowy Ośrodek Doskonalenia, Wydział Zarządzania Politechniki Częstochowskiej, Instytut Prawa, Administracji i Zarządzania Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza byli organizatorami II edycji konkursu "Jak się kręci świat pieniądza", skierowanego do przedszkolaków oraz uczniów częstochowskich szkół. Celem konkursu była szeroko rozumiana edukacja ekonomiczna.

3.18 Realizacja projektu edukacyjnego mającego na celu promowanie języka francuskiego w mieście Częstochowa

Projekt polegał na promowaniu języka obcego w 12 szkołach podstawowych, w bezpłatnych zajęciach prowadzonych przez nauczycieli języka obcego i wolontariuszy wzięło udział 172 uczniów. Jego celem było zachęcenie dzieci do nauki języka francuskiego, poprzez zapoznanie ich z podstawowymi zwrotami językowymi, zaprezentowanie bogactwa kultury Francji, znaczenia tego kraju w świecie, jego dziedzictwa historycznego czy gastronomicznego. Pomysł promocji języka francuskiego wśród uczniów szkół podstawowych powstał w ramach współpracy Częstochowy z francuskim Lourdes, które jest naszym miastem bliźniaczym od 1990 r.

3.19 Realizacja programu "Za życiem".

Na podstawie porozumienia nr MEN/2017/DWKI/1909, zawartym w dniu 08.12.2017 r., pomiędzy Ministrem Edukacji Narodowej a Gminą Miasto Częstochowa w roku sprawozdawczym w Zespole Szkół Specjalnych nr 23 im. J. Korczaka w Częstochowie realizowano zadania w ramach rządowego programu kompleksowego wsparcia dla rodzin - „Za życiem”.

W ramach programu zatrudniono 49 osób, w tym 48 specjalistów z zakresu:

- terapii integracji sensorycznej,
- indywidualnych zajęć z pedagogiem specjalnym,
- indywidualnych zajęć z terapeutą pedagogicznym,
- indywidualnych zajęć z tyflopedagogiem,
- indywidualnych zajęć z surdopedagogiem,
- zajęć z psychologiem dla dziecka i jego rodziny,
- indywidualnych zajęć z logopedą,
- indywidualnych zajęć z neurologopedą,
- terapii behawioralnej,
- terapii Biofeedback,
- indywidualnych zajęć z rehabilitantem ruchowym.

oraz koordynatora finansowanego przez Gminę Miasto Częstochowa.

Przeprowadzono łącznie 80 godzin konsultacji lekarskich z:

- lekarzem neurologiem – 58 godzin,
- lekarzem psychiatrą – 22 godziny.

W trakcie programu (od 17.07.2018 r. do 31.12.2018 r.) wsparciem objęto 82 dzieci i zrealizowano 3040 godzin zajęć z dzieckiem.

Zdiagnozowano:

- 3 dzieci, które uzyskały opinię o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka,
- 13 dzieci uzyskało diagnozę lekarską i było w procedurze uzyskania opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka.

Dla każdego dziecka powołano lub zmodyfikowano już istniejący zespół wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka oraz opracowano program wsparcia. Rodzice i opiekunowie dziecka otrzymali wsparcie w ramach m.in. konsultacji indywidualnych, instruktażu, rozmów z psychologiem, skierowań na konsultacje medyczne lub do innych instytucji.

Utworzono bazę instytucji świadczących pomoc i wsparcie oraz edukację dla dzieci z niepełnosprawnościami lub zagrożonych niepełnosprawnością na terenie Gminy Miasto Częstochowa.

Program promowano w placówkach służby zdrowia, w przedszkolach, ośrodkach, poradniach psychologiczno-pedagogicznych i portalach społecznościowych, w biuletynie informacyjnym Urzędu Miasta Częstochowy, w lokalnej telewizji Orion i radiu Fiat, na stronie internetowej szkoły oraz podczas 2 konferencji (6 kwietnia 2018 r. - Konferencja naukowa „Jestem osobą z autyzmem - dajcie mi szansę i 10 kwietnia 2018 r. - Konferencja organizowana przez WOM Częstochowa – Edukacja włączająca w przedszkolu, szkole, placówce).

W ramach działań merytorycznych zorganizowano sfinansowane przez Zespół Szkół Specjalnych nr 23 im. J. Korczaka szkolenie dla 30 nauczycieli pracujących w projekcie, które prowadził Radosław Piotrowicz nt. „Wspomaganie rozwoju – pomoc dziecku i rodzinie – diagnoza, terapia, warsztaty pracy z małym dzieckiem”.

a) Wprowadzenie form partnerstwa szkół zawodowych z małymi i średnimi przedsiębiorstwami oraz zakładami rzemieślniczymi w zakresie rozwoju praktycznej nauki zawodu.

Stopniowo wprowadzane do szkół ponadgimnazjalnych koncepcje systemu dualnego kształcenia zawodowego, w którym podstawę odbywania zajęć praktycznych u pracodawców może stanowić zarówno umowa o pracę w celu przygotowania zawodowego zawarta między młodocianym pracownikiem a pracodawcą, jak również umowa o praktyczną naukę zawodu, zawarta pomiędzy dyrektorem szkoły a pracodawcą przyjmującym uczniów na praktyczną naukę zawodu.

Rozszerzenie oferty edukacyjnej szkół zawodowych poprzez tworzenie klas wielozawodowych, umożliwi naukę w rzeczywistych warunkach pracy, nawiązanie współpracy z potencjalnym pracodawcą, jak również elastyczne dostosowanie kształcenia zawodowego do potrzeb pracodawców. W roku 2018 praktyczną naukę zawodu realizowano zgodnie z podpisanymi 156 umowami/porozumieniami pomiędzy dyrektorami szkół a różnego rodzaju przedsiębiorstwami. Zatwierdzoną przez organ prowadzący ofertę edukacyjną dostosowano do lokalnych potrzeb rynku pracy.

„Pracodawca wspierający szkolnictwo zawodowe”

Przeprowadzono III edycję zainicjowanego w 2016 roku konkursu *Pracodawca wspierający szkolnictwo zawodowe*, którego organizatorem jest Prezydent Miasta Częstochowy. Celem konkursu, realizowanego we współpracy z Zespołem Poradni Psychologiczno – Pedagogicznych – Centrum Informacji Zawodowej, jest wyróżnienie pracodawców uczestniczących w procesie kształcenia w szkołach technicznych i zawodowych, promowanie współpracy pracodawców ze szkołami oraz inspirowanie pracodawców do uczestnictwa w tworzeniu pozytywnego wizerunku szkolnictwa zawodowego odpowiadającego potrzebom rynku pracy.

b) Modernizacja bazy edukacyjnej szkolnictwa zawodowego, w tym doposażenie w nowoczesne urządzenia warsztatów praktycznej nauki zawodu.

Wsparcie, jakie otrzymały szkoły o profilu zawodowym w roku 2018:

- powiększenie szkolnego zaplecza edukacyjnego do kształcenia zawodowego (np.: rozbudowa warsztatów, nowe pracownie) poprzez uczestnictwo szkół w projektach unijnych,
- doposażenie pracowni praktycznej nauki zawodu oraz zakup materiałów dydaktycznych,
- udział przedsiębiorców w realizacji praktycznych przedmiotów zawodowych oraz praktyk zawodowych,
- udział partnerów w organizowaniu na terenie szkoły wykładów, prezentacji, imprez szkolnych związanych z nauką i promowaniem nowoczesnych rozwiązań w określonym obszarze wiedzy,
- organizowanie różnych form zajęć dla uczniów (wykłady, warsztaty, lekcje pokazowe).

c) Upowszechnienie na poziomie szkół poradnictwa psychologicznego i poradnictwa w zakresie wyboru zawodu.

Od 01.11.2015 r. we wszystkich typach szkół, dla których miasto Częstochowa jest organem prowadzącym wprowadzono dodatkowe godziny z zakresu doradztwa zawodowego. Koordynatorem działań zostało Centrum Informacji Zawodowej Zespołu Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych we współpracy z dyrektorami częstochowskich szkół.

Istotą systemu jest systematyczne diagnozowanie zapotrzebowania uczniów na informacje edukacyjne i zawodowe oraz pomoc w planowaniu ich kształcenia i kariery zawodowej, prowadzenie zajęć indywidualnych i grupowych z doradztwa edukacyjno – zawodowego poczynając już od uczniów szkół podstawowych; gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie informacji zawodowej i pomocy metodycznych; organizowanie prelekcji i warsztatów dla rodziców uczniów oraz wycieczek zawodoznawczych, współpraca z instytucjami lokalnymi, współorganizowanie imprez środowiskowych m.in. targów edukacyjnych i zawodowych.

d) Zagwarantowanie dostępu do przedszkoli lub oddziałów przedszkolnych dla wszystkich dzieci w wieku 3-6 lat

W roku szkolnym 2018/2019 gmina Częstochowa zapewniła miejsca wychowania przedszkolnego wszystkim dzieciom w wieku 3-6 lat, których rodzice starali się o przyjęcie do przedszkola lub oddziału przedszkolnego w szkole podstawowej. Realizując obowiązek zagwarantowania miejsc wychowania przedszkolnego wszystkim dzieciom w wieku 3-6 lat miasto Częstochowa prowadzi przedszkola publiczne oraz oddziały przedszkolne w publicznych szkołach podstawowych.

W rekrutacji do przedszkoli i oddziałów w roku 2018 wzięło udział 1885 kandydatów, z czego 1657 zostało zakwalifikowanych, a 123 dzieciom, które nie zostały zakwalifikowane do żadnego przedszkola/oddziału przedszkolnego, gmina wskazała inne miejsce realizacji wychowania przedszkolnego.

Realizując zadanie zapewnienia opieki przedszkolnej wszystkim dzieciom, które mają prawo do korzystania z wychowania przedszkolnego w roku 2018 utworzono oddział zamiejscowy Miejskiego Przedszkola nr 38 przy ul. Okólnej 41. Ponadto Prezydent Miasta Częstochowy w roku 2017 i 2018 ogłosił konkurs ofert na realizację zadania publicznego z zakresu wychowania przedszkolnego dla przedszkoli niepublicznych. W ramach ww. konkursu ofert w roku 2017 wyłoniono 3 przedszkola niepubliczne (Niebiańskie Nutki II, Niepubliczne Przedszkole SPSK i Niepubliczne Przedszkole Małe Bambino), natomiast w roku 2018 wyłoniono dwa przedszkola (Plastusiowe Przedszkole i Niebiańskie Nutki).

Przedszkola te w 2018 r. otrzymały dotację, o której mowa w art. 17 ust. 1 ustawy o finansowaniu zadań oświatowych oraz realizowały zadanie wychowania przedszkolnego na warunkach określonych w art. 17 ust. 1 ww. ustawy. Przedszkola te oferują łącznie 320 miejsc dla dzieci w wieku 3-6 lat.

II. SFERA GOSPODARCZA

1. Rozwój przestrzenny

W 2018r. prace planistyczne koncentrowały się głównie na opracowywaniu planów dla centrum miasta oraz obszarów produkcyjno-usługowych, zlokalizowanych na terenach pofabrycznych, terenie KSSE Skorki oraz w sąsiedztwie węzła autostradowego „Rząsawa”.

W toku było 17 procedur planistycznych w sprawie opracowania bądź zmiany planów miejscowych.

- Zakończono opracowanie i przedłożono do uchwalenia Radzie Miasta 3 plany miejscowe w tym jedną zmianę planu;
- Opracowywano projekt studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i przekazany do opiniowania i uzgodnień z instytucjami zewnętrznymi. Zakończenie prac nad projektem studium planowane jest na 2019 r. Opracowanie i wdrożenie nowego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta jest jednym z celów strategicznych określonych w Strategii Rozwoju Miasta Częstochowy 2030+;

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego uchwalone w 2018r.

Lp.	Obszar objęty planem	Obszar w (ha)
1	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru położonego w Częstochowie w dzielnicy Dźbów w rejonie ulic: Leśnej, Powstańców Warszawy, Malowniczej i granicy Miasta Korfantego – Uchwała nr 748.L.2018 Rady Miasta Częstochowy z dnia 20 lutego 2018 r. (Dziennik Urzędowy Województwa Śląskiego poz. 1192 z dnia 27 lutego 2018 r.).	700
2	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w Częstochowie, w dzielnicy Zawodzie-Dąbie, w rejonie ulicy Kucelińskiej – Uchwała nr 749.L.2018 Rady Miasta Częstochowy z dnia 20 lutego 2018 r. (Dziennik Urzędowy Województwa Śląskiego poz. 1193 z dnia 27 lutego 2018 r.).	0,9
3	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w Częstochowie, w dzielnicy Zawodzie-Dąbie, w rejonie ulicy Korfantego – Uchwała nr 750.L.2018 Rady Miasta Częstochowy z dnia 20 lutego 2018 r. (Dziennik Urzędowy Województwa Śląskiego poz. 1194 z dnia 27 lutego 2018 r.).	4,8

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego rozpoczęte i pozostające w opracowaniu

Lp.	Obszar objęty planem	Obszar w (ha)
1	Dzielnica Stradom w rejonie ulic Polnej i Skrzetuskiego.	160
2	Dzielnice Północ i Wyczerpy-Aniołów w rejonie Al. Wojska Polskiego, Połanieckiej, Meliorantów. *	443
3	Centrum – Dzielnica Śródmieście w rejonie ulic: Aleja Najświętszej Maryi Panny, Waszyngtona, Jasnogórska.	30
4	Centrum – Dzielnica Śródmieście w rejonie ulic: Aleja Najświętszej Maryi Panny, Wolności, Nowowiejskiego.	25
5	Centrum – Dzielnica Śródmieście w rejonie ulic: Aleja Najświętszej Maryi Panny, Kilińskiego, Wilsona.	31
6	Centrum – Dzielnice Śródmieście i Stare Miasto w rejonie ulic: Aleja Najświętszej Maryi Panny, Piłsudskiego, Wolności.	24

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego rozpoczęte i pozostające w opracowaniu

Lp.	Obszar objęty planem	Obszar w (ha)
7	Centrum – Dzielnice Śródmieście i Stare Miasto w rejonie ulic: Aleja Najświętszej Maryi Panny, Wilsona, Warszawska.	26
8	Centrum – Dzielnice Śródmieście i Stare Miasto w rejonie ulic: Aleja Najświętszej Maryi Panny, Krakowska, Piłsudskiego.	21
9	Centrum – Dzielnica Częstochówka-Parkitka w rejonie Rynku Wieluńskiego.	37
10	Centrum – Dzielnica Częstochówka -Parkitka teren Klasztoru na Jasnej Górze.	36
11	Centrum – Dzielnica Podjasnogórska w rejonie ulicy Św. Barbary.	48
12	Dzielnice Trzech Wieszczów pomiędzy Alejami: Wolności, Niepodległości i Bohaterów Monte Cassino, a ulicami: Sobieskiego, Korczaka, Nowowiejskiego i 1 Maja.	46
13	Dzielnice Trzech Wieszczów i Stare Miasto, pomiędzy Aleją Wolności, Aleją Niepodległości, a ulicami: Mielczarskiego i Krakowską oraz terenami kolejowymi.	67
14	Dzielnice Stare Miasto i Zawodzie-Dąbie, pomiędzy ulicą Krakowską i Aleją Wojska Polskiego.	25
15	Dzielnica Błeszno, pomiędzy ulicami: Bohaterów Katynia, Długą, Aleją Wojska Polskiego i torami kolejowymi.	23
16	Dzielnica Grabówka w rejonie ulic Radomskiej i Ikara.	11
17	Dzielnica Zawodzie-Dąbie w rejonie ulic: Legionów i Kusięckiej.	5

Na koniec 2018 r. miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego pokrywały obszar 3638 ha , co stanowiło około 23 % ogólnej powierzchni miasta. Natomiast powierzchnia zurbanizowana miasta pokryta jest w 63%.

Na koniec 2018r. bardzo znaczący zurbanizowany obszar miasta posiadał już uchwalone plany zagospodarowania przestrzennego. Obrazuje to poniższa tabela.

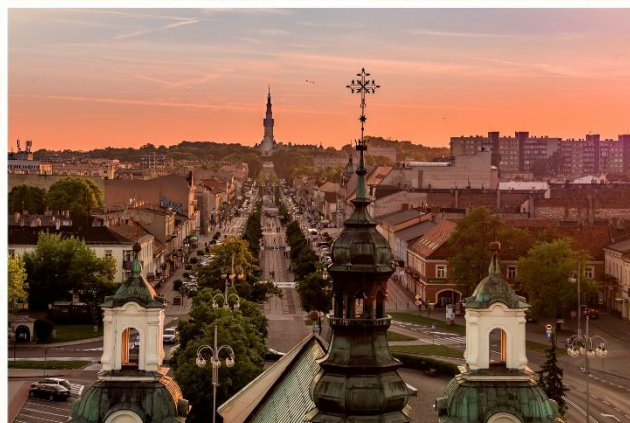
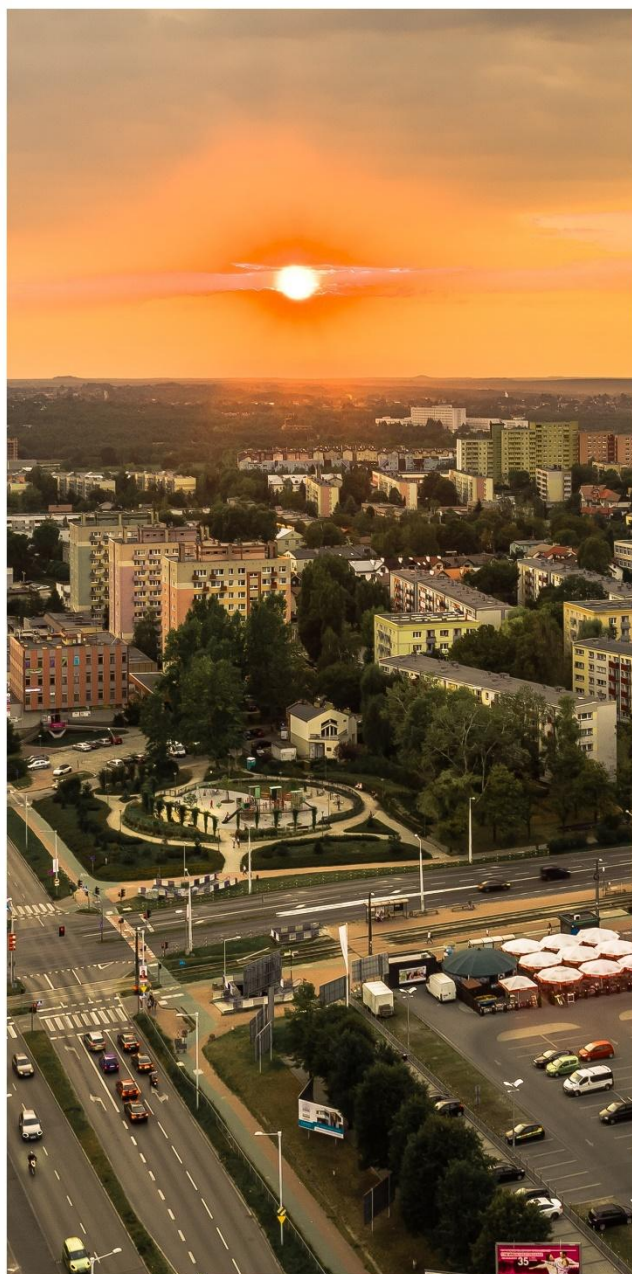
Obszar miasta objęty planami miejscowymi	3638 ha
Wskaźnik pokrycia planistycznego liczony do powierzchni całkowitej miasta	23,17%
Wskaźnik pokrycia planistycznego liczony w stosunku do powierzchni zurbanizowanej miasta	63%

Wskaźniki te ulegną w najbliższym czasie dalszej poprawie o 17 nowych planów będących w trakcie opracowywania, co obrazuje tabela:

Wyszczególnienie	Liczba planów	Powierzchnia (ha)	Udział w powierzchni
Plany obowiązujące, w tym	62	3 638	23,17
Plany w trakcie opracowania	17	1 058	6,73

W oparciu o powyższe uwarunkowania wydano 2538 decyzji o warunkach zabudowy oraz pozwoleń na budowę, w tym:

- 918 decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.
- 1447 pozwoleń na budowę obiektów kubaturowych oraz instalacji: gazowych, wodociągowych, sanitarnych, deszczowych, energetycznych.
- 167 decyzji o ustalenie lokalizacji inwestycji celu publicznego.
- 6 decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowych na terenie miasta Częstochowy, tj.
  - budowa ulicy Złotej,
  - budowa ulicy Lawendowej,
  - rozbudowa ulicy Korfantego na odcinku od Ronda Szwejkowskiego do Skweru Lotników,
  - budowa ulicy Hiacyntowej,
  - budowa dróg na terenie KSSE, etap II drogi kategorii gminnej, klasy „D” dojazdowe,
  - rozbudowa ulicy Artyleryjskiej i ulicy Kościelnej na odcinku od ul. Matejki do przedłużenia ul. Jagiellońskiej do ul. Kościelnej.

2. Atrakcyjność inwestycyjna Miasta

Klimat dla rozwoju przedsiębiorczości w mieście jest sprzyjający. Miasto wychodzi naprzeciw oczekiwaniom biznesu i przemysłu.

W 2018 r w Specjalnych Strefach Ekonomicznych położonych w Częstochowie pojawili się – nowi inwestorzy strefowi:

- Guardian Częstochowa, wartość inwestycji: 697,4 mln zł.
- APC-Back Europ Polska sp.z o.o., deklarowane nakłady 8 mln zł.
- ZF TRW, deklarowane nakłady 43,3 mln zł
- ETQA sp.z o.o, deklarowane nakłady 12,7 mln zł
- KEBE Poland, deklarowane nakłady 17,5 mln zł
- SPG Group sp.z o.o., deklarowane nakłady 3,3 mln zł

Miasto współpracuje ściśle z przedstawicielami biznesu oraz szkołami technicznymi na poziomie ponadpodstawowym i wyższym:

- profiluje klasy w szkołach technicznych zgodnie z zapotrzebowaniem przemysłu i biznesu,
- w ramach projektu targowego **ZAWODOWIEC** już trzeci rok prowadzi zakrojoną na szeroką skalę promocję częstochowskich szkół technicznych i branżowych, organizuje targi szkolne, na które uczniowie szkół podstawowych dowożeni autobusami opłaconymi przez gminę.
- pomaga szkołom ponadpodstawowym w kontaktach z przedsiębiorcami, w tworzeniu klas patronackich,
- projekt **ZAWODOWA WSPÓŁPRACA** umożliwia uczniom w ramach płatnych staży i praktyk poznanie środowiska pracy u przedsiębiorcy, zapoznanie się z kulturą organizacji i może okazać się cennym doświadczeniem na drodze zawodowej młodego człowieka.
- dotuje laboratoria na częstochowskich uczelniach wyższych w ramach programu **AKADEMICKA CZĘSTOCHOWA**. Przykładem jest Inżynieria szkła i ceramiki, absolwentów której będą zatrudniać przynajmniej dwa przedsiębiorstwa GUARDIAN GLASS i STOLZLE,
- w ramach powyższego programu miasto dotuje również działania promocyjne uczelni, zdając sobie sprawę, że wykształcone inżynierskie kadry są jedną z zachęt inwestycyjnych miasta.

Miasto pod marką **INVEST IN CZESTOCHOWA** promuje swą ofertę inwestycyjną, a także możliwości jakie otwierają się tu przed potencjalnymi inwestorami. W tym celu przedstawiciele samorządu są w stałym kontakcie z przedsiębiorcami, spółkami skarbu państwa funkcjonującymi na terenie miasta i samorządem gospodarczym, organizowane są wspólne warsztaty, szkolenia i konferencje, w tym **JURAJSKI KONGRES GOSPODARCZY**. Ponadto INVEST IN jest obecny w klubach biznesowych, podczas zawodów sportowych, wydarzeń kulturalnych, etc., tak by zaznaczyć swą obecność, służyć radą, tworzyć relacje pomiędzy członkami różnych organizacji co wpływa na tworzenie przyjaznego dla przedsiębiorców klimatu w mieście.

Miasto otwiera się na branżę usług dla biznesu, zachęcając do budowania nowoczesnych powierzchni biurowych oraz profiluje klasy w szkołach ponadpodstawowych i wyższych. Na Wydziale Zarządzania studenci mogą korzystać z kierunku: **księgowość w centrach usług wspólnych** – który powstał w latach poprzednich dzięki dotacji w ramach **AKADEMICKIEJ CZĘSTOCHOWY**

Na potrzeby budowy powierzchni biurowych w standardzie B+ i wyższym, funkcjonuje w mieście **UCHWAŁA ZWALNIAJĄCA Z PODATKU OD NIERUCHOMOŚCI** deweloperów tworzących takie właśnie powierzchnie.

Na potrzeby branży, miasto posiada także budynki historyczne, mogące stać się wizytówką firmy z branży outsourcingu lub dewelopera, który zechce podjąć się zagospodarowania tych nieruchomości.

Mając na względzie dalsze podwyższenie atrakcyjności miasta Częstochowy dla potencjalnych inwestorów Rada Miasta podjęła w tym zakresie kilka uchwał:

Miejskie **ulgi podatkowe** dla przedsiębiorców:

- Ulga ze względu na tworzenie nowych miejsc pracy
- Ulga dla deweloperów tworzących nowoczesne powierzchnie biurowe w standardzie B+ lub wyższym

- Ulga ze względu na tworzenie nowych miejsc pracy w Specjalnej Strefie Ekonomicznej
- Ulga ze względu na zastosowanie innowacji

STAN ILOŚCIOWY przedsiębiorstw w mieście na 31 grudnia 2018:

- 26 314 podmiotów gospodarczych,
- 25 475 w sektorze prywatnym,
- w tym mikroprzedsiębiorstwa 25 048 (0 – 9 osób)

Kierunki rozwoju miasta wyznaczają trzy autorskie programy prezydenckie:

1. TERAZ LEPSZA PRACA

Program działa dwu-wektorowo: samorząd namawia przedsiębiorców do tworzenia dobrze płatnych miejsc pracy dając jednocześnie możliwość doksztalcenia i właściwego wykształcenia kierunkowego zasobom ludzkim. Jest to odpowiedź zarówno na potrzeby mieszkańców jak i przedsiębiorców mających coraz większe problemy ze znalezieniem wykwalifikowanych kadr.

Samorząd wyróżnia rzetelnych przedsiębiorców, nadając im status PRACODAWCY FAIR PLAY, pracownicy COI pomagają także firmom w zakresie employer branding.

W ramach TLP prowadzonych jest również szereg działań z zakresu współpracy ze szkołami i uczelniami

2. PROGRAM LEPSZA KOMUNIKACJA

ma na celu poprawy jakości komunikacji w mieście, wymianę taboru czyli podwyższenie jakości usług przewoźnika miejskiego, lepsze skomunikowanie z ościennymi gminami, tak by ułatwić codzienny dojazd do pracy 40 tysiącom pracowników spoza miasta. W ramach programu miasto zapewnia również darmową komunikację dla uczniów szkół średnich.

- 7 nowoczesnych tramwajów
- 93 nowe autobusy
- 387 nowych wiat przystankowych

3. KIERUNEK PRZYJAZNA CZĘSTOCHOWA

Zielona – Aktywna – Kulturalna

Program powstał z myślą o potrzebach mieszkańców. Ma zapewniać dostęp do kultury, bogatą ofertę sportowo- rekreacyjną i miejsca do wypoczynku.

Ukazanie Częstochowy jako miasta dobrego do pracy, do wypoczynku, a tym samym do założenia rodziny i zamieszkania.

(Promenada Śródmiejska, Park Wodny, Park Lisiniec, liczne imprezy kulturalne, Frytka OFF)

Reasumując:

Częstochowa stawia na rozwój gospodarki, przyciąganie nowych inwestorów i rozwój postaw przedsiębiorczych mieszkańców przy jednoczesnym rozwoju szkolnictwa ponadpodstawowego i częstochowskich uczelni. Takie podejście jest korzystne zarówno z punktu widzenia biznesu i przemysłu jak i samorządu – stworzenie młodemu człowiekowi właściwej ścieżki kariery już na poziomie szkoły ponadpodstawowej może skutkować, wyborem częstochowskiej uczelni jako docelowej i podjęciem zatrudnienia w częstochowskim zakładzie produkcyjnym/usługowym.

Częstochowa podejmuje też współpracę w zakresie wspólnej promocji inwestycyjnej i turystycznej regionu z innymi gminami, mając świadomość tworzenia w ten sposób przewagi konkurencyjnej i większej siły przebicia w kraju. Umowa partnerska została podpisana podczas II Jurajskiego Kongresu Gospodarczego z Myszkowem, Zawierciem i Ogrodzieńcem. Do porozumienia chcą przystąpić gminy z powiatu Kłobuckiego i gminy ościenne.

Z końcem 2012 r. zakończono działania związane z wdrożeniem projektu „E-usługi dla mieszkańców Częstochowy” (współfinansowanego z Programu Operacyjnego Rozwoju Subregionu Północnego), w tym wszystkich systemów i podsystemów. Istotnym, najważniejszym celem tego projektu było wdrożenie zintegrowanego systemu informacji przestrzennej wraz z geoportalem mieszkańca oraz geoportalem inwestora.

Zintegrowany system informacji przestrzennej jest narzędziem, które łączy dane o przestrzeni miasta ze zbiorem narzędzi służących do zarządzania takimi danymi, w tym ich przeglądania, wyszukiwania i

wykorzystywania w procesach decyzyjnych, czy przy realizacji zadań opartych o informację przestrzenną.

Zintegrowany system informacji przestrzennej – poprzez fizyczne i wirtualne hurtownie danych – integruje podstawowe informacje pochodzące z zasobu geodezyjnego i kartograficznego, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Częstochowy, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planu urządzania lasów, informacje o drogach i ulicach, o własności terenu, ortofotomapy lotnicze z lat 2009, 2011, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017 i 2018 – w tym o terenowej wielkości piksela równej 5 cm i wiele, wiele innych. **Wg stanu na 31 grudnia 2018 roku w hurtowni danych zintegrowanego systemu informacji przestrzennej utworzono i zarejestrowano 601 warstw informacji przestrzennych.**

Zintegrowany system informacji przestrzennej poprzez moduł dystrybucji zagregowanych danych stanowi jedno z podstawowych narzędzi pracy blisko 400 użytkowników – pracowników Urzędu Miasta Częstochowy, Miejskiego Zarządu Dróg i Transportu oraz innych instytucji. Z wykorzystaniem zawartych w zasobie systemu zbiorów (warstw) informacji oraz narzędzi przygotowywane są min. miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, wspierane są procesy pozyskania inwestorów, wspierane są procesy aktualizacji danych zasobu geodezyjnego i kartograficznego, a także realizowane takie zadania i programy, jak coroczna edycja Budżetu Obywatelskiego.

Zewnętrzną reprezentacją zintegrowanego systemu informacji przestrzennej są geoportal mieszkańca oraz geoportal inwestora. Geoportal mieszkańca i geoportal inwestora stanowią istotny element publikacji danych o mieście poprzez prezentację danych przestrzennych w postaci przyjaznej z jednej strony dla mieszkańca, a w nieco innym ujęciu, z wykorzystaniem nieco bardziej rozbudowanego zakresu danych, również dla inwestora.

W ramach Geoportalu mieszkańców uruchomiono również ogólnodostępny serwis WMS (Web Map Service), udostępniający wybrane zasoby mapowe zewnętrznym aplikacjom i serwisom internetowym – poprzez tzw. usługi sieciowe. "Geoportal mieszkańca" i "Geoportal inwestora" stanowią również istotny element promujący miasto, wzmacniający kontakt z mieszkańcami oraz inwestorami.

W roku 2018 zarejestrowano blisko 42 000 unikalnych odwiedzin na geoportalu (wg stanu na 31 grudnia 2018 r. – 41 909) co daje liczbę 115 unikalnych odwiedzin każdego dnia.

3. Specjalne Strefy Ekonomiczne.

Na terenie miasta znajdują się jeszcze wolne tereny w obszarze oddziaływania KSSE. W sumie, od czasu (2014) funkcjonowania terenów SSE w Częstochowie przeprowadzono 30 przetargów, utrzymano 1100 miejsc pracy i zachowano 5700 przy deklarowanych nakładach minimalnych deklarowanych ponad 1 miliard 353 miliony 400 tysięcy złotych - przy 28 milionach nakładów z budżetu gminy (w tym wodociągi)

Nowi inwestorzy strefowi w 2018 r. to:

1. Guardian Częstochowa, wartość inwestycji: 697,4 mln zł.
2. APC-Back Europ Polska sp.z o.o., deklarowane nakłady 8 mln zł.
3. ZF TRW, deklarowane nakłady 43,3 mln zł
4. ETQA sp.z o.o, deklarowane nakłady 12,7 mln zł
5. KEBE Poland, deklarowane nakłady 17,5 mln zł
6. SPG Group sp.z o.o., deklarowane nakłady 3,3 mln zł

Tereny inwestycyjne SSE 2014-2018

Lp.	TERENY SSE	ILOŚĆ STWORZONYCH NOWYCH MIEJSC PRACY	UTRZYMANE ZATRUDNIENIE	DEKLAROWANE NAKLADY INWESTYCYJNE (DEKLAROWANE)
1	Teren inwestycyjny KSSE „KUSIĘCKA”	387	521	127,7 mln zł
2	Teren inwestycyjny EURO-PARK MIELEC	282		85,6 mln zł
3	Teren inwestycyjny KSSE „SKORKI”	183	4602	139,5 mln zł
4	Inwestycje w obszarze oddziaływania strefy	240	560	1 mld 600 tys. zł
Łącznie:		1 092	5 6 83	1 mld 353 mln zł

Tereny inwestycyjne KSSE „Kusięcka” 2014-2018

Lp.	NAZWA FIRMY	TERMIN PRZETARGU	ILOŚĆ STWORZONYCH NOWYCH MIEJSC PRACY	UTRZYMANE ZATRUDNIENIE	NAKLADY INWESTYCYJNE (DEKLAROWANE)
1	ViperPrint Sp. z o.o.	2015	10	73	6,1 mln zł
2	Hufgard Optolith Bauprodukte Sp. z o.o.	2015	10		4 mln zł
3	CGR Polska Sp. z o.o.	2015	30	71	22,4 mln zł
4	Enckel Sp. z o.o.	2015	50		9,2 mln zł
5	„LiM” Kowolik Sp. jawna	2015	14		3,5 mln zł
6	BDG Produkcja Sp. z o.o.	2016	25	1	4,5 mln zł
7	ZF TRW	2017	200	304	13 mln zł
8	APC	2018	8		8 mln zł
9	ZF TRW	2018	30		43,3 mln zł
10	ETQA Sp. z o.o.	2018	10	72	12,7 mln zł
Łącznie:			387	521	127,7 mln zł

Tereny inwestycyjne EURO-PARK MIELEC 2014-2018

Lp.	NAZWA FIRMY	TERMIN PRZETARGU	ILOŚĆ STWORZONYCH NOWYCH MIEJSC PRACY	NAKLADY INWESTYCYJNE (DEKLAROWANE)
1	X-Kom Sp. z o.o.	2014	40	38 mln zł
2	Retail Service Sp. z o.o.	2014	150	2,5 mln zł
3	STALTIM STAWIARSCY Sp. jawna	2016	15	3 mln zł
4	NSTEEL Sp. z o.o.	2017	42	24,6 mln zł
5	KEBE Poland Sp. z o.o.	2018	35	17,5 mln zł
Łącznie:			282	85,6 mln zł

Tereny inwestycyjne KSSE „Skorki” 2014-2018

Lp.	NAZWA FIRMY	TERMIN PRZETARGU	ILOŚĆ STWORZONYCH NOWYCH MIEJSC PRACY	UTRZYMANE ZATRUDNIENIE	NAKLADY INWESTYCYJNE (DEKLAROWANE)
1	WIKO Sp. z o.o.	2015	11	17	10 mln zł
2	PMS4i Sp. z o.o.	2017	10		3,7 mln zł
3	PROMATEK MEDIA Julia Pogorzelska	2017	7	7	2 mln zł
4	Kubara Sp. z o.o.	2017	12	49	12 mln zł
5	SteriService Sp. z o.o.	2017	10		8,5 mln
6	Electroline SA	2017	10	20	6,2 mln zł
7	ZF TRW	2017	100	4 082	88 mln zł
8	SGP Group Sp. z o.o.	2017	10	175	4,5 mln zł
9	Linmot Sp. z o.o.	2017	3	16	1,3 mln zł
10	SGP Group Sp. z o.o.	2018	10	253	3,3 mln zł
Łącznie:		-	183	4 602	139,5 mln zł

Inwestycje w obszarze oddziaływania strefy 2014-2018:

Lp.	NAZWA FIRMY	TERMIN PRZETARGU	ILOŚĆ STWORZONYCH NOWYCH MIEJSC PRACY	UTRZYMANE ZATRUDNIENIE	NAKŁADY INWESTYCYJNE DEKLAROWANE
1	TRW Sp. z o.o.	2014	100	209	3,8 mln zł
2	GST Automotive Safety Poland Sp. z o.o.	2014	12		8 mln zł
3	Guardian Częstochowa Sp. z o.o.	2016	8	(341)	244,6 mln zł
4	TRW Sp. z o.o.	2016	30	(3952)	46,8 mln zł
5	Guardian Częstochowa Sp. z o.o.	2017	90	351	697,4 mln zł
łącznie:			240	560	1 mld 600 tys.

4. Rozwój przedsiębiorczości w mieście

Ogólna liczba przedsiębiorców w naszym mieście na koniec 2018 roku wynosiła 23 808, z czego 19 860 to osoby fizyczne i wspólnicy spółek cywilnych, a 3 948 to pozostali przedsiębiorcy sektora prywatnego np. spółki handlowe i spółdzielnie. W stosunku do roku poprzedniego liczba przedsiębiorców (osób fizycznych i wspólników spółek cywilnych) wzrosła o 466 podmiotów. Należy zauważyć, że na przestrzeni ostatnich kilku lat utrzymuje się w Częstochowie tendencja wzrostowa tej grupy przedsiębiorców.

W ramach „Programu Wspierania Przedsiębiorczości i Tworzenia Nowych Miejsc Pracy w Częstochowie na lata 2013-2018” **został powołany punkt doradczy dla osób rozpoczynających działalność i mikroprzedsiębiorców oraz został udostępniony telefon dla przedsiębiorców**, jako narzędzie do informowania i kierowania przedsiębiorców do odpowiednich instytucji, w zależności od zgłaszanego problemu. Punkt doradczy cieszy się wśród przedsiębiorców oraz osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą bardzo dużym zainteresowaniem i **w 2018 roku udzielono około 3 000 różnego typu porad.**

Dużym zainteresowaniem cieszą się również przygotowane z myślą o dalszym rozwoju przedsiębiorczości powierzchnie biurowe oraz hale produkcyjne. Ich aktualny stan przedstawia poniższa tabela.

Powierzchnie biurowe i hale produkcyjne:

BIURA

Całkowita powierzchnia klasy A	16 000 m ²
Całkowita powierzchnia klasy B	30 000 m ²
Średni czynsz wywoławczy w klasie A/miesiąc	45 zł

MAGAZYNY

Liczba istniejących magazynów	3
Całkowita powierzchnia magazynowa	63 170 m ²
Całkowita powierzchnia magazynowa w budowie	31 200 m ²
Całkowita powierzchnia magazynowa planowana	355 000 m ²

HALE PRODUKCYJNE w Specjalnej Strefie Ekonomicznej

Hale w budowie	3
Hale planowane	5
Hale gotowe, w tym ARR (pod wynajem)	9

Rozwojowi przedsiębiorczości sprzyjają również nowe programy realizowane w mieście, tj:

TERAZ LEPSZA PRACA

Program działa dwu-wektorowo: samorząd namawia przedsiębiorców do tworzenia dobrze płatnych miejsc pracy dając jednocześnie możliwość dokończenia i właściwego wykształcenia kierunkowego zasobom ludzkim. Jest to odpowiedź zarówno na potrzeby mieszkańców jak i przedsiębiorców mających coraz większe problemy ze znalezieniem wykwalifikowanych kadr.

Samorząd wyróżnia rzetelnych przedsiębiorców, nadając im status PRACODAWCY FAIR PLAY, pracownicy COI pomagają także firmom w zakresie employer branding.

W ramach TLP prowadzonych jest również szereg działań z zakresu współpracy ze szkołami i uczelniami.

- Program Fair Play został stworzony by praca dawała mieszkańcom poczucie szacunku oraz satysfakcji, a przede wszystkim bezpieczeństwa, aby na rynku pracy w Częstochowie obowiązywały zasady fair play, a przedsiębiorców działających według tych reguł będą odznaczani Certyfikatem Lepszej Pracy, a nad pracownikami czuwać ma Rzecznik Praw Pracownika, do którego zadań należy promowanie uczciwego zatrudnienia oraz wsparcie w przypadku trudnej sytuacji w pracy.

W ramach programu funkcjonują:

- Ulgi premijujące pracodawców
- Rzecznik Praw Pracownika
- Certyfikat Lepsza Praca

Równocześnie Prezydent Miasta określił w swoim Zarządzeniu Regulamin Programu „Pracodawca Fair Play. W znalezieniu lepszej pracy czy kwalifikacji poszukiwanych na rynku, pomagają szkolenia i kursy podnoszące kompetencje pracowników. Pomaga to w realizacji kolejnych nowych projektów:

- ZAWODOWA WSPÓŁPRACA
- AKADEMIA ROZWOJU KOMPETENCJI
- AKTYWNI RODZICE - SZCZĘŚLIWE DZIECI
- AKTYWNI RODZICE - SZCZĘŚLIWE DZIECI 2
- PRAKTYCZNE KSZTAŁCENIE ZAWODOWE SZANSĄ NA LEPSZY START
- CENTRUM USŁUG ROZWOJOWYCH

CENTRUM LEPSZYCH MIEJSC PRACY

W Częstochowie udało się podwoić liczbę nowych miejsc pracy. Teraz trzeba zadbać o to, by były to miejsca lepsze i bezpieczne, by ilość przeszła w jakość. Dlatego powstało Centrum Lepszych Miejsc Pracy, dzięki któremu bez wychodzenia z domu pracownik może znaleźć pracę, a firmy fachowców. Centrum to miejsce łączące nasze dotychczasowe działania. To miejsce, w którym "spotkają się" pracodawcy z pracownikami, a także uczniami szkół. Wystarczy kliknąć praca.czestochowa.pl.

W ramach CLMP funkcjonuje portal praca.czestochowa.pl znajdują się tu kompleksowe informacje na temat szkół, pracowników, pracodawców oraz zawodów w Częstochowie zebrane w jednym miejscu.

Szczególnie istotną wartością portalu jest ukazanie oferty wszystkich szkół technicznych, które prezentują swoje osiągnięcia i profile kształcenia. Znacznie usprawnia to proces komunikacji pomiędzy szkołą, a przedstawicielami biznesu i przemysłu.

AKADEMICKA CZĘSTOCHOWA 2018

Na promocję częstochowskich uczelni w ramach programu AC, w 2018 roku przeznaczono: 138 000 zł, w tym na:

- doposażenie laboratoriów i środki trwałe 120 750 zł
- nagrody za prace licencjackie, inżynierskie, magisterskie i doktorskie: 23 000 zł

PROGRAM "AKADEMICKA CZĘSTOCHOWA 2017"			
Lp.	Uczelnia	Nazwa zadania	Kwota dotacji
Promocja uczelni			

1	Politechnika Częstochowska	Promocja rekrutacji na studia poprzez wsparcie budowy "Łazika marsjańskiego"	15 000
2	Politechnika Częstochowska	Promocja studiów technicznych poprzez organizację "Częstochowskiego Uniwersytetu Młodego Odkrywcy"	25 000
3	Politechnika Częstochowska	Promocja studiów technicznych poprzez organizację "Częstochowskiego Uniwersytetu Młodzieżowego"	5 000
4	Politechnika Częstochowska	Promocja rekrutacji na studia 2018/2019	20 000
5	Akademia im. Jana Długosza	Promocja rekrutacji na studia "Studiuj w Częstochowie"	50 000
6	Akademia im. Jana Długosza (uniwersytet)	Promocja uczelni odbywająca się pod hasłem "Studiuj w Częstochowie" oraz aktywnego trybu życia wśród studentów	20 000
7	Politechnika Częstochowska	Promocja uczelni odbywająca się pod hasłem "Studiuj w Częstochowie" oraz rozwiązań "smart" stosowanych przez uczelnie	13 600
Działania inwestycyjne Uczelni			
8	Politechnika Częstochowska	Doposażenie laboratorium ceramicznego poprzez zakup mikroskopu optycznego oraz pieca do wytapiania szkła i wypału ceramiki	55 250
9	Politechnika Częstochowska	Doposażenie laboratorium konstrukcji metalowych poprzez zakup jednostki centralnej - serwera obliczeniowego	15 500
10	Akademia im. Jana Długosza	Wyposażenie sal w sprzęt i oprogramowanie do zajęć praktycznych na kierunku Bezpieczeństwo Narodowe	50 000

JURAJSKI KONGRES GOSPODARCZY:

Jest to impreza cykliczna mająca na celu przede wszystkim promocję subregionu północnego Województwa Śląskiego. W założeniu jest to element Programu Teraz Lepsza Praca i rokrocznie porusza problematykę rynku pracy oraz employer branding. Od 2018 JKG łączy się z BSS Tour organizowanym przez Fundację Pro Progressio - nie jest to jednak ta sama impreza.

I Jurajski Kongres Gospodarczy - 15 listopada 2017. Organizatorami byli: Regionalna Izba Przemysłowo-Handlowa w Częstochowie, Wojewódzki Urząd Pracy w Katowicach oraz Centrum Obsługi Inwestora Urzędu Miasta Częstochowa.

II Jurajski Kongres Gospodarczy - 26 września 2018. Organizatorzy: WUP, RIPH oraz Miasto Myszków, Miasto Zawiercie i Miasto Ogrodzieniec jako partnerzy.

III Jurajski Kongres Gospodarczy – planowany na koniec października 2019.

TARGI ZAWODOWIEC - projekt targowy, nowoczesny w swojej formule. Promuje szkolnictwo techniczne i branżowe w mieście. Szkoły prezentują się wraz ze swoimi partnerami biznesowymi – pracodawcami, u których uczniowie odbywają praktyki i absolwenci znajdują zatrudnienie.

POMOC PUBLICZNA DLA PRZEDSIĘBIORCÓW

Biorąc pod uwagę istniejący w Częstochowie ośrodek akademicki oraz ograniczoną ofertę pracy dla pracowników w sektorze usług finansowo-prawno-inżynierskich, uznano za zasadne stworzenie zachęt dla pobudzenia aktywności gospodarczej w tych branżach.

Stąd też, już w roku 2015 Rada Miasta Częstochowy podjęła w sprawie zwolnienia z opodatkowania nieruchomości położonych w Częstochowie stanowiącą regionalną pomoc inwestycyjną zmienioną uchwałami w październiku i grudniu 2018r. Podjęcie niniejszej uchwały stworzyło warunki do powstania nowoczesnych powierzchni biurowych, w których znalazły lokalizację centra usług biznesowych.

Rozwój tego sektora usług w Częstochowie zapewnił nowe miejsca pracy dla mieszkańców naszego Miasta. Program pomocowy skierowany jest do podatników, którzy zrealizują inwestycję początkową w zakresie powstania budynku wielkopowierzchniowego na potrzeby tzw. centrów usług wspólnych. Zwolnienie może dotyczyć budynków, których powierzchnia użytkowa przekraczać będzie 3 tys. m² i zostanie wykorzystana przynajmniej w 70% na działalności gospodarcze związane z: oprogramowaniem i doradztwem, informatyką, obsługą prawną, rachunkowo-księgową, kadrową firm oraz obsługą nieruchomości, badaniami naukowymi, architekturą, inżynierią. Podatnik może być zwolniony z podatku od nieruchomości na okres maksymalny do 5 lat.

W trakcie obowiązywania programu 2 przedsiębiorców dokonało zgłoszenia zamiaru skorzystania ze zwolnienia z podatku od nieruchomości w ramach ww. uchwały. Inwestycje zostały zakończone. Kwota zwolnienia z podatku od nieruchomości w 2018 roku wyniosła 140 480 zł.

Pomimo niewielkich skutków ekonomicznych zwolnienia z podatku od nieruchomości, stworzenie a następnie realizacja tegoż programu w znaczący sposób przyczyniła się do ulokowania w Częstochowie sektora nowoczesnych usług biznesowych.

Już w 2016 roku **Częstochowa została zaliczona obok Białegostoku, Bielska-Białej, Elbląga, Kielc, Lublina, Olsztyna, Opola, Radomia, Rzeszowa i Szczecina do tzw. wschodzących gwiazd polskiego sektora BSS.**

Z „Raportu rocznego Pro Progressio 2018” wynika, że Częstochowa postrzegana jest jako znacząca już osobowość świata outsourcingu, nowoczesnych usług dla biznesu oraz otoczenia branży BSS.

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 roku pomoc publiczna dla przedsiębiorców poprzez zwolnienia z podatku od nieruchomości wyniosła 5 861 534 zł i wynikała z następujących programów uchwalonych przez Radę Miasta Uchwałami:

- Nr 157/XIV/2007 Rady Miasta Częstochowy z dnia 27 sierpnia 2007 roku w sprawie zwolnienia z podatku od nieruchomości w ramach pomocy regionalnej na wspieranie nowych inwestycji lub tworzenia nowych miejsc pracy związanych z nową inwestycją – 988 105 zł
- Nr 315/XX/2012 Rady Miasta Częstochowy z dnia 29 marca 2012 roku w sprawie zwolnienia od podatku od nieruchomości w ramach programu pomocy de minimis na tworzenie nowych miejsc pracy – 289 249 zł
- Nr 316/XX/2012 Rady Miasta Częstochowy z dnia 29 marca 2012 roku w sprawie zwolnienia od podatku od nieruchomości stanowiącego regionalną pomoc inwestycyjną – 425 776 zł
- Nr 860/XLIX/2014 Rady Miasta Częstochowy z dnia 20 lutego 2014 roku w sprawie zwolnienia od podatku od nieruchomości w ramach programu pomocy de minimis na tworzenie nowych miejsc pracy (ze zmianami) – 4 005 548 zł
- Nr 64.IX.2015 Rady Miasta Częstochowy z dnia 19 marca 2015 roku w sprawie zwolnienia z opodatkowania nieruchomości położonych w Częstochowie znajdujących się w specjalnych strefach ekonomicznych stanowiącego regionalną pomoc inwestycyjną – 12 376 zł
- Nr 118.XIII.2015 Rady Miasta Częstochowy z dnia 2 lipca 2015 roku w sprawie zwolnienia z opodatkowania nieruchomości położonych w Częstochowie stanowiącego regionalną pomoc inwestycyjną – 140 480 zł

Zastosowana wobec przedsiębiorców pomoc publiczna przyniosła w efekcie końcowym bardzo wymierne, korzystne efekty, co obrazuje poniższa tabela.

POMOC PUBLICZNA DLA PRZEDSIĘBIORCÓW W 2018r.

LICZBA PRZEDSIĘBIORSTW KORZYSTAJĄCYCH ZE ZWOLNIEŃ Z PODATKU	125
LICZBA UTWORZONYCH NOWYCH MIEJSC PRACY	558
ROCZNY UBYTEK DOCHODÓW BUDŻETOWYCH Z TYTUŁU ZWOLNIENIA Z PODATKU	5 861 534
OSZCZEDNOŚCI W WYDATKACH BUDŻETU NA WYPŁATĘ ZASIŁKÓW DLA BEZROBOTNYCH	5 517 504
DODATKOWE DOCHODY BUDŻETOWE Z PIT OD NOWYCH 558 ETATÓW	1 667 304
KOŃCOWY WPŁYW NA BUDŻET : PLUS 1.323.274	

W celu uszczelnienia systemu tworzenia nowych miejsc pracy oraz poprawy jakości powstających nowych miejsc pracy, Uchwałą Nr 544.XL.2017 Rady Miasta Częstochowy z dnia 24 kwietnia 2017 roku rozszerzono katalog wymaganych do spełnienia warunków stawianych przedsiębiorcom ubiegającym się o zwolnienia z podatku od nieruchomości w ramach programu pomocy de minimis na tworzenie nowych miejsc pracy.

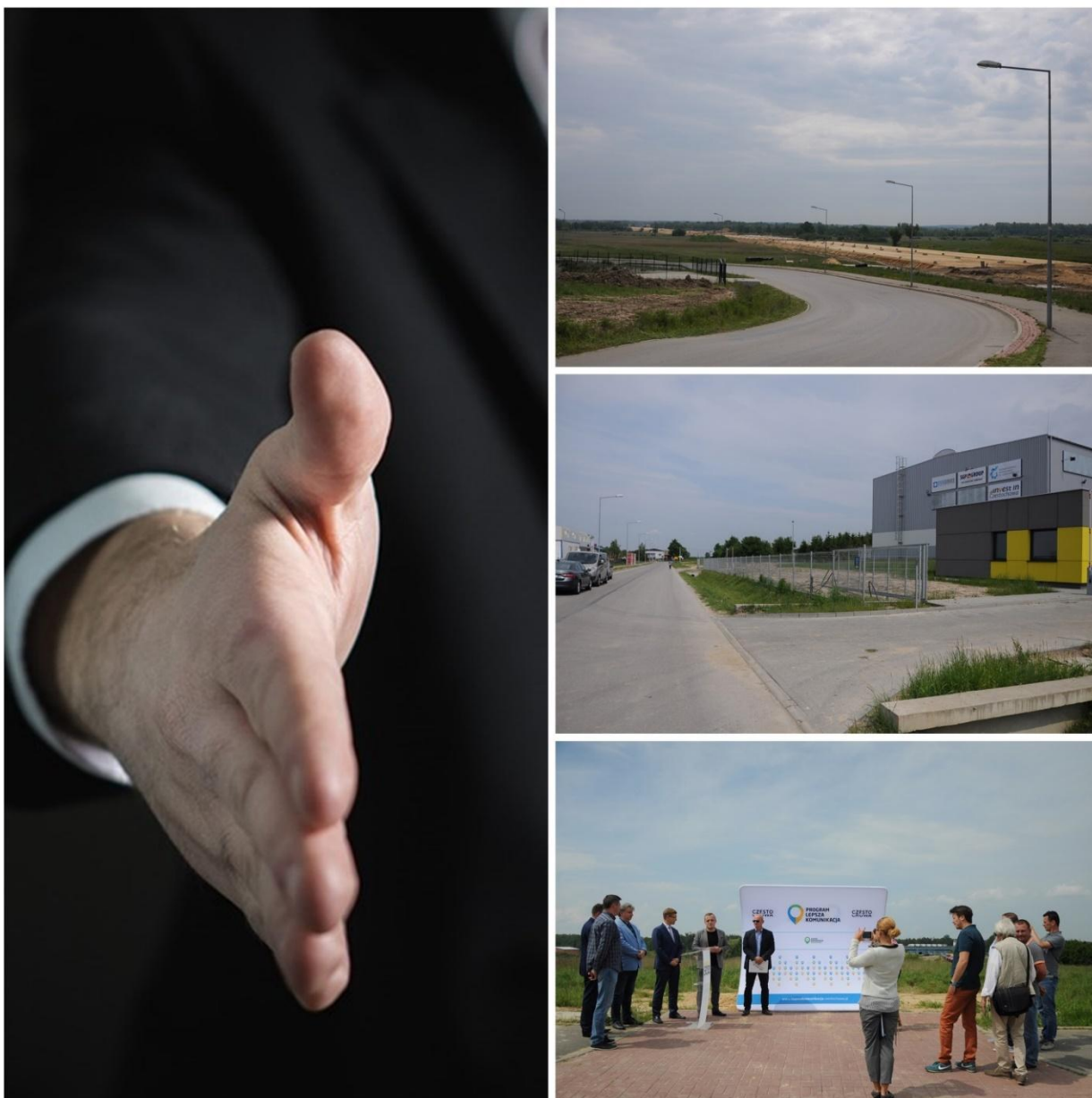
Począwszy od 28.07.2017 roku na nowych miejscach pracy oferowane wynagrodzenie nie może być niższe niż 150% minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w dniu złożenia wniosku o udzielenie pomocy de minimis.

Ponadto m. in. ze zwolnienia z podatku od nieruchomości korzystają tylko ci przedsiębiorcy, którzy wykazują do ubezpieczenia przynajmniej 80% pracowników zatrudnionych na podstawie umowy o pracę. Na nowych miejscach pracy nie są zatrudniane osoby, które w ciągu roku przed złożeniem wniosku były zatrudnione u przedsiębiorcy lub wykonywałyby czynności na podstawie umów zleceń czy umów o dzieło lub wykonywałyby prace u podatnika za pośrednictwem agencji pracy tymczasowej.

5. Nakłady inwestycyjne inwestorów

Szczegółowe informacje w tym zakresie zawarto w punkcie 3 – Specjalne Strefy Ekonomiczne.

6. Transport i drogownictwo

1) Komunikacja miejska

W ramach publicznego komunikacji miejskiej wykonywanej na terenie miasta Częstochowy oraz na podstawie porozumień międzygminnych zawartych z gminami: Poczesna, Olsztyn, Blachownia, Mstów i Konopiska, zgodnie z zawartą umową wykonawczą, Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne w Częstochowie Sp. z o.o. wykonało 12 012 361 wozokilometrów w komunikacji autobusowej i 1 928 607 wozokilometrów na liniach tramwajowych. Koszt komunikacji miejskiej w 2018 r. wynosił **54 961 182 zł**.

W ramach promocji Częstochowy uruchomiono linię turystyczną 034, kursującą bezpłatnie w lipcu i sierpniu, obsługiwaną przez autobus piętrowy „Londyńczyk”. Koszt **175 891 zł**

Wydatki miasta na transport zbiorowy

Lokalny transport zbiorowy: wydatki zostały zrealizowane w wysokości 56 861 929 zł,

W ramach wydatków bieżących wydatkowano kwotę 56 736 469 zł z przeznaczeniem m.in. na:

- funkcjonowanie publicznej komunikacji dziennej 50 570 379 zł
- funkcjonowanie publicznej komunikacji miejskiej w gminach Poczesna, Olsztyn, Blachownia, Mstów, Konopiska 3 952 281 zł
- wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń 702 370 zł
- utrzymanie czystości przystanków komunikacyjnych 518 763 zł
- funkcjonowanie publicznej komunikacji nocnej 438 000 zł
- bieżące utrzymanie infrastruktury przystankowej 197 582 zł
- audyt wysokości należnej rekompensaty z tytułu umowy wykonawczej
- na świadczenie usług przewozowych, inne ekspertyzy, opinie związane z transportem zbiorowym 45 910 zł
- opłaty związane z dzierżawą nieruchomości pod pętle autobusowe 41 664 zł
- schemat sieci komunikacji miejskiej w Częstochowie 29 994 zł
- opłaty związane z członkostwem w Izbie Gospodarczej Komunikacji Miejskiej 6 932 zł

Ponadto w ramach budżetu obywatelskiego:

realizowano zadanie pn.: Wybudowanie peronu przystankowego przy ul. Ikara III (4 938 zł),

zakupiono mapę dla zadania pn.: Naprawa przystanku końcowego linii autobusu nr 10 i 24 (39 zł), które będzie realizowane w ramach wydatków niewygasających (227 094 zł) a jego zakres rzeczowy obejmuje:

- przebudowę pętli autobusowej Błeszno,
- poszerzenie jezdni,
- modernizację chodnika,
- zakup i montaż wiat przystankowej.

W ramach wydatków majątkowych, wydatkowano kwotę 125 460 zł, z przeznaczeniem na:

zakup oprogramowania do zarządzania transportem zbiorowym oraz eksportu danych do systemu dynamicznej informacji pasażerskiej (114 501 zł) – w ramach zadania zakupiono licencję i usługę serwisu Oprogramowania city Line Designer, montaż wiat przystankowych (10 959 zł) – w ramach zadania zamontowano 9 wiat przystankowych.

Lepsza komunikacja publiczna

Wprowadzono bezpłatne bilety dla częstochowian, uczniów szkół; w 2017 r. dotyczyło to dzieci i młodzieży w wieku od 0 do 15 lat (skorzystało 8,5 tys. osób), od 1 września 2018 r. objęto systemem także młodzież uczącą się w szkołach średnich. Trwa proces wymiany taboru autobusowego MPK. Docelowo wszystkie częstochowskie autobusy spełniać będą europejskie normy ograniczenia emisji zanieczyszczeń. Prowadzona jest wymiana i modernizacja wiat przystankowych. Wdrożono aplikację informującą zdalnie pasażerów o rozkładzie jazdy i lokalizacjach oczekiwanych autobusów. W ramach realizowanego projektu Centrów Przesiadkowych powstają trzy przyjazne miejsca obsługi ruchu pasażerskiego, zaopatrzone w elektroniczny system dynamicznej informacji pasażerskiej. Rozpoczęty został projekt modernizacji linii tramwajowej i zakupu nowego taboru, największy od czasów budowy linii w 1959 r.

Lepsza komunikacja rowerowa

W 2018 r. wprowadzono system roweru miejskiego. Powstało 20 stacji użyczających mieszkańcom 185 rowerów. Z usług roweru miejskiego korzysta kilkanaście tysięcy mieszkańców Częstochowy. Kontynuowany jest projekt budowy systemu ścieżek rowerowych łączących dzielnice miasta. Uwzględniono dogodną infrastrukturę do obsługi ruchu rowerowego przy planowaniu centrum przesiadkowych. Ustawiono na obszarze miasta kilkanaście samoobsługowy punktów napraw rowerów.

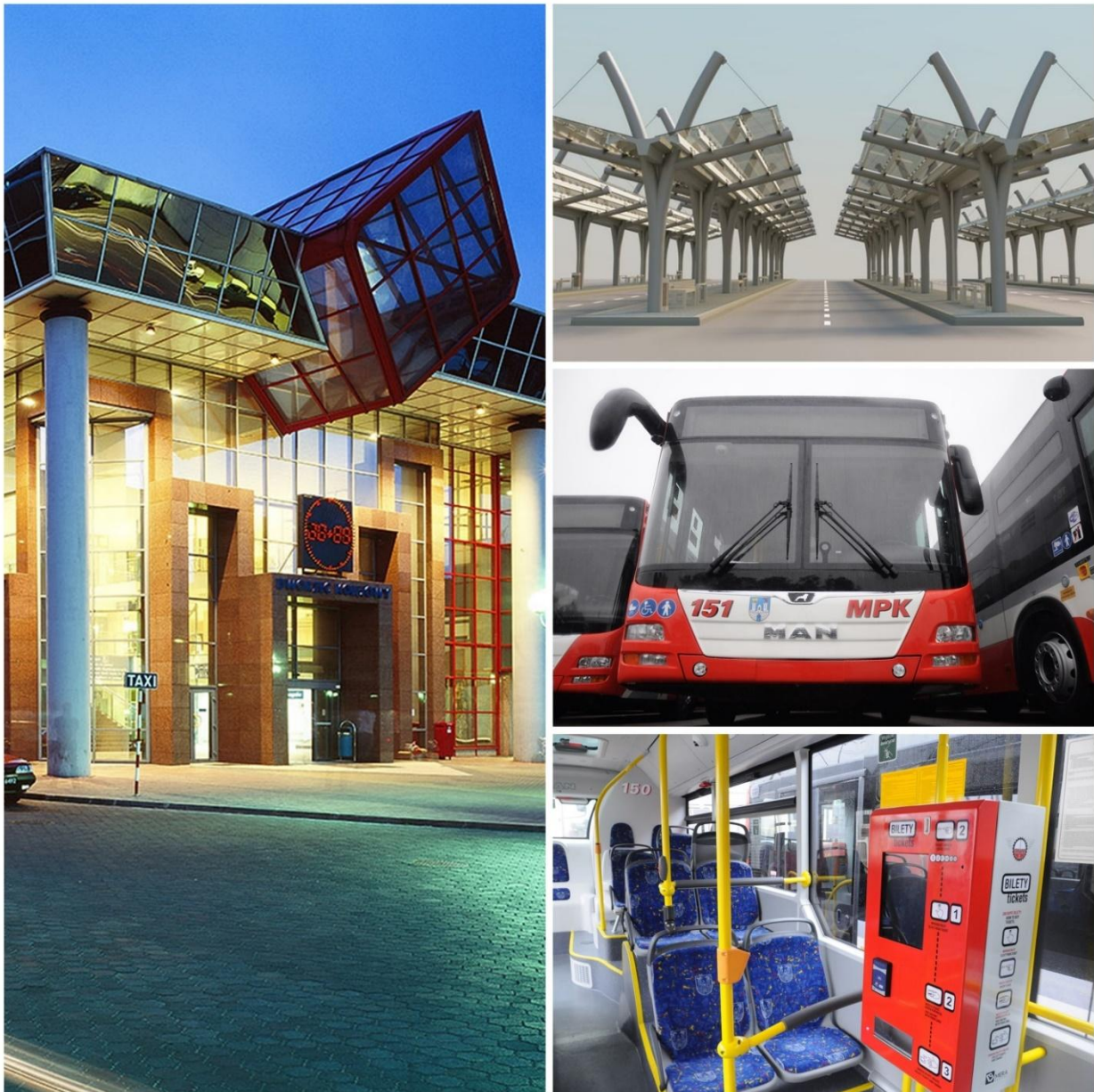
Lepsza komunikacja drogowa

Realizacja projektu prowadzona jest zgodnie z uchwałami budżetowymi. Obejmuje następujące obszary działań:

- realizacja dużych inwestycji drogowych, współfinansowanych środkami unijnymi (m.in.: budowa połączenia do południowego węzła autostradowego, przygotowanie do realizacji modernizacji trasy DK-1, drogi DK-46),
- budowa trzech węzłów przesiadkowych wraz z modernizacją otaczającej infrastruktury drogowej,

- budowa odwodnienia dzielnicach: Grabówka (koszt zadania 24,5 mln zł), Kiedrzyń (koszt 13,9 mln zł), Północ (inwestycja za ok. 21,5 mln zł)
- realizacja zadań zgodnie z harmonogramem programu budowy dróg lokalnych; rocznie na ten cel przeznaczanych jest 25-30 mln zł.

2) Drogownictwo

Do priorytetowych zadań realizowanych w zakresie utrzymania i rozbudowy układu komunikacyjnego należały:

- kontynuacja zadań inwestycyjnych rozpoczętych w latach ubiegłych oraz realizacja nowych zadań w zakresie przebudowy układu komunikacyjnego, modernizacji miejskiego systemu infrastruktury drogowej oraz poprawy życia mieszkańców poszczególnych dzielnic miasta,
- pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację inwestycji drogowych,
- poprawa organizacji ruchu drogowego i parkowania,
- remonty i utrzymanie majątku drogowego,
- budowa i modernizacja oświetlenia drogowego.

Kontynuacja zadań inwestycyjnych rozpoczętych w 2017 r. a zakończonych w 2018 r.:

- Budowa przedłużenia Alei Bohaterów Monte Cassino do ul. Dźbowskiej oraz rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 908 (ul. Dźbowska, Powstańców Warszawy, Gościnna) (**budowa rozpoczęta w 2016r. z terminem zakończenia w 2018r.**) Wykonano: 6,63 km drogi w tym całkowicie nowy odcinek drogi od skrzyżowania ul. Monte Cassino z ul. Jagiellońską do skrzyżowania ul. Żyznej, Sabinowskiej i Powstańców Warszawy. Na całym odcinku wybudowano ciągi piesze, pieszo-rowerowe, ścieżki rowerowe, zjazdy, zatoki autobusowe, zatokę postojową dla stanowisk do ważenia pojazdów, nowe skrzyżowania (z ul. Hetmańską, Królewską, Chodkiewicza, ul. Jagiellońską), w tym typu rondo na skrzyżowaniu z ul. Dźbowską, Żyzną, i Sabinowską. Wybudowano nowe odwodnienie, kanalizację wodno – kanalizacyjną oraz kanał technologiczny. Wartość inwestycji: 44 605 693 zł.

Inwestycje w całości zrealizowane w 2018 r.:

- Budowa sygnalizacji świetlnej na skrzyżowaniu ul. Kopernika z ul. Śląską oraz z ul. Nowowiejskiego w Częstochowie. Wartość zadania – 540.000 zł.
- Budowa sygnalizacji świetlnej na przejściu dla pieszych przez ul. św. Rocha w rejonie posesji nr 250 wraz z modernizacją sygnalizacji świetlnych w Częstochowie. Wartość zadania – 163.000 zł.
- Instalacja sieci światłowodowej dla połączenia sygnalizacji świetlnych z siedzibą MZDiT przy ul. Legionów 52. Wartość zadania – 147.600 zł.
- Likwidacja przycisków na skrzyżowaniu ulic Jagiellońskiej, Orkana, i Źródlanej – budżet obywatelski. Wartość zadania – 25.000 zł.
  - budowa drogi na terenie KSSE w Częstochowie - Skorki I etap. Zakres inwestycji: budowa drogi długości 750 mb, od ul. Ekonomicznej, jezdnia szerokości 6,0 m, jednostronny chodnik, budowa kanalizacja sanitarnej, deszczowej, sieci wodociągowej, gazowej oświetlenia ulicznego, kanału technologicznego. Wartość inwestycji : 1 077 635 zł.
  - budowa drogi na terenie KSSE w Częstochowie - Skorki II i III etap. Zakres inwestycji: budowa drogi o nawierzchni asfaltobetonowej długości 350 m, plac manewrowy pow. 470 m², oświetlenie uliczne, kanał technologiczny. Wartość inwestycji: 8 788 727 zł.
  - Budowa przedłużenia ul. Bór do ul. Jagiellońskiej. Zakres inwestycji: budowa drogi długości 232,37mb o jezdni szerokości 7,0 m, chodnika przyległego do jezdni z asfaltobetonu szer. 2,0 m, drogi rowerowej z kostki betonowej szerokości 2,0 m, budowa odwodnienia powierzchniowego, budowa 3 zjazdów, budowa ścieżki rowerowej z asfaltobetonu. Wartość inwestycji: 1 354 932 zł.

Inwestycje rozpoczęte w 2018 roku z terminem realizacji w latach późniejszych:

- Rozbudowa DK-46 – ulicy Głównej i ulicy Przejazdowej w Częstochowie wraz z budową obejścia ul. św. Barbary do ul. Pułaskiego w Częstochowie (zaprojektuj – wybuduj) z terminem zakończenia 2020r. Zakres inwestycji:
- w ciągu ul. Głównej i ul. Przejazdowej przewiduje się w szczególności:
  - przebudowę jezdni, zjazdów i wejść do posesji, ciągów pieszych, budowę ścieżek rowerowych, przebudowę zatok autobusowych, istniejących skrzyżowań, systemu odwodnienia, oświetlenia drogi, budowę miejsc postojowych, kanału technologicznego, stanowiska do ważenia i kontroli pojazdów,
- W ciągu obejścia kościoła św. Barbary do ul. Pułaskiego:
  - budowę drogi dwujezdniowej dwupasmowej, ciągów pieszych, ścieżek rowerowych, budowę skrzyżowań z istniejącymi drogami oraz drogi do obsługi przyległych posesji prywatnych (rejon ul. Gnaszyskiej),
  - przebudowę systemu odwodnienia, oświetlenia drogi,
  - budowę kanału technologicznego, zjazdów i wejść do posesji,Wartość szacunkowa inwestycji: 102.454.352 zł.
Inwestycja dofinansowana ze środków unijnych z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowiska na lata 2014-2020.
- Przebudowa Alei Wojska Polskiego – DK-1 w Częstochowie (zaprojektuj – wybuduj). Planowane zakończenie zadania - 2020r. Zakres inwestycji:
Przebudowa przewiduje modernizację Al. Wojska Polskiego na odcinku od skrzyżowania z Al. Jana Pawła II niemalże do granic miasta (do skrzyżowania z ul. Bugajską)

Oprócz wykonania nowych jezdni, chodników i ścieżek rowerowych przewiduje się wykonanie estakad na skrzyżowaniu z ul. Legionów oraz Krakowską (w miejsce sygnalizacji świetlanych), z kolei estakada Rakowska zostanie rozebrana, a na jej miejsce wybudowana nowa, obudowana ekranami akustycznymi.

Niemal na całym remontowanym odcinku DK-1, szczególnie po jego wschodniej stronie powstaną nowe odcinki ekranów akustycznych, które w zależności od miejsca będą wysokie na 4-6 m. W sumie, po wschodniej stronie DK-1 powstanie ponad 1,8 km nowych ekranów, natomiast po zachodniej 800 m. parawanów.

Szacunkowa wartość zamówienia - 186 123 427 zł.

Inwestycja dofinansowana ze środków unijnych z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowiska na lata 2014-2020.

- „Budowa „węzłów przesiadkowych” na terenie miasta Częstochowy

Węzeł przesiadkowy Dworzec Częstochowa Główna ul. Piłsudskiego

Budowa węzła przesiadkowego Dworzec Częstochowa Główna strona ul. Piłsudskiego to zadane perony przystankowe dwustanowiskowe dla pojazdów komunikacji autobusowej miejskiej i podmiejskiej oraz autokarów i busów prowadzących działalność w zakresie komunikacji publicznej, a także:

- miejsca postojowe dla pojazdów typu TAXI, miejsca postojowe zarezerwowane dla pojazdów osób niepełnosprawnych i pojazdów przewożących osoby niepełnosprawne,
- parking zadaszony dla rowerów w ilości 15 rowerów z możliwością swobodnego powiększania liczby miejsc parkingowych dla rowerów,
- miejsca postojowe do celów szybkiego odebrania, przywiezienia pasażera na teren dworca, (w obrębie miejsc postojowych zainstalowane będą wyświetlacze informujące o pozostałym czasie postoju na miejscu postojowym i ewentualnego ostrzeżenia przed przekraczaniem czasu postoju),
- parking na minimum 50 miejsc postojowych w południowej części węzła - dla obsługi pasażerów PKP (przy wjeździe i wyjeździe z parkingu będzie postawiony maszt pod kamery CCTV zliczające pojazdy. Przed wjazdem na parking - wyświetlacz o zmiennej treści (VMS) informujący o liczbie wolnych miejsc na parkingach objętych systemem zliczającym wolne miejsca parkingowe. W obrębie parkingu powinno zostać zarezerwowane miejsce pod stacją do ładowania pojazdów elektrycznych,
- przebudowa ul. Piłsudskiego,
- chodniki (ciągi pieszce) umożliwiające bezpieczne, wygodne i swobodne poruszanie się w obrębie węzła. Infrastruktura chodnikowa (ławki, kosze, tablice informacyjne MSIT) wkomponowana w obszar węzła przesiadkowego, wygodna w użytkowaniu oraz dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych (wykonane z materiałów kamiennych),
- infrastruktura rowerowa w ciągu ul. Piłsudskiego i połączone z Al. NMP,
- parkingi dla rowerów pod System Rowerów Miejskich,
- zieleń miejska wypełniać ma niewykorzystany obszar. Teren zielony powinien być ukształtowany
- przebudowę sieci wodociągowej na odcinku od ul. Katedralnej do ul. Piotrkowskiej.

Węzeł przesiadkowy Dworzec Stradom

Inwestycja przewiduje:

- przebudowę ul. Gen. Pułaskiego wraz z węzłem na długości 550m od węzła z Al. Bohaterów Monte Cassino w kierunku ul. Sobieskiego,
- przebudowę peronu przystankowego dwustanowiskowego dla pojazdów komunikacji autobusowej miejskiej i podmiejskiej oraz autokarów i busów prowadzących działalność w zakresie komunikacji publicznej.
- parking zadaszony dla rowerów w ilości minimum 15 rowerów z możliwością swobodnego powiększania liczby miejsc parkingowych dla rowerów, parking dla rowerów pod System Rowerów Miejskich,
- W otoczeniu dworca oraz w ciągu ul. Pułaskiego wykonane zostaną drogi rowerowe dwukierunkowe obustronne z przyległymi chodnikami na odcinku od łącznicy z ul. Boh. Monte Cassino do Parków Jasnogórskich. Nastąpi połączenia ciągu rowerowego od ul. 7 kamienic do Al. NMP, oraz od Ronda Mickiewicza do węzła z Al. Bohaterów Monte Cassino droga rowerowa jednostronna, w miejscu istniejących przejść dla pieszych wykonane zostaną również przejazdy dla rowerów, ciągi pieszce umożliwiające bezpieczne, wygodne i swobodne poruszanie się w obrębie węzła

– **Węzeł przesiadkowy Dworzec Raków**
Inwestycja przewiduje:

- zadaszony peron przystankowy dwustanowiskowy dla pojazdów komunikacji autobusowej miejskiej i podmiejskiej oraz autokarów i busów prowadzących działalność w zakresie komunikacji publicznej.
- rezerwę terenu pod przystanki tramwajowe zlokalizowane w zachodniej części skweru Junaków. Przystanki obsługiwać będą dwa kierunki ruchu wzdłuż ulicy skwer Junaków, bez przebudowy linii tramwajowej,
- teren węzła przesiadkowego będzie przekształcony w taki sposób, aby zapewniał rozdzielenie funkcji komunikacji zbiorowej od parkingów służących mieszkańcom okolicznych zabudowań z dominującą rolą funkcji komunikacji zbiorowej.
- miejsca postojowe dla pojazdów typu TAXI zlokalizowane będą w obrębie dworca przesiadkowego,
- miejsca postojowe dla pojazdów osób niepełnosprawnych i pojazdów przewożących osoby niepełnosprawne są zlokalizowane w pobliżu wejścia na teren dworca i zaprojektowane w taki sposób, aby spełniały wszystkie wymogi dotyczące obsługi osoby niepełnosprawnej,
- budowę parkingu zadashzonego dla rowerów w ilości minimum 15 rowerów z możliwością swobodnego powiększania liczby miejsc parkingowych dla rowerów,
- parking pod System Rowerów Miejskich,
- budowę drogi rowerowej w obrębie węzła.

W roku 2018 wykonano prace za kwotę 2 593 642 zł. Całkowita wartość robót budowlanych : 68.865.094 zł. w tym 1.880.477 zł wartość robót sfinansowana przez PWIK.

• **Odwodnienie dzielnicy Kiedrzyn**

Zadanie rozpoczęte w listopadzie 2017r z terminem zakończenia 31.10.2019r.)

Zakres inwestycji :udowa zbiornika retencyjnego z kolektorem doprowadzającym wody opadowe, Koszty poniesione w 2018r.: 10.587.693 zł.

• **Rozbudowa ul. Korfanteo na odcinku od Ronda Szwejkowskiego do Ronda Lotników**

a) zakres inwestycji:

inwestycja obejmuje budowę odcinka drogi – dł. 2461,38 mb.

- wykonanie jezdni o nawierzchni SMA o szer. 7,0 m (2x 3,5m) łącznie z przebudową skrzyżowań,
- wykonanie ciągu pieszo - rowerowego po stronie prawej na całym odcinku, oraz po stronie lewej na odcinku od km 2+208 do zjazdu na teren huty przed skwerem Lotników (ciągi oddzielone pasem zieleni),
- przebudowę zjazdów,
- wykonanie miejsc parkingowych dla pojazdów typu TIR (18 m - parkowanie równoległe),
- przebudowę Skweru Lotników w celu wydzielenia pętli do zawracania dla autobusów.

b) wartość inwestycji:

w 2018r. - 7 861 345 zł

w 2019r. – 15 431 924 zł

Ogółem – 23 293 269 zł.

• **Przebudowa drogi w ulicy Różanej w Częstochowie.**

a) Inwestycja obejmuje:

- przebudowę drogi gminnej klasy „L” na odcinku ok. 364 mb, szerokości 6,0 m,
- wykonanie chodnika z płyt betonowych 20x20 cm,
- budowę zjazdów do posesji z kostki brukowej betonowej,
- przebudowę istniejące sieci kablowej, sieci wodociągowej do posesji a także sieci telekomunikacyjnej, budowę kanału technologicznego i oświetlenia.

Na odcinku od skrzyżowania z ul. Bohaterów Katynia do posesji nr 40 ulica Różana pobiegnie nowym śladem po terenie działek będących własnością Gminy Miasto Częstochowa.

b) Wartość inwestycji: 2 558 466 zł.

- w 2018r. wykonano prace za kwotę 200 000 zł.

• **Rozbudowa ul. Sikorskiego** na odcinku od ul. Szajnowicza Iwanowa do ul. Ludowej w istniejącym pasie drogowym wraz z budową i przebudową kolidującej infrastruktury technicznej.

a) zakres inwestycji:

- budowa odcinka drogi dł. 395,95 mb. O nawierzchni asfaltobetonowej, szer. jezdni 5,5 m.

- obustronne chodniki o szer. 2,0m. z kostki brukowej betonowej,
  - 39 zjazdów na posesję z kostki brukowej betonowej,
  - 6 miejsc parkingowych równoległych z kostki br. betonowej,
  - budowa kanału deszczowego oraz technologicznego.
- Zastosowano uspokojenie ruchu na ulicy poprzez zawężenie jezdni do szer. 4,0 m. na wysokości posesji nr 40.

Wartość inwestycji: 2.910.893 zł.

Remonty i utrzymanie majątku drogowego

W ramach umowy na bieżące utrzymanie w granicach miasta wykonano:

- remonty cząstkowe nawierzchni (naprawa ubytków na powierzchni 40 087 m²), w tym:
  - na drogach krajowych, wojewódzkich, powiatowych: 19 018 m²,
  - na drogach gminnych: 21 069 m²,
  - nakładki bitumiczne na powierzchni: 12 049 m²,
  - remonty chodników: 1 969 m²,
  - utwardzenie dróg gruntowych przy użyciu frezu lub materiału kamiennego: 8 246 m²,
  - równanie dróg gruntowych na powierzchni 254 752 m²;
  - naprawa dróg remonterem drogowym typu PATCHER na powierzchni: 19 878 m²,
  - ul. Świętokrzyska – podbudowa, dwie warstwy masy, krawężnik : 882 m²,
  - ul. Łomżyńska – rów, kanał deszczowy, studnie
  - ul. Polna – podbudowa i powierzchniowe utrwalenie dwukrotne – 3 751,00 m²

Prace remontowe w rozszerzonym zakresie:

- obniżenie krawężnika na drodze rowerowej Jagiellońska – budżet obywatelski,
- obniżenie krawężników na przejeździe rowerowym Jagiellońska – Bór (strona północna) – budżet obywatelski,
- przejście dla pieszych przez ul. Św. Rocha przy skrzyżowaniu z ul. Krzemieną – budżet obywatelski,
- przebudowa chodnika i ścieżki rowerowej w Al. Jana P. II- go (DK-46) wraz z pasem włączenia od ul. Wilsona w Częstochowie,
- przebudowa ul. Okólnej w Częstochowie na odcinku od ul. Dekabrystów do ul. Wierzyńskiego,
- przebudowa ul. Broniewskiego na odcinku od ul. Kilińskiego do ul. Gałczyńskiego,
- przebudowa łącznika dzielnicowego Tysiąclecie (polskiego Czerwonego Krzyża – Obrońców Poczty Gdańskiej – Kwiatkowskiego – Szajnowicza Iwanowa – budżet obywatelski,
- przebudowa chodnika na Rynku Wieluńskim - budżet obywatelski,
- chodnik wzdłuż ulicy Wielkoborskiej - budżet obywatelski,
- przebudowa chodnika na ul. Wilsona na odcinku od Alei NMP do ul. Garibaldięgo,
- przebudowa chodnika w ul. Dąbrowskiego na odcinku od ul. Jasnogórskiej do ul. Raclawickiej,
- przebudowa obiektu wraz termomodernizacją przy ul. Legionów dla potrzeb MZDiT,
- przebudowa ul. Jasnorzewskiej – Pawlikowskiej i Al. Pokoju 2,4,6,8,
- przebudowa wjazdu na parking przy Szkole Podstawowej Nr 48,
- przebudowa parkingu przy ul. Iwaszkiewicza,
- przebudowa chodników i miejsc parkingowych ul. Gombrowicza - budżet obywatelski,
- budowa chodnika ul. Mirowska – Etap I - budżet obywatelski,
- przebudowa chodnika w ul. Olsztyńskiej od ul. Hutników do ronda im. M Czernego – strona południowa - budżet obywatelski,
- przebudowa ul. Tulipanowej,
- przebudowa ul. Kutrzeby w Częstochowie,
- przebudowa ul. Bardowskiego I Etap,
- budowa parkingu przy bloku Alei Niepodległości 25 – II Etap,
- przebudowa ul. Kawodrzańskiej od ul. Artyleryjskiej do nr 34,
- przebudowa ul. Przyjemnej III Etap,
- budowa parkingu przy ul. Skośnej,
- przebudowa chodnika przy ul. Spadzistej,
- przebudowa ul. Zagórskiego,
- budowa ul. Kamińskiego w Częstochowie,
- przebudowa ul. Letniej,
- przebudowa ul. Malczewskiego na odcinku od ul. Chopina do ul. Moniuszki,
- przebudowa chodnika i miejsc parkingowych przy ul. Źródlanej,

- przebudowa chodnika na ul. Szczytowej,
- przebudowa ul. Korkowej od ul. Wypalanki do ul. Kusocińskiego,
- wybudowanie peronu przystankowego przy ul. Ikara „III” - budżet obywatelski,

Utrzymanie mostów:

- Most ul. Festynowa - BO W ramach zadania w 2018r wykonano:
  - wymiana pomostu drewnianego,
  - wyczyszczenie i pomalowanie konstrukcji nośnej i balustrad,
  - wymiana drewnianych podpór na stalowe (klatki),
  - wykonanie nowego obrukowania skarp i stożków.
- Aranżacja wnętrza pomieszczeń higieniczno sanitarnych przejścia podziemnego dla pieszych pod Aleją Wyzwolenia w Częstochowie.
- Budowa dojścia dla osób niepełnosprawnych i matek z wózkami do przystanku autobusowego zlokalizowanego przy przejściu podziemnym w Alei Wyzwolenia – zadanie nie zakończone
- wykonano inne prace remontowe obiektów mostowych, m.in.:
  - na kładkach dla pieszych nad DK-1 przy ul. Mireckiego, ul. Stroma, obok Castoramy, przy skrzyżowaniu z al. Jana Pawła II, ul. Prosta oraz przy ul. Wspólnej, ul. Rejtana, ul. Wilsona, ul. 1-go Maja, ul. Jutowa, w ciągu promenady Niemena, nad ul. Jana Pawła II, pod al.. Marszałkowską, w ciągu ul. Strażackiej.
  - na mostach:

nad rzeką Stradomką: w ul. Przejazdowej, w al. Bohaterów Monte Cassino, w ul. Krakowskiej, łukowy w ul. Krakowskiej, w ul. Osada Młyńska, w ul. Przestrzennej,

nad rzeką Wartą: w DK-1, w ul. Bugajskiej, w ul. Mirowskiej, w ul. Zawodziańskiej, w al. Pokoju i w ul. Srebrnej, w ul. Kucelińskiej – Trochimowskiego, w ul. Ks. Wróblewskiego, w ul. kanał Kohna.

nad rzeką Konopką w ul. Żyznej, w ul. Jagiellońskiej, w ul. Malowniczej

nad rzeką Kucelinką w ul. Kucelińskiej, w ul. Mirowskiej, w al. Pokoju, przy ul. Wspólnej, w ul. Legionów.

nad rzeką Brzezinką w ul. Poselskiej.

nad rzeką Gorzelanką w ul. Przejazdowej i w ul. Mała Warszawska.

nad rzeką Sobuczynką w ciągu ul. Malowniczej.

- wiaduktach w DK-1 nad torami PKP, nad bocznica kolejową, przy ul. Wesolej, przy ul. Jutowej, nad drogą gospodarczą, nad ul. Bór – Bardowskiego, nad ul. Rakowską oraz w ul. Jagiellońskiej, nad linią kolejową w al. Pokoju, w al. Niepodległości, w ul. Połanieckiej, w ul. Bugajskiej oraz w ul. Mirowskiej, w ul. Makuszyńskiego.
- estakadzie w DK-1 nad al. Pokoju, nad DK1/DK46.
- przejścia podziemnego pod al. Armii Krajowej, pod al.. Marszałkowską oraz pod al. Wyzwolenia.
- przepustach: w ul. Ludowej, w ul. Wypalanki, w ul. Kolorowej oraz w ul. Ostatniej.

Inne prace utrzymaniowe:

- konserwacja i remont kanalizacji deszczowej (kanały, studzienki rewizyjne, wpusty uliczne i przykanaliki, wymiana oraz regulacja włączów, uzupełnienie skradzionych lub uszkodzonych krat i pokryw, przeglądy kanalizacji deszczowej, inspekcja TV kanalizacji);
- konserwacja i remonty cieków wodnych o funkcji komunalnej (odmulanie i oczyszczanie rowów);
- konserwacja separatorów z utylizacją (konserwacja separatorów ropopochodnych),
- badanie wód deszczowych na wylotach kanału (badanie próbek wód deszczowych na wylotach kanalizacji do odbiorników),
- prace związane z letnim i zimowym oczyszczaniem dróg i obiektów takich jak: chodniki, place, parkingi, przejścia podziemne, kładki, schody na mostach i wiaduktach.

Poprawa organizacji ruchu drogowego

Utrzymanie znaków drogowych pionowych i urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego

Kategoria drogi	liczba znaków (szt.)	Poniesione koszty (zł)
krajowa	278	147 086
wojewódzka	71	23 957
powiatowa	540	384 660
gminna	485	232 301
Razem:	1374	788 004

Liczba zamontowanych nowych znaków pionowych i urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego:

Rodzaj znaków	Liczba (szt.)
ostrzegawcze	82
zakazu	86
nakazu	47
informacyjne	136
pozostałe + urządzenia bezpieczeństwa ruchu drogowego	2 733
Razem:	2 931

Odtworzenie oznakowania poziomego

Kategoria drogi	Powierzchnia (m ²)	Poniesione koszty (zł)
krajowa	34 320	409 048
wojewódzka	5 065	60 696
powiatowa	26 438	322 287
gminna	8 174	119 965
Razem:	73 996	911 996

Utrzymanie i konserwacja sygnalizacji świetlnej

Kategoria drogi	Liczba sygnalizacji (szt.)	Poniesione koszty (zł)
krajowa	33	295 265
wojewódzka	10	96 100
powiatowa	36	307 419
Razem:	79	698 784

W ramach środków na utrzymanie sygnalizacji prowadzono bieżące utrzymanie w ruchu ciągłym i konserwację instalacji i urządzeń ulicznej sygnalizacji świetlnej na 68 skrzyżowaniach i 11 przejściach dla pieszych. W szczególności wykonano następujące zadania:

- wymianę lub naprawę zużytych bądź uszkodzonych sygnalizatorów świetlnych – 78 szt.,
- wymianę lub naprawę zużytych bądź zniszczonych masztów sygnalizacyjnych – 14 szt.,
- odtworzenie pętlowych czujników indukcyjnych w nawierzchni jezdni – 364 mb.,
- wymianę zużytych lub zniszczonych przycisków dla pieszych - 56 szt.,
- wprowadzenie zmian sprzętowych i programowych w sygnalizacji na podstawie zatwierdzonych projektów stałej lub czasowej organizacji ruchu – 18 szt.,
- usuwanie awarii urządzeń sterowniczych i zasilających oraz wymianę przepalonych źródeł światła – łącznie odnotowano 396 interwencji,
- naprawę i konserwację kabli sygnalizacyjnych i zasilających kanalizacji kablowej, głowic i muf kablowych,
- konserwację kanalizacji teletechnicznej i studni teletechnicznych służących instalacji sygnalizacji świetlnej,
- przeprowadzanie pomiarów stanu izolacji kabli oraz pomiarów skuteczności uziemienia (zerowania) urządzeń sygnalizacyjnych,
- czyszczenie (m.in. z naklejanym ogłoszeń) oraz malowanie konstrukcji wsporczych i szaf sterowniczych sygnalizacji świetlnej.

Strefa Płatnego Parkowania - wpływy ze sprzedaży abonamentów oraz identyfikatorów

Rodzaj	Liczba (szt.)	Kwota (zł)
Identyfikator pojazdu mieszkańca	3 717	74 340
identyfikator pojazdu mieszkańca (drugi pojazd)	320	12 800
abonament parkingowy miesięczny	1 729	172 900
abonament parkingowy miesięczny – przypisany do pojazdu	3 718	297 440
abonament parkingowy dwutygodniowy	148	8 140
abonament parkingowy tygodniowy	82	2 870
abonament parkingowy remontowy (dla firm, pracowników i mieszkańców nieposiadających zameldowania)	0	-
abonament parkingowy remontowy (dla mieszkańców posiadających zameldowanie)	0	-
Abonament parkingowy na stanowisko postojowe zastrzeżone	162	48 600
razem:		568 490

Oplaty z parkomatów wyniosły: 2 808 142 zł. Dodatkowo z tytułu opat za parkowanie przy pomocy urządzeń mobilnych (sms parking) wpływy wyniosły 218 352 zł. Pracownicy kontrolujący opłaty w strefie płatnego parkowania wystawili 17 993 wezwania do uiszczenia opłaty dodatkowej za nieopłacony postój pojazdu. Wpływy z tytułu opłat dodatkowych wyniosły 560 879 zł.

Zezwolenia na zajęcia pasa drogowego

Zestawienie dotyczące decyzji zezwalających na zajęcie pasa drogowego, wystawionych w roku sprawozdawczym obrazuje tabela:

Zajęcie pasa drogowego i opłaty**TABELA NR**

Charakter zajęcia	Liczba decyzji (szt.)	Naliczone opłaty (zł)
roboty	780	176 760
handel (stoiska)	503	388 323
urządzenia	666	88 721
obiekty (kioski, itp.)	119	168 243
reklamy	130	260 304
decyzje karne	17	62 575
rusztowania	34	29 358
wygrodzienia	47	73 142
razem:	2296	1 247 428

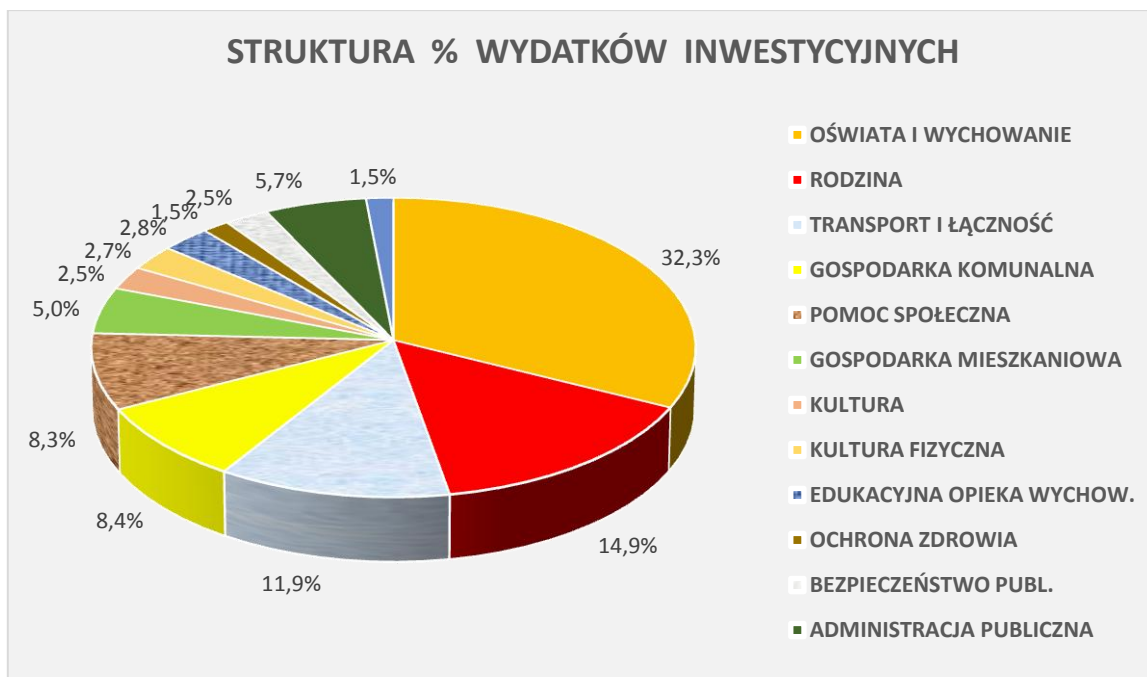
7. Działalność inwestycyjna miasta

W 2018 r. na wydatki inwestycyjne Miasto przeznaczyło 192 691 186,18 zł, z tego:

- Środki unijne – 42 765 859,26 zł,
- inne bezzwrotne źródła finansowania (m.in.: śr. mieszkańców, dotacje) – 4 951 513,73 zł
- środki z kredytu Europejskiego Banku Inwestycyjnego – 74 000 000,00 zł,
- środki budżetu miasta – 70 973 813,19 zł.

Strukturę procentowego udziału wydatków inwestycyjnych poszczególnych dziedzin w ogólnych wydatkach inwestycyjnych przedstawia poniższy wykres:

Najważniejsze zadania inwestycyjne realizowane w 2018r.

ZADANIA INWESTYCYJNE REALIZOWANE W 2018r.		
LP	NAZWA ZADANIA	KWOTA
1	Budowa linii tramwajowej do dzielnicy Parkitka	138 375,00
2	Montaż wiat przystankowych	10 959,30
3	Zakup oprogramowania do zarządzania transportem zbiorowym oraz eksportu danych do Systemu dynamicznej Informacji pasażerskiej	114 500,70
4	Zakup i montaż smarownic przytorowych przy ul. Rakowskiej 6	139 605,00
5	Podwyższenie kapitału zakładowego MPK	3 609 000,00
6	Dostosowanie sygnalizacji świetlnej do wymogów prawnych	736 127,30
7	Dokumentacja przyszłościowa	352 954,14
8	Niezbędne modernizacje mostów ze względu na stan techniczny	290 695,48
9	Budowa węzła drogowego Alei Wojska Polskiego DK-1	290 000,00
10	Inteligentne światła na przejściu dla pieszych na wysokości przychodni przy ulicy Św. Rocha - budżet obywatelski	84 925,76
11	Przejście dla pieszych przez ul. Św. Rocha przy skrzyżowaniu z ul. Krzemieną - budżet obywatelski	22 663,85
13	Instalacja liczników w sygnalizacji świetlnej na skrzyżowaniu Kisielewskiego – Dmowskiego - budżet obywatelski	9 900,00
14	Budowa chodnika ul. Mirowska - I etap - budżet obywatelski	288 237,11
15	Instalacja liczników w sygnalizacji świetlnej na skrzyżowaniu Al. Jana Pawła II z ulicami Kilińskiego i Dąbrowskiego - budżet obywatelski	19 950,00
16	Likwidacja przycisków na skrzyżowaniu ulic Jagiellońskiej, Orkana i Źródlanej – budżet obywatelski	25 000,00

17	Program budowy i przebudowy ulic oraz dróg lokalnych	33 661 763,42
18	Program budowy i przebudowy chodników i miejsc parkingowych	6 960 743,26
19	Program rozbudowy infrastruktury rowerowej, w tym: System Częstochowskiego Roweru Miejskiego	661 049,09
20	Przebudowa wraz z termomodernizacją obiektu przy ul. Legionów dla potrzeb MZDiT w Częstochowie	9 875 617,55
21	Chodnik wzdłuż ulicy Wielkoborskiej - budżet obywatelski	183 791,90
22	Dokumentacja dla rozbudowy ul. Św. Kingi w Częstochowie - budżet obywatelski	84 870,00
23	Przebudowa chodnika i miejsc postojowych po obu stronach ulicy Starzyńskiego (okolice Szkoły Podstawowej) - budżet obywatelski	762 502,00
24	Przebudowa chodników i miejsc parkingowych ulicy Gombrowicza - budżet obywatelski	202 099,45
25	Rozbudowa ul. Dąbrówki w Częstochowie wraz z przyłączami wod.-kan. - budżet obywatelski	103 320,00
26	Przebudowa łącznika dzielnicowego Tysiąclecie (Polskiego Czerwonego Krzyża - Obrońców Poczty Gdańskiej - Kwiatkowskiego - Szajnowicza-Iwanowa) - budżet obywatelski	176 939,54
27	Przebudowa chodnika w ul. Olsztyńskiej od ul. Hutników do Ronda im. M. Czernego-strona południowa - budżet obywatelski	278 617,43
28	Zakup Retroreflektometru - przenośnego urządzenia pomiarowego do badania widzialności nocnej i daytime drogowego oznakowania poziomego	56 457,00
29	Zakup i montaż parkomatów dla strefy płatnego parkowania	21 842,96
30	Zakup sprzętu komputerowego wraz z oprogramowaniem	90 647,67
31	Przebudowa nawierzchni drogi wewnętrznej wzdłuż bloków przy ul. Kopalnianej 14, 16, 18 - budżet obywatelski	166 115,50
32	Realizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	1 174 435,85
33	Nabycia nieruchomości pod infrastrukturę gminną	166 697,26
34	Nabycia nieruchomości w trybie zamian	2 721 980,98
35	Modernizacja budynków z mieszkaniowego zasobu gminy	499 983,02
36	Zagospodarowanie terenu historycznego osiedla przy Bardowskiego 21- budżet obywatelski	199 741,00
37	Nowe zagospodarowanie terenu - budżet obywatelski	222 685,17
38	WASOWSKIEGO-wykonanie miejsc postojowych z płyt ażurowych trawnikowych i obsianych trawą - budżet obywatelski	35 063,12
39	Doposażenie placu zabaw - budżet obywatelski	8 862,15
40	Budowa budynków mieszkalnych wielorodzinnych	5 018 837,26
41	Budowa miejsc postojowych przy ul. Drzymały - LIM	56 325,71
42	Wymiana nawierzchni dojeżdż do klatek schodowych wokół budynku przy al. Niepodległości 39 - LIM	171 562,66
43	Budowa miejsc parkingowych wzdłuż drogi dojazdowej do Miejskiego Przedszkola nr 33 przy ul. Tetmajera	32 233,87
44	Wykonanie parkingu dla mieszkańców budynku przy ul. Bardowskiego 33a - LIM	89 819,44
45	Wykonanie parkingu oraz stojaków na rowery dla mieszkańców budynku przy ul. Bardowskiego 33b - LIM	88 887,71
46	Wykonanie parkingów dla mieszkańców budynku przy ul. Botanicznej	141 030,37

47	Wykonanie parkingu dla mieszkańców budynku przy ul. Szczytowej 23	141 150,87
48	Wykonanie parkingu dla mieszkańców budynku przy ul. Botanicznej 27	140 009,47
49	Zakup oprogramowania systemowego, narzędziowego, graficznego i pakietów biurowych	235 944,86
51	Zakup i wymiana sprzętu komputerowego dla potrzeb Urzędu Miasta	545 258,28
52	Dostosowanie do aktualnych przepisów p.poż. budynku Urzędu Miasta Częstochowy, ul. Śląska 11/13 w Częstochowie	1 164 722,75
53	Zapewnienie bezpieczeństwa danych przetwarzanych w Urzędzie Miasta Częstochowy	23 185,50
54	Przyłącza do miejskiej sieci szerokopasmowej, rozbudowa sieci	606 653,62
55	Modernizacja programowo - sprzętowa dla potrzeb systemu zarządzania stacjami roboczymi, serwerami i pracą grupową - UMCZ	584 202,30
56	Zakup oraz montaż urządzeń do klimatyzacji pomieszczeń w budynku Urzędu Miasta Częstochowy,	21 978,33
57	Monitoring Miejski	29 267,85
58	Zakupy inwestycyjne w jednostkach oświatowych	45 849,48
59	Dofinansowanie zakupu pojazdów służbowych dla Policji	105 000,00
60	Samochód średni ratowniczo-gaśniczy GBA	400 000,00
61	Zakup średniego samochodu ratownictwa technicznego wraz z wyposażeniem	1 599 490,00
62	Zakup sprzężarki	50 000,00
63	Zakup kamery termowizyjnej	30 000,00
64	Zakup zestawu sprzętu hydraulicznego	103 000,00
65	Zakup sprzętu ratowniczego i umundurowania dla jednostki OSP Częstochowa - Dźbów - budżet obywatelski	113 500,00
66	Zakup lekkiego samochodu ratowniczo - gaśniczego wraz ze sprzętem dla OSP Wielki Bór - budżet obywatelski	224 960,00
67	Dofinansowanie zakupu samochodu pożarniczego dla Ochotniczej Straży Pożarnej Częstochowa - Bieszno	550 000,00
68	Dofinansowanie zakupu motopompy dla Ochotniczej Straży Pożarnej Brzeziny Wielkie	1 500,00
69	Zakup i montaż syren alarmowych	40 774,50
70	Zapewnienie bezpieczeństwa dla mieszkańców miasta	100 000,00
71	Rozbudowa i modernizacja Szkoły Podstawowej nr 47	299 848,54
72	Sprzeciw wykluczeniu informatycznemu w Dzielnicy Wyczerpy w Szkole Podstawowej nr 24 - budżet obywatelski	28 100,00
73	Multimedialne centrum informatyczne Dzielnicy Kiedrzyn w Szkole Podstawowej nr 30 - budżet obywatelski	36 000,00
74	Centrum multimedialno-rozrywkowe przy bibliotece szkolnej w dzielnicy Trzech Wieszców w Szkole Podstawowej nr 33 - budżet obywatelski	104 299,08
75	Sprzeciw wykluczeniu informatycznemu w dzielnicy Stradom w Szkole Podstawowej nr 47 – budżet obywatelski	22 140,00
76	Rozbudowa i przebudowa MP Nr 44, ul. Gilowa 23 w Częstochowie	1 144 159,93
77	Rewitalizacja placu zabaw przy Miejskim Przedszkolu nr 29 w Częstochowie - budżet obywatelski	111 373,33

78	Modernizacje, budowy i przebudowy w jednostkach oświatowych	45 387,00
79	Punkt innowacyjnych technologii cyfryzacji dla dzieci i ich rodziców przy przedszkolu nr 12 dla dzielnicy Tysiąclecia – budżet obywatelski	43 419,00
80	Nowoczesna technologia wspomagająca rozwój dzieci w Dzielnicy Trzech Wieszców w Miejskim Przedszkolu nr 26 - budżet obywatelski	69 894,00
81	Wykonanie przyłącza wody wraz z przebudową instalacji wodociągowej w budynku szkoły Zespołu Szkół Technicznych	73 800,00
82	Dostosowanie budynku I LO im. J. Słowackiego do przepisów ppoż., przebudowa i remont bursy miejskiej, Aleja Kościuszki 8	1 718 684,94
83	Laboratorium sportu w VI Liceum Ogólnokształcącym - budżet obyw.	121 763,00
84	Modernizacja sali gimnastycznej w IX LO im.C.K. Norwida	128 239,96
85	Zakup zmywarki gastronomicznej w SP 53	17 653,76
86	Program modernizacji obiektów użyteczności publicznej	490 301,70
87	Przebudowa sanitariatów w obiektach oświatowych w Częstochowie	2 552 434,93
88	Program budowy boisk wraz z infrastrukturą sportową	1 378 294,96
89	Likwidacja barier architektonicznych w placówkach miejskich	654 391,38
90	Dofinansowanie zakupu wyposażenia dla uczelni wyższych	120 750,00
91	Modernizacja i przebudowa Szpitalnego Oddziału Ratunkowego w Miejskim Szpitalu Zespolonym	1 388 915,27
92	Rozbudowa, modernizacja obiektów szpitala wraz z zakupami inwestycyjnymi Miejskiego Szpitala Zespolonego	2 750 666,00
93	Zakup defibrylatora z transmisją EKG i 3 urządzeń do kompresji klatki piersiowej dla SP ZOZ Stacji Pogotowia Ratunkowego	223 631,00
94	Mini tężnia przy Promenadzie Niemena - budżet obywatelski	364 209,57
95	Senior aktywny-sprawny-zdrowy II edycja – budżet obywatelski	41 945,41
96	Sztuka zdrowego życia - trening Cantienica i warsztaty jogi	12 991,91
97	Zakup serwera wraz z oprogramowaniem	34 932,00
98	Zakup kralownicy do chleba wolnostojącej	11 799,99
99	Zakup aparatu do krioterapii	12 190,00
100	Zakup klimatyzatora do serwerowni	13 000,00
101	Program odwodnienia miasta	22 870,00
102	Budowa Zielonej Promenady Śródmiejskiej w Częstochowie	300 000,00
103	Budowa kompleksu sportowo – rekreacyjnego – Park wodny	8 739 060,00
104	Wodny Plac Zabaw dla dzieci na Promenadzie Niemena	18 450,00
105	Place rekreacyjne w dzielnicach Stare Miasto, Śródmieście, Raków, Wyczerpy-Aniołów - budżet obywatelski	1 312 695,33
106	Plac aktywności ruchowej w dzielnicy Błeszno - budżet obywatelski	111 518,73
107	Plac rekreacji ruchowej w dzielnicy Grabówka - budżet obywatelski	63 253,93
108	Plac rekreacji ruchowej w dzielnicy Stradom - budżet obywatelski	29 153,12
109	Wodny plac zabaw w dzielnicy Wrzosowiak - budżet obywatelski	18 450,00
110	Plac rekreacji ruchowej dla młodzieży - siłownia typu Street Workout w dzielnicy Północ - LIM	193 602,00
111	Rozbudowa linowego placu zabaw dla dzieci w okolicach bloków przy ul. Orlik-Ruckemanna 51/57 - LIM	124 488,48
112	Budowa placu zabaw dla dzieci niepełnosprawnych przy ul. Czecha 15	241 865,95

113	Rozbudowa placu zabaw ul. Zagłoby w Częstochowie	37 920,90
114	Program – Zielone Miasto	499 950,35
115	Plaża miejska - budżet obywatelski	38,20
116	Wykonanie plaży wzdłuż rzeki Warty na odcinku od ulicy Bugajskiej do wiaduktu kolejowego - budżet obywatelski	38,20
117	Budowa ciągów komunikacyjnych w obrębie Placu Katyńskiego	124 096,72
118	Park Zieleni Wrzosowiak – budżet obywatelski	89 981,06
119	Inwestycje oświetleniowe	500 257,94
120	Rozbudowa oświetlenia w ciągu ul. Musiela - budżet obywatelski	44 280,00
121	Oświetlenie ul. Mirowskiej - budżet obywatelski	77 450,48
122	Oświetlenie ul. Czechowicza - budżet obywatelski	75 915,77
123	Przebudowa oświetlenia ulicznego wzdłuż traktacji tramwajowej	20 836,20
124	Dokumentacja przyszłościowa	358 123,18
125	Program budowy kanalizacji sanitarnej	881 637,16
126	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami w ul. Bajecznej	53 511,79
127	Budowa odcinka kanalizacji sanitarnej w ul. Letniskowej - LIM	94 007,61
128	Budowa kanału sanitarnego wraz z przyłączami w ul. Włodawskiej i ul. Krynickiej - LIM	86 677,70
129	Budowa odcinka kanalizacji sanitarnej w ul. Suwalskiej - LIM	42 931,65
130	Budowa kanału sanitarnego w ul. Wysokiej - LIM	54 420,00
131	Rewitalizacja nieruchomości przy ul. Krakowskiej 80 /dz.	57 683,49
132	Realizacja Programu poprawy infrastruktury rodzinnych ogrodów działkowych położonych na terenie Miasta Częstochowy	199 951,51
133	Rewitalizacja początku Promenady Niemena na Tysiącleciu	221 646,00
134	Dofinansowanie zadań na modernizację systemów grzewczych	752 055,53
135	Dofinansowanie montażu kolektorów słonecznych	44 882,62
136	Dofinansowanie zadań na usuwanie wyrobów zawierających azbest	6 216,91
137	Przebudowa i remont budynku Teatru im. Adama Mickiewicza	99 630,00
138	Zakup oświetlenia sceny dużej dla Teatru	130 000,00
139	Budowa zadaszania lodowiska wraz z elementami placu zabaw	4 624 737,07
140	Zagospodarowanie terenu Orkan Gnaszyn - budżet obywatelski	149 753,14
141	Budowa budynku wielofunkcyjnego na terenie Miejskiego Stadionu Piłkarskiego „Raków”	177 341,78
142	Rozbudowa bazy treningowej MSP „Raków”	84 075,03
143	Dotacja dla Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Częstochowie na dofinansowanie zadań inwestycyjnych	478 320,00
144	Rewitalizacja Parku Lisiniec w Częstochowie	8 160 983,48
145	Termomodernizacja Pływalni Krytej przy Alei Niepodległości 20/22	
146	Modernizacja boiska Miejskiego Stadionu Piłkarskiego Raków	2 258 130,53

8. Środki unijne

Rozważając temat wysokości i roli środków unijnych w rozwoju miasta Częstochowy można oceniać zarówno kwoty pozyskane w danym okresie, jak i faktycznie wykorzystane w danym roku budżetowym. W większości przypadków są to środki na realizację inwestycji wieloletnich, dlatego też analizując wydatki w tym zakresie w roku 2018 – wykazano w poniższym zestawieniu daty przyznania środków na te zadania. Niejednokrotnie nastąpiło to już w roku 2016.

Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela:

LATA 2016 - 2018

NAZWA ZADANIA		ROK ZATWIERDZ. DOFINANSOW.	WARTOŚĆ ZADANIA	WKŁAD WŁASNY	ŚRODKI UE
1	Budowa przedłużenia Alei Bohaterów Monte Cassino do ul. Dźbowskiej oraz rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 908	2016	54 817 890	17 600 817	37 217 073
2	Zakup nowego taboru autobusowego dla MPK	2016	44 280 000	13 881 600	30 398 400
3	Przebudowa Alei Wojska Polskiego - DK 1 w Częstochowie	2016	193 651 481	29 510 039	164 141 442
4	Rozbudowa DK-46 – ulicy Głównej i ulicy Przejazdowej wraz z budową obejścia ul. Św. Barbary do ul. Pułaskiego	2017	120 169 201	23 471 628	96 697 573
5	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej w Częstochowie	2017	47 416 866	19 023 081	28 393 785
6	Odwodnienie dzielnicy Grabówka w Częstochowie	2017	24 551 328	11 015 878	13 535 450
7	Budowa węzłów przesiadkowych na terenie miasta Częstochowy	2017	42 186 570	14 722 228	27 464 341
8	Odwodnienie dzielnicy Kiedrzyn w Częstochowie	2017	25 445 887	4 270 207	21 175 680
9	Przebudowa liniowej infrastruktury tramwajowej oraz zakup taboru tramwajowego	2017	208 089 115	64 287 694	143 801 421
10	Budowa infrastruktury służącej do produkcji energii ze źródeł odnawialnych na terenie Gminy Miasto Częstochowa	2018	4 191 065	1 294 801	2 896 265
11	Przebudowa i rozbudowa budynku Ratusza Starej Częstochowy wraz z zagospodarowaniem terenu	2018	25 827 489	7 895 514	17 931 976

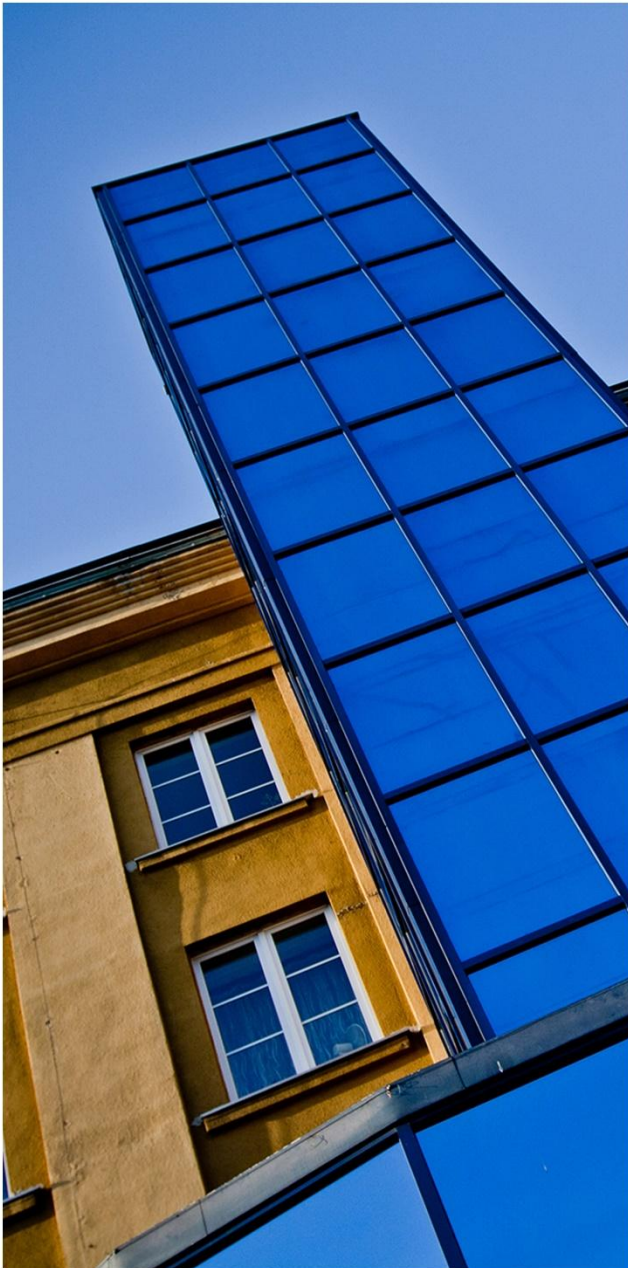
W aneksie Raportu zawarto natomiast pełny obraz wysokości środków unijnych pozyskanych od czasu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej.

W 2015 roku, z inicjatywy Prezydenta Miasta Częstochowa rozpoczęło wdrażanie nowego instrumentu finansowania – Regionalnych Inwestycji Terytorialnych. Na mocy porozumień z dnia 6 marca 2015 r. oraz 13 marca 2015 r. Gmina Miasto Częstochowa została liderem subregionu północnego, w którego skład weszły również powiaty częstochowski, myszkowski i kłobucki. Jako lider odpowiada za wdrażanie i koordynację działań mających na celu pozyskiwanie funduszy pomocowych dla gmin i powiatów subregionu. W tym celu opracowano „Strategię Regionalnych Inwestycji Terytorialnych Subregionu Północnego Województwa Śląskiego”, którą ówczesne Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju zaopiniowało pozytywnie.

Na podstawie zapisów „Strategii...” subregionowi przyznano do wykorzystania alokację **446 mln zł**, w celu wsparcia projektów na jego obszarze. Z przyznanej puli środków do końca 2018 roku podpisano umowy na wdrożenie projektów o wysokości aż **81,95%** alokacji, czyli około **366 mln zł**.

Z powyższej kwoty, dla samej Częstochowy przypada prawie **130 mln zł** na projekty realizowane przez Urząd Miasta oraz jednostki organizacyjne Gminy. Dotyczą one kluczowych dla mieszkańców Częstochowy problemów takich: jak modernizacja sieci oświetleniowej, termomodernizacja szkół, basenów i innych obiektów użyteczności publicznej, zakup nowego taboru

autobusowego, budowa węzłów przesiadkowych, czy też planowana rewitalizacja starego rynku. Ponadto miasto realizuje projekty wspierające szkolnictwo zawodowe i przedszkola, opiekę socjalną oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Efekty realizacji wszystkich podjętych dla Częstochowy w ramach RIT działań, będą w pełni widoczne w chwili zakończenia realizacji projektów w 2020 roku.

9. Rynek pracy

Rok 2018 był kolejnym dobrym okresem dla częstochowskiego rynku pracy. Dynamiczny rozwój gospodarczy przyczynił się do zmniejszenia poziomu bezrobocia. Wraz z rozwojem gospodarczym rósł popyt na pracowników, szczególnie tych posiadających odpowiednie kwalifikacje zawodowe. Powiatowy Urząd Pracy w Częstochowie, realizujący zadania określone w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, ściśle współpracował z pracodawcami oraz instytucjami szkoleniowymi, kładąc szczególny nacisk na podejmowanie zatrudnienia.

Skutecznie rozwijał też aktywizację zawodową w ramach dostępnych usług i instrumentów rynku pracy współpracując, obok pracodawców, z organizacjami pozarządowymi oraz instytucjami dialogu społecznego. Usługi świadczone przez PUP były zgodne z oczekiwaniami oraz wymaganiami klientów i opierały się na nowoczesnych rozwiązaniach technologicznych idących w ślad za postępem technicznym i rozwojem informatycznym.

Na koniec grudnia 2018 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Częstochowie zarejestrowanych było 4 060 bezrobotnych mieszkańców Częstochowy, tj. o 907 (o 18,3%) mniej niż przed rokiem. Bezrobotni poprzednio pracujący stanowili 85,2% ogółu zarejestrowanych, a nieposiadający żadnego stażu pracy – 14,8%.

Jak bardzo pozytywne jest to zjawisko na tle stanów w latach poprzednich – obrazuje poniższy wykres

Bezrobotne kobiety z Częstochowy stanowiły 55,1% ogółu zarejestrowanych a mężczyźni – 44,9%. Prawo do zasiłku dla bezrobotnych posiadało 700 osób (17,2% bezrobotnych), bez prawa do pobierania zasiłku było 3 360 osób (82,8%).

W 2018 roku w Urzędzie zarejestrowało się 9 287 osób bezrobotnych z terenu Częstochowy (w 2017 r. – 10 780), wśród których przeważały osoby rejestrujące się po raz kolejny – 7 853 osoby, tj. 84,6% ogółu. Osoby rejestrujące się po raz pierwszy stanowiły 15,4% zarejestrowanych. Z ewidencji wyłączonych zostało 10 194 bezrobotnych (w 2017 r. – 12 579).

Najczęstszymi powodami wykreślenia z rejestrów były: podjęcie pracy – 4 781 osób (w 2017 r. – 5 723), niepotwierdzenie gotowości do pracy – 2 634 (w 2017 r. - 3 054), rozpoczęcie aktywnej formy w postaci szkolenia, stażu, prac społecznie użytecznych – 507 (w 2017 r. – 894), odmowa bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji odpowiedniej pracy lub innej formy pomocy – 439 (w 2017 r. – 621), dobrowolna rezygnacja ze statusu bezrobotnego – 661 (w 2017 r. – 711), osiągnięcie wieku emerytalnego – 179 (w 2017 r. – 392).

Status osoby będącej w szczególnej sytuacji na rynku pracy posiadało 3 195 bezrobotnych mieszkańców Częstochowy, co stanowiło 78,7% ogółu bezrobotnych z tego terenu (w 2017 r. – 80,7%), w tym (osoba bezrobotna może należeć jednocześnie do kilku kategorii):

- osoby bezrobotne do 30 roku życia – 19,3% ogółu bezrobotnych,
- osoby długotrwale bezrobotne – 42,3%,
- osoby powyżej 50 roku życia – 32,6%,
- osoby korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej – 1,8%,
- osoby posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia – 15,8%,
- osoby posiadające co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia – 0,2%,
- niepełnosprawni – 12,6%.

Na koniec grudnia 2018 roku 43% bezrobotnych z miasta Częstochowy posiadało wykształcenie zasadnicze zawodowe lub gimnazjalne, 23,8% zarejestrowanych legitymowało się wykształceniem policealnym i średnim zawodowym, 9% średnim ogólnokształcącym a odsetek bezrobotnych z wykształceniem wyższym wyniósł 24,2%.

Wśród zarejestrowanych przeważały osoby w wieku od 25 do 34 lat - 25,4% zarejestrowanych oraz od 35 do 44 lat – 25,7%. Udział osób w wieku od 45 do 54 lat wynosił 19,2% osób, a powyżej 55 roku życia – 22,2%. Osoby młode do 25 roku życia stanowiły 7,5% ogółu. Pod względem długości stażu pracy 40,1% bezrobotnych z Częstochowy posiadało staż pracy krótszy niż 5 lat, 15,4% bezrobotnych posiadało staż pracy od 5 do 10 lat, 13,3% staż pracy od 10 do 20 lat, a bezrobotni z ponad 20-letnim doświadczeniem zawodowym stanowili 16,4% ogółu bezrobotnych. Żadnego stażu pracy nie posiadało 14,8% zarejestrowanych bezrobotnych.

W końcu 2018 roku 31,6% bezrobotnych z Częstochowy pozostawało bez pracy dłużej niż 12 miesięcy (w 2017 r. – 35,9%), w tym 59,4% to osoby pozostające w rejestrze PUP dłużej niż 2 lata (w 2017 r. – 61,4%).

Na koniec 2018 roku stopa bezrobocia dla miasta Częstochowy wyniosła 3,7% i była niższa o 0,8% w porównaniu z końcem roku poprzedniego (w województwie śląskim wyniosła 4,3%, a w kraju 5,8%)., co obrazuje poniższa tabela.

Stopa bezrobocia w latach 2011 – 2018

(na podstawie danych na koniec grudnia 2011 i 2014 roku
oraz koniec listopada 2018 roku)

Rok	Miasto Częstochowa	Powiat częstochowski	Woj. śląskie	Polska
2011	12,2%	18,6%	10,2%	12,5%
2014	11,2%	18,0%	9,6%	11,4%
2018	3,7%	7,2%	4,3%	5,7%
<i>Spadek 2011 - 2018</i>	- 8,5%	- 11,4%	- 5,9%	- 6,8%

Działania w zakresie łagodzenia skutków i likwidacji bezrobocia

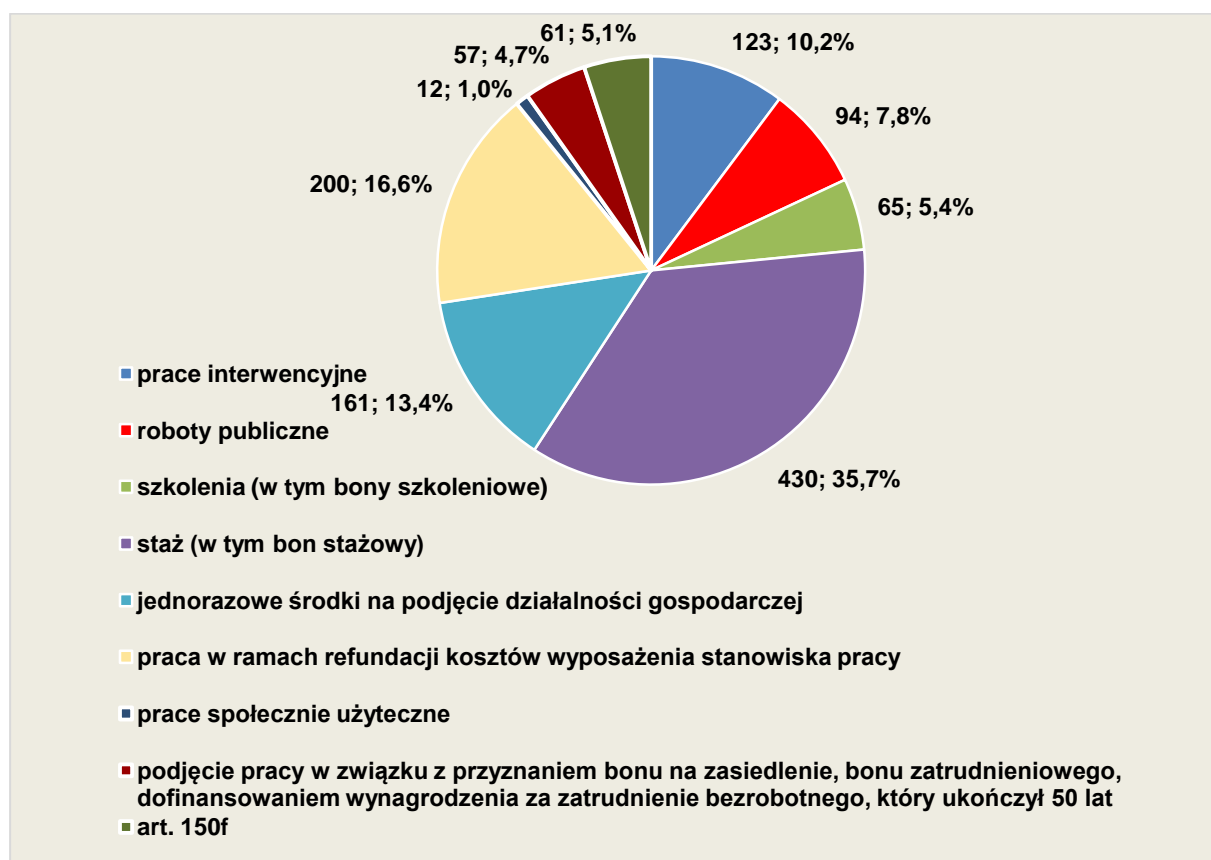
W 2018 roku pracodawcy z terenu Częstochowy zgłosili 12 174 miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej (w 2017 r. – 12 531). Z sektora publicznego wpłynęło 358 ofert pracy (2,9% ogółu), z sektora prywatnego – 11 816 (97,1%). Miejsca subsydiowane (1 372, w tym stażu i prac społecznie użytecznych) stanowiły 11,3% ogółu zgłoszonych miejsc pracy z Częstochowy. Dla osób niepełnosprawnych pracodawcy zgłosili 285 wolnych miejsc.

W 2018 roku aktywizacją zawodową objętych zostało 1 203 bezrobotnych mieszkańców Częstochowy (w 2017 r. – 1852), którzy skorzystali z:

- prac interwencyjnych – 123 osoby (w 2017 r. – 99),
- robót publicznych – 94 osoby (w 2017 r. – 84),
- stażu (w tym ramach bonu stażowego) – 430 osób (w 2017 r. – 775),
- szkoleń (w tym w ramach bonu szkoleniowego) – 65 osób (w 2017 r. – 78),
- jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej – 161 osób (w 2017 r. – 181),
- zatrudnienia w ramach refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy – 200 osób (w 2017 r. – 287),
- podjęcia pracy w związku z przyznaniem: bonu na zasiedlenie, bonu zatrudnieniowego, dofinansowania wynagrodzenia za zatrudnienie bezrobotnego, który ukończył 50 lat – 57 osób (w 2017 r. – 97),
- prac społecznie użytecznych – 12 osób (w 2017 r. – 41),
- podjęcia pracy w ramach refundacji części kosztów poniesionych na wynagrodzenia, nagrody oraz składki na ubezpieczenia społeczne skierowanego bezrobotnego do 30 roku życia (art. 150f) – 61 osób (w 2017 r. – 210).

Poniższy wykres przedstawia udział bezrobotnych z miasta Częstochowy w aktywnych formach przeciwdziałania bezrobociu w 2018 roku.

Udział procentowy bezrobotnych z miasta Częstochowy w aktywnych formach przeciwdziałania bezrobociu w 2018 roku

Od 1 stycznia 2018 r ważne zmiany wprowadzono w przepisach dotyczących zatrudniania cudzoziemców. Do obiegu prawnego trafił nowy typ zezwolenia, które dotyczy wykonywania przez cudzoziemców prac sezonowych. Pojawiła się też nowa formuła oświadczenia – oświadczenie o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi. „Procedura oświadczeniowa” pozwala obywatelom jednego z sześciu państw: Republiki Armenii, Republiki Białoruś, Republiki Gruzji, Republiki Mołdawii, Federacji Rosyjskiej i Ukrainy wykonywać pracę w Polsce przez 6 miesięcy w okresie 12 następujących po sobie miesięcy bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę. Warunkiem wykonywania pracy w ramach procedury uproszczonej jest wpisanie przez powiatowy urząd pracy oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi do ewidencji oświadczeń oraz posiadanie przez cudzoziemca dokumentu potwierdzającego tytuł pobytowy w RP, który uprawnia do wykonywania pracy na terytorium RP.

Zezwolenie na pracę sezonową typu S może być wydane dla obywateli wszystkich państw spoza Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Zezwolenie na pracę sezonową wydaje starosta właściwy ze względu na siedzibę lub miejsce zamieszkania podmiotu powierzającego wykonywanie pracy cudzoziemcowi na okres do dziewięciu miesięcy w roku kalendarzowym. Zezwolenie wydaje się, jeśli cudzoziemiec ma wykonywać pracę w zakresie działalności bezpośrednio związanych z rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem lub gastronomią i zakwaterowaniem (rozporządzenie w sprawie podklasy działalności według klasyfikacji PKD, w których wydaje się zezwolenia na pracę sezonową).

W 2018 roku Powiatowy Urząd Pracy w Częstochowie wpisał do ewidencji 16 596 oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi oraz wydał 93 decyzje administracyjne w zakresie zezwoleń na pracę sezonową cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej .

Urząd Miasta podejmował także szereg działań w zakresie przeciwdziałania bezrobociu oraz zwiększenia aktywności zawodowej mieszkańców miasta poprzez szereg inicjatyw, m.in. organizację staży, robót publicznych, prac społecznie użytecznych, a także stosowanie zrównoważonych zamówień publicznych przez jednostki organizacyjne gminy i Urzędu Miasta.

Ponadto realizował projekty kierowane do mieszkańców miasta, mające na celu łagodzenie skutków bezrobocia oraz profilaktykę tego zjawiska.

Merytoryczny Wydział zainicjował 20 nowych staży zawodowych dla osób bezrobotnych, których realizacja odbywała się w jednostkach organizacyjnych urzędu. Staże pozwoliły stażystom nabyć niezbędne doświadczenie zawodowe do pracy biurowej i administracyjnej. Aktywizowano w organizacjach pozarządowych i szkołach 10 mieszkańców w ramach prac społecznie użytecznych.

Koordynowano organizację prac w formie robót publicznych (45 miejsc), refundowanych ze środków Funduszu Pracy. Prace w ramach robót publicznych organizowano w Urzędzie Miasta oraz w jednostkach organizacyjnych gminy – Straży Miejskiej, Częstochowskim Centrum Świadczeń,

Miejskim Ośrodku Sportu i Rekreacji oraz Samorządowym Zakładzie Budżetowym Centrum Integracji Społecznej.

W analizowanym roku podejmowano następujące działania sprzyjające wspieraniu rozwoju przedsiębiorczości oraz promocji zatrudnienia:

- wspomagano działalność Samorządowego Zakładu Budżetowego Centrum Integracji Społecznej w Częstochowie (346 osób; liczba osób przyjętych w 2018 r. – 167; liczba osób kontynuujących zajęcia – 179), Centrum Integracji Społecznej przy Fundacji Integracji Społecznej „Feniks” (330 osoby; liczba osób przyjętych w 2018 r. – 120; liczba osób kontynuujących zajęcia – 110), Centrum Integracji Społecznej przy Stowarzyszeniu Pomocy Potrzebującym „Podaj dalej” (16 osób), w którym osoby bezrobotne, nieaktywne zawodowo, korzystające z pomocy społecznej, miały szansę na usamodzielnienie poprzez uczestnictwo w warsztatach, m.in. kulinarno-gastronomicznym, administracyjno-biurowym, monitoringu i dozoru, ogrodniczym, porządkowym, krawieckim oraz remontowo-budowlanym;
- realizowano obowiązek stosowania klauzul społecznych w zamówieniach publicznych, których wartość przekracza wyrażoną w złotych równowartość kwoty określonej w art. 4 pkt 8 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych, przez wydziały Urzędu Miasta i jednostki organizacyjne Gminy Miasta Częstochowy.
W ramach stosowania klauzul zatrudniono 59 osób.
- zrealizowano V edycję Projektu Informacyjno-Promocyjnego „Młodzi-Kreatywni”, w ramach Programu Wspierania Przedsiębiorczości i Tworzenia Nowych Miejsc Pracy w Częstochowie na lata 2013-2018; celem projektu było rozwijanie kreatywności i przedsiębiorczości wśród uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych oraz zwiększanie zainteresowania tematem przedsiębiorczości. Rozpoczęto realizację V edycji Projektu „Młodzi-Kreatywni”; projekt realizowany był we współpracy z partnerami zewnętrznymi, a jego uczestnikami uczniowie i nauczyciele.

III. SFERA FINANSOWA

MAJĄTEK MIASTA

BUDŻET MIASTA

BUDŻET OBYWATELSKI

1. Majątek Miasta

1) Mienie Gminy – stan zasobu nieruchomości, jego struktura, sposób administrowania i użytkowania, dochody z majątku

Zasób tworzą nieruchomości, które stanowią przedmiot własności gminy i nie zostały oddane w użytkowanie wieczyste oraz nieruchomości będące przedmiotem użytkowania wieczystego gminy. Gminny zasób nieruchomości obejmuje 2031,7326 ha gruntów:

1) położonych w granicach administracyjnych miasta	2023,4002 ha
w tym będących przedmiotem użytkowania wieczystego	17,8894 ha
2) położonych poza granicami miasta	8,3324 ha
w tym będących przedmiotem użytkowania wieczystego	2,0121 ha

Zasób nieruchomości ze względu na formy udostępnienia kształtuje się następująco:

1) nieruchomości przekazane w użytkowanie	65,4847 ha
2) nieruchomości przekazane w użyczenie	2,0027 ha
3) nieruchomości oddane w trwały zarząd	532,7932 ha
4) nieruchomości oddane w dzierżawę	36,5201 ha
5) nieruchomości zarządzane przez Zakład Gospodarki Mieszkaniowej „TBS” Sp. z o.o. w Częstochowie	54,9810 ha
6) nieruchomości drogowe (na których brak trwałego zarządu)	456,1628 ha
7) tereny zielone (na których brak trwałego zarządu)	298,3100 ha
8) pozostałe	585,4781 ha

Gminny zasób nieruchomości jest podstawowym składnikiem mienia gminnego. Gospodarka zasobem polega na wykonywaniu różnorodnych czynności o charakterze fizycznym i prawnym względem nieruchomości, prowadzących do optymalnego ich wykorzystania, w pierwszej kolejności – do realizacji celów publicznych.

Wybór właściwej formy gospodarowania nieruchomościami gminnymi uzależniony jest od wielu kryteriów, w tym m.in.: rodzaju nieruchomości, kosztów utrzymania nieruchomości i możliwych do osiągnięcia dochodów związanych z określonym sposobem rozdysponowania mienia.

Nieruchomości gruntowe mogą być:

zbywane,

oddawane w użytkowanie wieczyste,

oddawane w trwały zarząd,

dzierżawione,

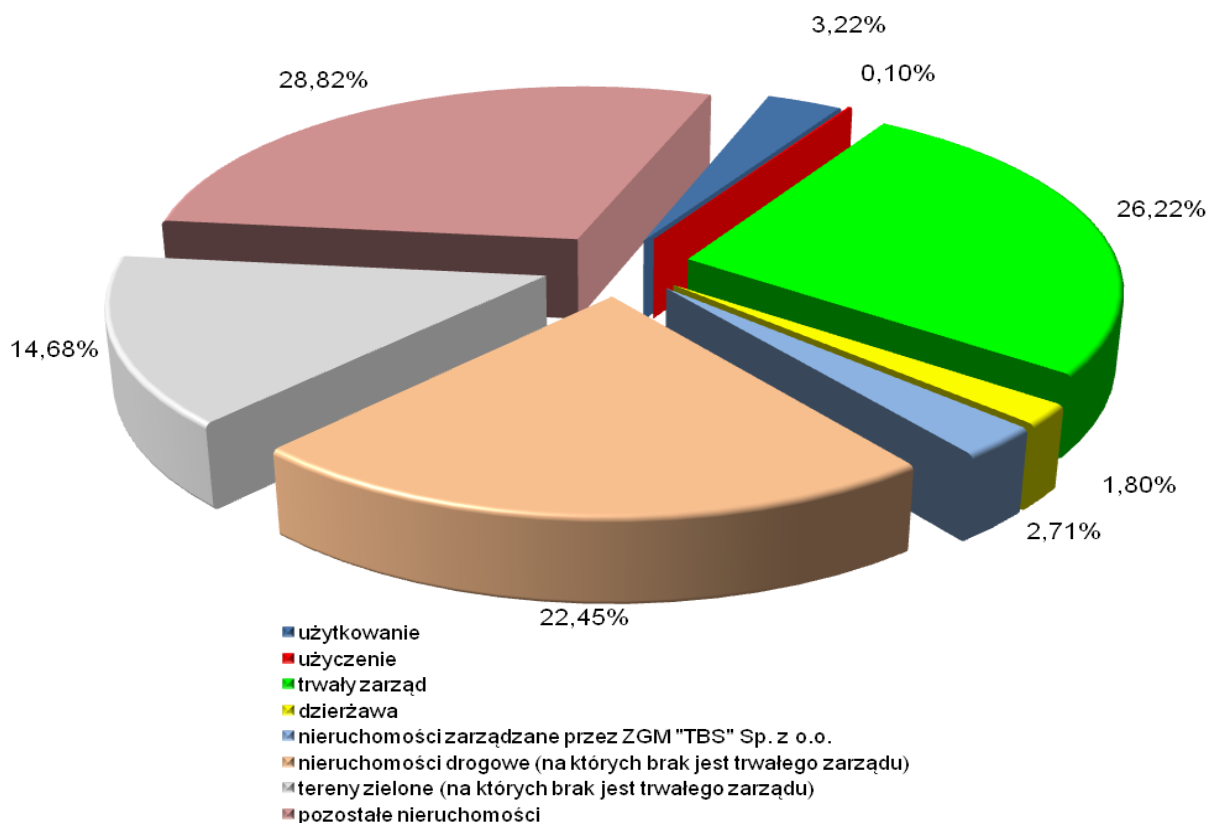
oddawane w użytkowanie,

użyczane,

wynajmowane,

obciążane służebności gruntowymi i służebnościami przesyłu.

Formy udostępniania nieruchomości obrazuje wykres:

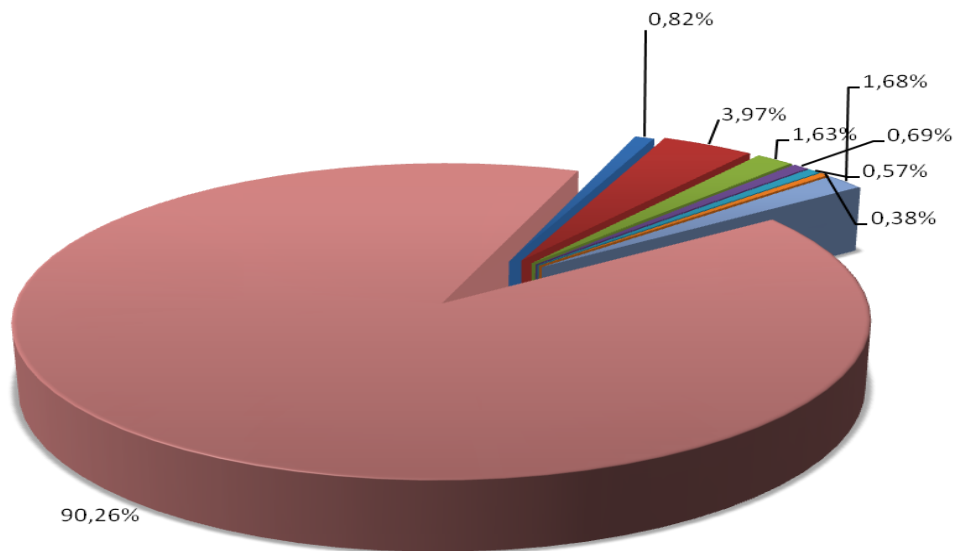

– Użytkowanie

Użytkowanie jest ograniczonym prawem rzeczowym, polegającym na korzystaniu z cudzej rzeczy i pobieraniu z niej pożytków. Zgodnie z zawartymi umowami w użytkowanie przekazano 65,4847 ha nieruchomości gruntowych zabudowanych i niezabudowanych. Nieruchomości zostały przekazane w użytkowanie na rzecz niżej wymienionych podmiotów:

1) SP ZOZ Stacja Pogotowia Ratunkowego	0,5399 ha
2) SP ZOZ Miejski Szpital Zespolony	2,5973 ha
3) Miejska Galeria Sztuki	1,0689 ha
4) Teatr im. Adama Mickiewicza	0,4510 ha
5) Filharmonia Częstochowska im. Bronisława Hubermana	0,3700 ha
6) Muzeum Częstochowskie	0,2484 ha
7) Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne w Częstochowie Sp. z o.o.	1,0974 ha
8) Polski Związek Działkowców i inne stowarzyszenia ogrodowe	59,1118 ha

Zestawienie podmiotów, którym przekazano nieruchomości w użytkowanie obrazuje wykres:

- SP ZOZ Stacja Pogotowia Ratunkowego
- SP ZOZ Miejski Szpital Zespolony
- Miejska Galeria Sztuki
- Taetr im. Adama Mickiewicza
- Filharmonia Częstochowska
- Muzeum Częstochowskie
- MPK w Częstochowie Sp. z o.o.
- Polski Związek Działkowców i inne stowarzyszenia ogrodowe

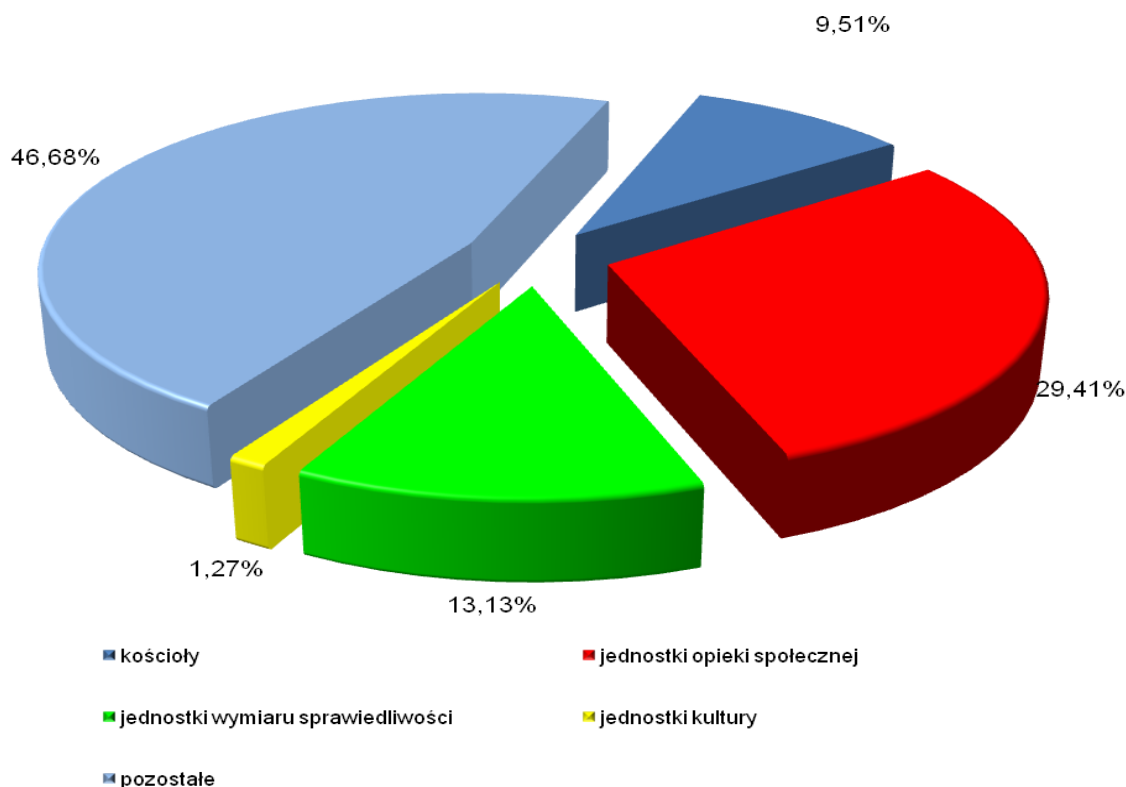
– Użyczenie

Przez umowę użyczenia użyczający zobowiązuje się zezwolić biorącemu, przez czas oznaczony lub nieoznaczony, na bezpłatne używanie oddanej w tym celu rzeczy. Przedmiotem użyczenia może być również nieruchomości.

Zgodnie z zawartymi umowami w użyczenie przekazano 2,0027 ha nieruchomości gruntowych zabudowanych i niezabudowanych. Nieruchomości te zostały przekazane na rzecz niżej wymienionych podmiotów:

1) kościoły	0,1906 ha
2) jednostki opieki społecznej	0,5890 ha
3) jednostki wymiaru sprawiedliwości	0,2629 ha
4) jednostki kultury	0,0254 ha
5) pozostałe	0,9348 ha

Zestawienie podmiotów, którym użyczono nieruchomości gminy obrazuje wykres:

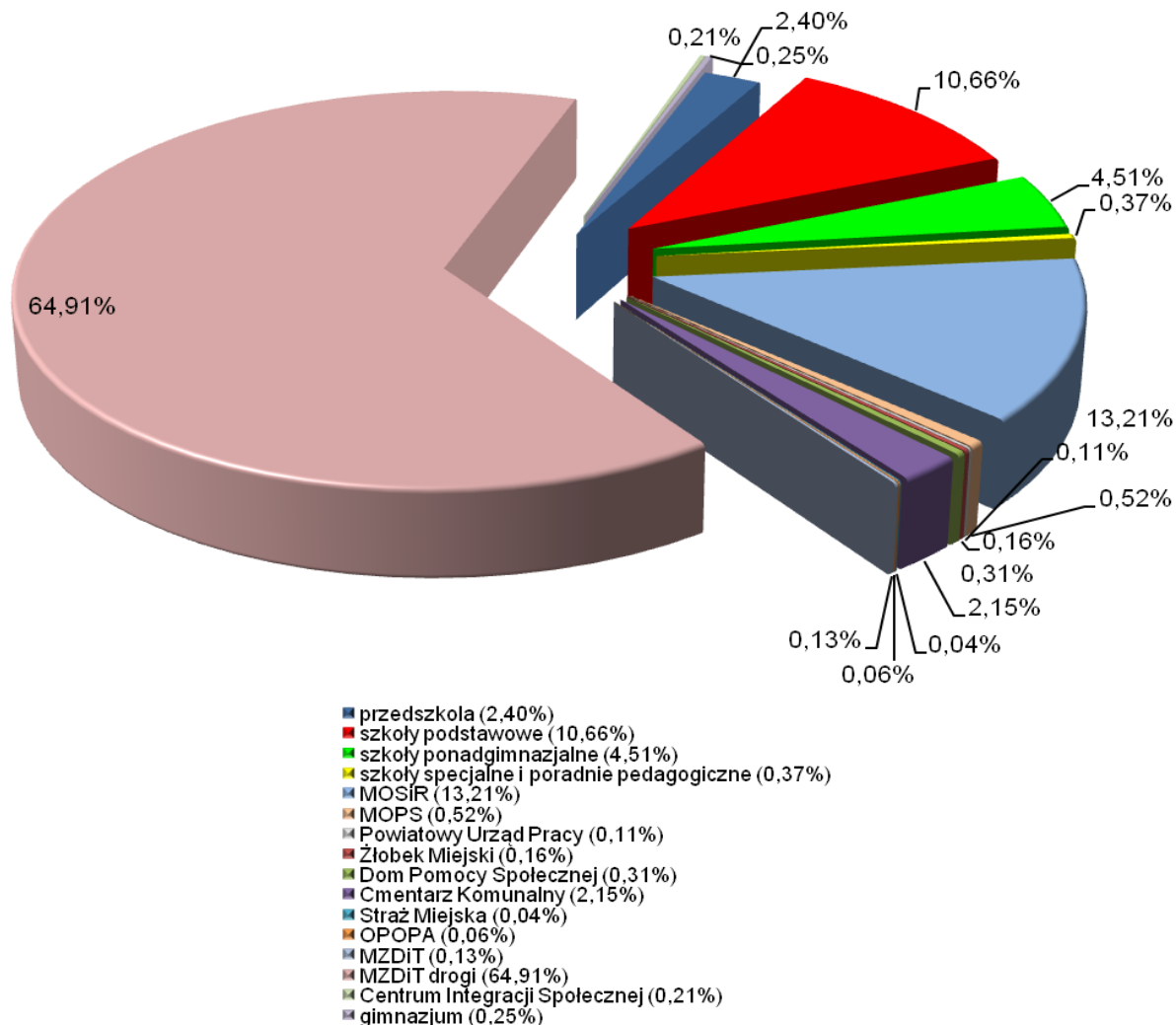

– Trwały zarząd

Trwały zarząd jest formą prawną władania nieruchomością przez gminną jednostkę organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej (podmiot stosunku cywilnoprawnego nieposiadający osobowości prawnej, jednak posiadający na mocy ustawy zdolność prawną). Nieruchomości będące przedmiotem własności lub przedmiotem użytkowania wieczystego właściwej jednostki samorządu terytorialnego oddawane są odpowiednio w trwały zarząd samorządowej jednostce organizacyjnej. Zgodnie z decyzjami o ustanowieniu trwałego zarządu na nieruchomościach gminy, w trwały zarząd przekazano grunty o łącznej powierzchni 532,7932 ha, niżej wymienionym podmiotom:

1) przedszkola	12,8040 ha
2) szkoły podstawowe	56,8239 ha
3) gimnazjum	1,3335 ha
4) szkoły ponadgimnazjalne	24,0166 ha
5) szkoły specjalne i poradnie pedagogiczne	1,9638 ha
6) Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Częstochowie	70,3962 ha
7) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Częstochowie	2,7540 ha
8) Powiatowy Urząd Pracy	0,5780 ha
9) Żłobek Miejski	0,8754 ha
10) Dom Pomocy Społecznej	1,6471 ha
11) Cmentarz Komunalny	11,4397 ha
12) Straż Miejska	0,2251 ha
13) Ośrodek Pomocy Osobom z Problemami Alkoholowymi	0,3330 ha
14) Miejski Zarząd Dróg i Transportu w Częstochowie	0,6895 ha
15) Miejski Zarząd Dróg i Transportu w Częstochowie - drogi	345,8155 ha
16) Centrum Integracji Społecznej	1,0979 ha

Zestawienie podmiotów, którym oddano nieruchomości gminy w trwały zarząd obrazuje wykres:

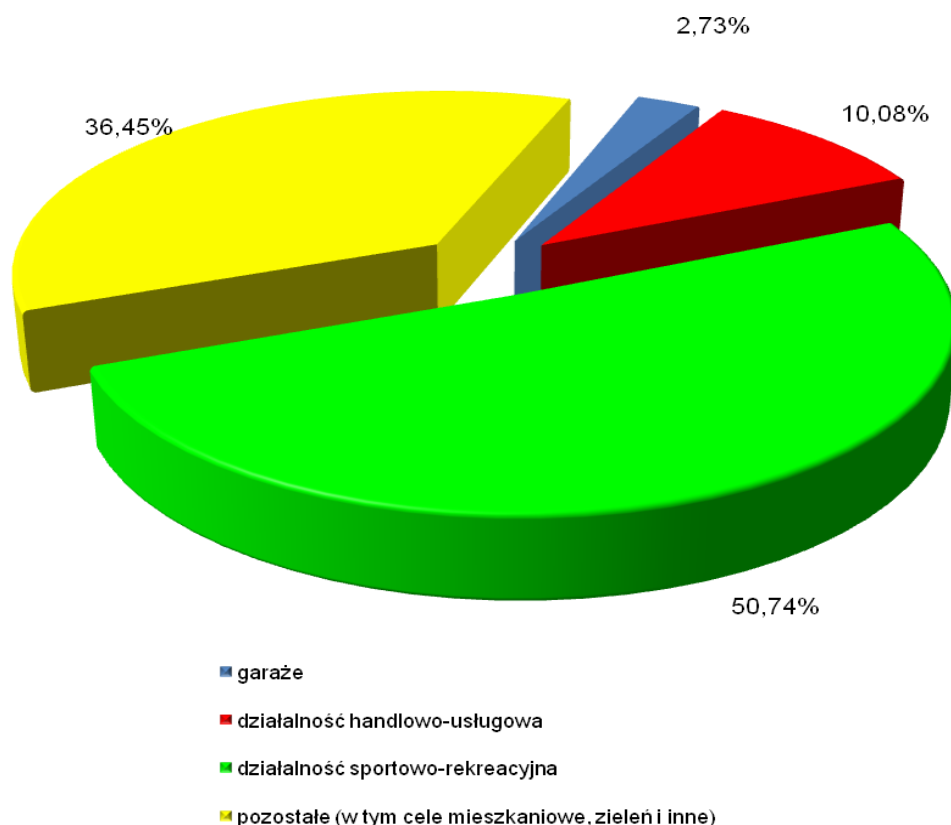
– Dzierżawa nieruchomości

Przez umowę dzierżawy wydzierżawiający zobowiązuje się oddać dzierżawcy rzecz do używania i pobierania pożytków przez czas oznaczony lub nieoznaczony, a dzierżawca zobowiązuje się płacić wydzierżawiającemu umówiony czynsz.

Zgodnie z zawartymi umowami, w dzierżawę oddano nieruchomości gruntowe, o łącznej powierzchni 36,5201 ha, w tym:

1) garaże (w tym grunt do ich obsługi oraz zieleń towarzysząca)	0,9973 ha
2) działalność handlowo-usługowa (w tym targowiska i kawiarenki letnie)	3,6813 ha
3) działalność sportowo-rekreacyjna	18,5286 ha
4) pozostałe (w tym cele mieszkaniowe, zieleń i ogródki przydomowe i inne)	13,3129 ha

Zestawienie dzierzawionych nieruchomości według celu obrazuje wykres:

– Użytkowanie wieczyste

Użytkowanie wieczyste jest ograniczonym w czasie prawem rzeczowym ustanawianym na okres 99 lat. W przypadkach wyjątkowych, jeżeli cel gospodarczy tego nie wymaga, dopuszczalne jest oddanie gruntu na okres krótszy, co najmniej 40 lat.

Zgodnie z ewidencją gruntów i budynków według stanu na dzień 31 grudnia 2018 r., powierzchnia gruntów oddanych w użytkowanie wieczyste wynosi 740 ha, w tym:

1) osobom fizycznym	172 ha
2) osobom prawnym	334 ha
3) spółdzielniom mieszkaniowym	234 ha

Z dniem 1 stycznia br. nastąpiło – co do zasady – przekształcenie prawa użytkowania wieczystego gruntów zabudowanych na cele mieszkaniowe w prawo własności tych gruntów. Nie oznacza to jednak, że wszystkie nieruchomości, na których stoją budynki mieszkalne – stały się z mocy prawa – własnością dotychczasowych użytkowników wieczystych (w odpowiednich udziałach). Ustawodawca przewidział bowiem, że gmina ma rok na potwierdzenie przekształcenia i przesłanie dotychczasowym użytkownikom wieczystym zaświadczeń, że doszło do przekształcenia. Oznacza to w praktyce, że w odniesieniu do wielu nieruchomości analiza, czy do przekształcenia doszło, nie została jeszcze przeprowadzona, a to z kolei powoduje, że nie można jednoznacznie stwierdzić jaki jest stan prawny nieruchomości.

Po przekształceniu, dotychczasowi użytkownicy wieczystości przez okres 20 lat – począwszy od bieżącego roku (lub roku przekształcenia) będą wnosić tzw. opłatę przekształceniową. Wysokość tej opłaty jest równa wysokości opłaty rocznej za użytkowanie wieczyste jaka obowiązywałaby w dniu 1 stycznia br.

– Główne kierunki gospodarowania nieruchomościami (komunalizacja, sprzedaż, zakup)

Gmina gospodaruje zasobem nieruchomości zgodnie z zasadami racjonalnej gospodarki, na podstawie obowiązujących przepisów prawa, uwzględniając w pierwszej kolejności realizację zadań własnych gminy.

Gospodarka nieruchomościami oparta jest na miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, a w przypadku braku planów na studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Zbywanie nieruchomości przez gminę następuje sukcesywnie. W 2018 r. sprzedano 25 nieruchomości o łącznej powierzchni 2,5088 ha, jak również 179 lokali mieszkalnych. Planuje się w 2019 r. zbyć grunty miasta o powierzchni ok. 3 ha i sprzedać 150 lokali mieszkalnych.

Nabycie nieruchomości do zasobu następuje poprzez:

- komunalizację – nabycie własności nieruchomości Skarbu Państwa z mocy prawa na podstawie ustawy z dnia 10 maja 1990 r. Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych. W 2018 r. Wojewoda Śląski wydał 6 decyzji komunalizacyjnych w odniesieniu do 16 działek o łącznej powierzchni 3,2839 ha. Planuje się w ciągu najbliższych lat pozyskiwać grunty o przybliżonej powierzchni w skali roku,
- nabycie w drodze decyzji administracyjnych i umów cywilno-prawnych. Na podstawie ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych, Gmina Miasto Częstochowa nabyła 53 działki pod drogi publiczne o łącznej powierzchni 3,3981 ha. Na podstawie art. 98 ustawy o gospodarce nieruchomościami nabyto z mocy prawa na rzecz gminy 7 działek o łącznej powierzchni 0,1166 ha. Na podstawie art. 73 ustawy z dnia 13 października 1998 r. Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną nabyto 4 działki o łącznej powierzchni 0,0138 ha. Poprzez zawarcie umów cywilno-prawnych nabyto grunty o łącznej powierzchni 2,1255 ha (w tym prawo użytkowania wieczystego gruntów o powierzchni łącznej 0,0737 ha), w wyniku zamian grunty o powierzchni 2,7290 ha (w tym prawo użytkowania wieczystego gruntów o powierzchni łącznej 0,8539 ha).

Planuje się, że w ciągu najbliższych 3 lat zasób gminy powiększy się o ok. 25 ha.

2) Dochody z majątku miasta

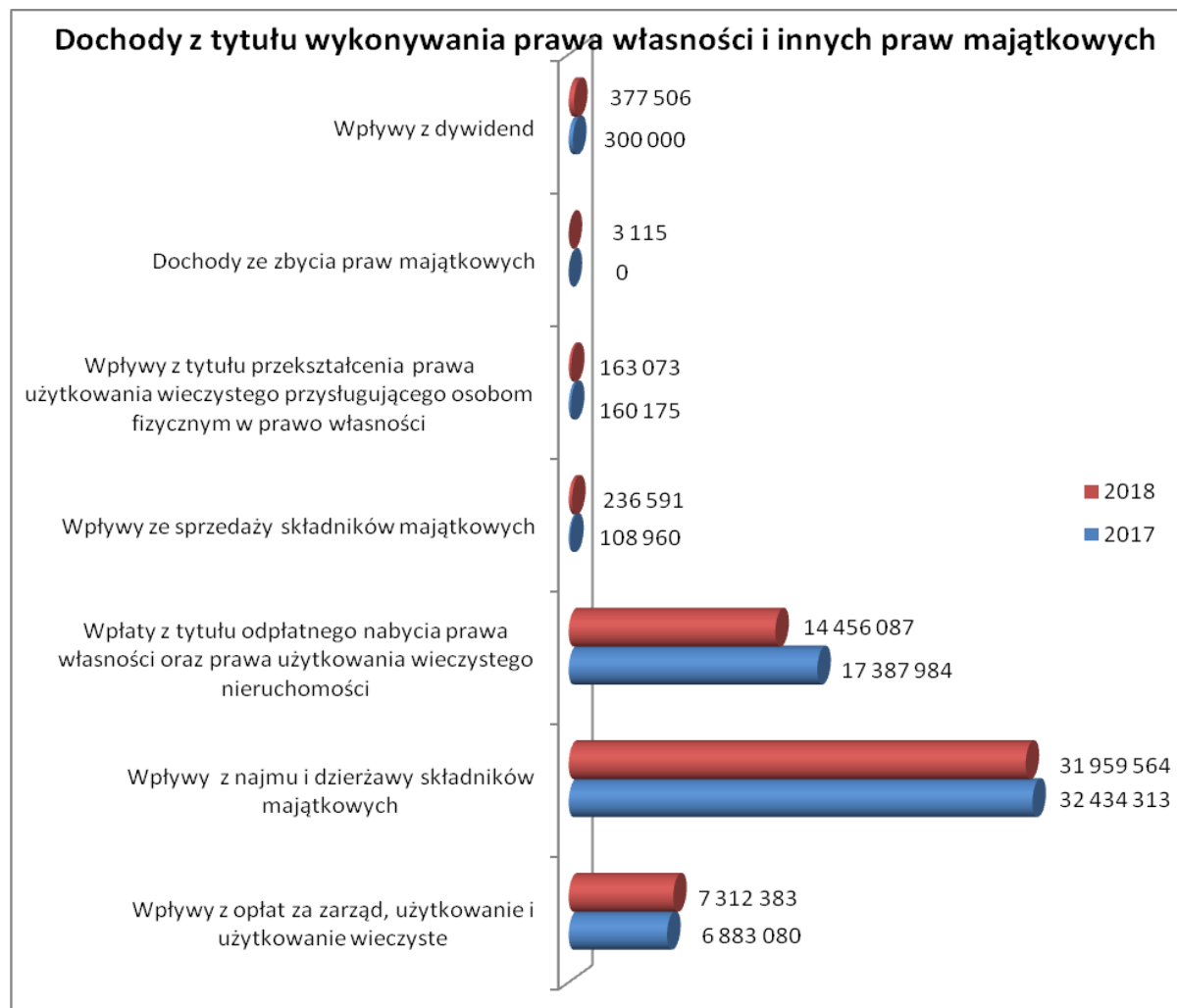
Efekty finansowe z gospodarowania gminnym zasobem nieruchomości to przede wszystkim dochody uzyskiwane z nieruchomości, które są jednym ze składników rozumianego mienia gminy. Mienie to – wraz z posiadanymi nieruchomościami – stanowi majątek gminy, będący podstawą jej samodzielności i samorządności.

Dochody uzyskiwane przez gminę z nieruchomości własnych mogą mieć charakter wpływów jednorazowych lub stałych. Wpływy jednorazowe generowane są w przypadku zbycia prawa własności nieruchomości i stanowią znaczną pozycję w budżecie.

Wpływy stałe, długookresowe powstają w wyniku takiego rozdysponowania nieruchomości, które choć nadal pozostają w zasobie gminy, są użytkowane przez inne podmioty (np. trwałe zarząd, dzierżawa, użytkowanie).

Dochody Gminy Miasto Częstochowa (odpowiednio wykonanie za rok 2017 i 2018) uzyskane z tytułu wykonywania prawa własności i innych praw majątkowych w rozbiciu na poszczególne tytuły przedstawiono w tabeli i na wykresie poniżej:

Lp.	Tytuły dochodów	Wykonanie 2017r.	Wykonanie 2018r.
1.	Wpływy z opłat za zarząd, użytkowanie i użytkowanie wieczyste	6 883 080	7 312 383
2.	Wpływy z najmu i dzierżawy składników majątkowych	32 434 313	31 959 564
3.	Wpłaty z tytułu odpłatnego nabycia prawa własności oraz prawa użytkowania wieczystego nieruchomości	17 387 984	14 456 087
4.	Wpływy ze sprzedaży składników majątkowych	108 960	236 591
5.	Wpływy z tytułu przekształcenia prawa użytkowania wieczystego przysługującego osobom fizycznym w prawo własności	160 175	163 073
6.	Dochody ze zbycia praw majątkowych	0	3 115
7.	Wpływy z dywidend	300 000	377 506
Razem:		57 274 512	54 508 319

3) Wartość majątku gminy

Pod pojęciem mienia Gminy Miasto Częstochowa rozumie się aktywa trwałe i aktywa obrotowe, tj. kontrolowane przez jednostkę zasoby majątkowe o wiarygodnie określonej wartości, powstałe w wyniku przyszłych zdarzeń,

Mienie gminy stanowi bazę materialną, przy pomocy której gmina realizuje swoje zadania. Dysponowanie mieniem powierzono komunalnym i powiatowym jednostkom organizacyjnym.

Do aktywów trwałych zalicza się:

- 1) wartości niematerialne i prawne,
- 2) rzeczowe aktywa trwałe, w tym:
  - a) środki trwałe:
    - grunty oraz prawo użytkowania gruntów,
    - budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej,
    - urządzenia techniczne i maszyny,
    - środki transportu,
    - pozostałe środki trwałe,
  - b) środki trwałe w budowie (inwestycje),
- 3) należności długoterminowe,
- 4) długoterminowe aktywa finansowe,
- 5) wartość mienia zlikwidowanych jednostek,
- 6) długoterminowe rozliczenia międzyokresowe.

Do aktywów obrotowych zalicza się:

- 1) zapasy,
- 2) należności krótkoterminowe,
- 3) środki pieniężne,
- 4) krótkoterminowe papiery wartościowe,
- 5) rozliczenia międzyokresowe.

Wartość majątku gminy obejmuje majątek figurujący w ewidencji:

- 1) jednostek budżetowych, w tym:
  - a) Urzędu Miasta Częstochowy,
  - b) przedszkoli,
  - c) szkół podstawowych,
  - d) gimnazjum,
  - e) szkół ponadgimnazjalnych,
  - f) szkół specjalnych i pozostałych placówek oświatowych,
  - g) Straży Miejskiej,
  - h) Miejskiego Zarządu Dróg i Transportu w Częstochowie,
  - i) Powiatowego Urzędu Pracy w Częstochowie,
  - j) Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Częstochowie,
  - k) Ośrodka Pomocy Osobom z Problemami Alkoholowymi,
  - l) Żłobka Miejskiego,
  - m) Domu Pomocy Społecznej,
  - n) Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej typu rodzinnego – Częstochowa ul. Kolorowa 82,
  - o) Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej typu rodzinnego – Częstochowa ul. Połaniecka 175C,
  - p) Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej typu rodzinnego – Częstochowa ul. Or-Ota 9,
  - r) Biura Finansów Oświaty,
  - s) Częstochowskiego Centrum Świadczeń,
- 2) samorządowych zakładów budżetowych, w tym:
  - Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Częstochowie,
  - Cmentarza Komunalnego,
  - Centrum Integracji Społecznej,
- 3) instytucji kultury, w tym:
  - Filharmonii Częstochowskiej,
  - Miejskiej Galerii Sztuki,
  - Muzeum Częstochowskiego,
  - Ośrodka Promocji Kultury „Gaude Mater”,
  - Teatru im. Adama Mickiewicza,

- Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Władysława Biegańskiego,
  - Miejskiego Domu Kultury,
- 4) jednostek służby zdrowia, w tym:
- SP ZOZ Miejskiego Szpitala Zespolonego,
  - SP ZOZ Stacji Pogotowia Ratunkowego.

Mienie Gminy w latach 2017-2018 obejmujące aktywa trwałe i aktywa obrotowe, według wartości bilansowej netto (z uwzględnieniem amortyzacji tj. stopnia zużycia majątku oraz odpisów aktualizujących w przypadku należności oraz udziałów i akcji) przedstawiono w tabeli poniżej:

Poz.	Wyszczególnienie	Wartość netto na dzień 31.12.2017 r. (w zł)	Wartość netto na dzień 31.12.2018 r. (w zł)	Różnica (kol. 4 - kol. 3)
1	2	3	4	5
Aktywa trwałe (poz. I+II+III+IV+V)		3 240 379 669	3 356 935 188	116 555 519
I.	Wartości niematerialne i prawne	2 752 646	1 950 092	- 802 554
II.	Rzeczowe aktywa trwałe (poz. 1+2+3)	3 061 534 104	3 164 012 581	102 478 477
1.	Środki trwałe (poz. od 1.0 do 1.9)	2 964 262 098	3 058 901 666	94 639 568
1.0	Grunt	1 154 239 979	1 174 787 131	20 547 152
1.1	Budynki i lokale	693 558 633	711 911 928	18 353 295
1.2	Obiekty inżynierii lądowej i wodnej	1 072 401 661	1 129 522 635	57 120 974
1.3	Kotły i maszyny energetyczne	1 385 925	1 590 648	204 723
1.4	Maszyny, urządzenia i aparaty ogólnego zastosowania	7 776 149	6 293 003	- 1 483 146
1.5	Specjalistyczne maszyny, urządzenia i aparaty	331 869	556 653	224 784
1.6	Urządzenia techniczne	15 619 693	14 420 205	- 1 199 488
1.7	Środki transportu	6 544 283	6 141 925	- 402 358
1.8	Narzędzia, przyrządy, ruchomości i wyposażenie	10 729 787	11 971 286	1 241 499
1.9	Dziela sztuki	1 674 119	1 706 252	32 133
2.	Inwestycje rozpoczęte (środki trwałe w budowie)	97 272 006	105 110 915	7 838 909
3.	Środki przekazane na poczet inwestycji	0	0	0
III.	Należności długoterminowe	6 680 864	6 730 359	49 495
IV.	Długoterminowe aktywa finansowe (udziały i akcje)	169 412 055	184 242 156	14 830 101
V.	Wartość mienia zlikwidowanych jednostek	0	0	0
Aktywa obrotowe, w tym:		327 023 304	323 824 824	- 3 198 480
1.	Zapasy	2 572 834	2 899 135	326 301
2.	Należności krótkoterminowe	304 349 555	299 274 935	- 5 074 620
3.	Środki pieniężne	18 518 914	19 861 572	1 342 658
4.	Krótkoterminowe papiery wartościowe	0	0	0
5.	Rozliczenia międzyokresowe	1 582 001	1 789 182	207 181
Ogółem (aktywa trwałe + aktywa obrotowe)		3 567 402 973	3 680 760 012	113 357 039

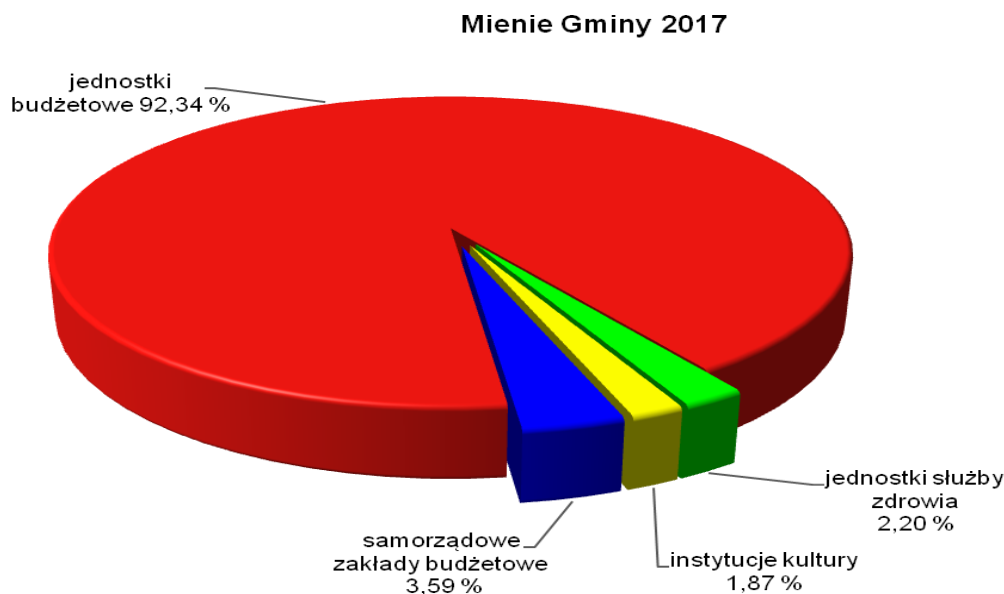
Wartość majątku ogółem na koniec 2018 r. w porównaniu do 2017 r. zwiększyła się o kwotę 113 357 039 zł. Wzrost ten wynika z przyjęcia nowych środków trwałych do ewidencji księgowej m.in. w wyniku rozliczonych inwestycji:

1. budowy budynku biurowo-usługowego wraz z hostelami przy ul. Krakowskiej 34,
2. przebudowy budynku przy ul. Sułkowskiego 9,
3. budowy sztucznego oświetlenia boiska głównego na Miejskim Stadionie Piłkarskim Raków,
4. dostosowania budynku I LO im. J. Słowackiego do wymogów ppoż., przebudowy i remontu bursy miejskiej, Aleja Kościuszki 8,
5. termomodernizacji pływalni krytej przy Alei Niepodległości 20/22,
6. modernizacji boiska treningowego Miejskiego Stadionu Piłkarskiego „Raków”,
7. budowy zadaszenia lodowiska wraz z elementami placu zabaw,
8. budowy przedłużenia Alei Bohaterów Monte Cassino do ul. Dźbowskiej oraz rozbudowy drogi wojewódzkiej 908,
9. rewitalizacji Parku Lisiniec.

Mienie Gminy na dzień 31 grudnia 2017 r. obejmuje majątek:

- 1) jednostek budżetowych, w kwocie **3 294 125 497 zł**, co stanowi 92,34% majątku ogółem,
- 2) zakładów budżetowych, w kwocie **128 153 498 zł**, co stanowi 3,59% majątku ogółem,
- 3) instytucji kultury, w kwocie **66 458 258 zł**, co stanowi 1,87% majątku ogółem,
- 4) jednostek służby zdrowia, w kwocie **78 665 720 zł**, co stanowi 2,20% majątku ogółem.

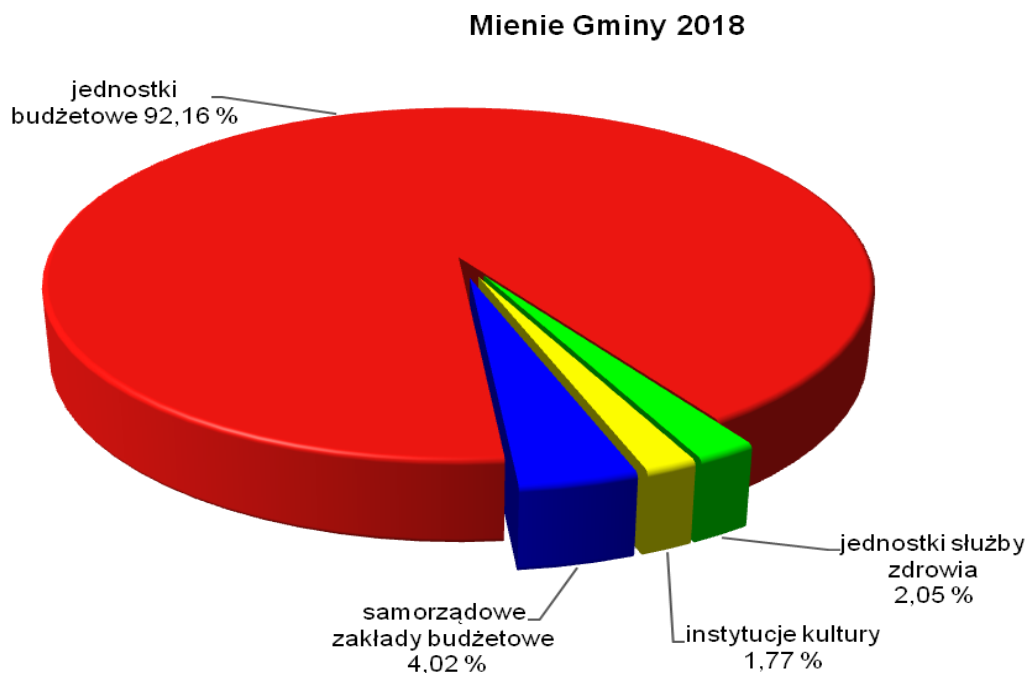
Zestawienie mienia poszczególnych jednostek (według wartości procentowej w majątku ogółem) obrazuje wykres:

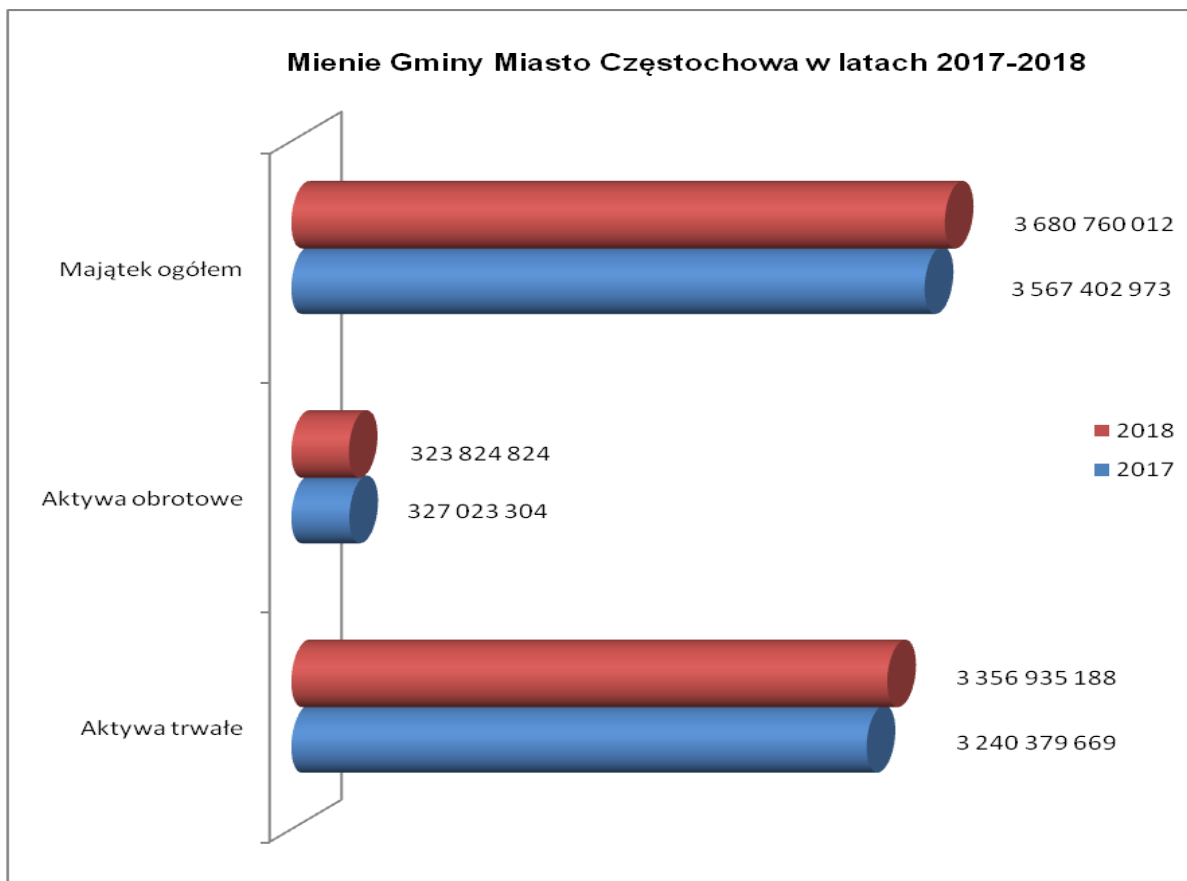
Mienie Gminy na dzień 31 grudnia 2018 r. obejmuje majątek:

- 1) jednostek budżetowych, w kwocie **3 392 269 859 zł**, co stanowi 92,16% majątku ogółem,
- 2) samorządowych zakładów budżetowych, w kwocie **147 963 957 zł**, co stanowi 4,02% majątku ogółem,
- 3) instytucji kultury, w kwocie **65 077 912 zł**, co stanowi 1,77% majątku ogółem,
- 4) jednostek służby zdrowia, w kwocie **75 448 284 zł**, co stanowi 2,05% majątku ogółem.

Zestawienie mienia poszczególnych jednostek (według wartości procentowej w majątku ogółem) obrazuje wykres:

Zestawienie porównawcze mienia Gminy Miasto Częstochowa w latach 2017-2018 obrazuje wykres:

4) Udziały i akcje w spółkach prawa handlowego

Gmina Miasto Częstochowa posiada udziały/akcje w następujących spółkach prawa handlowego:

1) spółki ze 100% udziałem gminy:

- a) Częstochowskie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o.,
- b) Zakład Gospodarki Mieszkaniowej Towarzystwo Budownictwa Społecznego w Częstochowie Sp. z o.o.,
- c) Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne w Częstochowie Sp. z o.o.,
- d) Oczyszczalnia Ścieków „WARTA” S.A.,
- e) Hala Sportowa Częstochowa Sp. z o.o.,
- f) Agencja Rozwoju Regionalnego w Częstochowie S.A.;

2) spółki z mniejszościowym/znikomym udziałem w kapitale zakładowym:

- a) Przędzalnia Czesankowa ELANEX S.A. w likwidacji – 6,13%,
- b) Concorde Investissement S.A. – 0,35%

oraz w Towarzystwie Ubezpieczeń Wzajemnych „TUW” – 0,008% (nie jest spółką prawa handlowego – forma prawna: towarzystwo ubezpieczeń wzajemnych).

Oczyszczalnia Ścieków „WARTA” S.A.

Spółka powstała w 2002 r. w wyniku przekształceń likwidacyjnych Przemysłowej Spółki Wodnej „Warta” (uchwała nr 908/LXIX/02 Rady Miasta Częstochowy z dnia 10 października 2002 r.). Prowadzi działalność w zakresie oczyszczania i odprowadzania ścieków komunalnych oraz przemysłowych dla miasta Częstochowy a także wywozu i unieszkodliwiania odpadów powstałych w wyniku procesu oczyszczania. Kapitał zakładowy spółki wynosi 57 912 980 zł i składa się z 5 791 298 akcji po 10 zł każda.

Spółka eksploatuje dwie oczyszczalnie obsługujące mieszkańców Częstochowy i kilkaset różnej wielkości zakładów przemysłowych. Zasadniczym źródłem dochodów spółki są przychody uzyskiwane za usługi polegające na odbiorze i oczyszczaniu ścieków. Pozwala to na samodzielne finansowanie jej bieżącej działalności. Nakłady inwestycyjne w 2018 r. wyniosły 8 231 000 zł. Na tę kwotę składały się zadania inwestycyjne kontynuowane, prace o charakterze budowlano-montażowym oraz zakupy inwestycyjne.

OS „WARTA” S.A. posiada patent nr 221453 na technologię przemysłowego wykorzystania odpadów z piaskownika, tj. jednego z elementów procesu technologicznego oczyszczania ścieków. Decyzja o ochronie patentowej została przyznana w dniu 6 maja 2015 r. Efektem złożonych etapów obróbki pozyskiwanego wsadu jest kruszywo stanowiące uzupełnienie składu mieszanki betonowej do podbudowy betonowej nawierzchni drogowej. Technologia zdobyła szereg krajowych i międzynarodowych nagród.

W spółce funkcjonuje Zintegrowany System Zarządzania, na który składa się System Zarządzania Jakością według normy PN-EN ISO 9001:2009 i System Zarządzania Środowiskowego według normy PN-EN ISO 14001:2005. Funkcjonujący system jest dowodem na spełnienie nie tylko wymogów norm, ale stanowi też o świadomości potrzeby ciągłej dbałości o utrzymanie wysokiego poziomu świadczonych usług. Ponadto przy spółce działa laboratorium spełniające wymagania normy PN-EN ISO/IEC 17025:2005+Ap1:2007 (certyfikat akredytacji nr AB 817), które posiada 40 akredytowanych metod badawczych i 64 wskaźniki chemiczne. Laboratorium świadczy usługi dla potrzeb własnych spółki jak i podmiotów zewnętrznych.

Częstochowskie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o.

Spółka powstała w 1997 r. w wyniku przekształcenia zakładu budżetowego pn. Zakład Gospodarki Odpadami w Częstochowie (uchwała nr 354/XLI/97 Rady Miasta Częstochowy z dnia 19 czerwca 1997 r.). Spółka zarządza składowiskiem odpadów i prowadzi zasadniczą działalność w zakresie unieszkodliwiania odpadów, odzyskiwania i zagospodarowywania surowców oraz pozyskiwania biogazu przetwarzanego na energię elektryczną. Spółka realizuje zadania związane z istniejącym systemem gospodarowania odpadami na terenie Regionu I Województwa Śląskiego, w głównej mierze obsługując Częstochowę. Kapitał zakładowy wynosi 30 641 000 zł i składa się z 61 282 udziałów po 500 zł każdy.

W 2018 r. spółka realizowała działania związane z zarządzaniem pojemnikami przeznaczonymi do gromadzenia odpadów komunalnych, w które gmina wyposaża nieruchomości zamieszkałe

i niezamieszkałe. Działania te polegały na wstawianiu nowych pojemników, jak również na wymianie uszkodzonych. Do zadań spółki należało ponadto zarządzanie Terenowymi Ogólnodostępnymi Punktami Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych, do których zaliczane są pojemniki typu „dzwon” o pojemności 2 500 l oraz pojemniki o pojemności 1 100 l. W 2018 r. na terenie miasta wymieniono 72 szt. pojemników. Została przeprowadzona inwentaryzacja pojemników znajdujących się na terenach wysokiej zabudowy wielomieszkaniowej mająca na celu przypisanie unikalnego numeru każdej wiacie, odpowiednie ich oznakowanie oraz zweryfikowano ich ilość i stan techniczny. W okresie od 8 stycznia do 30 grudnia 2018 r. spółka obsłużyła łącznie 4 815 nieruchomości, na których wymieniono lub dostarczono nowe pojemniki do gromadzenia odpadów komunalnych.

Spółka prowadziła monitoring i kontrolę odpadów (kontrola umowy z operatorem zajmującym się odbiorem i transportem odpadów z terenu miasta Częstochowy). Kontrola odbywała się na podstawie raportów z wykonania przedmiotu umowy, miesięcznego zestawienia ważeń odpadów sporządzonego dla potrzeb dokumentowania przekazania odpadów selektywnie zebranych, ewidencji realizacji wszystkich pojedynczych odbiorów odpadów komunalnych, ewidencji realizacji wszystkich pojedynczych odbiorów odpadów gromadzonych selektywnie.

Powołana sekcja monitoringu odpadów w 2018 r. przeprowadziła 202 kontrole realizacji usługi odbioru i transportu odpadów.

W lipcu 2018 r. zarząd spółki złożył w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 projekt do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej obejmujący następujące zadania:

- 1) rozbudowę zakładu kompostowego dedykowanego odpadom zielonym i biodegradowalnym. Zadanie polega na rozbudowie zakładu kompostowego w technologii intensywnego kompostowania w bioreaktorach żelbetowych,
- 2) modernizację sortowni odpadów. Planowane jest dobudowanie części hali o powierzchni, ok. 2 700 m². Celem rozbudowy hali sortowni jest usprawnienie procesu przyjęcia/czasowego magazynowania zmieszanych odpadów komunalnych tak, aby proces ten odbywał się w sposób bezpieczny i najmniej uciążliwy dla środowiska.
- 3) rozbudowę i modernizację oczyszczalni odcieku, co zapewni spełnienie wymagań aktualnie obowiązujących konkluzji najlepszych dostępnych technik (BAT) i osiągnięcie wysokiego stopnia ochrony środowiska.
- 4) zakup sprzętu i wyposażenia na potrzeby prowadzonych procesów technologicznych – planowany jest zakup mobilnego przesiewacza, 3 ładowarek kołowych, spycharki do odpadów, kosiarki bijakowej oraz 3 wózków widłowych,
- 5) zakup infrastruktury dedykowanej selektywnej zbiórce odpadów – w ramach projektu planowany jest zakup 360 szt. nadziemnych pojemników do selektywnej zbiórki odpadów komunalnych,
- 6) działania informacyjno-promocyjne – przedmiotem projektu jest również przeprowadzenie w latach 2018-2020 kompleksowej kampanii edukacyjno-informacyjnej, a jej celem jest podniesienie świadomości z zakresu gospodarki odpadami jak również zachęcenie mieszkańców do selektywnego zbierania odpadów oraz wskazanie sposobów zapobiegania powstawaniu odpadów.

W 2018 r. ogółem przyjęto 114 153 Mg odpadów komunalnych, z tego:

- 1) 93 818 Mg odpadów przetworzono na sortowni,
- 2) 16 387 Mg odpadów zielonych przetworzono na placu kompostowym,
- 3) 3 389 Mg odpadów wielkogabarytowych,
- 4) 559 Mg odpadów selektywnie zebranych.

Ponadto w 2018 r. prowadzono działania obejmujące utrzymanie porządku i czystości, utrzymanie zimowe oraz pielęgnację zieleni na terenach miejskich w 8 rejonach miasta, w tym wykonywano również pielęgnację zieleni poprzez wykaszanie traw na terenie miasta.

Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne Sp. z o.o.

Spółka powstała w 2000 r. w wyniku przekształcenia Miejskiego Zakładu Komunikacyjnego w jednoosobową spółkę Gminy Miasto Częstochowa (uchwała nr 262/XXIII/2000 Rady Miasta Częstochowy z dnia 20 marca 2000 r.). Świadczy usługi w zakresie komunikacji miejskiej na terenie miasta Częstochowy oraz gmin: Blachownia, Olsztyn, Poczesna, Mstów i Konopiska. Kapitał zakładowy wynosi 100 759 000 zł i składa się z 100 759 udziałów po 1 000 zł każdy.

MPK w Częstochowie Sp. z o.o. jest jednoosobową spółką miasta Częstochowy i została powołana w celu realizowania zadania własnego gminy – zadania użyteczności publicznej – lokalnego pasażerskiego transportu zbiorowego

Realizując podstawowe zadania przewozowe w 2018 r., spółka kontynuowała działania związane z poprawą jakości obsługi klientów, w tym między innymi:

- 1) w styczniu 2018 r. spółka podpisała umowę na dostawę 10 niskopodłogowych tramwajów TWIST – całkowita wartość przedmiotu umowy zakupu wynosi 89 853 960 zł brutto (dofinansowanie 85%, tj. 62 094 200 zł, środki własne 15%, tj. 10 957 800 zł). Dostawa tramwajów planowana jest w drugiej połowie 2019 r.,
- 2) 10 kwietnia 2018 r. podpisano umowę z Województwem Śląskim na dofinansowanie projektu „Moja Przyjazna Komunikacja” – zakup nowego taboru autobusowego na potrzeby realizacji zadań z zakresu transportu publicznego w Częstochowie. Łączna wartość projektu wynosi 13 697 280 zł brutto, dofinansowanie ze środków UE – nie więcej niż 8 997 888 zł. W dniu 19 kwietnia 2018 r. została podpisana umowa na dostawę 12 autobusów MAN Lion's A37 z firmą MAN TRUCK&BUS Sp. z o.o. z ceną dostawy taboru w kwocie 14 302 400 zł (dofinansowanie ze środków UE w wysokości 77,38%, tj. 8 997 888 zł, środki własne 22,62%, tj. 2 630 112 zł). Dostawa autobusów miała miejsce w grudniu 2018 r.
- 3) w dniu 29 maja 2018 r. spółka podpisała umowę na realizację inwestycji „Przebudowa liniowej infrastruktury tramwajowej w Częstochowie (odcinek 1, 2, 3, 4, 5a, 6)”. Cena ofertowa wykonania inwestycji wynosi 114 500 670 zł brutto (93 089 976 zł netto). Dofinansowanie 85% wyniesie 79 126 480 zł, a środki własne 15%, tj. 13 963 496 zł,
- 4) w czerwcu 2018 r. zakończono budowę nowej myjni autobusowej – inwestycja ta była finansowana ze środków własnych spółki. Całkowita wartość nakładów wynosiła 1 085 808 zł,
- 5) w październiku 2018 r. została wdrożona aplikacja on-line „Live MPK”, która pozwala sprawdzić najbliższe odjazdy z dowolnego przystanku, śledzić pozycję GPS pojazdu, sprawdzić jakim typem taboru będzie realizowany kurs (marka, model oraz wyposażenie pojazdu takie jak np. biletomat), sprawdzić można również możliwe opóźnienia pojazdu i rozkład dla wybranej linii,
- 6) spółka wprowadziła możliwość wykorzystania Karty Miejskiej MPK do zbierania punktów w Samorządowym Programie Lojalnościowym za dokonane zakupy u partnerów projektu (ponad 200 uczestników), którymi są częstochowscy przedsiębiorcy oraz MOSiR i Miejska Galeria Sztuki,
- 7) wprowadzono system doładowań na urządzenia przenośne – tzw. „bilet na smartfona” – umożliwiający zakup biletów on-line na smartfony oraz kontrolowanie ich ważności,
- 8) w 2018 r. spółka uczestniczyła w wielu akcjach społecznych dotyczących poprawy bezpieczeństwa, jakości i promocji komunikacji miejskiej m.in.: Akademia Młodego Pasażera, Stop hejt, Kultura nie boli, Tydzień Zrównoważonego Transportu, Kierowca na medal, spotkania z entuzjastami komunikacji, w okresie letnim kursy piętrowych autobusów na linii specjalnej 034 oraz niedzielne kursy zabytkowym tramwajem na linii 4N.

Zakład Gospodarki Mieszkaniowej Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.

Spółka powstała w 1998 r. w wyniku przekształcenia zakładu budżetowego pn. Zarząd Budynków Komunalnych w Częstochowie (uchwała nr 479/LVII/98 Rady Miasta Częstochowy z dnia 16 czerwca 1998 r.). Przedmiotem jej działalności jest przede wszystkim zarządzanie komunalnym zasobem lokali mieszkalnych i użytkowych gminy oraz nieruchomościami wspólnot mieszkaniowych, a także budowanie domów mieszkalnych w ramach Towarzystwa Budownictwa Społecznego i ich eksploatacja na zasadach najmu. Kapitał zakładowy spółki wynosi 15 777 500 zł i składa się z 31 555 udziałów po 500 zł każdy. W 2018 r. zarządzała 357 wspólnotami mieszkaniowymi. W omawianym okresie spółka kontynuowała współpracę ze wspólnotami mieszkaniowymi w zakresie

termomodernizacji i remontów budynków. W efekcie zakończono termomodernizację i remonty 10 budynków z wykorzystaniem kredytów finansowych w wysokości 1 250 494 zł udzielonych przez PKO Bank Polski.

W 2018 r. spółka kontynuowała działania zmierzające do obniżenia wydatków, w tym kosztów administrowania zasobami, poprzez zawarcie korzystniejszych umów z wykonawcami robót i usług oraz sukcesywne zmniejszanie zatrudnienia pracowników (średnioroczne zatrudnienie w 2018 r. wyniosło 155 etatów, w 2016 r. i 2017 r. – 160 etatów, w 2015 r. – 161 etatów, w 2014 r. – 162 etaty, a w 2013 r. – 169 etatów).

W październiku 2018 r. spółka oddała do użytkowania nowy budynek mieszkalny przy ul. Kontkiewicza 4b, który powstał w ramach TBS. W trzyklatkowym, trzykondygnacyjnym, podpiwniczonym budynku powstały, 24 mieszkania jedno i dwupokojowe („pod klucz”), o powierzchni od 36 do 59 m².

W 2018 r.:

- 1) kontynuowano realizację programu „Praca za czynsz”, skierowanego do osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Świadczenie rzeczowe jest wykonywane na podstawie umowy – porozumienia. Cała kwota jest kompensatą za czynsz, czyli bezgotówkową formą zapłaty. Osoby zakwalifikowane do programu w latach 2014-2018 odpracowały zadłużenia czynszowe na łączną kwotę 1 083 783 zł.
- 2) na stronie internetowej spółki działała aplikacja „Wyszukiwarka zamiany mieszkań”, ułatwiająca procedurę dobrowolnej zamiany lokali mieszkalnych (<http://mieszkania.zgm-tbs.czest.pl/>). W 2018 r. spółka doprowadziła do 12 zamian mieszkań w zasobie komunalnym, co pozwoliło odzyskać kwotę 263 670 zł z tytułu niezapłaconych (zaległych) czynszów,
- 3) kontynuowano program „Abolicja odsetkowa” ułatwiający spłatę zadłużenia, skierowany do zadłużonych mieszkańców lokali komunalnych. Program wychodzi naprzeciw potrzebom osób borykających się z trudnościami materialnymi i zaległościami czynszowymi – jeżeli dłużnik spłaci zaległości czynszowe, to zyskuje szansę na umorzenie odsetek. Ma to ułatwić spłatę zadłużenia z tytułu czynszu i opłat, a także zapobiegać zjawiskom bezdomności i wykluczenia społecznego osób zagrożonych utratą mieszkania,
- 4) kontynuowano „Akcję udostępniania ofert pracy”, skierowaną do najemców lokali komunalnych i członków ich rodzin oraz wszystkich osób poszukujących pracy. Oferty pracy udostępnione przez Powiatowy Urząd Pracy były dostępne w siedmiu punktach spółki oraz poprzez system SI SMS BLISKO,
- 5) prowadzono kampanię edukacyjno-informacyjną „Czyste podwórko to czyste miasto”, której celem było zachęcenie właścicieli psów do sprzątnięcia po nich. Na klatkach schodowych budynków zarządzanych przez spółkę rozwieszono 1 000 plakatów, na terenie miasta postawiono 300 tabliczek, zachęcających do sprzątnięcia oraz przygotowane zostały również spoty radiowe i film na ten temat,
- 6) przeprowadzono akcję edukacyjną „Ostrożniej z gazem” na temat właściwego użytkowania butli gazowych. Akcja skierowana do lokatorów budynków wielomieszkaniowych miała na celu uświadomienie zagrożenia wynikającego z niewłaściwego użytkowania butli gazowych. W ramach akcji w lokalnych rozgłośniach radiowych były emitowane spoty informacyjne oraz zostały przeprowadzone kontrole budynków pod kątem użytkowania w nich butli gazowych,
- 7) wspólnie z Komendą Miejską Policji w Częstochowie przeprowadzono akcję informacyjną „Bądź bezpieczny, seniorze”, której celem było zwrócenie uwagi na oszustów próbujących wyłudzić pieniądze od osób starszych np. „metoda na wnuczka” lub podających się za pracowników policji, wodociągów, administracji itp.,
- 8) w ramach aplikacji SI SMS BLISKO informowano i ostrzegano mieszkańców o zagrożeniach meteorologicznych i stanach ostrzegawczych, utrudnieniach w ruchu, przerwach w odbiorze prądu, gazu i wody, bezpłatnych badaniach lekarskich, programach zdrowotnych i innych ważnych wydarzeniach miejskich, kulturalnych i sportowych,
- 9) zorganizowano konkurs „Rzetelny lokator” skierowany do mieszkańców regularnie i terminowo uiszczających opłaty czynszowe – ze względu na duże zainteresowanie mieszkańców konkurs będzie cyklicznie powtarzany,

Agencja Rozwoju Regionalnego w Częstochowie S.A.

Spółka powstała w 1992 r. (uchwała nr 258/XXX/92 Rady Miasta Częstochowy z dnia 2 lipca 1992 r.), a przedmiotem jej działalności jest inicjowanie i podejmowanie działań stymulujących rozwój gospodarczy regionu poprzez wspomaganie rozwoju mikro, małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP), współpracę z władzami samorządowymi w celu opracowania programów i planów rozwoju, administrowanie programami wsparcia dla MŚP oraz pełnienie roli edukacyjnej w przekazywaniu doświadczeń i rozwiązań w zakresie polityki regionalnej, a także wspomaganie inwestorów w podejmowaniu działalności w regionie oraz promocję gospodarczą. Kapitał zakładowy spółki wynosi 15 287 500 zł i składa się z 6 115 akcji po 2 500 zł każda.

Głównym źródłem przychodów spółki są dotacje unijne, które w największym zakresie finansują działalność statutową. W 2018 r. priorytety działań ARR S.A. koncentrowały się głównie na:

- 1) kontynuacji realizowanych projektów finansowanych ze środków budżetu państwa i Unii Europejskiej, w tym na udzielaniu pożyczek z Funduszu Pożyczkowego dla przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą na terenie województwa śląskiego,
- 2) rozpoczęciu realizacji nowych projektów finansowanych ze środków budżetu państwa i Unii Europejskiej,
- 3) przygotowywaniu nowych projektów na rzecz przedsiębiorstw, instytucji rynku pracy i jednostek samorządu terytorialnego,
- 4) wspieraniu lokalnego i regionalnego rozwoju gospodarczego,
- 5) zarządzaniu Częstochowskim Parkiem Przemysłowo-Technologicznym, w tym poszerzenie działalności Parku poprzez wybudowanie nowej hali przemysłowej na terenach objętych Katowicką Specjalną Strefą Ekonomiczną.

Spółka w 2018 r. realizowała następujące projekty:

- 1) „Fundusz Pożyczkowy w Częstochowie prowadzony przez Agencję Rozwoju Regionalnego w Częstochowie S.A. dla przedsiębiorców z województwa śląskiego”,
- 2) „Jurajski Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej”,
- 3) „Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich w Częstochowie”,
- 4) „Centrum Usług Rozwojowych w województwie śląskim. Wsparcie na rzecz MŚP i ich pracowników”. Projekt jest realizowany w partnerstwie przez 4 instytucje: Agencję Rozwoju Regionalnego w Częstochowie S.A. (Lidera), Agencję Rozwoju Lokalnego S.A. z Sosnowca (Partnera), Stowarzyszenie Bielskie Centrum Przedsiębiorczości z Bielska-Białej (Partnera) oraz WYG Consulting sp. z o.o. z Warszawy (Partnera),
- 5) Projekty : „Świadomy Biznes” oraz „Jasne, że własna firma”,
- 7) „Sieć Regionalnych Obserwatoriów Specjalistycznych w Procesie Przedsiębiorczego Odkrywania”,
- 8) „Eliminacja zdrowotnych czynników ryzyka u pracowników i pracownic Agencji Rozwoju Regionalnego w Częstochowie S.A.”.

Kontynuowano ponadto organizację cyklicznych „Śniadań z Przedsiębiorcami” – spotkań lokalnych przedsiębiorców z prezydentem miasta traktowanych jako ważne forum dialogu między środowiskiem przedsiębiorców a samorządem, służących wymianie doświadczeń i wiedzy w sprawach ważnych dla rozwoju częstochowskich firm. Spotkania odbywają się w budynku Częstochowskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego przy ul. Wały Dwernickiego 117/121, a ich celem jest:

- 1) identyfikacja i diagnoza potrzeb przedsiębiorców oraz gromadzenie informacji na temat ich zapotrzebowania technologicznego,
- 2) kojarzenie przedsiębiorców ze środowiskami naukowymi i jednostkami badawczymi,
- 3) wymiana informacji pomiędzy przedsiębiorcami w celu tworzenia sieci współpracy środowisk biznesowych,
- 4) zapewnienie stałego dostępu do najnowszych informacji na temat możliwości finansowania działalności przedsiębiorstw, w tym z programów Unii Europejskiej,

- 5) ułatwienie kontaktów przedsiębiorców z władzami Miasta Częstochowy,
- 6) zapoznanie uczestników spotkań z działalnością i ofertą Agencji Rozwoju Regionalnego w Częstochowie S.A. oraz Wydziału Funduszy Europejskich i Rozwoju Urzędu Miasta Częstochowy.

Hala Sportowa Częstochowa Sp. z o.o.

Kapitał zakładowy spółki wynosi 54 000 zł i składa się z 54 udziałów po 1 000 zł każdy. Na podstawie umowy zawartej w 2013 r. z gminą spółka wykonywała zadania w zakresie zarządzania wielofunkcyjną halą sportową, jak również usługi wynajmu hali, dzierżawy na działalność związaną ze sportem, organizacją imprez kulturalnych, koncertów, targów, wystaw i kongresów. Umowa obliguje spółkę również do osiągnięcia wskaźników zatrudnienia (min. 10 osób), organizowania imprez o charakterze międzynarodowym (min. 4) i uzyskania frekwencji osób korzystających z obiektu (min. 250 tys. rocznie). W 2018 r. w hali zorganizowano 8 imprez międzynarodowych, 40 imprez sportowych, 15 imprez kulturalnych i 42 targi, szkolenia oraz konferencje.

Związek Komunalny Gmin ds. Wodociągów i Kanalizacji w Częstochowie

Związek powstał w 1991 r. (przystąpienie na podstawie uchwały nr 114/XV/91 Rady Miasta Częstochowy z dnia 12 czerwca 1991 r.), a o jego utworzeniu zdecydowała zgodna wola gmin, w celu prowadzenia gospodarki wodno-ściekowej, w oparciu o istniejący w 1990 r. i dobrze działający zintegrowany system zaopatrzenia w wodę gmin z centralnego wodociągu częstochowskiego. W związku – obok Częstochowy – uczestniczy 9 gmin: Kłobuck, Blachownia, Mykanów, Olsztyn, Mstów, Konopiska, Poczesna, Rędziny i Miedźno. Do zadań związku należą sprawy zbiorowego zaopatrzenia w wodę oraz gospodarki ściekowej na obszarze jego działania.

Związek jest właścicielem (100% akcji) Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Okręgu Częstochowskiego S.A. Przedsiębiorstwo realizuje zadania związku w zakresie spraw zaopatrzenia w wodę, gospodarki ściekowej oraz eksploatacji systemu wodociągowego i kanalizacyjnego będącego własnością związku.

Istotną rolę w zarządzaniu i realizowaniu proekologicznej polityki rozwoju spółki pełni funkcjonujący w Przedsiębiorstwie Zintegrowany System Zarządzania wg norm: Systemu Zarządzania Jakością (ISO 9001) oraz Systemu Zarządzania Środowiskowego (ISO 14001), jak również System Ekozarządzania i Audytu (EMAS). Przy spółce działa Centralne Laboratorium Badania Wody i Ścieków, które zapewnia wysoką jakość badań – co potwierdza ustanowiony i wdrożony system zarządzania jakością zgodny z wymaganiami normy PN-EN ISO/IEC 17025:2005 (Certyfikat Akredytacji Nr AB 739).

Stale wprowadzane innowacje przyczyniają się do podniesienia standardu życia mieszkańców, zmniejszenia negatywnego oddziaływania przedsiębiorstwa na środowisko przyrodnicze, wzrostu świadomości ekologicznej najmłodszych mieszkańców regionu oraz rozwoju gospodarczego w obszarze działalności przedsiębiorstwa. Spółka od wielu lat stara się podnosić jakość świadczonych usług, rozbudowując infrastrukturę, inwestując w nowe technologie, zarządzając kosztami i monitorując wszystkie procesy. Liczne wyróżnienia i nagrody są potwierdzeniem, że działalność przedsiębiorstwa jest oceniana pozytywnie zarówno w aspekcie społecznej odpowiedzialności biznesu jak i finansów.

2. Budżet miasta

- **Dochody i wydatki budżetowe – źródła i kierunki wydatkowania**

Plan dochodów i wydatków budżetu na rok 2018 ustalono uchwałą budżetową Nr 733.XLVIII.2017 Rady Miasta Częstochowy z dnia 22 grudnia 2017 r.

Plan po zmianach na dzień 31.12.2018 r. oraz rzeczywiste wykonanie podstawowych wielkości budżetu przedstawiono w poniższej tabeli.

Budżet Miasta Częstochowy wg stanu na dzień 31 grudnia 2018r.

Lp.	Treść	Plan po zmianach	Wykonanie	%
1	2	3	4	5
1.	DOCHODY OGÓŁEM , z tego:	1 319 516 662	1 264 045 836,18	95,8
a)	Dochody bieżące	1 208 176 927	1 201 830 521,73	99,5
b)	Dochody majątkowe	111 339 735	62 215 314,45	55,9
2.	WYDATKI OGÓŁEM , z tego:	1 382 990 902	1 304 050 783,94	94,3
a)	Wydatki bieżące	1 144 065 623	1 111 359 597,76	97,1
b)	Wydatki majątkowe	238 925 279	192 691 186,18	80,6
3.	WYNIK BUDŻETU	/-/ 63 474 240	/-/40 004 947,76	63,0
4.	Dochody na 1 mieszkańca	5 634 zł		
5.	Wydatki na 1 mieszkańca	5 812 zł		

Główne źródła dochodów Miasta Częstochowy przedstawiono w poniższej tabeli:

Poz.	Główne źródła dochodów	Plan po zmianach na 2018.12.31	Wykonanie na 2018.12.31	Wskaźnik (4:3)	Struktura
1	2	3	4	5	6
1.	Podatki i opłaty lokalne w tym min.:	155 007 461,00	154 775 219,35	99,9	12,24
	- podatek od nieruchomości	145 096 961,00	144 375 750,19	99,5	11,42
	- podatek od środków transportowych	4 350 000,00	4 392 478,98	101,0	0,35
2.	Dotacje i środki unijne	96 707 630,00	58 229 027,93	60,2	4,61
3.	Udziały w podatkach w tym:	320 045 890,00	320 786 903,05	100,2	25,38
	- udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych	302 145 890,00	305 393 594,00	101,1	24,16
	- udziały we wpływach podatku dochodowego od osób prawnych	17 900 000,00	15 393 309,05	86,0	1,22
4.	Dochody pozyskiwane z mienia gminy	55 089 702,00	54 130 813,61	98,3	4,28
5.	Dotacje (z wyłączeniem unijnych)	252 866 707,00	250 263 402,66	99,0	19,80
6.	Subwencje	294 608 535,00	294 608 535,00	100,0	23,31
7.	Pozostałe w tym min.:	145 190 737,00	131 251 934,58	90,4	10,38
	- opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi w Gminie	40 700 000,00	41 950 650,24	103,1	3,32
	- opłaty za media zapewniające najemcom mieszkaniowego zasobu gminy	18 587 570,00	18 363 897,36	98,8	1,45
x	OGÓŁEM:	1 319 516 662,00	1 264 045 836,18	95,8	100,00

Wydatki Miasta Częstochowy zgodnie z ustawą o finansach publicznych obejmują:

1) **Wydatki bieżące**, które zostały wykonane w wysokości 1 111 359 597,76 zł, z tego:

- wydatki jednostek budżetowych, w tym na wynagrodzenia i składki od nich naliczane oraz wydatki związane z realizacją ich statutowych zadań, które zostały wykonane w wysokości 734 520 584,19 zł
- dotacje na zadania bieżące, które zostały wykonane w wysokości 151 268 464,12 zł,
- świadczenia na rzecz osób fizycznych, które zostały wykonane w wysokości 201 757 430,37 zł,
- wydatki na programy finansowane z udziałem środków unijnych w części związanej z realizacją zadań jednostki samorządu terytorialnego - wykonane w wysokości 13 829 867,92 zł,
- wypłaty z tytułu poręczeń i gwarancji - z uwagi na terminową realizację zobowiązań przez podmioty którym Miasto udzieliło poręczeń nie zachodziła potrzeba wydatkowania środków z tego tytułu,
- obsługę długu – wykonaną w wysokości 9 983 251,16 zł.

W strukturze działowej wydatków Miasta Częstochowy w 2018 roku największy udział miały wydatki poniesione na realizację zadań z zakresu:

Lp.	Wyszczególnienie	Wykonanie w zł	% udział w wydatkach ogółem
1	2	3	4
1	Oświaty i edukacyjnej opieki wychowawczej	458 523 136,02	35,2
2	Pomocy społecznej, rodziny i pozostałych zadań w zakresie polityki społecznej	301 334 405,58	23,1
3	Transportu i łączności	154 875 265,48	11,9
4	Gospodarki komunalnej i ochrony środowiska	110 001 390,09	8,4
5	Administracji publicznej	74 279 328,44	5,7
6	Gospodarki mieszkaniowej	65 387 836,91	5,0
7	Kultury fizycznej	35 225 029,56	2,7
8	Kultury i ochrony dziedzictwa narodowego	32 705 873,47	2,5
9	Bezpieczeństwa publicznego i ochrony przeciwpożarowej	32 155 378,18	2,5
10	Ochrony zdrowia	19 966 350,08	1,5

Wydatki bieżące przeznaczone były na realizację zadań własnych, zleconych z zakresu administracji rządowej, przyjęte do wykonania na podstawie zawartych porozumień, zadań powierzonych do realizacji podmiotom nie zaliczonym do sektora finansów publicznych oraz zadań współfinansowanych środkami Unii Europejskiej.

Realizowano na bieżąco program „Zarządzanie energią i środowiskiem w obiektach użyteczności publicznej miasta Częstochowy” przy zastosowaniu elektronicznego Systemu Monitoringu Mediów. System umożliwia weryfikację danych w zakresie zużycia i kosztów mediów: energii elektrycznej, ciepła sieciowego, gazu ziemnego, innych nośników energii oraz zużycia wody i odprowadzenia ścieków. Na podstawie zgromadzonych informacji wnioskowano o zmiany warunków rozliczeń a w przypadku stwierdzenia błędnych rozliczeń wnioskowano o stosowne korekty. Realizowano wspólne postępowania przetargowe na dostawę energii elektrycznej oraz na kompleksową dostawę paliwa gazowego.

2) **Wydatki majątkowe** - wykonane w wysokości 192 691 186,18 zł, z tego:

- inwestycje i zakupy inwestycyjne, w tym: na programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3, w części związanej z realizacją zadań jednostki samorządu terytorialnego, które zostały wykonane w wysokości 189 082 186,18 zł,

- zakup i objęcie akcji i udziałów oraz wniesienie wkładów do spółek prawa handlowego, które zostały wykonane w wysokości 3 609 000,00 zł.

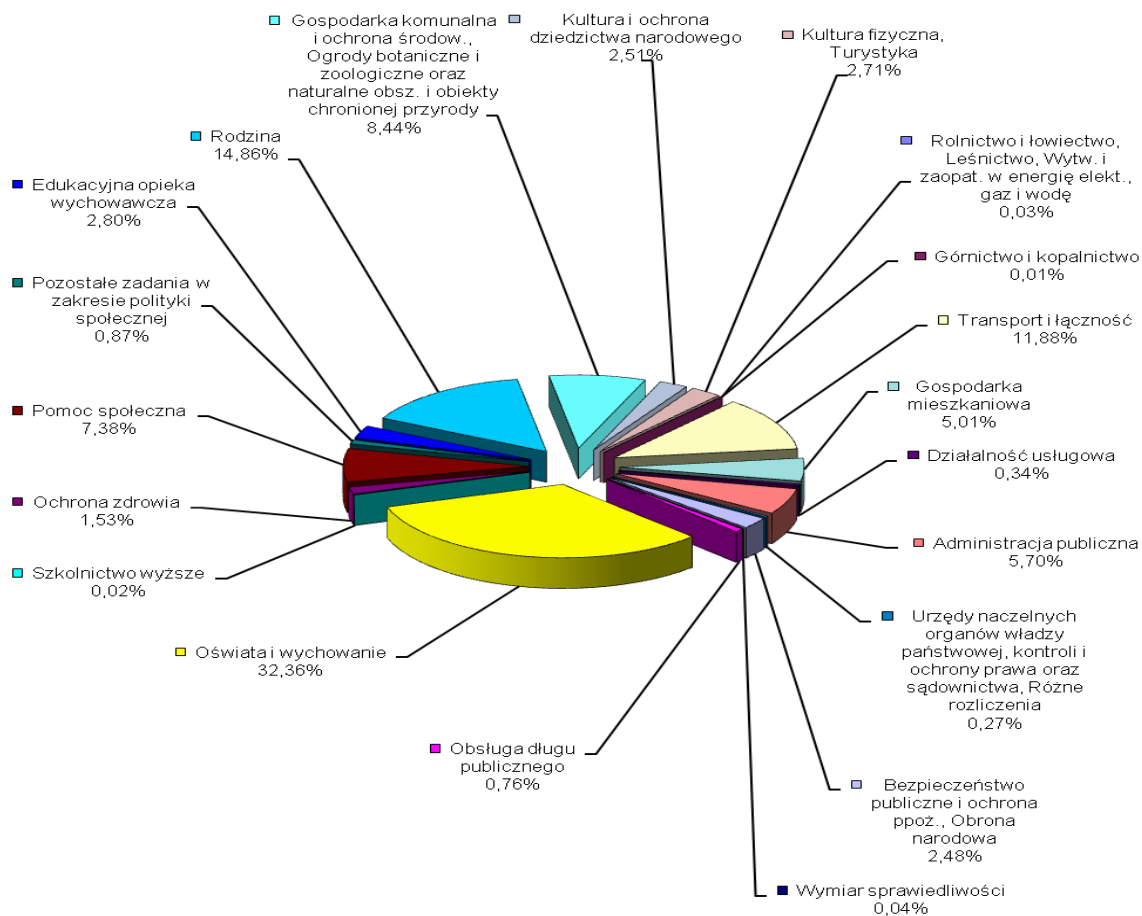
Wydatki majątkowe

61,6% wydatków inwestycyjnych sfinansowanych było ze środków własnych budżetu miasta i środków bezzwrotnych, co znacznie obniżyło zarówno zapotrzebowanie na kredyt jak i obniżyło faktyczne koszty inwestycji.

W ramach wydatków majątkowych zrealizowano zadania z zakresu:

- transportu i łączności – 70 923 001,92 zł
- gospodarki komunalnej i ochrony środowiska – 43 628 487,06 zł
- oświaty i wychowania – 29 879 613,93 zł
- kultury fizycznej – 20 093 246,74 zł
- gospodarki mieszkaniowej – 10 909 305,91 zł.

Struktura wykonania wydatków według działów przedstawia się następująco:

Niezależnie od powyższego, w ramach budżetu Miasta Częstochowy zostały wydzielone środki na realizację budżetu obywatelskiego i lokalnych inicjatyw mieszkańców. W ramach budżetu

obywatelskiego wydatkowano 8 663 372,89 zł, z tego zrealizowano 131 zadań. W ramach lokalnych inicjatyw mieszkańców wydatkowano 1 205 418,46 zł, z tego zrealizowano 16 zadań inwestycyjnych i 6 bieżących.

Nadwyżka operacyjna

Do podstawowych wskaźników operacyjnych należy zaliczyć dochody bieżące, dochody operacyjne, wydatki bieżące, wydatki operacyjne, wynik bieżący, wynik operacyjny oraz nadwyżkę operacyjną.

W ciągu roku dokonywano bieżących analiz zaangażowania planu i stopnia wykonania zadań pod kątem działań oszczędnościowych, mających na celu zrealizowanie najważniejszych zadań publicznych, w tym zabezpieczenie środków dla oświaty, edukacyjnej opieki wychowawczej i pomocy społecznej.

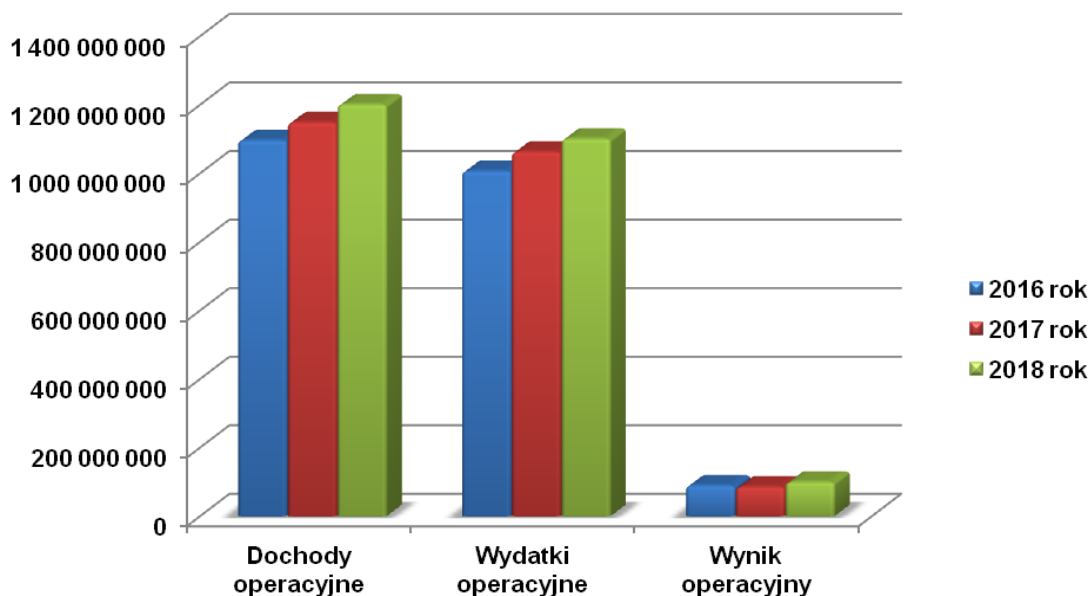
Głównym źródłem pokrycia zwiększenia dla tych zadań były poczynione oszczędności w wydatkach bieżących oraz wolne środki rozumiane jako nadwyżka środków pieniężnych na rachunku bieżącym budżetu jednostki samorządu terytorialnego, wynikająca z rozliczeń kredytów i pożyczek z lat ubiegłych.

Podjęte działania wpłynęły na uzyskanie dobrych wyników operacyjnych, marży i nadwyżki operacyjnej oraz zachowanie prawidłowej relacji pomiędzy dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi, co obrazuje poniższa tabela.

Lp.	Treść	Plan po zmianach	Wykonanie	%
1	2	3	4	5
1.	DOCHODY OPERACYJNE	1 207 076 927	1 201 499 882,64	99,5
2.	WYDATKI OPERACYJNE	1 134 043 652	1 101 376 346,60	97,1
3.	WYNIK OPERACYJNY	73 033 275	100 123 536,04	137,1
4.	MARŻA OPERACYJNA (%)	6,1	8,3	136,1

Osiągnięte w 2018 roku wielkości budżetowe pozwoliły na wypracowanie nadwyżki operacyjnej na poziomie 100 123 536,04 zł oraz marży operacyjnej 8,3%.

Poniższy wykres przedstawia kształtowanie się wyników operacyjnych Miasta Częstochowy na przestrzeni 3 ostatnich lat.

Wskaźnik zadłużenia budżetu

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych wprowadziła nowe regulacje w zakresie kształtowania się budżetu oraz wskaźników, a mianowicie:

- a) **planowane wydatki bieżące nie mogą być wyższe niż planowane dochody bieżące** powiększone o nadwyżkę budżetową z lat ubiegłych i wolne środki – budżet miasta za rok 2018 spełnia ten warunek. Wydatki bieżące były niższe od dochodów bieżących łącznie z wolnymi środkami o ponad 117 mln zł,
- b) **relacja łącznej kwoty spłat zadłużenia** (raty kredytów, pożyczek, wykup papierów wartościowych, potencjalne spłaty poręczeń) do planowanych dochodów ogółem szczegółowo określona wzorem w art. 243 ww. ustawy; jest to tzw. wyliczenie indywidualnego wskaźnika zadłużenia i porównanie go z wyliczonym za dany rok.
Ustawowo wyliczony w ten sposób dla miasta Częstochowy dopuszczalny wskaźnik spłaty zadłużenia wynosi 8,3 %..
Faktycznie wskaźnik ten na koniec 2018 roku wynosi tylko 3,9 %

Na koniec roku 2018 zadłużenie ogółem miasta z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek wyniosło 498 113 319,29 zł, co stanowiło 39,4% dochodów ogółem.

Wskaźnik obsługi zadłużenia do dochodów ogółem wyniósł 3,9%.

Wszystkie wskaźniki budżetowe kształtują się na prawidłowym poziomie.

Porównanie Miasta Częstochowy z porównywalnymi miastami na prawach powiatu w zakresie zadłużenia i jego wskaźników oraz wyników operacyjnych – wg stanu na 31.12.2018

Miasto	Zadłużenie (w tys. zł)	Wskaźnik zadłużenia*	Wskaźnik obsługi zadłużenia*
Toruń	937 437	78,3%	6,4%
Kielce	849 004	66,6%	4,3%
Rzeszów	728 811	54,7%	4,0%
Gdynia	607 436	37,8%	6,6%
Radom	515 518	53,8%	5,8%

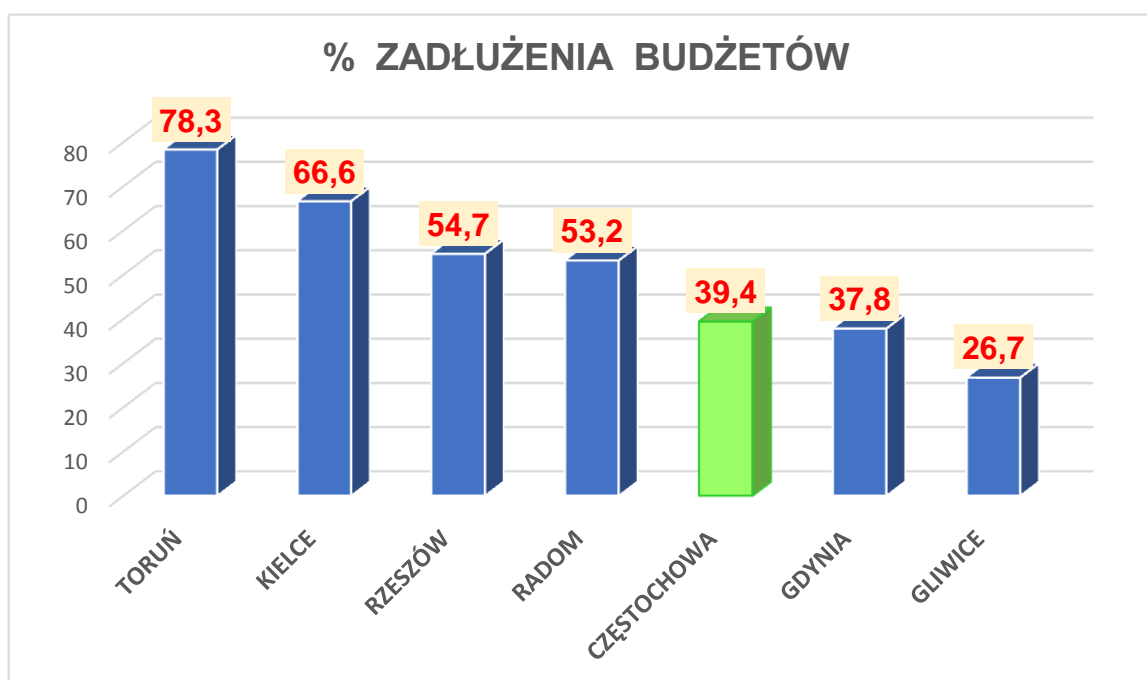
Częstochowa	498 113	39,4%	3,9%
Gliwice	323 925	26,7%	4,1%
Olsztyn	287 124	23,9%	4,2%

Uwaga:

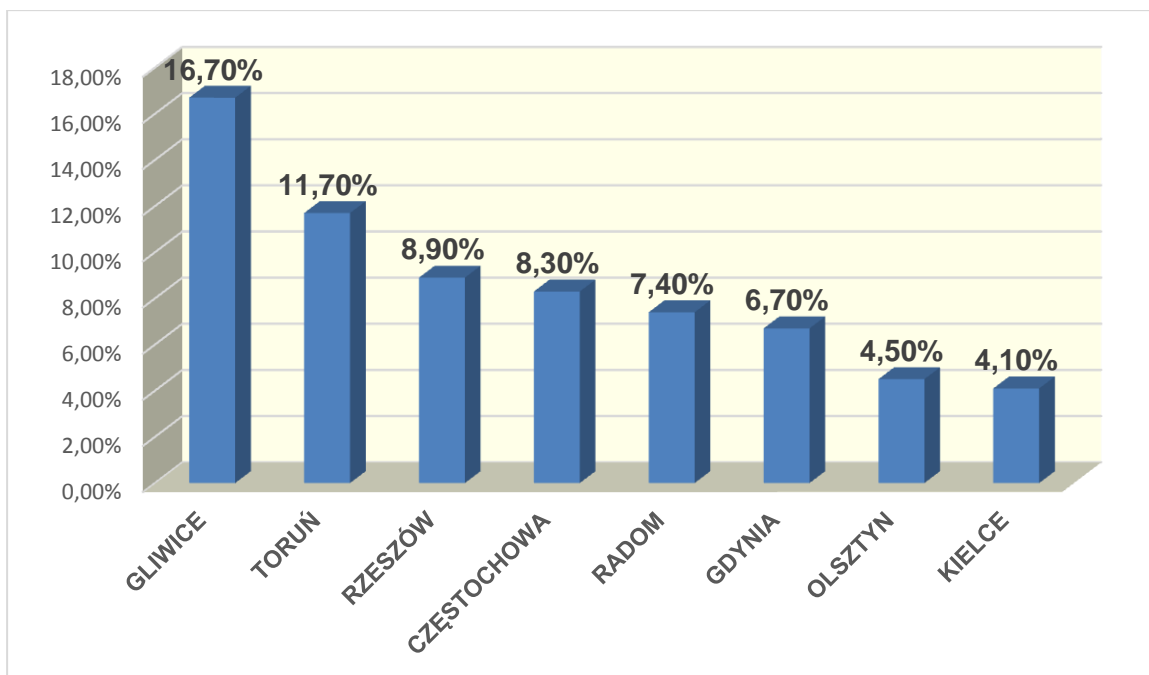
Wskaźnik zadłużenia = kwota zadłużenia do dochodów ogółem

wskaźnik obsługi zadłużenia = kapitał + odsetki przypadające do spłaty w danym roku do dochodów ogółem

Porównanie wskaźnika zadłużenia Miasta Częstochowy z wybranymi miastami na prawach powiatu

Poniżej porównanie marży operacyjnej osiągniętej w 2018 roku przez Miasto Częstochowa z porównywalnymi miastami na prawach powiatu:

- **Rating finansowy Miasta**

Miasto Częstochowa posiada ocenę ratingową przyznaną przez jedną z Międzynarodowych Agencji Ratingowych, tj. Fitch Ratings. W roku 2018 Agencja po raz kolejny dokonała oceny zdolności kredytowej Miasta Częstochowy.

Fitch Ratings utrzymał nadane Miastu Częstochowa oceny, tj. międzynarodowy długoterminowy Rating Częstochowy dla zadłużenia w walucie zagranicznej i krajowej na poziomie „**BBB+**” (potrójne B) oraz długoterminowy rating krajowy na poziomie „**AA**”. **Perspektywy ratingów są stabilne.**

Potwierdzenie ratingów odzwierciedla niezmienną opinię Fitch, że wyniki operacyjne Częstochowy pozostaną dobre w średnim okresie, czemu będą sprzyjały dobre praktyki zarządzania finansowego w Mieście.

Ratingi odzwierciedlają równie umiarkowane zadłużenie Częstochowy oraz prognozowane niskie zapotrzebowanie na nowy dług w średnim okresie, co przekłada się na mocne wskaźniki obsługi i spłaty długu. Dobrym wynikiem operacyjnym będzie sprzyjać prowadzona przez Miasto w sposób ciągły racjonalizacja wydatków operacyjnych oraz rosnące dochody podatkowe w związku ze wzrostem gospodarczym w kraju.

Zdaniem Fitch polityka zarządzania Miastem jest czynnikiem wspierającym rating. Zwraca uwagę ostrożne zarządzanie finansowe, w tym podejmowane działania mające na celu racjonalizację wydatków oraz utrzymywanie wzrostu wydatków operacyjnych poniżej lub na poziomie wzrostu dochodów operacyjnych.

Władze Miasta aktywnie działają na rzecz tworzenia dobrych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości i pozyskiwania inwestorów. Działania te powinny przyczynić się do rozwoju bazy podatkowej oraz wyższych wpływów podatkowych do budżetu Miasta w średniej i dłuższej perspektywie.

3. Budżet Obywatelski

Edycja V Budżetu obywatelskiego, wyznaczająca zadania na rok 2019, rozpoczęła się w czerwcu 2018 r., głosowanie miało miejsce w dniach 22.10.-14.11.2018 r. Wybierano spośród 510 zadań. Rozdysponowano kwotę 9 489 489 zł, w tym na 12 zadań ogólnomiejskich (2 367 122 zł) i na 111 zadań dzielnicowych (7 101 367 zł). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

lp.	nazwa i lokalizacja zadania	lokalizacja	szacunkowa kwota realizacji
zadania ogólnomiejskie			
1.	Budowa boiska typu „Orlik” przy Szkole Podstawowej nr 54 z Oddziałami Integracyjnymi w Częstochowie; ul. Kukuczki 30		1 173 500,00 zł
2	Jasne, że zwierzaki są ważne; Schronisko dla Bezdomnych Zwierząt		593 500,00 zł
3	Remont i doposażenie Filii nr 7 Biblioteki Publicznej; Aleja Pokoju 15/17		175 000,00 zł
4	Domki dla wolnożyjących kotów; 10 lokalizacji		5 326,00 zł
5	Multimedia na miarę XXI w. w Szkole Podstawowej nr 2; ul. Baczyńskiego 2a		80 419,00 zł
6	Grill Park na Promenadzie Niemena		110 000,00 zł
7	Ogólnodostępne defibrylatory dla ratowania życia!; lokalizacja do uzgodnienia		120 000,00 zł
8	Kolorowy plac zabaw na Starym Mieście w Miejskim Przedszkolu nr 21, ul. Przemysłowa 6		50 000,00 zł
9	Rewitalizacja ścieżek wzdłuż rzek Częstochowy; tereny wzdłuż rzeki, ul. Rzeźnicka, Aleja Niepodległości w kierunku ul. Krakowskiej		12 000 zł
10	Zakup kosiarki dla LKS Płomień KM; obiekt sportowy, ul. Kopalniana, Dźbów		25 000 zł
11	Jak dojadę w Częstochowie; całe miasto		20 000,00 zł
12	Poprawa bezpieczeństwa na drodze ul. Rejtana, Trochimowskiego		2 500,00 zł

dzielnica Raków		
13	Remont drogi wewnętrznej przy budynkach Al. Pokoju 1 do Al. Pokoju 9 oraz utwardzenie terenu przy osłonach śmietnikowych przyległych do drogi wewnętrznej	350 000,00 zł
14	Biblioteka dla Rakowa - zakup nowości książkowych oraz wzbogacenie oferty kulturalnej Filii Biblioteki Publicznej Nr 7 i Nr 13; ul. Mireckiego 28, Al. Pokoju 15/17	40 000,00 zł
15	Darmowa sterylizacja i kastracja psów i kotów w dzielnicy Raków	5 100,00 zł
16	Dom dla kota w dzielnicy Raków; lokalizacja do uzgodnienia	2 500,00 zł
17	OdKupmy dzielnicę Raków zakupionymi kosztami – zakup koszy przeznaczonych na psie odchody; lokalizacja do uzgodnienia	22 000,00 zł
18	Oświetlenie i uzupełnienie zieleni w Parku kieszonkowym między blokami na ulicy Żareckiej; ul. Żarecka 42	55 200,00 zł
dzielnica Stare Miasto		
19	Zbudujemy swój plac zabaw i rekreacji; ul. Krakowska 45	220 000,00 zł
20	Darmowa sterylizacja i kastracja psów i kotów w dzielnicy Stare Miasto	5 100,00 zł
21	Zakup książek i wyposażenia dla bibliotek przy ul. Krakowskiej i ul. Nadrzecznej	43 000,00 zł
22	Liczniki świateł na skrzyżowaniu ul. Krakowskiej i Alei Wojska Polskiego;	5 000,00 zł
dzielnica Stradom		
23	Lekki samochód ratowniczo-gaśniczy oraz wyposażenie i umundurowanie dla OSP Kawodrza Górna; ul. Konwaliowa 129	402 600,00 zł
24	Darmowa sterylizacja i kastracja psów i kotów w dzielnicy Stradom	5 100,00 zł
25	Całoroczna wystawa przy ul. Sabinowskiej; ogrodzenie stadionu	4 000,00 zł
dzielnica Śródmieście		
26	Zakup książek, mebli i wzbogacenie oferty kulturalnej Filii Nr 9 Biblioteki Publicznej; ul. Nowowiejskiego 15	55 000,00 zł
27	Liczniki świateł na skrzyżowaniu Alei Wolności z ul. Kopernika i Orzechowskiego; skrzyżowanie Alei Wolności z ulicą Kopernika i Orzechowskiego	16 000,00 zł
28	Plac zabaw przy ul. Szymanowskiego 12, 14, 16 POW 4	197 000,00 zł
29	Darmowa sterylizacja i kastracja psów i kotów w dzielnicy Śródmieście	5 100,00 zł
30	Oświetlenie chodnika / drogi rowerowej na Skwerze Solidarności wzdłuż ul. Nowowiejskiego, od ul. Waszyngtona do ul. Kopernika	55 000,00 zł
31	Stop komarom – montaż budek dla nietoperzy w dzielnicy Śródmieście	4 000,00 zł
32	Kino na leżakach w dzielnicy Śródmieście	10 000,00 zł
33	Budki lęgowe dla ptaków w śródmiejskich parkach i skwerach	2 200,00 zł
dzielnica Wrzosowiak		
34	Centrum multimedialno-informatyczne w Szkole Podstawowej nr 36 w Częstochowie; ul. Kasztanowa 7/9	86 377,00 zł
35	Remont istniejącego chodnika w Alei 11 Listopada na odcinku od ul. Orkana do ul. Brzozowej wraz z nasadzeniami krzewów; Aleja 11 Listopada	50 000,00 zł
36	Przebudowa chodnika po południowej stronie ul. Bienia; ul. Adama Bienia od skrzyżowania ul. Bohaterów Katynia z ul. A. Bienia	70 000,00 zł
37	Darmowa sterylizacja i kastracja psów i kotów w dzielnicy Wrzosowiak	5 100,00 zł
38	Centrum multimedialno-informatyczne w Szkole Podstawowej nr 53 w Częstochowie; ul. Orkana	59 113,00 zł
39	Kino na Leżakach w dzielnicy Wrzosowiak	10 000,00 zł
40	Budowa miejsc parkingowych wzdłuż ulicy Palmowej (dojazd do cmentarza)	170 000,00 zł
41	Budki lęgowe dla ptaków w dzielnicy Wrzosowiak	5 000,00 zł
42	Wokół książek	45 000,00 zł
43	Budowa miejsc parkingowych na ul. Bienia	31 250,00 zł
44	Obniżenie krawężników na drodze rowerowej – ul. Jagiellońska koło Makro	2 000,00 zł
dzielnica Wyczerpy-Aniołów		

45	Zielony zakątek rodzinnej rekreacji ul. Fertnera	416 000,00 zł
dzielnica Zawodzie-Dąbie		
46	Plac Zabaw przy ul. Żeromskiego	200 000,00 zł
47	Liczniki świateł na skrzyżowaniu ul. Faradaya i Legionów	16 000,00 zł
48	Zakup nowości wydawniczych i spotkania autorskie w Filii nr 2	30 000,00 zł
49	Darmowa sterylizacja i kastracja psów i kotów w dzielnicy Zawodzie-Dąbie	5 100,00 zł
50	Budowa ulicy Zacisznej wraz z kanalizacją deszczową (dokumentacja projektowa)	80 000,00 zł
51	Bezpieczna ulica Hutników – montaż wyspowych progów zwalniających oraz rozszerzenie strefy ograniczenia prędkości.	10 000,00 zł
52	Tablica informacyjna na terenie byłego niemieckiego obozu dla jeńców na Złotej Górze	7 000,00 zł
53	Obniżenie krawężników – droga rowerowa ul. Legionów	12 000,00 zł
dzielnica Trzech Wieszców		
54	Zakup książek, mebli, wyposażenia oraz wzbogacenie oferty kulturalnej Filii nr 5 przy ulicy Krasińskiego 4	60 000,00 zł
55	Przebudowa chodników na ulicy Korczaka	150 000,00 zł
56	Poprawa bezpieczeństwa pieszych na skrzyżowaniu ul. Korczaka/ Słowackiego/Bohaterów Monte Cassino – montaż progów wyspowych	30 000,00 zł
57	Darmowa sterylizacja i kastracja psów i kotów w dzielnicy Trzech Wieszców	5 100,00 zł
dzielnica Tysiąclecie		
58	Uporządkowanie dojazdu i drogi ewakuacyjnej do SP nr 1 wraz z remontem chodników i miejsc postojowych	280 000,00 zł
59	Liczniki świateł na skrzyżowaniu ulic Dekabrystów i Kilińskiego	16 000,00 zł
60	Biblioteka miejscem spotkań	40 000,00 zł
61	Monitoring miejski Tysiąclecie	223 000,00 zł
62	Liczniki świateł na skrzyżowaniu ulic Dekabrystów i Alei Armii Krajowej	32 000,00 zł
63	Darmowa sterylizacja i kastracja psów i kotów w dzielnicy Tysiąclecie	5 100,00 zł
64	Bezpieczne przejście na skrzyżowaniu ul. Dekabrystów i Księżycowa	25 000,00 zł
65	Stojaki rowerowe przy bloku ul. Księżycowa 12	2 700,00 zł
dzielnica Błeszno		
66	Samochód kwatermistrzowski oraz wyposażenie i umundurowanie dla OSP Błeszno	280 000,00 zł
67	Wyposażenie i umundurowanie dla OSP Brzeziny Wielkie	30 000,00 zł
68	Darmowa sterylizacja i kastracja psów i kotów w dzielnicy Błeszno	5 100,00 zł
69	Konkurs na najładniejszą aranżację ogrodu przydomowego	3 200,00 zł
dzielnica Częstochówka-Parkitka		
70	Przebudowa chodnika na ul. Sikorskiego	195 000,00 zł
71	Budowa chodnika w ul. Mościckiego od ul. Łódzkiej do bloków po południowej stronie	21 000,00 zł
72	Zakup nowości wydawniczych i wzbogacenie oferty kulturalnej Filii nr 15	30 000,00 zł
73	Budowa chodnika po południowej stronie ul. Mościckiego wzdłuż bloku przy ul. Mościckiego 7	32 000,00 zł
dzielnica Dźbów		
74	Wyposażenie i umundurowanie dla OSP Kuźnica Marianowa i OSP Liszka Dolna	200 000,00 zł
75	Wyposażenie i umundurowanie oraz szkolenia strażaków z OSP Dźbów	70 000,00 zł
76	Odbudowa boiska i doposażenie placu zabaw w Dźbowie	19 000,00 zł
77	Utwardzenie drogi polnej pomiędzy ulicami Przyjemna i Ekonomiczna w dzielnicy Dźbów	56 000,00 zł
78	Darmowa sterylizacja i kastracja psów i kotów w dzielnicy Dźbów	5 100,00 zł
79	Kino na Leżakach-Dźbów	10 000,00 zł
80	Ustawienie estetycznej stacji do parkowania rowerów na pętli autobusowej Liszka Dolna	3 500,00 zł

dzielnica Gnaszyn-Kawodrza		
81	Przebudowa ul. Torowej w Częstochowie (odcinek o długości około 200 m	200 000,00 zł
82	Wyposażenie i umundurowanie dla OSP Kawodrza Dolna	25 000,00 zł
83	Szkoła dla społeczności lokalnej – doposażenie w sprzęt multimedialny oraz nagłośnienie niezbędne do organizowania imprez, uroczystości środowiskowych i szkolnych, w których uczestniczą mieszkańcy dzielnicy w SP nr 11	24 000,00 zł
84	Kosze na śmieci w dzielnicy Gnaszyn	2 000,00 zł
dzielnica Grabówka		
85	Budowa miejsc parkingowych w ul. Św. Rocha	220 000,00 zł
86	Poprawienie widoczności na skrzyżowaniach ulicy Odrodzenia z ul. Pawią i ul. Kalinową	2 000,00 zł
87	Tablica ogłoszeniowa w dzielnicy Grabówka	1 500,00 zł
dzielnica Kiedrzyn		
88	Budowa chodnika przy ul. Ludowej	50 000,00 zł
89	Motopompa pożarnicza oraz wyposażenie i umundurowanie dla OSP Kiedrzyn	60 000,00 zł
90	Przebudowa ulicy Liliowej	197 000,00 zł
91	Spowolnienie prędkości pojazdów przy Szkole Podstawowej nr 30	18 000,00 zł
92	Biblioteka dla Kiedrzyna – zakup nowości książkowych oraz wzbogacenie oferty kulturalnej Filii Nr 23	7 000,00 zł
dzielnica Lisiniec		
93	Zwiększenie przepustowości skrzyżowania ul. Wręczyckiej, ul. Św. Rocha z ul. Okulickiego – poprawa działania sygnalizacji świetlnej	60 000,00 zł
94	Przebudowa chodnika przy ul. Poznańskiej na odcinku od ul. Szczecińskiej do ul. Wielkoborskiej	180 000,00 zł
95	Budowa kanalizacji sanitarnej ul. Szydłowska	100 000,00 zł
96	Darmowa sterylizacja i kastracja psów i kotów w dzielnicy Lisiniec	5 100,00 zł
97	Kwietna wysepka: wykonanie rabaty kwiatowej na pasie rozdzielającym jezdnie u zbiegu ulic: Wręczyckiej, Wielkoborskiej, Łęczyckiej, Ruskiej i Gdańskiej	12 000,00 zł
98	Ustawienie tablicy (lub słupa) ogłoszeniowej w rejonie skrzyżowania ul. Wręczyckiej z ul. Łęczycką	1 500,00 zł
99	ul. Białowieska usunięcie z drogi kilku drzew, które zarosły dojazd do ul. Koniecpolskiej	8 000,00 zł
dzielnica Mirów		
100	Budowa parkingu na ulicy Mstowskiej	215 000,00 zł
101	Zajęcia na Lodowisku dla dzieci z Dzielnicy Mirów	17 660,00 zł
dzielnica Ostatni Grosz		
102	Zakup nowości wydawniczych oraz mebli dla Filii nr 1 Biblioteki Publicznej	70 000,00 zł
103	Dzielnicowy punkt multimedialny w Przedszkolu nr 5 w Częstochowie	75 437,00 zł
104	Darmowa sterylizacja i kastracja psów i kotów w dzielnicy Ostatni Grosz	5 100,00 zł
105	Uzupełnienie placu zabaw oraz jego ogrodzenie w dzielnicy Ostatni Grosz	39 000,00 zł
106	Poprawa bezpieczeństwa na ul. Bardowskiego	25 000,00 zł
107	Budowa chodnika przy Przedszkolu przy ul. Stroma	6 000,00 zł
108	Domki dla owadów zapylających w dzielnicy Ostatni Grosz	2 500,00 zł
109	Lubię płatan – dzielnica Ostatni Grosz	1 500,00 zł
dzielnica Podjasnogórska		
110	Wykonanie chodnika z kostki brukowej oraz oświetlenia przy bloku Św. Augustyna 32	141 945,00 zł
dzielnica Północ		
111	Odnowa Promenady Niemena	100 000,00 zł
112	Remont nawierzchni przy ul. Kukuczki	80 000,00 zł
113	Oczyśćmy Las Aniołowski	100 000,00 zł
114	Zakup książek, warsztaty i doposażenie Filii nr 10	42 000,00 zł

115	Biblioteka pełna nowości	35 000,00 zł
116	Darmowa sterylizacja i kastracja psów i kotów w dzielnicy Północ	5 100,00 zł
117	Edukacja czytelnicza w Szkole Podstawowej nr 50 w Częstochowie	55 000,00 zł
118	Dzielnicowy punkt multimedialny w Przedszkolu nr 16 w Częstochowie	87 412,00 zł
119	Monitoring miejski Północ	150 000,00 zł
120	Budowa podjazdu od strony ul. Fieldorfa Nila dla mieszkańców ul. Czecha i Herberta	20 000,00 zł
121	Spotkania autorskie z pisarzami w Bibliotece Publicznej Filiach nr 10 i 20	10 000,00 zł
122	„Stop przemocy” – warsztaty plastyczno-socjoterapeutyczne dla dzieci w okresie ferii zimowych (11.II.2019-24.II.2019); Filia nr 10, ul. Michałowskiego 20	1 200,00 zł
123	Oznakowanie poziome na drodze rowerowej w ciągu Alei Wyzwolenia	650,00 zł
Suma:		9 468 489 zł

BO

Budżet Obywatelski
w Częstochowie

Wybierz najlepsze według Ciebie zadania

[Strona główna](#)

IV. SFERA SAMORZĄDOWEGO ZARZĄDZANIA MIASTEM

1. Rada Miasta

Rok 2018 był rokiem wyborów do samorządu. Rada Miasta Częstochowy VII kadencji zakończyła swoją czteroletnią kadencję 16 listopada 2018 r. a 19 listopada 2018 r. rozpoczęła pięcioletnią działalność Rada Miasta VIII kadencji.

W ubiegłym roku odbyło się 17 posiedzeń Rady Miasta Częstochowy. Radni w tym czasie przyjęli 153 uchwały i 4 stanowiska.

Komisje Rady odbyły łącznie 87 posiedzeń, z czego:

- Komisja Edukacji – 10 posiedzeń;
- Komisja Infrastruktury i Ochrony Środowiska – 11 posiedzeń;
- Komisja Kultury i Promocji – 8 posiedzeń;
- Komisja Praworządności i Samorządu – 8 posiedzeń;
- Komisja Rewizyjna – 7 posiedzeń;
- Komisja Rozwoju Regionalnego i Gospodarki – 11 posiedzeń;
- Komisja Skarbu – 11 posiedzeń;
- Komisja Skarg, Wniosków i Petycji – 2 posiedzenia;
- Komisja Sportu i Turystyki – 8 posiedzeń;
- Komisja Zdrowia i Pomocy Społecznej – 11 posiedzeń.

1.1 Młodzieżowa Rada Miasta

W roku 2018 r. odbyło się 5 sesji Młodzieżowej Rady Miasta Częstochowy. Radni na swych posiedzeniach podejmowali decyzje o współdziałaniu w organizowaniu wielu imprez sportowych i kulturalnych, takich jak:

- „Kultura nie boli”,
- „Expose”,
- „Summer Chill”,
- „Charytatywnie dla zwierząt”
- „Turniej siatkówki plażowej o Puchar MRM”.

Radni MRM uczestniczyli także w Obchodach 100 – lecia Odzyskania przez Polskę Niepodległości. Ponadto w ubiegłym roku - przy współpracy ze stowarzyszeniem Czestokocham - staraniem MRM zorganizowano koncerty zespołu Antymina w kilku szkołach średnich. Celem projektu było uświadomienie młodym ludziom skutków działania narkotyków. Radni MRM podjęli działania mające na celu utworzenie koalicji gmin sąsiadujących z Częstochową, w sprawie bezpłatnej komunikacji miejskiej dla uczniów z tych gmin, czyli bezpłatnych biletów na autobus i tramwaj w Częstochowie (tak jak obecnie korzystają z tego uczniowie naszego miasta). W tym celu odbyli spotkania z władzami ościennych gmin, zachęcając do podobnych działań. Młodzieżowa Rada zajmowała się również dyskusją nad projektem nowego Statutu MRM oraz zaopiniowaniem projektu budżetu Miasta na rok bieżący.

Miejska Rada Seniorów

Powołana Uchwałą Rady Miasta w celu zapewnienia seniorom wpływu na sprawy dotyczące społeczności miasta. Za główny cel przed Radą Seniorów postawiono służbę seniorom poprzez reprezentowanie ich interesów wobec władz Miasta.

Rada ma charakter opiniodawczy, konsultacyjny, doradczy i inicjatywny dla władz Miasta.

Rada działa w następujących obszarach:

- 1) zapobieganie i przełamywanie marginalizacji seniorów,
- 2) wspieranie aktywności ludzi starszych,
- 3) profilaktyka i promocja zdrowia seniorów,
- 4) przełamywanie stereotypów na temat seniorów i starości oraz budowanie ich autorytetu,
- 5) rozwój form wypoczynku, dostępu do edukacji i kultury,
- 6) mieszkalnictwo dla seniorów.

W skład Rady wchodzi:

1. przedstawiciele organizacji pozarządowych, które działających na rzecz środowiska osób starszych,
2. przedstawiciele Uniwersytetów Trzeciego Wieku,
3. przedstawiciele Rady Miasta,
4. przedstawiciele Prezydenta Miasta Częstochowy.

Członkowie Rady pełnią swe funkcje społecznie.

2. Rady Dzielnic Miasta

Rady Dzielnic są jednostkami pomocniczymi Miasta; formą umożliwiającą bezpośredni udział mieszkańców w współdecydowaniu o swoim mieście. Formalnie o ich istnieniu zdecydowała uchwała Rady Miasta w 1993 r. wprowadzająca podział Częstochowy na 20 dzielnic

Do kompetencji Rad Dzielnic należy w szczególności:

1. Zgłaszanie uwag i wniosków oraz opiniowanie spraw dotyczących dzielnicy, a odnoszących się do:
  - a. planu zagospodarowania przestrzennego,
  - b. planu budżetu na dany rok,

- c. działań w zakresie infrastruktury technicznej i społecznej,
  - d. porządku i bezpieczeństwa publicznego,
  - e. utrzymania czystości, estetyki i higieny,
  - f. ochrony zdrowia i opieki społecznej,
  - g. szkolnictwa i kultury,
  - h. rekreacji i sportu,
  - i. ochrony środowiska,
  - j. komunikacji,
2. Podejmowanie uchwał i zajmowanie stanowisk we wszystkich sprawach dotyczących Dzielnicy i jej mieszkańców.
  3. Współpraca z Radą Miasta Częstochowy, a szczególnie z radnymi z danego okręgu wyborczego.
  4. Współpraca z Policją, Strażą Miejską oraz Strażą Pożarną w zakresie utrzymania porządku, ładu i bezpieczeństwa.
  5. Współpraca z placówkami oświaty, kultury oraz służby zdrowia.
  6. Współpraca z organizacjami pozarządowymi na terenie Dzielnicy.
  7. Sporządzanie rocznego sprawozdania z działalności Rady oraz przedkładanie go wraz ze sprawozdaniem Zarządu Dzielnicy Komisji Praworządności i Samorządu w terminie do 31 marca roku następnego.

W tym czasie odbyło się 190 posiedzeń Rad Dzielnic. Organizowane były również coroczne zebrania mieszkank i mieszkańców Częstochowy, w których brał udział Prezydent Miasta Częstochowy. Podczas zebrań uczestnicy zgłaszali Prezydentowi i podległym mu służbom szereg uwag i pomysłów dotyczących funkcjonowania dzielnic.

3. Prezydent Miasta

Prezydent sprawuje władzę wykonawczą, a do jego zadań należy w szczególności przygotowywanie projektów uchwał Rady Miasta, określanie sposobu wykonywania uchwał, gospodarowanie mieniem komunalnym, wykonywanie budżetu, oraz reprezentowanie miasta na zewnątrz. Pełni funkcję organu samorządu terytorialnego przy rozstrzyganiu indywidualnych spraw z zakresu administracji publicznej, kieruje realizacją zadań Urzędu. Ponadto sprawuje nadzór nad zapewnieniem porządku publicznego, społeczną, kontrolą i audytem wewnętrznym

Prezydent wykonuje swoje zadania przy pomocy Urzędu Miasta, miejskich jednostek organizacyjnych oraz powiatowych służb, inspekcji i straży

W 2018 roku Urząd Miasta **utrzymał ważność certyfikatu ISO 9001 nadanego przez Polskie Centrum Badań i Certyfikacji S.A. w Warszawie**. W częstochowskim magistracie funkcjonuje zintegrowany system zarządzania tj. innowacyjne powiązanie Systemu Zarządzania Jakością z Kontrolą Zarządczą (zdefiniowaną w ustawie o finansach publicznych). Rozwiązanie to powoduje znacznie efektywniejsze zarządzanie połączonymi procesami i wykorzystywanie raportów zarządczych w procesach operacyjnych i strategicznych.

Instytucja certyfikująca doceniła także szeroką komunikację z mieszkańcami, przekładającą się na **pozytywny wizerunek miasta w ocenie miejskich środowisk, w tym przedsiębiorców i środowiska naukowego**.

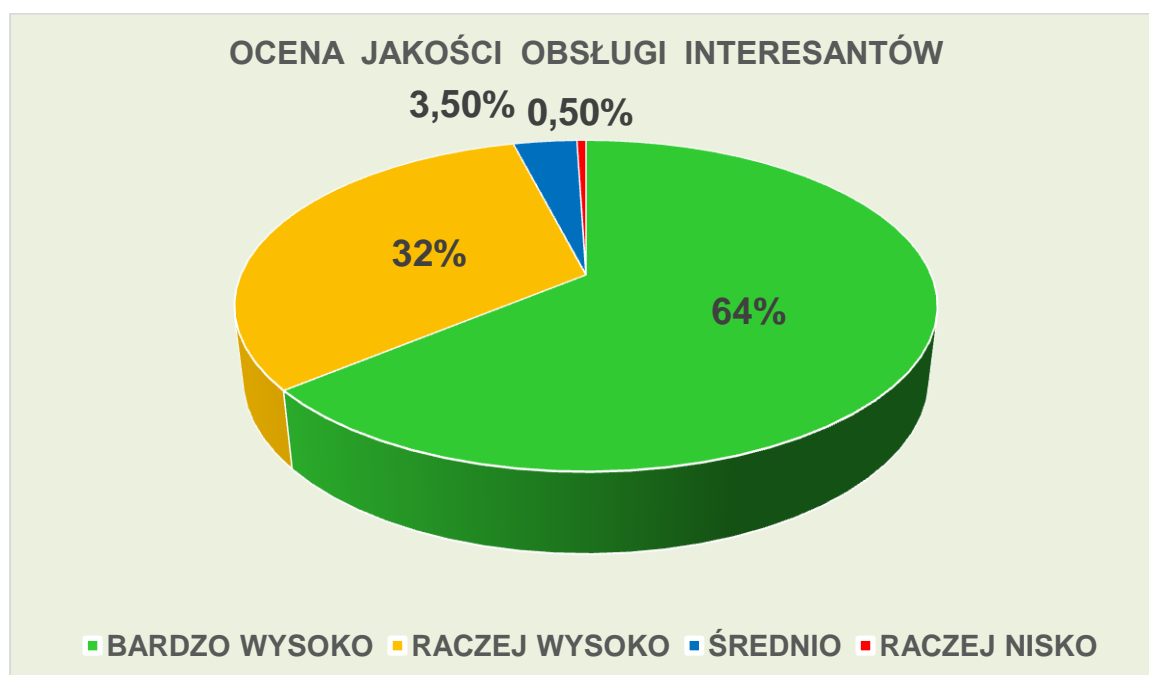
Zdaniem auditorów widoczna jest także konsekwentna realizacja założeń Strategii Rozwoju Miasta, m.in. w prowadzeniu finansów miasta, czego efektem jest wysoka ocena ratingowa Częstochowy przez agencję FitchRatings (poziom BBB+).

We wnioskach z auditu PCBC zwraca również uwagę np. na rozwinięte formy dialogu z mieszkańcami (konsultacje społeczne i partycypacja społeczna), inicjatywy społeczne i współpracę z organizacjami pozarządowymi, zaangażowanie pracowników magistratu w realizację zadań na rzecz klienta i skracanie terminów załatwiania spraw np. wydawania decyzji o pozwoleniach na budowę.

Wysoko oceniono także zdefiniowanie mierników do procesu realizacji miejskich inwestycji i zamówień publicznych oraz miejskie opracowania analityczne i statystyczne uwzględniające zjawiska istotne z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego Częstochowy.

Prowadzone od kilku lat badania jakości świadczonych usług przez Urząd Miasta Częstochowy potwierdzają ich wysoki poziom. Ostatnie badanie poziomu satysfakcji z jakości usług w Urzędzie Miasta przeprowadzono we wrześniu 2018 roku. Ankiety wypełniło łącznie 524 osób odwiedzających Urząd. 96% ankietowanych oceniło ogólny poziom usług bardzo wysoko i raczej wysoko, raczej niskie i bardzo niskie noty przyznało jedynie 0,38% respondentek i respondentów. W porównaniu do poprzedniego roku zaznaczył się wzrostowy trend ocen bardzo dobrych (o 10%) oraz spadek niskich (o ponad 3%).

Poziom satysfakcji z jakości usług w Urzędzie Miasta, wyrażony w miesiącu wrześniu 2018r. na piśmie przez 524 interesantów przedstawia poniższy wykres:

Ankietowani oceniali poszczególne elementy obsługi: udzielanie informacji, dotrzymanie terminów, równe traktowanie interesantek i interesantów, wiedzę personelu Urzędu, poświęcanie uwagi osobom załatwiających urzędowe. Wszystkie te parametry obsługi zostały ocenione na bardzo wysokim poziomie – z przewagą (powyżej 80%) ocen bardzo wysokich i raczej wysokich.

W 2018 roku kontynuowano bieżący monitoring jakości świadczonych usług przez punkty bezpośredniej obsługi mieszkańców tj. Biuro Obsługi Interesanta w budynku przy ul. Śląskiej oraz sale obsługi w budynku przy ul. Waszyngtona. Badania polegają na cotygodniowej, a następnie miesięcznej i rocznej analizie liczby biletów z systemów przywoławczych, wrzucanych przez interesantów do odpowiednich skrzynek, oznaczonych jako zadowolenie lub niezadowolenie z jakości wykonanej usługi. Interesanci pozytywnie oceniają poziom obsługi świadczonej przez urząd.

W 2018 r. mieszkańcy wrzucili do skrzynek 83 879 biletów, z czego 99,4% potwierdzało zadowolenie z jakości wykonanej usługi.

Pracownicy Urzędu Miasta Częstochowy aktywnie uczestniczyli w pracach nad opracowaniem innowacyjnego narzędzia do oceny kontroli zarządczej, prowadzonych w ramach Śląskiego Związku Gmin i Powiatów. Wypracowane Narzędzie Oceny Sytemu Efektywnej Kontroli (NOSEK) jest od kilku

lat wykorzystywane przez Częstochowę i przez inne miasta współpracujące w ramach Śląskiego Związku Gmin i Powiatów do oceny i doskonalenia systemu zarządzania.

Miejskie jednostki organizacyjne stosują standardy kontroli zarządczej, przez co proces zarządzania całą gminą jest prowadzony według spójnego i jednolitego modelu, zgodnego z międzynarodowymi standardami w tym zakresie. Corocznie sporządzane są Raporty o stanie kontroli zarządczej w gminnych i powiatowych jednostkach organizacyjnych oraz analizy dotyczące systemu zarządzania w Urzędzie Miasta.

Doskonaleniu jakości i metod pracy zarówno w Urzędzie Miasta jak i w jednostkach organizacyjnych Miasta służą prowadzone przez audytorów audyty wewnętrzne i wykonywane przez upoważnionych pracowników czynności kontrolne, a także realizacja wniosków sformułowanych przez instytucje kontroli zewnętrznej.

Potwierdzeniem prawidłowości realizacji przez Urząd Miasta zadań przypisanych Wydziałom merytorycznym są wyniki kontroli przeprowadzonych w 2018r. przez instytucje kontroli zewnętrznej. W wyniku 12 z 26 kontroli instytucji zewnętrznych nie wniesiono uwag i nie wydano Urzędowi Miasta zaleceń pokontrolnych.

Ponadto, Miasto Częstochowa bierze udział w benchmarkingu czyli porównywaniu stosowanych procesów i praktyk z innymi miastami. Przedsięwzięcie to realizowane jest przez Śląski Związek Gmin i Powiatów, jako kontynuacja projektu "Benchmarking - narzędzie efektywnej kontroli zarządczej w urzędach miast na prawach powiatu, urzędach gmin i starostwach powiatowych". W przedsięwzięciu tym uczestniczy ponad 30 jednostek samorządu.

Benchmarking jest jednym z podstawowych narzędzi wykorzystywanych w nowoczesnym zarządzaniu organizacją. Jest zaliczany do metod TQM (Total Quality Management). Wykorzystywany jest przez Kierownictwo Urzędu Miasta Częstochowy do usprawniania urzędu, poszukiwania najlepszych rozwiązań oraz porównań w zakresie realizacji usług.

10. Certyfikat ISO 9001: 2015

Uzyskując certyfikat ISO, Częstochowa dołączyła do grona miast, które taki certyfikat posiadają, a są to m. in: Łódź, Gdańsk, Wrocław, Lublin, Szczecin, Rzeszów, Bielsko- Biała, Rybnik, Kielce, Poznań.

Korzyści wynikające z otrzymania certyfikatu to:

- doskonalenie organizacji dla dobra mieszkańców,
- potwierdzenie prowadzenia właściwego nadzoru nad organizacją,
- zwiększenie konkurencyjności w zakresie pozyskiwania np. inwestorów,
- wzmocnienie wiarygodności organizacji w opinii interesantów,
- podniesienie wartości organizacji,
- ułatwienie zdobycia uznania zagranicznych jednostek certyfikujących.

W ramach systemu ISO opracowano m. in. Poradnik Interesanta. W poradniku znajduje się ponad 300 kart spraw załatwianych przez Urząd. Każda karta stanowi opis odrębnej procedury (krótki opis, co należy zrobić, aby załatwić daną sprawę), do której dołączony jest formularz. Mieszkańcy nie wychodząc z domu mogą sprawdzić jak należy załatwić daną sprawę. Karty i formularze są dostępne również w Biurze Obsługi Interesanta w postaci tradycyjnej.

Poradnik interesanta został stworzony, aby pomóc mieszkańcom w załatwianiu spraw w urzędzie. Sprawy zebrane są w kategorie tematyczne, dzięki czemu bez trudu można znaleźć potrzebne zagadnienie. W poradniku znajdują się niezbędne informacje, takie jak: gdzie należy się udać, żeby daną sprawę załatwić, jakie dokumenty ze sobą zabrać, jakie ewentualne koszty trzeba będzie ponieść oraz jak długo czekać na załatwienie sprawy. Przy każdej sprawie przywołane są także podstawy prawne, na jakich opierają się urzędnicy oraz druki wniosków do pobrania. Wszystkie informacje są obowiązujące, ponieważ poradnik jest na bieżąco aktualizowany.

Poradnik cieszy się ogromnym zainteresowaniem interesantów, o czym może świadczyć liczba odwiedzin i pobrań z tego portalu. W 2018 r. zarejestrowano 123 720 pobrań formularzy z Poradnika Interesanta.

W 2018 r. została opracowana Polityka Jakości – Misja Urzędu Miasta Częstochowy oraz procedury Zintegrowanego Systemu Zarządzania. Polityka Jakości to jeden z podstawowych dokumentów systemu zarządzania jakością:

- obrazuje stosunek kierownictwa urzędu do zagadnień związanych z jakością,
- jest deklaracją zaangażowania kierownictwa w sprawnie działający System Zarządzania Jakością,
- wytycza kierunki dalszych działań na rzecz jakości.

Mając na uwadze spełnienie oczekiwań mieszkańców oraz interesantów wyznaczono dla Urzędu Miasta Częstochowy następujące cele:

- zgodne z prawem profesjonalne, rzetelne i terminowe realizowanie samorządowych usług publicznych (administracyjnych, społecznych i technicznych);
- przeprowadzanie konsultacji społecznych przy podejmowaniu ważnych decyzji związanych z rozwojem miasta;
- zwiększenie partycypacji mieszkańców we współrzędzeniu miastem m.in. poprzez budżet obywatelski oraz zlecanie realizacji usług publicznych organizacjom pozarządowym;
- spójna i efektywna organizacja urzędu wpływająca na sprawną realizację potrzeb interesantów;
- systematyczna współpraca z otoczeniem biznesowym i środowiskiem akademickim służąca rozwojowi Częstochowy jako ośrodka gospodarczo-naukowego oraz jakości lokalnego rynku pracy;
- koordynacja pracy jednostek i spółek miejskich na rzecz metodycznej realizacji celów wyznaczonych w priorytetowych programach: lepszej komunikacji, lepszej pracy i kierunku przyjazna Częstochowa;
- pełna i otwarta polityka informacyjna Urzędu Miasta.

Dążąc do dalszego doskonalenia form i płaszczyzn pełnienia przez Urząd Miasta służebnej roli wobec mieszkańców wspólnoty samorządowej, Prezydent Miasta osobiście uczestniczy w przyjęciach interesantów w sprawach skarg, wniosków oraz załatwiania indywidualnych spraw mieszkańców.

W 2018 r. Prezydent Miasta i jego zastępcy przyjęli ogółem 411 osób (Prezydent – 180 osób; zastępcy – 231 osób).

Na stanowiskach Biura Obsługi Interesanta przyjęto **26 309** osób, w tym wydziały:

- Nadzoru i Administracji 1 817 osób,
- Polityki Społecznej 3 609 osób,
- Administracji Architektoniczno-Budowlanej 8 879 osób,
- Podatków i Opłat 7 760 osób,
- Biuro Gospodarki Lokalowej i Usług Komunalnych 4 244 osoby.

Sprawy załatwiane poprzez biuro obsługi interesanta dotyczyły w szczególności:

- przyjmowania zgłoszeń interesantów do Prezydenta Miasta
- wydawania Częstochowskiej Karty Mieszkańca,
- sprawdzania i przyjmowania dokumentacji budowlanej,
- wydawania zaświadczeń o stanie majątkowym i o niezaleganiu w podatkach i opłatach lokalnych,
- przyjmowania wniosków o wynajem lokalu mieszkalnego z zasobów gminy.

W roku sprawozdawczym w rejestrze skarg i wniosków załatwianych przez Prezydenta Miasta Częstochowy zarejestrowano łącznie 85 skarg. Sposób załatwiania skarg i wniosków obrazuje zestawienie:

Skargi i wnioski załatwiane przez Prezydenta Miasta Częstochowy	skargi	wnioski
Statystyka		
Liczba skarg/wniosków w rejestrze za 2018 r.	85	0
Liczba skarg/wniosków załatwionych w 2018 r. (łącznie z zarejestrowanymi anonimami, skargami wycofanymi przez skarżących, skargami załatwionym w trakcie postępowań administracyjnych oraz skargami załatwionymi zgodnie z art. 239 Kpa) w tym:	88	0
z roku 2017	4	0
z roku 2018	84	0
Liczba skarg/wniosków pozostałych do załatwienia w 2019 r.	1	0

Sposób załatwiania skarg/wniosków		
Skargi/wnioski załatwione w postępowaniu skargowym	78	0
Skargi/wnioski anonimowe oraz skargi/wnioski wycofane przez skarżących	7	0
Liczba skarg załatwianych zgodnie z art. 234 i 235 Kpa (w postępowaniu administracyjnym)	2	0
Liczba skarg załatwionych zgodnie z art. 239 Kpa	1	0
Ogółem:	88	0
Zasadność skarg/wniosków załatwionych w postępowaniu skargowym		
skargi zasadne/wnioski załatwione pozytywnie	14	0
niezasadne/wnioski załatwione negatywnie	38	0
inne	26	0
Ogółem:	78	0
Terminowość załatwiania skarg/wniosków w postępowaniu skargowym		
załatwione do 14 dni	8	0
załatwione w terminie miesięcznym	69	0
załatwione z przedłużeniem terminu, zgodnie z art. 36 Kpa	0	0
załatwione po przekroczeniu terminu, wynikającego z Kpa	1	0
Ogółem:	78	0

Ogólna tematyka spraw skarg dotyczyła:

- funkcjonowania jednostek organizacyjnych urzędu, w tym załatwiania spraw indywidualnych;
- funkcjonowania jednostek organizacyjnych gminy;
- zachowania pracowników urzędu i jednostek organizacyjnych gminy;
- braku odpowiedzi na kierowaną korespondencję;
- funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi;
- stanu dróg.

W przypadku uznania skargi za uzasadnioną, do kierownika jednostki organizacyjnej, w której stwierdzono nieprawidłowości kierowane było zalecenie w celu wyciągnięcia konsekwencji służbowych wobec osób winnych zaniedbań bądź niezwłocznego wprowadzenia działań zapobiegawczych lub naprawczych.

Do Prezydenta Miasta Częstochowy skierowano ponadto 14 skarg (w tym 1 anonim) niezgodnie z właściwością:

- 4 skargi dotyczące działania kierowników jednostek organizacyjnych gminy przekazano do załatwienia Radzie Miasta Częstochowy;
- 5 skarg dotyczących działania spółek miejskich przekazano do załatwienia zarządom tych spółek, natomiast 2 skargi odnoszące się do działania zarządów spółek przekazano do załatwienia radom nadzorczym;
- 1 skargę dotyczącą czynności ratowników medycznych Stacji Pogotowia Ratunkowego przekazano Okręgowemu Rzecznikowi Odpowiedzialności Zawodowej;
- 1 skargę dotyczącą organizacji półfinału wojewódzkiego Igrzysk Młodzieży Szkolnej przekazano Szkolnemu Związkowi Sportowemu Zarząd Miejski w Częstochowie;
- 1 skargę dotyczącą funkcjonowania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mstowie przekazano do załatwienia Wójtowi Gminy Mstów.

Do rozpatrzenia przez Prezydenta Miasta skierowano także w minionym roku szereg petycji. Dotyczyły one następujących kwestii:

Przedmiot składanych petycji	Sposób załatwienia petycji
Petycja w sprawie poprawy sytuacji osób głuchych	Poinformowano, że załatwienie większości zgłaszanych postulatów wykracza poza możliwości tut. urzędu i wymaga rozwiązań systemowych. Jednocześnie wyjaśniono, że tut. urząd dołoży wszelkiej staranności, aby nową wersję strony internetowej dostosować dla osób niesłyszących.
Petycja w sprawie wprowadzenia monitoringu na terenie szkół	Poinformowano, iż monitoring funkcjonuje w większości szkół i placówek oświatowych, dla których organem prowadzącym jest miasto Częstochowa
Petycja w sprawie pozyskania funduszy na remont drogi wojewódzkiej	Poinformowano, że z chwilą pojawienia się możliwości sfinansowania budowy lub przebudowy dróg wojewódzkich ze środków zewnętrznych oraz jeśli wskazany zakres inwestycji będzie wpisywał się w warunki konkursu, wówczas będzie możliwe staranie się o pozyskanie środków na ten cel.
Petycja w sprawie montażu systemu odcinkowego pomiaru prędkości na drodze wojewódzkiej nr 908	Wyjaśniono, że systemy odcinkowego pomiaru prędkości stosowane są na drogach zamiejskich, na odcinkach, które nie obejmują skrzyżowań, wjazdów bramowych lub innego typu włączeń do drogi objętej takim systemem. Jednocześnie poinformowano, iż kopia petycji została przesłana do Wojewódzkiego Inspektoratu Transportu Drogowego, jako instytucji kompetentnej w sprawie
Petycja w sprawie wzrostu wynagrodzeń pracowników samorządowych zatrudnionych w placówkach oświatowych	Wyjaśniono, że planowane jest podjęcie działań zmierzających do poprawy warunków płacowych na jakich zatrudnieni są pracownicy na stanowiskach ekonomiczno - administracyjnych w placówkach oświatowych. Działania te wiązały się będą m. in. ze zmianą regulaminów wynagradzania w poszczególnych jednostkach oświatowych, w tym regulaminów premiowania w taki sposób, aby premiovani byli pracownicy, którzy osiągają określony poziom efektów w pracy, a premia była proporcjonalna do tych efektów.
Petycja w sprawie budowy brakującej części chodnika przy ul. Ikara	Wyjaśniam, iż przedmiotowe zadanie nie jest możliwe do zrealizowania w ciągu jednego roku budżetowego. Z uwagi na brak możliwości odwodnienia należy w pierwszej kolejności wykonać dokumentację budowlaną dla ul. Ikara, która obejmie wykonanie ww. ulicy wraz z pełną infrastrukturą oraz uzyskać pozwolenie na budowę wg przepisów specustawy. Przeprowadzenie tych czynności to okres ok. 1,5 roku, dlatego też powyższa inwestycja powinna być zadaniem 2-3-letnim
Petycja w sprawie przycięcia drzew wzdłuż ulicy Karpackiej	Wyjaśniono, że przedmiotowe prace będą realizowane sukcesywnie w zależności od posiadanych środków finansowych.
Petycja ws. nadania nazw ulicom, które podlegają rygorom ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego	Wyjaśniono, że w przypadku nadania nazwy ulicy w trybie zarządzenia zastępczego, jej zmiana przez jednostkę samorządu terytorialnego wymaga uprzedniej zgody Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu oraz właściwego miejscowo wojewody. Poproszono o uzupełnienie petycji o ww. zgody w celu ewentualnego dalszego jej procedowania.

Petycja ws. ufundowania tablicy upamiętniającej setną rocznicę uzyskania przez Polki praw wyborczych oraz nadawania kobiecych patronek ulicom, rondom, placom oraz skwerom w mieście.	Poinformowano, że wcześniej zdecydowano o upamiętnieniu innej postaci, która zapisała się na kartach historii Częstochowy tj. Mieczysławy Biegańskiej. Pełnomocniczka Prezydenta ds. równych szans będzie wnioskowała o nazwanie ulicy lub obiektu miejskiego imieniem tej wybitnej częstochowianki. W przestrzeni publicznej planowane jest też stworzenie muralu upamiętniającego jej działania na rzecz równouprawnienia kobiet. Jednocześnie zachęcono do złożenia formalnego wniosku do Rady Miasta Częstochowy o nazwanie ulic w Częstochowie imionami kobiet zasłużonych dla lokalnej społeczności, które wymienione zostały w petycji.
Petycja w sprawie utworzenia przystanku autobusowego w pobliżu skrzyżowania ulic: Nadrzecnej, Jaskrowskiej oraz Placu Bohaterów Getta	Po pozytywnym zaopiniowaniu wniosku przez Radę Dzielnicy Stare Miasto oraz rozważeniu możliwości technicznych, MZDiT podejmie działania mające na celu wyznaczenie dodatkowego przystanku MPK przy ul. Nadrzecnej w okolicy skrzyżowania z ul. Jaskrowską zgodnie z postulatem mieszkańców.
Petycja ws. wprowadzenia Programu Ograniczenia Niskiej Emisji dla Miasta Częstochowy oraz zwiększenia zabezpieczonej w budżecie kwoty na realizację zadań dot. zanieczyszczenia środowiska	Poinformowano, że od wielu lat i na bieżąco prowadzone są działania wspierające ograniczenie niskiej emisji na terenie Częstochowy. System dotacji celowych na realizację zadań z zakresu ochrony powietrza jest realizowany na bieżąco od 2004 r. Wyjaśniono, że zwiększenie środków finansowych określonych w budżecie na konkretne zadania z zakresu ochrony powietrza nie jest możliwe. Obserwując potrzeby i zainteresowanie mieszkańców dotacjami do wymiany systemów grzewczych, w przypadku pojawienia się możliwości przeniesienia środków z innych zadań nie jest wykluczone, że w bieżącym roku kwota przeznaczona na dotacje zostanie zwiększona.
Petycja ws. utworzenia strefy wolnej od zakazu picia alkoholu do 18% w obrębie Parku Wypoczynkowego Lisiniec	Po zasięgnięciu opinii lokalnych instytucji: Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Straży Miejskiej, Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji oraz Regionalnego Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego uznano, że nie zostanie przedstawiony Radzie Miasta Częstochowy projekt uchwały w zakresie wprowadzenia odstępstwa od zakazu spożywania napojów alkoholowych na przedmiotowym terenie. Teren ten jest miejscem wypoczynku dla rodzin z dziećmi, młodzieży i osób starszych. Możliwość nieskrępowanego spożywania alkoholu w tym miejscu jest wartością niepożądaną zarówno ze względów wychowawczych, jak i dla zachowania bezpieczeństwa oraz porządku publicznego.
Petycja ws. utworzenia całodobowego miejskiego gabinetu ginekologicznego w Częstochowie	Poinformowano, że zgodnie z obowiązującymi przepisami jednostka samorządu terytorialnego nie ma możliwości utworzenia gabinetu ginekologicznego. Jednostka samorządu terytorialnego może utworzyć i prowadzić podmiot leczniczy. Jednocześnie z analizy wynika, że zabezpieczenie świadczeń w zakresie ginekologii dla kobiet zamieszkujących w Częstochowie jest wystarczające.
Petycja w sprawie utworzenia placu zabaw i miejsc parkingowych na niezagospodarowanym placu przy	Budowa placu zabaw i miejsc parkingowych na placu w pobliżu ul. Staszica będzie realizowana w ramach „Programu budowy i przebudowy chodników i miejsc

ul. Staszica oraz zainstalowania monitoringu miejskiego przy ul. Staszica	parkingowych”. W części dotyczącej rozszerzenia sieci miejskiego monitoringu o ulicę Staszica zadanie to zostało przyjęte i włączone do zestawienia wniosków: rad dzielnic, radnych, mieszkańców miasta do projektu budżetu Miasta Częstochowy na rok 2019.
Petycja w sprawie zainstalowania sygnalizacji świetlnej na przejściu dla pieszych przy ul. Polskiego Czerwonego Krzyża	Wyjaśniono, że budowa sygnalizacji świetlnej na przedmiotowym przejściu dla pieszych nie ma uzasadnienia. Równocześnie poinformowano, że MZDiT przeanalizuje możliwość wprowadzenia uzupełniającego oznakowania poziomego w rejonie przejścia dla pieszych.
Petycja w sprawie postawienia toalet np. typu TOI-TOI przy parku w Lasku Aniołowskim.	Poinformowano, że zostały ustawione dwie kabiny przenośne WC:
Petycja w sprawie wznowienia przewozów pasażerskich na lotnisku Rudniki	Wyjaśniono, iż Lotnisko w Rudnikach administracyjnie znajduje się w Gminie Rędziny i Prezydent Miasta Częstochowy nie jest właściwy do rozpatrzenia przedmiotowej petycji. Na podst. art 6 ust. 1 ustawy o petycjach przekazano petycję do podmiotu właściwego do jej rozpatrzenia.

Dużym zainteresowaniem cieszył się dostęp do informacji publicznej „na wniosek”. W roku 2018 zarejestrowano łącznie 393 wnioski. Wszystkie z nich zostały załatwione zgodnie z obowiązującymi przepisami i terminami.

4. Miejskie jednostki organizacyjne

Miasto Częstochowa posiada 170 miejskich jednostek organizacyjnych. Funkcjonują one w kilku płaszczyznach życia społeczno gospodarczego miasta, a mianowicie:

1. **Kultura i sport** - 9
2. **Oświata** - 119
3. **Transport i komunikacja** - 2
4. **Porządek publiczny** - 1
5. **Gospodarka komunalna** - 3
6. **Opieka społeczna i praca** - 11
7. **Budownictwo mieszkalne** - 1
8. **Rozwój regionalny** - 1
9. **Opieka zdrowotna** - 23

Szczegółowe dane dotyczące zarówno ich nazw, jak i obszarów działania opublikowane są na stronie Biuletynu Informacji Publicznej <https://bip.czestochowa.pl/artykuly/71403/kultura-i-sport>. Zamieszczono tam również aktywne odnośniki do stron internetowych każdej jednostki organizacyjnej.

5. Współpraca Miasta z organizacjami pozarządowymi

W 2018 roku w ramach współpracy z sektorem pozarządowym:

- 1) finansowano i współfinansowano oferty złożone w ramach otwartych konkursach ofert oraz w ramach tzw. małych grantów zgodnie z art. 19a ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na realizację zadań publicznych Gminy miasta Częstochowy; w analizowanym roku złożonych zostało 395 ofert przez podmioty ekonomii społecznej na kwotę ponad 31 mln; Zadania zlecono w takich obszarach, jak kultura i sztuka, wychowanie dzieci młodzieży, sport, turystyka i kultura fizyczna, wypoczynek zimowy i letni dzieci i młodzieży, edukacja ekologiczna, programy zdrowotne, zapobieganie patologiom społecznym i przeciwdziałanie narkomanii, pomoc społeczna, wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej oraz ochrona zwierząt;

- 2) w ramach naboru trwającego w 2018 roku dotyczącego realizacji zadań publicznych w trybie inicjatywy lokalnej dofinansowano 23 wnioski na realizację inicjatywy lokalnej o wartości 1 144 670 zł; wybrane inicjatywy lokalne zostaną zrealizowane w 2019 roku;
- 3) w wyniku uruchamianych procedur związanych z udostępnianiem bezpłatnie organizacjom pozarządowym pomieszczeń Gminy Miasta Częstochowy i adresu Częstochowskiego Centrum Organizacji Pozarządowych podpisano porozumienia o udostępnienie adresu CCOP z 41 organizacjami oraz podpisano porozumienia o zasoby CCOP z 61 organizacjami pozarządowymi. W ramach działalności CCOP organizacje pozarządowe korzystały nieodpłatnie z lokali będących w dyspozycji CCOP, organizując zebrania, konferencje, szkolenia wystawy obrazów:
- 4) 27 maja na Promenadzie im. Czesława Niemena odbył się Piknik Podmiotów Ekonomii Społecznej, podczas którego kilkadziesiąt częstochowskich organizacji zaprezentowało swoją działalność; była to okazja do spotkania podmiotów ekonomii społecznej, wymiany doświadczeń i wspólnych dyskusji; podczas wydarzenia prezentowali się także partnerzy kart „Częstochowski Senior” oraz „Rodzina +”;
- 5) w dniach od 16 do 22 września trwał Europejski Tydzień Zrównoważonego Transportu pod hasłem „Przesiadaj się i jedź!”. We współpracy z częstochowskimi organizacjami pozarządowymi oraz instytucjami miejskimi zorganizowano wydarzenia promujące zrównoważony transport, tj.: rodzinny piknik rowerowy; V bieg rodzinny Zabieganych, „Poniżej Metra Mam Pietra”; marsz Nordic Walking zakończony wspólnym grillowaniem; „Kierowca na Medal” – konkurs, dzień bez biletu;
- 6) Zorganizowano Galę Ekonomii Społecznej, podczas której Prezydent Miasta Częstochowy wręczył nagrody za działalność w organizacjach pozarządowych w 2018 roku; w kategorii „osoba fizyczna” laureatami zostali: Tomasz Boral, Stanisław Całus, Krzysztof Kubik, Elżbieta Markowska, Andrzej Wosik, Paulina Ziembacz, a w kategorii „osoba prawna”: Polski Związek Niewidomych Okręg Śląski Delegatura w Częstochowie, Stowarzyszenie Klub Ludzi Aktywnych „Zabiegani Częstochowa”, Stowarzyszenie „Senior Tur”, Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, Oddział Miejski w Częstochowie;
- 7) w 5 o'clock Jazz Club odbyło się spotkanie świąteczne Prezydenta Miasta Częstochowy z przedstawicielami częstochowskich Podmiotów Ekonomii Społecznej;
- 8) oferta organizacji pozarządowych na bieżąco była prezentowana na stronach internetowych www.ngo.czystochowa.pl, www.pps.czystochowa.pl oraz w mediach społecznościowych: na profilu Facebook – Częstochowskie Centrum Organizacji Pozarządowych.

Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat środków finansowych przekazanych organizacjom pozarządowym w 2018 roku w ramach ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

zakres zadania	kwota
Szkolenie sportowe	6 057 885
Wypoczynek zimowy i letni	76 300
Upowszechnianie turystyki kwalifikowanej i krajoznawstwa	54 000
Zadania z zakresu kultury i sztuki oraz upowszechniania kultury	493 200
Edukacja ekologiczna	59 032
Edukacja i oświata	34 862
Działania na rzecz osób starszych	80 040
Częstochowskie Centrum Aktywności Seniora	317 506
Dzienne Domy Senior+	540 000
Działalność wspierająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych	28 737 zł
Opieka i wychowanie dzieci i młodzieży w placówkach opiekuńczo-wychowawczych całodobowych	5 893 675
Wspieranie osób ubogich i zagrożonych ubóstwem	41 500
Realizacja zadań w ramach programu FEAD	40 120
Wspieranie inicjatyw podejmowanych na rzecz rodzin	21 000
Zapewnienie wsparcia samotnym rodzicom z małoletnimi dziećmi i kobietom w ciąży, a także osobom sprawującym opiekę nad dziećmi	348 467

Zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej	7 479 581
Prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego	733 586
Realizacja zadań publicznych z zakresu świadczenia specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	5 323 878
Realizacja zadań publicznych z zakresu prowadzenia ośrodków wsparcia	2 023 537
Realizacja zadań publicznych z zakresu prowadzenia ośrodków wsparcia	40 120
Realizacja zadań publicznych z zakresu wspierania inicjatyw na rzecz osób niepełnosprawnych	59 080
Prowadzenie Częstochowskiego Centrum Wsparcia Rodziny	1 236 128
Ośrodek wsparcia z usługami opiekuńczymi	42 780

6. Konsultacje społeczne

W 2018 roku zostały przeprowadzone następujące konsultacje społeczne:

- dotyczące używania fajerwerków i pirotechniki w czasie miejskich imprez i uroczystości (konsultacje trwały od 1 kwietnia do 21 czerwca);
- dotyczące realizowanych i planowanych programów zdrowotnych (konsultacje trwały od 1 kwietnia do 21 czerwca i dotyczyły zebrania opinii mieszkanki i mieszkańców miasta nt. potrzeby wprowadzenia programu zdrowotnego dotyczącego ochrony przed odkleszczowym zapaleniem mózgu lub diagnostyki boreliozy);
- -dotyczące projektu zmian do uchwały Nr 318/XXVIII/2004 Rady Miasta Częstochowy z dnia 15 marca 2004 r. w sprawie utworzenia dzielnicy oraz nadania im statutów (z późn. zm.; konsultacje trwały od 6 września do 6 października).

URZĄD MIASTA
PREZYDENT MIASTA RADA MIASTA JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE JEDNOSTKI POMOCNICZE

Strona główna: Dane podstawowe

Kierownictwo Statut miasta Struktura Organizacyjna Kadry Kierowniczej Schemat Organizacyjny Godziny pracy Konta bankowe Tablica ogłoszeń Petycje Finanse Nieruchomości Ogłoszenia o naborze Zamówienia publiczne Rejestry, ewidencje i archiwa Oświadczenia majątkowe Konsultacje społeczne Kontrola Dokumenty strategiczne Regulamin organizacyjny Regulamin pracy	Dane podstawowe XML A A A URZĄD MIASTA CZĘSTOCHOWY ul. Śląska 11/13, 43-217 Częstochowa tel. centrala +48 34 370 71 00 fax centrala +48 34 370 71 70 NIP Gminy Miasta Częstochowa: 5732745863 REGON Gminy Częstochowa: 151399002 NIP Urzędu Miasta: 5730115304 REGON Urzędu Miasta: 000515738 info@czestochowa.um.gov.pl www.czestochowa.pl adres skrytki ePUAP: /97/21149/SkrytkaESP Elektroniczna skrytka podawcza ePUAP → Kierownicy jednostek organizacyjnych urzędu, ich zastępcy oraz osoby upoważnione przez kierowników jednostek, przyjmują interesariuszy w sprawach skarg i wniosków codziennie, w godzinach pracy urzędu. We wtorki kierownicy przyjmują do godz. 17.00. INSPEKTOR OCHRONY DANYCH - PATRYCJA KLIJAS ul. Śląska 11/13, tel. 34 370 73 73; iog@czestochowa.um.gov.pl KANCELARIA PREZYDENTA MIASTA - DYREKTOR JOANNA ISKIERKA ul. Śląska 11/13, tel. 34 370 73 22; fax 34 370 71 77 kp@czestochowa.um.gov.pl BIURO PRASOWE URZĘDU MIASTA - RZECZNIK PRASOWY WŁODZIMIERZ TUTAJ ul. Śląska 11/13, tel. 34 370 73 04; 370 73 09; fax 34 370 71 77 biuroprasowe@czestochowa.um.gov.pl BIURO RADY MIASTA CZĘSTOCHOWY - NACZELNIK TOMASZ NOWAK ul. Śląska 11/13, tel. 34 370 73 13; fax 34 370 71 74

7. Biuletyn Informacji Publicznej

Miejski System Biuletynu Informacji Publicznej prowadzony jest zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa tj.:

- ustawą z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (tj. Dz.U. z 2018 r., poz.1330 ze zmianami);
- Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 stycznia 2007 r. w sprawie Biuletynu Informacji Publicznej (Dz. U. z 2007 r., Nr 10, poz. 68).

W celu zapewnienia odpowiedniej organizacji i koordynacji wykonywania zadań związanych z prowadzeniem Miejskiego Systemu BIP Prezydent Miasta Częstochowy Zarządzeniem Nr 727.2016 z dnia 22 stycznia 2016 r. powołał Koordynatora Miejskiego Systemu Biuletynu Informacji Publicznej oraz wprowadził instrukcję organizacji i koordynacji zadań związanych z prowadzeniem Miejskiego Systemu BIP.

Na Miejski System Biuletynu Informacji Publicznej składa się 14 podmiotowych stron Biuletynu Informacji Publicznej:

- jedna dedykowana dla Urzędu Miasta Częstochowy,
- jedna dedykowana dla samorządowych szkół i placówek oświatowo-wychowawczych Miasta Częstochowy (zapewniająca obsługę: 116 funkcjonujących szkół i placówek oraz 22 archiwalnych stron szkół),
- 12 dla pozostałych miejskich jednostek organizacyjnych tj.: Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego, Miejski Dom Kultury, Samorządowy Ośrodek Doskonalenia, Biblioteka Publiczna im. dra Władysława Biegańskiego, Centrum Integracji Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Ośrodek Pomocy Osobom z Problemami Alkoholowymi, Dom Pomocy Społecznej, Miejski Szpital Zespolony, Stacja Pogotowia Ratunkowego, Częstochowskie Centrum Świadczeń, Żłobek Miejski „Reksio”.

W roku sprawozdawczym w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miasta Częstochowy w związku ze zmianą przepisów prawa, dokonano zmian w strukturze serwisu poprzez zamieszczanie wykazów głosowań wraz z wynikami, protokołów z posiedzeń oraz transmisji obrad Rady Miasta. Ponadto dostosowano strony do wytycznych dyrektywy RODO.

8. Nagrody i wyróżnienia Miasta;

- **Wyróżnienie dla Prezydenta Częstochowy od fundacji Pro Progressio za elementy programu „Teraz Lepsza Praca”,** w nowatorski sposób zaznaczającego najważniejsze kierunki CSR (Corporate Social Responsibility), czyli społecznej odpowiedzialności biznesu, **oraz promocję branży usług dla biznesu w mieście** i uchwałę zwalniającą z podatku deweloperów tworzących nowoczesne powierzchnie biurowe (luty 2018).
- **I miejsce w konkursie** na najlepsze praktyki jednostek samorządu terytorialnego w zakresie polityki na rzecz osób niepełnosprawnych ŚLĄSKI SAMORZĄD RÓWNYCH SZANS Edycja regionalna 2017, organizowanym przez Fundację Instytut Rozwoju Regionalnego w Krakowie (luty 2018).
- Nagroda **„Zdrowy samorząd 2018”** w kategorii "Zdrowa Gmina/Miasto" w konkursie Portalu Samorządowego oraz magazynu „Rynek Zdrowia” za jak najbardziej efektywne realizowanie zadań związanych z promocją zachowań prozdrowotnych, edukacją zdrowotną i profilaktyką wybranych schorzeń i/lub ich czynników ryzyka (marzec 2018).
- **Aktualizacja oceny Ratingu finansowego: "BBB+" z perspektywą stabilną** dla międzynarodowego długoterminowego ratingu Częstochowy dla zadłużenia w walucie zagranicznej i krajowej; "AA" z perspektywą stabilną dla krajowego ratingu długoterminowego (kwiecień 2018)
- **Statuetka dla samorządu „najbardziej wspierającego rozwój branży BPO/SSC”** dla Miasta Częstochowy za innowacyjne rozwiązania wprowadzone przez władze miasta w ramach wsparcia rozwoju branży usług wspólnych w Częstochowie w ciągu ostatnich kilku lat, przyznana przez

organizatorów i przedstawicieli tej branży podczas Konferencji #BPO NewSolutions'18 (czerwiec 2018).

- **I miejsce w rankingu 10-ciu Najbardziej Innowacyjnych Miast miesięcznika "Forbes"** m.in. za programy społeczne - ulgi dla pracodawców tworzących lepsze miejsca pracy - Teraz Lepsza Praca oraz projekt Aktywni Rodzice - Szczęśliwe Dzieci (czerwiec 2018).
- **Częstochowa miastem regionu najlepiej przygotowanym do obsługi obcokrajowców** według raportu Stowarzyszenia Aktywności Obywatelskiej "Bona Fides" z Katowic (sierpień 2018).
- **Krzyż 100 lat Związku Inwalidów Wojennych Rzeczypospolitej Polskiej przyznany Prezydentowi** Częstochowy przez Prezydium Zarządu Głównego ZIW RP (wrzesień 2018).
- **Dyplom dla Miasta Częstochowy za projekt pt.: "Bezpiecznie we własnym domu - usługi opiekuńcze w mieście Częstochowa - wpisany w dowód uznania do "Złotej Księgi Dobrych Praktyk na Rzecz Społecznego Uczestnictwa Osób Starszych", przyznany przez Rzecznika Praw Obywatelskich** (wrzesień 2018).
- **Aktualizacja oceny Ratingu finansowego: "BBB+" z perspektywą stabilną** dla międzynarodowego długoterminowego ratingu Częstochowy dla zadłużenia w walucie zagranicznej i krajowej; "AA" z perspektywą stabilną dla krajowego ratingu długoterminowego (październik 2018).
- **3. miejsce w plebiscycie „DługoWIECZNI” dot. działań na rzecz seniorów** zorganizowanym przez "Gazetę Wyborczą" i Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego (październik 2018).
- **Tytuł TYGRYSA BIZNESU za znaczący wkład w rozwój sektora BSS w Polsce w roku 2018.**
- **Medal XV Edycji Wręczenia Statuetek Przyjaźni** (20.04.2018).
- **Order Honorowy Związku Piłsudczyków Rzeczypospolitej Polskiej** (23.08.2018).
- **Medal XXV-lecia Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego Policjantów** (12.09.2018).
- **Certyfikat GMINA PRZYJAZNA ROWERZYSTOM** Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego za twórczy wkład w rozwój turystyki rowerowej (13.09.2018).
- **Tytuł Honorowego Członka Częstochowskiego Towarzystwa Motocyklowego** Częstochowa w uznaniu zasług (7.10.2018).
- **Dyplom uznania** za wkład wniesiony w organizację i upowszechnianie Międzynarodowego Konkursu Kangur Matematyczny (czerwiec 2018).
- **Statuetka Super Przyjaciół Szkoły Zespołu Szkół Specjalnych nr 23 im. Korczaka w Częstochowie** (kwiecień 2018).
- **Laureat Nagrody Regionalnej Organizacji Pracodawców w Częstochowie w kategorii Osobowość Roku – 2018, za dar przekonywania, zawładnięcie wyobraźnią mieszkańców Częstochowy, za zdobycie ich zaufania, za połączenie ich wizji miasta ze swoją osobą** (7.12.2018).
- **Akt Uhonorowania Krzysztofa Matyjaszczyka Pierścieniem Stulecia Niepodległości RP** przyznany przez Stowarzyszenie Wspierania Bezpieczeństwa Narodowego (grudzień 2018).

9. Strategia Rozwoju Miasta do roku 2030

Strategia Rozwoju Miasta Częstochowa 2030+ została przyjęta uchwałą Nr 435.XXXII.2016 Rady Miasta Częstochowy z dnia 1 grudnia 2016 r. Strategia, wraz ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego, w ramach określonych Wieloletnią Prognozą Finansową, Strategia wskazuje kierunek polityki prorozwojowej realizowanej za pośrednictwem instrumentów wdrażania:

- a) polityk i programów sektorowych wskazujących w perspektywie kilkuletniej rozwój w poszczególnych sferach działań priorytetowych,
- b) projektów o charakterze wieloletnim lub jednorocznym.

Zawarte w Strategii wskazania dotyczące zasad wdrażania, realizacji i ewaluacji wymagały poważnych zmian w dotychczasowych procedurach zarządzania miastem. Zmiany wprowadzane musiały być stopniowo, tak by nie wpłynęły negatywnie na realizację wcześniej zaprogramowanych działań. Wprowadzenie rzeczywistego uspołecznienia w planowaniu budżetu i monitorowaniu jego wykonania (bo takie jest założenie Strategii) wymagało także przyzwolenia od nowowybranej Rady Miasta. Uwarunkowania tego typu spowodowały, że okres 2017-2019 stał się czasem stopniowego wdrażania mechanizmów realizacji przewidywanych w Strategii, przy jednoczesnym utrzymaniu i stopniowej modyfikacji starszych metod zarządzania i monitorowania rozwoju.

Stopniowo tradycyjny model planowania budżetu miasta i Wieloletniej Prognozy Finansowej modyfikowano przez wiązanie zgłaszanych zadań z priorytetami Strategii i programów sektorowych. Naczelnicy wydziałów i kierownicy jednostek samorządowych zgłaszali w każdym roku katalog zadań priorytetowych w danym okresie; raportowali, raz na kwartał, stopień realizacji tych zadań. Koordynację i nadzór nad tym powierzony został Sekretarzowi Miasta.

Jednocześnie w tym okresie wprowadzano Zarządzeniami Prezydenta Miasta nowe procedury i tworzone zespoły odpowiedzialne za realizację Strategii:

- I. **Zarządzeniem Nr 2414.2018** Prezydenta Miasta Częstochowy z dnia 20 kwietnia 2018 r. wprowadzono procedurę monitorowania Strategii Rozwoju Miasta Częstochowa 2030+. Celem procedury jest szczegółowe określenie zasad monitorowania postępów realizacji Strategii Rozwoju Miasta Częstochowa 2030+ oraz określenie zakresu odpowiedzialności i zadań uczestników procesu monitorowania Strategii. Procedura opisuje postępowanie, określa wzory obowiązujących narzędzi monitoringu oraz wprowadza zestaw wskaźników monitorowania Strategii Rozwoju Miasta Częstochowa 2030+.
- II. **Zarządzeniem Nr 139.2019** Prezydenta Miasta Częstochowy z dnia 22 stycznia 2019 r. powołano zespół ds. wdrażania i realizacji Strategii i dziedzinowych programów rozwoju miasta i ustanowiono jego regulamin.
- III. **Zarządzenie Nr 1524.2017** Prezydenta Miasta Częstochowy z dnia 1 lutego 2017 r. określiło zasady powoływania Zespołu ds. monitorowania i ewaluacji Strategii Rozwoju Miasta Częstochowa 2030+ oraz ustanowiło jego regulamin.
- IV. **Zarządzenie Nr 178.2019** Prezydenta Miasta Częstochowy z dnia 25 lutego 2019 r. w sprawie powołania Zespołu ds. monitorowania i ewaluacji Strategii Rozwoju Miasta Częstochowa 2030+.
- V. **Zarządzeniem Nr 2015.2017** Prezydenta Miasta Częstochowy z dnia 13 września 2017 r. powołano zespół zadaniowy do opracowania programu w obszarze wskazanym w Strategii: „Praca”.

Program "TERAZ LEPSZA PRACA" W CZĘSTOCHOWIE

Program Fair Play:

- ulgi premiujące tylko „dobrych” pracodawców – 150% płacy minimalnej i 80% załogi na umowach,
- Rzecznik Praw Pracownika,
- Certyfikat Lepsza Praca - Statuetkę Pracodawca FAIR PLAY otrzymała w październiku firma LHOIST.

Realizowane projekty:

- 2) Zawodowa współpraca (1120 uczniów skorzystało ze staży u ponad 150 przedsiębiorców),
- 3) Zawodowa współpraca 2 (w ramach programu powstaną dopiero nowe kierunki w szkołach),
- 4) Akademia rozwoju kompetencji,
- 5) Aktywni rodzice - szczęśliwe dzieci,
- 6) Aktywni rodzice - szczęśliwe dzieci 2,
- 7) Praktyczne kształcenie zawodowe szansą na lepszy start,
- 8) Centrum usług rozwojowych.

Projekty edukacyjno – biznesowo – artystyczne

Targi ZAWODOWIEC – trzecia edycja w tym roku,
IRON OXIDE Street Art Festival od ubiegłego roku organizowany ze szkołami technicznymi,
Akademicka Częstochowa – dotacje dla szkół wyższych na wyposażenie laboratoriów i promocję studiowania w Częstochowie,
Jurajski Kongres Gospodarczy - w tym roku trzecia edycja.

Centrum Lepszych Miejsc Pracy

Od 2017 Centrum Obsługi Inwestora jest także Centrum Lepszych Miejsc Pracy. W ramach CLMP funkcjonuje portal: praca.czestochowa.pl

Współpraca przedsiębiorców ze szkołami, zarówno na poziomie ponadpodstawowym, jak i wyższym to jedyna szansa na wykształcenie wykwalifikowanych kadr. Zadaniem samorządu jest stworzenie płaszczyzny do porozumienia tych zależnych od siebie obszarów.

Rozpoczęte w 1999 r. zmiany miały za zadanie usprawnić nasz system edukacji dostosowując go do potrzeb rynku pracy. Z czasem okazało się jednak, że nie były zbyt dobrze przygotowane, a system dualny funkcjonuje cały czas raczej jako zagadnienie teoretyczne. Długoletnie marginalizowanie znaczenia szkół zawodowych i traktowanie ich jako reliktywów niechlubnej przeszłości, niekorzystnie wpłynęło na wizerunek tej gałęzi szkolnictwa i jest jednym z powodów deficytu pracowniczego w chwili obecnej.

Podczas I Jurajskiego Kongresu Gospodarczego podjęto próbę zdiagnozowania problemu. Oczywistym jest, że szkolenie pracowników na potrzeby przedsiębiorców to w chwili obecnej podstawowe zadanie samorządu. Nie można pozwolić sobie na sytuację, by kształcić kolejne pokolenia absolwentów, którzy pierwsze kroki w swym zawodowym życiu będą kierować do Powiatowego Urzędu Pracy. W wysoko rozwiniętych krajach polityka naukowa i oświatowa ma na celu wspieranie rozwoju gospodarczego oraz przeciwdziałanie inflacji, bezrobociu i stagnacji gospodarczej. System dualny nie dotyczy więc już tylko kształcenia zawodowego na poziomie ponadpodstawowym. Widząc jego zalety wdrażanie rozpoczęły także wyższe uczelnie. Taki model edukacji zawodowej zakłada połączenie praktyki z nauką teoretyczną.

Częstochowa od lat wprowadza zmiany w edukacji technicznej i kreuje nowy wizerunek szkolnictwa zawodowego wśród młodzieży, a przede wszystkim - wśród rodziców. Kolejne edycje projektu „Młodzi Kreatywni” w ramach Programu Wspierania Przedsiębiorczości i Tworzenia Nowych Miejsc Pracy w Częstochowie na lata 2013-2018, oprócz kształtowania postaw przedsiębiorczych wśród młodzieży, pokazują również korzyści z wyboru zawodu dostosowanego do potrzeb przedsiębiorców. Przez odpowiedni wybór szkoły zawodowej i technicznej rozumie się wcześniejsze zbadanie rynku pracy w kontekście zapotrzebowania na fachowców w danej branży.

Łączna wartość projektów dedykowanych szkolnictwu technicznemu i zawodowemu w latach 2016 – 2018 to ponad 20 mln złotych. Środki zostały przeznaczone na wyposażenie pracowni szkolnych i zintensyfikowanie współpracy z przedsiębiorcami. W wyniku realizacji powyższych projektów zostaną utworzone trzy klasy dedykowane BPO.

Przedsiębiorcy z Subregionu Północnego województwa śląskiego są świadomi konieczności i znaczenia inwestycji w rozwój zasobów ludzkich. Działania w zakresie kształcenia kadr nie mogą już odbywać się tylko wewnątrz firmy, przedsiębiorcy już na poziomie szkół ponadpodstawowych poszukują swoich przyszłych pracowników i starają się mieć wpływ na profilowanie ich kwalifikacji.

Umiejętne wykorzystanie nauki i oświaty dla biznesu przy wsparciu samorządu jest jednym z gwarantów sukcesu gospodarczego miasta i regionu. Istotna jest współpraca firm z różnych sektorów gospodarki ze szkolnictwem na poziomie zawodowym, technicznym i wyższym.

Sytuacja na rynku pracy w Częstochowie jest dobra, stopa bezrobocia to 3,7% (poniżej średniej w województwie śląskim), wiele firm szuka dziś pracowników. Częstochowa chce więc promować i nagradzać wyższe standardy zatrudnienia oraz tworzenie przez pracodawców możliwości rozwoju zawodowego pracowników.

Program „Teraz Lepsza Praca” opiera się na trzech kierunkach działań: Fair Play, Centrum Lepszych Miejsc Pracy oraz inicjatywach służących podnoszeniu kwalifikacji osób, które chcą mieć lepszą pracę i stawiają na rozwój swoich kompetencji zawodowych.

W ramach programu Fair Play zmodyfikowano uchwałę Rady Miasta, dotyczącą zwolnień z podatku od nieruchomości w ramach programu pomocy publicznej de minimis na tworzenie nowych miejsc pracy dla pracodawców. W tej chwili mogą z niej korzystać pracodawcy społecznie odpowiedzialni, dbający o pracowników i ograniczający umowy śmieciowe. Miasto przy wydawaniu decyzji będzie też weryfikować postępowanie pracodawcy w ciągu ostatnich 12 miesięcy w zakresie zwolnień i przyjęć pracowników, aby uszczelnić system przyznawania ulg i aby zasada Fair Play była respektowana zarówno w relacji pracodawca - pracownik, jak i pracodawca - Urząd Miasta.

Kolejnym działaniem w ramach programu Fair Play jest powołanie Rzeczniczki Praw Pracownika, która jest jednocześnie Pełnomocniczką Prezydenta Częstochowy ds. Równych Szans.

Rzeczniczka ma wspierać pracowników, pośredniczyć w kontaktach oraz informować o kompetencjach instytucji zajmujących się ustawowo ochroną praw pracowniczych.

Innym elementem Fair Play jest Certyfikat Lepsza Praca, przyznawany pracodawcom, którzy spełnią określone warunki zawarte w regulaminie konkursu, związane z respektowaniem praw pracowniczych i dbałością firmy o własny „kapitał ludzki”.

Drugą płaszczyzną to projekty, które mają pomagać w podnoszeniu kwalifikacji osób szukających lepszej pracy i stawiających na własny rozwój. Jednym z takich projektów jest „Akademia Rozwoju Kompetencji”. Trzecią płaszczyzną to Centrum Lepszych Miejsc Pracy, w ramach którego działa również portal o tej samej nazwie. Portal jest platformą, która łączy ze sobą szkoły ponadpodstawowe w mieście, przedsiębiorców i mieszkańców chcących zmienić lub znaleźć pracę. To strona internetowa, która ma być lokalnym bankiem ofert pracy, biurem karier oraz platformą kojarzącą pracodawców i potencjalnych pracowników, ze szczególnym uwzględnieniem absolwentów i uczniów częstochowskich szkół technicznych i zawodowych. Platforma działa pod adresem praca.czestochowa.pl i jest przeznaczona głównie dla uczniów, ich rodziców i przedsiębiorców.

VI. Zarządzeniem Nr 2017.2017 Prezydenta Miasta Częstochowy z dnia 13 września 2017 r. powołano Zespół ds. opracowania programu w obszarze wskazanym przez Strategię: „Przestrzeń”.

Program "LEPSZA KOMUNIKACJA"

W ramach Programu realizowano działania i zadania w trzech sferach:

- Lepsza komunikacja rowerowa
- Lepsza komunikacja publiczna
- Lepsza komunikacja drogowa

Lepsza komunikacja rowerowa

W 2017 r. wprowadzono system roweru miejskiego. Powstało 30 stacji użyczających mieszkańcom 280 rowerów, pierwsze 20 minut wypożyczenia pojazdu jest darmowe. Z usług roweru miejskiego korzysta kilkanaście tysięcy mieszkańców Częstochowy.

Kontynuowany jest projekt budowy systemu ścieżek rowerowych łączących dzielnice miasta; długość ścieżek wzrosła z 51 km w 2014 do 69 km w 2018. Powstały parkingi rowerowe przy większości obiektów publicznych. Uwzględniono dogodną infrastrukturę do obsługi ruchu rowerowego (ścieżki dojazdowe, parkingi, stacje napraw) przy planowaniu centrum przesiadkowych. Ustawiono na obszarze miasta kilkanaście samoobsługowych punktów napraw rowerów.

W ramach porozumienia z gminą Mstów połączono ścieżką rowerową dzielnicę Mirów z Mstowem, przez atrakcyjne przyrodniczo i krajobrazowo tereny Góry Przeprosnej.

Lepsza komunikacja publiczna

Wprowadzono bezpłatne bilety dla częstochowian, uczniów szkół; w 2017 r. dotyczyło to dzieci i młodzieży w wieku od 0 do 15 lat (skorzystało 8,5 tys. osób), od 1 września 2018 r. objęto systemem także młodzież uczącą się w szkołach średnich.

Trwa proces wymiany taboru autobusowego MPK, w 2018 r. zakupiono 12 sztuk autobusów marki MAN; dzięki temu średni wiek taboru autobusowego spadł do 6,6 lat. Docelowo wszystkie częstochowskie autobusy spełniać będą europejskie normy ograniczenia emisji zanieczyszczeń. Prowadzona jest wymiana i modernizacja wiat przystankowych; w ramach projektu postawionych zostanie nowych 21 wiat. Wdrożono aplikację informującą zdalnie pasażerów o rozkładzie jazdy i lokalizacjach oczekiwanych autobusów.

W ramach realizowanego projektu Centrów Przesiadkowych (ul. Piłsudskiego, ul. Pułaskiego, ul. Rejtana) powstają trzy przyjazne miejsca obsługi ruchu pasażerskiego, zaopatrzone w elektroniczny system informacji, miejsca chroniące przez opadami atmosferycznymi, zapewniające pełną dostępność dla osób niepełnosprawnych. Rozpoczęty został projekt modernizacji linii tramwajowej i zakupu nowego taboru, największy od czasów budowy linii w 1959 r.

Lepsza komunikacja drogowa

Realizacja projektu prowadzona jest zgodnie z uchwałami budżetowymi. Obejmuje następujące obszary działań:

- realizacja dużych inwestycji drogowych, współfinansowanych środkami unijnymi (m.in.: budowa połączenia do południowego węzła autostradowego, przygotowanie do realizacji modernizacji trasy DK-1, drogi DK-46),
- budowa trzech węzłów przesiadkowych wraz z modernizacją otaczającej infrastruktury drogowej,
- budowa odwodnienia dzielnicy Grabówka (koszt zadania 24,5 mln zł) i Kiedrzyń (koszt 13,9 mln zł),
- realizacja zadań zgodnie z harmonogramem programu budowy dróg lokalnych; rocznie na ten cel przeznaczanych jest 25-30 mln zł/

Chcąc przybliżyć mieszkańcom informację o realizacji Programu „Lepsza komunikacja” uruchomiona została strona internetowa: <http://lepszakomunikacja.czestochowa.pl> Poprzez stronę mieszkańcy mogą uczestniczyć w konsultacjach na temat rozwoju systemu roweru miejskiego, usytuowania wiat przystankowych, harmonogramu budowy i modernizacji dróg lokalnych itp.

Więcej informacji przedstawia tabela nr 3.

VII. Zarządzeniem Nr 2018.2017 Prezydenta Miasta Częstochowy z dnia 13 września 2017 r. powołano Zespół zadaniowy do spraw opracowania programu działań w obszarach wskazanych w Strategii: „Społeczność” i „Centrum”.

Program "PRZYJAZNA CZĘSTOCHOWA"

W ramach programu „Zielona Częstochowa” (kompetencje wydziału OŚR) zrealizowano następujące zadania:

„Zielone miasto” – czyli realizacja nowych inwestycji w obszarze zieleni. W 2018 roku oddano do użytku :

Zieloną Strefę Rekreacji o pow. ok. 1200 m² na placu Biegańskiego, zielone aneksy dla mieszkańców (o pow. od 100 do 200 m²) zlokalizowane na terenach zielonych w różnych dzielnicach miasta.

„Kolorowe miasto” – działania obejmujące założenie 3 dużych łąk kwiatowych oraz kilku mniejszych obszarów kwiatowych na terenie zieleni miejskiej, nasadzenia krzewów i mieszanek cebul w pasach drogowych.

„Estetyczne miasto” – ciągłe utrzymywanie porządku i pielęgnacja terenów zielonych w mieście.

W ramach programu „Przyjazna Częstochowa” zrealizowano następujące działania:

Wydarzenia kulturalne i festiwale plenerowe:

Narodowe Święto Niepodległości,
 Świąteczna Częstochowa, czyli Mikołajki w Częstochowie,
 Noc Sylwestrowa,
 Akcja "Aleje tu się dzieje",
 Dni Samorządu Terytorialnego „Puls”,
 Festiwal Frytka OFF-jazd,
 Festiwal HIP HOP Elements,
 Dni Częstochowy,
 Strefa Kibica,
 Festiwal Retro Częstochowa,
 Folk Fest.

Murale autorstwa lokalnych twórców

2017

Powstały dwie instalacje artystyczne: „Cyklop” Dominika Cierpiąta na Placu Biegańskiego oraz instalacja Małgorzaty Lisieckiej przed budynkiem Miejskiej Galerii Sztuki. W ramach 14. Nocy Kulturalnej powstał mural zaprojektowany i wykonany przez Michała Błacha. Na ścianie przy ul. Okrzei 23 autor namalował mural prezentujący kobiecą twarz wraz z wyłaniającymi się od dołu stworzeniami.

2018

Stworzenie murali we współpracy z Liceum Plastycznym na osiedlu Północ i tematyką nawiązującą do obchodów Roku Praw Kobiety. Realizacja gigantycznego muralu na Placu Rady Europy – jego autorem jest Tomasz Sętowski. W Ośrodku Promocji Kultury „Gaude Mater” powstał mural typograficzny Festiwalu Dekonstrukcji Słowa „Czytaj!” autorstwa Cezarego Łopacińskiego, Szymona Golisa i Przemysława Piekarskiego.

Stypendia twórcze i artystyczne prezydenta miasta

2017

Stypendiami artystycznymi uhonorowano 24 osoby. Przyznano stypendia w następujących dziedzinach: literatura - 1 stypendium, film - 1, taniec - 4, teatr - 1, muzyka - 9, sztuki plastyczne - 8.

2018

Przyznano 30 stypendiów artystycznych w dziedzinach: literatura - 2, teatr - 1, taniec - 5, upowszechnianie kultury i opieka nad zabytkami - 5, muzyka - 10, sztuki plastyczne - 7.

Szkolenie sportowe dzieci i młodzieży

2017

Podjęto współpracę z ok. 190 podmiotami sportowymi i rekreacyjnymi, w tym: 67 uczniowskimi klubami sportowymi, 100 stowarzyszeniami zajmującymi się działalnością sportową, 4 klubami sportowymi działającymi w formie spółek akcyjnych, 8 ogniskami towarzystwa krzewienia kultury fizycznej, 11 okręgowymi związkami sportowymi oraz kilkoma innymi organizacjami/fundacjami, działającymi w obszarze kultury fizycznej na terenie Częstochowy.

2018

Podjęto współpracę z ok. 193 podmiotami sportowymi i rekreacyjnymi, w tym: 66 uczniowskimi klubami sportowymi, 103 stowarzyszeniami zajmującymi się działalnością sportową, 4 klubami sportowymi działającymi w formie spółek akcyjnych, 8 ogniskami towarzystwa krzewienia kultury fizycznej, 12 okręgowymi związkami sportowymi oraz kilkoma innymi organizacjami/fundacjami, działającymi w obszarze kultury fizycznej na terenie Częstochowy.

Podniesienie standardu infrastruktury sportowej w kontekście lepszego dostępu mieszkańców miasta do czynnego uprawiania sportu i rekreacji

- Budowa zadaszenia nad lodowiskiem przy ul. Boya-Żeleńskiego 6/8 . Zadaszenie, którego budowa w ramach programu „Kierunek przyjazna Częstochowa” kosztowała nieco ponad 5 mln. zł, wydłużyła sezon na łyżwy w mieście. Z obiektu można korzystać codziennie w godz. 10-20,
- termomodernizacja i przebudowa Pływalni Krytej MOSiR przy Alei Niepodległości. Kosztem 5,5 mln zł, dzięki unijnemu dofinansowaniu, powstał nowoczesny i przyjazny obiekt. Przeszedł kompleksową termomodernizację, ale zamontowano tu też instalację solarną, która wspomogła podgrzewanie ciepłej wody użytkowej oraz wody w basenie,
- od początku 2017 roku można korzystać z nowej pływalni przy IV L.O. im. H. Sienkiewicza, prace modernizacyjne były lub są prowadzone w basenach przy innych szkołach (SP 2, SP 48),
- budowa Parku Wodnego przy ul. Dekabrystów,
- zakończono I etap realizacji zadania budowy Strefy Wypoczynku Adriatyk w Parku Wypoczynkowym Lisiniec

Zestawienie merytorycznych działań podjętych w minionym roku w ramach realizacji celów strategicznych wytyczonych w poszczególnych obszarach Strategii Rozwoju Miasta zawiera poniższe zestawienie:

Działania podjęte w celu realizacji Strategii w 2018 r.

Obszar: A. PRZESTRZEŃ		
Cel strategiczny:	Podjęte działania:	Stopień realizacji:
A.1 Wprowadzanie ładu przestrzennego, tworzącego warunki zdrowego i bezpiecznego życia, poprawiającego funkcjonalność i estetykę miasta.	• Aktualizacja Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Częstochowy. • Wszczęcie prac nad opracowaniem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru położonego w dzielnicy Błeszno (ochrona tzw. „Młaki w Błesznie”, obejmującej kompleks podmokłych łąk (I i II strefa ochrony przyrodniczej).	- w trakcie - w trakcie
A.2 Rozwój zrównoważonego transportu miejskiego.	• Dokończenie rozbudowy i modernizacji podstawowego układu drogowego miasta, w tym połączenie centrum z węzłami autostradowymi i wylotami z miasta dróg krajowych. • Modernizacja i remont dróg i ulic lokalnych, w sposób poprawiający bezpieczeństwo ruchu. • Wdrażanie inteligentnego systemu sterowania ruchem. • Rozbudowa systemu ścieżek i dróg rowerowych. * patrz tabela 2.	- zadanie stałe - zadanie stałe - zadanie stałe - zadanie stałe
A.3 Rewitalizacja zaniedbanych obszarów mieszkalnych i terenów przemysłowych.	- Realizacja zadań wynikających z Programu Rewitalizacji na lata 2017 - 2023	- w trakcie
A.4 Rozwój budownictwa mieszkaniowego i dobrej jakości usług bytowych.	- Budowa budynków mieszkalnych wielorodzinnych: - u zbiegu ulic Sobieskiego/Pułaskiego/Focha - przy ul. Syrokomli, Limanowskiego - Przygotowanie koncepcji podniesienia standardu lokali socjalnych i pomieszczeniach tymczasowych poprzez doprowadzenie do nich instalacji wodno – kanalizacyjnej oraz budowy węzłów sanitarnych.	- w trakcie - aktualizacja dokumentacji technicznej -w trakcie
A.5 Ochrona zasobów przyrodniczych i poprawa jakości środowiska przez ograniczanie emisji zanieczyszczeń i hałasu.	Budowa infrastruktury przeciwpowodziowej i systemu odprowadzania deszczówki w dzielnicach narażonych na podtapianie: pozyskano dofinansowanie ze środków zewnętrznych na realizację odwodnienia w dzielnicach Grabówka (24 551 328,15 zł, dofinansowanie 13 535 450,11 zł) i Kiedrzyń (25,5 mln zł, dofinansowanie 21,18 mln zł). Budowa Zielonej Promenady Śródmiejskiej obejmująca ciągi komunikacyjne, elementy małej architektury, nasadzenie zieleni, urządzenie i wyposażenie placów zabaw, rekreacji i wypoczynku, oświetlenie. Budowa kanalizacji sanitarnych (w 2018 r. ul. Daniłowskiego, Rzepakowa, Festynowa, Czysta, Bajeczna, Letniskowa, Włodawska/Krynicka, Suwalska, Wysoka).	- w trakcie - w trakcie - zadanie stałe

	Utrzymanie czystości i porządku w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi: usprawnienie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi, kontrola posesji w zakresie funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi, informacja ekologiczna mieszkańców w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi. Usuwanie i unieszkodliwianie azbestu (w 2018r. podpisano 8 umów, rozliczono 4 wnioski o dotację). Ograniczenie niskiej emisji poprzez modernizację systemów grzewczych (w 2018r. podpisano 175 umów dotacyjnych, rozliczono 148 wniosków o dotację). Uregulowanie stanu prawnego nieruchomości położonych na terenie Parku Parkitka. Zieleń na Placu Biegańskiego	- zadanie stałe - zadanie stałe - zadanie stałe - w trakcie - zrealizowane
A.6 Poprawa efektywności energetycznej miasta.	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej: kompleksowa termomodernizacja obiektów szkolnych tj.: SP Nr 8 ul. Szczytowa 28/30, SP Nr 48 z pływalnią ul. Schillera 5, SP Nr 49 ul. Jesienna 42, SP Nr 50 ul. Starzyńskiego 10, SP Nr 52 ul. Powstańców Warszawy 144a, SP Nr 53 ul. Orkana 95/103 oraz budynek Bursy Miejskiej przy ul. Legionów 19/21. Przeprowadzenie przetargu na dostawę energii elektrycznej dla wszystkich jednostek organizacyjnych i spółek Gminy na rok 2019. Przeprowadzenie przetargu na kompleksową dostawę obejmującą zakup gazu i świadczenie usług dystrybucji paliwa gazowego w postaci gazu ziemnego wysokometanowego typu E dla wszystkich jednostek organizacyjnych Gminy na rok 2019. Realizacja „Programu zarządzania energią i środowiskiem w obiektach użyteczności publicznej miasta Częstochowy”. Opracowanie Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla miasta Częstochowy – Aktualizacja. Realizacja projektów w ramach członkostwa Miasta Częstochowy w Stowarzyszeniu Gmin Polska Sieć „Energie Cites” — Polsko-niemiecka współpraca na rzecz rozwoju gospodarki niskoemisyjnej - wspieranie ram współpracy między gminami	- zrealizowane - zrealizowane - zrealizowane - zadanie stałe - zrealizowane - zrealizowane
Obszar:	B. PRACA	
Cel strategiczny:	Podjęte działania:	Stopień realizacji:
B.1 Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej poprzez	• Budowa drogi do terenów inwestycyjnych - strefa Skorki - etap II i III	- zrealizowane

przygotowanie odpowiednich terenów inwestycyjnych i wprowadzanie zachęt materialnych dla inwestorów.	(wybudowano drogę dojazdową z oświetleniem - 2100 m², kanalizację deszczową, kanał sanitarny, kanalizację teletechniczną). • Budowa dróg na terenie KSSE w Częstochowie - Etap II • Ulgi podatkowe dla przedsiębiorców - Uchwały Rady Miasta Częstochowy: • Nr 37.IV.2018 w sprawie zmiany uchwały w sprawie zwolnienia z opodatkowania nieruchomości położonych w Częstochowie znajdujących się w specjalnych strefach ekonomicznych stanowiącego regionalną pomoc inwestycyjną, • Nr 38.IV.2018 w sprawie zmiany uchwały w sprawie zwolnienia z opodatkowania nieruchomości położonych w Częstochowie stanowiącego regionalną pomoc inwestycyjną, • Nr 39.IV.2018 w sprawie zmiany uchwały w sprawie zwolnień z podatku od nieruchomości w zakresie regionalnej pomocy inwestycyjnej na wspieranie nowych inwestycji dla przedsiębiorców innowacyjnych lub prowadzących działalność badawczo-rozwojową na terenie Miasta Częstochowy. • Przygotowanie terenów inwestycyjnych w dzielnicy Skorki o łącznej powierzchni 17,5 ha.	- w trakcie - zadanie stałe - zrealizowane
B.2 Wsparcie małych i średnich przedsiębiorstw, w sposób promujący lokalne produkty i usługi, chroniący unikalne, lokalne specjalizacje i technologie.	- Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla funkcji przemysłowo-usługowej. Plany dla obszarów położonych w rejonie: - ulicy Kucelińskiej (na wniosek RFG), - ulicy Korfatego (na wniosek Koksowni Częstochowa), - ulic: Leśnej, Powstańców Warszawy, Malowniczej i granicy miasta (zmiana planu na wniosek KSSE), - Alei Wojska Polskiego oraz ulic Meliorantów i Połanieckiej (aktywizacja gospodarcza terenu w rejonie węzła autostradowego „Rząsawa”), - ulic: Legionów i Kusięckiej – zmiana planu (nowe zadanie). - Wspieranie przedsiębiorczości i zachowań proprzedsiębiorczych poprzez współpracę z przedsiębiorcami i instytucjami otoczenia biznesu z zastosowaniem różnych form aktywizacji zawodowej. W 2018r. - udzielanie jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej – 199 osób. - tworzenie miejsc pracy w ramach refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy - 146 osób. - tworzenie miejsc pracy w ramach prac interwencyjnych – 209 osób. - tworzenie miejsc pracy w ramach dofinansowania wynagrodzenia za zatrudnianie osób 50+ - 45 osób.	- zadanie stałe - zrealizowane - zrealizowane -zrealizowane - w trakcie - w trakcie - zadanie stałe

B.3 Rozwój edukacji zawodowej.	– aktywizacja osób młodych do 30 roku życia – 922 osoby. Targi „ZAWODOWIEC”: organizacja w formie biznesowej, tylko z partnerującymi szkole firmami. Zawodowa Współpraca: płatne staże i praktyki 1120 uczniów w częstochowskich firmach. Promocja częstochowskich szkół technicznych i branżowych oraz szkolnictwa zawodowego na poziomie ponadpodstawowym podczas konferencji ogólnopolskich. Prowadzenie portalu Teraz Lepsza Praca www.praca.czestochowa.pl Wsparcie finansowe i rzeczowe wyjazdów zagranicznych uczniów na targi i konkursy międzynarodowe. Pomoc w kontakcie przedstawicieli przemysłu i biznesu z dyrektorami szkół technicznych w celu nawiązania współpracy. IRON OXIDE FESTIVAL: o zasięgu ogólnopolskim, organizowany z udziałem uczniów. Jurajski Kongres Gospodarczy: tematyka edukacji zawodowej na potrzeby lokalnego rynku pracy. Wizyty w przedsiębiorstwach produkcyjnych w ramach Dnia Przedsiębiorczości. Projekt „Praktyczne kształcenie zawodowe szansą na lepszy start - doposażenie szkół zawodowych w Częstochowie” (pozyskano dofinansowanie UE), okres realizacji 2016 - 2018. Remont i doposażenie 34 pracowni 9 szkół zawodowych w celu stworzenia w szkołach warunków nauki zawodu odzwierciedlających naturalne warunki pracy. Projekt „Zawodowa współpraca” (pozyskano dofinansowanie UE), okres realizacji 2016 - 2019. Działania w projekcie to m.in.: doradztwo edukacyjno-zawodowe, kursy zawodowe, w tym certyfikowane, zajęcia specjalistyczne, wizyty studyjne, praktyki i staże dla uczniów, studia, kursy, szkolenia i staże dla nauczycieli, doposażenie pracowni zawodu i warsztatów dla uczniów 11 częstochowskich szkół zawodowych. Wzrost konkurencyjności mieszkańców Częstochowy na rynku pracy „Akademia rozwoju kompetencji” (pozyskano dofinansowanie UE) okres realizacji 2016-2018. Podnoszenie kwalifikacji poprzez udział w kursach zawodowych i kursach certyfikowanych. - Przeniesienie siedziby Centrum Informacji Zawodowej - Specjalistycznej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej z budynku przy ul. Marysia 93B do budynku VI Liceum Ogólnokształcącego im. Jarosława Dąbrowskiego przy ul. Łukasińskiego 40.	• zadania realizowane na bieżąco • zrealizowane - w trakcie - zrealizowane - zrealizowane
B.4 Wspieranie współpracy przedsiębiorców z wyższymi uczelniami.	<u>Realizacja programu AKADEMICKA CZĘSTOCHOWA 2017</u>	- zadanie stałe

	<u>Działania promocyjne (dotacje w kwocie łącznej 98 695,20 zł):</u> – wspólna akcja promocyjna Politechniki Częstochowskiej i Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie pod tytułem - Promocja rekrutacji na studia "Studiuj w Częstochowie". <u>Działania inwestycyjne (dotacje w kwocie łącznej 89 584,49 zł):</u> 1. Politechnika Częstochowska: – Doposażenie laboratorium praktycznej nauki angielskiego języka biznesowego na Politechnice Częstochowskiej. – Modernizacja sprzętowa pracowni metod numerycznych i projektowania procesów w przetwórstwie tworzyw sztucznych na Politechnice Częstochowskiej. 2. Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie: Doposażenie laboratorium chemii analitycznej w budynkach dydaktycznych Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. <u>Konkurs</u> „Nagroda Prezydenta Miasta Częstochowy za najlepszą pracę inżynierską, licencjacką, magisterską lub doktorską związaną z promocją Częstochowy” - przyznano 5 nagród (na kwotę łączną 20 000,00 zł) 2018 <u>Działania promocyjne (dotacje w kwocie łącznej 137 938,90 zł):</u> 1. Politechnika Częstochowska: Promocja rekrutacji na studia poprzez wsparcie budowy "Łazika marsjańskiego". Promocja studiów technicznych poprzez organizację "Częstochowskiego Uniwersytetu Młodego Odkrywcy". Promocja studiów technicznych poprzez organizację "Częstochowskiego Uniwersytetu Młodzieżowego". Promocja uczelni odbywająca się pod hasłem "Studiuj w Częstochowie" oraz rozwiązań "smart" stosowanych przez uczelnie. Promocja rekrutacji na studia 2018/2019 2. Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie: Promocja uczelni odbywająca się pod hasłem "Studiuj w Częstochowie" oraz aktywnego trybu życia wśród studentów. Promocja rekrutacji na studia "Studiuj w Częstochowie". <u>Działania inwestycyjne (dotacje w kwocie łącznej 120 750,00 zł):</u> 1. Politechnika Częstochowska: Doposażenie laboratorium ceramicznego poprzez zakup mikroskopu optycznego oraz pieca do wytapiania szkła i wypału ceramiki. Doposażenie laboratorium konstrukcji metalowych poprzez zakup jednostki	

	centralnej - serwera obliczeniowego. 2. Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie: Wyposażenie sal w sprzęt i oprogramowanie do zajęć praktycznych na kierunku Bezpieczeństwo Narodowe. <u>Konkurs</u> „Nagroda Prezydenta Miasta Częstochowy za najlepszą pracę inżynierską, licencjacką, magisterską lub doktorską związaną z promocją Częstochowy” - przyznano 5 nagród (na kwotę łączną 23 000,00 zł). Częstochowski Park Przemysłowo-Technologiczny – umowa o współpracy z uczelnią w zakresie start – up’ów – 10 stanowisk. Pomoc w tworzeniu nowych kierunków studiów będących odpowiedzią na zapotrzebowanie rynku pracy – inżynieria szkła i ceramiki (Guardian, Stolzie).	
B.5 Aktywna ochrona podstawowych praw pracowniczych.	• Powołanie Rzeczniczki Praw Pracowniczych. • Ulgi w podatku od nieruchomości w ramach programu pomocy de minimis na tworzenie nowych miejsc pracy otrzymują TYLKO firmy zatrudniające na 150% minimalnego wynagrodzenia przy zatrudnieniu 80% załogi na umowy o pracę. • Statuetka Fair Play, Certyfikaty Fair Play przyznawane firmom szanującym prawa pracownicze i działającym społecznie – statuetkę otrzymała firma LHOIST. • Centrum Lepszych Miejsc pracy w COI – informacja o planowanych inwestycjach firm i zapotrzebowaniu na pracowników. • Oferty pracy sprawdzonych na portalu Teraz Lepsza Praca www.praca.czestochowa.pl • Współorganizacja spotkań i szkoleń dotyczących tematyki prawa pracy: a) Jurajski Kongres Gospodarczy, b) BSS Tour. • Doradztwo z zakresu employer branding. • Promocja działań firm z zakresu CSR.	- zadania stałe
Obszar:	C. SPOŁECZNOŚĆ	
Cel strategiczny:	Podjęte działania:	Stopień realizacji:
C.1 Poprawa warunków zdrowotnych życia w mieście.	- Budowa zadaszienia Sztucznego Lodowiska przy ul. Boya - Żeleńskiego - Budowa boisk sportowych: SP nr 29 przy ul. Rocha, ZSP nr 4 przy ul. Połanieckiej, SP nr 33 przy ul. Goszczyńskiego (projekt techniczny), V LO przy ul. Krakowskiej (projekt techniczny). - Budowa placów zabaw oraz placów rekreacji dla dorosłych w dzielnicach Północ, Stare Miasto, Śródmieście, Raków, Wyczerpy-Aniołów, Bleszno, Grabówka, Stradom, Zawodzie. - Budowa Wodnego Placu Zabaw dla dzieci na Promenadzie Niemena.	- zrealizowane - zrealizowane - zrealizowane

	- Termomodernizacja Pływalni Krytej przy Al. Niepodległości. - Realizacja programów polityki zdrowotnej.* - Realizacja programów profilaktyki zdrowotnej.* - Działania prozdrowotne na rzecz częstochowskich seniorów.* * patrz tabela 3.	- trwa aktualizacja dokumentacji - zrealizowane - zadanie stałe - zadanie stałe - zadanie stałe
C.2 Zagwarantowanie wszystkim mieszkańcom dostępności do form zorganizowanej opieki nad dziećmi i do usług edukacyjnych dobrej jakości.	- Modernizacja obiektów użyteczności publicznej: kompleksowa modernizacja MP nr 5, ul. Górską 8/10 obejmująca roboty wewnątrz budynku, elewację, dach oraz zagospodarowanie terenu wokół budynku. - Rozbudowa Miejskiego Przedszkola nr 44 przy ul. Gilowej: przebudowa istniejącego budynku, dobudowa sal dydaktycznych i łącznika, budowa tarasu, przebudowa chodników, wykonanie placu zabaw. - Rozbudowa i modernizacja SP nr 47 przy ul. Przestrzennej: zadanie obejmuje budowę budynku hali sportowej wraz z kuchnią szkolno - przedszkolną oraz przedszkolem, budowę łącznika między istniejącym budynkiem szkoły i projektowaną halą sportową, zakup urządzeń technicznych niezbędnych do funkcjonowania obiektu oraz wykonanie zagospodarowania terenu. - Przebudowa sanitariatów w obiektach oświatowych: SP nr 31 przy ul. PCK, SP nr 50 przy ul. Starzyńskiego, MP nr 36 przy ul. Kukuczki. - Likwidacja barier architektonicznych w placówkach oświatowych: SP nr 9 przy ul. Sobieskiego (wykonanie podjazdu zewnętrznego), SOSW nr 5 przy ul. Słowackiego (wykonanie windy wewnętrznej). - Profilaktyka w szkołach podstawowych - realizacja programu "Myślę NIE, Mówię NIE" (w 2018 roku zrealizowano 33 spotkania, w których uczestniczyło 643 uczniów z 8 szkół). - Poprawa dostępności dla usług opiekuńczych dla dzieci poniżej 3 roku życia: refundacja wynagrodzeń niani oraz tworzenie dodatkowych miejsc w żłobku miejskim dla rodziców powracających do pracy p przerwie związanej z urodzeniem dziecka. Projekty „Aktywni rodzice – szczęśliwe dzieci” (pozyskano dofinansowanie UE), okres realizacji 2016 - 2018. - Poprawa opieki nad dziećmi w wieku do lat 3: zwiększenie liczby miejsc w żłobkach i klubach o 29 w Żłobku Miejskim i o 34 w placówkach niepublicznych. - Zwiększenie liczby miejsc wychowania przedszkolnego: tworzenie nowych oddziałów (oddział zamiejscowy MP nr 38 utworzono w SP nr 41), konkursy ofert dla przedszkoli niepublicznych (zadanie powierzone 2 oferentom, łączna planowana liczba miejsc - 125). - Realizacja programu zajęć specjalistycznych, głównie logopedycznych, dla wszystkich przedszkoli miejskich.	- zrealizowane - zrealizowane - w trakcie - zrealizowane - zrealizowane - zrealizowane - zrealizowane - zadanie stałe - zadanie stałe

	- Uzyskanie autoryzacji matury międzynarodowej przez II Liceum Ogólnokształcące im. Romualda Traugutta: uruchomienie klasy z innowacją pedagogiczną. - Poprawa oferty szkolnictwa ogólnokształcącego: projekt „Dostępna szkoła” (pozyskano dofinansowanie UE), okres realizacji 2016- 2017. Rozwijanie kompetencji kluczowych (dodatkowe zajęcia), poprawa bazy dydaktycznej (doposażenie pracowni) 28 szkół podstawowych. - Poprawa oferty szkolnictwa ogólnokształcącego: projekt „Uśmiechnięta szkoła” (pozyskano dofinansowanie UE) okres realizacji 2018 - 2019 wzrost jakości oferty edukacyjnej skierowanej do uczniów z niepełnosprawnością z 5 częstochowskich szkół specjalnych. - Podnoszenie jakości usług medycznych dla mieszkańców przez Miejski Szpital Zespolony: - remonty oddziałów MSZ (119 712,00 zł), - modernizacja i przebudowa SOR (1 388 915,27 zł), - rozbudowa, modernizacja obiektów Szpitala wraz z zakupami inwestycyjnymi (2 183 076,00 zł).	- zadanie stałe - zrealizowane - zrealizowane - w trakcie - zadanie stałe
C.3 Rozwój usług społecznych, przeciwdziałających marginalizacji i wykluczeniu społecznemu.	- Budowa Centrum Aktywności Obywatelskiej dzielnic Centrum i Stare Miasto przy ul. Krakowskiej 34 (wybudowano trzykondygnacyjny budynek biurowo – usługowy wraz z hostelami). - Przebudowa budynku przy ul. Sułkowskiego dla Centrum Pomocy Rodzinie. • Aktywizacja osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy poprzez różnego rodzaju formy wsparcia realizowane we współpracy z samorządami i innymi instytucjami rynku pracy: • wspieranie osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP Częstochowa w powrocie na rynek pracy w ramach programu specjalnego pn." Nowe szanse - nowy start" poprzez: • zatrudnianie w ramach robót publicznych - 40 osób • zatrudnianie w ramach prac interwencyjnych - 21 osób • wypłata dodatków wyrównawczych - 61 osób. • aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia w ramach programu Regionalnego dla osób 50+ na rok 2018 poprzez: • zatrudnianie na robotach publicznych - 16 osób • zatrudnianie na pracach interwencyjnych - 6 osób • odbywanie stażu u pracodawcy – 10 osób. • Podjęcie działań w celu pozyskania nowej siedziby dla Częstochowskiego Centrum Świadczeń. • Telefon pomocowo-informacyjny dla osób uzależnionych i współuzależnionych	- zrealizowane - zrealizowane - zadanie stałe - zrealizowane

	(w 2018 roku odbyło się 169 konsultacji telefonicznych). • Realizacja programu psychologiczno - terapeutycznego dla osób stosujących przemoc w rodzinie (w roku 2018 zrealizowano II edycje programu, w którym ogólnie wzięło udział 10 uczestników). • Realizacja programu wspomagającego dla członków grup abstynenckich (w 2018 roku zrealizowano 3 spotkania, w których uczestniczyło 11 osób) • Działania realizowane w/g przyjętych programów, patrz opis str. 32	- zadanie stałe - zadanie stałe - zadanie stałe - zadanie stałe
C.4 Ochrona tożsamości i rozwój kultury lokalnej.	Projekt "Aleje - tu się dzieje": organizacja ok. 130 imprez, m.in.: spektakle teatralne, koncerty z wielu nurtów muzycznych, spotkania literackie, filmowe, ilustratorskie, fotograficzne, podróżnicze, historyczne, sportowe, akcje plastyczne, happeningi i różnego rodzaju wydarzenia z obszaru szeroko pojętej kultury. Przygotowanie miejskich obchodów z okazji 100 rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości.	- zadanie stałe - zrealizowane
C.5 Umocnienie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.	14. Poprawa bezpieczeństwa publicznego: zakup samochodów gaśniczo-ratowniczych dla OSP Gnaszyn i OSP Dźbów (pozyskano dofinansowanie UE), okres realizacji 2017 oraz 2018. 15. Zadania realizowane w ramach programu "Bezpieczna Częstochowa".	- zrealizowane - zadanie stałe
C.6 Kształtowanie kapitału społecznego poprzez rozwój różnych form aktywności obywatelskiej.	Realizacja uchwały o budżecie obywatelskim - promocja budżetu obywatelskiego, nabór wniosków, przeprowadzenie głosowania: przeprowadzono procedurę V edycji budżetu obywatelskiego. Konsultacje społeczne: promocja konsultacji, wdrożenie platformy konsultacyjnej on-line, spotkanie konsultacyjne, ankieta, opracowanie raportu. Działania Pełnomocniczki ds. Równych Szans: „Strefa empatii” – druga edycja; koordynacja obchodów częstochowskiego Roku Praw Kobiet; realizacja szkoleń i warsztatów. Działania służące promowaniu wartości rodziny: organizacja XI Częstochowskich Dni Rodziny, wspieranie przedsięwzięć promujących przepływy międzypokoleniowe umożliwiające wspólne spędzanie czasu wolnego. Współpraca z partnerami pozarządowymi: promocja 1%, organizacja Pikniku Pozarządowego, zorganizowanie Galii Ekonomii Społecznej wraz z wręczeniem nagród za działalność w ngo, organizacja Europejskiego Tygodnia Zrównoważonego Transportu.	- zadanie stałe - zadanie stałe - zadanie stałe - zadanie stałe - zadanie stałe
Obszar:	D. CENTRUM	

Cel strategiczny:	Podjęte działania:	Stopień realizacji:
D.1 Rozwój akademickiego ośrodka oddziałującego na rozwój regionu.	Realizacja programu "Akademicka Częstochowa": dotacje dla uczelni wyższych, konkurs na najlepszą pracę inżynierską, licencjacką, magisterską, doktorską.	- zadanie stałe
D.2 Tworzenie w partnerstwie uczelni i przedsiębiorstw rynkowych centrów badawczo-rozwojowych i form transferu technologii o znaczeniu ponadregionalnym.	Centrum Transferu Technologii Politechniki Częstochowskiej - zwiększenie efektywności współpracy między nauką a biznesem. Centrum Transferu Technologii ARR - sektor energetyczny. Wsparcie ogólnopolskich/międzynarodowych imprez naukowo – biznesowych organizowanych przez firmy ściśle współpracujące z uczelniami wyższymi – PLASTINVENT 2018 (Plastigo). Pomoc w tworzeniu nowych kierunków studiów będących odpowiedzią na zapotrzebowanie rynku pracy: Inżynieria szkła i ceramiki (Guardian, Stolze) Księgowość w centrach usług wspólnych (ZF)	- zadania stałe
D.3 Kreowanie wysokiej jakości oferty kulturalnej.	Remont budynku Teatru im. Adama Mickiewicza - wykonanie windy.	- w trakcie
D.4 Wypełnienie historycznej misji Miasta z Jasną Górą, poprzez rozwój i poprawę jakości usług kierowanych wobec pielgrzymów i turystów.	- Rewitalizacja Parku Wypoczynkowego "Lisowiec" - Kampania promująca nowe logo miejskie: wyprodukowano gadzety promocyjne z nowym logo: reklamówki foliowe, folder pocztówkowy, kalendarz, gra memo, smycze, pierniki, bombki świąteczne, opaski odbłaskowe. Instytucje i organizacje pozarządowe dotowane z budżetu miejskiego w swoich materiałach informacyjno-promocyjnych upowszechniają logo „Częstochowa”. - Budowa kompleksu rekreacyjno - sportowego - Park Wodny: rozbudowa istniejącej Pływalni Letniej o budynek z basenami krytymi wraz z przebudową istniejących dróg oraz budową parkingów. - Strefa Kibica na Placu Biegańskiego	- w trakcie - zrealizowane - w trakcie - zrealizowane
D.5 Tworzenie zintegrowanego systemu komunikacji zbiorowej obsługującej mieszkańców subregionu.	Budowa węzłów przesiadkowych na terenie miasta Częstochowy (koszt ok. 69 mln zł) Budowa Systemu Dynamicznej Informacji Pasażerskiej w ramach Budowy centrów przesiadkowych.	- w trakcie - w trakcie
D.6 Rozwijanie współpracy z samorządami subregionu w zakresie planowania przestrzennego, ochrony środowiska, realizacji Regionalnych Inwestycji Terytorialnych oraz promocji turystycznej.	Realizacja zadań wynikających z Porozumienia w sprawie przyjęcia Strategii Regionalnych Inwestycji Terytorialnych. Cykliczne spotkania Klubu Wójtów, Burmistrzów, Prezydentów i Starostów Ziemi Częstochowskiej.	- zadanie stałe - zadanie stałe

Stopniowe wdrażanie Strategii docelowo nie tylko zmienia system zarządzania i ewaluacji rozwoju Miasta, ale także służy uporządkowaniu sfery sektorowego programowania działań. W istniejącej rzeczywistości jednostka samorządu terytorialnego ma ograniczoną autonomię w kreowaniu własnej polityki prorozwojowej. Możliwości pozyskania wsparcia zewnętrznego wymagają wpisania się własnymi programami, działaniami lub projektami w sfery uznawane za priorytetowe w porozumieniu Polski z Unią Europejską, a także w ramy powstających centralnie strategii i programów rozwojowych. Częstochowska Strategia Rozwoju Miasta była przygotowana w sposób uwzględniający zgodność z krajową Strategią Odpowiedzialnego Rozwoju; trwają jeszcze prace nad nową Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego, przedstawiony do konsultacji społecznych projekt nie jest sprzeczny z przyjętą w naszym mieście Strategią. System centralnego programowania rozwoju kraju oraz zmieniające się priorytety polityki wspólnotowej wymagają w wielu, szczegółowych działaniach, dysponowania dokumentem programowym uzasadniającym wnioskowanie o pomoc zewnętrzną. Są także sfery działań sektorowych, zwłaszcza w zakresie pomocy społecznej i ochrony środowiska, gdzie przepisy prawne wymagają odrębnego programowania strategicznego na poziomie Miasta. Z powyższego wynika długi katalog dokumentów strategicznych i programowych przyjmowanych uchwałami Rady Miasta lub wprowadzanych Zarządzeniami Prezydenta Miasta.:

Strategie i programy społeczne:

- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych miasta Częstochowy na lata 2014-2020; uchwała Nr 901/L/2014 Rady Miasta Częstochowy z dnia 24.03.2014 r.
- Program działań na rzecz osób z niepełnosprawnością 2014-2020. Uchwała Nr 920/LI/2014 Rady Miasta Częstochowy z dnia 10.04.2014 r.
- Wieloletni program współpracy miasta Częstochowy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na lata 2017-2020. Uchwała Nr 415.XXX.2016 Rady Miasta Częstochowy z dnia 27.10.2016 r.
- Program działań na rzecz seniorów na lata 2014-2020 „Częstochowa seniorom”. Uchwała Nr 965/LIII/2014 Rady Miasta Częstochowy z dnia 26.06.2014 r.
- Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Mieście Częstochowa na lata 2014-2020 Uchwała Nr 902.L.2014 Rady Miasta Częstochowy z dnia 24.03.2014 r. zmieniona Uchwałą Nr 128.XIII.2015 Rady Miasta Częstochowy z dnia 2.07.2015 r.
- Program osłony na rzecz osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością na terenie Miasta Częstochowy w latach 2014-2020. Uchwała Nr 850/XLVIII/2014 Rady Miasta Częstochowy z dnia 16.01.2014 r.
- Program profilaktyki i wychodzenia z bezdomności dla miasta Częstochowy na lata 2016-2020. Uchwała Nr 358 XXVIII.2016 Rady Miasta Częstochowy z dnia 25.08.2016 r.
- Miejski program zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego na lata 2016-2020 pod nazwą „Bezpieczna Częstochowa”. Uchwała Nr 359.XXVIII.2016 Rady Miasta Częstochowy z dnia 25.08.2016 r.
- Program na rzecz dzieci i młodzieży „Profilaktyka poprzez sport” na lata 2016-2020. Uchwała Nr 256.XXII.2016 Rady Miasta Częstochowy z dnia 03.03.2016 r.
- Program Rewitalizacji na lata 2017-2023. Uchwała Nr 548.XL.2017 Rady Miasta Częstochowy z dnia 24.04.2017 r.
- Program osłony „Posiłek w szkole i domu” na lata 2019-2023. Uchwała Nr 41.IV.2018 Rady Miasta Częstochowy z dnia 20.12.2018 r.
- Program wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej. Uchwała Nr 756.L.2018 Rady Miasta Częstochowy z dnia 20.02.2018 r.
- Program stypendialny Spełnione Marzenie. Zarządzenie Nr 1292.2016 Prezydenta Miasta Częstochowy z dnia 13.10.2016 r.
- Program edukacyjny „Bezpieczne Życie”. Zarządzenie Nr 1290.2016 Prezydenta Miasta Częstochowy z dnia 13.10.2016 r.

Dodatkowo obowiązują programy roczne: Miejski program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych Miasta Częstochowy na rok 2019 (Uchwała Nr 16.II.2018 Rady Miasta Częstochowy z dnia 29 listopada 2018 r.) oraz Roczny program współpracy Miasta Częstochowy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2019 rok (Uchwała Nr 17.II.2018 Rady Miasta Częstochowy z dnia 29 listopada 2018 r.).

Realizacja strategii i programów pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej i przyczynia się do poprawy warunków życia mieszkańców miasta, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, lepszemu rozpoznawaniu zagrożeń społecznych, podnoszenia skuteczności podejmowanych działań profilaktycznych oraz minimalizowania negatywnych skutków występujących problemów społecznych. Wdrażanie dokumentów jest monitorowane przez podmioty odpowiedzialne za ich realizację oraz partnerów biorących udział w ich realizacji, w tym sektor pozarządowy. Proces ten umożliwia ocenę skuteczności polityki społecznej prowadzonej w mieście i stanowi, w razie konieczności, podstawę do jej zmiany, tak by stała się bardziej racjonalna i wychodziła naprzeciw aktualnym potrzebom mieszkańców.

Wiele działań - podejmowanych w minionym roku w ramach powyższych programów – wraz z ich efektami społeczno – gospodarczymi opisano bardzo szczegółowo we wcześniejszych punktach niniejszego Raportu.

Niemniej jednak – zważywszy na ich ogromne znaczenie – zarówno społeczne, jak i gospodarcze , a także bardzo pozytywny odbiór przez mieszkanki i mieszkańców naszego miasta - warto w tym miejscu wypunktować w sposób bardzo syntetyczny najważniejsze z nich, podejmowane w 2018 roku w ramach strategii i programów społecznych. Są to:

- realizacja Programu „Młodość bez uzależnień”;
- przeprowadzenie dwóch edycji rekomendowanego przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Programu Profilaktyczno-Wychowawczego „Epsilon” dla 86 oddziałów klas VII szkoły podstawowej (w I semestrze) oraz dla 113 oddziałów klas I szkół ponadpodstawowych (w II semestrze); łącznie objęto nim ok. 5100 dzieci i młodzieży;
- dofinansowanie działalności 17 Młodzieżowych Akademii Życia działających przy szkołach podstawowych w zakresie wzbogacania oferty pozaszkolnych zajęć sportowych i rekreacyjnych oraz różnorodnych działań propagujących aktywne formy spędzania wolnego czasu wśród dzieci i młodzieży; działalnością objęto ok. 6.680 dzieci i młodzieży;
- realizacja Miejskiej Gry Profilaktycznej w dn. 23 sierpnia 2018 r. na terenie Ośrodka Wypoczynkowo-Rehabilitacyjnego Towarzystwa Przyjaciół Dzieci przy ul. Kühna 48a w Olsztynie koło Częstochowy oraz w dn. 28 sierpnia 2018 r. w Szkole Podstawowej Nr 8 przy ul. Szczytowej 28/30, w której wzięło udział łącznie ok. 150 dzieci – podopiecznych częstochowskich placówek wsparcia dziennego;
- zorganizowanie Częstochowskich Dni Profilaktyki (18.06.2018 r.) – w pikniku profilaktycznym wzięło udział ok. 200 uczniów i uczennic reprezentujących 14 szkół podstawowych, w których funkcjonują Młodzieżowe Akademie Życia;
- realizacja warsztatów profilaktycznych pn. „Profilaktycznie – Bezpiecznie – Świątecznie” w ramach Częstochowskich Dni Profilaktyki (06.12.2018 r.) – w warsztatach wzięło udział ok. 150 uczniów i uczennic szkół podstawowych;
- warsztaty „Szkoła umiejętności wychowawczych dla rodziców – warsztaty z zakresu profilaktyki uzależnień” (10 i 12.12.2018 r.); w warsztatach wzięło udział odpowiednio 12 i 15 rodziców dzieci i młodzieży z placówek wsparcia dziennego;
- przeprowadzenie szkolenia dla sprzedawców napojów alkoholowych dot. zasad odpowiedzialnej sprzedaży i podawania napojów alkoholowych (17.04.2018 r.); udział wzięło 50 osób;
- konferencja podsumowująca kampanię edukacyjno-interwencyjną promującą odpowiedzialną sprzedaż napojów alkoholowych; udział wzięli uczniowie z częstochowskich szkół średnich wraz z opiekunami, przedstawiciele Policji, Straży Miejskiej, Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów

Alkoholowych, samorządu studenckiego Politechniki Częstochowskiej i Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza, managerowie placówek handlowych sprzedających napoje alkoholowe;

- przystąpienie do Częstochowskiej Koalicji na Rzecz Odpowiedzialnej Sprzedaży Alkoholu dwóch nowych Partnerów – samorządów studenckich częstochowskich uczelni: Politechniki Częstochowskiej i Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza; szkolenie dla sprzedawców i managerów placówek handlowych oraz stacji paliw dot. zasad odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń, klubów abstynenckich, punktów konsultacyjnych oraz osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych – 45 podmiotom powierzono w ramach otwartych konkursów ofert realizację 52 zadań publicznych Miasta Częstochowy z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym;
- przyjmowanie i realizowanie wniosków o zastosowanie leczenia odwykowego względem osób podejrzanych o uzależnienie od alkoholu – rozpatrzono 231 wnioski względem 56 kobiet i 175 mężczyzn, skierowano wnioski 205 osób do biegłych sądowych (psychiatry i psychologa), przekazano akta 192 osób do Sądu Rejonowego w Częstochowie celem wszczęcia postępowania w sprawie zobowiązania do poddania się leczeniu odwykowemu; dzięki prowadzonym rozmowom motywuującym 47 osób podjęło dobrowolną terapię;
- zorganizowanie wypoczynku letniego z programem profilaktyki uzależnień od środków psychoaktywnych oraz elementami profilaktyki zdrowotnej i ekologicznej dla 170 dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych patologiami społecznymi;
- realizacja V edycji Projektu Informacyjno-Promocyjnego „Młodzi-Kreatywni” w ramach Programu Wspierania Przedsiębiorczości i Tworzenia Nowych Miejsc Pracy w Częstochowie na lata 2013-2018; w ramach projektu współpracowano z 19 partnerami biznesowymi i administracyjnymi, a udział w nim wzięły 44 częstochowskie szkoły; celem projektu było rozwijanie kreatywności i przedsiębiorczości młodzieży
- opracowanie założeń nowego projektu z zakresu profilaktyki rynku pracy „Ciekawi świata. Ciekawi przyszłości (realizacja projektu zaplanowana jest na 2019 rok);
- realizacja projektu pn. „Z nową pracą w lepszą przyszłość” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego; w 2018 roku w ramach projektu zatrudnienie znalazły 52 osoby, a 10 osób podniosło swoje kwalifikacje
- udzielanie pomocy i wsparcia systemowego osobom bezdomnym;
- stosowanie zrównoważonych zamówień publicznych, w efekcie czego zatrudniono 59 osób bezrobotnych;
- wspieranie działań w ramach partnerstwa Porozumienie „Częstochowa – mówimy NIE uzależnieniom i przemocy” we współpracy z Częstochowskim Towarzystwem Profilaktyki Społecznej, których celem była promocja podejmowanych działań o charakterze profilaktycznym, terapeutycznym, korekcyjno-edukacyjnym oraz wymiana doświadczeń i zacieśnianie współpracy między członkami partnerstwa; celem Porozumienia jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i zwiększenie ochrony osób dotkniętych przemocą oraz przeciwdziałanie uzależnieniom; do partnerstwa przystąpiły działające na terenie miasta 23 instytucje i organizacje pozarządowe; liderem Porozumienia jest Gmina Miasto Częstochowa i swoje działania realizuje przy pomocy Częstochowskiego Centrum Interwencji Kryzysowej; w ramach Porozumienia Aktywności Lokalnej „Częstochowa – mówimy NIE uzależnieniom i przemocy” w 2018 r. podejmowane były działania integracyjne, spotkania w ramach „dobrych praktyk” mających na celu promocję podejmowanych działań o charakterze: profilaktycznym, opiekuńczo-wychowawczym, psychoedukacyjnym, terapeutycznym, socjoterapeutycznym, korekcyjno-edukacyjnym, wymianę doświadczeń oraz zacieśnianie współpracy pomiędzy podmiotami;
- w ramach podpisanej umowy z Częstochowskim Towarzystwem Profilaktyki na zadanie pn. „Prowadzenie Częstochowskiego Centrum Interwencji Kryzysowej” realizowano zadanie poprzez prowadzenie: interwencji kryzysowej, telefonicznej, ambulatoryjnej i środowiskowej, Poradni Rodzinnej, obsługi Telefonu Niebieska Lina, Częstochowskiego Telefonu Zaufania oraz Punktu Informacyjnego; w 2018 roku z pomocy Centrum skorzystało 447 osób, udzielono również pomocy w postaci: schronienia (dla 45 osób), poradnictwa psychologicznego (dla 66 osób), prawnego (dla 52 osób), terapii małżeńskiej i rodzinnej (dla 18 osób), udziału w grupie wsparcia

(dla 12 osób), telefonu Niebieska Linia (dla 198 osób, 287 rozmów);

- realizacja zadania „Nieodpłatne pomoc prawna”, które obejmuje działania dostosowane do indywidualnej sytuacji osoby uprawnionej, zmierzające do podniesienia świadomości tej osoby o przysługujących jej uprawnieniach lub spoczywających na niej obowiązkach oraz wsparcia w samodzielnym rozwiązywaniu problemu, w tym, w razie potrzeby, sporządzenie wspólnie z osobą uprawnioną planu działania i pomoc w jego realizacji; nieodpłatne poradnictwo obywatelskie obejmuje w szczególności porady dla osób zadłużonych i porady z zakresu spraw mieszkaniowych oraz zabezpieczenia społecznego; w roku 2018 z nieodpłatnej pomocy prawnej korzystały m.in. osoby starsze po ukończeniu 65 lat, młodzież do 26 roku życia, osoby posiadające Kartę Dużej Rodziny, kobiety w ciąży, osoby, którym w okresie roku poprzedzającego zostało przyznane świadczenie z pomocy społecznej na podstawie ustawy o pomocy społecznej, kombatancki i weteranie;
- utworzenie mieszkań chronionych przeznaczonych dla osób bezdomnych, usamodzielnionych wychowanków pieczy zastępczej i samotnych matek z dziećmi;
- realizacja projektu „Aktywni niepełnosprawni w Częstochowie”, w ramach którego prowadzone były dwa mieszkania wspomagane/treningowe – przeznaczone dla osób z niepełnosprawnością w stopniu umiarkowanym lub znacznym;
- utworzenie i wyposażenie, we współpracy z organizacją pozarządową, Domu Samotnej Matki;
- utworzenie, we współpracy z organizacją pozarządową, ośrodka wsparcia z miejscami całodobowego okresowego pobytu, zapewniającego wsparcie osobom starszym, z niepełnosprawnością, po zakończonym leczeniu szpitalnym, oczekującym na umieszczenie w domu pomocy społecznej;
- utworzenie Biura Obsługi Seniora;
- uruchomienie nowego, łatwego do zapamiętania numeru informacyjnego 34 370 71 11, pod którym seniorzy, w godzinach pracy UM, mogą uzyskać wszystkie informacje w zakresie realizowanych na ich rzecz działań, zarówno przez Urząd Miasta Częstochowy, jak i inne jednostki miejskie;
- uruchomienie aplikacji alarmowej na smartfony „Czuj się bezpiecznie”; korzystający z niej senior, w przypadku niebezpieczeństwa, w sytuacji zagrożenia lub jakiegoś nagłego wypadku przytrzymuje przycisk alarmowy na wyświetlaczu i automatycznie powiadamia o tym, że dzieje się coś złego, wybraną sieć pomocową (sąsiad, przyjaciel, syn, córka, wnuk, opiekun medyczny, lekarz rodzinny);
- zorganizowanie Przeglądu Chórów uniwersytetów trzeciego wieku województwa śląskiego;
- wspieranie (dofinansowanie) inicjatywy na rzecz seniorów, w tym Dziennych Domów Senior+, Częstochowskiego Centrum Aktywności Seniorów, klubów seniora, imprez integracyjnych;
- realizacja projektu „Częstochowa silna dzielnicami”, w ramach którego utworzono 13 Dzielnicowych Ośrodków Społeczności Lokalnych, które działają w 13 dzielnicach dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- realizacja procedury V edycji budżetu obywatelskiego;
- przeprowadzenie konsultacji społecznych;
- prowadzenie działań, których celem jest propagowanie równości w społeczeństwie.

Programy gospodarcze, w ramach których podejmowano w 2018r. różnorodne działania wynikające ze Strategii Rozwoju Miasta to:

Plan zrównoważonego rozwoju transportu zbiorowego dla miasta Częstochowy. Uchwała Nr 238.XX.2015 Rady Miasta Częstochowy z dnia 30.12.2015 r.; zmiana i kontynuacja - Uchwała Nr 545.XL.2017 Rady Miasta Częstochowy z dnia 24.04.2017 r.

Plan zrównoważonej mobilności miejskiej dla miasta Częstochowy. Uchwała Nr 510.XXXVI.2017 Rady Miasta Częstochowy z dnia 23.02.2017 r. oraz Nr 546.XL.2017 z dnia 24.04. 2017 r.

Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Porozumienie z samorządami Subregionu Północnego. Uchwała Nr 597.XLIV.2017 Rady Miasta Częstochowy z dnia 07.09.2017 r.

Program Ochrony Środowiska dla miasta Częstochowy na lata 2018-2021. Uchwała Nr 20.III.2018 Rady Miasta Częstochowy z dnia 6.12.2018 r.

Program Ochrony Środowiska przed hałasem na lata 2018-2023. Uchwała Nr 21.III.2018 Rady Miasta Częstochowy z dnia 6.12.2018 r.

Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną, paliwa gazowe dla miasta Częstochowy – aktualizacja 2018 r. Uchwała Nr 22.III.2018 Rady Miasta Częstochowy z dnia 6.12.2018 r.

Realizując strategiczne cele wytyczone w tych programach podejmowano między innymi działania:

- zainstalowano kolektory słoneczne na budynkach ul. Legionów 19/21 (Bursa Miejska), Aleja Niepodległości 20/22 (Pływalnia kryta MOSiR) oraz ul. Krakowska 34 (Centrum Aktywności Obywatelskiej).
  - Wykonano aktualizację strategicznego dokumentu „Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla miasta Częstochowy”, który został przyjęty Uchwałą Nr 22.III.2018 Rady Miasta Częstochowy z dnia 6 grudnia 2018 r. Dokument zawiera zapisy dotyczące poprawy efektywności energetycznej w obszarze użytkowania paliw i energii.
  - Wykonano aktualizację Lokalnego planu dotyczącego efektywności energetycznej dla Miasta Częstochowy (CEEAP), zawierającego diagnozę stanu wyjściowego w zakresie sytuacji energetycznej miasta i programu poprawy efektywności energetycznej w obiektach oświatowych oraz w obiektach użyteczności publicznej miasta Częstochowy.
  - W ramach cyklicznych Miejskich Dni Inteligentnej Energii zorganizowano w dniu 28 września na Placu Biegańskiego festyn dla mieszkańców pod hasłem „Energetyczna Częstochowa zaprasza mieszkańców do wspólnej zabawy”. Podczas festynu rozstrzygnięto konkurs ekologiczny pt. „Dzieci i młodzież dla środowiska”.
  - Przebudowa budynku przy ul. Sułkowskiego 9 w Częstochowie dla Centrum Pomocy Rodzinie
  - Budowa budynku biurowo-usługowego wraz z hostelem dla potrzeb Centrum Aktywności Obywatelskiej dzielnic Centrum (Śródmieście) i Stare Miasto ul. Krakowska 34
  - Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej w Częstochowie – etap I i II
  - Termomodernizacja Pływalni Krytej przy Alei Niepodległości 20/22 w Częstochowie
  - W pasach zieleni ulicznej, w parkach i na zieleńcach zaplanowano i nadzorowano sadzenie łącznie 809 szt. drzew i 6715 szt. krzewów ozdobnych, w tym 292 szt. w ramach zobowiązań wynikających z wydanych przez Marszałka Województwa Śląskiego decyzji administracyjnych, nałożonych na Gminę Miasto Częstochowa jako rekompensatę za usunięte z terenu miasta drzewa i krzewy.
  - W centrum miasta na kwietnikach stałych, donicach, pojemnikach wiszących oraz w konstrukcjach kwietnikowych posadzono ogółem 17 527 szt. kwiatów jednorocznych, w tym w ramach nasadzeń wiosennych 6 632 szt. oraz letnich 10 895 szt. Rośliny jednoroczne pojawiły w następujących miejscach: na Placu Daszyńskiego i Biegańskiego, na placu przy ul. Waszyngtona 5 i przy ul. Waszyngtona, na Placu Rady Europy, przy Urzędzie Stanu Cywilnego, w Al. Sienkiewicza przy Pomniku Ks. J. Popiełuszki, na Starym Rynku oraz rozmieszczone w donicach i pojemnikach wiszących przy ul. 3 Maja, ul. Mirowskiej, ul. Piłsudskiego (placyk z zegarem), ul. Kiedrzyńskiej (przy CH Promenada).
- Koszt obsadzenia kwiatami jednorocznymi w sezonie 2018 r. wyniósł łącznie 259 009,43 zł.
- Na powierzchni 5 500 m² założono łąki kwiatowe w następujących lokalizacjach: w Parku Staszica, w Parku 3 Maja, w Parku 1000-lecia, na Promenadzie (na terenie przy Lesie Aniołowskim), na terenie zielonym przy ul. Sojczyńskiego-Warszycy, przy ul. Bohaterów Katynia na terenie zielonym w okolicach „psiego parku” oraz w parku przy ul. Zbyszka. Wartość prac wyniosła 59 616,00 zł.

Realizacja Strategii Rozwoju Miasta do roku 2030+ jest realizowana również przez Program operacyjny Przyjazna Częstochowa, który zawiera w swojej części Zieloną Częstochowę.

- zaprojektowano i wybudowano pięć miejsc wypoczynkowych, wyposażonych w elementy małej architektury m.in. w ławki, kosze, stojaki rowerowe i zieleń towarzyszącą na terenach zieleni miejskiej, w tym:
  - zieloną strefę wypoczynku na Placu Biegańskiego,
  - aneks wypoczynkowy przy ul. Bardowskiego 33,
  - aneks wypoczynkowy przy ul. Stromej 23,
  - aneks wypoczynkowy przy ul. Bohaterów Katynia 48,
  - aneks wypoczynkowy przy ul. Sojczyńskiego-Warszyca.
- W ramach Programu Zielone Miasto wykonano aneksy wypoczynkowe. Koszty ich realizacji to:
  - ul. Bardowskiego 33 – 24 999,00 zł,
  - ul. Stroma 23 – 41 247,83 zł,
  - ul. Bohaterów Katynia 48 – 54 203,64 zł,
  - ul. Sojczyńskiego-Warszyca – 39 661,78 zł,
  - Plac Biegańskiego – 198 498,23 zł.
- Ponadto zlecono opracowanie dokumentacji projektowo-kosztorysowych dla:
  - zagospodarowania zieleńca przy skrzyżowaniu ul. Bohaterów Katynia i Al. Wojska Polskiego w Częstochowie na cele związane z rekreacją i wypoczynkiem,
  - budowy oświetlenia zieleńca przy skrzyżowaniu ul. Bohaterów Katynia i Al. Wojska Polskiego w Częstochowie,
  - aneksu wypoczynkowego przy ul. Kontkiewicza 4 w Częstochowie.
- opracowano dokumentację projektową na rewitalizację i zagospodarowanie Promenady Śródmiejskiej, która w 2018 r. została rozpoczęta jako inwestycja wieloletnia
- Zakupiono i ustawiono elementy małej architektury, w tym:
  - 2 leżaki miejskie na zieleńcu przy ul. Pustej- Iglastej,
  - 2 sztuk donic z betonu architektonicznego przy ul. Waszyngtona,
  - 3 kosze recyklingowe przy zielonej strefie wypoczynkowej na Placu Biegańskiego.
- Doposażono w nowe urządzenia 3 place zabaw: w parku na Parkitce, przy al. Niepodległości 24 i przy ul. Drzymały 6, ogólnie zamontowano: 3 zestawy huśtawek, 2 zestawy sprawnościowe i 1 zjeżdżalnię z tunelem. Pod urządzeniami wykonana została nawierzchnia bezpieczna z mat ażurowych i płyt elastycznych.
- W celu ograniczenia niskiej emisji zanieczyszczeń w 2018 r. z budżetu miasta Częstochowy udzielono dotacji:
  - na zadanie polegające na modernizacji systemów grzewczych w budynkach i lokalach mieszkalnych na terenie miasta Częstochowy realizowanych przez osoby fizyczne. Przyjęto 399 wniosków. 194 osoby zostały zakwalifikowane do przyznania dotacji. 19 osób zrezygnowało z podpisania umowy. W związku z czym podpisano 175 umów na maksymalną kwotę 1 117 000,00 zł. Rzeczywista kwota wypłacona mieszkańcom wyniosła 752 055,53 zł. Różnica między maksymalną kwotą na jaką zostały podpisane umowy, a kwotą wypłaconą wynikała z następujących przyczyn: 27 osób nie dokonało rozliczenia bądź dokumenty rozliczeniowe nie spełniały wymogów formalnych, Większość złożonych faktur VAT na zakup źródła ciepła nie pozwalała na wypłacenie maksymalnej kwoty zawartej w umowie (zgodnie z przedstawionymi fakturami maksymalna

kwota dofinansowania wynikająca ze stawki procentowej stanowiła kwotę niższą niż maksymalna kwota dotacji w umowie),

- na montaż kolektorów słonecznych wspomagających system grzewczy lub służących do wytwarzania ciepłej wody użytkowej w budynkach i lokalach mieszkalnych na terenie miasta Częstochowy realizowanych przez osoby fizyczne złożono 24 wnioski. Podpisano 10 umów na kwotę 50 000,00 zł z osobami, których wnioski spełniały zasady określone w regulaminie. Jedna osoba nie dokonała rozliczenia. Rzeczywista kwota wypłacona mieszkańcom wyniosła 44 882,62 zł.
- Upowszechnienie systemów segregacji i recyklingu odpadów „u źródła” -
Spośród wielu podejmowanych działań edukacyjnych należy w szczególności wymienić:
- XI edycja konkursu „Czysta Częstochowa”. Konkurs „Czysta Częstochowa” pod honorowym patronatem Prezydenta Miasta Częstochowy adresowany był do szkół i przedszkoli, dzieci w wieku przedszkolnym, uczniów szkół podstawowych i gimnazjów pod kierunkiem opiekunów - nauczycieli – wychowawców z terenu miasta Częstochowy i Gminy Poczesna. W konkursie brało udział 38 placówek oświatowych (w tym: 15 szkół podstawowych i 23 przedszkola), łącznie 7 273 uczestników, którzy zebrali 353 182 szt. zużytych baterii o łącznej wadze 5 040 kg i 17 968 szt. zużytego sprzętu elektronicznego o wadze 46 240 kg. Łączna waga 51 280 kg.
Najważniejsze zadania zrealizowane w ramach projektu:
    - warsztaty dla dzieci i młodzieży,
    - stworzenie folderu informacyjnego na potrzeby warsztatów edukacyjnych,
    - przeprowadzenie 3 konkursów dla dzieci i młodzieży,
    - zakup gadżetów promujących selektywną zbiórkę odpadów,
    - zorganizowanie spektakli dla dzieci o tematyce związanej z selektywną zbiórką odpadów,
    - zorganizowanie seminarium dla dorosłych o tematyce związanej z selektywną zbiórką odpadów (wraz z nagrodami),
    - wyprodukowanie i emisja w autobusach i tramwajach spotu o tematyce związanej z selektywną zbiórką odpadów,
    - stworzenie i kolportaż
- Wspieranie dotacjami robót związanych z usuwaniem i utylizowaniem materiałów zawierających azbest. Przyjęto 13 wniosków. Podpisano 8 umów na kwotę 28 000,00 zł z osobami, których wnioski spełniały zasady określone w regulaminie. Cztery osoby nie dokonały rozliczenia.
W związku z powyższym w 2018 r. w ramach likwidacji wyrobów budowlanych zawierających azbest na terenie miasta Częstochowy zostało zlikwidowane przez właścicieli nieruchomości 6,97 tony tych wyrobów. Na usuwanie wyrobów budowlanych zawierających azbest z budynków mieszkalnych, garażowych i gospodarczych realizowanych przez osoby fizyczne przyznano dofinansowanie z budżetu miasta Częstochowy czterem osobom w kwocie 6 216,91 zł.

Programy Operacyjne, Polityki Społeczne

Gmina Miasto Częstochowa realizuje projekt pn.: „Budowa infrastruktury służącej do produkcji energii ze źródeł odnawialnych na terenie Gminy Miasto Częstochowa”, współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020. Otrzymane dofinansowanie będzie przeznaczone na zaprojektowanie i wybudowanie instalacji odnawialnych źródeł energii (OZE), na rzecz mieszkańców Częstochowy.

Celem projektu jest zwiększenie na obszarze Miasta Częstochowy produkcji energii elektrycznej lub energii cieplnej ze źródeł odnawialnych wytwarzanej z wykorzystaniem promieniowania słonecznego (przetwarzanego na ciepło lub energię elektryczną), oraz zasobów geotermalnych. Budowa instalacji na nieruchomościach udostępnionych przez mieszkańców przyczyni się do zmniejszenia emisji gazów.

Instalacje OZE w ilości 168 szt. będą zlokalizowane na nieruchomościach osób fizycznych, w tym:

- 124 instalacje fotowoltaiczne,
- 34 instalacje kolektorów słonecznych,
- 10 instalacji pomp ciepła.

Przewidywane koszty projektu wynoszą brutto około 4 200 000,00 zł, netto wartość kwalifikowana około 3 400 000,00 zł, zgodnie z wnioskiem o dofinansowanie w ramach RPO Województwa

Śląskiego na lata 2014-2020. Termin zakończenia budowy wszystkich instalacji jest określony na dzień 30.12.2019 r. Instalacje przez 5 lat od daty trwałości projektu będą własnością Gminy Miasto Częstochowa i będą używane właścicielom poszczególnych nieruchomości. Po tym okresie nieodpłatnie przejdą na własność mieszkańców.

Realizacja projektu przyczyni się w dużym stopniu do ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza.

Rezultaty zakładane:

- produkcja energii elektrycznej z instalacji fotowoltaicznych 512 Mwh/rok,
- produkcja energii cieplnej z instalacji solarnych i pomp ciepła 130 Mwh/rok.

Przewidywany efekt ekologiczny:

- stopień redukcji pyłu PM10 - 2,5 tony/rok,
- spadek emisji gazów cieplarnianych, przede wszystkim CO₂ - 525 ton/rok.

Niezależnie od tego w roku 2018 opracowano następujące dokumenty:

- Program Ochrony Środowiska przed hałasem dla miasta Częstochowy na lata 2018 – 2023 przyjęty uchwałą nr 21.III.2018 Rady Miasta Częstochowy z dnia 6 grudnia 2018 r
Konieczność sporządzenia Programu Ochrony Środowiska przed hałasem dla miasta Częstochowy wynika z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo Ochrony Środowiska
- Program Ochrony Środowiska dla Miasta Częstochowy na lata 2018-2021 z perspektywą do roku 2025” przyjęty uchwałą Rady Miasta Częstochowy z dnia 6 grudnia 2018 r.
Głównym celem opracowania ww. Programu jest dążenie do poprawy stanu środowiska na terenie miasta, ograniczenie negatywnego wpływu zanieczyszczeń na środowisko, ochrona i rozwój walorów środowiska, a także racjonalne gospodarowanie jego zasobami.
- „Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Częstochowy za lata 2013-2017”
- „Plan adaptacji do zmian klimatu miasta Częstochowy do roku 2030”. Plan adaptacji ma na celu przystosowanie Miasta do zmian klimatu, zmniejszenie jego podatności na zjawiska ekstremalne oraz zwiększenie potencjału do radzenia sobie ze skutkami tych zjawisk i ich pochodnych. Posiadanie takiego dokumentu może ułatwić Miastu pozyskanie środków zewnętrznych na realizację inwestycji związanych z adaptacją do zmian klimatu.
- W roku 2018 utrzymywano sieć pomiarową składającą się z 25 sensorów do pomiaru (w czasie rzeczywistym) pyłu PM10 i PM2,5, temperatury, ciśnienia i wilgotności powietrza. Uzyskane dane są prezentowane w ogólnie dostępnej aplikacji firmy Airly umożliwiającej zbieranie i interpretowanie danych (www.airly.eu).
- w dzielnicy Stradom, przeprowadzono pilotażowe badania zarówno przy użyciu samochodu elektrycznego Eko Patrol GIG jak i bezzałogowym zdalnie sterowanym śmigłowcu wielowirnikowym. Łącznie przebadano ciąg zabudowy na długości ok. 7 km. Stwierdzenie niektórych, charakterystycznych wskaźników zanieczyszczeń w strugach dymu z emitora świadczy o:
  - spalaniu odpadów w postaci PCV, wykładzin, butelek, foli (chlorowodór),
  - spalaniu odpadów w postaci sklejek, mebli, płyt wiórowych (formaldehyd).

Podczas pomiarów w terenie, w stałej współpracy była jednostka Straży Miejskiej. W przypadku zlokalizowania miejsc nadmiernej emisji pyłu lub podejrzenia spalania odpadów Strażnicy mogli wejść na odpowiednią posesję oraz dokonać bezpośredniej kontroli.

Realizacja Programów strategicznych z zakresu polityki społecznej

Działania Miasta w obszarze polityki społecznej koncentrowały się w roku 2018 na realizacji następujących strategii i programów z zakresu polityki społecznej:

- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych miasta Częstochowy na lata 2014-2020; uchwała Nr 901/L/2014 Rady Miasta Częstochowy z dnia 24.03.2014 r.
- Program działań na rzecz osób z niepełnosprawnością 2014-2020. Uchwała Nr 920/LI/2014 Rady Miasta Częstochowy z dnia 10.04.2014 r.
- Wieloletni program współpracy miasta Częstochowy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności

- pożytku publicznego i o wolontariacie na lata 2017-2020. Uchwała Nr 415.XXX.2016 Rady Miasta Częstochowy z dnia 27.10.2016 r.
- Program działań na rzecz seniorów na lata 2014-2020 „Częstochowa seniorom”. Uchwała Nr 965/LIII/2014 Rady Miasta Częstochowy z dnia 26.06.2014 r.
  - Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Mieście Częstochowa na lata 2014-2020 Uchwała Nr 902.L.2014 Rady Miasta Częstochowy z dnia 24.03.2014 r. zmieniona Uchwałą Nr 128.XIII.2015 Rady Miasta Częstochowy z dnia 2.07.2015 r.
  - Program osłonowy na rzecz osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością na terenie Miasta Częstochowy w latach 2014-2020. Uchwała Nr 850/XLVIII/2014 Rady Miasta Częstochowy
  - Program profilaktyki i wychodzenia z bezdomności dla miasta Częstochowy na lata 2016-2020. Uchwała Nr 358 XXVIII.2016 Rady Miasta Częstochowy z dnia 25.08.2016 r.
  - Miejski program zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego na lata 2016-2020 pod nazwą „Bezpieczna Częstochowa”. Uchwała Nr 359.XXVIII.2016 Rady Miasta Częstochowy z dnia 25.08.2016 r.
  - Program na rzecz dzieci i młodzieży „Profilaktyka poprzez sport” na lata 2016-2020. Uchwała Nr 256.XXII.2016 Rady Miasta Częstochowy z dnia 03.03.2016 r.
  - Program Rewitalizacji na lata 2017-2023. Uchwała Nr 548.XL.2017 Rady Miasta Częstochowy z dnia 24.04.2017 r.
  - Program osłonowy „Posiłek w szkole i domu” na lata 2019-2023. Uchwała Nr 41.IV.2018 Rady Miasta Częstochowy z dnia 20.12.2018 r.
  - Program wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej. Uchwała Nr 756.L.2018 Rady Miasta Częstochowy z dnia 20.02.2018 r.
  - Program stypendialny Spełnione Marzenie. Zarządzenie Nr 1292.2016 Prezydenta Miasta Częstochowy z dnia 13.10.2016 r.
  - Program edukacyjny „Bezpieczne Życie”. Zarządzenie Nr 1290.2016 Prezydenta Miasta Częstochowy z dnia 13.10.2016 r.
  - Miejski program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych Miasta Częstochowy na rok 2019 (Uchwała Nr 16.II.2018 Rady Miasta Częstochowy z dnia 29 listopada 2018 r.)
  - Roczny program współpracy Miasta Częstochowy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2019 rok (Uchwała Nr 17.II.2018 Rady Miasta Częstochowy z dnia 29 listopada 2018 r.).

Realizacja powyższych strategii i programów pozwala na dalszą racjonalizację lokalnej polityki społecznej i przyczynia się do poprawy warunków życia mieszkańców miasta, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, lepszemu rozpoznawaniu zagrożeń społecznych, podnoszenia skuteczności podejmowanych działań profilaktycznych oraz minimalizowania negatywnych skutków występujących problemów społecznych.

Wdrażanie dokumentów jest monitorowane przez podmioty odpowiedzialne za ich realizację oraz partnerów biorących udział w ich realizacji, w tym sektor pozarządowy. Proces ten umożliwia ocenę skuteczności polityki społecznej prowadzonej w mieście i stanowi, w razie konieczności, podstawę do jej zmiany, tak by stała się bardziej racjonalna i wychodziła naprzeciw aktualnym potrzebom mieszkańców.

Wśród najważniejszych działań podjętych w 2018 roku w ramach strategii i programów społecznych należy także wymienić:

- realizację Programu „Młodość bez uzależnień”;
- przeprowadzenie dwóch edycji rekomendowanego przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Programu Profilaktyczno-Wychowawczego „Epsilon” dla 86 oddziałów klas VII szkoły podstawowej (w I semestrze) oraz dla 113 oddziałów klas I szkół ponadpodstawowych (w II semestrze); łącznie objęto nim ok. 5100 dzieci i młodzieży;
- dofinansowanie działalności 17 Młodzieżowych Akademii Życia działających przy szkołach podstawowych w zakresie wzbogacania oferty pozaszkolnych zajęć sportowych i rekreacyjnych oraz różnorodnych działań propagujących aktywne formy spędzania wolnego czasu wśród dzieci i młodzieży; działalnością objęto ok. 6.680 dzieci i młodzieży;
- realizację Miejskiej Gry Profilaktycznej w dn. 23 sierpnia 2018 r. na terenie Ośrodka Wypoczynkowo-Rehabilitacyjnego Towarzystwa Przyjaciół Dzieci przy ul. Kühna 48a w Olsztynie koło Częstochowy oraz w dn. 28 sierpnia 2018 r. w Szkole Podstawowej Nr 8 przy ul. Szczytowej

- 28/30, w której wzięło udział łącznie ok. 150 dzieci – podopiecznych częstochowskich placówek wsparcia dziennego;
- zorganizowanie Częstochowskich Dni Profilaktyki (18.06.2018 r.) – w pikniku profilaktycznym wzięło udział ok. 200 uczniów i uczennic reprezentujących 14 szkół podstawowych, w których funkcjonują Młodzieżowe Akademie Życia;
  - realizację warsztatów profilaktycznych pn. „Profilaktycznie – Bezpiecznie – Świątecznie” w ramach Częstochowskich Dni Profilaktyki (06.12.2018 r.) – w warsztatach wzięło udział ok. 150 uczniów i uczennic szkół podstawowych;
  - warsztaty „Szkoła umiejętności wychowawczych dla rodziców – warsztaty z zakresu profilaktyki uzależnień” (10 i 12.12.2018 r.); w warsztatach wzięło udział odpowiednio 12 i 15 rodziców dzieci i młodzieży z placówek wsparcia dziennego;
  - przeprowadzenie szkolenia dla sprzedawców napojów alkoholowych dot. zasad odpowiedzialnej sprzedaży i podawania napojów alkoholowych (17.04.2018 r.); udział wzięło 50 osób;
  - konferencję podsumowującą kampanię edukacyjno-interwencyjną promującą odpowiedzialną sprzedaż napojów alkoholowych (20.12.2018 r.); udział wzięli uczniowie z częstochowskich szkół średnich wraz z opiekunami, przedstawiciele Policji, Straży Miejskiej, Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, samorządu studenckiego Politechniki Częstochowskiej i Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza, managerowie placówek handlowych sprzedających napoje alkoholowe;
  - przystąpienie do Częstochowskiej Koalicji na Rzecz Odpowiedzialnej Sprzedaży Alkoholu dwóch nowych Partnerów (20.12.2018 r.) – samorządów studenckich częstochowskich uczelni: Politechniki Częstochowskiej i Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza; szkolenie dla sprzedawców i managerów placówek handlowych oraz stacji paliw dot. zasad odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu (20.12.2018 r.);
  - wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń, klubów abstynenckich, punktów konsultacyjnych oraz osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych – 45 podmiotom powierzono w ramach otwartych konkursów ofert realizację 52 zadań publicznych Miasta Częstochowy z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym;
  - przyjmowanie i realizowanie wniosków o zastosowanie leczenia odwykowego względem osób podejrzanych o uzależnienie od alkoholu – rozpatrzono 231 wnioski względem 56 kobiet i 175 mężczyzn, skierowano wnioski 205 osób do biegłych sądowych (psychiatry i psychologa), przekazano akta 192 osób do Sądu Rejonowego w Częstochowie celem wszczęcia postępowania w sprawie zobowiązania do poddania się leczeniu odwykowemu; dzięki prowadzonym rozmowom motywującym 47 osób podjęło dobrowolną terapię;
  - zorganizowanie wycieczki letniej z programem profilaktyki uzależnień od środków psychoaktywnych oraz elementami profilaktyki zdrowotnej i ekologicznej dla 170 dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych patologiami społecznymi;
  - realizację V edycji Projektu Informacyjno-Promocyjnego „Młodzi-Kreatywni” w ramach Programu Wspierania Przedsiębiorczości i Tworzenia Nowych Miejsc Pracy w Częstochowie na lata 2013-2018; w ramach projektu współpracowano z 19 partnerami biznesowymi i administracyjnymi, a udział w nim wzięły 44 częstochowskie szkoły; celem projektu było rozwijanie kreatywności i przedsiębiorczości młodzieży (profilaktyka rynku pracy);
  - opracowanie założeń nowego projektu z zakresu profilaktyki rynku pracy „Ciekawi świata. Ciekawi przyszłości (realizacja projektu zaplanowana jest na 2019 rok);
  - realizacja projektu pn. „Z nową pracą w lepszą przyszłość” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego; w 2018 roku w ramach projektu zatrudnienie znalazły 52 osoby, a 10 osób podniosło swoje kwalifikacje (szkolenia i staże są kontynuowane w 2019 roku);
  - udzielanie pomocy i wsparcia systemowego osobom bezdomnym;
  - stosowanie zrównoważonych zamówień publicznych, w efekcie czego zatrudniono 59 osób bezrobotnych;
  - wspieranie działań w ramach partnerstwa Porozumienie „Częstochowa – mówimy NIE uzależnieniom i przemocy” we współpracy z Częstochowskim Towarzystwem Profilaktyki

Spółecznej, których celem była promocja podejmowanych działań o charakterze profilaktycznym, terapeutycznym, korekcyjno-edukacyjnym oraz wymiana doświadczeń i zacieśnianie współpracy między członkami partnerstwa; celem Porozumienia jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i zwiększenie ochrony osób dotkniętych przemocą oraz przeciwdziałanie uzależnieniom; do partnerstwa przystąpiły działające na terenie miasta 23 instytucje i organizacje pozarządowe; liderem Porozumienia jest Gmina Miasto Częstochowa i swoje działania realizuje przy pomocy Częstochowskiego Centrum Interwencji Kryzysowej; w ramach Porozumienia Aktywności Lokalnej „Częstochowa – mówimy NIE uzależnieniom i przemocy” w 2018 r. podejmowane były działania integracyjne, spotkania w ramach „dobrych praktyk” mających na celu promocję podejmowanych działań o charakterze: profilaktycznym, opiekuńczo-wychowawczym, psychoedukacyjnym, terapeutycznym, socjoterapeutycznym, korekcyjno-edukacyjnym, wymianę doświadczeń oraz zacieśnianie współpracy pomiędzy podmiotami;

- w ramach podpisanej umowy z Częstochowskim Towarzystwem Profilaktyki na zadanie pn. „Prowadzenie Częstochowskiego Centrum Interwencji Kryzysowej” (przy ul. Rejtana 7B) realizowano zadanie poprzez prowadzenie: interwencji kryzysowej, telefonicznej, ambulatoryjnej i środowiskowej, Poradni Rodzinnej, obsługi Telefonu Niebieska Linia, Częstochowskiego Telefonu Zaufania oraz Punktu Informacyjnego; w 2018 roku z pomocy Centrum skorzystało 447 osób, udzielono również pomocy w postaci: schronienia (dla 45 osób), poradnictwa psychologicznego (dla 66 osób), prawnego (dla 52 osób), terapii małżeńskiej i rodzinnej (dla 18 osób), udziału w grupie wsparcia (dla 12 osób), telefonu Niebieska Linia (dla 198 osób, 287 rozmów);
- realizację zadania „Nieodpłatne pomoc prawna”, które obejmuje działania dostosowane do indywidualnej sytuacji osoby uprawnionej, zmierzające do podniesienia świadomości tej osoby o przysługujących jej uprawnieniach lub spoczywających na niej obowiązkach oraz wsparcia w samodzielnym rozwiązywaniu problemu, w tym, w razie potrzeby, sporządzenie wspólnie z osobą uprawnioną planu działania i pomoc w jego realizacji; nieodpłatne poradnictwo obywatelskie obejmuje w szczególności porady dla osób zadłużonych i porady z zakresu spraw mieszkaniowych oraz zabezpieczenia społecznego; w roku 2018 z nieodpłatnej pomocy prawnej korzystały m.in. osoby starsze po ukończeniu 65 lat, młodzież do 26 roku życia, osoby posiadające Kartę Dużej Rodziny, kobiety w ciąży, osoby, którym w okresie roku poprzedzającego zostało przyznane świadczenie z pomocy społecznej na podstawie ustawy o pomocy społecznej, kombatancki i weteranie;
- utworzenie mieszkań chronionych przeznaczonych dla osób bezdomnych, usamodzielnionych wychowanków pieczy zastępczej i samotnych matek z dziećmi;
- realizację projektu „Aktywni niepełnosprawni w Częstochowie”, w ramach którego prowadzone były dwa mieszkania wspomagane/treningowe – przeznaczone dla osób z niepełnosprawnością w stopniu umiarkowanym lub znacznym;
- utworzenie i doposażenie, we współpracy z organizacją pozarządową, Domu Samotnej Matki;
- utworzenie, we współpracy z organizacją pozarządową, ośrodka wsparcia z miejscami całonocnego okresowego pobytu, zapewniającego wsparcie osobom starszym, z niepełnosprawnością, po zakończonym leczeniu szpitalnym, oczekującym na umieszczenie w domu pomocy społecznej;
- utworzenie Biura Obsługi Seniora;
- uruchomienie nowego, łatwego do zapamiętania numeru informacyjnego 34 370 71 11, pod którym seniorzy, w godzinach pracy UM, mogą uzyskać wszystkie informacje w zakresie realizowanych na ich rzecz działań, zarówno przez Urząd Miasta Częstochowy, jak i inne jednostki miejskie;
- uruchomienie aplikacji alarmowej na smartfony „Czuj się bezpiecznie”; korzystający z niej senior, w przypadku niebezpieczeństwa, w sytuacji zagrożenia lub jakiegoś nagłego wypadku przytrzymuje przycisk alarmowy na wyświetlaczu i automatycznie powiadamia o tym, że dzieje się coś złego, wybraną sieć pomocową (sąsiad, przyjaciel, syn, córka, wnuk, opiekun medyczny, lekarz rodzinny);
- zorganizowanie Przeglądu Chórów uniwersytetów trzeciego wieku województwa śląskiego;
- wspieranie (dofinansowanie) inicjatywy na rzecz seniorów, w tym Dziennych Domów Senior+, Częstochowskiego Centrum Aktywności Seniorów, klubów seniora, imprez integracyjnych;

- realizację projektu „Częstochowa silna dzielnicami”, w ramach którego utworzono 13 Dzielnicowych Ośrodków Społeczności Lokalnych, które działają w 13 dzielnicach dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- realizację procedury V edycji budżetu obywatelskiego;
- przeprowadzenie konsultacji społecznych;
- prowadzenie działań, których celem jest propagowanie równości w społeczeństwie.

V. ANEKS

Zestaw różnorodnych wskaźników i danych statystycznych obrazujących stan Miasta Częstochowy na koniec 2018 roku na tle innych miast na prawach powiatu, porównywalnych do Częstochowy wielkością budżetu i liczy mieszkańców

Ludność m. Częstochowy – dane z rejestru mieszkańców											
WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
zameldowania ogółem*	11 975	16 241	11 206	10 959	12 537	9 662	9 589	9 318	8 988	7 886	13 465
wymeldowania ogółem**	5 064	5 444	5 140	5 099	10 629	6 556	7 492	4 758	3 384	3 369	3 209
Urodzenia żywe***	2 121	2 226	2 105	2 000	1 978	1 869	1 785	1 784	1 764	1 770	1 642
Zgony***	2 781	2 678	2 778	2 725	2 730	2 824	2 759	2 873	2 716	2 928	2 930
Przyrost naturalny	-660	-452	-673	-725	-752	-955	-974	-1 089	-952	-1 158	-1 288
ludność ogółem***	239 635	238 071	236 234	235 084	233 305	230 506	228 089	224 710	221 169	217 962	218 433

* Liczba przyjętych w Urzędzie Miasta Częstochowy formularzy zameldowań

** Liczba przyjętych w Urzędzie Miasta Częstochowy formularzy wymeldowań
Brak danych o wymeldowaniach z Częstochowy dokonanych w innych gminach

*** Dane pozyskane z systemu MagisLud

ZMIANY 2018 / 2017

ZAMELDOWANIA OGÓŁEM - WZROST o 5.599

WYMELDOWANIA OGÓŁEM - SPADEK o 160

URODZENIA - SPADEK o 128

LUDNOŚĆ OGÓŁEM - WZROST o 471

LUDNOŚĆ W CZĘSTOCHOWIE WG GUS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
URODZENIA	2 191	2 067	1 978	1 869	1 785	1 742	1 816	1 828
ZGONY	2 737	2 688	2 703	2 814	2 739	2 750	2 814	2 926
PRZYROST NAT.	-546	-621	-725	-945	-954	-1 008	-1 002	-1 098
ZAMELDOWANIA	1 447	1 486	1 386	1 265	1 336	0 ^x	1 258	1 271
WYMELDOWANIA	2 178	2 270	2 002	2 434	2 155	0 ^x	1 869	1 849
SALDO MIGRACJI	-731	-784	-616	-1 169	-819	0 ^x	-611	-578
LUDOŚĆ OGÓŁEM	237 203	235 798	234 472	232 318	230 123	228 179	226 225	224 376

X - Wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe (w tym ze względu na wysoki błąd losowy próby w badaniach reprezentacyjnych, np. BAEL albo brak informacji porównywalnych)

WG REJESTRU MIESZKAŃCÓW W URZĘDZIE MIASTA

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
URODZENIA	2 105	2 000	1 978	1 869	1 785	1 784	1 764	1 770	1 642
ZGONY	2 778	2 725	2 730	2 824	2 759	2 873	2 716	2 928	2 930
PRZYROST NAT.	-673	-725	-752	-955	-974	-1 089	-952	-1 158	-1 288
ZAMELDOWANIA	11 206	10 959	12 537	9 662	9 589	9 318	8 988	7 886	13 465
WYMELDOWANIA	5 140	5 099	10 629	6 556	7 492	4 758	3 384	3 369	3 209
SALDO MIGRACJI	6 066	5 860	1 908	3 106	2 097	4 560	5 604	4 517	10 256
LUDOŚĆ OGÓŁEM	236 234	235 084	233 305	230 506	228 089	224 710	221 169	217 962	218 433

MIGRACJA W CZĘSTOCHOWIE WG GUS -

<https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/tablica>

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
ZAMELDOWANIA	1 447	1 486	1 386	1 265	1 336	0 ^x	1 258	1271
WYMELDOWANIA	2 178	2 270	2 002	2 434	2 155	0 ^x	1 869	1849
SALDO MIGRACJI	-731	-784	-616	-1 169	-819	0 ^x	-611	-578

" **x** - Wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe (w tym ze względu na wysoki błąd losowy próby w badaniach reprezentacyjnych, np. BAEL albo brak informacji porównywalnych)"

FAKTYCZNA MIGRACJA W CZĘSTOCHOWIE

WG REJESTRU MIESZKAŃCÓW PROWADZONEGO PRZEZ WYDZ. SPRAW OBYWATELSKICH
URZĘDU MIASTA CZĘSTOCHOWA

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ZAMELDOWANIA	11 206	10 959	12 537	9 662	9 589	9 318	8 988	7886	13465
WYMELDOWANIA	5 140	5 099	10 629	6 556	7 492	4 758	3 384	3369	3209
SALDO MIGRACJI	6 066	5 860	1 908	3 106	2 097	4 560	5 604	4 517	10 256

LUDNOŚĆ MIAST NA PRAWACH POWIATU

(w układzie alfabetycznym miast)

NAZWA		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	SPADEK /WZROST 2017:2010
1	BIAŁA PODLASKA	58 051	58 000	57 990	57 658	57 471	57 414	57 303	57 545	-0,87%
2	BIAŁYSTOK	294 155	294 298	294 921	295 282	295 459	295 981	296 628	297 288	1,07%
3	BIELSKO BIAŁA	174 755	174 503	174 370	173 699	173 013	172 591	172 030	171 505	-1,86%
4	BYDGOSZCZ	364 443	363 020	361 254	359 428	357 652	355 645	353 938	352 313	-3,33%
5	BYTOM	177 266	176 106	174 724	173 439	172 306	170 761	169 617	168 394	-5,00%
6	CHEŁM	66 537	66 176	65 897	65 481	64 855	64 270	63 734	63 333	-4,82%
7	CHORZÓW	111 843	111 536	111 168	110 761	110 337	109 757	109 398	109 021	-2,52%
8	CZĘSTOCHOWA	237 203	235 798	234 472	232 318	230 123	228 179	226 225	224 376	-5,41%
9	DĄBROWA GÓRNICZA	126 079	125 475	124 701	123 994	123 376	122 712	121 802	121 121	-3,93%
10	ELBLĄG	124 883	124 257	123 659	122 899	122 368	121 642	121 191	120 895	-3,19%
11	GDĄŃSK	460 509	460 517	460 427	461 531	461 489	462 249	463 754	464 254	0,81%
12	GDYNIA	249 461	248 939	248 726	248 042	247 820	247 478	246 991	246 306	-1,26%
13	GLIWICE	187 830	186 868	186 210	185 450	184 415	183 392	182 156	181 309	-3,47%
14	GORZÓW WIELKOPOLSKI	124 575	124 554	124 609	124 344	124 145	123 762	123 995	124 295	-0,22%
15	GRUDZIĄDZ	98 869	98 438	97 971	97 676	97 176	96 319	95 964	95 629	-3,28%
16	JASTRZĘBIE ZDRÓJ	92 622	92 105	91 723	91 235	90 794	90 283	89 883	89 590	-3,27%
17	JAWORZNO	94 831	94 580	94 305	93 708	93 331	92 847	92 473	92 090	-2,89%
18	JELENIA GÓRA	84 015	83 463	82 846	81 985	81 408	81 010	80 524	80 072	-4,69%
19	KALISZ	105 567	105 122	104 676	103 997	103 373	102 808	102 249	101 625	-3,73%
20	KATOWICE	311 421	309 304	307 233	304 362	301 834	299 910	298 111	296 262	-4,87%
21	KIELCE	202 450	201 815	200 938	199 870	198 857	198 046	197 704	196 804	-2,79%

22	KONIN	78 670	78 209	77 847	77 224	76 547	75 875	75 342	74 834	-4,88%
23	KOSZALIN	109 302	109 233	109 343	109 170	108 605	107 970	107 680	107 670	-1,49%
24	KRAKÓW	757 740	759 137	758 334	758 992	761 873	761 069	765 320	767 348	1,27%
25	KROSNO	47 516	47 348	47 307	47 223	46 934	46 775	46 565	46 600	-1,93%
26	LEGNICA	103 417	102 979	102 422	101 992	101 343	100 886	100 718	100 324	-2,99%
27	LESZNO	64 654	64 713	64 722	64 589	64 616	64 559	64 159	64 197	-0,71%
28	LUBLIN	349 483	348 567	347 678	343 598	341 722	340 727	340 466	339 850	-2,76%
29	ŁOMŻA	63 240	63 070	62 812	62 711	62 779	62 737	62 802	63 092	-0,23%
30	ŁÓDŹ	730 633	725 055	718 960	711 332	706 004	700 982	696 503	690 422	-5,50%
31	MYSŁOWICE	75 501	75 428	75 305	75 129	75 037	74 851	74 592	74 647	-1,13%
32	NOWY SĄCZ	84 368	84 325	84 129	83 943	83 853	83 903	83 993	84 041	-0,39%
33	OLSZTYN	175 388	175 420	174 641	174 675	173 831	173 444	172 993	173 070	-1,32%
34	OPOLE	122 656	122 439	121 576	120 146	119 574	118 931	118 722	128 140	4,47%
35	OSTROŁĘKA	53 619	53 443	53 287	52 917	52 611	52 571	52 337	52 215	-2,62%
36	PIEKARY ŚLĄSKIE	58 022	57 745	57 502	57 148	56 755	56 374	55 954	55 652	-4,08%
37	PIOTRKÓW TRYBUNALSKI	76 881	76 505	76 404	75 903	75 608	75 183	74 694	74 312	-3,34%
38	PŁOCK	124 691	124 318	123 627	122 815	122 224	121 731	121 295	120 787	-3,13%
39	POZNAŃ	555 614	553 564	550 742	548 028	545 680	542 348	540 372	538 633	-3,06%
40	PRZEMYŚL	65 096	64 728	64 276	63 638	63 441	62 720	62 154	61 808	-5,05%
41	RADOM	221 658	220 602	219 703	218 466	217 201	216 159	215 020	214 566	-3,20%
42	RUDA ŚLĄSKA	143 566	143 024	142 346	141 521	140 669	139 844	139 125	138 578	-3,47%
43	RYBNIK	141 036	140 944	140 789	140 173	140 052	139 595	139 252	139 129	-1,35%
44	RZESZÓW	179 199	180 031	182 028	183 108	185 123	185 896	187 422	189 662	5,84%
45	SIEDLCE	76 303	76 480	76 393	76 347	76 603	76 942	77 020	77 653	1,77%

46	SIEMIANOWICE ŚLĄSKIE	70 296	69 992	69 539	68 844	68 634	68 231	67 905	67 523	-3,94%
47	SKIERNIEWICE	48 633	48 658	48 695	48 634	48 660	48 388	48 327	48 308	-0,67%
48	SŁUPSK	96 022	95 542	94 849	93 936	93 206	92 496	91 935	91 465	-4,75%
49	SOPOT	38 858	38 584	38 217	37 903	37 654	37 231	36 849	36 533	-5,98%
50	SOSNOWIEC	216 961	215 262	213 513	211 275	209 274	207 381	205 873	204 013	-5,97%
51	SUWAŁKI	69 245	69 210	69 404	69 317	69 316	69 370	69 626	69 554	0,45%
52	SZCZECIN	410 245	409 596	408 913	408 172	407 180	405 657	404 878	403 883	-1,55%
53	ŚWIĘTOCHŁOWICE	53 304	52 813	52 372	51 824	51 494	50 970	50 644	50 385	-5,48%
54	ŚWINOUJŚCIE	41 475	41 516	41 509	41 371	41 276	41 152	41 115	41 032	-1,07%
55	TARNOBRZEG	48 886	48 636	48 558	48 217	48 000	47 816	47 595	47 387	-3,07%
56	TARNÓW	114 176	113 593	112 952	112 120	111 376	110 644	110 110	109 650	-3,96%
57	TORUŃ	205 129	204 921	204 299	203 447	203 158	202 689	202 521	202 562	-1,25%
58	TYCHY	129 507	129 322	129 112	128 799	128 621	128 444	128 351	128 211	-1,00%
59	WARSZAWA	1 700 112	1 708 491	1 715 517	1 724 404	1 735 442	1 744 351	1 753 977	1 764 615	3,79%
60	WŁOCŁAWEK	117 034	116 345	115 546	114 885	113 939	113 041	112 483	111 752	-4,51%
61	WROCŁAW	630 691	631 235	631 188	632 067	634 487	635 759	637 683	638 586	1,25%
62	ZABRZE	181 399	180 332	179 452	178 357	177 188	176 327	175 459	174 349	-3,89%
63	ZAMOŚĆ	66 061	65 784	65 612	65 255	65 055	64 788	64 648	64 354	-2,58%
64	ZIELONA GÓRA	118 950	119 197	119 023	118 405	118 920	138 711	139 330	139 819	17,54%
65	ŻORY	62 138	62 110	62 052	62 038	62 051	61 945	62 013	62 243	0,17%

LICZBA LUDNOŚCI

**PRZYROST
NATURALNY**

URODZENIA

minus

ZGONY

MIGRACJA

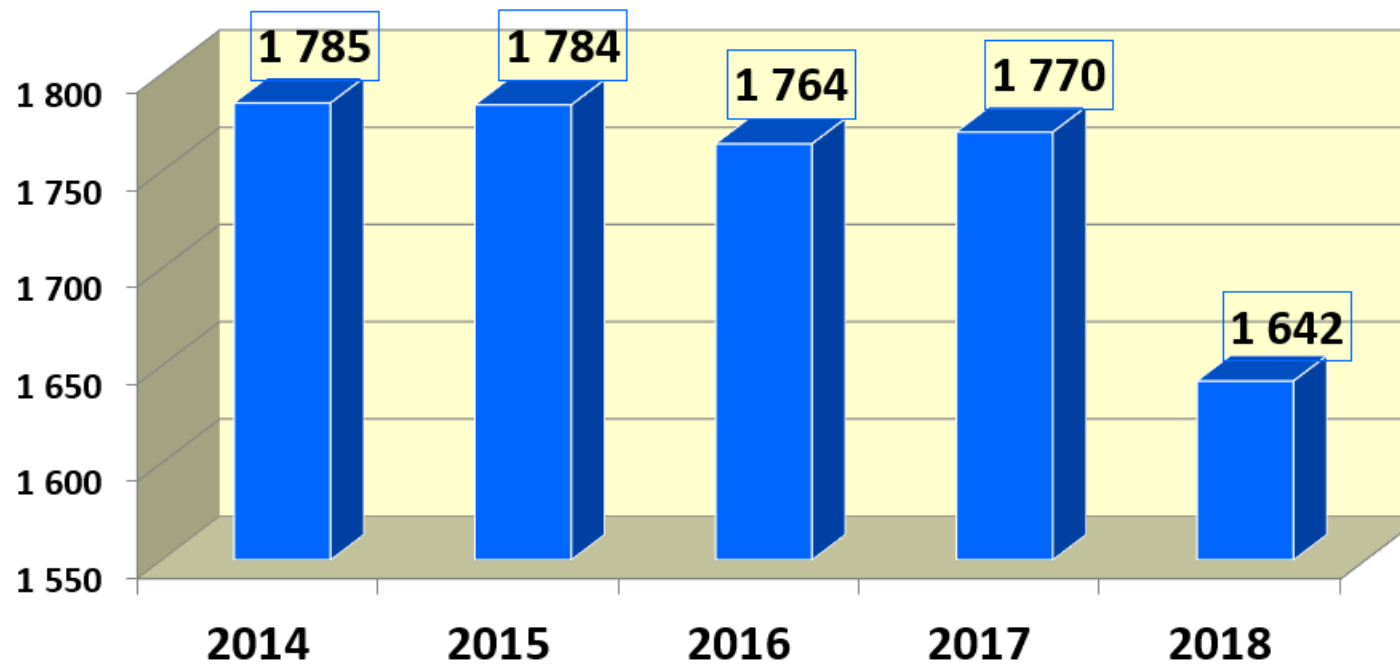
ZAMELDOWANIA

minus

WYMELDOWANIA

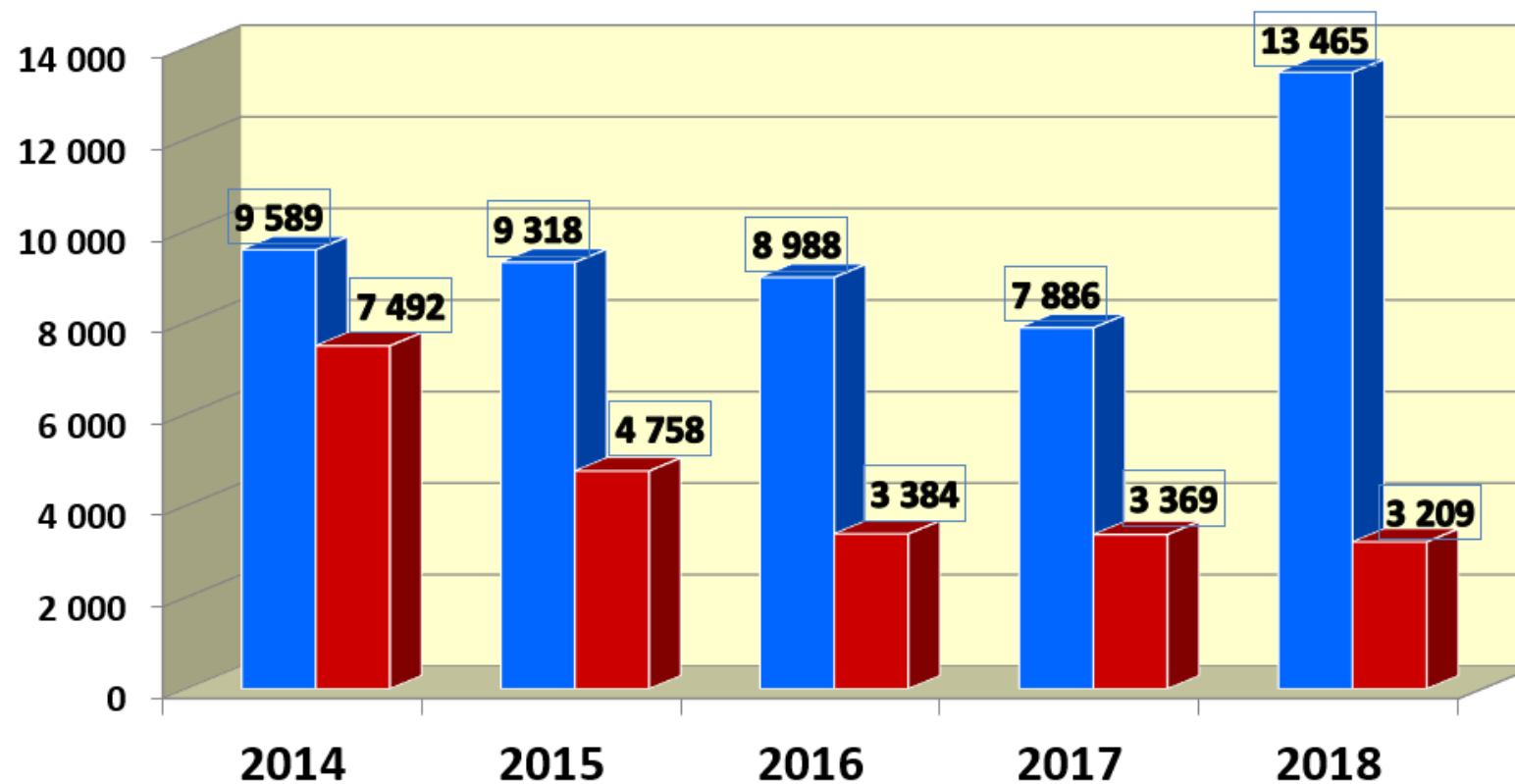
URODZENIA W CZĘSTOCHOWIE W LATACH 2010 -2018

LICZBA URODZEŃ

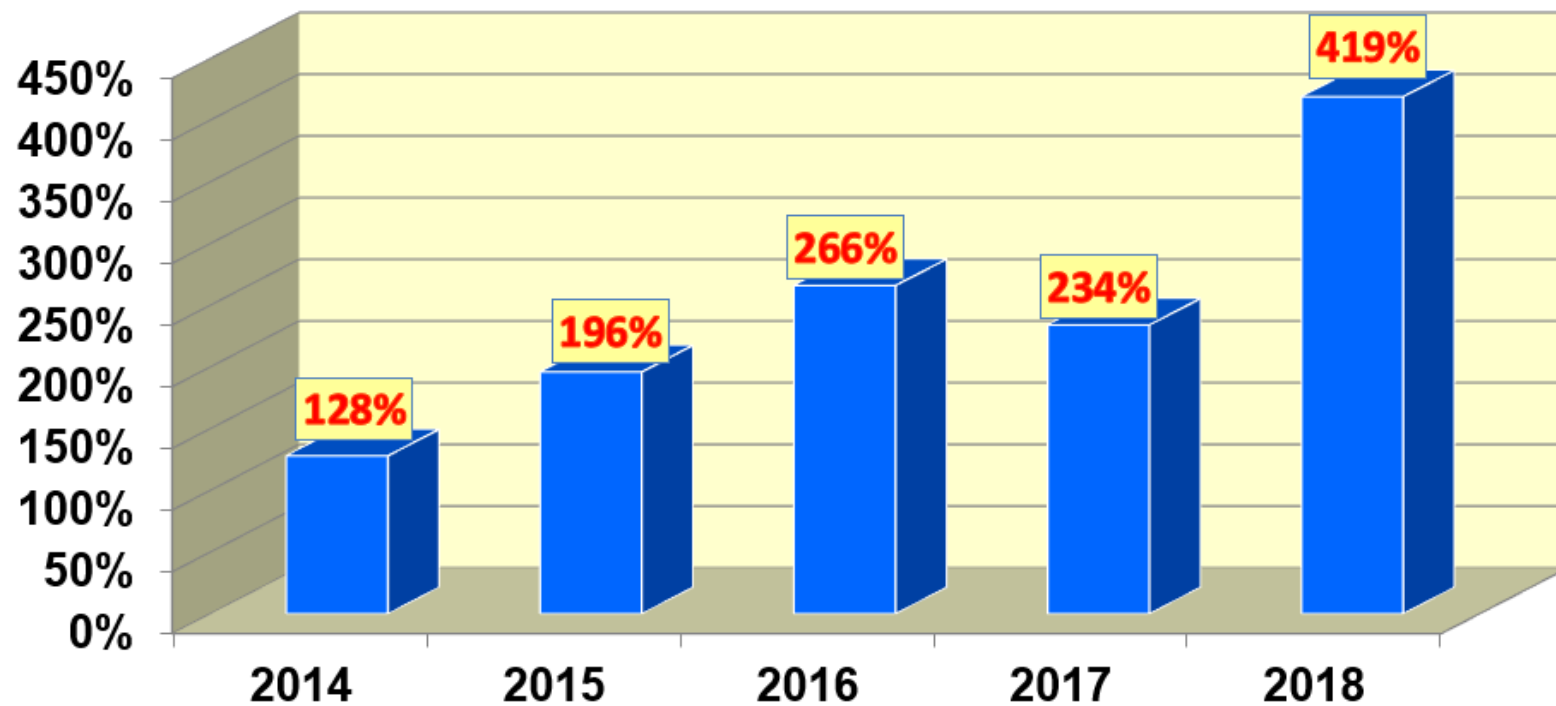
MIGRACJA W LATACH 2014 - 2018

■ ZAMELDOWANIA ■ WYMELDOWANIA

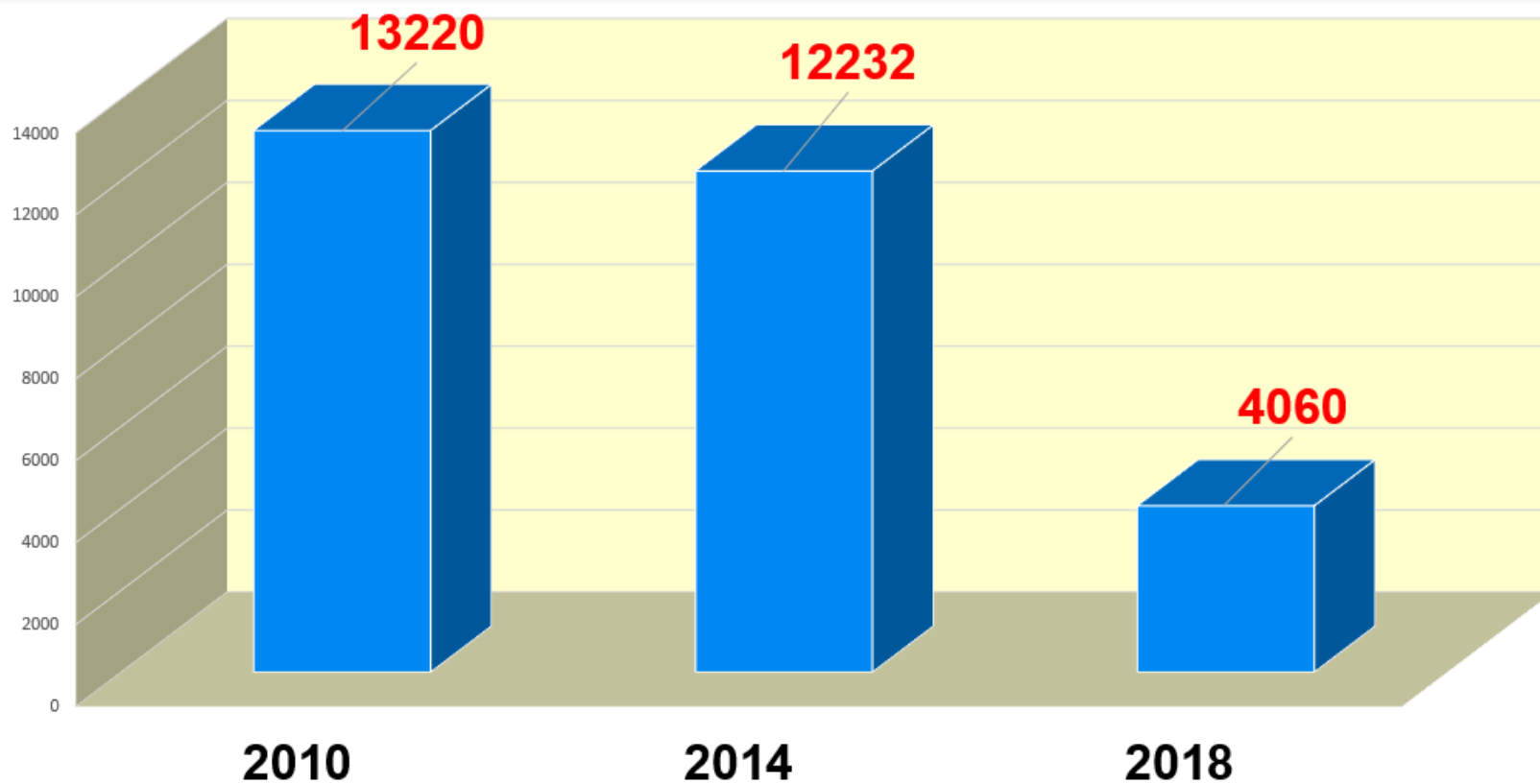
PROCENTOWA PRZEWAGA ZAMELDOWAŃ NAD WYMELDOWANIAM

% %

LICZBA BEZROBOTNYCH W CZĘSTOCHOWIE LATA 2010 - 2018

STOPA BEZROBOCIA W LATACH 2010 - 2018

ROK	CZĘSTOCHOWA	WOJEWÓDZTWO ŚLĄSKIE	KRAJ
2010	11,5	10,0	12,4
2014	11,2	9,6	11,4
2018	3,7	4,3	5,8

OPINIE INTERESANTÓW URZĘDU MIASTA - ROK 2018r.

M I E S I A C	WYDZIAŁY																				OGÓŁEM URZĄD MIASTA			
	AAB		NA		PS		PO		BGLK		FER		WYDZIAŁ SO											
													DOWODY		MELDUNKI		PRAWA J.		REJESTR.		R A Z E M	P O Z Y T .	NEGATYWNE	
	POZ.	NEG.	POZ.	NEG.	POZ.	NEG.	POZ.	NEG.	POZ.	NEG.	POZ.	NEG.	POZ.	NEG.	POZ.	NEG.	POZ.	NEG.	POZ.	NEG.			ILOŚĆ	%
STYCZEŃ	142	0	209	0	226	0	354	1	283	0	508	2	2177	27	924	1	918	1	1598	7	7 378	7 339	39	0,5
LUTY	234	0	140	0	250	2	417	0	176	2	317	5	2365	62	895	0	816	3	1806	21	7 511	7 416	95	1,3
MARZEC	299	1	120	0	219	0	332	0	144	2	362	5	1877	34	1073	3	952	3	1863	4	7 293	7 241	52	0,7
KWIECIEŃ	304	0	132	0	222	1	248	0	178	1	268	0	1528	34	871	5	944	1	1597	17	6 351	6 292	59	0,9
MAJ	213	0	106	1	220	0	143	0	136	0	622	6	1309	18	881	2	1140	0	2613	6	7 416	7 383	33	0,4
CZERWIEC	311	0	96	0	127	0	186	0	281	2	362	2	1542	15	989	5	990	7	2333	15	7 263	7 217	46	0,6
LIPIEC	323	1	94	0	244	0	224	0	191	0	283	2	1370	18	1038	4	1122	8	3112	23	8 057	8 001	56	0,7
SIERPIEŃ	306	1	56	0	152	0	110	1	148	0	239	0	1171	23	1259	8	995	5	3877	19	8 370	8 313	57	0,7
WRZESIEŃ	278	1	64	0	134	0	215	0	110	0	263	4	893	6	1178	6	973	2	3702	8	7 837	7 810	27	0,3
PAŹDZIER.	292	0	63	0	195	0	246	0	104	0	313	0	956	7	1299	10	1129	14	3934	14	8 576	8 531	45	0,5
LISTOPAD	75	0	18	0	44	0	58	0	34	0	91	1	215	0	343	3	236	2	1022	6	2 148	2 136	12	0,6
GRUDZIEŃ	192	0	44	0	84	0	166	0	64	0	318	2	524	9	1166	1	873	1	2227	8	5 679	5 658	21	0,4
OGÓŁEM:	2 969	4	1 142	1	2 117	3	2 699	2	1 849	7	3 946	29	15 927	253	11 916	48	11 088	47	29 684	148	83 879	83 337	542	0,6

POZYSKANE ŚRODKI FINANSOWE ZEWNĘTRZNE

LATA 2004 - 2010 - 539.932.152

w tym:

- z UE 493.414.744 ogółem, z tego:
  - inwestycyjne 387.383.297
  - bieżące 106.031.447
- pozostałe krajowe środki inwestycyjne 46.517.408

LATA 2011 - 2018 - 1.019.695.017

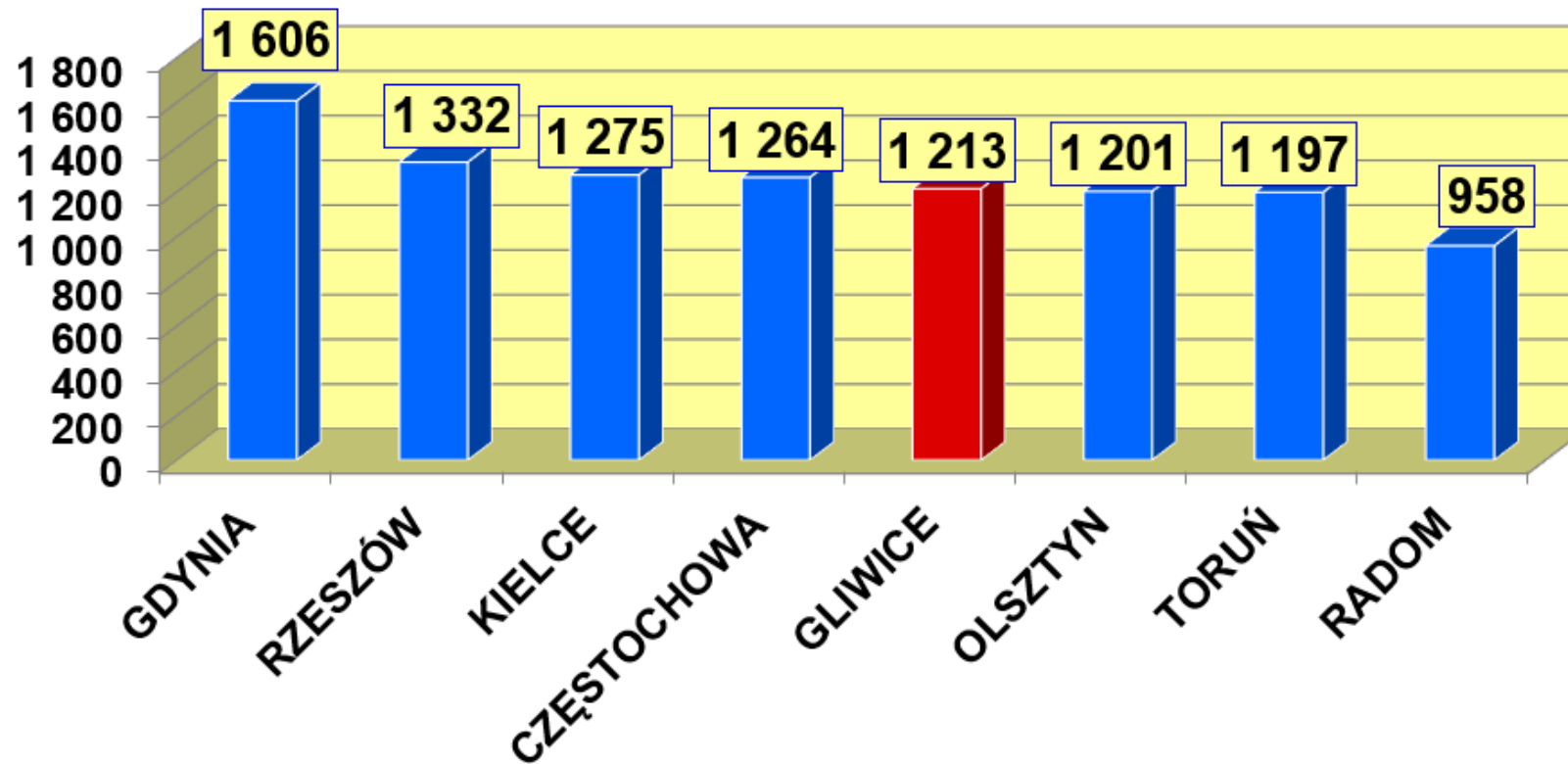
w tym:

- z UE 897.581.587 ogółem, z tego:
  - inwestycyjne 746.354.985
  - bieżące 151.226.602
- pozostałe krajowe środki inwestycyjne 122.113.430
(w tym 65 mln na 40 autobusów hybrydowych)

= więcej o 479.762.865 zł.

MIASTA NA PRAWACH POWIATU PORÓWNYWALNE WIELKOŚCIĄ BUDŻETU 2018r.

budżet w mln. zł.

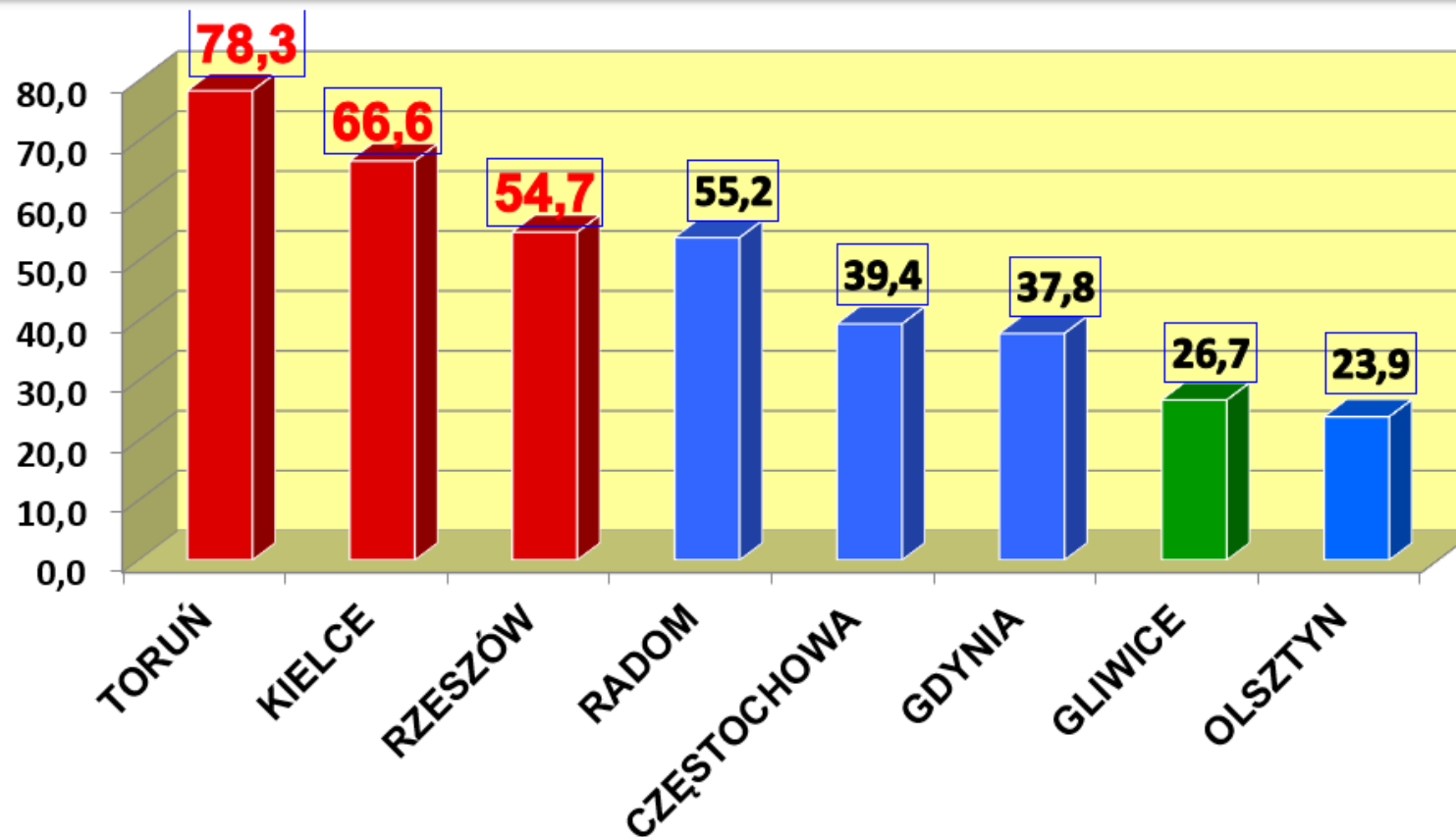

ZADŁUŻENIE BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU W ROKU 2018

1	WAŁBRZYCH	79,2%
2	TORUŃ	78,3%
3	KROSNO	70,2%
4	ŁÓDŹ	67,1%
5	KIELCE	66,6%
6	LUBLIN	64,6%
7	ZABRZE	61,0%
8	WROCŁAW	57,0%
9	RZESZÓW	54,7%
10	RADOM	53,8%
11	LESZNO	53,0%
12	TARNÓW	52,2%
13	SZCZECIN	51,6%
14	KOSZALIN	50,9%

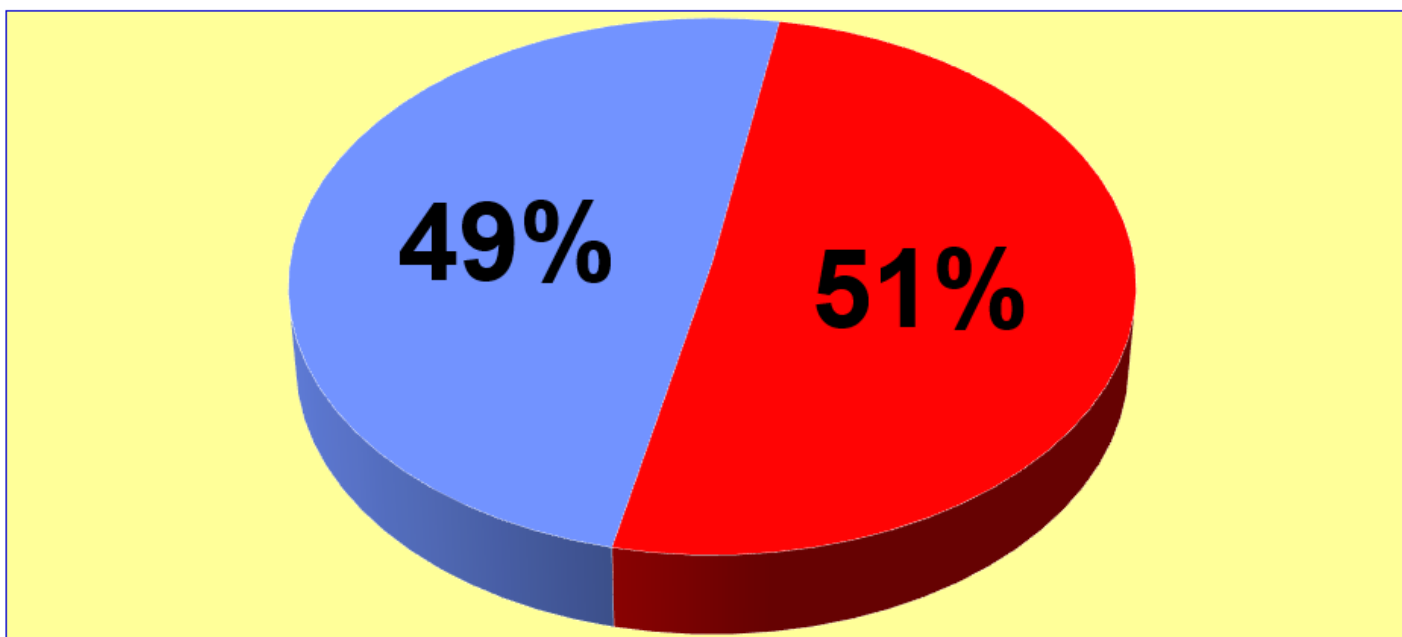
15	LEGNICA	49,7%
16	ŻORY	49,4%
17	KRAKÓW	48,0%
18	ELBLĄG	47,8%
19	CHEŁM	47,5%
20	BYDGOSZCZ	46,9%
21	PŁOCK	43,9%
22	JELENIA GÓRA	43,8%
23	TARNOBRZEG	43,7%
24	SŁUPSK	42,6%
25	DĄBROWA G.	39,9%
26	CZĘSTOCHOWA	39,4%
27	WŁOCŁAWEK	39,2%
28	PRZEMYŚL	38,0%

% ZADŁUŻENIA MIAST O PORÓWNYWALNEJ WIELKOŚCI BUDŻETU 2018r.

**STRUKTURA DŁUGU CZĘSTOCHOWY
NA KONIEC 2018 r. – 498 mln**

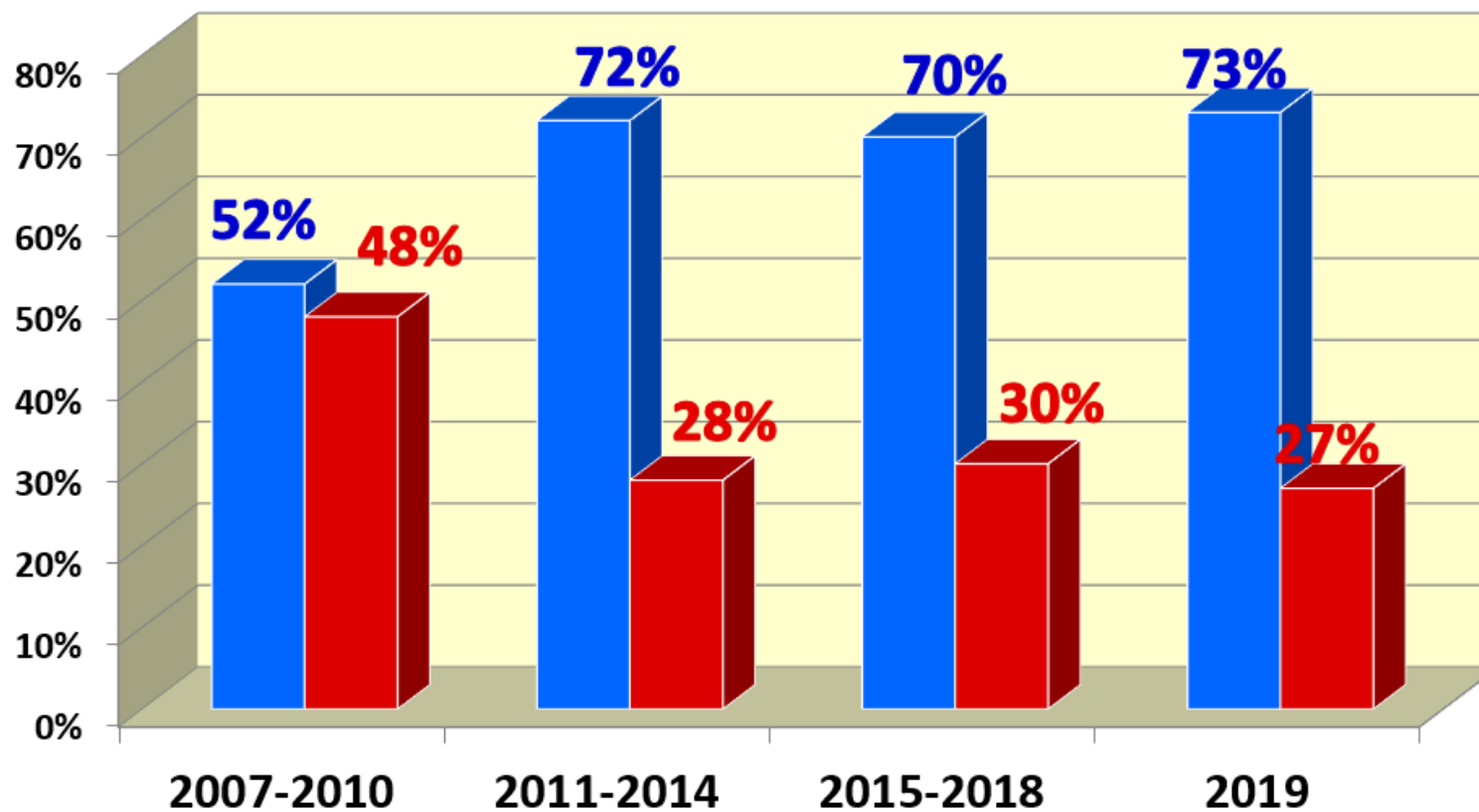
- DŁUG ZACIĄGNIĘTY DO ROKU 2010
- DŁUG ZACIĄGNIĘTY W LATACH 2011-2018

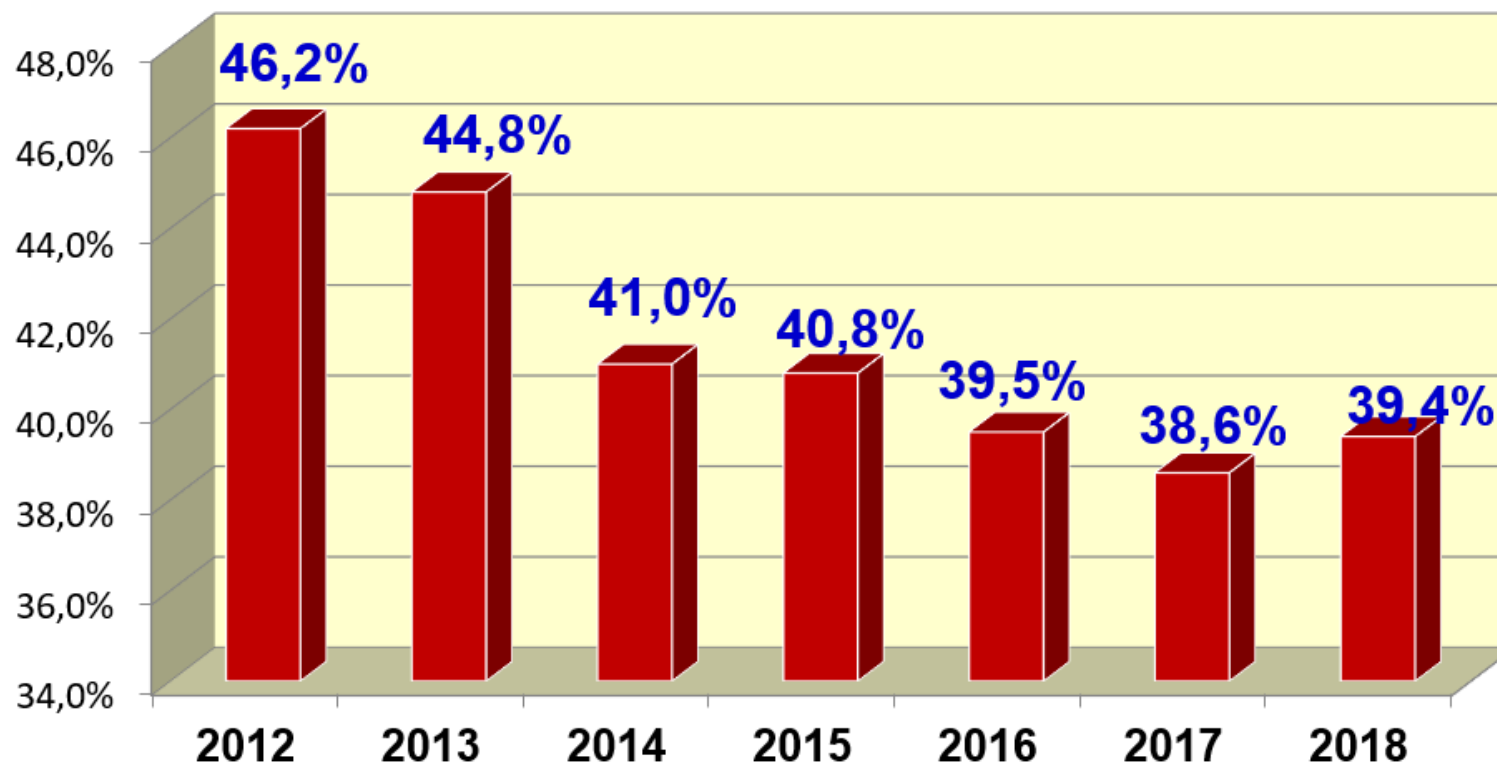

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA INWESTYCJI W LATACH 2007 - 2019

■ ŚRODKI WŁASNE I BEZZWROTNE ■ KREDYT

% ZADŁUŻENIE BUDŻETU CZĘSTOCHOWY W LATACH 2012 - 2018

27 KWIETNIA 2018r.

FitchRatings

cytaty

**ZADŁUŻENIE I PŁYNNOŚĆ
(STATUS MOCNY / TREND STABILNY)**

- Zadłużenie Miasta jest umiarkowane, a jego zapotrzebowanie na nowy dług niższe niż winnych miastach z grupy porównawczej.
- Miasto prowadzi rozważną polityką zadłużenia, która ma na celu ograniczanie kosztów obsługi oraz wydłużanie średniej zapadalności długu. Około 96% długu Miasta stanowią pożyczki zaciągnięte w Europejskim Banku Inwestycyjnym, o niskim oprocentowaniu, długim oraz równomiernie rozłożonym harmonogramie spłaty.

27 KWIETNIA 2018r.

cytaty

ZARZĄDZANIE I ADMINISTRACJA (STATUS MOCNY / TREND STABILNY)

- Zdaniem Fitch polityka zarządzania Miastem jest czynnikiem wspierającym rating.
- Zwraca uwagę ostrożne zarządzanie finansowe, w tym podejmowane działania mające na celu racjonalizację wydatków oraz utrzymywanie wzrostu wydatków operacyjnych poniżej lub na poziomie wzrostu dochodów operacyjnych.
- Władze Miasta aktywnie działają na rzecz tworzenia dobrych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości i pozyskiwania inwestorów.